

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie – sekce archeologie

Univerzita Palackého
v Olomouci

Kůň v době bronzové, halštatské a laténské na Moravě

Magisterská diplomová práce

Autor práce: Bc. Zuzana Mírová

Vedoucí práce: Mgr. Martin Golec, Ph.D.

Olomouc 2019

„A Bůh vzal do dlaně jižní vítr, foukl do něj a stvořil koně. A když bůh stvořil koně, řekl tomu úžasnému stvoření: „Stvořil jsem Vás jako žádné jiné. Ve vašich očích jsou skryty všechny poklady světa. Budete vozit na zádech mé přátele a vaše sedlo bude sedlem pro ty, kteří se ke mně modlí. Budete létat bez křídel a bojovat bez meče.“

Autor neznámý

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma Kůň v době bronzové, halštatské a laténské na Moravě vypracovala samostatně, a že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu.

V Litovli dne 29. dubna 2019

podpis

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala vedoucímu mé magisterské práce Mgr. Martinu Golcovi, Ph.D. za veškerou pomoc a podporu, motivaci, užitečné rady a ochotu problematiku znovu a znovu promýšlet.

Dále bych ráda poděkovala vyučujícím a kolegům, bez jejichž rad, odborných konzultací, poskytnuté literatury a pomoci by tato práce vznikla jen těžko: Mgr. Anitě Kozubové, Ph.D.; Mgr. Miloši Hlavovi, Ph.D.; PhDr. Miloslavu Chytráčkovi Ph.D.; PhDr. Milanu Salašovi, CSc., DSc; Priv. Doz. Dr. phil. habil. Markusovi Schussmannovi M.A.

Speciální poděkování náleží Mgr. Pavlíně Kalábkové, Ph.D., která svojí neúnavnou prací vytváří prostředí „olomoucké archeologie“. Doc. Mgr. Karlu Nováčkovi, Ph.D. náleží dík za pomoc s cennými metodickými otázkami.

Kolegům a pracovníkům z muzeí, depozitářů a dalších moravských institucí děkuji za vstřícné jednání a zpřístupnění mnohdy nepublikovaného materiálů, v abecedním pořádku: Mgr. Josefu Bláhovi, Ph.D; Mgr. Miroslavu Černému; Mgr. Ivanu Čižmářovi, Ph.D.; Ph.D.; Mgr. Petru Dreslerovi; Ph.D. Martinu Dufkovi; PhDr. Pavlu Fojtíkovi; Mgr. Jakubu Halamovi, Ph.D.; Rostislavu Hetflaišovi; Mgr. Marku Kalábkovi; Mgr. Liboru Kalčíkovi; Mgr. Petru Kosovi; RNDr., PhDr. Janě Langové; Mgr. Aleši Navrátilovi, Ph.D.; Mgr. Marku Novákovi; Mgr. Davidu Rožnovskému, Ph.D.; Mgr. Kláře Rybářové; Mgr. Kláře Sovové; Mgr. Pavlu Šlézarovi, Ph.D.; Mgr. Samuelu Španihelovi; PhDr. Antonínu Štrofovi, CSc.; Mgr. Františkovi Trampotovi Ph.D.; Mgr. Davidu Válkovi; Anně Večeřové; Mgr. Blance Veselé; Mgr. Tomáši Zemanovi,

Velký dík patří všem, kteří pomáhali s dalšími díly předkládané „vědecké skládačky“: Mgr. Peterovi Laučíkovi, PhD. za odborný archeoreligionistický posudek; Mgr. Janu Martínkovi za propojení tématu koně s výzkumem (pre)historických cest; doc. PhDr. Jaroslavu Peškovi, Ph.D.; Antonii Peškové a Aleně Krechlerové za kresby; Zdeňkovi Čermákovi a Radkovi Lukůvkovi (Kedar Foundry) za výrobu replik koňského postroje; Danovi Cvakálkovi a Ivetě Kolářové, DiS. za fotografickou dokumentaci workshopu a možnost publikovat jejich fotografie; Mgr. Viktorii Čiřákové, Mgr. Zdenkovi Benešovi a Petru Ondrouškovi za poskytnutí a předvedení nádherných rekonstrukcí oděvů, výzbroje a výzbroje; Aniče Smejkalové za zapůjčení koní pro experimentální workshop a samotným koním – Dajáně (Dáje) a Benjamínovi (Beňovi), kteří trpělivě snášeli testování kopií prehistorických postrojů.

Upřímné poděkování patří v neposlední řadě mé rodině za veškerou podporu, tvůrčí a lidské zázemí a toleranci zejména v posledních týdnech dokončování práce. Speciální poděkování náleží mamince, babičce a dědečkovi, za podporu během studií.

„Práci věnuji své rodině, bez jejíž morální podpory by nikdy nebyla realizována.“

Zpracování diplomové práce bylo umožněno díky účelové podpoře na specifický vysokoškolský výzkum udělené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR Univerzitě Palackého v Olomouci (IGA_FF_2019_011).

Obsah

1. Úvod	13
2. Prostorové a kulturně-chronologické vymezení práce	14
2.1 Doba bronzová	15
2.1.1 Protoúnětická a únětická kultura	16
2.1.2 Epišňůrový příkarpatský komplex – nitranská kultura.....	17
2.1.3 Maďarovsko-Věteřovská kultura – věteřovská skupina.....	18
2.1.4 Středodunajská mohylová kultura.....	19
2.1.5 Kultura lužických popelnicových polí	20
2.1.6 Kultura středodunajských popelnicových polí.....	21
2.2 Doba halštatská	22
2.2.1 Platěnická skupina východohalštatské kultury.....	24
2.2.2 Horákovská skupina východohalštatské kultury	25
2.2.3 Pozdní doba halštatská	26
2.3 Doba laténská – Laténská a púchovská kultura	27
3. Terminologie	29
3.1 Vůz a jho	29
3.2 Koňský postroj	33
3.3 Další předměty týkající se tématu koně	36
3. Základní charakteristika stavby těla koně	36
4. Archeologické prameny – chronologicko-typologická analýza	39
5.1 Metodika práce s prameny	40
1. Název administrativního celku – „trať nebo bližší nálezové okolnosti“, okres	40
5.3 Doba bronzová	44
5.4 Doba halštatská	49
5.5 Doba laténská	52
5.6 Vozy	55
5.6.1 Vozy doby bronzové.....	55
5.6.2 Vozy doby halštatské.....	57
5.6.3 Vozy doby laténské	75
5.7 Jha	79
5.7.1 Jha doby bronzové.....	79
5.7.2 Jha doby halštatské	80
5.7.3 Jha doby laténské.....	83
5.8 Koňský postroj	85
5.8.1 Postroj doby bronzové	85

5.8.2 Postroj doby halštatské	93
5.8.2 Postroj doby laténské.....	102
5.9 Jezdecká výbava.....	107
5.9.1 Ostruhy	107
5.9.2 Bičíky.....	107
5.10 Zobrazení koně.....	107
5.10.1 Figurální umění	107
5.10.2 Dvojměrné umění	110
6. Nástin chronologie	110
7. Experimentální archeologie – koňský postroj	114
7.1 Proces tvorby rekonstrukcí.....	115
7.2 Archeologie a popularizace – exkurz (wokshop).....	116
8. Role koně v prehistorii	118
8.1 Domestikace koně	118
8.2 Rozšíření koně do střední Evropy	119
8.3 Využití koně v době bronzové, halštatské a laténské ve střední Evropě	120
8.4 Symbolika koně v náboženství.....	124
8.4.2 Exkurz I – Epona, bohyně koní	126
8.4.1 Exkurz II – Posvátná symbolika koně z pohledu religionisty (autor Peter Laučík)	128
8.5 Sociální postavení majitelů koní	134
8.6 Transport: význam koně při proměnách společnosti	136
11. Závěr	139
12. Seznam pramenů a literatury	142
13. Katalog lokalit.....	178
13.1 Doba bronzová	178
1. Blučina – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	178
2. Blučina – „Pastviska“, okr. Brno-venkov	178
3. Blučina 2 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	179
4. Blučina 4 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	179
5. Blučina 5 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	180
6. Blučina 7 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	180
7. Blučina 12 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	181
8. Blučina 15 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	181
9. Borotice, okr. Znojmo	182
10. Borotín 2, okr. Blansko	182

11.	Boršice u Blatnice – „Srcův lom“, okr. Uherské Hradiště	183
12.	Bořítov, okr. Blansko	183
13.	Boskovice – „Pod Lipníky“, okr. Blansko	183
14.	Brno-Obřany – „Na Domovních“, okr. Brno-město	184
15.	Břeclav-Charvátská Nová Ves, okr. Břeclav	184
16.	Bučovice-Kloboučky – „Radlovec“, okr. Vyškov	185
17.	Buchlovice – „Holý kopec“, okr. Uherské Hradiště.....	185
18.	Bystřice pod Hostýnem, okr. Kroměříž.....	186
19.	Černotín, okr. Přerov	187
20.	Dětkovice – „Větrák“, okr. Prostějov.....	188
21.	Dobrochov – „Úzké“, okr. Prostějov.....	188
22.	Dolany-Nové sady – „Sádek“, okr. Olomouc	189
23.	Domašov u Šternberka, okr. Olomouc	190
24.	Drslavice 1 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště.....	190
25.	Drslavice 2 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště.....	192
26.	Držovice obj. 534 – „Díly odvahoviční“, okr. Prostějov	192
27.	Hodonice – „Vertex“, okr. Znojmo	193
28.	Holešov-Tučapy – „Slatina“, okr. Kroměříž	193
29.	Horní Němčí – „Horní kopec“, okr. Uherské Hradiště	195
30.	Hradčany 2, okr. Přerov.....	195
31.	Hradec nad Svitavou, okr. Svitavy	196
32.	Hrubčice H4 – „Podlučí“, okr. Prostějov	196
33.	Ivančice – „Réna“, okr. Brno-venkov	197
34.	Ivančice 3 – „Réna“, okr. Brno-venkov	198
35.	Ivančice 4 – „Réna“, okr. Brno-venkov	198
36.	Ivančice 6 – „Réna“, okr. Brno-venkov	201
37.	Jevíčko 2 – „Šlejřřova studánka“, okr. Svitavy.....	202
38.	Kladky, okr. Prostějov	202
39.	Kněždub obj. 2 – „Šumárník“, okr. Hodonín	203
40.	Krhová – „ul. Pod Kameněm“, okr. Vsetín.....	204
41.	Kroměříž-Hradisko 1 – „Pod Hroby“, okr. Kroměříž	204
42.	Kroměříž-Hradisko 2 – „Pod Hroby“, okr. Kroměříž	205
43.	Křtiny, okr. Blansko	206
44.	Kuřim, okr. Brno-venkov	206
45.	Lanžhot – „Louky u lesa“, okr. Břeclav	206
46.	Letovice-Kladoruby 1, okr. Blansko	207

47.	Loštice-Žádlovice – „Za zámek“, okr. Šumperk	207
48.	Lukoveček – „Na Klečůvce“, okr. Zlín	209
49.	Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov	209
50.	Malhostovice 1 – „Zlobice“, okr. Brno-venkov	209
51.	Mankovice, okr. Nový Jičín	210
52.	Medlov – „Za školou“, okr. Olomouc	212
53.	Míchov 3, okr. Blansko	212
54.	Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk	213
55.	Moravičany H141 – „Dílečky“, okr. Šumperk	214
56.	Moravičany H202 – „Dílečky“, okr. Šumperk	214
57.	Moravičany H499 – „Dílečky“, okr. Šumperk	215
58.	Moravičany H730 – „Dílečky“, okr. Šumperk	215
59.	Moravičany H792 – „Dílečky“, okr. Šumperk	215
60.	Moravičany H817 – „Dílečky“, okr. Šumperk	216
61.	Moravičany H855 – „Dílečky“, okr. Šumperk	216
62.	Moravičany H1046 – „Dílečky“, okr. Šumperk	217
63.	Moravičany H1049 – „Dílečky“, okr. Šumperk	217
64.	Moravičany H1209 – „Dílečky“, okr. Šumperk	217
65.	Moravičany H1238 – „Dílečky“, okr. Šumperk	218
66.	Moravičany H1243 – „Dílečky“, okr. Šumperk	218
67.	Moravičany H1246 – „Dílečky“, okr. Šumperk	218
68.	Mostkovice – „Saraský kopec“, okr. Prostějov	219
69.	Myslejovice-Křenůvky – „Nivky“, okr. Prostějov	220
70.	Ohrozim H11 – „Díly“, okr. Prostějov	221
71.	Olbramovice – „obchvat 2003“, okr. Znojmo	221
72.	Olomouc – „Zbrojnice“, okr. Olomouc	222
73.	Olomouc-Slavonín H30 – „U statku“, okr. Olomouc	222
74.	Olšany u Prostějova – „Zlatníska“, okr. Prostějov	223
75.	Otaslavice – „dům č. 55“, okr. Prostějov	223
76.	Pasohlávky-Mušov 2, okr. Břeclav	224
77.	Pavlov 1 – „Děvičky“, okr. Břeclav	226
78.	Pavlov 2 – „Děvičky“, okr. Břeclav	226
79.	Perná – „Kotelná“, okr. Břeclav	227
80.	Plumlov-Žárovice-Hamry 2, okr. Prostějov	227
81.	Podolí H5 – „Žurán“, okr. Brno-venkov	227
82.	Podolí H803 – „Čtvrť“, okr. Brno-venkov	228

83.	Polešovice – „Zmolky“, okr. Uherské Hradiště	228
84.	Polkovice, okr. Přerov	230
85.	Prakšice – „Rašov“, okr. Uherské Hradiště	231
86.	Prostějov-Domamyslice H13 – „Díly“, okr. Prostějov	232
87.	Prostějov-Domamyslice H38 – „Díly“, okr. Prostějov	232
88.	Prostějov-Domamyslice H42 – „Klíny“, okr. Prostějov	233
89.	Prostějov-Domamyslice H92 – „Klíny“, okr. Prostějov	233
90.	Prostějov-Domamyslice H119 – „Klíny“, okr. Prostějov	234
91.	Prostějov-Domamyslice H148 – „Klíny“, okr. Prostějov	234
92.	Prostějov-Domamyslice H152 – „Klíny“, okr. Prostějov	234
93.	Přestavlky – „Chrátka“, okr. Přerov	235
94.	Rájec – „Les Hájky“, okr. Šumperk	236
95.	Rájec-Jestřebí – „intravilán“, okr. Blansko	237
96.	Rousínov-Rousínovec, okr. Vyškov	237
97.	Sazovice – „Lázy“, okr. Zlín	238
98.	Seloutky H9 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov	238
99.	Slatinice – „intravilán“, okr. Olomouc	239
100.	Sudice – „Pod Lipníky“, okr. Blansko	240
101.	Šebetov 1, okr. Blansko	240
102.	Štramberk 2 – „Kotouč“, okr. Nový Jičín	241
103.	Těšetice – „Hliník“, okr. Olomouc	241
104.	Trnava, okr. Třebíč	242
105.	Tršice, okr. Olomouc	243
106.	Uherský Ostroh – „Předměstský les“, okr. Uherské Hradiště	243
107.	Uničov-Benkov – „pod Benkovským kopcem“, okr. Olomouc	243
108.	Uničov-Dolní Sukolom, okr. Olomouc	244
109.	Určice H24 – „Hájové“, okr. Prostějov	245
110.	Určice H25 – „Hájové“, okr. Prostějov	245
111.	Určice H26 – „Hájové“, okr. Prostějov	246
112.	Velké Opatovice, okr. Blansko	246
113.	Velké Opatovice 3, okr. Blansko	247
114.	Zastávka – „Skalka“, okr. Brno-venkov	247
115.	Znojmo-Oblekovice H12 – „ul. Evropská“, okr. Znojmo	248
13.2	Doba halštatská	248
116.	Běhařovice-Stupešice – „Nivy“, okr. Znojmo	248
117.	Blatec – „Kocanda“, okr. Olomouc	249

118.	Bošovice H2 – „U dvou závor“, okr. Vyškov	249
119.	Bratčice – „Mělčanská“, okr. Brno-venkov	250
120.	Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“, okr. Brno-město	251
121.	Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město	252
122.	Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město.....	254
123.	Brno-Holásky H3 – „U Tuřan“, okr. Brno-město	255
124.	Brno-Horní Heršpice H3 – „ul. Kšírova“, okr. Brno-město.....	256
125.	Brno-Obřany – „Na Domovních“, okr. Brno-město	256
126.	Brno-Obřany obj. LII – „Na Domovních“, okr. Brno-město	257
127.	Brno-Obřany obj. LXIII – „Na Domovních“, okr. Brno-město	257
128.	Brno-Obřany – „V Širokých“, okr. Brno-město.....	258
129.	Brno-Obřany H6 – „V Širokých“, okr. Brno-město.....	258
130.	Brno-Obřany H140 – „V Širokých“, okr. Brno-město.....	258
131.	Brno-Obřany H169 – „V Širokých“, okr. Brno-město.....	259
132.	Břeclav – „Žleby“, okr. Břeclav	259
133.	Čechy pod Kosířem – „Havířovy díry“, okr. Prostějov.....	260
134.	Dobelice – „zahrada domu č. 67, č. parcely 107/1“, okr. Znojmo	260
135.	Dobřice – „Kamenec“, okr. Přerov	261
136.	Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko.....	261
137.	Habrůvka – „Býčí skála“ 7, okr. Blansko.....	266
138.	Habrůvka-Josefov – „vývěr Jedovnického potoka“, okr. Blansko.....	266
139.	Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov.....	267
140.	Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov.....	269
141.	Křenovice – „aglomerace“, okr. Přerov	270
142.	Lanžhot – „Podsedky“, okr. Břeclav	271
143.	Malhostovice – „U Brabinky“, okr. Brno-venkov.....	271
144.	Modřice H840 – „Sádky“, okr. Brno-venkov.....	272
145.	Modřice H1800 – „Sádky“, okr. Brno-venkov.....	272
146.	Modřice H2/1997 – „Rybníky“, okr. Brno-venkov	273
147.	Modřice H3815 – „Rybníky“, okr. Brno-venkov	274
148.	Modřice H3846 – „Rybníky“, okr. Brno-venkov	275
149.	Mokrý-Horákov – „Horákovský hrad“, okr. Brno-venkov	275
150.	Mokrý-Horákov, okr. Brno-venkov.....	275
151.	Mokrý-Horákov – „Hlásnica“, okr. Brno-venkov	276
152.	Morašice – „U mohyly“, okr. Znojmo.....	277
153.	Náklo – „Prostřední traty“, okr. Olomouc.....	279

154.	Náměšť na Hané-Biskupství – „Vrchy“, okr. Olomouc.....	279
155.	Pavlov 1 – „Děvín“, okr. Břeclav.....	280
156.	Pavlov-Lechovice – „Obersko“, okr. Šumperk.....	280
157.	Podivice – „Na valech“, okr. Vyškov.....	281
158.	Polkovice, okr. Prostějov.....	281
159.	Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov.....	282
160.	Seloutky H4/2017 – „Na Šťastných, RD Trnečková – Barák“, okr. Prostějov....	284
161.	Slatinky PH 172 – „Nivky“, okr. Prostějov.....	285
162.	Slatinky PH 172 – „Nivky“, okr. Prostějov.....	286
163.	Slavkov u Brna 2 – „sklad fy. Rauscher, s.r.o.“, okr. Vyškov.....	286
164.	Šitbořice – „Šitbořické staré hory-Mladý“, okr. Břeclav.....	286
165.	Těšetice obj. 38 – „Vinohrady“, okr. Znojmo.....	287
166.	Těšetice obj. 46 – „Vinohrady“, okr. Znojmo.....	287
167.	Těšetice H1 – „Pískovna“, okr. Znojmo.....	288
168.	Trstěnice H3 – „Rybník“, okr. Znojmo.....	288
169.	Určice H6 – „Hájové“, okr. Prostějov.....	289
170.	Velká nad Veličkou – „Obecniska“, okr. Hodonín.....	289
171.	Zlín-Louky – „Kamenné dílce“, okr. Zlín.....	290
13.3	Doba laténská.....	290
172.	Borkovany – „Vysoudilka“, okr. Břeclav.....	290
173.	Boršice u Blatnice – „Lipinka“, okr. Uherské Hradiště.....	291
174.	Bořitov 1 – „Písky“, okr. Blansko.....	291
175.	Brno-Maloměřice 1, H52 – „Plíže“, okr. Brno-venkov.....	292
176.	Břeclav – „Žleby“, okr. Břeclav.....	292
177.	Buchlovice – „Barborka“, okr. Uherské Hradiště.....	293
178.	Býkovice 1 – „Na Příčnickách“, okr. Blansko.....	293
179.	Dešná – „Hrádek“, okr. Zlín.....	294
180.	Dolní Bojanovice 3, H1/1985 – „Vsisko“, okr. Hodonín.....	294
181.	Drnholec obj. 15, okr. Břeclav.....	295
182.	Hevlín – „Ostroh“, okr. Znojmo.....	295
183.	Holubice H21 – „Dílce“, okr. Vyškov.....	295
184.	Jaroměřice nad Rokytnou-Vacenovice – „JZ intravilán obce“, okr. Třebíč.....	296
185.	Jevíčko – „na Zadní Arnoštov“, okr. Svitavy.....	296
186.	Ježkovice – „Černov“, okr. Vyškov.....	297
187.	Koryčany – „intravilán“, okr. Kroměříž.....	297
188.	Kozlany H14 – „intravilán“, okr. Vyškov.....	298

189.	Křepice 3, H1 – „intravilán“, okr. Břeclav	298
190.	Kunštát-Hluboké u Kunštátu H21 – „Dílce“, okr. Blansko.....	299
191.	Loučka – „Doubrava“, okr. Zlín.....	299
192.	Lovčičky 1, H2 – „Strážka“, okr. Vyškov.....	300
193.	Lukov – „Ostroh“, okr. Znojmo	300
194.	Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov	301
195.	Náměšť na Hané-Biskupství H2 – „Vrchy“, okr. Olomouc.....	307
196.	Omice, okr. Brno-venkov	307
197.	Pasohlávky-Mušov – „Betlém“, okr. Břeclav	307
198.	Plenkovice – „Záhumenice“, okr. Znojmo	308
199.	Ponětovice H2 – „Podíly“, okr. Brno-venkov	308
200.	Ponětovice H34 – „Podíly“, okr. Brno-venkov	309
201.	Prostějov, okr. Prostějov.....	309
202.	Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín.....	310
203.	Ptení 3 – „Ptínky“, okr. Prostějov	312
204.	Slatinice, okr. Olomouc	312
205.	Slavkov u Brna 5 – „Palackého náměstí“, okr. Vyškov	313
206.	Smržice, okr. Prostějov.....	313
207.	Stařechovice, okr. Prostějov	314
208.	Strážnice 2? nebo Tvarožná Lhota – „Šumárník“?, okr. Hodonín.....	314
209.	Šlapanice 2, H6/1999 – „Široká pole“, okr. Brno-venkov	314
210.	Neznámá lokalita, dříve Uherské Hradiště, okr. Uherské Hradiště.....	315
13.	Tabulky	316

1. Úvod

Kůň, majestátní a šlechtné zvíře. V průběhu pravěku se utvářel jedinečný vztah člověka a koně, z koňského hřbetu pak byla mnohdy psána historie. Již z období paleolitu známe vyobrazení koní na jeskynních malbách, řezbách či figurkách. Trvalo však několik tisíciletí, než si tito tvorové vydobyli své specifické postavení v životě pravěkých a protohistorických společností. Nástup pramenů o koni, které poukazují i na jiný než čistě konzumní vztah, evidujeme již od starší doby bronzové, prameny postupně narůstají a jejich výskyt můžeme sledovat v několika vlnách. Druhým velmi silným horizontem je období popelnicových polí a jeho samotného závěru, kdy se objevují první doklady záprahu koně na území Moravy. Enormní nárůst pramenů však pochází až z následující epochy halštatské a laténské. Výskyt pramenů s tématem koně je pevně svázán se socio-ekonomickými změnami nejen v Evropě, ale i na Předním východě. Kůň je považován za prestižní a ceněné zvíře, pomocí kterého se prezentují tehdejší elity, tedy nobilita s vysokým životním standardem. V době bronzové jsou tyto nejvyšší vrstvy společnosti považovány za iniciátory ukládání depotů, kterým měl mimo jiné takový počín zvýšit prestiž (HÄNSEL 1997, 14). Zde také nacházíme první doklady luxusního koňského mobiliáře. V době halštatské potom dochází k ukládání takových předmětů do hrobů bojovníků, velmožů a později i knížat (MÍROVÁ – GOLEC 2018; MÍROVÁ – GOLEC in press). V době laténské pak dochází k rozšíření pramenů s tématem koně – jisté formě „zlidovění“, které se pak nacházejí i v kontextech běžných sídlišť. Nicméně i nyní si koně i nadále udržují svoji výjimečnost v symbióze s elitami.

Problematikou koně v prehistorii, ačkoli jde o téma vysoce přínosné a aktuální, se doposud nikdo na území České republiky nezabýval. Autorka navazuje na své předcházející práce (MÍROVÁ 2017; MÍROVÁ in press), klade si za cíl zdokumentovat všechny movité prameny týkající se koně na území Moravy a to od doby bronzové po závěr doby laténské. Podařilo se jí sesbírat 210 kontextů čítající celkem 5249 předmětů vyobrazených na 65 tabulích s tématem koně, které podrobuje v první řadě typologicko-chronologické analýze. Navazuje na významné evropské práce Ch. Pareho (PARE 1992), M. Trachsela (TRACHSEL 2004), M. Schönfeldera (SCHÖNFELDER 2002) a další badatele zabývající se tímto tématem v zahraničí. Autorka představuje novou moravskou chronologii pramenů s tematikou koně (zejména součástí vozů a koňských strojů), kterou včleňuje do obecné chronologie pro vytyčená období (REINECKE 1902; SALAŠ 2005; MANGEL – THÉR 2018; GOLEC – FOJTÍK in press).

Práce však neustrne v prvním (nezbytném) kroku – v typologicko-chronologickém vyhodnocení, přechází dále k řadě navazujících kapitol, které tematika nabízí. Jde o rekonstrukční a experimentální archeologii, nastiňuje roli koně pro středoevropské

předhistorické společnosti doby bronzové a doby železné, zabývá se sociálně-ekonomickými a religionistickými aspekty. Komplexní zasazení pramenů s tématem koně do kontextu prehistorických kultur autorka považuje za stěžejní, neboť kůň byl jedním z klíčových inhibitorů změn tradičních náčelnických společností.

2. Prostorové a kulturně-chronologické vymezení práce

Práce se soustředí na území Moravy, která leží ve východní části České republiky. Tento středoevropský region, díky své geografické pozici na západní hranici Karpatské kotliny, byl zároveň Z okrajem stepní zóny táhnoucí se od Číny po Maďarsko. V horizontálním směru jím procházela nedávno definovaná Panonsko-labská stezka ve V-Z směru (MARTÍNEK 2017, 137), kterou křížovala tradičně jmenovaná Jantarová stezka (CHYTRÁČEK et al. 2017), jež vedla od Baltského moře až k Jadranu. Morava byla křižovatkou, která absorbovala, mísila a sama vytvářela nové kulturní nastavení. Často se stala dějištěm změn či nárazníkovou zónou mezi autochtonním obyvatelstvem a nomády či sousedními polousedlými/migračními kulturami. V horizontálním směru, z východu na západ (po pozdější Hedvábné stezce), proudila etnika, jejichž život úzce souvisel s koněm, a to nejen v pravěku, ale i v historických dobách – v časové ose do hlubší minulosti např. Mongolové, Maďaři, Avaři, Hunové, Sarmati, Dákové, „Skýtové“, „Kimmerijci“ a také etnika, jejichž jména nám zůstávají navždy utajena. Nové vlivy akcelerovaly, modifikovaly či naprosto změnily domácí moravský vývoj, a to v několika vlnách.

Morava je jednou z tří historických zemí (Čechy, Morava, Slezsko) České republiky, tvoří její východní část. Hranice Moravy tvoří z velké části vrchovina a pohoří – s Čechami na západě Českomoravská vrchovina, s Polskem na severu Jeseníky, se Slovenskem na východě Moravskoslezské Beskydy, Javorníky a Bílé Karpaty. Centrální a jižní části pak tvoří nížiny, které přecházejí do Rakouska a hranici tvoří řeka Dyje (**obr. 1**). Moravou prochází několik významných toků – od SZ řeka Morava se svými přítoky směřuje k JV k Dunaji, na SV Odra obrací tok do Polska, J hranici tvoří již zmiňovaná Dyje, v centru sledovaného území jsou osami pak např. Svatava a Svitava.

Předkládaná práce se zabývá třemi návaznými vývojovými etapami, které byly vybrány jako zcela zásadní pro sledování postupných proměn pramenů s tématem koně. Předchozí eneolit, vzhledem k velmi sporadickým stopám nebyl začleněn, stejně jako následná doba římská, tam se naopak již prameny množí natolik, že by si zasloužily samostatnou práci. Jádrem předkládaného textu tedy spadá do doby bronzové, halštatské a laténské.

Význam volby těchto období je zásadní i z jiných důvodů – ve třech periodách dochází progresivně k výrazným socio-ekonomickým změnám. Ve dvou epochách (doba bronzová a doba halštatská) souvisí se zásadním využitím a rozšířením kovových substancí – bronzu (slitina mědi a cínu) a železa. Využití a zpracování těchto kovů, stejně jako tvorba rozsáhlé distribuční sítě potřebných komodit (měď, cín, jantar), daly vzniknout nové vysoce postavené skupině obyvatel – elitám, které kontrolovaly zdroje, obchod a profitovaly z nich. Již od doby bronzové se také formuje vrstva vysoce specializovaných řemeslníků, vytvářejících technicky náročné a elitami žádané výrobky (JIRÁŇ ed. 2008, 12–13). Změny na materiální bázi a potažmo zprostředkovaně změny ve světě idejí a ve společnosti vůbec pak můžeme pozorovat v mnoha kontextech – zejména v hrobech, depotech a na sídlištích, později emporiích a oppidech.

Obr. 1. Znázornění sledovaného území – Moravy v rámci středoevropských států (autor: Z. Mírová).

2.1 Doba bronzová

Termín doba bronzová vyčlenil Ch. J. Thomsen na základě rozsáhlého inventáře muzea v Kodani (ROBERTS – UCKELMANN – BRANDHERM 2013, 17). Doba bronzová je pak dále dělena na starší, střední, mladší a pozdní dobu bronzovou. Na území České republiky je starší doba bronzová reprezentována protoúnětickou a následně únětickou kulturou a také epišňurovým příkarpatským komplexem, nejprve skupinou Chłpice-Veselé, následně nitranskou skupinou. Závěr starší doby bronzové pak reprezentuje kulturní komplex

Maďarovce-Věteřov-Böheimkirchen, na území Moravy zastoupený maďarovsko-věteřovskou kulturou (věteřovskou skupinou)¹. Střední doba bronzová je vyplněna středodunajskou mohylovou kulturou. Období popelnicových polí se dělí na lužickou a slezskou fázi lužických popelnicových polí na střední, východní a severní Moravě a velatickou a podolskou fázi kultury středodunajských popelnicových polí na jižní Moravě. Pro datování doby bronzové se používá Reineckova periodizace (starší doba bronzová – B A, střední doba bronzová – B B–C, mladší doba bronzová – B D–HA a pozdní doba bronzová – Ha B) precizovaná domácími badateli, jde o fáze B A0 (rámcově 2300–2100 př. n. l.), B A1–3 (rámcově 2100–1600 př. n. l.; fáze 3 byla včleněna, autorka ji v práci využívá), B B1–C2 (rámcově 1600–1300 př. n. l.), B D–Ha A1 (rámcově 1300–1050 př. n. l.), Ha A2–B3 (1050–800 př. n. l.), podrobněji kap. 6. V následujících subkapitolách bude stručně představen kulturně-chronologický vývoj a stručně shrnutý přehled bádání jmenovaných období na Moravě.

2.1.1 Protoúnětická a únětická kultura

Předstupněm únětické kultury je protoúnětická kultura (B A0), které se vyvinula ze substrátu kultury se zvoncovitými poháry (PLEINER 1978, 331, 373). Na formování únětické kultury se však také podepsal vliv kultury se šňůrovou keramikou. Nacházíme nyní jisté vlivy kultur z Karpatké kotliny, zejména kultur Makó-Čaka a Vučedol-Zók, největší kulturní přínos pak nacházíme u nagyrevské kultury (PODBORSKÝ 1993, 239). Únětická kultura je na území Čech a Moravy řazena dle Reineckovy periodizace do stupně B A (ŠEBELA 2006, 173). V první fázi, čili protoúnětické kultuře, jsou ještě patrné silné kulturní pravidla eneolitu. Druhá fáze (starší) únětické kultury, datovaná do stupně BA1, je rozdělena na staroúnětickou a předklasickou fázi, v tomto období je již kultura plně zformována. Třetí fáze (mladší) je členěna na klasickou a postklasickou vývojovou fázi a spadá do stupně BA2, chápeme ji jako vyvrcholení dlouhého vývoje únětické kultury (STUHLÍK 1993d, 240). Dle nejnovějších kalibrovaných dat C14 můžeme počátky únětické kultury absolutně datovat do období 2300/2200 př. n. l. (LUTOVSKÝ – SMEJTEK et al. 2005, 356), konec je pak vymezen roky 1714 a 1634 +/- 135 let (JIRÁŇ ed. 2008, 28). Její trvání na našem území, v porovnání s vývojem této kultury v okolních evropských zemích, bylo tedy zhruba 500 let.

Únětická kultura má své jádro v Čechách a na Moravě (**obr. 2**). V Čechách obsadila prakticky celé území, mimo západní Čechy, vyvíjí se také ve středním Německu a v jižní a střední části Moravy. Později se rozšířila až do jižního Polska, na jihozápadní Slovensko a do Dolního Rakouska. Na území dnešní České republiky pak nejhustěji zasídlila střední Čechy a

¹ Terminologická vymezení kulturních komplexů / kultur / skupin je převzato z literatury, obdobně též v navazujících kapitolách. Jejich podoba není předmětem této práce.

jižní Moravu (TIHELKA 1957, 14). Celkově lze říci, že únětické society preferovaly místa s vrstvou úrodných spraší, sídlily na nízkých pahorkatinách a mírných návrších v blízkosti lesů a drobných vodních toků. Preferována jsou evidentně místa příhodná k zemědělství a chovu dobytka (TIHELKA 1953, 230). Postupem vývoje zabírala únětická kultura různě rozsáhlá území. V protoúnětické fázi se soustředila zejména na oblast jižní Moravy, ve starší fázi osidluje i vyšší geografické polohy a intenzivně proniká i na střední Moravu do oblasti Hané, v mladší fázi penetruje za řeku Moravu na východ, kde z počátku dochází ke kontaktům s nitranskou kulturou, kterou pak „materiálně pohltí“, tj. dojde pravděpodobně ke splynutí obyvatelstva s odlišnou materiální bází (STUHLÍK 1993d, 241–242).

Únětická kultura dostala svůj název dle eponymní lokality Únětice u Prahy, kde bylo v 70. letech 19. století Č. Rýznerem objeveno pohřebiště z tohoto období (TIHELKA 1957, 13). Ve stejné době zkoumal na Moravě A. Rzehak podobné pohřebiště v Měnině, na jehož základě zavedl pojem měninský typ, který se v literatuře ovšem neujal. Na Moravě byla zkoumána J. Palliardim pohřebiště v Kyjovicích, Oblekovicích, Těšeticích či ve Vrbovci (STUHLÍK 1993d, 234, 239). Mezi další významné moravské badatele patří I. L. Červinka, který zkoumal pohřebiště v Němčicích na Hané (ČERVINKA 1926) a v Brně-Holáskách (ČERVINKA 1948b). Z později prozkoumaných lokalit je třeba zmínit např. Mušov, Rebešovice či Těšetice (STUHLÍK 1993d, mapa 20).

2.1.2 Epišňůrový příkarpatský komplex – nitranská kultura

Nitanská kultura navazuje svým vývojem na pozdně eneolitické šňůrové kultury reprezentované kulturou Chłopice-Veselé, která časově odpovídá protoúnětické kultuře. Kultura Chłopice-Veselé má své jádro vzniku v oblasti Malopolska a na počátku doby bronzové je převrstvena nitranskou kulturou (BÁTORA – VLADÁR 2015, 23). Řadí se k epišňůrovému příkarpatskému komplexu společně s měřanovickou, počapskou a košťanskou kulturou. Její počátek řadíme do časného stupně BA1 dle Reineckeho periodizace, končí pak v závěru téhož stupně, neboť je převrstvena expanzí únětické kultury. Kulturně je spojena s nejmladšími kulturami v Malopolsku, které se rozšířily hlavně na jihozápadním Slovensku a na východní Moravu (ONDÁČEK 1993, 259). Původ kultury / skupiny Chłopice-Veselé je kladen do severních Karpat, na západní část území dnešní Ukrajiny a jihozápadního Polska, odkud se měla šířit dále podél levého břehu Moravy přes Malé Karpaty na jihozápadní Slovensko až po řeku Nitru (TOČÍK 1964). Na územích, kde se kultura usídlila, se pak vyvíjí pod samostatnými skupinami, které náleží velkému epišňůrovému příkarpatskému komplexu a který nese ve všech svých kulturách podobné znaky zahrnující hmotnou kulturu a pohřební ritus. Vývoj nitranské kultury ovlivnila tedy nejen kultura / skupina Chłopice-Veselé, ale i východní okruh kultury se

šňůrovou keramikou a další eneolitická kultura Kosihy-Čaka, kontakty jsou doloženy i s pozdními zvoncovitými poháry a protoúnětickou kulturou (ONDRÁČEK 1993, 258).

První nálezy projevů této kultury (poslední třetina 19. st. na Moravě, počátek 20. st. na Slovensku) byly řazeny k únětické kultuře či ještě ke kultuře se šňůrovou keramikou. V 60. letech 20. st. vyčlenil A. Točík nitranský typ / skupinu na základě materiálu z Výčap-Opatovců a Velkého Grobu (FURMÁNEK – VELIAČIK – VLADÁR 1991, 51–53).

V roce 1950 bylo objeveno pohřebiště v Holešově (ONDRÁČEK – ŠEBELA 1985), to bylo dále zkoumáno v letech 1964–70. Pohřebiště dokumentuje přechodný horizont kultury Chłopice-Veselé přes samotnou nitranskou až po převrstvení únětickou kulturou. Na základě tohoto pohřebiště byla vyčleněna nitranská kultura J. Ondráčkem (ONDRÁČEK 1963). Mezi další významná pohřebiště patří např. Hulín, Přáslavice, Velké Pavlovice (STUHLÍK – STUHLÍKOVÁ 1996; BERKOVEC – PEŠKA 2005).

Obr. 2. Morava ve starší době bronzové. Červeně – území Moravy; žlutě – únětická kultura; modře – nitranská kultura (podle, autor: Z. Mírová).

2.1.3 Maďarovsko-Věteřovská kultura – věteřovská skupina

Věteřovská skupina pokrývá stupeň B A2–3, sídlí na Moravě, na Opavsku a částečně v Dolním Rakousku. Dříve byla celá starší doba bronzová považována výhradně za období únětické kultury.

Prvním, kdo použil pojmenování věteřovský typ, byl K. Tihelka, který ve své práci o únětické kultuře (TIHELKA 1939) vydělil tzv. „úpadkové“ období únětické kultury charakterizované náplní věteřovské skupiny se silnou provázaností na maďarovskou a böheimkirchenskou oblast. Samostatnou věteřovskou skupinu pak vyčlenil již v roce 1946 na základě eponymní lokality Nové hory u Věteřova (TIHELKA 1946). Následující období Tihelka sbíral podklady, které shrnul v publikaci Moravský věteřovský typ (TIHELKA 1960; 1963). Závěr starší doby bronzové je podle něj charakterizován silnými vlivy z oblasti středního Podunají charakterizovanými maďarovskou skupinou působící na domácí únětickou kulturu (TIHELKA 1960, 115). Termín věteřovská kultura pak vyčlenili V. Podborský a V. Vildomec (PODBORSKÝ – VILDOMEK 1972, 90). Z dalších badatelů zabývajících se věteřovskou skupinou lze pak jmenovat např. J. Stuchlíkovou (STUHLÍKOVÁ 1985; 1986; 1988; 1990; 1999), či S. Stuchlíka, který věteřovskou skupinu řadí do kulturního komplexu Maďarovce-Věteřov-Böheimkirchen, přičemž jde o stejná kulturní uskupení pojmenované na základě místních kulturních skupin. Maďarovská kultura sídlí v oblasti JZ Slovenska (STUHLÍK 1984, 174), věnoval se jínapříklad A. Točík (TOČÍK 1964; 1978; 1979; 1981) či J. Bátora (BÁTORA 1983; 1989; 2000; 2002; 2006; 2009), bádání o konci starší doby bronzové v Rakousku pak například J. W. Neugebauer (NEUGEBAUER 1975; 1977; 1994). Chronologickými otázkami komplexu Maďarovce-Věteřov-Böheimkirchen se zabývala například Z. Benkovsky-Pivovarová (BENKOVSKY-PIVOVAROVÁ 1976; 1981; 1982).

Nejvýznamnější jsou proto období nížinná sídliště (např. Budkovice, Hodonice, Mušov, Pavlov), ale také hradiště (Bánov, Blučina, Hradisko u Svitávky, Olbramovice). Hrobové celky téměř neznáme, do období věteřovské skupiny spadá jen část mohylníku v Boroticích či jednotlivé pohřby z Hradiska u Kroměříže, Klentnice či Olbramovic, vyskytl se také fenomén ukládání ve velkých nádobách, *pithoi* (Dolní Věstonice, Olbramovice; STUHLÍKOVÁ 1993).

2.1.4 Středodunajská mohylová kultura

Střední doba bronzová, jež pokrývá stupně BB–BC, je charakteristická určitým kulturním sjednocením, minimálně co se pohřbívání týče, a to od východní Francie po střední Evropu. Evidujeme množství kultur a skupin, např. česko-falckou mohylovou kulturu v JV Německu a J a Z Čechách nebo karpatskou mohylovou kulturu na J Slovensku a v Maďarsku. Na Moravě, v Rakousku, na V Slovensku a na S Maďarska (OŽDÁNI 2015) pak sídlily zástupci středodunajské mohylové kultury. Vznik této kultury je spojován s plynulým vývojem z věteřovské skupiny za působení JV a V vlivů. Někteří z badatelů jako J. Nekvasil (NEKVASIL 1987) či V. Dohnal (DOHNAL 1988) používali termín předlužické období či

protolužický horizont pro střední a severní Moravu, samotná přítomnost lužické kultury ve střední době bronzové na našem území však není průkazná.

Závěrem 19. století prozkoumal J. Palliardi první jasné doklady přítomnosti této kultury – žárové pohřby z Oblekovic. Dalšími z badatelů byli O. Menghin či I. L. Červinka, označení středodunajská mohylová kultura pak navrhl K. Willvonseder (WILLVONSEDER 1937).

Nejcharakterističtějšími lokalitami středodunajské mohylové kultury jsou mohylníky – např. Borotice či mohylníky ve Ždánickém lese, důležitým pramenem po posouzení tehdejší společnosti jsou i sídliště, např. Brno-Černá pole, Hradisko u Kroměříže (STUHLÍK 1993c, 272–273) či Přáslavice (ŠABATOVÁ – VITULA 2002). Určitým fenoménem jsou depoty, a to jak keramické, např. Lednice či Mutěnice (PALÁTOVÁ – SALAŠ 2002), začínají se objevovat i depoty s bronzou, např. Hulín, Hradisko, Přitluky, Tučapy, Vedrovice (SALAŠ 2005). Ze současných badatelů se kultuře věnují či věnovali např. S. Stuchlík (STUHLÍK 1979; 1993b; 2006 ad.), D. Parma a M. Šmíd (PARMA – ŠMÍD 2013) či P. Fojtík (FOJTÍK 2015). Nálezy postupně přibývaly a přibývají, i když intenzita osídlení je oproti předchozím a nadcházejícím obdobím značně útržkovitá (FOJTÍK – PARMA 2018, 60–61).

2.1.5 Kultura lužických popelnicových polí

Jestliže ve střední době bronzové dochází k zřetelnému kulturnímu sjednocení, v období popelnicových polí, jak už název napovídá, naprosto převládne jediný pohřební ritus – žárový, často s pohřbíváním do popelnic (mohou se však vyskytnout i jiné způsoby uložení). Na střední a severní části Moravy a ve Slezsku (**obr. 3**) evidujeme kulturu lužických popelnicových polí, jež obsáhla stupně B D–Ha B3, dále ji členíme na lužickou (B D–Ha A2) a slezskou fázi (Ha B1–3) (SALAŠ 2005, 11).

Název kultury vyčlenil R. Wichrow v 80. letech 19. století, za místo vzniku považoval polskou Lužici, odkud se kultura měla rozšiřovat do Evropy. Dnes se názory na vznik lužické kultury různí, převažuje ale teorie o přerodu domácích mohylových kultur (ŠTROF 1993, 310). K chronologii obecně se již vyjádřilo mnoho badatelů, např. J. Böhm (BÖHM 1937), J. Filip (FILIP 1936–38), J. Kvíčala (KVÍČALA 1948; 1954), V. Spurný (SPURNÝ 1955; 1982), L. Jisl (JISL 1955), J. Nekvasil (NEKVASIL 1964; 1969; 1970; 1978), V. Podborský (PODBORSKÝ 1960; 1970), nejnověji M. Salaš (SALAŠ 2005), většina periodizací staví na horizontech charakteristických lokalit či depotů. První lokality rozpoznali a správně zařadili např. I. L. Červinka (ČERVINKA 1902; 1911) či F. Černý (ČERNÝ 1909).

Pravděpodobně i díky charakteristické náplni dnes známe stovky lokalit, a to jak nížinná sídliště (např. Šumperk, Býkovice, Palonín; ŠTROF 1993), tak i hradiště (Hradisko u Roštína,

Hostýn u Chvalčova, Kotouč u Štramberka; ČIŽMÁŘ 2004a), pohřebiště (např. Moravičany, Sehradice, Vlachovice (ŠTROF 1993) i depoty (Mankovice, Dolní Sukolom, Křenůvky (SALAŠ 2005). Zvláštním fenoménem jsou pak kostrové hroby a hroby s rozměrnými jámami (PARMA – STUHLÍK 2017).

Obr. 3. Morava a okolní regiony v období popelnicových polí (konzultace M. Golec; autor: Z. Mírová).

2.1.6 Kultura středodunajských popelnicových polí

Stejně jako v případě kultury lužických popelnicových polí i kultura středodunajských popelnicových polí v pohřbívání využívá většinou kremace uložené do popelnic (mohou se však vyskytnout i prosté hromádky uložené v zemi). Kultura středodunajských popelnicových polí se rozšířila na J Moravě, kde zabírá téměř stejné území jako středodunajská mohylová kultura, JZ Slovensku, v Dolním Rakousku, Štýrsku a Burgenlandu, Z Maďarsku, SV Slovinsku a v S Chorvatsku, datována je do rozmězí B D–Ha B3, členíme ji na velatickou fázi pokrývající B D–Ha A2, a podolskou fázi zahrnující Ha B1–3 (SALAŠ 2005, 11).

Počátkem 20. století byly prozkoumány hroby v Lednici, na základě kterých I. L. Červinka zavedl pojem „lednický typ“, ve stejné době definuje i „podolský typ“ (SALAŠ 1993, 286–289). V roce 1941, díky nálezů elitního hrobu z Velatic, definuje J. Böhm pojem „velatický typ“ (BÖHM 1941). Správné kulturní zařazení však rozpoznal až J. Říhovský a zavedl

pojem kultura středodunajských popelnicových polí (ŘÍHOVSKÝ 1958; 1982), dle velatického typu pak zavedl pojem velatická fáze.

Kultura nabízí hojnou pramennou základnu, pohřebiště (např. Brno-Obřany, Podolí, Klentnice), nížinná sídliště (např. Lovčičky, Brno-Starý Lískovec; SALAŠ 1993), hradiska (Brno-Obřany, Děvín u Pavlova, Holý kopec u Buchlovic, Leskoun u Olbramovic, Réna u Ivančic, Tabulová hora u Klentnice ad.; ČIŽMÁŘ 2004a, 63–64) a depoty (např. Blučina, Mušov, Klentnice), na kterých lze precizně studovat chronologii (SALAŠ 2005). Stejně jako v kultuře lužických popelnicových polí, evidujeme i zde fenomén hrobů s rozměrnými jámami a fenomén kostrových pohřbů (např. Podolí, Diváky; PARMA et al. 2016; PARMA – STUHLÍK 2017).

V mladší a pozdní době bronzové obecně dochází k postupné řemeslné specializaci, zejména v technologicky náročné kovovýrobě. V této době probíhají také kontakty se Středomořím, je to období, kdy lze, alespoň vzdáleně, hledat paralely v Homérských eposech. Rozsáhlé socio-ekonomické změny a společenskou stratifikaci nejlépe pozorujeme na pohřebištích, kdy se hroby bohatých jedinců oddělují nemovitými parametry a zároveň inventářem (např. Velatice, Podolí – „Žuráň“), a dále v depotech, u kterých předpokládáme, že jejich uložení iniciovali místní elity, a které mnohdy obsahují luxusní či importované předměty (např. toreutiku, součásti vozů, zlaté předměty). Společensky doba bronzová dosahuje formy jednoduchého náčelnictví, předpokládá se existence kmenů v čele s předáky či již „náčelníky“. V závěru doby bronzové, Ha B2–3, dochází ke vpádu východních etnik / societ – „Kimmerijů“, kterým je připisována kultura Mezöcsát v SV Maďarsku, jež nám po sobě zanechaly množství předmětů východní provenience, reprezentovaných zejména zbraněmi a koňským postrojem. Tyto society pravděpodobně dosavadní společenský vývoj přeruší (či alespoň zbrzdí) a ukončí tak jedinečnou etapu vývoje společnosti, která se již v budoucnosti nebude opakovat.

2.2 Doba halštatská

Doba halštatská (Ha C1–D3, 800–450 př. Kr.; GOLEC 2005) je nejen obdobím běžného využití nového a lezce dostupného domácího kovu – železa, ale také počátkem rozsáhlých socio-ekonomických změn. Společnost se viditelně stratifikuje, a dochází k postupnému politickému prosazování jednotlivců a jejich společenstev – centralizačním procesům. Privilegovaní velmoži a velmožky kumulující ve svých rukou moc a bohatství, které je v krajině zastoupeno nerovnoměrně. Privilegovaná vrstva stojí na vrcholu společenské pyramidy, využívají svého bohatství k posilování svého statusu a upevňování moci. V období halštatu je Morava plně integrována s východohalštatskou kulturou (přejímá halštatský styl; **obr. 4**; např. EGG – KRAMMER 2005, Abb. 2; nejnověji GOLEC – FOJTÍK in press). Dochází v ní nejen

ke kontaktům se západohalštatskou kulturou, s předalpskými kulturami Gollasecca a Este v severní Itálii, etruskou Itálií, ale také s raně antickým Řeckem.

Obr. 4. Morava v době halštatské jako integrální součást východohalštatské kultury (podle EGG – KRAMER 2005, Abb. 2; GEDIGA – ŁACIAK – ŁYDŽBA-KOPCZYŃSKA – MARKIEWICZ 2017; konzultace M. Golec, autor: Z. Mírová).

Ve stejné době v oblasti Černomoří (J Ukrajina) nalezneme Herodotovy kmeny „Skýtů“, které v 6. stol. př. n. l. ovlivní vývoj Moravy (pozdní doba halštatská; Ha D2–D3; 550–450 př. n. l.). Důležitým středoevropským rozhraním, ovlivňujícím četnosti dálkových kontaktů, je existence jantarové stezky procházející Moravou (CHYTRÁČEK et al. 2017), po které proudil nejen jantar ze severu na jih, ale také luxusní zboží / importy opačným směrem. Sehrává obdobnou roli jako v západohalštatské kultuře rhónská trasa z Massílie nebo kultury Golasecca na sever. Dochází také k přejímání některých kulturních vzorců ze středomořského prostředí. Velmoži se svou družinou např. upevňují spojení a zvyšují vlastní prestiž pomocí nákladných hostin s picími rituály, zvyk je zachycen na situlovém umění J části východohalštatské kultury (LUCKE – FREY 1962) a také v archeologických pramenech. Luxus elity užívaly nejen za života, ale i v posmrtném životě, na což poukazují přepychově vybavené hrobky pod mohylami (ø až 80 m). Hrobová komora je naplněna nejen výjimečnými předměty, jako je toreutika, rožně, šperky či zbraně, ale i početnými potravinami. Vůbec nejbohatší hroby obsahovaly vozy a honosně zdobená jha, pravidlem je i přikládání zdobených koňských postrojů. Koňský postroj

se vyskytoval samostatně také v hrobech střední bojovnické vrstvy. Tyto bohatě zdobené postroje poukazují na obecně významnou či spíše výjimečnou společenskou roli koně. K dispozici máme pak ještě další prameny související s koněm, které pomáhají studovat jeho exkluzivní roli v halštatské společnosti.

2.2.1 Platěnická skupina východohalštatské kultury

Platěnická skupina, rozšířená na střední Moravě, dlouho stála na okraji zájmu bádání o moravském halštatu, ačkoli stála na samém počátku bádání o něm. M. Trapp a I. L. Červinka v letech 1878 a 1898 prozkoumali pohřebiště ve Zlíně-Loukách (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, 73); v roce 1880 H. Wankel rozměrnou elitní mohylu Ústín – „Královský kopec“ (WANKEL 1885, 93; ČERVINKA 1902, 157) a další z nich v Nákle (GOLEC – FOJTÍK in press). V Nákle – „Pod dědinou“ se roku 1883 H. Wankelovi podařilo zachytit jeden z nejbohatších depotů platěnické skupiny, které jsou jejím specifickým fenoménem – žebrovanou cistu s osmi drobnými, precizně zpracovanými bronzovými šálky (např. NEKVASIL – PODBORSKÝ 1991, 20–21, 24–25); jako další můžeme jmenovat depot z Bánova – „Skalek“ (GOLEC – FOJTÍK – RYBÁŘOVÁ 2018) nebo Kralic na Hané – „Kralického háje“ 1 (GOLEC – FOJTÍK – ŠMÍD in press).

Evidujeme také významná sídliště, např. Kněždub – „Šumárník“ (ČIŽMÁŘ 2004a), Křenovice – „Hradisko“ (BAMBASOVÁ 2019) či Ludkovice / Provodov – „Rysov“ (NOVÁK 2017). Mezi nejvýznamnější památky patří platěnická pohřebiště zahrnující jak velmožské hroby, např. Seloutky H2/1926 – „Na šťastných“ (GOLEC – FOJTÍK in press), Jevíčko III, A/39 a B/39 – „Na panském“ (JARUŠKOVÁ – ŠTROF eds. a kol. 2014), tak hroby vyšší střední vrstvy – Dobřčice – „Kamenec“ (ČERVINKA 1938) nebo Náměšť na Hané-Biskupství – „Vrchy“ (ČERVINKA 1902, 253, obr. 122), nelze opomenout i jediné kompletně prozkoumané a zároveň největší pohřebiště v Moravičanech – „Dílečkách“ (NEKVASIL 1982) a nově revidované pohřebiště Slatinky – „Nivky“ (PŘICHSTAL 2003). Významná jsou i pohřebiště v oblasti Vyškovské brány – Drnovice – „U propasti“, Pustiměř – „cihelna“ (BAAROVÁ 2007; BAAROVÁ – MIKULKOVÁ 2004; HOLUBOVÁ 2011), Orlovice – „Lysá hora“ (KOS – PŘICHYSTAL 2013) a pohřebiště v Horce nad Moravou prozkoumané K. Fišarou a navazujícími badateli (BÉM et al. 2001, 28–30), dle kterého zahraniční badatelé vyčleňovali termín „horecký typ“ nebo „horecká kultura“ označující de facto dobu halštatskou na celé Moravě (MENGHIN 1926, 77, 79–80).

Mezi významné badatele věnující se platěnické skupině lze řadit A. Gottwalda (GOTTWALD 1924; 1931a), J. Nekvasila (NEKVASIL 1961; 1974; 1982; 1987; 1993), V. Dohnala (DOHNAL 1977; 1988), dílčími tématy platěnické skupiny se zabýval také V.

Podborský (PODBORSKÝ 1957; 1960, 1963), nejnověji se mnohými otázkami platěnické skupiny zabývají např. M. Novák (NOVÁK 2015; 2017) nebo M. Golec a P. Fojtík (GOLEC – FOJTÍK in press).

2.2.2 Horákovská skupina východohalštatské kultury

Dějiny bádání o horákovské kultuře můžeme datovat k roku 1872, kdy H. Wankel (WANKEL 1882; 1988) prozkoumal jeskynní svatyni v Habrůvce – „Býčí skále“. Ta probudila zájem nejen odborníků, ale i široké veřejnosti, ostatně mnoho badatelů se jí snažilo interpretovat a pochopit (např. ADÁMEK 1972; NEKVASIL 1985; PŘICHYSTAL – NÁPLAVA 1995; PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995; OLIVA – GOLEC – KRATOCHVÍL – KOSTRHUN 2015; nejnověji GOLEC 2017). Eponymní lokalitu „Hlásnica“ (dnes Mokrý-Horákov – „Hlásnica“) prozkoumal K. J. Maška v letech 1885–86 (SKUTIL 1937; GOLEC 2005), následoval průzkum např. velmožských hrobů z Brna-Holásek (ČERVINKA 1948a; nejnověji MÍROVÁ – GOLEC 2018). Samotné vyčlenění horákovské skupiny provedl poprvé J. Böhm v roce 1941 (BÖHM 1941).

Horákovská kultura je specifická nejen územní rozšířením, kdy zabírá jen J Moravu, ale i kostrovým pohřebním ritem, když okolní regiony (platěnická skupina, kalendberská skupina) pohřbívají i nadále žárově. Hroby jsou nejzásadnějším pramenem poznání horákovské skupiny, evidujeme jak rozsáhlé nekropole, např. Modřice (KOS 2015) nebo Vojkovice (GOLEC 2005); tak i lokality s převahou bohatých elitních hrobů, např. Mokrý-Horákov (GOLEC 2005) či Brno-Holásky (MÍROVÁ – GOLEC 2018). Dalším důležitým pramenem poznání jsou sídliště a to jak nížinná, např. Kuřim (ČIŽMÁŘ 2004a), vzácně s dvorcem, např. Modřice (GEISLEROVÁ – PARMA 2018, 257).

Z významných badatelů lze zmínit např. J. Nekvasila (NEKVASIL 1952; 1961, 1970; 1978); M. Šolleho (ŠOLLE 1955); J. Říhovského (ŘÍHOVSKÝ 1956a; 1970), S. Stegmann-Rajtár (STEGMANN-RAJTÁR 1992a; 1992b), V. Podborského (PODBORSKÝ 1960; 1965; 1970b; 1972; 1974; 1980; 1993; 2003), ze současných badatelů P. Kose (KOS 2011; 2014; 2016), Z. Holubová (dříve Baarová, BAAROVÁ 2004; 2005) či M. Golce (např. GOLEC 2003; 2005; MÍROVÁ – GOLEC 2018), tyto badatele se věnovali nejen typologické náplni a publikaci lokalit, ale také chronologii.²

² Slušelo by se také zajisté představit i třetí na Moravě zastoupené kulturní uskupení – kalendberskou skupinu, která zasahuje na Moravu na Břeclavsku a v JV části Moravy. V této práci však téměř není zastoupena, proto jí zde nebude věnována pozornost. Pro detailnější studium viz např. NEBELSICK et al. 1997; STUDENÍKOVÁ 1987; 2005; REBAY 2006; SCHUMANN 2015; nejnověji CHMELO 2018.

2.2.3 Pozdní doba halštatská

Pozdní doba halštatská, zabírající fáze Ha D2–3 (podle konvenčního datování rámcově 550–450 př. n. l.), je sice velmi málo prozkoumaným, ale zásadním úsekem doby halštatské, kdy dochází k hluboké kulturní transformaci (GOLEC – ČERMÁKOVÁ – FOJTÍK 2016). Stejně jako na konci období popelnicových polí, i zde je změna pravděpodobně zapříčiněná vpádem neautochtonní kultury / kultur. V případě pozdní doby halštatské jde o takzvané východní kultury, reprezentované ciumbrudskou skupinou (rozšířenou v Sedmihradsku) a západopodolskou kulturou středního Podněstří. Jaký podíl na těchto událostech měla vekerzugská kultura, která sice nespadá pod halštatský kulturní okruh, ale není ani kulturou skýtskou či skýtoidní, je nyní předmětem odborných diskuzí (KOZUBOVÁ 2019).³ Tyto kultury nám po sobě zanechaly stále narůstající inventář, obsahující jak militaria (dříve tzv. „skýtská militaria“) – bronzové hroty šípů východního typu (např. oblast kolem Křenovic – „Hradiska“ nebo z Provodova – „Rysova“; souhrnně na Moravě BARTÍK et al. 2018, 43–57, Fig. 2; k problematice typologie a datování HELLMUTH 2006; KOZUBOVÁ 2009); bojové sekerky – čakany (Habrůvka – „Býčí skála“ a Křtěnov – „spojení úvozových cest na Pohledy“; BARTÍK et al. 2018, 43–57, Fig. 6:26–27,82); k problematice typologie, datování a původu (KOZUBOVÁ 2010); dýky typu akinakes z Horákova – „Horákovského hradu“; TOPAL – GOLEC 2017) či součásti koňských strojů – postranice udidel (Habrůvka – „Býčí skála“ (BARTÍK et al. 2018, Fig. 6:28) a Křenovice – „Hradisko“ (BAMBASOVÁ 2019; podrobněji k problematice např. WERNER 1988; KOZUBOVÁ 2011) a další prameny. Pohřebiště tzv. východních kultur však, v porovnání s blízkými regiony (např. maďarský Szentes-Vekerzug, PÁRDUCZ 1952; 1954; 1955; slovenský Chotín, KOZUBOVÁ 2013 či nejblíže Moravě Senec; CHROPOVSKÝ 1962; KOZUBOVÁ 2013), stále chybí.

Do období pozdního halštatu částečně spadá i využívání jeskynní svatyně Habrůvka – „Býčí skála“ (Ha D1–D2a; PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Abb. 1; GOLEC 2017, 69), která akumulovala 40 % veškerých elitních dokladů z celé halštatské Moravy (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 93). Není tedy nejen největším elitním souborem, ale zároveň i chronologicky posledním. Spadá sem i nejmladší velmožský pohřeb Jevíčko III, B/39 – „Na panském“ (JARŮSKOVÁ – ŠTROF eds. a kol. 2014, 162). V tomto časovém rozhraní jsou ukládány také depoty v oblasti platěnické skupiny z Ha D1–D2a, z nichž některé obsahují

³ K tématu se nejnověji souhrnně vyjádřily M. Golec a A. Kozubová na konferenci „Popelnicová polia a doba halštatská“, Smolenice 15.–19.10. 2018 (Integrační a desintegrační procesy mezi východohalštatskou a vekerzugskou kulturou), výstup je připravován k tisku.

luxusní předměty / importy (GOLEC – FOJTÍK – RYBÁŘOVÁ 2018, 51). Ve volné krajině se pak ve fázích Ha D2a vyskytují vzácně poslední kostrové hroby (např. Ivanovice-Budkovice – „Knotkova zahrada“, NEKVASIL 1991; Vojkovice 117, GOLEC 2005, tab. 106). Z následného časového období Ha D2b–D3 známe jen několik chudých žárových hrobů (např. Brno-Obřany – „V širokých“, ADÁMEK 1961; Moravičany H1247 – „Dílečky“, NEKVASIL 1982, tab. 338:1247/22; Podolí H2/1899 – „Palouky“, ŘIHOVSKÝ 1993, Taf. 23:A1) a celkově ubývá hmotných pramenů všech typů. Závěr pozdně halštatského období signují ojedinělé nálezy, inventář Ha D3 na hradišti Provodov – „Rysov“ (NOVÁK 2017, 16), zároveň zde však autorka dokládá i udidla z následujícího období časného latěnu (LT A), je tedy možné, že podobných smíšených lokalit bude časem přibývat.

2.3 Doba laténská – Laténská a púchovská kultura

Mladší doba železná – doba laténská (LT A–D2; 450 př. n. l. – přelom letopočtu) je obdobím, kdy v téměř celé střední a západní Evropě (**obr. 5**), včetně Velké Británie, dominuje nový výzdobný styl spojený s laténskou kulturou. Ta je významná z několika hledisek: 1. zcela nový umělecký styl, 2. zdomácnění železa a jeho hojné a globální využitím ve všech sférách, 3. využití mincí jako platidel pro domácí i interkontinentální obchod, 4. míra centralizace v podobě oppid. Tvůrci a nositelé laténské kultury jsou tradičně ztotožňováni s Kelty, termínem souhrnně označujícím cizí, „barbarské“ obyvatelstvo. Poprvé jej pravděpodobně použil řecký historik Hékataios z Milétu v 6. století př. n. l., informaci od něj následně převzal Hérodotos z Halikarnassu v 5. století př. n. l., z následujících století pocházejí písemné prameny dalších antických autorů jako Polybia, Diodora Sicilského, Strabóna, Tacita, významné jsou rovněž Caesarovy *Zápisky o válce gallské* (VENCLOVÁ ed. 2008, 9; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 9–10). V současné době jsou však některými zahraničními autory jako Keltové, případně Prakeltové či Protokeltové, označování i nositelé halštatské kultury (např. RÖBER Hrsg. 2012; MEULEAU 2018). Na území Čech a Moravy měly sídlit kmeny Bójů (dle kterých pak vznikl název Boiohaemum) a později Volků-Tektoságů, na Slovensku pak smíšený kmen Kotinů, jež pronikl i na naše území a jemuž je připisována púchovská kultura (**obr. 5**), která je silně latenizovaná a v kovovém inventáři na Moravě není prakticky rozlišitelná od laténské kultury⁴ (WALDHAUSER 2001). Mnohé z kmenů expandovaly a migrovaly různými směry v několika vlnách, první evidujeme na počátku 4. století př. n. l. a odehrávají se prakticky až do konce doby laténské v různé míře (ČIŽMÁŘ 1993). Dobu laténskou lze dělit dle různých kritérií, ve

⁴ Z tohoto důvodu autorka v katalogu lokalit uvádí kulturní zařazení některých jako laténská / púchovská kultura, neboť lokality leží na pomezí obou kulturních vlivů a není jisté, které kultuře nálezy připsat.

střední Evropě vychází z periodizace P. Reineckeho, která je upravená pro lokální poměry (viz např. MANGEL – THÉR 2018, obr. 4 na str. 16). Nejrozšířenější pro Moravu je zjednodušené dělení, které zároveň vystihuje hlavní parametry daných časových etap: 1. časně laténské období (LT A), 2. období plochých keltských pohřebišť (LT B–C1), 3. oppidální období (LT C2–D1), 4. období „přežívání“ púchovské kultury na východní Moravě (LT D2) (ČIŽMÁŘ 1993).

Obr. 5. Morava a její postavení v době laténské. Žlutě – laténská kultura; modře – púchovská kultura (podle ČIŽMÁŘOVÁ 2004, obr. na str. 9; ČIŽMÁŘ 1993, mapka 27).

Bádání o době laténské na Moravě má dlouho tradici, první nálezy publikoval správně již J. Palliardi v roce 1889 (PALLIARDI 1889), později např. I. L. Červinka (ČERVINKA 1901; 1902), v prvním desetiletí 20. století začaly také první výkopy na oppidu Staré Hradisko (LIPKA 1909). Z významných moravských badatelů lze jmenovat např. A. Procházku (PROCHÁZKA 1937), E. Šimka (ŠIMEK 1958), K. Ludikovského (LUDIKOVSKÝ 1964a; 1964b), J. Medunu (MEDUNA 1961; 1970; 1980a), M. Čižmáře (ČIŽMÁŘ 1975; 1993; 2002b; 2003; 2004), J. Čižmářovou (ČIŽMÁŘOVÁ 2004; 2005; 2009; 2011; 2013; 2017); M. Hlavu (HLAVA 2007; 2015), P. Goláňovou (GOLÁŇOVÁ 2018), nejnovější je prozatím publikace J. Čiřmářové (ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – MEDUNA 2018).

Z časné doby laténské evidujeme množství lokalit, z nejvýznamnějších nížinných sídlišť lze uvést např. Modrou, Olomouc-Neředín či Vyškov, z výšinných pak např. Buchlovice – „Modla“ (Barborka), Ježkovice – „Černov“ či Lukov – „Ostroh“ (GOLÁŇOVÁ 2018, Fig. 2, 23). Z laténských pohřebišť z období LT B–C1 je záhodno jmenovat např. Holubice (ČIŽMÁŘOVÁ 2009), Ponětovice (ČIŽMÁŘOVÁ 2011) či Brno-Maloměřice (ČIŽMÁŘOVÁ 2005). Nelze opomenout ani moravské oppidum – Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (MEDUNA 1961; 1970; ČIŽMÁŘ 2002b) či emporium Němčice nad Hanou (KOLNÍKOVÁ 2012; VENCLOVÁ 2016). Z hradisek púchovské kultury lze uvést např. Jičín – „Požahu“, Provodov – „Rysov“ či Všeminu⁵ – „Hrádek“ (ČIŽMÁŘ 1993, mapa 27). V době laténské také přetrvává fenomén ukládání depotů; nejvýznamnější je bezesporu depot votivních závěsků ze Ptení (MEDUNA 1969–70; ČIŽMÁŘ 2002a; HLAVA 2015), typičtější jsou ale depoty železných nástrojů a náradí.

3. Terminologie

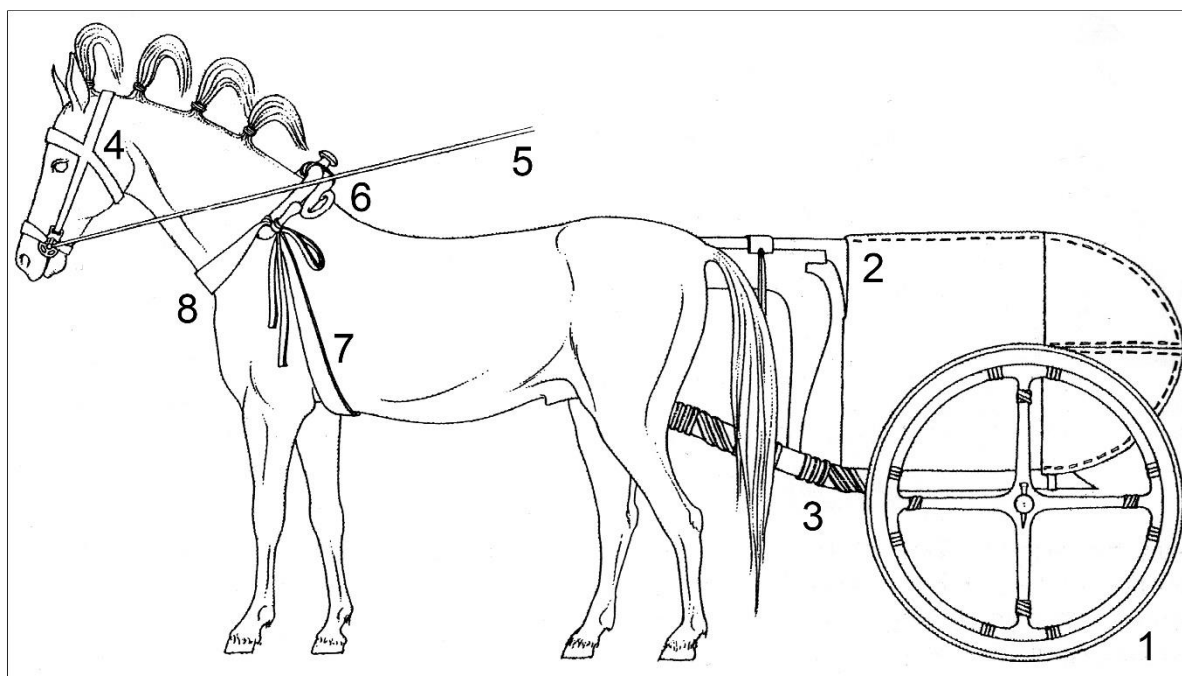
Vzhledem ke snaze autorky o poskytnutí co možná nejucelenějšího pohledu na problematiku koní a koňských postrojů / vozů, je nezbytné představit a v některých případech i upravit již zažitou terminologii. Ta je mnohdy rozrůzněná, termíny jsou promíchány, někdy je použití daného výraziva vyložene chybne. O sjednocení terminologie se částečně pokusili např. K. Sklenář (SKLENÁŘ a kol. 1989) či O. Ožďáni (OŽDÁNI – ZÁBOJNÍK – NEVIZÁNSKY – KUZMA 1992), jejich práce však nezahrnuje všechny dostupné prameny, takže je nutné terminologii upravit a doplnit. Také v zahraniční literatuře zabývající se problematikou vozů či postrojů bývá uvedeno terminologické vysvětlení (SCHAAFF 1987, Taf. 70; WERNER 1988, Abb. 2–3; PARE 1992, Fig. 1; RAULWING 2000, Fig. 9:1–2; HEROLD 2004, Abb. 4; TRACHSEL 2004; KOCH 2006, 338–342). Níže uvedená terminologie z těchto prací vychází, přebírá nejfrekventovanější termíny a v některých případech terminologii upravuje a sjednocuje dle současné jezdecké nomenklatury.

3.1 Vůz a jho

V pravěku evidujeme několik typů vozů a vozíků: 1. dvoukolové vozy (využívané zejména v době bronzové a následně i v pozdní době halštatské a době laténské, v modifikaci – tzv. bryčky využívané i v současnosti), 2. čtyřkolové vozy (doložené sporadicky již v neolitu a eneolitu, kdy jsou však taženy skotem, využívané prakticky po celý pravěk až do současnosti), 3. kultovní vozíky (dvoukolové, čtyřkolové, sporadicky tříkolové; mnohdy modely vozů,

⁵ V předkládané práci uváděnou jako Dešná – „Hrádek“, neboť katastrálně spadá pod tuto obec.

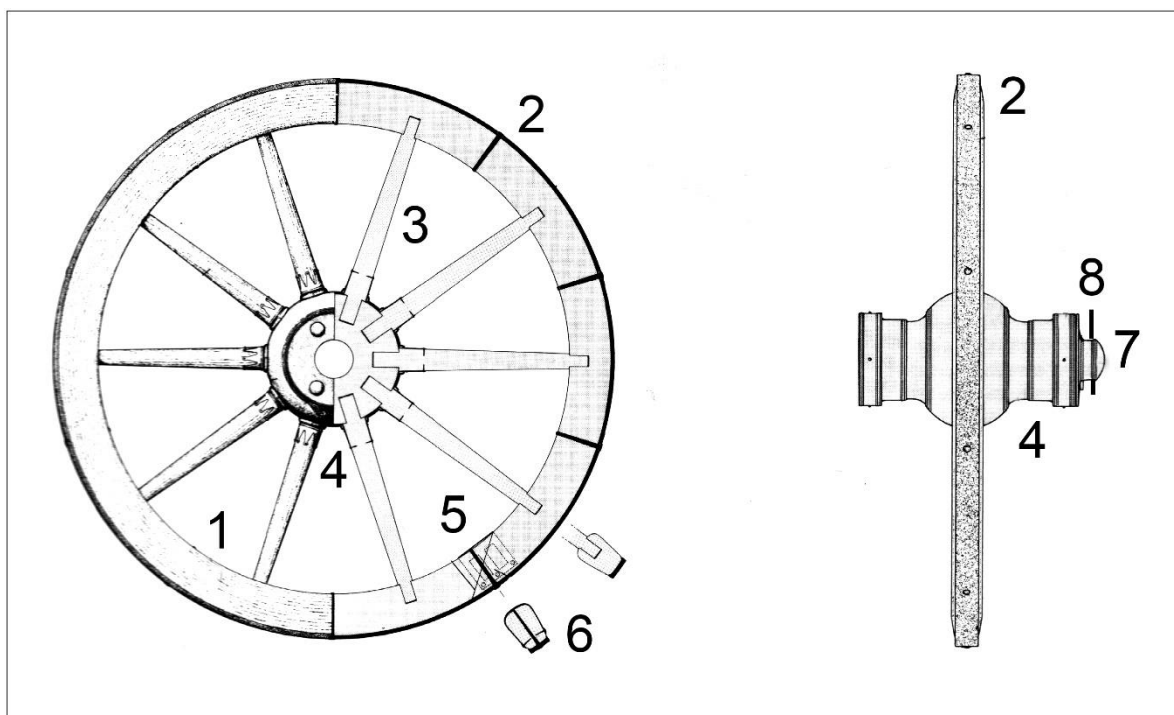
evidujeme je již od neolitu, hojný výskyt monitorujeme v době bronzové). Vůz se skládá z několika částí, obecně *spodní části* a *korby* (**obr. 6, 8–9**). Ze spodní části vozu vychází *oje* (**obr. 6:3; 8:1; 9:1**), která je připojena ke *jhu* (**obr. 6:6**). Jho slouží k rozložení sil na hřbetu koně, ke koni je připojeno pomocí *podbřišního* (**obr. 6:7**) a *poprsního* (**obr. 6:8**) řemene. Uchytení ke jhu mohlo být buď úvazem, nebo později i tzv. *roubikem*. Součástí tažného koňského postroje byla *uzdečka* (podrobněji viz kap. 3.2; **obr. 6:4**), ke které byly připojeny dlouhé otěže / opratě (**obr. 6:5**). Uzdečka sloužila k ovládní celé vozové soustavy, otěže byly připojeny k udidlu a od doby halštatské, hojně však až od doby laténské, procházely *vodicím kroužkem*. Ten slouží k usměrnění otěže a zároveň mnohdy ke spojení dvou či více otěží. Jho, stejně jako vůz, bylo mnohdy bohatě zdobené. Nálezy dochovaných jeh dodnes platí za jedny z nejkrásnějších předmětů evropského pravěku.

Obr. 6. Terminologie dvoukolového vozu a zápřahu. 1 – kolo, 2 – korba vozu, 3 – oje, 4 – uzdečka, 5 – otěž / opratě, 6 – jho, 7 – podbřišní řemen, 8 – poprsní řemen. 1–3 – součásti vozu, 4, 7–8 – součást koňského postroje (podle CROUWEL 2004, Abb. 5).

Neméně důležitou součástí vozu je *kolo* (**obr. 7**). Kola prošla značným vývojem, od neolitu se vyskytovala plná celodřevěná kola, teprve od doby bronzové jde o kola loukoťová. Kolo tvoří dřevěná *obruč kola* (**obr. 7:1**), kterou může a nemusí chránit *ráfek kola* (**obr. 7:2**) připojený *hřeby* (**obr. 7:6**). Samotná obruč kola může být spojena *svorkou* (často překrývá spoj či poškození kola, vyskytuje se od 1 ks; **obr. 7:5**). Středovou část kola pak vyplňují *loukotě* v různých počtech (od 4 ks loukotí, **obr. 7:3**). Středovou část kola tvoří *náboj* (**obr. 7:4**), který může být buď celodřevěný, případně stáhnutý objímkou, může mít také *kování náboje kola* a to z různých materiálů, často je velmi zdobné. Kolo je nasunuto na *poloosu vozu* (**obr. 8:3**),

k aretaci poloosy slouží *zákolník* (**obr. 7:8**), který lze v případě potřeby vytáhnout a kolo tak sundat. Poloosa může být vybavena *krytkou poloosy* (**obr. 7:7**). Všechny součásti kol mohly být i prosté celodřevěné, jak dokazují nálezy např. z Deilbegu či La Tène (SCHÖNFELDER 2002, Abb. 86).

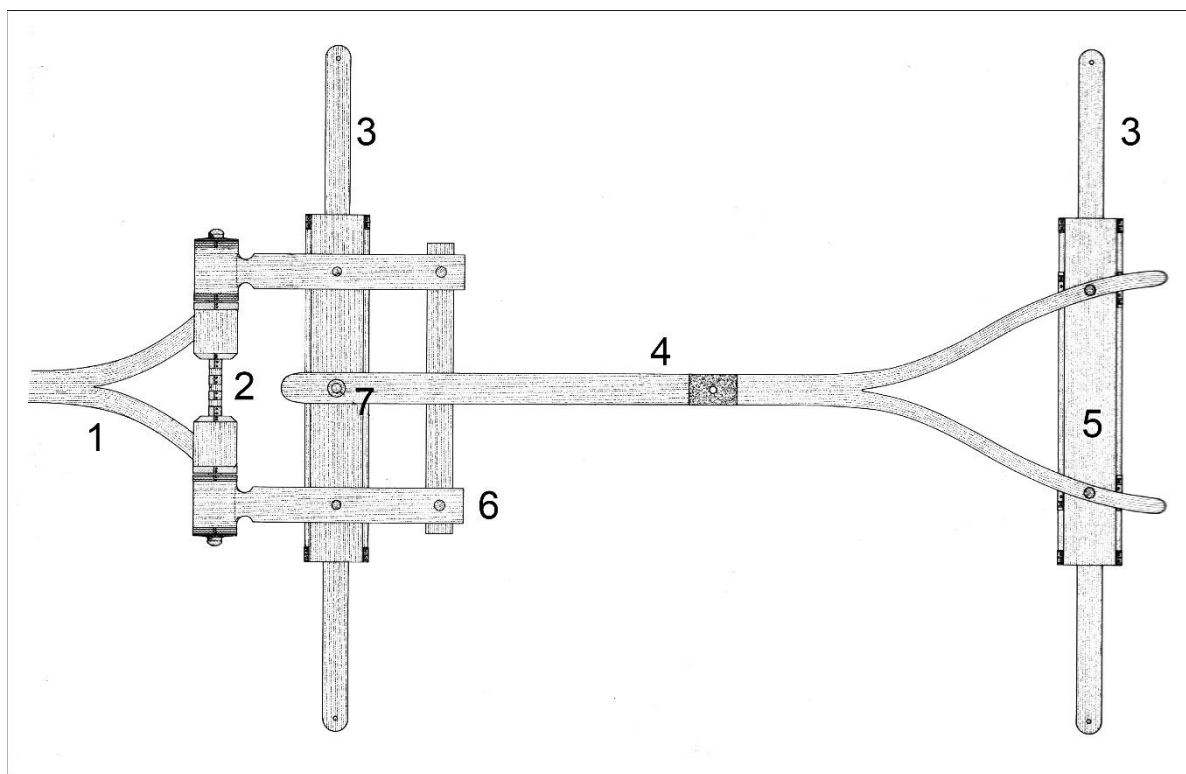

Obr. 7. Terminologie kola vozu. 1 – obruč kola, 2 – ráfek kola, 3 – loukoť, 4 – náboj, 5 – svorka kola, 6 – hřeb/hřebík, 7 – kryt poloosy, 8 – zákolník (podle SCHAAFF 1987, Taf. 70).

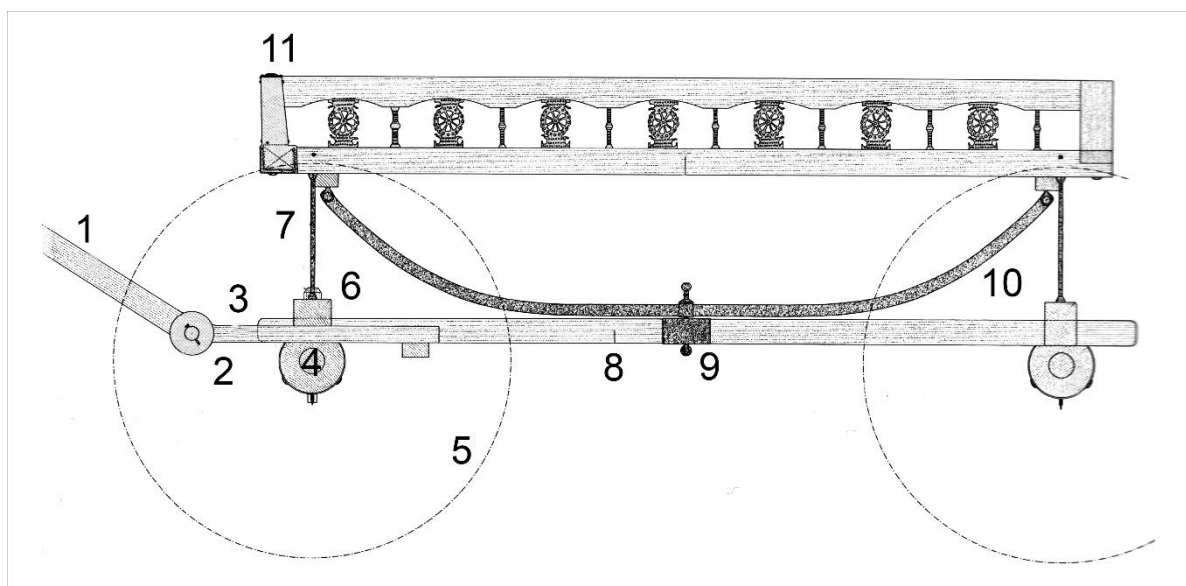
Konstrukce *spodní části vozu* se v jednotlivých obdobích nejspíše mírně lišila, vychází však ze stejného principu. Jádrem spodní části vozu tvoří *tažná tyč / náprava* (**obr. 8:4**) a jedna (dvoukolový vůz) či dvě (čtyřkolový vůz) *poloosy* (**obr. 8:3**) připojené k tažné tyči pomocí *bloků poloosy* (**obr. 8:5**). Tažná tyč je ukotvena *čepem* (**obr. 8:7**) zajišťujícím rotaci zadní části a k ní je připojeno i *tažné rameno* (**obr. 8:6**), které umožňuje rotaci části přední – jde o důmyslný systém umožňující zatáčení vozu. Za *závěsnou osu* (**obr. 8:2**) je pak připojena *oje* (**obr. 8:1**).

U konstrukčně mladších vozů bývá *oje* napojena *kloubem* (**obr. 9:3**). U vozů starších, zejména ještě v době halštatské, nemá *korba* (**obr. 9:11**) *odpružení* (**obr. 9:10**) a bývá s nápravou často spojena napevno *spojovacím čepem* (**obr. 9:9**). U konstrukčně mladších vozů se vyskytují různé typy *nosníků / osových kolíků* (**obr. 9:7**) umožňující odnímatelnost korby. Korba čtyřkolového vozu může být jednoduchá nezdobená vytvořená z dřevěných desek, může být zdobena drobnými aplikacemi či celokovovým pobitím. Vzácně se vyskytují vozy s korbou tvořenou sloupky – tzv. *balustrádový typ korby*. U dvoukolových vozíků pak korbu tvoří jakýsi

koš (**obr. 6:2**), kde mohl vozataj stát, případně korba obrácená, kde vozataj seděl. K vozům patří i tzv. *pérové závlačky*, jež sloužily k připojení dvou částí (nejčastěji korby).

Obr. 8. Terminologie spodní části vozu. 1 – oje, 2 – závěsná osa, 3 – poloosa, 4 – náprava / rozvora nápravy / tažná tyč, 5 – blok poloosy, 6 – tažné rameno, 7 – čep (podle SCHAAFF 1987, Taf. 70).

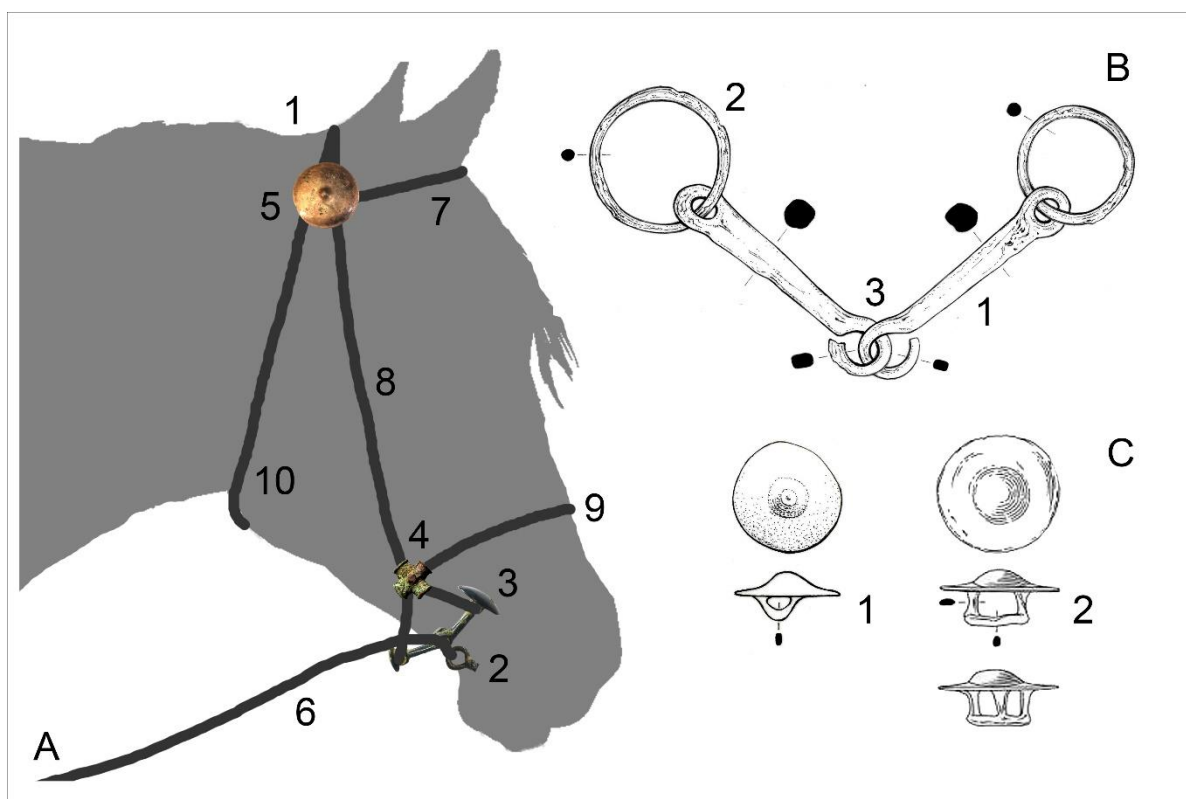

Obr. 9. Terminologie vozu s korbou. 1 – oje, 2 – kloub oje, 3 – tažné rameno, 4 – poloosa, 5 – kolo, 6 – úchyt nosníku, 7 – nosník korby / osový kolík, 8 – náprava, 9 – spojovací čep, 10 – odpružení korby vozu, 11 – korba vozu.

Co se týče kultovních vozíků, nacházíme z nich nejčastěji hliněná kola, vzácně v zahraniční i celé kusy. Existují také závěsky v podobě kol, tzv. Taranisova kola, ovšem kvůli omezenému rozsahu této práce není problematika zohledněna.

3.2 Koňský postroj

Koňský postroj má za úkol ovládnutí koně, a to jak během jízdy, tak při tahu / zápřahu koně k vozu. V době bronzové, halštatské a laténské je nejčastějším jezdeckým postrojem jednoduchá *uzdečka*, mnohdy mylně uváděna jako uzda (**obr. 10:A**).

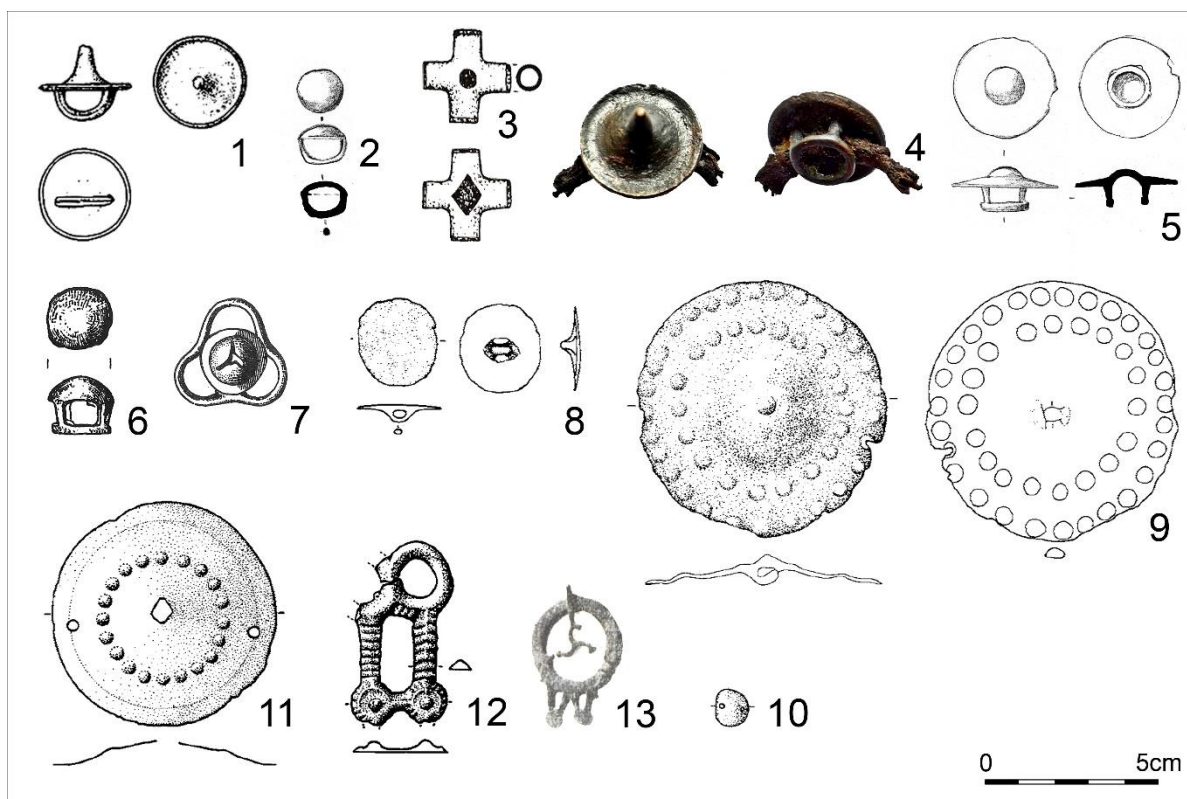

Obr. 10. Terminologie koňského postroje – uzdečky (A), udidla (B) a ozdobných předmětů uzdečky (C). A – uzdečka, A1 – ohlávka (A4–5,7–10), A2 – udidlo, A3 – postranice, A4 – průvlečka, A5 – faléra, A6 – otěž, A7 – čelenka, A8 – lícnice, A9 – nánosník, A10 – podhrdelník. B – udidlo, B1 – uditko, B2 – postranní kroužek, B3 – spojovací kroužky. C – rozdíl mezi provlékacím kroužkem (C1) a otevřeným křížovitým provlékacím kruhem (C2) (autor části A: Z. Mírová; kresby – B, C1 – A. Pešková, kresba C2 – podle GOLEC – FOJTÍK in press).

Uzdečka (**obr. 10:A**) je tvořena *ohlávkou* (**obr. A:1**; ohlávku tvoří pouze řemení) a pouze *jedním udidlem* (**obr. 10:A2**), ke kterému je připojen pouze *jeden pár otěží* (**obr. 10:A6**). Otěž může procházet *postranicí udidla* (**obr. 10:A3**), která slouží k zajištění stability udidla v tlamě koně a jeho neposouvání se na jednu či druhou stranu. Uzda se v žádném kontextu doby bronzové ani starší doby železné na Moravě prokazatelně nevyskytla. Termín uzda znamená, že v rámci jednoho jezdeckého postroje u jednoho koně se v tlamě nacházejí *dvě udidla* a k nim jsou připojeny *dva páry otěží*. Proto pro postroje z doby bronzové, starší doby železné a většinu

postrojů z doby laténské autorka navrhuje termín **uzdečka**. Uzdu lze diskutovat maximálně u pozdně laténských udidel tzv. thráckého typu, kdy je jedno stihlové udidlo v tlamě koně a jedno roubíkové pod bradou koně, obojí je spojeno postranicí. Při použití dvou párů otěží, kdy jedno udidlo slouží jako tahové (přítomno v koňské tlamě) a druhé jako pákové (pod bradou), či připojení na spodní část postranice, kdy celý set působí jak tlakem, tak tahem, lze mluvit o uzdě. Jde o vysoce účinný (a z hlediska etického zacházení s koněm, pokud se ocitne v nezkušených rukách jezdce, vysoce diskutabilní) jezdecký postroj používající se v drezuře koní dodnes. Uzdečku dále tvoří např. *průvlečka* řemení (**obr. 10:A4**), může ji zdobit i *faléra* (**obr. 10:A5**). Kožené (případně však i provazové) části tvoří *čelenka* (**obr. 10:A7**), *lícnice* (**obr. 10:A8**), *nánosník* (**obr. 10:A9**) a *podhrdelník* (**obr. 10:A10**).

Neméně důležitou terminologickou kategorií tvoří **udidlo** (**obr. 10:B**), v literatuře mnohdy mylně označované jako uzda (viz výše). Udidlo, pokud je lomené a tvořené dvěma (vzácně třemi a vícero) *udítky* (**obr. 10:B1**) pohyblivě spojenými *spojovacími kroužky* (**obr. 10:B3**) se nazývá **stihlové udidlo**. Může k němu být připojena buď *postranice* (**obr. 10:A3**; za postranice je považován většinou podlouhlý předmět se třemi otvory), nebo častěji *postranní kroužky* (**obr. 10:B2**). K těm se připojuje otěž, která tahem způsobí, že udidlo v tlamě působí tlakem na horní patro tlamy koně. Existují také **udidla roubíková**, která tvoří pouze jedno udítko bez lomené části. Takové udidlo pak působí tahem na koutky koně. Pokud je ke stihlovému udidlu připojena postranice, kterou prochází otěž, na jeho funkci se nic nemění. Za postranici by ve spodní části mohla být připojena otěž a udidlo by tak působilo tlakem, šlo by o **udidlo pákové**. Využití všech udidel těchto typů v pravěku je prokázáno. Nutné je diskutovat i tzv. **bezudidlové uzdění**. Otěž může být připojena k ohlávce přímo či pomocí kroužků a tlama koně zůstává volná, jde o nejpřirozenější způsob ovládní koně. Stejně tak mohla existovat **udidla z organických materiálů**, která se bohužel nedochovávají. V současné době existuje i jezdecký způsob tzv. na nákrčníku, kdy má kůň okolo krku kruh, za který se přidržuje jezdec a jemně jím koně ovládá, ale kůň je ovládán zejména sedem a pobídkami nohou jezdce. K udidlu či k vozu mohly patřit i tzv. *osmičkovité závěsky*, které měly za úkol cinkat a při jízdě vydávat zvuk.

Obr. 11. Ozdoby koňského postroje. 1 – tutulovitý knoflík, 2 – polokulovitý knoflík, 3 – křížová průvlečka, 4 – tutulovitá průvlečka s otevřeným provlékacím kroužkem, 5 – průvlečka s otevřeným provlékacím kroužkem, 6 – polokulovitá průvlečka, 7 – trojlístková průvlečka, 8 – falérka, 9 – faléra, 10 – puklička, 11 – puklice, 12–13 – ozdoby / závěsky (1 – kat. č. 120, 2 – kat. č. 140, 3 – kat. č. 121, 4 – kat. č. 121, 5 – kat. č. 140, 6 – kat. č. 151, 7,13 – kat. č. 194, 8,11–12 – kat. č. 95, 10 – kat. č. 5 (podle Z. Mírová).

Ozdoby koňského postroje (obr. 11) lze dělit dle několika kritérií. Autorka se přidrhuje pojmenování na základě způsobu uchycení. *Knoflík* je ozdoba postroje, která má *jeden provlékací kroužek*, který sahá téměř až k *okraji ozdoby (obr. 10:C1)*. Slouží k provlečení většinou pouze jednoho řemene. Evidujeme *tutulovité knoflíky (obr. 11:1)* a *polokulovité knoflíky (obr. 11:2)*. *Průvlečka* slouží k provlečení dvou a více řemenů, k jejich spojení, je *vybavena otevřeným křížovým provlékacím kruhem (obr. 10:C2)*. Známe průvlečky pěti typů – *křížové (obr. 11:3)*, *tutulovité s otevřeným křížovým provlékacím kruhem (obr. 11:4)*, *jednoduché s křížovým provlékacím kroužkem (obr. 11:5)*, *polokulovité s křížovým provlékacím kruhem (obr. 11:6)* a *trojlístkové (obr. 11:7)*. Do kategorie *falér* byly zahrnuty všechny ozdoby postroje, kdy je jejich provlékací kroužek či kroužky *připojen jinde než u okraje*. Rozlišujeme *miniaturní falérky do velikosti 3 cm (obr. 11:8)* a *faléry*, které zaobírají skupinu *od 3 cm výše (obr. 11:9)*, do kategorie spadají i faléry větší než 15 cm, které pravděpodobně sloužily jako ozdoba větších řemenů, např. poprsního. *Pukličky* rozlišujeme na základě *absence provlékacího kroužku*. Připevňují se buď pomocí *otvorů*, nebo pomocí *postranních zobáčků tvořících háčky*. Pukličky opět řadíme dle velikosti, *do 3 cm jde o pukličky (obr. 11:10)*, od tři cm výše o *puklice*

(obr. 11:11). Vzácně se vyskytnou také *jiné ozdoby*, sloužící patrně jako *závěsky* (obr. 11:12–13). V některých případech jsou v práci uvedeny i kroužky různých velikostí a profilací.

3.3 Další předměty týkající se tématu koně

Z jezdcké výbavy autorka rozebírá problematiku *ostruh*, ty se vyskytují od doby laténské a vždy jde o *obloukovité ostruhy s trnem*. Ojedinělý je pak doklad *objímky bičíku*, bude podrobně rozebrán v kap. 5. Doklady *sedla* z našeho území prozatím postrádáme. V práci autorka rozebírá i tematiku *dvourozměrných zobrazení*, jde především o rytiny, mince nejsou uvedeny, vzhledem k tomu, že problematika vyobrazení koně na mincích v době laténské by obsáhla jinou samostatnou práci, autorka se tomuto tématu v práci nevěnuje. Nevyhýbá se však *trojrozměrnému zobrazení* koně a jezdce – *figurkám* (figurální zobrazení do 20 cm, nad 20 cm jde již o plastiky), *opaskovým záponám*, *sponám* a *jehlicím*. Zahrnuty jsou také sporadické doklady výroby předmětů týkající se koně – polotovary roubíků, kadlub na průvlečku a polotovary kování korby vozu. Tato témata budou popsána samostatně níže.

3. Základní charakteristika stavby těla koně

Rámcové poznání koňského těla (obr. 12) je nezbytné pro pochopení funkčnosti, vývoje a využití tažných a jezdeckých postrojů. Divoký kůň se vyvíjel v suchých stepních podmínkách. Na toto prostředí se adaptoval pomocí silných nohou zakončených tvrdými kopyty, ta umožňovala rychlý útěk před predátory, případně obranu před nimi. Vyvinuly se u něj také masivní stoličky sloužící k rozmělnění suché rostlinné potravy (KMEŤOVÁ 2014, 24; podrobněji k anatomii koně např. BUDRAS – SACK – RÖCK 2005). Od prvních pokusů s ochočováním koně probíhal cílený výběr jedinců – šlechtění. V současné době se díky intenzivnímu chovu a specializací na určitá plemena provádějí konkrétní úkony (např. obecně těžší plemena koní se využívají k vozatajství a práci, teplokrevná a plnokrevná plemena k jízdě a sportu). Vydělujeme přes 400 plemen koní. Základní třízení koní je v podstatě dvojí: 1. dle *temperamentu* (pony; plnokrevník – anglický a arabský, nejvyšší temperament; teplokrevník – většina plemen koní, střední temperament; chladnokrevník – zejména tažní koně, obecně nízký temperament),⁶ 2. dle *výšky* (pony – do 135 cm; malý kůň – do 148 cm; velký kůň – nad 148 cm). Nejtěžšími jsou přirozeně chladnokrevní koně, vážící 700–1000 kg, následují teplokrevníci a plnokrevníci s váhou cca 400–650 kg, malí koně váží zhruba do 400 kg, pony pak maximálně 300 kg (PICKERAL 2004, 18). Temperament koně ovlivňuje i jeho pohlaví, hřebci bývají nejtemperamentnější, valaši – vykastrovaní hřebci a klisny většinou klidnější,

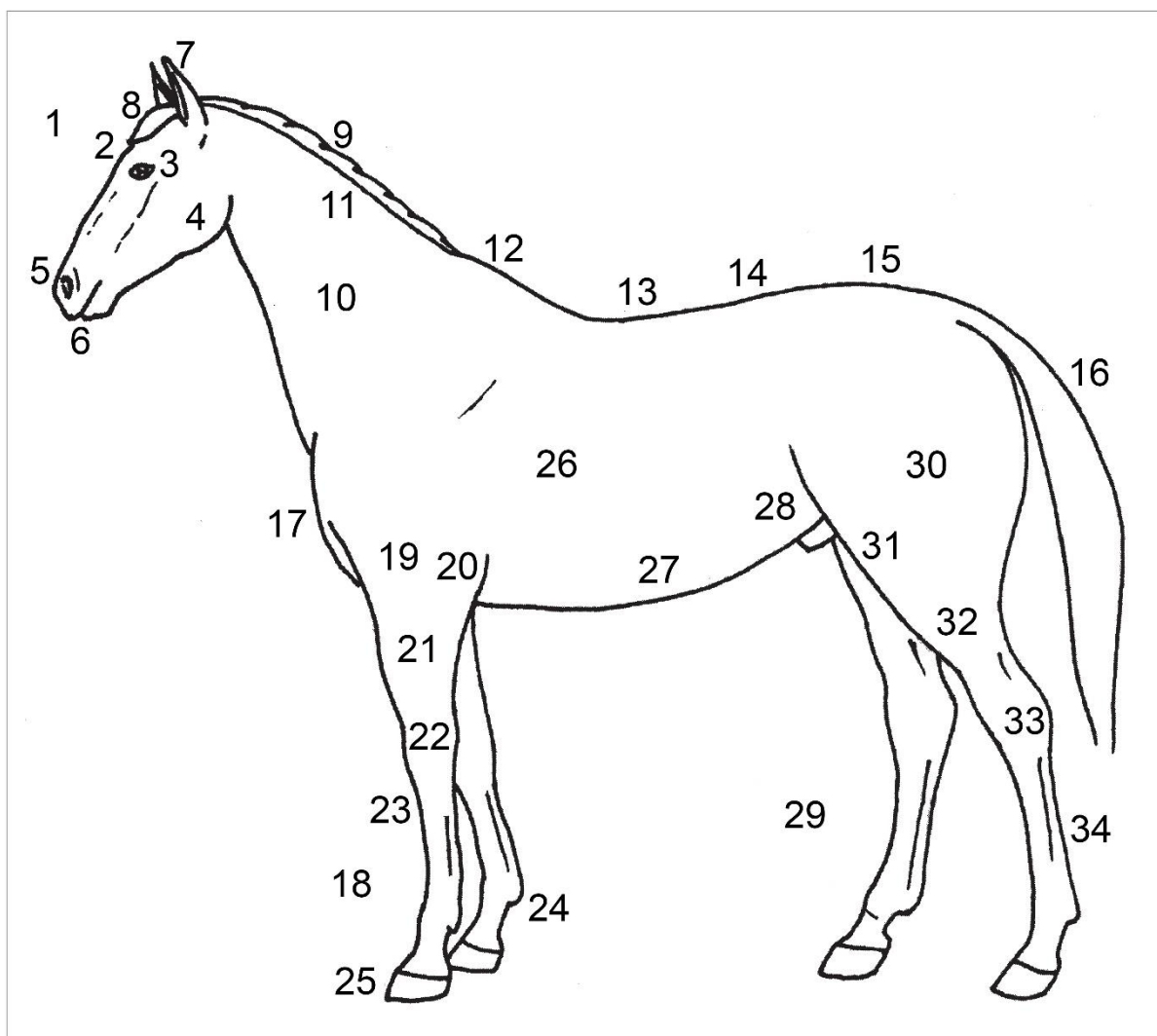
⁶ Každý kůň má svoji specifickou povahu, v každé ze skupin se mohou vyskytnout výjimky.

ovšem i zde lze nalézt četné výjimky. Kůň dosahuje pohlavní dospělosti zhruba ve dvou letech, v tomto věku však ještě není plně ukončen jeho fyzický vývoj a k chovu se používá až od tří, čtyř let. Klisna je březí zhruba 11 měsíců a rodí jedno hříbě. Jako hříbě je kůň označován do jednoho roku, do dvou let jde o ročka, tři a čtyřletý kůň je označován za mladého, od pěti let, po dovršení fyzického růstu (přibližně ve čtyřech letech) za dospělého. S koněm se postupně pracuje od narození či od věku zhruba jednoho roku, kdy si zvyká na lidskou přítomnost a zacházení, obsedání (připravování k jízdě) začíná mnohdy již od dvou let, optimálně však od tří (HABERMEHL 1961, 24). Kůň je pak při ježdění (po základním výcviku) zhruba po jednom roce. Největší pracovní výkonosti kůň dosahuje v rozmezí 5 a 12 let. Kůň v zasetí se může dožít i více než 30 let, v přírodě vlivem horší výživy a predátorům mnohem méně.

Osteologické pozůstatky koně jsou v době bronzové a železné na Moravě sporadické (oproti okolním regionům, viz např. KMEŤOVÁ 2014). Ideální je přítomnost lebky, na které lze studovat věk (avšak pouze do osmi let na základě přírůstků zubního cementu) a pohlaví koně. Kůň má od 36 do 40 zubů, přičemž klisny a valaši kastrování do tří let mají 36 zubů, hřebcům navíc narůstají čtyři špičáky (*dens canini*). Vzácně se objeví rudiment v podobě tzv. „vlčích zubů“ (*dens premolaris I – dens lupinus*; BUDRAS – SACK – RÖCK 2005, 32), které vyrůstají v koňské tlamě v místě, kam je obvykle ukládáno udidlo. Dochází k jejich značnému opotřebování, mnohdy až nalomení či odlomení, často vlivem trhnutí udidlem jezdcem. Tento fakt by v budoucnu mohl pomoci sledovat, zda byl kůň jezdecký. Archeozoolog potom na základě dalších znaků na kostech, např. metrických znaků dlouhých kostí a některých specifických výběžků, srůstu křížových obratlů, osifikace růstových chrupavek, a patologií a anomálií může sledovat některé další informace, jako např. věk, pohlaví, přibližnou výšku, typ koně, vyléčená a postmortální zranění. Takováto analýza může nejen napovědět o koni např. importovaném, pokud se vymyká místnímu typu, ale i koni léčeném, a tudíž vysoce ceněném (léčení koně je i v dnešní době zdlouhavé a nákladné, u zlomenin mnohdy s nejistým výsledkem).

Vzhledem k velmi nízkému počtu publikovaných (oproti počtu prozkoumaných lokalit) osteologických analýz lze však zatím pouze konstatovat, *co by bylo možné*. Z doby bronzové máme k dispozici z Moravy např. osteologické vyhodnocení ze sídlištní lokality Dubicko – „intravilán“ (KOVAČIKOVÁ 2011), z doby halštatské pak pochází fragment čelisti koně z Bratčic – „Melčanské“ (GOLEC 2005, 99) a kosti nejméně pěti jedinců z lokality Habrůvka – „Býčí skála“ (PUCHER 1995, 151), z doby laténské pak lebka a několik kostí končetin z lokality Břeclav – „Žleby“ (nepublikováno, materiál k nahlédnutí poskytl L. Kalčík). Kompletní kostra koně chybí úplně a tak zatím bohužel není možné rekonstruovat např. původní vzhled jedinců. Právě díky nízkému stavu vyhodnocení osteologický materiálů ze sídlišť a

pohřebišť, a tedy i nemožnosti komparace pramenů, a také nízké erudovanosti autorky v osteozoologii, se práce problematikou pozůstatků těl koní nezabývá.

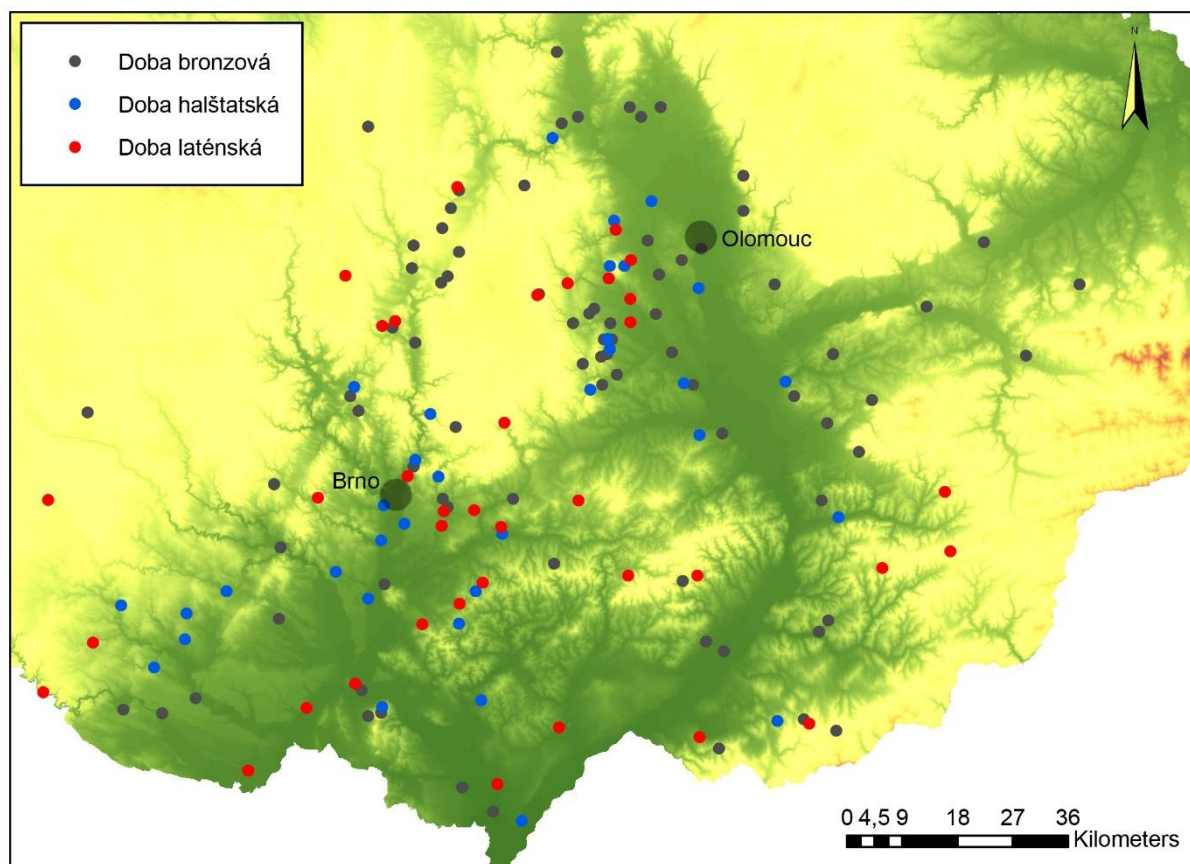
Obr. 12. Stavba těla koně. 1 – hlava, 2 – čelo, 3 – oko, 4 – žuchva, 5 – nozdra, 6 – tlama (horní a dolní pysk), 7 – ucho, 8 – kštice, 9 – hřívá, 10 – krk, 11 – šíje, 12 – kohoutek, 13 – krk, 14 – bedra, 15 – křížce, 16 – ohon, 17 – prsa, 18 – přední končetiny, 19 – rameno, 20 – loket, 21 – předloktí, 22 – kloub karpální, 23 – přední holoň, 24 – spěnkový kloub, 25 – kopyto, 26 – žebra, 27 – břicho, 28 – slabiny, 29 – zadní končetiny, 30 – stehno, 31 – holení kloub, 32 – holoň, 33 – hleznový kloub, 34 – zadní holoň (podle KMEŤOVÁ 2014, obr. 1, upraveno).

K tělesné konstituci koní a jejímu rozčlenění se mnohokrát vyjádřil S. Bökönyi (BÖKÖNYI 1952; 1954; 1968; 1974; 1993), jeho práce jsou dodnes zcela zásadní. Pro dobu bronzovou je uvažován gracilní typ koně vysoký zhruba 120 – 140 cm, větší variabilita populace se objevuje v závěru doby bronzové, pravděpodobně v souvislosti s křížením s neautochtonními koňmi (KYSELÝ – PEŠKE 2016, 35). S. Bökönyi pak pro dobu železnou v Evropě stanovil dvě skupiny koní – západní a východní, hranice mezi nimi by pak měla ležet přibližně v ose Benátky – Vídeň. Morava by mohla být prodloužením této spojnice. „Západní koně“ jsou vysocí maximálně 150 cm, ø okolo 127 a mají poměrně dlouhou lebku, „východní

koně“ (skupina byla vydělena na základě osteologických analýz pohřebiště Szentes-Vekerzug) jsou o něco vyšší a robustnější – zvířata dosahují \varnothing 137 cm a jsou podobná orientálním a předovýchodním koním (BÖKÖNYI 1993, 36, 39). Západní skupina měla být rozšířena i ve střední Evropě, východní pak v oblasti Panonské pánve, Černomoří a Sibíře. Rozdíl S. Bökönyi spatruje i na zobrazení opaskové zápony z Vače nebo zrcátka z Modeny (BÖKÖNYI 1968, 36, 39). Variabilita koní však byla pravděpodobně mnohem větší a v průběhu času kolísala, na což poukazují moderní DNA analýzy (LEVINE 2006), a také rozmanitost koňský udidel, podpořená archeologickým experimentem (viz níže).

4. Archeologické prameny – chronologicko-typologická analýza

V předkládané kapitole se autorka zabývá archeologickými prameny s tématem koně, které se jí v práci podařilo na Moravě shromáždit. Celkově jde o 210 lokalit (obr. 13–16), odkud evidujeme 5249 předmětů. Předměty jsou rozděleny do tří období – doby bronzové, halštatské a laténské. V práci jsou posuzovány společně kvůli sledování kulturně-chronologického vývoje daných předmětů nejen na Moravě a v širším okolí střední Evropy.

Obr. 13. Prostorová disperze archeologických pramenů ve třech obdobích. Vyznačené body a popisky odpovídají obr. 14–16 (podle Z. Mírová).

5.1 Metodika práce s prameny

Autorka v práci postupuje *hypoteticko-deduktivní metodou* (NEUSTUPNÝ 2007, 166–167). Veškeré nashromážděné prameny z katalogu nejprve syntetizuje, třídí do kategorií (vozy, jha, postroje, ad.) a následně je posuzuje mezi sebou společně a v chronologickém pořadí. Díky práci s tak obsáhlým souborem dat autorka hledá nadregionální (tj. české, slovenské, polské, rakouské, případně německé nebo italské) analogie pouze tam, kde je to nezbytné, u souborů, jež jsou unikátní či tam, kde je jejich původ a datování v rámci Moravy diskutabilní.

Při získávání archeologických dat autorka postupovala v několika krocích, které se vzájemně prolínaly a dle potřeby opakovaly: 1. *práce se souhrnnou archeologickou literaturou* zabývající se tématem koní a vozů, vytvoření rešerší se snahou zjistit, které archeologické prameny byly k tématu sepsány a je třeba je monitorovat (např. WOYTOWITSCH 1978; SCHAAFF Hrsg. 1987; WERNER 1988; PARE 1991; 1992; DIETZ 1998; SCHÖNFELDER 2002; FANSA – BURMEISTER Hrsg. 2004; TRACHSEL 2004; KOCH 2006), 2. *rešerše v literatuře zabývající se vytyčenými obdobími, systematický monitoring* vybraných archeologických pramenů (souborné práce pro různá období a tématicky, katalogové práce, regionální literatura, archeologické časopisy včetně Přehledu výzkumů), 3. *oslovení kolegů z moravských institucí* (Ústav archeologické památkové péče Brno, Archeologické centrum Olomouc, Moravské zemské muzeum Brno, regionální muzea) – konzultace, žádost o poskytnutí předmětů k dokumentaci a publikaci, 4. *dokumentace předmětů* na místě, případně zapůjčení k dokumentaci, 5. *navrácení předmětů* institucím.

Po systematickém vysbírání všech dostupných pramenů následovala část zpracování: 1. tvorba položkového *katalogu*; 2. *verifikace* a vyloučení chybně zařazených pramenů, předatování některých celků; 3. tvorba *obrazových tabulí*. Katalog je pro rychlejší orientaci rozčleněn do tří období – doba bronzová, doba halštatská a doba laténská, v rámci každého období je řazen abecedně. Každá katalogová položka obsahuje následující data:

1. Název administrativního celku – „trať nebo bližší nálezové okolnosti“, okres

Datec: *současné datování celku upravené dle autorky v Reineckeého chronologii*

Kulturní kontext: *skupina či kultura v rámci daného období*

Nálezový kontext: *sídlíště / hrob / depot / ojedinělý nález*

Popis situace: *Kdo a kdy kontext a prameny prozkoumal, bližší nálezové okolnosti, poznámky.*

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Materiál název výzdoba, počet ks, fragmentace či poznámka, rozměry, inventární číslo (autor / zdroj kresby; autor / zdroj fotografie). Odkaz na tabulku a číslo předmětu.*

Ostatní nálezy: *Nálezy podstatné pro doplnění kontextu či datování, ze sídlíšť jen významné.*

Literatura: *Zdrojová a doplňující literatura.*

V katalogu jsou lokality uvedeny pod současným názvem administrativního celku, došlo tedy nutně k přejmenování i mnoha tradičně vedených lokalit (např. Křenůvky – nyní Myslejovice-Křenůvky – „Nivky“; Hlásnica u Horákova – nyní Mokrá-Horákov – „Hlásnica“; Všemina – nyní Dešná – „Hrádek“), v katalogu jsou však uvedeny i pod starým názvem s odkazem na novou položku. Během získávání archeologických pramenů se podařilo zařadit do některého ze tří období i celky, jež nebyly datovány, nebo byly datovány zcela jinak (typická problematika uvidel, která jsou si velmi podobná a rozřazují je pouhé detaily; či podobnosti některých ozdob, jež vypadají podobně, ale pro určitou dobu jsou charakteristické jiné typy – např. tutulovité knoflíky z Kněždubu – „Šumárníku“ či Malého Hradiska – „Starého Hradiska“, které autoři datovali do doby halštatské, náleží však do období popelnicových polí), stejně tak byly některé předměty vyloučeny. V práci je uvedeno i množství pramenů, které byly publikovány pouze předběžně nebo jsou publikovány vůbec poprvé (jde o 51 předmětů z 39 lokalit – kat. č. 11, 15, 17 (7 ks předmětů), 20, 22 (5 ks), 23, 43, 45, 47, 48, 71, 72, 77, 78, 79, 107 (11 ks), 132, 133, 136, 138, 142, 149, 150 (3), 153, 155, 156, 164, 170, 172, 173 (4), 176, 177, 178, 179 (2 ks), 186, 191, 193 (9 ks), 194 (6 ks), 202 (20 ks). Autorka si je také vědoma, že se jí nepodařilo zachytit všechny existující prameny týkající se koně – primárně ze stále narůstajícího nálezového fondu nabytého detektorovým průzkumem, z množství ještě nepublikovaných lokalit i nerevidovaných starých muzejních sbírek. Práce však monitoruje většinové stěžejní jádro nálezů (celistvě publikované a dobře chronologicky uchopitelné lokality), na základě kterého staví výzkumné otázky a snaží se je zodpovědět. Práce má za cíl rozšířit povědomí o pramenech s koňskou tematikou, a pomoci s orientací v širokém spektru předmětů komukoli, komu se dostane do rukou. Tabulky s obrazovými přílohami jsou řazeny za sebou tak, jak jdou položky v katalogu. Pokud to bylo možné, předmět je zobrazen kresebně a fotograficky, dále jen kresebně, v ojedinělých případech pouze fotograficky. Pokud jde o identický předmět v desítkách exemplářů, mnohdy je vyobrazen pouze charakteristický zástupný kus / kusy. Vzácně jsou předměty ponechány bez vyobrazení (staré, ztracené soubory, jejichž popis je k zařazení ovšem dostačující; nové soubory připravené k publikaci jinými autory).

Po sestavení katalogu lokalit a obrazových tabulek autorka přistoupila k vyhodnocení jednotlivých kategorií pramenů s tématem koně. Ty lze rámcově dělit na 5 kategorií: 1. **vozy** (kování nábojů kol, kování korby, ráfky kol, zákolníky, závlačky, osové kolíky, ad.); 2. **jha** (vodící kroužky, roubíky, ozdoby); 3. **koňský postroj** (udidla, postranice, ozdoby); 4. **jezdecká výbava** (ostruhy, bičíky); 5. **zobrazení koně** (figurální umění – figurky, zoomorfní spony,

opaskové zápony, jehlice, dvojrozměrné umění). Prameny autorka studuje společně, např. vozy ze všech tří sledovaných období, aby bylo možné lépe sledovat jejich chronologicko-typologický vývoj napříč prostorem a časem. Nejprve jsou vyhodnoceny v rámci jednotlivých subkategorií – např. faléry, je určen typ (v návaznosti na výše uvedené stěžejní práce), vyhledány analogie a stanoven chronologický rámec. Tím jsou data připravena k systematickému chronologickému zařazení a vyhodnocení (kap. 6). Z konečného návrhu chronologického systému pro koňské postroje na Moravě jsou vyloučeny soubory nejisté, vágně datované a s malou výpovědní hodnotou, naopak jsou vybrány celky, které jsou dobře publikované, přesně datované na základě jiných předmětů, a vzájemně provázané s již existujícími daty. Chronologické zařazení je korelováno s některými významnými pracemi, které vznikly / vznikají pro daná období (viz kap. 6). Pro každou kategorii jsou vytvořeny tabulky s typickými předměty, jsou zasazeny do grafických rekonstrukcí pro lepší vizualizaci. Vyústěním práce je návrh chronologického systému pramenů s tématem koně pro Moravu, který je zasazen do přehledné chronologické tabulky.

Navazující část práce je věnována archeologickým rekonstrukcím a experimentální archeologii, roli koně v prehistorii, sociálně-ekonomickým aspektům, které kůň přinášel. Tyto kapitoly jsou zároveň otevřením diskuze nad nevyčerpatelným tématem koně v prehistorii a protohistorii.

Jak již bylo řečeno výše, autorka si je vědoma, že problematika pramenů s tématem koně je natolik rozsáhlá a na druhou stranu natolik opomíjená, že prakticky není možné vysbírat veškerý materiál. Práce se však opírá zejména o dobře publikované a datované celky (v době bronzové zejména depoty, v době halštatské a laténské pohřebiště a výšinné lokality), na základě kterých lze studovat prameny, které tyto kvality nesplňují. I z hlediska všeobecně nízké znalosti problematiky mezi badateli je možné, že je dodnes mnoho předmětů vedeno v muzejních sbírkách pod jiným chronologickým obdobím, případně nezařazeno vůbec. Mnoho předmětů je také smícháno s jinými celky, ztraceno, špatně zdokumentováno či zakonzervováno, což s jejich zařazením může činit problémy. Stejně tak je mnohdy uvedena pouhá zmínka, že se předmět našel, ale chybí vyobrazení, tudíž soubor nelze verifikovat (např. „byla nalezena parohová postranice“ – ale soubor dnes již neexistuje a nikdy nebyl lépe publikován, z tvrzení není jisté, zda o postranici skutečně šlo, o typologii či chronologii nemluvě). Tyto předměty tedy pochopitelně nemohly být brány v potaz, alespoň ne v rámci rozsahu této práce.

Dalším kritickým bodem je kvalita získaných a publikovaných dat. Některá vyobrazení vycházejí z prací starších více než 100 let (např. ČERVINKA 1902). Je to dáno jednak unikátností předmětů, jednak např. jejich nedohledatelností, mnohdy byly starší kresby využity

záměrně, neboť předměty není možné zapůjčit k nové kresbě a fotodokumentaci. Někteří badatelé ve svých pracích neuvádějí přesná místa nálezů, ať už nevědomky či díky stáří souboru, nebo záměrně kvůli ochraně archeologických dat. Některá data pocházejí z detektorových nálezů, sídlištních souborů či depotů a nemohou nám tedy příliš napovědět o funkci daného předmětu, jejich výpovědní hodnota však spočívá buď v dobrém chronologickém uchopení či typologickém vývoji předmětů v moravském kontextu. Mnohdy je kvalita dat sporná, zobrazení jsou špatně čitelná, popisky jsou nedostatečné, chybí měřítko apod. Autorka se však tyto nedostatky v práci snažila alespoň eliminovat a získat data nová či opravená. Práce je tak pestrou směsicí starých (ale mnohdy kvalitních) kreseb, znovu publikovaných kreseb z kreseb, kreseb výborné kvality, kreseb zcela nových, jež vznikly pro tuto práci, fotografií z publikací, nových fotografií autorky, fotografií kolegů zaslaných e-mailem, výjimečně dokonce i fotografií z mobilů, nešlo-li jinak. Všechna tato zobrazení se však jeví jako plnohodnotná, pokud z nich lze vyčíst základní informace a pomohou dokreslit obraz o pramenech s tématem koně na Moravě.

Posledním bodem je adekvátnost pramenů. Práce se snaží postihnout všechny prameny související s koněm a prameny *pravděpodobně* související s koněm. Jednoznačným pramenem identifikujícím přítomnost vozu (a zde je třeba si položit otázku, zda skutečně celého vozu) jsou kování náboje kol, ráfky kol vozu, zákolníky a kování korby vozu. U koňského postroje jsou to pak pouze udidla a postranice (zde je potřeba uvést příklad za všechny – v hrobě 196 na pohřebišti v rakouském Hallstattu byla pohřbena žena, jež měla na krku koňské udidlo sekundárně užitě jako náhrdelník (KROMER 1959, Taf. 22:12) – je tento předmět stále ještě koňským postojem nebo už ženským šperkem?). Většina ozdob, zejména přítomných v depotech či ze sídlištních a ojedinělých kontextů, mohla sloužit ke zdobení oděvu, pokrývky hlavy, zbroje, některé aplikace dokonce jako výzdoba stěn hrobů či nábytku (např. ozdobné plíšky z lokality Dunajská Lužná – „Nové Košariská“ (STUDENÍKOVÁ 2014; na Moravě jsou však doloženy *in situ* jako ozdoba jha). Bez kontextu je jejich funkční zařazení nejisté, autorka se dokonce domnívá, že velké množství předmětů uvedených v této práci mělo funkcí více – stále jde však primárně o ozdoby (příkladem je hrob Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, kde se stejné polokulovité knoflíky vyskytly jak na opasku kostry, tak na koňském postroji). Funkce předmětů se také mohla měnit v rámci geografického rozložení – v Maďarsku jsou některé předměty označovány za rozdělovače řemenů, byly nalezeny *in situ* na koňském postroji (CHOCHOROWSKI 1985, Abb. 38–39); na Moravě se však vždy vyskytují pouze jako součásti ženských *skládanych opasků* (GOLEC – FOJTÍK in press), do této práce zařazené nebyly. Z práce jsou potom vyňaty předměty, jež evidentně v kontextu souvisí s jiným funkčním zařazením (již výše zmíněné opasky či faléry nalezené v pase kostry z lokality Brno-

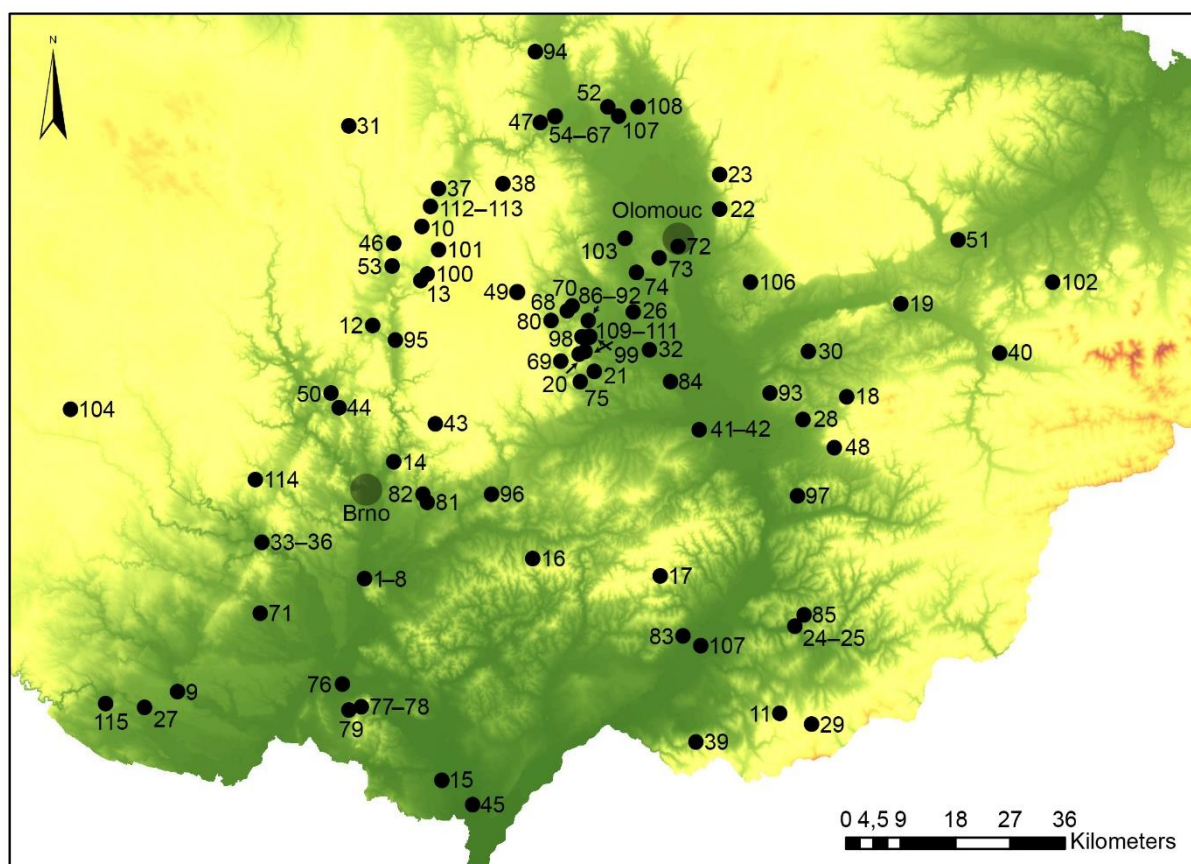
Líšeň – „ul. Holzova“ (PARMA – STUCHLÍK 2017, obr. 4). Pro úplnost práce byly zařazeny také prameny, jež nějakým způsobem zobrazují koně, jde o spony, opaskové zápony, figurky a 3D zobrazení. Tyto předměty mnohdy zachycují jedinečné skutečnosti – např. podobu řemení postroje či záprah, i když ve značně stylizované formě. Autorka se primárně nesnaží prokázat, že předkládaný předmět skutečně s koněm souvisel, ale předmět je zařazen i pokud tomu nějaká skutečnost nasvědčuje. Takové předměty jsou pak důležité pro celkový chronologicko-typologický obraz pramenů o koni na Moravě.

5.3 Doba bronzová

Z doby bronzové se podařilo nashromáždit celkem 1496 předmětů, které pocházejí ze 115 kontextů. Z *výšinných sídlišť* evidujeme celkem 6 kontextů, tj. 5,2 % (**obr. 14–17**; kat. č. 1–2, 14, 17, 38–39), z *nížinných a nespecifikovaných sídlišť* 4 kontexty, tj. 3,5 % (kat. č. 26–27, 75, 100). Z *nespecifikovaných hrobů na pohřebišti* známe 2 kontexty, tj. 2,7 % (kat. č. 12; 68); z *žárových hrobů* celkem 31 kontextů, tj. 27 % (kat. č. 32, 54–67, 70, 73, 82, 86–92, 98, 103, 109–111, 115), *kostrový hrob* evidujeme pouze jediný, tj. 0,9 % (kat. č. 81). Z *depotů* pochází 55 kontextů, tj. 47,8 % (kat. č. 3–10, 16, 18–19, 21–22, 24–25, 28–30, 34–36, 40–42, 44, 46, 50–53, 69, 71, 74, 76, 78, 80, 83–85, 93–97, 99, 101–102, 104–108, 113–114), včetně jednoho exempláře pocházejícího z kontextu pocházejícího z *keramického depotu* (kat. č. 71). K výšinnému sídlišti nebo k depotu řádíme 1 kontext, tj. 0,9 % (kat. č. 33), k sídlišti nebo depotu 1 kontext, tj. 0,9 % (kat. č. 72); jako ojedinělý nález či depot evidujeme 1 kontext, tj. 0,9 % (kat. č. 77), *ojedinělé nálezy* pak z 12 kontextů, tj. 10,4 % (kat. č. 11, 13, 20, 23, 31, 37, 43, 45, 48–49, 79, 112), jeden kontext se nepodařilo zjistit, tj. 0,9 % (kat. č. 15).

Kulturní rozprostření je poměrně homogenní, narůstá od období *věteřovské skupiny* – 3 kontexty samostatně, tj. 2,6 % (kat. č. 1, 27, 72) a 1 kontext na 1 lokalitě společně s podolskou fází kultury lužických popelnicových polí, tj. 0,9 % (kat. č. 2). *Středodunajská mohylová kultura* (dále SMK) zahrnuje 6 kontextů, tj. 5 % (kat. č. 26, 28, 41, 71, 75, 105), širší rozsahy – od SMK po *lužickou fázi kultury lužických popelnicových polí* (dále jen LF KLPP) byly nalezeny v 6 kontextech, tj. 5 % (kat. č. 54–58, 60), od SMK po *velatickou fázi kultury středodunajských popelnicových polí* ve 2 kontextech, tj. 1,7 % (kat. č. 29, 39). Samotná LF KLPP zabírá největší počet kontextů – tj. 34 lokalit, tj. 29,6 % (kat. č. 10, 13, 18, 21, 23, 30, 32, 37, 42, 47, 49, 51–52, 59, 61–67, 70, 73, 80, 86–87, 93, 97–99, 107, 109–111), přechod lužické a *slezské fáze kultury lužických popelnicových polí* (dále jen SF KLPP) čítá 1 kontext, tj. 0,87 % (kat. č. 108). Ve SF KLPP evidujeme 19 kontextů, tj. 16,5 % (kat. č. 12, 16, 19–20, 22, 31, 40, 43, 48, 69, 74, 84, 88–92, 94, 102), pouze do KLPP lze pak rámcově řadit 2 kontexty, tj. 1,7 % (kat. 38, 68). *Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí* (dále jen VF

KSSP) je nejsilněji zastoupeným horizontem vedle LF KLPP, můžeme studovat 24 kontextů, tj. 20,9 % (kat. č. 3–9, 24–25, 33–36, 35, 76–77, 81–82, 85, 96, 101, 103–104, 106), v *podolské fázi kultury středodunajských popelnicových polí* (dále jen PF KSSP) pak 11 kontextů, tj. 9,6 % (kat. č. 11, 15, 17, 44, 50, 78–79, 81, 95, 114–115), rámcově do období KSSP pak 5 kontextů, tj. 4,4 % (45–46, 100, 112–113). Jeden kontext řadíme obecně do *doby bronzové*, tj. 0,9 % (kat. č. 14). Datování viz obr. 15–17, podobně je rozebráno v kap. 6.

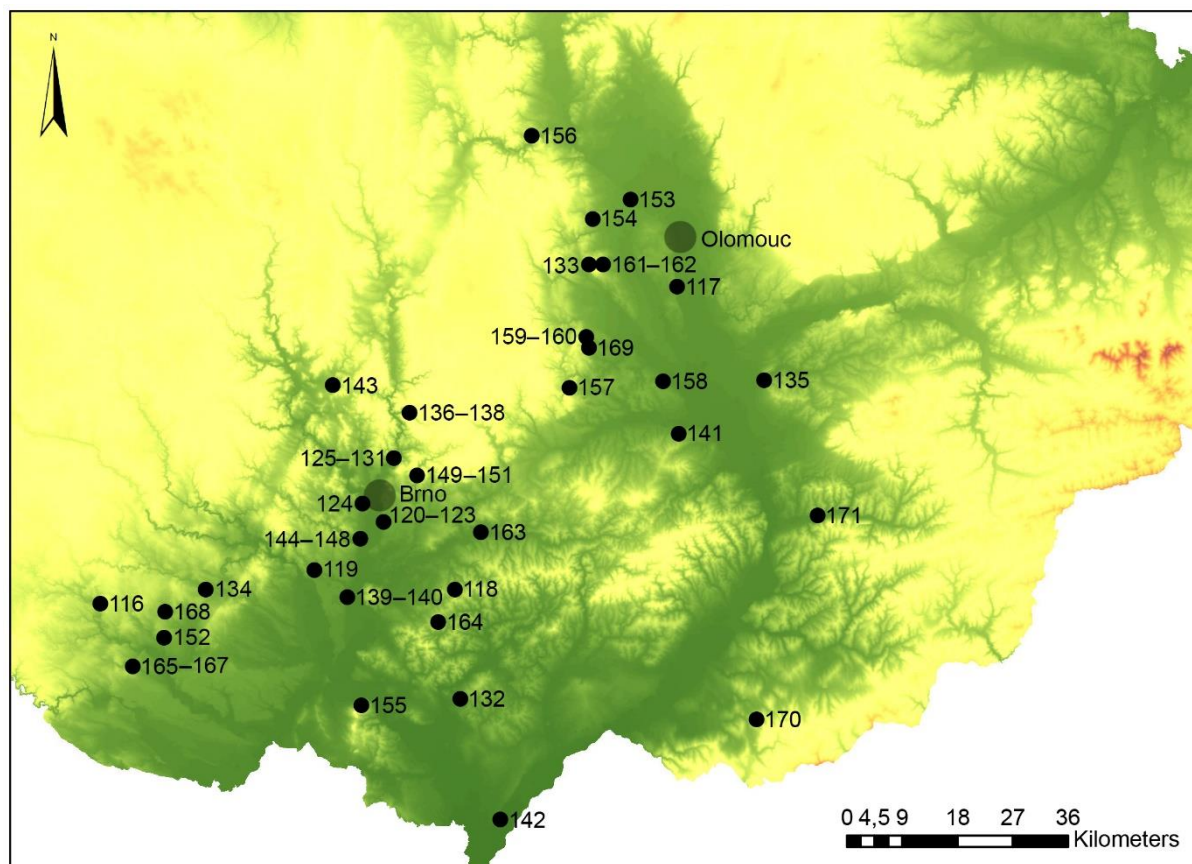
Obr. 14. Mapa lokalit z doby bronzové. Čísla odpovídají položkám v katalogu lokalit (podle Z. Mírová).

Č.	Lokalita	Datace	KK	NK	Vúz	Roub.	Udidlo	Postr.	Knof.	Prův.	Fal.	Pukl.	Ozd.	Celkem
1	Blučina – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	BA2-3	VS	VS				2P						2
2	Blučina – „Pastvicka“, okr. Brno-venkov	B D – Ha A1	VS, PF KSPP	VS					1		1			2
3	Blučina 2 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	B D	VF KSPP	D						1	2			3
4	Blučina 4 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	B D	VF KSPP	D							6			6
5	Blučina 5 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	B D	VF KSPP	D								3		3
6	Blučina 7 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	B D	VF KSPP	D						3				3
7	Blučina 12 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	B D	VF KSPP	D								2		2
8	Blučina 15 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov	B D	VF KSPP	D						1				1
9	Borotice, okr. Znojmo	Ha A1	VF KSPP	D					1					1
10	Borotín 2, okr. Blansko	Ha A2	LF KLPP	D						1				1
11	Boršice u Blatnice – „Srnčův lom“, okr. Uherské Hradiště	Ha B1-2	PF KSPP	O						1				1
12	Bořitov, okr. Blansko	Ha B1	SF KLPP	P						1				1
13	Boskovice – „Pod Lipíky“, okr. Blansko	B D – Ha A1	LF KLPP	O					1					1
14	Brno-Obřany – „Na Domovních“, okr. Brno-město	bronz	?	VS				3P						3
15	Břeclav-Charvátská Nová ves, okr. Břeclav	Ha B1-2	PF KSPP	?							1			1
16	Bučovice-Kloboučky – „Radlovec“, okr. Vyškov	Ha B3	SF KLPP	D			1B	4B	1					6
17	Buchovice – „Holý kopec“, okr. Uherské Hradiště	Ha B3	PF KSPP	VS			1B		1	4	1			7
18	Bystrčice pod Hostýnem, okr. Kroměříž	Ha A1-2	LF KLPP	D							3	1		4
19	Černotín, okr. Přerov	Ha B2-3	SF KLPP	D							1			4
20	Dětkovice – „Větrák“, okr. Prostějov	Ha B3	SF KLPP	O										1
21	Dobrochov – „Úzké“, okr. Prostějov	Ha A1/2	LF KLPP	D								4		4
22	Dolany-Nové sady – „Sádek“, okr. Olomouc	Ha B1	SF KLPP	D							2			5
23	Domašov u Šternberka, okr. Olomouc	Ha A1	LF KLPP	O		1B								1
24	Drslavice 1 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště	B D / Ha A1	VF KSPP	D					18		3	7		28
25	Drslavice 2 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště	B D / Ha A1	VF KSPP	D	1				1			1		3
26	Držovice, obj. 534 – „Dílý odvrhoviční“, okr. Prostějov	B C	SMK	S				1P						1
27	Hodonice – „Vertex“, okr. Znojmo	B A2-3	VS	S				1P						1
28	Holešov-Tučapy – „Slatina“, okr. Kroměříž	B C2	SMK	D								178		178
29	Horní Němčí – „Horní kopec“, okr. Uherské Hradiště	B C2 – Ha A1	SMK – VF KSPP	D								1		1
30	Hradčany 2, okr. Přerov	B D – Ha A1	LF KLPP	D								300		300
31	Hradec nad Svitavou, okr. Svitavy	Ha B3 – C1a	SF KLPP	O				1B						1
32	Hrubčice H4 – „Podlučí“, okr. Prostějov	B D – Ha A1	LF KLPP	ŽH							3	94		97
33	Ivančice – „Řéna“, okr. Brno-venkov	B D – Ha A1	VF KSPP	VS / D					1		2	5		8
34	Ivančice 3 – „Řéna“, okr. Brno-venkov	B D – Ha A2	VF KSPP	D							1			1
35	Ivančice 4 – „Řéna“, okr. Brno-venkov	BD / Ha A1	VF KSPP	D				1B	3		3	84		91
36	Ivančice 6 – „Řéna“, okr. Brno-venkov	BD / Ha A2	VF KSPP	D					1	1	4	51		57
37	Jevíčko 2 – „Šieffřova studánka“, okr. Svitavy	B D – Ha A1	LF KLPP	O							1			1
38	Kladky, okr. Prostějov	Ha A2-B1	KLPP	VS					1		7			8

Obr. 15. Přehledová tabulka pramenů o koni z doby bronzové, část 1/3, kontexty 1–38. KK – kulturní kontext; NK – nálezy kontext; roub. – roubík; postr. – postranice; knof. – knoflík; prův. – průvlečka; fal. – faléra; pukl. – puklička; ozd. – ozdoba. B – bronz, P – paroh, T – tutulovitý. KK: VS – věteřovská skupina, SMK – středodunajská mohylová kultura, VF – velatická fáze, PF – podolská fáze, KSPP – kultura středodunajských popelnicových polí, LF – lužická fáze, SF – slezská fáze, KLPP – kultura lužických popelnicových polí. NK: VS – výšinné sídliště, S – sídliště, P – pohřebiště, ŽH – žárový hrob, KH – kostrový hrob, D – depot, DK – keramický depot, O – ojedinělý nálezy, ? – neznámé okolnosti (podle Z. Mírová).

5.4 Doba halštatská

Doba halštatská poskytla celkem 3574 nálezů z 56 kontextů. Je to sice méně z hlediska kontextů, ale z hlediska kvantity a potažmo kvantity předmětů, které naprosto jistě souvisejí s koněm, jde o nárůst obrovský. Z *výšinných sídlišť* evidujeme celkem 5 kontextů, tj. 8,9 % (obr. 18–20; kat. č. 141, 149, 155–157), z *nížinných* a nespécifikovaných sídlišť 7 kontextů, tj. 12,5 % (kat. č. 116, 125, 132–133, 143, 165–166), přímo *ze sídlištních objektů* pak 2 kontexty, tj. 3,6 % (kat. č. 126–127). Z *nespécifikovaných hrobů na pohřebišti* známe 5 kontextů, tj. 8,9 % (kat. č. 123, 128, 152, 162, 171); z *žárových hrobů* dohromady 11 kontextů, tj. 19,6 % (kat. č. 118, 129–131, 134–135, 154, 159–161, 169), *kostrových hrobů* dokládáme nejvíce – 16 kontextů, tj. 28,6 % (kat. č. 119–122, 124, 139–140, 144–148, 151, 163, 167–168). Z *depotu* evidujeme pouze jediný případ, tj. 1,8 % (kat. č. 117), *za depoty ve svatyni* lze považovat jediný kontext, tj. 1,8 % (kat. č. 136), stejně jako známe jedinou *řemeslnou dílnu ve svatyni*, tj. 1,8 % (kat. č. 137). *Ojedinelých nálezů* se podařilo získat celkově 6 případů, tj. 10,7 % (kat. č. 138, 142, 153, 158, 164, 170), není však vyloučeno, že náležely některým z výše uvedených typů kontextů. Jeden typ kontextu se nepodařilo blíže určit, tj. 1,8 % (kat. č. 150).

Obr. 18. Mapa lokalit z doby halštatské. Čísla odpovídají položkám katalogu lokalit podle Z. Mírová).

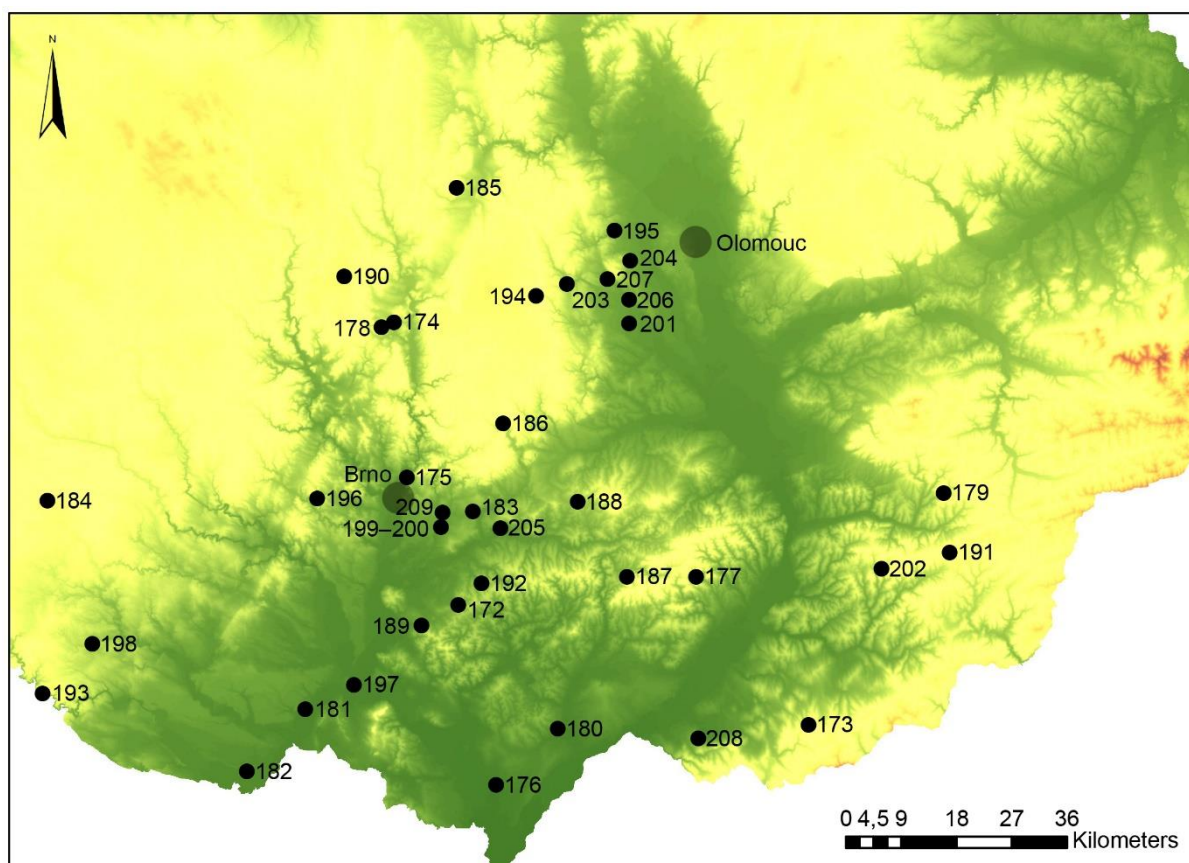
Č.	Lokalita	Datace	KK	NK	Vůz	Jho	Bič	Roub.	Udídlo	Postr.	Knof.	Prův.	Fal.	Pukl.	Krou.	Jiné	Fig.	Sp.	2D	Celkem
116	Běhařovice-Stupešice – „Nivy“, okr. Znojmo	Ha C2	HS	S				1Ž												1
117	Blátec – „Kocanda“, okr. Olomouc	Ha D	PS	D	1 kování náboje															1
118	Bošovice H2 – „U Dvou závor“, okr. Vyškov	Ha C2	HS	ŽH				2B				5			5					12
119	Bratčice – „Mělčanská“, okr. Brno-venkov	Ha D1	HS	KH	svorka 2x															2
120	Brno-Holiásky H1 – „U Tuřan“, okr. Brno-město	Ha C2a	HS	KH	x	x		1Ž			10	11+		15						40
121	Brno-Holiásky H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město	Ha C2a	HS	KH	7 ráfky, 1 hřeb	1 vk., nýtek 27		3Ž			8			17+						55
122	Brno-Holiásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město	Ha C2a	HS	121-122	24 ráf, 68 kor., 1náb.						22	11			32	2 ozd.				160
123	Brno-Holiásky H3 – „U Tuřan“, okr. Brno-město	Ha C2	HS	H				1B						1						2
124	Brno-Horní Heršpice H3 – „ul. Kšírova“, okr. Brno-město	Ha C2	HS	KH				3Ž			min 2	min 2				min 2				9
125	Brno-Obřany – „Na Domovních, okr. Brno-město	Ha C1	HS	S													1K			1
126	Brno-Obřany obj. LI – „Na Domovních“, okr. Brno-město	Ha C1	HS	SO													1K			1
127	Brno-Obřany obj. LXIII – „Na Domovních“, okr. Brno-město	Ha C1	HS	SO													1K			1
128	Brno-Obřany – „V Širokých“, okr. Brno-město	Ha D3	PDH	H														1		1
129	Brno-Obřany H6 – „V Širokých“, okr. Brno-město	Ha C1	HS	ŽH														1B		1
130	Brno-Obřany H140 – „V Širokých“, okr. Brno-město	Ha C1a	HS	ŽH							3									3
131	Brno-Obřany H169 – „V Širokých“, okr. Brno-město	Ha C1a	HS	ŽH						1B										1
132	Břeclav – „Žleby“, okr. Břeclav	Ha C-D	KS	S							1									1
133	Čechy pod Kosířem – „Havířovy díry“, okr. Prostějov	Ha C1	PS	S				1B												1
134	Dobelice – „zahrada domu č. 67, č. parcely 107/1“, okr. Znojmo	Ha C-D	HS	ŽH?					2B		1									3
135	Dobruška – „Kamenec“, okr. Přerov	Ha D1	PS	ŽH					1Ž							ozd.			1	3
136	Habrůvka – „Byčí skála“ 6, okr. Blansko	Ha D1-2a	HS/PS	DS	242 ks částí vozů	1 závěs, jha		1KP		1K	1	2	9	1	12					270
137	Habrůvka – „Byčí skála“ 7, okr. Blansko	Ha D1-2a	HS/PS	D1S				3KP								kadlub				4
138	Habrůvka-Josefov – „vývěř Jedovnického potoka“, okr. Blansko	Ha D	HS/PS	O	Zakolník															1
139	Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov	Ha C2b	HS	KH	prohlubně	733 hř., 835 pl.		4B	3Ž		2			394	5					1977
140	Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov	Ha C2b	HS	KH					3Ž		5	7			6					21
141	Křenovice – „aglomerace“, okr. Přerov	Ha C2-D	PS	VS				1?	1Ž	1P										3
142	Lanzhot – „Podsedy“, okr. Břeclav	Ha D2a-3	PDH	O								1								1
143	Malhostovice – „U Brabinky“, okr. Brno-venkov	Ha D3	PDH	S														1		1
144	Modřice H840 – „Sádky“, okr. Brno-venkov	Ha C2-D2	HS	KH					1Ž											1
145	Modřice H1800 – „Sádky“, okr. Brno-venkov	Ha C2b	HS	KH							2				1					4
146	Modřice H2/1997 – „Rybničky“, okr. Brno-venkov	Ha C2-D2	HS	KH					1Ž		2	2								5
147	Modřice H3815 – „Rybničky“, okr. Brno-venkov	Ha C2	HS	KH					2Ž		8									10
148	Modřice H3846 – „Rybničky“, okr. Brno-venkov	Ha C2	HS	KH					2Ž		1		1		1					8
149	Mokrá-Horákov – „Horákovský hrad“, okr. Brno-venkov	Ha C2	HS	VS	prohlubně, 2x hřeb						1									1
150	Mokrá-Horákov, okr. Brno-venkov	Ha C2	HS	?					1Ž		1	2								4
151	Mokrá-Horákov – „Hlásnice“, okr. Brno-venkov	Ha C2a	HS	KH					5Ž		57	13		750	24					852
152	Morašice – „U mohyly“, okr. Znojmo	Ha C2	HS	H	3 hřebičky						41				16					57
153	Náklou – „x“, okr. Olomouc	Ha C1a	PS	O				1Ž												1

Obr. 19. Přehledová tabulka doby halštatské, část 1/2, kontexty 116–153. KK – kulturní kontext; NK – nálezkový kontext; routb. – roubík; postr. – postranice; knof. – knoflík; prův. – průvlečka; fal. – faléra; pukl. – puklička; krou. – kroužek, ozd. – ozdoba. Ž – železo, B – bronz, P – parah. KK: HS – horákovská skupina, PS – platěnická skupina, PDH – pozdní doba halštatská. NK: VS – výšinné sídliště, S – sídliště, SO – sídlištní objekt, H – hrob, ŽH – žárový hrob, KH – kostrový hrob, D – depot, O – ojedinelý nález, DS – depot ve svatyni, D1S – dílna ve svatyni, ? – neznámé okolnosti.

Nejvíce kontextů kulturně náleží *horákovské skupině* (dále jen HS) – 32 případů, tj. 57,1 % (kat. č. 116, 118–127, 129–131, 134, 139–140, 144–152, 164–168, 170), následuje *platěnická skupina* (dále jen PS) s 16 případy, tj. 28,6 % (kat. č. 117, 133, 135, 141, 153–154, 156–163, 169, 171), zde je ovšem nutné podotknout, že situace vzniká pravděpodobně selekcí během pohřebního ritu, viz následující kapitoly. Z *kalenderberské skupiny* (dále jen KS) známe zatím pouze dva kontexty, tj. 3,6 % (kat. č. 132, 155). Pozdní doba halštatská, tedy období, kde dochází ke kulturnímu sjednocení, minimálně co se pramenné základny týče, obsahuje pouze 3 případy, tj. 5,4 % (kat. č. 128, 142–143). U *nadkulturní* (a samozřejmě i polykulturní) lokality Habrůvka – „Býčí skála“ 6 a 7 (kat. č. 136–137), stejně jako Habrůvka-Josefov – „vývěr Jedovnického potoka“ (kat. č. 138), tj. dohromady 5,4 %, není možné kulturní zařazení rozhodnout, neboť na tomto místě ukládaly své předměty lidé obou kulturních sfér – HS i PS a také sporadicky v pozdní době halštatské. K datování rámcové **obr. 19–20**, detailní rozbor následuje v kap. 6.

5.5 Doba laténská

Pro dobu laténskou se podařilo shromáždit celkem 179 předmětů z 39 kontextů (**obr. 21–22**). Na první pohled se zdá, že jde o podstatně méně bohatý soubor, než z předešlých období, ale v tomto období jde o předměty prokazatelně související s koněm. Mnoho z nich je také koncentrováno na určitých lokalitách – např. na *oppidu* Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194, tj. 2,6 %) bylo nalezeno 103 předmětů, na výšinných lokalitách jako Lukov – „Ostroh“, okr. Znojmo (kat. č. 193) či Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín (kat. č. 202) byly koncentrace větší než na jiných. Z *výšinných sídlišť* máme k dispozici 7 kontextů, tj. 18 % (kat. č. 177, 179, 182, 186, 191, 193, 202), z *nížinných a nespecifikovaných sídlišť* 3 kontexty, tj. 7,7 % (kat. č. 174, 206–207), přímo ze *sídlištních objektů* máme zachyceny 4 kontexty, tj. 10,3 % (kat. č. 181, 187, 197–198). V době laténské se podařilo dohledat a rozčlenit všechny hrobové celky, z *žárových hrobů* existuje 5 případů, tj. 12,8 % (kat. č. 178, 180, 195, 199–200), z *kostrových hrobů* 8 případů, tj. 20,5 % (kat. č. 175, 183, 188–189, 192, 196, 203, 209). Z *depotu* známe pouze jediný, tj. 2,6 %, předmětu souvisejícího s tématem koně z doby laténské (kat. č. 202), *ojedinělé nálezy* pak z 9 kontextů, tj. 23,1 % (kat. č. 172–173, 176, 184–185, 201, 204–205, 208), jeden kontext, tj. 2,6 %, dnes již není možné dohledat (kat. č. 210).

Obr. 21. Mapa lokalit z doby laténské. Čísla odpovídají položkám katalogu lokalit (podle Z. Mírová).

V době laténské s naprostou převahou dominuje *laténská kultura* (dále jen LK), díky unifikaci na panevropské úrovni, avšak s lokálními specifiky – 33 případů, tj. 84,62 % (kat. č. 172–177, 180–190, 192–201, 203–207, 209–210). S otázkou, jak již bylo řečeno výše, se projevuje *púchovská kultura* (dále jen PK) – v katalogu i v celé práci posuzovaná na základě nerozeznatelného kovového materiálu jako LK / PK, evidujeme ji na 3 lokalitách (kat. č. 179, 191, 202). U 3 kontextů není zatím možné rozhodnout, zda náleží do Ha D3 (tedy ještě do doby halštatské) nebo již do LT A (období časného laténu; kat. č. 178, 202, 208), případně se zde nachází smíšený inventář. Podrobné typologické určení následuje od kap. 5.6, rámcové datování viz **obr. 22**, detailní chronologický rozbor následuje v kap. 6.

Č.	Lokalita	Datace	KK	NIK	Zákol.	kolik	Závl.	Osm.	Vod.	Ost.	Udiadlo	Postr.	Prův.	Fal.	Záv.	Figur.	Jehl.	Spona	Záp.	2D	Celkem
172	Borkovany – „Vysoudilka“, okr. Břeclav	LT	LK	O										1							1
173	Boršice u Blatnice – „Lipinka“, okr. Uherské Hradiště	LT D	LK	O						2	1Ž	1Ž									4
174	Boršice 1 – „Pisky“, okr. Blansko	LT D	LK	S				1			1Ž	1Ž		1							4
175	Brno-Maloměřice 1, H52 – „Plíže“, okr. Brno-venkov	LT B2-C1	LK	KH																1	1
176	Břeclav – „Žleby“, okr. Břeclav	LT	LK	O										1							1
177	Buchlovice – „Barborka“, okr. Uherské Hradiště	LT C2-D	LK	VS							1Ž										1
178	Býkovice 1 – „Podnivčič“, okr. Blansko	Ha D3 – LT A	PDH-LK	ŽH								1B									1
179	Dešná – „Hrádek“, okr. Zlín	LT D	LK/PK	VS		1															2
180	Dolní Bojanovice 3, H 1/1985 – „Vysisko“, okr. Hodonín	LT B2/C1	LK	ŽH																1	1
181	Drnholec obj. 15, okr. Břeclav	LT C-D	LK	SO					1												1
182	Hevlín – „Ostroh“, okr. Znojmo	LT B2/C1	LK	VS									1								1
183	Holubice H21 – „Dílce“, okr. Vyškov	LT B2/C1	LK	KH																1	1
184	Jaroměřice nad Rokýtnou-Vacenovice – JZ intravilán obce, okr. Třebíč	LT A	LK	O																1	1
185	Jevičko – „na Zadní Arnoštov“, okr. Svitavy	LT D	LK	O					1												1
186	Ježkovice – „Černov“, okr. Vyškov	LT C2-D1	LK	VS							1Ž										1
187	Koryčany, intravilán obce, okr. Kroměříž	LT A	LK	SO																	1
188	Kozlany H14 – „Intravilán obce“, okr. Vyškov	LT B2	LK	KH																	1
189	Křepice 3, H1 – „Intravilán obce“, okr. Břeclav	LT B2-C1	LK	KH																	2
190	Kunštát-Hluboké u Kunštátu H21 – „Dílce“, okr. Blansko	LT C2 – LT D1	LK	D																	1
191	Loučka – „Doubrava“, okr. Zlín	LT C2-D	LK/PK	S		1Ž															1
192	Lovčičky 1, H2 – „Strážka“, okr. Vyškov	LT C1	LK	KH																	1
193	Lukov – „Ostroh“, okr. Znojmo	Ha D3-LT A, LT D1	LK	VS			2		4		3Ž										9
194	Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov	LT C2-D1	LK	OP		8	24	9	13	6	20	3Ž	3	5	9	1					103
195	Náměstí na Hané-Biskupství H2 – „Vrchy“, okr. Olomouc	LT C1	LK	ŽH																	1
196	Omice, okr. Brno-Venkov	LT B2-C1	LK	KH																	1
197	Pasohlávky-Mušov – „Betlém“, okr. Břeclav	LT C2-D1	LK	SO																	1
198	Plenkovice – „Záhumenice“, okr. Znojmo	LT	LK	SO											1						1
199	Ponětovice H2 – „Podlily“, okr. Brno-venkov	LT B2-C1	LK	ŽH																	2
200	Ponětovice H34 – „Podlily“, okr. Brno-venkov	LT B2-C1	LK	ŽH																	1
201	Prostějov, okr. Prostějov	LT B2 – LT D	LK	O																	1
202	Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín	Ha D3-LT A, LT D	PDH-LK/PK	VS, D		3	2	2	1		2	10Ž									21
203	Ptění 3 – „Ptínky“, okr. Prostějov	LT B2/C1	LK	KH																	1
204	Slatinice, okr. Olomouc	LT D	LK	O																	1
205	Slavkov u Brna 5 – „Palackého náměstí“, okr. Vyškov	LT D1	LK	O																	1
206	Smržice, okr. Prostějov	LT C2-D	LK	S			1B														1
207	Stařechovice, okr. Prostějov	LT B2-D	LK	S?																	1
208	Strážnice 2? nebo Tvarožná Lhota – „Šumárník“, okr. Hodonín	Ha D3 – LT A	PDH-LK	O																	1
209	Šiapanice 2, H6/1999 – „Široká pole“, okr. Brno-Venkov	LT B2/C1	LK	KH																	1
210	Neznámá lokalita, dříve Uherské Hradiště, okr. Uherské Hradiště	LT D	LK	?																	2
				Celkem		14	28	12	19	12	24	20	6	7	13	1	2	1	18	1	179

Obr. 22 (na předcházející straně). Přehledová tabulka doby laténské. KK – Kulturní kontext; NK – nálezový kontext; zákol. – zákolník, závl. – závlačka, osm. – osmičkovitý závěsek, vod. – vodící kroužek, ost. – ostruha, postr. – postranice; fal. – faléra; záv. – závěsek, figur. – figurka, jehl. – jehlice, záp. – zápona, 2D – 2d umění. Ž – železo, B – bronz. KK: PDH – pozdní doba halštatská, LK – laténská kultura, PK – púchovská kultura. NK: VS – výšinné sídliště, S – sídliště, SO – sídlištní objekt, ŽH – žárový hrob, KH – kostrový hrob, D – depot, O – ojedinělý nález, ? – neznámé okolnosti (podle Z. Mírová).

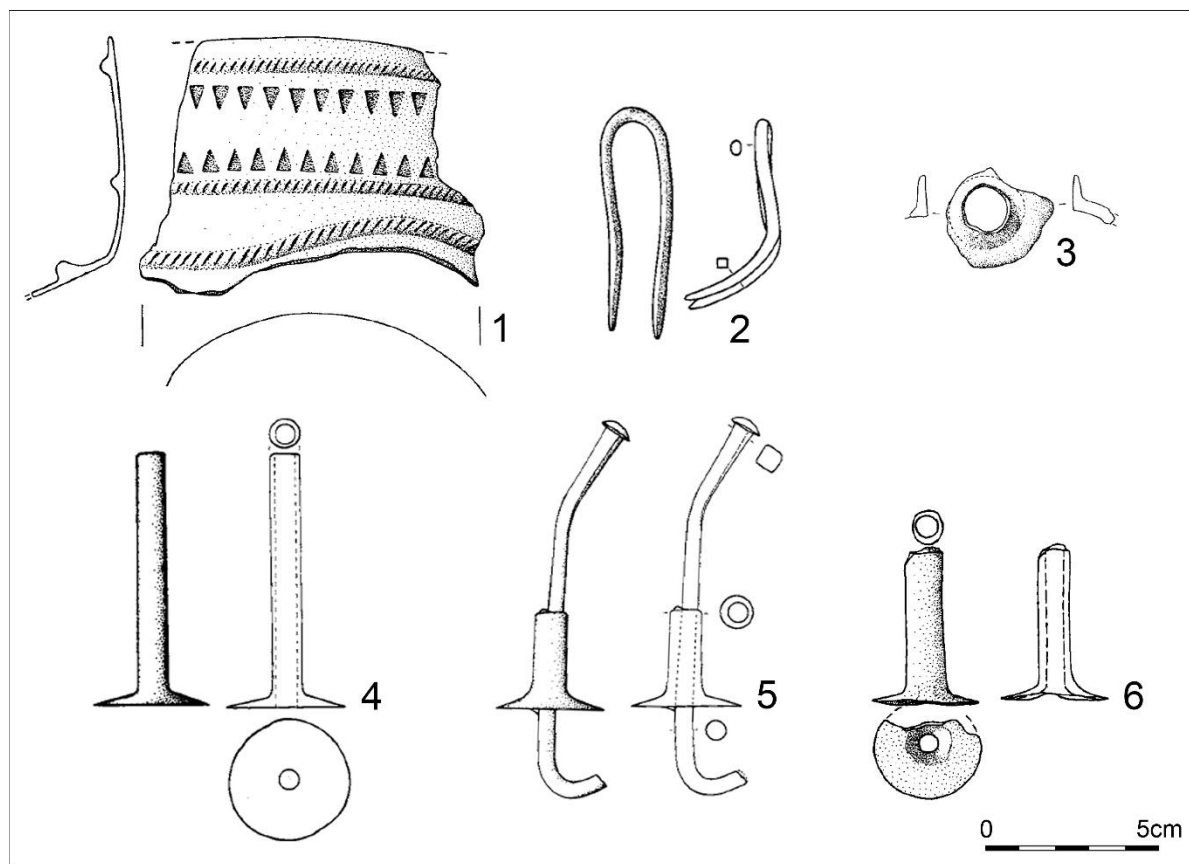
5.6 Vozy

Jak již bylo řečeno výše, existence vozů nejspíše sahá až do období neolitu. První vozy se pravděpodobně šířily společně s „neolitickým balíčkem“ z oblasti Předního Východu, spolehlivé doklady existence vozu však sahají až do následujícího období – eneolitu. Jedno z nejstarších vyobrazení vozu pochází z pozdně uruckého období z Uruku, nacházelo se na malé hliněné tabulce datované do 2. poloviny 4. tisíciletí př. n. l. (BAKKER et al. 1999, 778–780). Geograficky bližší doklad můžeme nalézt na lokalitě Flintbeck, ležící ve Šlesvicko-Holštýnsku, jde o otisky stop po kolech vozu. Z období bolerázského stupně bádenské kultury pak pocházejí první modely vozů (BURMEISTER 2004, 14). Do Egypta měl vůz proniknout až společně s Hyksósy někdy po roce 1650 př. n. l., dvoukolové vozy lze podle G. V. Childa v Evropě lze očekávat v podobném časovém úseku (CHILDE 1951). Za nejstarší doklady vozů na našem území je však možné považovat hliněná kolečka modelů vozíků, která v 50. letech 20. století shrnul K. Tihelka (TIHELKA 1954), pocházejí již z období věteřovské skupiny. Z Moravy tyto nálezy evidujeme např. z Bánova, Blučiny a Hodonic. Dle tohoto badatele jde o myšlenkový import z egejsko-mykénské oblasti, což dokládají také nálezy s vyobrazením tzv. mykénské vlnice na parohových předmětech – objímkách, knoflících a postranicích udidel (viz kat. č. 1. Blučina – „Cezavy“, okr. Brno-venkov nebo 72. Olomouc – „Zbrojnice“, okr. Olomouc). Přímé doklady funkčního vozu – tedy např. kování náboje kol či ozdoby korby z tohoto období však zatím neevidujeme.

5.6.1 Vozy doby bronzové

Objímka náboje kola typu Tarcal (M WNS1). Nejstarším předmětem dokládajícím přímou existenci vozu na území Moravy je plošný odlitek náboje kola z lokality 22. Drslavice 2 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště (**obr. 23:1**). M. Salaš (SALAŠ 2005, 124) jej sice považuje za sporný, nicméně Ch. Pare jej mezi součásti vozů řadí, ačkoli nespécifikuje, k jakému typu jej lze řadit (PARE 1992, 41). Autorka se však domnívá, že nejbližší lze spatřovat paralelu v kováních nábojů kol typu Tarcal. Drslavický exemplář je zdoben vystouplými rýhovanými žebry, což jej spojuje s nálezy z lokalit Viștea v Transylvánii a Tarcal v Maďarsku, stejně jako výzdoba trojúhelníky (PARE 1992, Fig. 28), na studovaném exempláři však nejde o trojúhelníky prolamované, ale vybějené a inkrustované neznámou hmotou (SALAŠ 2005, 124). Náboje kol typu Tarcal lze rámcově datovat do *B D–Ha B1* (PARE 1992, 22). Drslavický

exemplář je pak na základě dalších, přesněji datovaných předmětů kladen do *B D/Ha A1*. Jádro mají především v Karpatské kotlině. Protože většina nálezů tohoto typu pochází z depotů, není jasné, zda kování náleží dvou- či čtyřkolovým vozům (**obr. 24**).

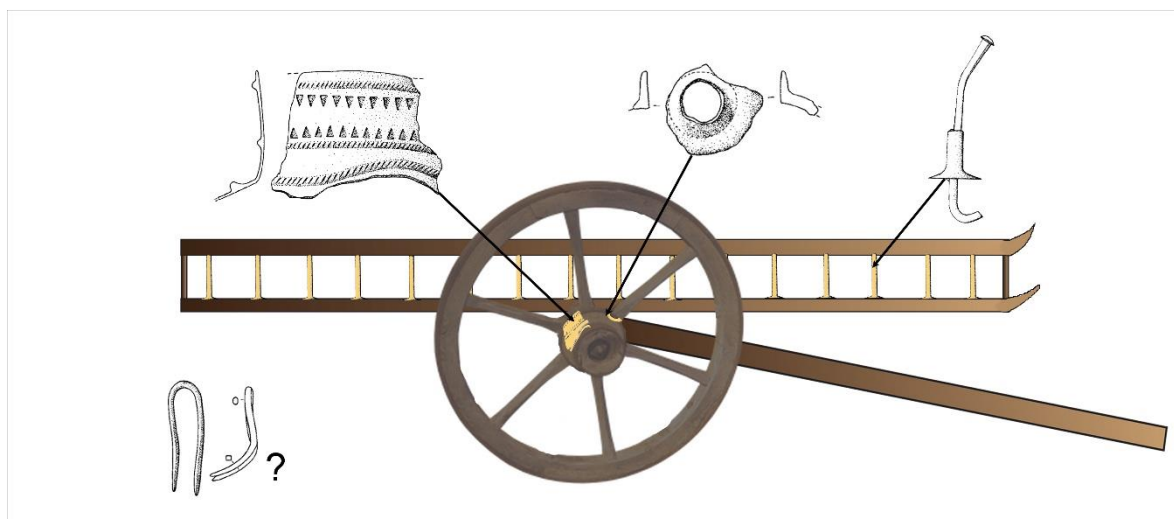

Obr. 23. Součásti vozů z doby bronzové. 1 – kování náboje kola (25. Drslavice 2 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště); 2 – vidlicovitý díl vozu (93. Přestavlky – „Chrástka“, okr. Přerov); 3 – kování středové části kola (99. Slatinice – „intravilán“, okr. Olomouc); 4–6 trubicovitý díl vozu (93. Přestavlky – „Chrástka“, okr. Přerov; 76. Pasohlávky-Mušov 2, okr. Břeclav).

Kování středové části kola (M WC1). Exemplář ze Slatinic (**obr. 23:3**; viz 99. Slatinice – „intravilán“, okr. Olomouc) je natolik fragmentární, že jej M. Salaš (SALAŠ 2005, 408) jej uvádí s otazníkem. Podobná kování nesou označení typ Coulon, ty mají však těžiště výskytu ve Francii a ve Švýcarsku, navíc pocházejí z lokalit shodně datovaných do *Ha B3* (PARE 1992, 32, 32). Je tedy jisté, že studovaný kus, navíc náležící k celku datovanému do *Ha A2*, patří k jinému typu, jehož analogie se však nepodařilo prozatím dohledat. Funkčně by šlo o kování středové části, jímž prochází loukoť kola (**obr. 24**).

Vidlicovitý artefakt z vozu (M WB1). Pochází z Přestavlky (**obr. 23:2**; viz 93. Přestavlky – „Chrástka“, okr. Přerov), poprvé jej jako součást vozu uvedl M. Salaš (SALAŠ 2005, 124), paralely spatřuje v předmětech z hrobů v Německu v Haderu (MÜLLER-KARPE 1959, 68–70, Abb. 9:11), Mengenu (SCHIEK 1962, 134, Abb. 3:10) a Münchsmünsteru (SCHÜTZ-TILLMANN 1997, 27–28, 31, 40, Abb. 7:6–7), nejbližším výskytem je pravděpodobně depot

Bratislava-Rusovce (SCHMIDTOVÁ – BAXA – PAULÍK 2002, 284, 289, Abb. 5:2a,3b). Chronologicky spadají tyto celky do B D–Ha A2, takže časové zařazení depotu Přestavlky do *Ha A1/2* tomuto zjištění neodporuje. Přesná funkce předmětu není jasná, jde však pravděpodobně o prvek sloužící k uchycení.

Obr. 24. Pravděpodobné umístění předmětů na voze z doby bronzové (typ vozu není rozhodující a nebereme jej v potaz; bez měřítka).

Bronzový litý trubičkovitý předmět s terčovitým rozšířením typu Hart (M WB2). Na Moravě se tyto předměty vyskytly ve třech případech – 5 ks bez tyčinky a 4 ks s vloženou kovanou kulatou hákovitě zahnutou tyčinkou pochází z Přestavlky (obr. 23:4–5, kat. č. 93), 1 ks pak pochází z lokality Pasohlávky-Mušov 2 (kat. č. 76; **obr. 23:6**).⁷ Ch. Pare předměty zařazuje jako kování korby vozu typu Hart, kde byly nalezeny v hrobě vykazujícím přítomnost vozu, většina jich však pochází z depotů. Vyskytují se ve Švýcarsku, J Německu a v Karpatské kotlině, analogie lze nalézt např. v rakouském Schilternu, maďarském Velem-Szentvidu či Dolních Janíkách na Z Slovensku (PARE 2004, Abb. 3). Chronologicky nejsou citlivé, vyskytují se prakticky až do Ha B3, nejhojnější výskyt můžeme pozorovat v B D–Ha A, ačkoliv vozy s balustrádovou korbou se pak vyskytují i v pozdní době halštatské.

5.6.2 Vozy doby halštatské

Vozy z doby halštatské, až na výjimku v podobě jeskynní svatyně Habrůvka – „Býčí skála“ (BARTH 1995;⁸ kat. č. 136) a kování náboje kola z Blatce – „Kocandy“ (PARE 1992, kat. č. 117), na Moravě dlouho zůstávaly nerozpoznány. Zlom přišel až s objevením prohlubní

⁷ Ch. Pare (PARE 2004, Abb. 3) uvádí i podobný předmět ze Služína, ten však M. Salaš (SALAŠ 2005) identifikoval jako součást přílby, proto nebyl do práce zahrnut.

⁸ V této práci se F. E. Barth velmi málo věnoval typologicko-chronologickému zhodnocení vozů, proto autorka považuje nezbytné představit nový posudek.

k uložení celodřevěného vozu na lokalitách Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“ (kat. č. 193.) a Modřice H3815 – „Rybníky“ (kat. č. 147), které správně identifikoval P. Kos (KOS 2011; 2013). Kovové části vozů kol se podařilo prokázat až v roce 2014 na lokalitách Bratčice – „Mělčanská“ (KOS 2014;⁹ kat. č. 119) a v roce 2018 v Brně-Holáskách H1 a H2 (MÍROVÁ – GOLEC 2018; kat. č. 120–122), nově také při revizi hrobu Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“ (Z. Mírová in GOLEC – FOJTÍK in press; kat. č. 159). Zcela novým, doposud nerozpoznaným předmětem je obložení korby vozu z Těšetic obj. 46 – „Vinohradů“ (kat. č. 166). V následující části práce budou rozebrány všechny dostupné nálezy, jejich chronologicko-typologická analýza vychází zejména z prací Ch. Pareho (PARE 1992; 2004) a M. Trachsel (TRACHSEL 2004) vycházející z oblasti západopohalštatské kultury, je však upravena pro moravské poměry ve východopohalštatské kultuře.

5.6.2.1 Kování nábojů kol

Kování náboje kol typu Brno-Holásky (M WN1). Jde o pouze jediný exemplář z Brna-Holásek 1 nebo 2 – „U Tuřan“ (kat. č. 122; **obr. 25:1**). Analogie lze spatřovat v Trachselově typu NBS 08c – Urtenen s kruhovitě zahnutým okrajem, typ Urtenen je však vždy železný a navíc datovaný do časného Ha D3 (TRACHSEL 2004, 509), kdežto kus z Brna-Holásek je bronzový, navíc tautovaný železnými trojúhelníky a celý náleзовý soubor je datován do *Ha C2b*. Jde pravděpodobně o unikátní kus, ke kterému se nepodařilo dohledat přesné analogie, autorka však navrhuje označení jako typ Brno-Holásky.

Kování náboje kol typu Blatec (typ Kocanda dle TRACHSEL 2004; M WN2). Na Moravě se v sídlištním objektu, pravděpodobně v depotu společně se dvěma železnými ingoty koláčivitého tvaru vyskytl na lokalitě Blatec – „Kocanda“ (kat. č. 117; **obr. 25:2**). M. Trachsel dle něj dokonce vyděluje typ NBS 09 – Kocanda. Autorka se však domnívá, že označení dle trati není příliš příhodný termín a navrhuje přejmenování na typ Blatec. M. Trachsel tento typ klade do Ha D3, spíše na jeho počátek, vyskytl se ve francouzském Saint-Colombe, německém Bell či maďarském Szentes-Vekerzug (TRACHSEL 2004, 510). Náboj z Blatce je spíše starší, pokud se přidržíme keramiky, která se vyskytla společně s ním (PARE 1992, Fig. 155:5). Porovnání umožňuje nově vyhodnocené pohřebiště v Seloutkách – „Na Šťastných“ (hroby Ha D1 – Seloutky H1/2012 – „Na Šťastných, Kašina“, Seloutky H8/2012 – „Na Šťastných“, Seloutky H3/2017 – „Na Šťastných“, Seloutky H4/2017 – „Na Šťastných“; GOLEC – FOJTÍK in press). Blatecký exemplář amforovité zásobnice nejspíše odpovídá následnému Ha D2. Datování neodporují také závěry rozborů depotů, kam je nově soubor řazený. Všechny

⁹ P. Kos správně rozpoznal svorky kol vozu z Bratčic.

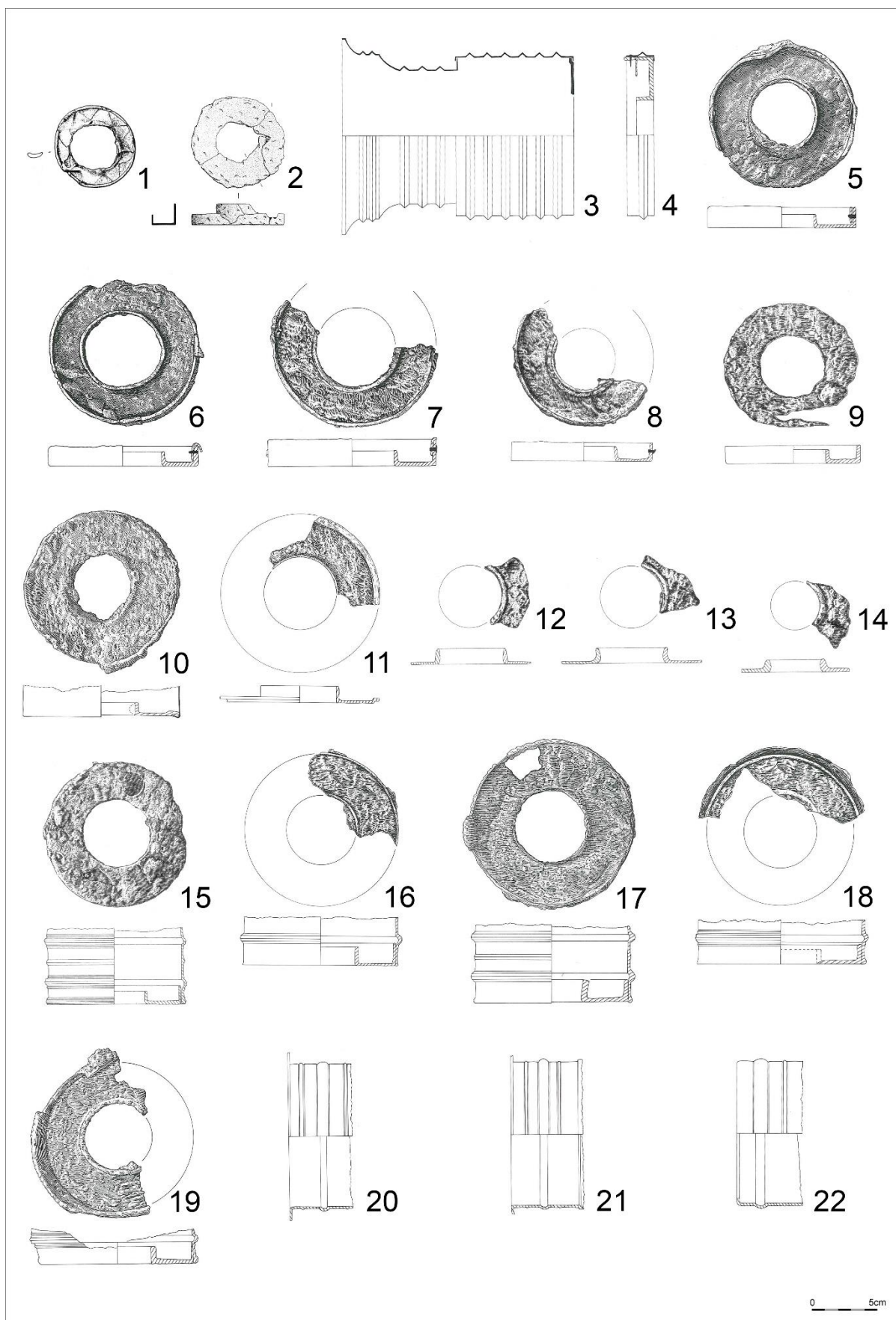
moravské depoty spadají do Ha D1–D2a (GOLEC – FOJTÍK – RYBÁŘOVÁ 2018, 51), autorka se tedy přiklání ke kompromisní dataci do *Ha D2*.

Kování náboje kol typu Mühlthal (M WN3). Kování náboje typu NBS 08b – Mühlthal se v Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136) vyskytlo v počtu 3 celých kusů a 2 fragmentů (TRACHSEL 2004, 509; **obr. č. 25:3,10–11**).¹⁰ Dle M. Trachsel je datované do pozdního Ha D1 až časného Ha D2 (tedy Ha D1b–D2a), s jeho datací lze souhlasit, vyskytlo se pak pouze na lokalitě Starnberg-Mühlthal (TRACHSEL 2004, 509).

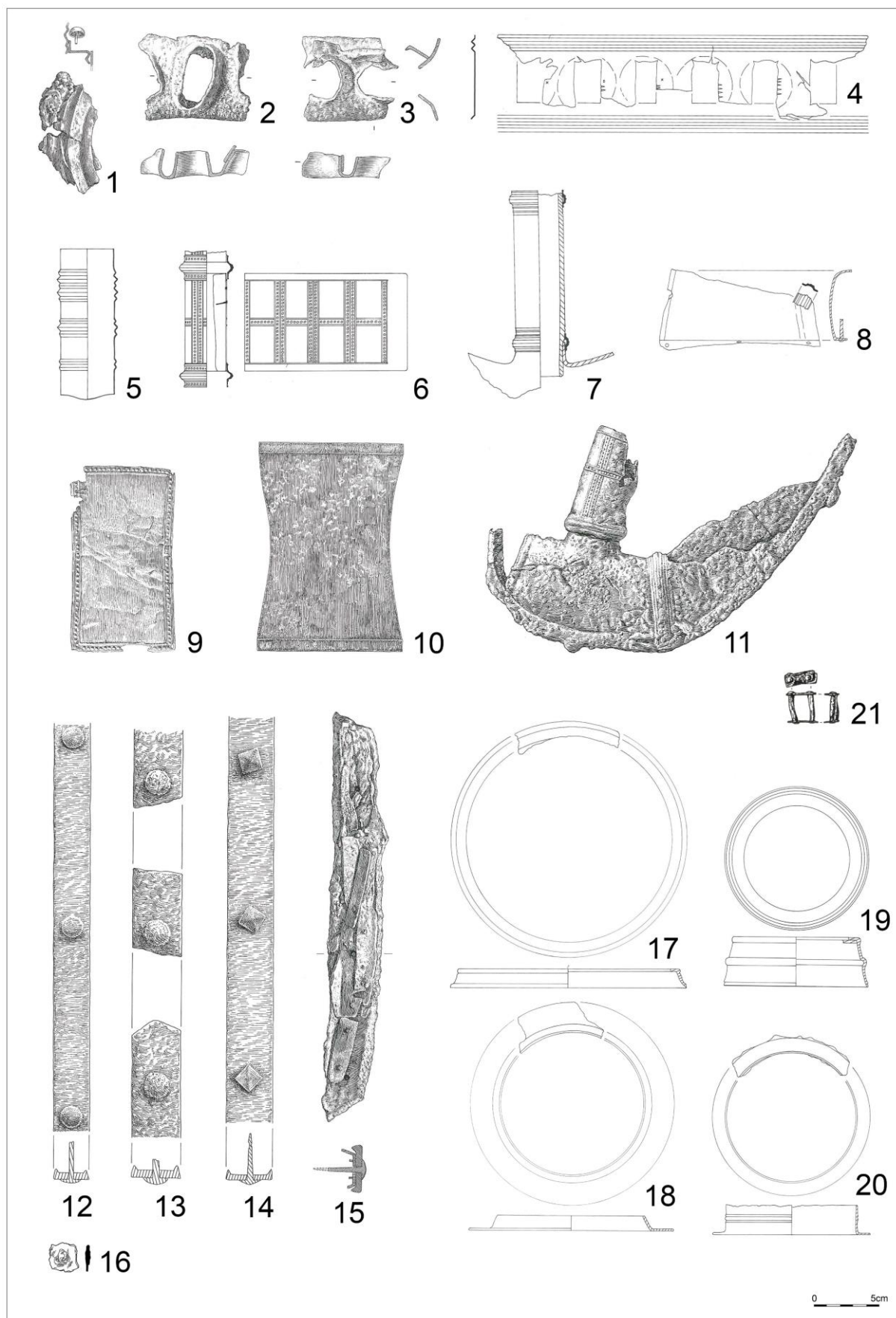
Kování náboje kol typu Wellenburg (M WN4). Kování typu NBS 07b evidujeme v Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136) v počtu 6 celých kusů a 5–6 fragmentů dalších exemplářů (TRACHSEL 2004, 508; **obr. 25:4–9,15–19**). Pravděpodobně jde o součásti dvou rozdílných vozů, neboť na ně navazují jiné typy objímek (viz níže). M. Trachsel je datuje do *Ha D2*, významné analogie lze spatřovat ve francouzské lokalitě Apremont – „La Mottte“, se kterou mají vozy z Býčí skály více paralel, vyskytly se pak ještě např. v německém Ausgburgu-Wellenburgu či Stuttgartu-Bad Cannstattu (TRACHSEL 2004, 508).

Kování náboje kol typu Urtenen (NBS 08c; M WN5). Pochází z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136) v počtu tři kusů (**obr. 25:12–14**), M. Trachsel (TRACHSEL 2004, 509) je ve své práci nezmiňuje. Jádru výskytu lze sledovat v Bádensku-Württembersku, vyskytly se například v Aspergu – „Grafenbuhlu“, Filderstadtu-Plattenhardtů či Ludwigsburgu – „Römmerhügelu“, analogie mají i ve Švýcarsku, nejbližší je pak rakouský Schalchen-Unterlochen – „Lohnau“. Datovány jsou shodně do časného *Ha D3* (TRACHSEL 2004, 509).

¹⁰ M. Trachsel uvádí pouze 2 celé kusy a 2 fragmenty, bezpečně lze však přiřadit celý další kus.

Obr. 25. Součásti kování nábojů kol a kování objímek nábojů kol z doby halštatské (1 – 122. Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město; 2 – 117. Blatec – „Kocanda“, okr. Olomouc; 3–22 – 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko).

Obr. 26. Součásti kol z doby halštatské: kování centrální části nábojů kol (1), středová kování nábojů kol (2–4), kruhová kování nábojů kol (17–20), kování loukotí kol (5–7,11), kování obručí kol (8–11), ráfky kol (12–16), svorky kol / oje / korby (21). (1–15,17–20 – 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko; 16 – 159. Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov; 21 – 119. Bratčice – „Mělčanská“, okr. Brno-venkov).

5.6.2.2 Kování objímek nábojů kol

Kování objímek nábojů kol typu Rumpenheim (NBK 04a; M WNS2). Jeden kus se vyskytl v Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136; **obr. 25:10**). Jde o hladký exemplář bez výzdoby, náleží do pozdního *Ha D1* (Ha D1b), rozšířen je zejména v Bádensko-Württembersku (např. Altheim-Heiligkreuztal – „Hochmichele“, Immedingen-Mauenheim – „Untere Lehr“ či Nürtingen-Rossdorf – „Kirchert“), vzácně se vyskytl v Rakousku (Schalchen-Unterlochen – „Lohnau“) a ve Francii (Quinçay-Camp de Sérenet; TRACHSEL 2004, 500).

Kování objímek nábojů kol typu Cannstatt (NBK 04c; M WNS3). Dva exempláře evidujeme z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136; **obr. 25:3–4**). Charakteristické je ostrými žebry, jde opět o typ vyskytující se zejména v Německu (Starnberg-Mühlthal – „Königswieder Forst“ nebo Stuttgart-Bad Cannstatt – „Steinhaldenfeld“) či ve Francii (Apremont – „Tumulus de la Motte“; Burgund), Habrůvka – „Býčí skála“ je pak vůbec nejvýchodnějším výskytem tohoto typu. Datován je do *Ha D2*, dříve se nevyskytuje (TRACHSEL 2004, 500–501).

Kování objímek nábojů kol typu Grafenbühl (NBK 04d; M WNS4). Z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136) můžeme rozlišit pět kusů se zaoblenými profilovanými žebry (**obr. 25:15–19**) a tři kusy se zaoblenými žebry bez profilace (**obr. 25:20–22**). Jde o typ, který se vyskytl pouze v Bavorsku (Asperg – „Grafenbuhl“; Ludwigsburg – „Römmerhügel“) a v Habrůvce – „Býčí skále“. Datován je do pozdního *Ha D2* (Ha D2b; TRACHSEL 2004, 501).

5.6.2.3 Kování centrální části nábojů kol

Kování centrální části nábojů kol typu Bad Cannstatt (NBH 08; M WNS5). V Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136) se podařilo doložit dva různé kusy (**obr. 25:3, 26:1**). Charakteristické je buď oblými, nebo ostrými žebry. Tento typ má jádro v Bavorsku (Donauwörth – „Riegelholz“; Starnberg-Mühlthal – „Königswieder Forst“), Bádensko-Württembersku (Asperg – „Grafenbuhl“; Ludwigsburg – „Römmerhügel“ či Stuttgart-Bad Cannstatt – „Steinhaldenfeld“) a ve Francii (Apremont – „Tumulus de la Motte“ 1 a 2; Burgund), Habrůvka – „Býčí skála“ je jediným výskytem mimo tuto oblast. Datovány jsou od *Ha D2a* do *časného Ha D3* (TRACHSEL 2004, 499).

5.6.2.4 Středové kování nábojů kol

Středové kování nábojů kol typu Ludwigsburg (NBZ 01; M WC2). Jeden kus se žebry byl zjištěn v Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136; **obr. 26:4**). Charakteristické je hranatými otvory, kterými procházely loukotě kol. Tento typ má jádro v Bavorsku (Asperg – „Grafenbuhl“; Ludwigsburg – „Römmerhügel“; Starnberg-Mühlthal – „Königswieder Forst“ či Stuttgart-Bad Cannstatt – „Steinhaldenfeld“) a ve Francii (Apremont – „Tumulus de la Motte“ 1 a 2; Sainte Colombe – „Tumulus de la Garenne“), jeden exemplář známe z Rakouska (Schalchen-Unterlochen – „Lohnau“), Habrůvka – „Býčí skála“ je opět vůbec nejvýchodnějším

vyskytem. Existují dva typy – bez žeber a se žebry, se žebry se vyskytují od *Ha D2a do časného Ha D3* (TRACHSEL 2004, 512).

Středové kování nábojů kol typu Apremont (NBZ 02; M WC3). Dva fragmenty evidujeme z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136; **obr. 26:2–3**). Tento typ je vydělen na základě oválných otvorů, kterými procházejí loukotě kol, jde opět o typ, jež se vyskytl pouze na čtyřech lokalitách – v německém Eberdingenu-Hochdorfu, ve Francii v Apremontu – „Tumulus de la Motte“ a Sainte Colombe – „Tumulus de la Butte“, poslední lokalitou je moravská Habrůvka – „Býčí skála“. Datován je do *Ha D2* (TRACHSEL 2004, 512).

5.6.2.6 Kruhové kování nábojů kol

Z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136; M WNX1) evidujeme čtyři kusy kruhových kování (**obr. 26:17–20**), které se nepodařilo přiřadit k žádným typům, které vydělil M. Trachsel, ve své práci je nerozebírá (TRACHSEL 2004, 501–506). Stylově však zjevně přísluší ostatním kováním nábojů kol, proto je lze rámcově datovat do *Ha D1b–D2*.

5.6.2.7 Kování loukotí kol

Kování loukotí kol typu Nürtingen (SPB 05; M WF1). Dva různé typy známe z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136), jeden je charakteristický ostře profilovanými žebry (**obr. 26:5**), druhý je zdoben vertikálními a horizontálními pásy vyplněnými tečkami (**obr. 26:6**), typy patří dvěma různým kolům. Vyskytl se pouze na třech lokalitách – bavorském Augsburgu-Wellenburgu, bádensko-württemberském Nürtingenu-Rosedorffu a v Habrůvce – „Býčí skále“. Typ je datován je do *Ha D1b–D2* (TRACHSEL 2004, 538).

Kování loukotí kol typu Apremont (SPB 06; M WF2). Dva exempláře známe z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136; **obr. 26:7**), patří k jednomu typu kol. Výzdoba je totožná s kováním loukotí kol typu Hochdorf, avšak typ Apremont se v místě, kde se připojuje k obruči kola, rozšiřuje. Vyskytl se pouze na čtyřech lokalitách – v německém Eberdingenu-Hochdorfu, ve francouzském Apremontu – „Tumulus de la Motte“ 1 a 2, nejuvýchodnější je moravská Habrůvka – „Býčí skála“. Typ je datován je do *Ha D1b–D2* (TRACHSEL 2004, 539).

Kování loukotí kol typu Hochdorf (SPB 08a; M WF3). Několik železných exemplářů se stejnou výzdobou (z jednoho vozu) v podobě oblých žeber (jako kování loukotí typu Apremont) bylo zjištěno v Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136; **obr. 26:7**). Tento typ známe pouze z Eberdingenu-Hochdorfu a z Habrůvky – „Býčí skály“. M. Trachsel je datuje do *Ha D1b*, doznívat by měly v *Ha D2* (TRACHSEL 2004, 539).

Kování loukotí kol typu Ludwigsburg (SPB 08b; M WF4). Jeden fragment známe z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136; nevyobrazeno). Tento typ je charakteristický plošným ostrým žebrovaním, známe jej pouze ze tří lokalit v Bádensku-Württembersku (Herbetingen-Hundersingen – „Heuneburg“, Herbetingen-Hundersingen – „Talbau“, Ludwigsburg –

„Römmerhügel“) a švýcarské lokality Mühlenberg-Allenlüften – „Unghürhubel“. Datován je do *Ha D2* (TRACHSEL 2004, 539).

5.6.2.8 Kování obručí kol

Kování obručí kol typu Habrůvka (M WH1). Známe pouze z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136), evidujeme je v souvislosti se třemi typy kování loukotí kol (**obr. 26:8–11**). S vozem Habrůvka – „Býčí skála“ 1 souvisí bronzové kování obručí (**obr. 26:9**), s vozem Habrůvka – „Býčí skála“ 2 železné (**obr. 26:11**) se stejnou výzdobou jako na kování obručí kol vozu Habrůvka – „Býčí skála“ 3 (**obr. 26:8,10**). M. Trachsel je ve své práci je nerozebírá (TRACHSEL 2004), jde o vzácné případy celokovaných kol, které evidujeme dále pouze z lokality Eberdingen-Hochdorf (KOCH 2006, Taf. 1–2). Dle této skutečnosti je lze rámcově datovat do *Ha D1b–D2*.

5.6.2.9 Kování ráfků kol

Kování ráfků kol typu Brno-Holásky (M WT1). Kování tohoto typu je moravské specifikum, zatím se jej podařilo doložit pouze na lokalitách 121. Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město, 122. Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město¹¹ a 159. Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov (**obr. 26:16**). Autorka navrhuje označení typ Brno-Holásky, neboť na této lokalitě byly doloženy vůbec poprvé. Tento typ má rovný ráfek bez okrajů o velikosti do 3 cm a hřeby se zploštělou kulovitou hlavicí. Jemu podobný typ M. Trachsel uvádí jako typ Grandvillars (RDR 07e), tento typ má však mírně zvednuté okraje a navíc je datován do *Ha D3–LT A* (TRACHSEL 2004, 522). Nejbližší analogie plochých ráfků, datované do *Ha C2–D1*, známe až z italského prostředí, nalezeny byly v Capeně (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 5:15b), Narce (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 5:23) nebo Campoalano (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 18:89). Hroby z Brna-Holásek jsou datovány do *Ha C2a*, hrob ze Seloutek do *Ha C2b*, což horizontu italských ráfků odpovídá.

Kování ráfků kol typu Wellenburg (RDR 07b; M WT2). M. Trachsel uvádí několik fragmentů z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136; **obr. 26:13**), pochází z více vozů. Typ je charakterizován rovným profilem se zvednutými okraji, tloušťkou okolo 0,5 cm a šířkou okolo 4 cm. Vyskytuje se zejména v Bavorsku (např. Altheim-Heiligkreuztal – „Hochmichele“, centrální hrob, hrob č. 6; Kappel-Graffenhausen; Stuttgart-Bad Cannstatt – „Steinhaldenfeld“). Typ je datován je do *Ha D1b–2* (TRACHSEL 2004, 520–521).

Kování ráfků kol typu Rumpenheim (RDR 07c; M WT3). Několik železných fragmentů bylo zjištěno v Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136; **obr. 26:14**). Typ je charakterizován rovným profilem se zvednutými okraji, tloušťkou okolo 0,5 cm a šířkou okolo 3,5 cm.

¹¹ V práci revidující velmožské hroby z Brna-Holásek (MÍROVÁ – GOLEC 2018) autorka nesprávně označila tyto exempláře jako typ Leiphem.

Vyskytuje se sporadicky zejména v Německu, např. Eberdingen-Hochdorf, dále ve švýcarském Mühlenberg-Allenlüftenu – „Unghürhubelu“ a francouzském Apremont – „Tumulus de la Motte“ 1 a 2, datován je pak do *Ha D1b–D2* (TRACHSEL 2004, 521).

Kování ráfků kol typu Bubeneč¹² (RDR 07d; M WT4). Jeden typ známe z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136; ; **obr. 26:12**). Tento typ je charakteristický rovným profilem se zvednutými okraji, tloušťkou okolo 0,4 cm a šířkou okolo od 3 do 3,5 cm. Vyskytuje se zejména v Bavorsku (Donnauwörth – „Riegelholz“, Kitzingen-Reperndorf) a Bádensko-Württembersku (Herbetingen-Hundersingen – „Heuneburg“, Herbetingen-Hundersingen – „Giessübel“. Datován je do *Ha D3* (TRACHSEL 2004, 521).

5.6.2.10 Svorky kol

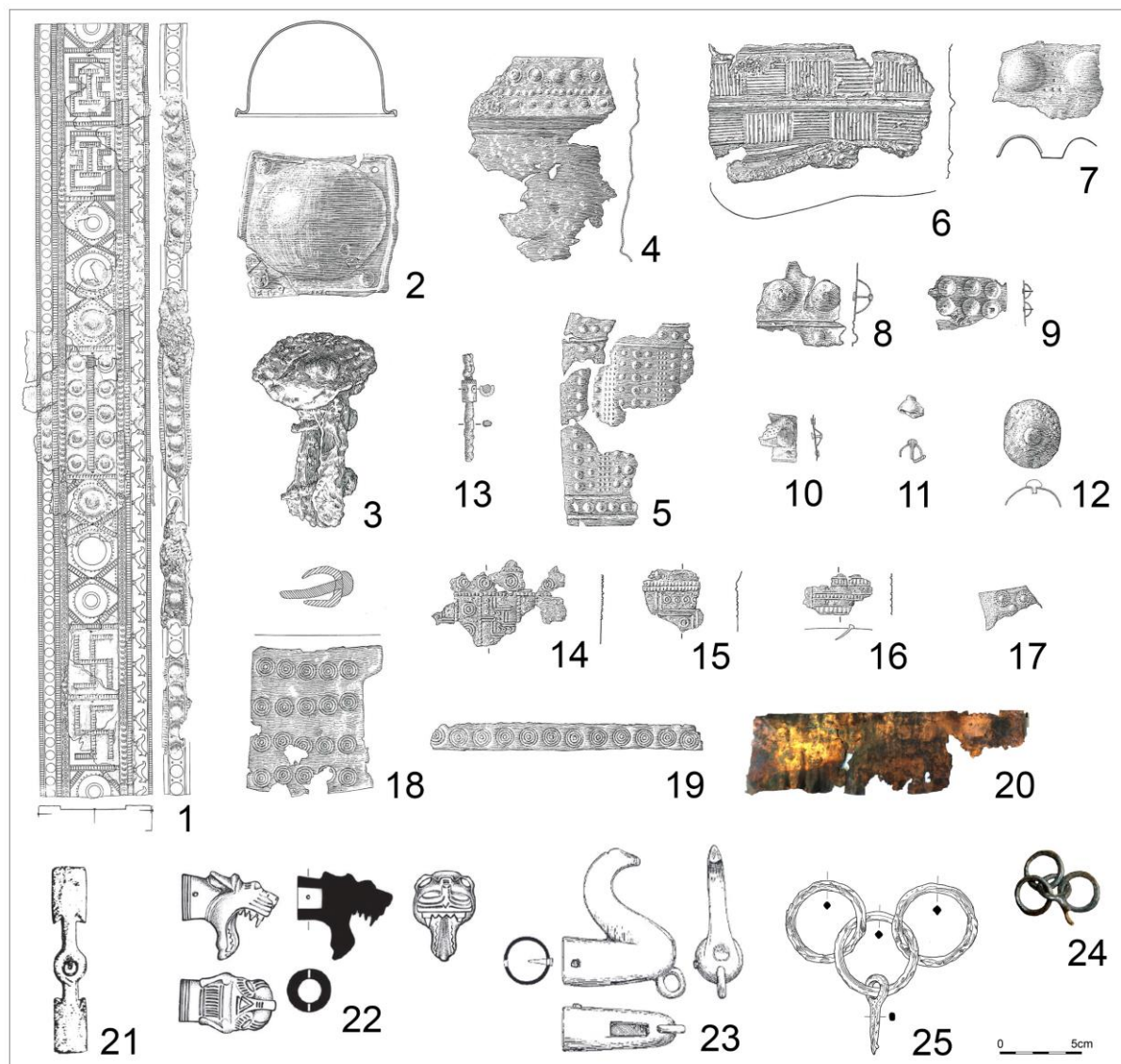
Svorka kol typu Bratčice (M WC11). V době halštatské se vyskytuje několik typů svorek kol vozu, žádný se však nepodobá exemplářům z Bratčic – „Měličanské“ (kat. č. 119; **obr. 26:21**). Nejblíže je tomuto předmětu svorka oje Trachselova typu Dürrnberg (DEI 03), ta má však jádro až pozdním LT A (TRACHSEL 2004, 443). V době laténské se tyto svorky vyskytují poměrně často, např. na lokalitách Bern/Tiefenau, Husby nebo La Tène (SCHÖNFELDER 2002, 206–207), jejich přesné funkční zařazení však není jisté. V době halštatské tyto svorky, zde konkrétně interpretované pravděpodobně jako svorky kol, evidujeme až v italském prostředí, nalezeny byly v Narce (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 5:26a–b), v Cività Castellana (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 5:26b–c), v Bologni (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 18:107) nebo v Como' Ca Morta (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 18:111). Všechny uvedené analogie jsou datovány do *Ha C2–D1a* (WOYTOWITSCH 1978, 36, 51–52), hrob z Bratčic je na základě dalšího inventáře datován do *Ha D1a* (GOLEC – FOJTÍK in press), což odpovídá navržené dataci.

5.6.2.11 Zákolníky

Zákolník typu Seloutky (M WL1). Typ autorka vyčleňuje na základě lokality Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“ (kat. č. 159, **obr. 27:25**), spadá do kategorie tyčinkovitých zákolníků, je opatřen jednoduchým očkem opatřeným třemi kruhy. Železný zákolník je moravským unikátem, evidujeme pouze bronzový exemplář z lokality Habrůvka-Josefov – „vývěr Jedovnického potoka“ (kat. č. 138; **obr. 27:24**), také zdobený třemi kruhy. M. Trachsel (TRACHSEL 2004, 533–535) vyděluje 5 typů zákolníků, ani jeden neodpovídá moravským exemplářům, podobný ve však typ Kolín (RVS 01) charakteristický tyčinkou tvořící osmičku, často zdobený přídavnými kroužky. Jedinou známou analogií tyčinkovitého zákolníku je H4 z Oberweisenackeru (KOSSACK 1954, Abb. 27:10), kdy jde o typ s očkem a třemi volnými

¹² Správněji Bubeneč či ještě lépe Praha-Bubeneč.

kruhy, dle ostatních předmětů jej lze rámcově datovat do Ha C2, autorka tedy usuzuje použití zákolníku typu Seloutky zatím rámcově od *Ha C2a do Ha D2a*. V této době také není vyloučena existence dřevěných zákolníků.

Obr. 27. Součásti kování korby z doby halštatské. (1–20 – 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6; okr. Blansko; 21 – 166. Těšetice obj. 46 – „Vinohrady“, okr. Znojmo; 22 – Olomouc-Nemilany – „ul. Bylinková, BARTÍK et al. 2017, Fig. 6:118; 23 – neznámá lokalita, dříve Uherské Hradiště, ČIŽMÁŘ 2012, obr. 2:8; 24 – 138. Habrůvka-Josefov – „vývěr Jedovnického potoka“, okr. Blansko; 25 – 159. Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov).

5.6.2.12 Kování oje

Kování oje typu Habrůvka (M WD1). Toto kování známe z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136; **obr. 27:3**). M. Trachsel pro dobu halštatskou až časnou dobu laténskou vyděluje 3 typy kování ojí, výše jmenovaný typ se nepochybně ani typu Juseret (DEI 02), ani typu Dürrnberg (DEI 03), navíc oba typy jsou datovány do LT A. Vypadá podobně jako svorka kol typu Bratčice, avšak jeho konec je ploškovitě rozšířen a zakončen velkým nýtem. Vzhledem

k unikátnosti kusu je jeho datace sporná, pravděpodobné je však, že spadá do hlavního horizontu Habrůvky – „Býčí skály“ – Ha D1b–D2a, není vyloučeno i použití u nejmladšího vozu Býčí skála 5 (Ha D3).

5.6.2.13 Kování korby

Plošná plechová kování korby vozu typu Dotternhausen (WKB 10; M WB3). Jde o typ s vybíjenými pukličkami, většinou ve formě pásů. V Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136) se vyskytlo pět různých součástí pravděpodobně různých vozů (**obr. 27:1,4,7,18–20**), přičemž poslední zmiňované kusy jsou pravděpodobně polotovary k výrobě. Tento typ se vyskytl na pěti lokalitách, třech bavorských (Dotternhausen; Eberdingen-Hochdorf; Tübingen-Bebenhausen), jedné francouzské (Quinçai-Camp de Séneret) a moravské Habrůvce – „Býčí skále“, je datován do *Ha D2b* (TRACHSEL 2004, 553).

Plošná plechová kování korby vozu typu Allenlüften (WKB 11; M WB4). Typ se vyznačuje různě uspořádanými skupinami jemným žebem, z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136) evidujeme několik fragmentů z jednoho vozu tohoto typu (**obr. 27:6**). Typ známe pouze z pěti lokalit (Apremont – „Tumulus de la Motte“ 1; Augsburg-Wellenburg; Eberdingen-Hochdorf, Mühlberg-Allenlüften – „Unghürhubel“), M. Trachsel exempláře z Habrůvky – „Býčí skály“ nerozpoznal. Typ je datován do *Ha D1b–D2* (TRACHSEL 2004, 553).

Plošná plechová kování korby vozu typu Cannstatt (WKB 12; M WB5). Charakterizován je bohatým vybíjeným zdobením v různých podobách. Z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136) můžeme vyčlenit tři typy z různých vozů (**obr. 27:1,5,14–17**). Známe jej pouze ze tří lokalit – Schessling-Demmelsdorf – „Lohe“, Stuttgart-Bad Cannstatt – „Steinhaldenfeld“ a z Habrůvky – „Býčí skály“, těžiště má v *Ha D2* a přezívá do *Ha D3* (TRACHSEL 2004, 553).

Rohová plechová polokulovitá kování korby typu Habrůvka (M WB 6). Tato kování ve své práci M. Trachsel nezkoumá, jde o polokulovitá kování většinou s ploškou, umístěná v rozích korby. V Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136) byl zjištěn 1 ks (**obr. 27:2**). Analogie lze nálezt např. v Altheim-Heiligkreuztal – „Hochmichele“, Apremont – „Tumulus de la Motte“ 1 a 2, Savigné či Stuttgart-Bad Cannstatt – „Steinhaldenfeld“ (KOCH 2006, 323). Tyto celky jsou datované zejména do *Ha D2*.

Polokulovitá kování korby typu Wellenburg (WKB 05a; M WB7). Charakteristická jsou polokulovitým tvarem, prochází jimi centrální nýt sloužící k uchycení, typ 05a je větší než 2 cm. V Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136) byl zjištěn 1 ks (**obr. 27:12**). Vyskytují se zejména Bádensku-Württembersku (Altheim-Heiligkreuztal – „Hochmichele“, Eberdingen-Hochdorf) a ve Francii (Chilly – „Moidons Papillard“, Sainte-Colombe – „Tumulus de la Butte“), datované

jsou od středního *Ha D1 do Ha D2* (TRACHSEL 2004, 552), M. Trachsel kování z Habrůvky – „Býčí skály“ neuvádí.

Polokulovitá kování korby typu Donauwörth (WKB 05b; M WB8). Charakteristická jsou polokulovitým tvarem, prochází jimi centrální nýt sloužící k uchycení, typ 05b je menší než 2 cm. Z Habrůvky – „Býčí skály“ (kat. č. 136) známe minimálně 10 ks, většina je připojena k plechové destičce (**obr. 27:8–11**). Těžiště mají v Bavorsku (Donauwörth – „Riegelholz“; Starnberg-Mühltahl) a Bádensku-Württembersku (Dotternhausen; Eberdingen-Hochdorf; Herbetingen-Hundersingen – „Heunenburg“; Tübingen-Bebenhausen – „Waldhäuser Höhe“), datovány jsou zejména do *Ha D2* (TRACHSEL 2004, 552).

5.6.2.14 Ozdoby korby

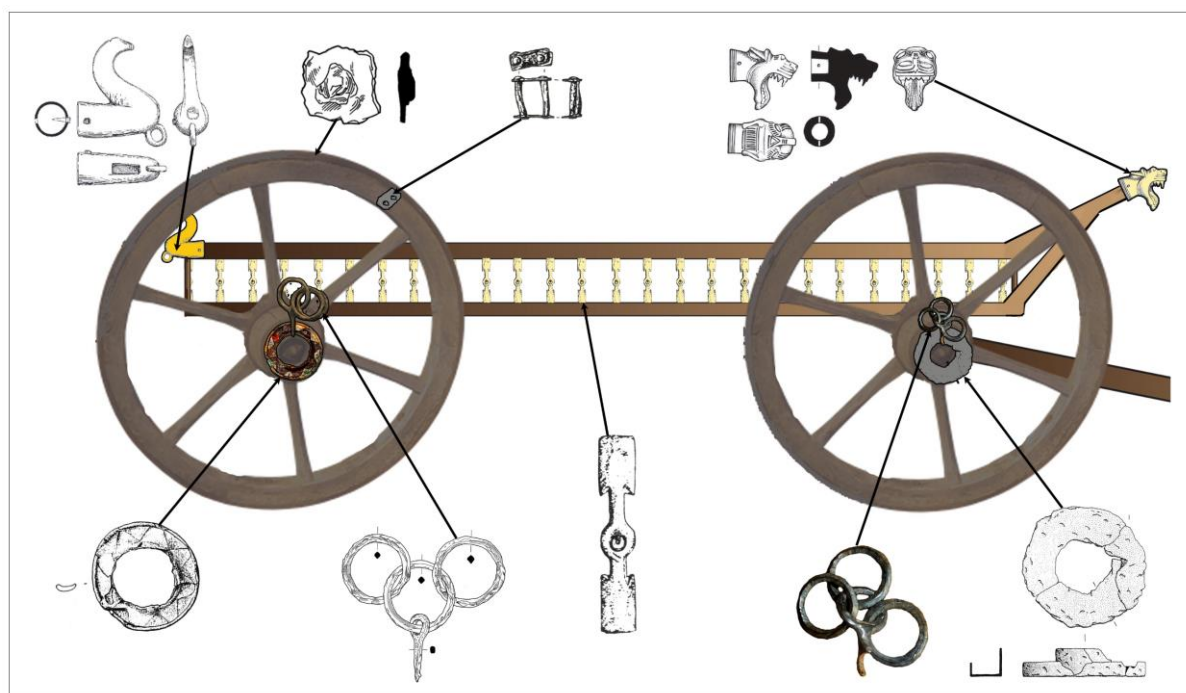
Balustrádové sloupky korby s parohovou objímkou typu Rovná (M WB9). V Habrůvce – „Býčí skále“ (kat. č. 136) evidujeme jeden kus (**obr. 27:13**). Jsou málo zdokumentovaným předmětem, na našem území se je podařilo prokázat až nedávno – pocházejí z dvoukolového vozíku z Rovné u Strakonic datovaného do *Ha D3* (CHYTRÁČEK et al. in press). Vzdálenější paralely známe z Como-Ca'Morta (*Ha D2b–D3*; WOYTOWITSCH 1978, 53, Taf. 18:20) a Vix (*Ha D3*; EGG – FRANCE-LANORD 1997; 2003, 163, Abb. 13, 18:20–21). Vzhledem k vícečetnému výskytu a poměrně homogennímu datování těchto předmětů autorka navrhuje jejich označení jako typ Rovná, charakteristický zejména pro *Ha D3*.

Parohové destičky korby typu Rovná (M WB10). Parohová destička byla nalezena v sídlištním objektu 46 z Těšetic – „Vinohradů“ (kat. č. 166; **obr. 27:21**). Analogické destičky evidujeme z Čech z lokality Rovná u Strakonic, zde byly nalezeny v počtu 97 kusů z dvojkolového vozíku datovaného do *Ha D3*. Tvarem se nejvíce podobá prolamovaným podlouhlým destičkám, výzdobou v podobě soustředných kruhů malým kompaktním destičkám (CHYTRÁČEK et al. in press, obr. 26:1–29,44–46). Další analogií je použití na čtyřkolovém voze z Demmelsdorfu datovaného do *Ha D2*, zde však jde o destičky bronzové (ABELS 1985, 76, Abb. 5:5) či z Kröllkogel v Kleinkleinu (*Ha D1*), kde tvořily součást dřevěného lehátka, které však bylo spáleno (EGG 2013, Abb. 119–121). Není tedy jisté, zda exemplář z Těšetic – „Vinohradů“ skutečně pochází z vozu, nicméně rámcově je možné jej datovat do *Ha D1–3*.

Koncová ozdoba vozu (M WB11). Z lokality Olomouc-Nemilany – „ul. Bylinková“ (BARTÍK et al. 2017, Fig. 6:118) pochází kostěná / parohová koncová ozdoba vozu v podobě hlavičky šelmy a z neznámé lokality (dříve řazené jako Uherské Hradiště, ČIŽMÁŘ 2012, obr. 2:8) pochází bronzová koncová ozdoba balustrádového vozu.¹³ Analogie šelmí hlavičky lze sice spatřovat v Perské říši či Skytii, nicméně nejbližší lze najít v severoitalském prostředí, vyskytly

¹³ Do katalogu již nebyly zařazeny kvůli termínu dokončení práce, autorka práce však považuje za přínosné je uvést alespoň v rozboru pramenů.

se v Cerveteri – „Regolini-Galassi“ (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 6:30c) a Vulci (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 8:35), podobný motiv šelmy nesou i ozdobná kování nábojů kol ze San Mariana (WOYTOWITSCH 1978, Taf. 11:72a). Tyto vozy jsou datovány do 6–7. stol. př. n. l. (WOYTOWITSCH 1978, 37, 40, 72). Bronzová ozdoba vozu, pravděpodobně sloužící k nasazení na balustrádovou korbu, je známá z depotu dříve řazeného do Uherského Hradiště (viz HLAVA 2017). M. Čižmář (ČIŽMÁŘ 2012, 74) se k jeho funkci nevyjádřil. V období popelnicových polí se analogické předměty vyskytují v depotech a jsou spojovány s vozy, mají dokonce podobnou profilaci, např. nálezy v podobě ptačích protomů z dánského Egemose či francouzského Charleville (PARE 1992, 23–30). Z České republiky do tohoto okruhu patří díly z vozu typu Egemose ze Svijan, okr. Liberec, který je dlouhodobě nesprávně interpretovaný jako kultovní vozík (FILIP 1948, 229, obr. 57; KYTLICOVÁ 1978, 526), lze k němu také zařadit také součást vozu Egemose z Rohova, okr. Opava (SALAŠ 2005, 125) a dále součásti vozu typu Hart z Rýdeče, které jsou interpretovány pouze jako ozdobná zakončení (JIRÁŇ ed. 2008, 221, obr. 137:4–5). V době halštatské jejich obliba v rámci Evropy upadá, ale udržuje se v italském prostředí – evidujeme je např. z Praeneste (protom v podobě fantaskního zvířete; WOYTOWITSCH 1978, Taf. 8:9), Chiusi 1 (protom v podobě koně; WOYTOWITSCH 1978, Taf. 8:71) a Chiusi 2 (v podobě gryfa; WOYTOWITSCH 1978, Taf. 8:70), Ca’Morta (fragment nezdobeného zakončení; WOYTOWITSCH 1978, Taf. 20:119), datovány jsou do 7.–6./5. století př. n. l. (WOYTOWITSCH 1978, 34, 45–46, 53).

Obr. 28. Umístění předmětů na voze z doby halštatské (typ vozu ani chronologie nejsou brány v potaz; bez měřítka; lokality viz obr. 25–27, vozy z Habrůvky – „Býčí skály“ podrobně analyzovány níže).

5.6.2.15 Exkurz – znovu k vozům z Habrůvky – „Býčí skály“

Snad každý badatel, který se alespoň okrajově zabývá vozy z Habrůvky – „Býčí skály“ již někdy dostal otázku: „*A kolik těch vozů vlastně bylo?*“. Odpověď není tak jednoznačná, jak by se mohlo zdát, neboť kusy jsou značně fragmentární a navíc, pokud již byl jednou proveden kompletní rozbor lokality, mnozí badatelé ji mají již za „vyřešenou“ a dále se k ní kriticky nevracejí. K vozům z Habrůvky – „Býčí skály“ se vyjádřilo již mnoho badatelů. Poprvé je zmiňuje H. Wankel (WANKEL 1882, 384), když popisuje nálezovou situaci v Předsíni, jejich symboliku řeší i F. Adámek (ADÁMEK 1972). V obsáhlé monografii *Die Býčí skála-Höhle. Ein hallstattzeitlicher Höhlenopferplatz in Mähren* představil F. E. Barth (BARTH 1995) jejich obsáhlý katalog, podařilo se mu přiřadit díly třech různých kol ke třem různým vozům, k jednomu se podařilo přiřadit i korbu. Typologicko-chronologická analýza však provedena nebyla. Se souborem pracoval i Ch. Pare (PARE 1992), který správně detekoval pět vozů.¹⁴ Jeden z nich zařadil do své kategorie 3a, která odpovídá Ha C2, což bude dále rozporováno, zbylé vozy zařadil do Ha D2 (PARE 1992, 125), což se ukázalo jako správné. Ch. Pare však pracoval pouze se součástmi kol a korbami z této lokality se nezabýval. M. Trachsel (TRACHSEL 2004, 391) vyčlenil 10 typologických celků s vozy, ale konečný počet vozů nikdy nestanovil, některé jsou evidentně totožné v rámci vymezených celků. Ve své analýze se souborem podrobně pracuje a většinu dílů správně chronologicky zařazuje na základě seriace. Také J. K. Koch (KOCH 2006) v monografii o voze z Eberdingenu-Hochdorfu shledává jisté paralely s vozy z Habrůvky – „Býčí skály“, nicméně vozu, který je téměř identický, si nepovšimla. Je to dáno tím, že F. E. Barth některé kusy plechů (BARTH 1995, Taf. 42; 43) jako součásti vozů nezařadil a ostatní autoři nekriticky převzali pouze ty díly, které F. E. Barth k vozům zařadil bezpečně pod příslušnou partii ve zmíněné knize. Autorka proto přikročila k chronologicko-typologické analýze všech kusů, které by mohly souviset s vozem a shrnula je do přehledné tabulky (**obr. 29**). Z té vyplývá, kolik jednotlivých součástí vozů jakých typů a jak datovaných lze fakticky nalézt. Na základě několika faktorů autorka sestavila kombinační tabulku, představující jednotlivé vozy a jejich komponenty (**obr. 10**). Jsou to faktory: 1. chronologicko-typologické; 2. typologická a chronologická současnost některých dílů; 3. minimální počet různých dílů; 4. stylová podobnost. Nápomocná byla existence již zrekonstruovaného vozu (je vystaven v expozici v Naturhistorisches Museum Wien) a identifikace částí vozu téměř totožného s vozem z Eberdingenu-Hochdorfu. Autorka stanovuje sedm kontextů vozů z Habrůvky – „Býčí skály“. Šest těchto kontextů prokazuje fyzickou existenci šesti různých vozů (rekonstrukce vozů **obr. 31–36**; Habrůvka – „Býčí skála“ V1–6) a

¹⁴ O vozíku z Ha D3 nevěděl, v této době prakticky neexistovaly přesnější analogie.

to na základě kombinatoriky, typologie a chronologie a také faktu, že vozy se v rámci celé halštatské Evropy drží jednotného stylu a nekombinují různé styly v rámci jednoho vozu. Sedmým kontextem jsou doposud nerozpoznané polotovary k výrobě plechových součástí korby vozu (Habrůvka – „Býčí skála“ V7), což prokazuje existenci místní dílny na výrobu vozů (k dílně viz GOLEC 2017).

Součást	Datace	Počet	Celkem
Kování náboje kol typu Mühlthal	Ha D1b–2a	3+2F (2 typy)	
Kování náboje kol typu Wellenburg	Ha D2	6+6F (3 typy)	5 typů
Kování náboje kol typu Urtenen	Ha D3	3 (1 typ)	
Kování objímek nábojů kol typu Rumpenheim	Ha D1b	1	
Kování objímek nábojů kol typu Cannstatt	Ha D2	2 (1 typ ze dvou vozů)	5 typů
Kování objímek nábojů kol typu Grafenbühl	Ha D2b	5+3 (2 typy)	
Kování centrální části nábojů kol typu Bad Cannstatt	Ha D2a–3	2 (1 typ)	1 typy
Středové kování nábojů kol typu Ludwigsburg	Ha D2a–3	1 (1 typ)	
Středové kování nábojů kol typu Apremont	Ha D2	2F (1 typ)	2 typy
Kruhové kování nábojů kol	Ha D1b–2	4 (4 typy)	4 typy
Kování loukotí kol typu Nürtingen	Ha D1b–2	2 typy	
Kování loukotí kol typu Apremont	Ha D1b–2	2 (1 typ)	
Kování loukotí kol typu Hochdorf	Ha D1b–2	27 (1 typ)	5 typů
Kování loukotí kol typu Ludwigsburg	Ha D2	1 (1 typ)	
Kování obručí kol	Ha D1b–2	1 typ ze dvou vozů	1 typ
Kování ráfků kol typu Wellenburg	Ha D1b–2	1 typ ze dvou vozů	
Kování ráfků kol typu Rumpenheim	Ha D1b–2	1 typ	4 typy
Kování ráfků kol typu Bubeneč	Ha D3	1 typ	
Kování oje	Ha D1b–3	1 (1 typ)	
Plošná plechová kování korby vozu typu Dotternhausen	Ha D2b	3 typy + polotovary	
Plošná plechová kování korby vozu typu Allenlütten	Ha D1b–2	1	7 typů +
Plošná plechová kování korby vozu typu Cannstatt	Ha D2–3	ze tří vozů	
Rohová plechová polokulovitá kování korby	Ha D2	1	1 typ
Polokulovitá kování korby typu Wellenburg	Ha D1–2	1	1 typ
Polokulovitá kování korby typu Donauwörth	Ha D2	10 ks	1 typ
Balustrádové sloupky korby s parohovou objímkou typu Rovná	Ha D3	1 ks	1 typ

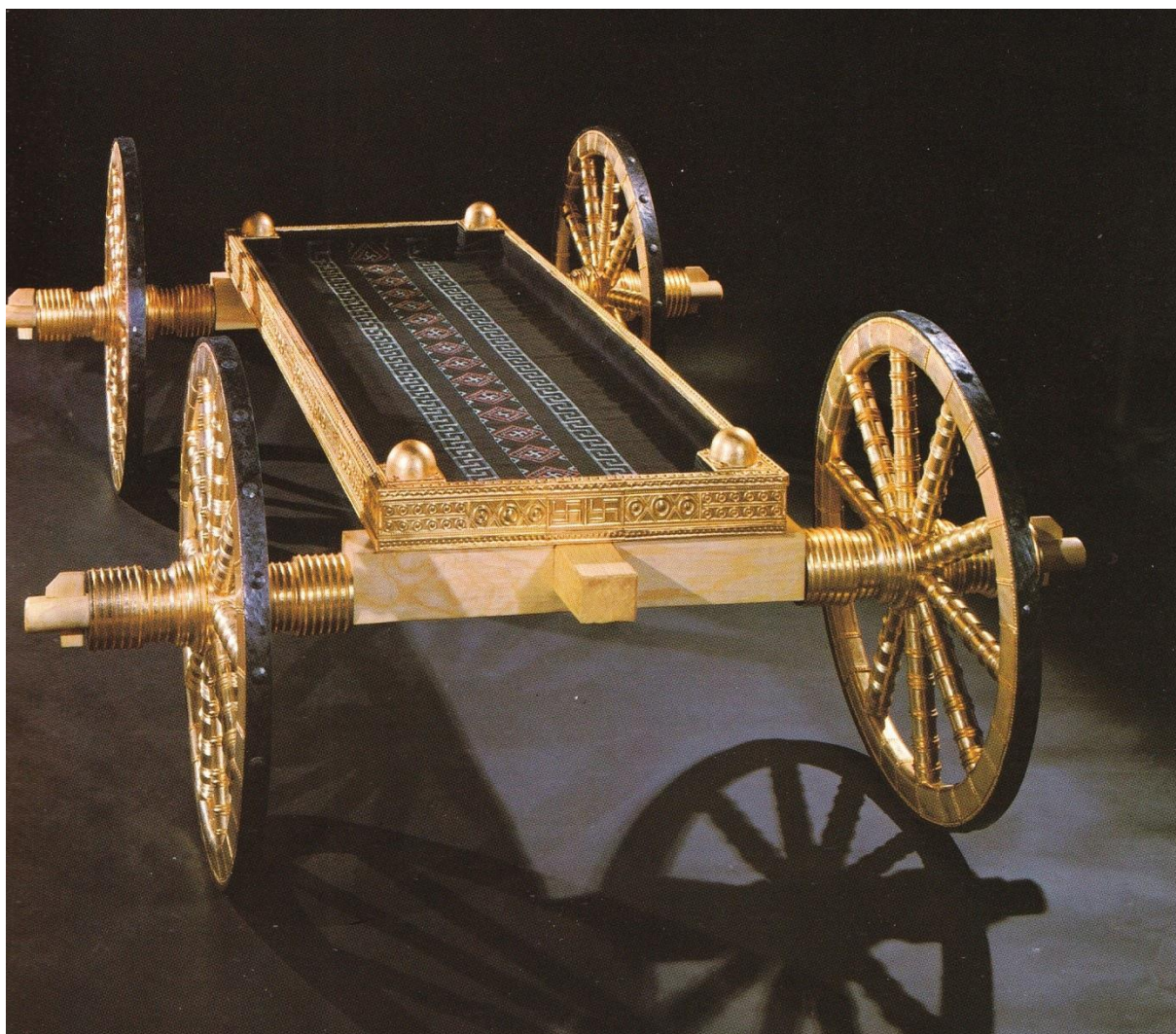
Obr. 29. Součásti vozů z Habrůvky – „Býčí skály“, jejich datování a počet typů z vozů; F – fragment (podle Z. Mírové).

Vozy Habrůvka – „Býčí skála“ V1 a V5 jsou datovány do Ha D1b–2a, stejně jako polotovary z Habrůvky – „Býčí skály“ V7. Vozy Habrůvka – „Býčí skála“ V2–5 spadají do Ha D2, vůz Habrůvka – „Býčí skála“ V6 je pak nejpozdějším výskytem vozu – Ha D3. K vozům Habrůvka – „Býčí skála“ V1–5 lze jmenovat několik nejfrekventovanějších analogií, se kterými mají společné součásti: Altheim-Heiligkreuztal – „Hochmichele“; Apremont – „Tumuluss de la Motte“ 1 a 2; Asperg – „Grafenbühl“; Augsburg-Wellenburg; Donauwörth – „Riegelholz“; Eberdingen-Hochdorf (vůbec nejfrekventovanější analogie, má nejvíce shodných prvků s vozem Habrůvka – „Býčí skála“ V3 – autorka se domnívá, že tyto vozy vyráběla stejná řemeslná dílna); Herbtingen-Hundersingen – „Heuneburg“; Ludwigsburg – „Römmerhügel“;

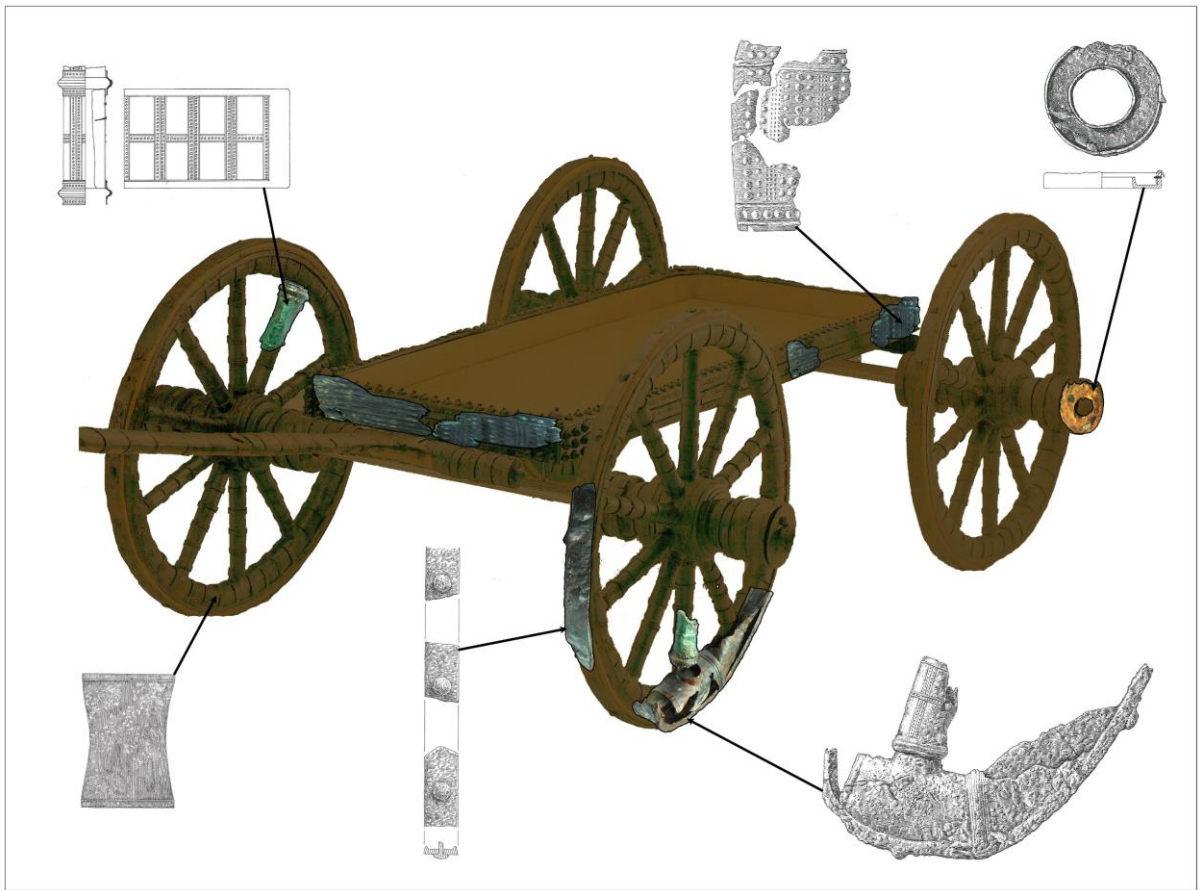
Mühlenberg-Allenlüften – „Unghürhubel“; Schalchen-Unterlochen – „Lohnau“; Starnberg-Mühlthal – „Königswieder Forst“; Stuttgart-Bad Cannstatt – „Steinhaldenfeld“. Vůz Habrůvka – „Býčí skála“ V6 má pak analogie v Como Ca’Morta, v Rovné u Strakonic a volněji ve Vix.

Vůz	Datace	Náboj	Objímka	Centrální	Středové	Loukotě	Obruče	Ráfky	Kování korby
V1	Ha D1b-2a	Mühlthal	Cannstatt	Bad Cannstatt	Ludwigsburg	Nürtingen		Rumpenheim	Cannstatt; Dotternhausen; rohové polokulovité
V2	Ha D2	Wellenburg	Cannstatt			Nürtingen	železné	Wellenburg	Cannstatt
V3	Ha D2	Wellenburg	Grafenbühl		Apremont	Hochdorf; Apremont	železné	Wellenburg	Allenlüften; Dotternhausen; Wellenburg; Donauwörth
V4	Ha D2	Wellenburg				Ludwigsburg			Dotternhausen
V5	Ha D1b-2a	Mühlthal	Rumpenheim						Cannstatt
V6	Ha D3	Urtenen	Grafenbühl					Bubeneč	Rovná
V7	Ha D1b-2a								Dotternhausen

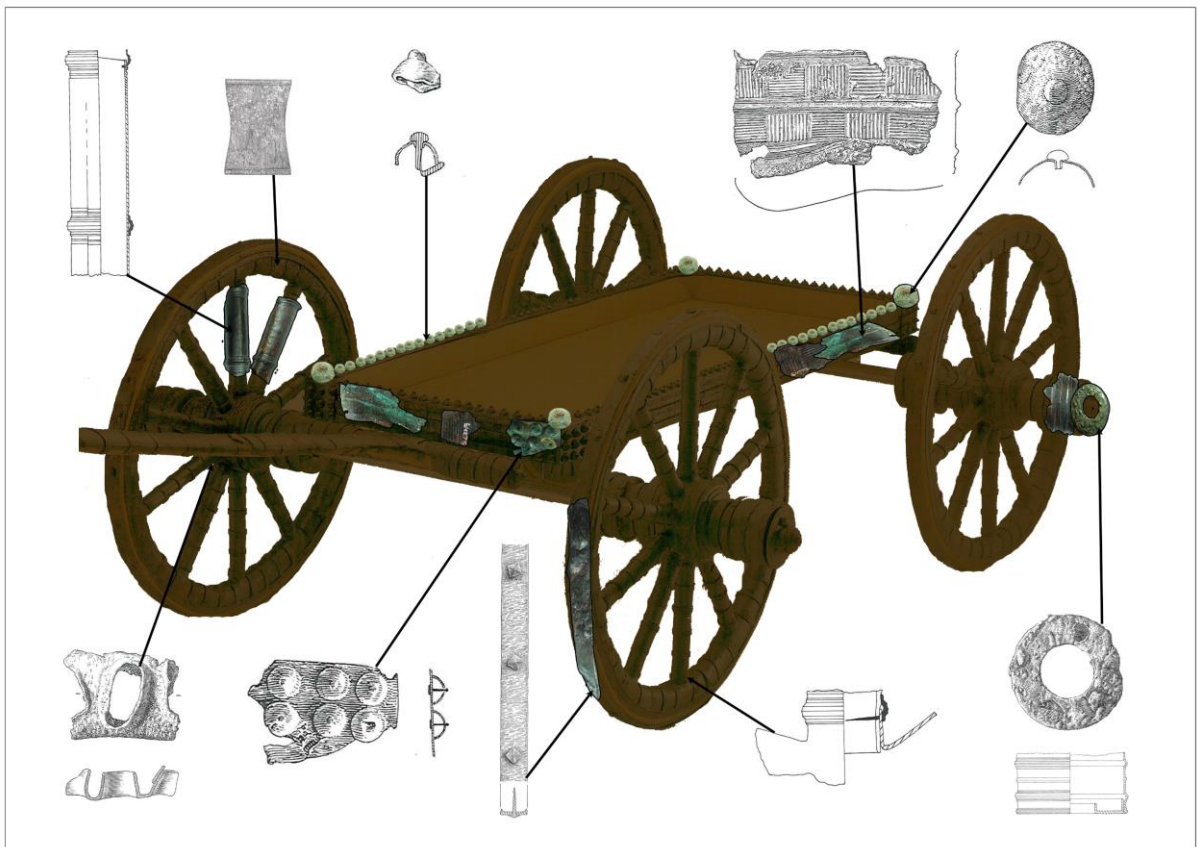
Obr. 30. Návrh umístění jednotlivých součástí vozů z Habrůvky – „Býčí skály“ ke konkrétním vozům V1–6, V7 jsou polotovary neznámého vozu (podle Z. Mírové).

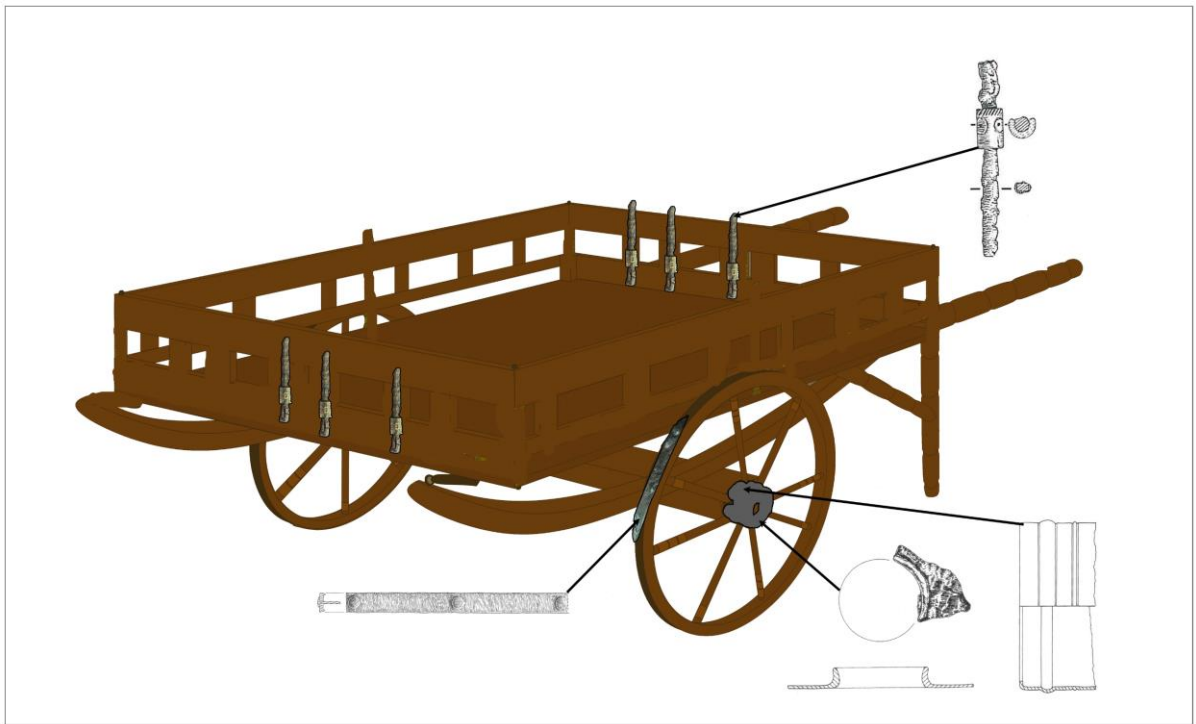
Obr. 31. Vůz Habrůvka – „Býčí skála“ V1 – fyzická rekonstrukce (SCHAAF 1987, Farbtaf. 5).

Obr. 32. Vůz Habrůvka – „Býčí skála“ V2 – grafická rekonstrukce (podle Z. Mírové).

Obr. 33. Vůz Habrůvka – „Býčí skála“ V3 – grafická rekonstrukce (podle Z. Mírové).

Obr. 36. Vůz Habrůvka – „Býčí skála“ V6 – grafická rekonstrukce (podle Z. Mírové).

Zbývá poslední otázka, zda šlo o pohřební vozy. Na tuto otázku odpovídá již nálezce H. Wankel: „...auf und in der Kohle lagen Stücke von Rädern, Radbüchseln von Eisen, mit Bronze bekleidet, und unter ihnen die theils calcinirten, theils verkohlten Reste eines Menschen.“ (WANKEL 1882, 384). Správný překlad nalezneme v knize A. Přichystala a M. Náplavy (PŘICHYSTAL – NÁPLAVA 1995, 40): „...v uhlí ležely kusy kol, železné hlavy kol obložené bronzí a pod nimi částečně zvápenatělé, částečně zuhelnatělé pozůstatky nějakého jedince.“ Tento závažný údaj byl však špatně přeložen a následně interpretován jako pohřeb žárový, což je de facto fatální omyl (naposledy BOUZEK 2015, 151). Autorka se však domnívá, že H. Wankel by pro žárový pohřeb použil termín „Brandbestattung“, nicméně zuhelnatělé pozůstatky kostry spíše ležely pouze v kontextu zuhelnatělé vrstvy, o jejímž původu nevíme prakticky nic konkrétního. V jejím kontextu se však nacházely četné předměty z organických hmot, které nebyly spáleny (WANKEL 1882, 384). Z předložených faktů vyplývá, že na jednom z vozů (dle uvedeného popisu pravděpodobně na voze č. V1) byl pohřben člověk, a v kontextu pohřební svatyně člověk na nejvyšší pozici společenského žebříčku – spíše již než lokálního velmože / velmožky – již knížete / kněžny.

5.6.3 Vozy doby laténské

Pro dobu laténskou se předpokládá masivní využití vozů zejména k transportu cenných komodit na delší vzdálenosti. Součásti vozů z doby laténské nacházíme koncentrovaně na

sídlíštích, v hrobech se nevyskytují. Podařilo se je doložit na lokalitách Bořitov 1 – „Písky“ (kat. č. 174), Dešná – „Hrádek“ (kat. č. 179), Loučka – „Doubrava“ (kat. č. 191), Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194), Provodov 1 – „Rysov“ (kat. č. 202) a Smržice (kat. č. 206). Za jisté doklady vozu považujeme zákolníky, k vozu pravděpodobně příslušely i pérové závlačky (sloužící k připojení další pohyblivé části, např. bočnic vozu, používají se ale i jako součást zámku) a osově kolíky, jejichž spojení s vozem je prokázáno, přesná funkce však nikoli. Za eventuální ozdoby vozu / zákolníku považujeme osmičkovité závěsky, ty se však prokazatelně vyskytují i na udidlech tzv. thráckého typu, rozebrány jsou však v této kapitole.

5.6.3.1 Zákolníky

Zákolník s půlměsícovitým zakončením (M WL2). Je charakteristický zahnutou tyčinkou zakončenou roztepanou ploškou v podobě půlměsíce, často opatřený jedním až dvěma otvory, které sloužily k zavěšení ozdob. Evidujeme jej z Provodova 1 – „Rysova“ (kat. č. 202; **obr. 37:5**) a fragmentární kus z Loučky – „Doubravy“ (kat. č. 191; **obr. 37:4**). Typický je pro oppidální období, vyskytuje se od Francie po Ukrajinu, známe jej např. z francouzské Verny či Mailleraye-sur-Seine, německého Manchingu nebo švýcarského La Tène. Typ se vzácně vyskytuje v hrobech s vozy již v LT C1, hojně potom v oppidálním období – LT C2–D1, tvarově vychází z pozdně halštatských půlměsícovitých zákolníků (SCHÖNFELDER 2002, 179–181, Tab. 22).

Zákolník s volným kruhem (M WL3). Čtyři kusy známe z lokality Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194; **obr. 37:6**) Jde o poměrně vzácný¹⁵ typ, zatím se zdá typický spíše pro střední a východní Evropu, známe jej pouze z Čech ze Závisti, z rakouského Steinmarku a maďarského Arnótu, datovat jej lze rámcově do LT C–D (SCHÖNFELDER 2002, 182, Tab. 24), i když vychází z halštatských tradic (viz zákolník typu Seloutky).

Zákolník s bronzovou okrasnou hlavicí (M WL4). Jeden kus v podobě lidské hlavičky se zdobeným účesem či pokrývkou hlavy se podařilo získat ze Smržic (kat. č. 206, **obr. 37:7**). Vizualně se mu nejvíce podobá exemplář v podobě mužské hlavy ze Stradonic, antropomorfní či zooantropomorfní rysy lze pozorovat i na zákolnicích z německého Manchingu, Donnersbergu a Urachu, datovány jsou do LT C–D (SCHÖNFELDER 2002, 183–184, Abb. 112, Tab. 25).

Zákolník se sekerovitým zakončením (M WL5). Tento typ se doposud nepodařilo v literatuře dohledat. Charakterizován je zakončením ve tvaru dvojhrané sekery, tzv. labrydy, opatřen je vejcovitou obdobou, což jej fakticky spojuje s některými brýlovitými zákolnicemi. Podařilo se jej doložit pouze na lokalitě Dešná – „Hrádek“ (kat. č. 197; **obr. 37:1**), pozoruhodné

¹⁵ Je pravděpodobné, že takovýchto zákolníků je mnohem více, pouze nebyly badateli rozpoznány.

je zejména tautování bronzovými vložkami. Dva podobné exempláře s vyplněným brýlovitým zakončením a otvory pro tautování se vyskytly v hrobě s vozem v dánském Hüsby, datovaném do LT D (SCHÖNFELDER 2002, 174). Vzhledem k typologické podobnosti s brýlovitými zákolníky a pokročilé výzdobě je možné jej datovat do *LT D*.

Zákolník s brýlovitým zakončením (M WL6). Typ se vyznačuje rozštěpením tyčinky na dvě části, které jsou stočeny v brýlovitá útvar, tvar vychází již z halštatských zákolníků tzv. českého typu (PARE 1992). Často je opatřen ozdobou ve tvaru vejce. Podařilo se jej doložit na Malém Hradisku – „Starém Hradisku“ (kat. č. 194) v počtu dvou kusů (**obr. 37:2–3**). Jádru výskytu leží v Čechách (např. Stradonice, Třisov, Kolín) a v Německu (Manching, Kelheim) zejména v oppidálním prostředí, vzácně se vyskytují i východněji (SCHÖNFELDER 2002, Tab. 19). Datovány jsou do *LT D* (JACOBI 1974, Abb. 53).

5.6.3.2 Pérové závlačky

Pérové závlačky (M WSp1). Jeden kus evidujeme z lokality Dešná – „Hrádek“ (kat. č. 179, 1 ks; **obr. 37:8**), devět kusů z Malého Hradiska – „Starého Hradiska“ (kat. č. 194, **obr. 37:9–13**) a tři kusy z Provodova 1 – „Rysova“ (kat. č. 202, **obr. 37:14–15**). Charakteristické jsou pro *LT C2–D1*, známe je zejména z oppidálního prostředí, např. Manchingu (JACOBI 1974, Taf. 46).

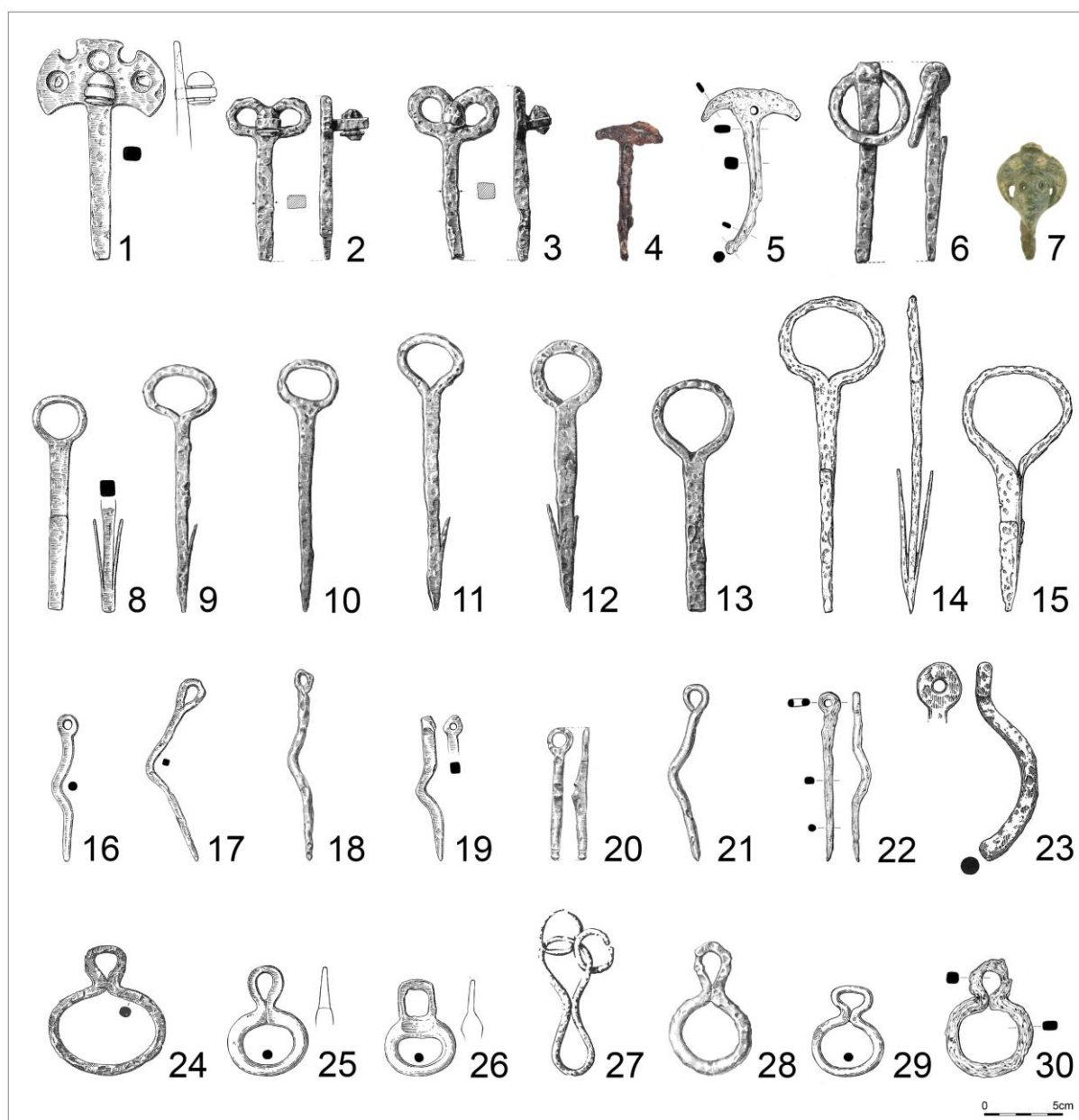
5.6.3.3 Osové kolíky

Osový kolík se zářezem (M WAp1). Tři exempláře jsou doloženy z Malého Hradiska – „Starého Hradiska“ (kat. č. 194, **obr. 37:20**). Vyskytují se v hrobech (např. Břežice 1, Břežice 55, Nanterre) již od *LT C1*, známe je i oppid, např. Bern/Tifenau či Manching (SCHÖNFELDER 2002, 200–204, Abb. 123, Tab. 27) v *LT C2–D*.

Osový kolík se zalomením (M WAp2). Dva kusy byly objeveny na lokalitě Lukov – „Ostroh“ (kat. č. 193; **obr. 37:16–17**), 12 kusů evidujeme z Malého Hradiska – „Starého Hradiska“ (kat. č. 194, **obr. 37:18–19**) a tři kusy z Provodova 1 – „Rysova“ (kat. č. 202, **obr. 37:22**). Známe je zejména z oppid, např. na Manchingu jich bylo nalezeno přes 17 kusů (JACOBI 1974, Taf. 63), datovány jsou do *LT C2–D* (SCHÖNFELDER 2002, 200–204, Abb. 125).

Rovný osový kolík (M WAp3). Tento typ známe pouze z oppida Malé Hradisko – „Starého Hradiska“ (kat. č. 194) v počtu 9 kusů. Opět jde o oppidální typ, z Manchingu jich známe desítky (JACOBI 1974, Taf. 62), datovány jsou do *LT C2–D*.

Obloukovitý osový kolík (M WAp4). Jeden exemplář evidujeme z Provodova 1 – „Rysova“ (kat. č. 202, **obr. 37:23**). Jde o typ příbuzný se zalomeným osovým kolíkem, je charakteristický obloukovitým prohnutím. Přesnou analogii se nepodařilo dohledat.

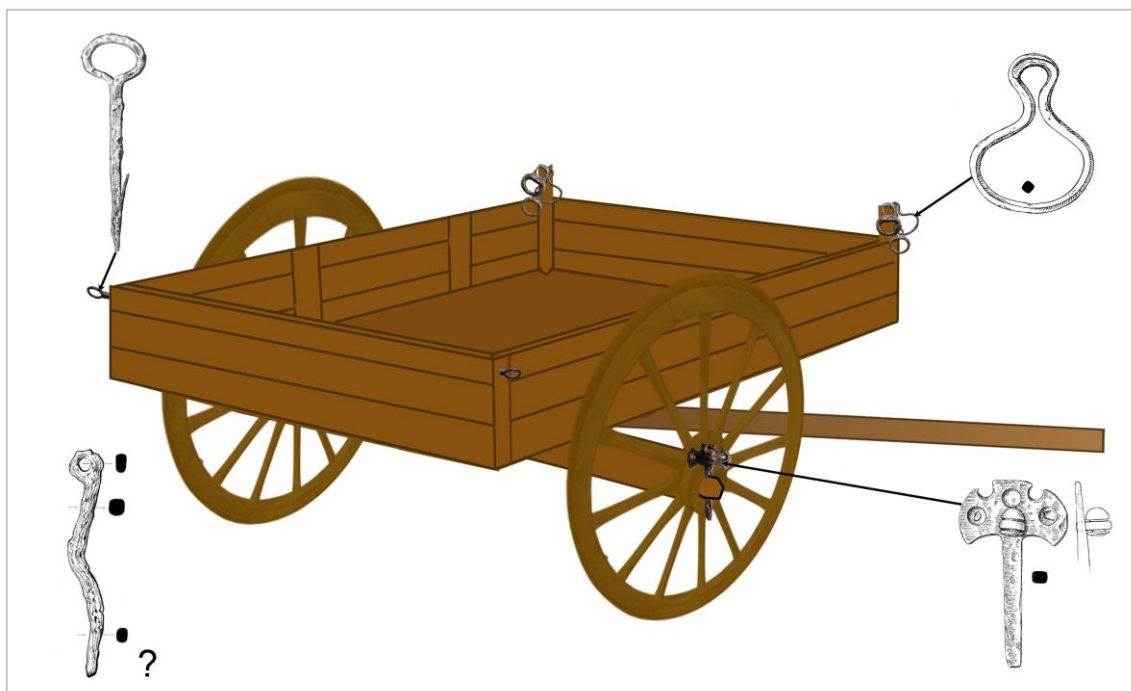

Obr. 37. Součásti vozu z doby laténské. 1–7 – zákolníky, 8–15 – pérové závlačky, 16–23 – osově kolíky, 24–30 – osmičkovité závěsky (1,8 – 179. Dešná – „Hrádek“, okr. Zlín; 2–3,6,9–13,18–21,27–29 – 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov; 4 – 191. Loučka – „Doubrava“, okr. Zlín; 5,14–15,22–23,30 – 202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín; 7 – 206. Smržice, okr. Prostějov; 16–17,25–26 – 193. Lukov – „Ostroh“, okr. Znojmo; 24 – 174. Bořitov 1 – „Písky“, okr. Blansko).

5.6.2.4 Osmičkovité závěsky

Osmičkovitý závěsek (M WE). Existují dva typy, buď je závěsek spojen uprostřed osmičky, nebo jde o osmičku nespojenou. Hojně se vyskytuje v prostředí pozdně laténských sídlišť, z Moravy jej známe z Bořitova 1 – „Písku“ (kat. č. 174; **obr. 37:24**); čtyři kusy z lokality Lukov – „Ostroh“ (kat. č. 193; **obr. 37:25–26**), 13 exemplářů z Malého Hradiska – „Starého Hradiska“ (kat. č. 194, **obr. 37:27–29**) a 1 kus z Provodova 1 – „Rysova“ (kat. č. 202, **obr. 37:30**). Jejich funkce není zcela jasná, mohly zdobit jak vůz, tak jho či postroj.

V zásadě se vyskytují v oppidálním období LT C2–D1, známe je z La Tène, Manchingu nebo Altendorf (SCHÖNFELDER 2002, 259–261, Abb. 163).

Obr. 38. Umístění předmětů na voze z doby laténské (typ vozu ani chronologie nejsou brány v potaz; bez měřítka; lokality viz obr. 37).

5.7 Jha

Jha jsou na Moravě značně opomíjené předměty a jejich znalost je nízká. V době bronzové a halštatské náleží zdobená honosná jha mezi luxusní předměty a indikují vedle vozů nejvyšší společenskou vrstvu. Proti tomu jednoduchá dřevěná jha doby laténské již za takové doklady nepovažujeme.

5.7.1 Jha doby bronzové

Jednoznačné doklady jha z doby bronzové na našem území nemáme, pravděpodobně byla využívána zejména jha celodřevěná, případně potažená kůží. Je to dáno také absencí hrobových celků s vozy. Za jisté indicie lze považovat tzv. roubíky, které slouží k pružnému spojení různých částí řemenů koňského postroje. V době halštatské jsou některé větší kusy jednoznačně doloženy v kontextu se jhem (např. Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, kat. č. 139; dále např. TORBRÜGGE 1979, 132), kde sloužily k upevnění podbřišního řemene ke jhu. Menší roubíky sloužily k zapínání řemení uzdečky (DEHN – EGG – LEHNERT 2005, 84, 232, Abb. 29). Dva bronzové identické roubíky evidujeme z lokalit Domašov u Šternberka (kat. č. 23, **tab. 5:1**) a Pasohlávky-Mušov 2 (kat. č. 76; **tab. 13:6**). Oba dosahují velikosti 5–6 cm, tudíž

je lze patrně spíše spojovat s jezdeckým postrojem, tj. uzdečkou, proto budou rozebrány až v kap. 5.8.1.3.

5.7.2 Jha doby halštatské

Z doby halštatské evidujeme honosná jha ukládaná do hrobů společně s vozy. Bezpečně je lze identifikovat na základě přítomnosti pukliček v řádech stovek kusů – ty známe z lokalit Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“ (kat. č. 139; **obr. 39:8**) v počtu 394 kusů, Mokrá-Horákov – „Hlásnica“ (kat. č. 151; **obr. 39:11**) v počtu cca 750 kusů. Navíc v Hrušovanech u Brna H1 leželo zachovalé, bohatě zdobené jho *in situ*. Dalším indikátorem jsou drobné hřebíčky do 2 cm a drobné různotvaré plechy, v Hrušovanech u Brna H1 (kat. č. 139; **obr. 39:9–10**) bylo nalezeno celkem 733 hřebíčků a 835 různě tvarovaných bronzových plíšků, v Mokré-Horákově – „Hlásnici“ (kat. č. 151; **obr. 39:4–5**) pak pouhé tři kusy hřebíčků a jeden nýtek, což je ovšem dáno i stáří výzkumu. Jho bylo doloženo i v Brně-Holáskách H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 121, **obr. 39:2–3**), zde je zastoupeno 27 kusy hřebíčků a jedním nýtkem, navíc jsou zde doloženy i kousky dřev s pleteným řemínkem. V neposlední řadě je nutné zmínit také vzácné doklady vodicích kroužků (Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“, kat. č. 121, **obr. 39:6**), spínací roubíky (viz níže) a ojedinělý ozdobný závěs jha z Habrůvky – „Býčí skály“ 6 (kat. č. 136; **obr. 39:20**).

5.7.2.1 Vodící kroužky

Vodící kroužek (M YL1). Jeden exemplář byl nalezen Brně-Holáskách H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 121; **obr. 39:6**), vzhledem k dochování části báze a kroužku není možné přesně určit typ. Vodící kroužky jiných typů z doby halštatské známe např. Mindelheimu – „Galgenäckeru“ či Court-Saint-Étienne, jsou však datované do Ha C1 (TRACHSEL 2004, 440), exemplář z Brna-Holásek je pravděpodobně mladší a spadá do *Ha C2a*.

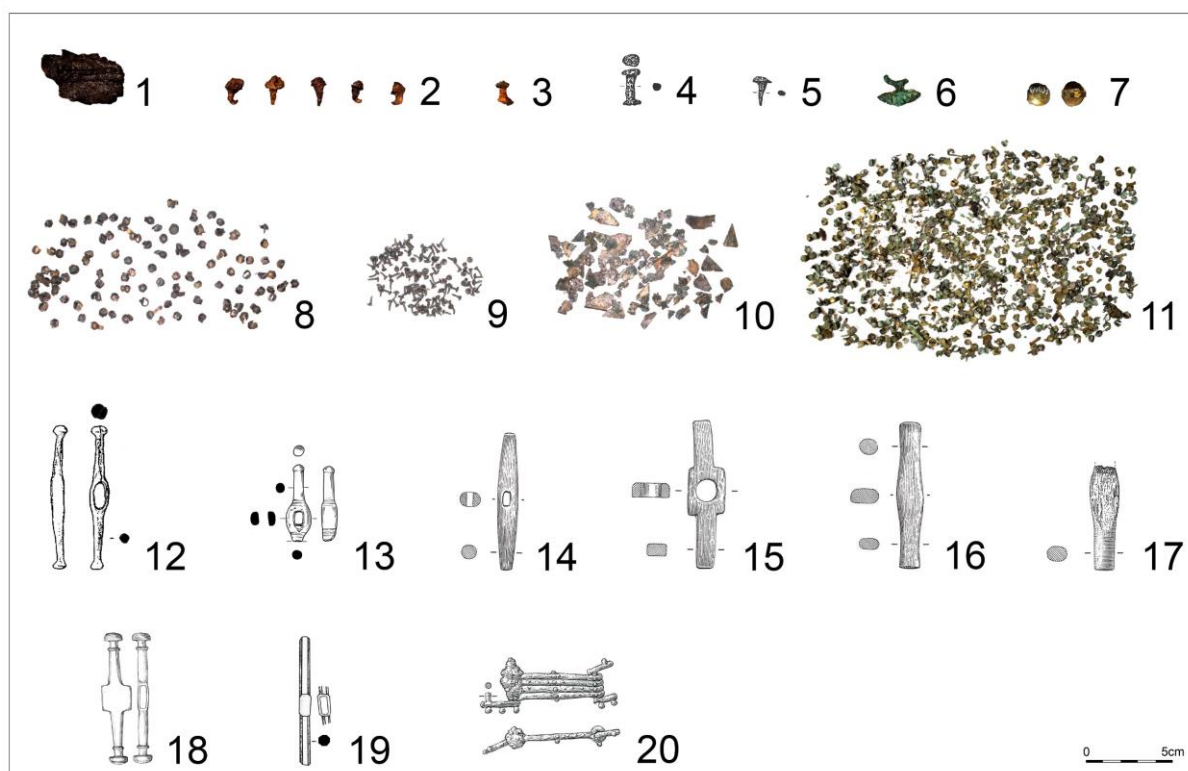
5.7.2.2 Ozdoby jha

Hřebíčky a nýtky (M YD1). Evidujeme je z lokalit Hrušovany u Brna H1 (kat. č. 139; **obr. 39:9**) – 733 hřebíčků, Mokrá-Horákov – „Hlásnica“ (kat. č. 151; **obr. 39:4–5**) – tři kusy hřebíčků a jeden nýtek, Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 121, **obr. 39:2–3**) – 27 kusů hřebíčků a jeden nýtek. Podobně zdobená jha lze zaznamenat zejména v bylanské kultuře, např. v Hradeníně H24 a H46 (DVOŘÁK 1938) či Praze-Letňanech obj. 6 a 14 (FROLÍKOVÁ 2015). Chronologické zařazení moravských exemplářů odpovídá na základě dalšího inventáře fázi *Ha C2*.

Cvočky typu Thalmässing (BES 01b; M YD2). Podařilo se je doložit na lokalitách Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“ (kat. č. 139; **obr. 39:8**) v počtu 394 kusů, Mokrá-Horákov – „Hlásnica“ (kat. č. 151; **obr. 39:11**) v počtu cca 750 kusů, Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“ (kat. č. 120, **obr. 39:7**) v počtu 15 kusů a 1 kus v Habrůvce – „Býčí skále“ 6 (kat. č.

136). Jádru výskytu leží v Bavorsku (např. Beilgniers-Im Reid; Grosseibstadt; Pullach) a v Čechách (Dýšina, Hradenín, Lovosice), dle M. Trachsel jsou datované od *Ha C1 do Ha C2*, znovu by se měly objevovat v LT A (TRACHSEL 2004, 440–441). Vyjma v Habrůvce – „Býčí skála“ 6 toto datování odpovídá.

Ozdobné plíšky typu Moritzbrunn (ZGN 01; M YD3). Plíšky různých tvarů se podařilo doložit v Hrušovanech u Brna H1 (kat. č. 139; **obr. 39:10**) v počtu 835 kusů. Analogické kusy známe např. z Mitterkirchenu (LESKOVAR 2008), rozšířeny jsou zejména v Bavorsku (Adelschlag-Moritzbrunn, Beilngries-Im Ried, Beratzhausen), datovány mají být do středního *Ha C1* (TRACHSEL 2004, 564), soubor z Hrušovan u Brna H1 je však prokazatelně datován do *Ha C2*.

Obr. 39. Součásti jha doby halštatské. 1 – dřevo potažené kůží s pleteným řemínkem, 2,5, 9 – hřebíčky, 3–4 – nýtky, 6 – vodící kroužek, 7–8,11 – pukličky, 10 – plíšky, 12–19 – roubíky, 20 – závěs jha (1 – 122. Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město; 2–3,6 – Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město; 4–5,11 – 151. Mokrý-Horákov – „Hlásnice“, okr. Brno-venkov; 7,12 – 120. Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“, okr. Brno-město; 8–10,18 – 139. Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov; 13 – 133. Čechy pod Kosířem – „Havířovy díry“, okr. Prostějov; 14,20 – 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko; 15–17 – 137. Habrůvka – „Býčí skála“ 7, okr. Blansko; 19 – 153. Náklo – „Prostřední traty“, okr. Olomouc).

5.7.2.3 Roubíky

Roubíky evidujeme ve dvou velikostech – do šesti cm a nad šest cm, větší pravděpodobně sloužily k zapínání podbřišního řemene ke jhu (TORBRÜGGE 1979, 132),

menší potom k zapínání uzdečky (DEHN – EGG – LEHNERT 2005, 84, 232). Roubíky menší než šest cm budou rozebrány v kap. 5.8.1.3.

Roubík typu Plaňany (KNE 05a; M YT1). Roubík se podařilo doložit na lokalitě Náklo – „Prostřední traty“ (kat. č. 153, **obr. 39:19**). Jde o typ charakteristický prostou tyčinkou bez zakončení, vyskytující se prakticky pouze v Čechách (např. Bylany, Hradenín, Lovosice), M. Trachsel jej datuje do Ha C1 (TRACHSEL 2004, 466), ovšem vzhledem k regionálnímu datovacímu posunu (tedy bezpečného prokázání v hrobech s vozy) jej lze bezpečně řadit do *Ha C2*.

Roubík typu Annelöv (KNE 05b; M YT2). Evidujeme jej z lokalit Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“ (kat. č. 120; **obr. 39:12**) – jeden kus, Čechy pod Kosířem – „Havířovy díry“ (kat. č. 133, **obr. 39:13**). Charakterizován je profilem s vyklenutou středovou částí a čočkovitým zakončením, typ je rozšířen zejména v Bavorsku (např. Adelschlag-Moritzbrunn, Beilngries-Im Ried, Wiesenacker). M. Trachsel jej datuje do Ha C1 (TRACHSEL 2004, 466), jde ovšem o typ, který se vyskytl v hrobě prokazatelně datovaném do *Ha C2a*, dochází tedy opět k regionálnímu posunu datování.

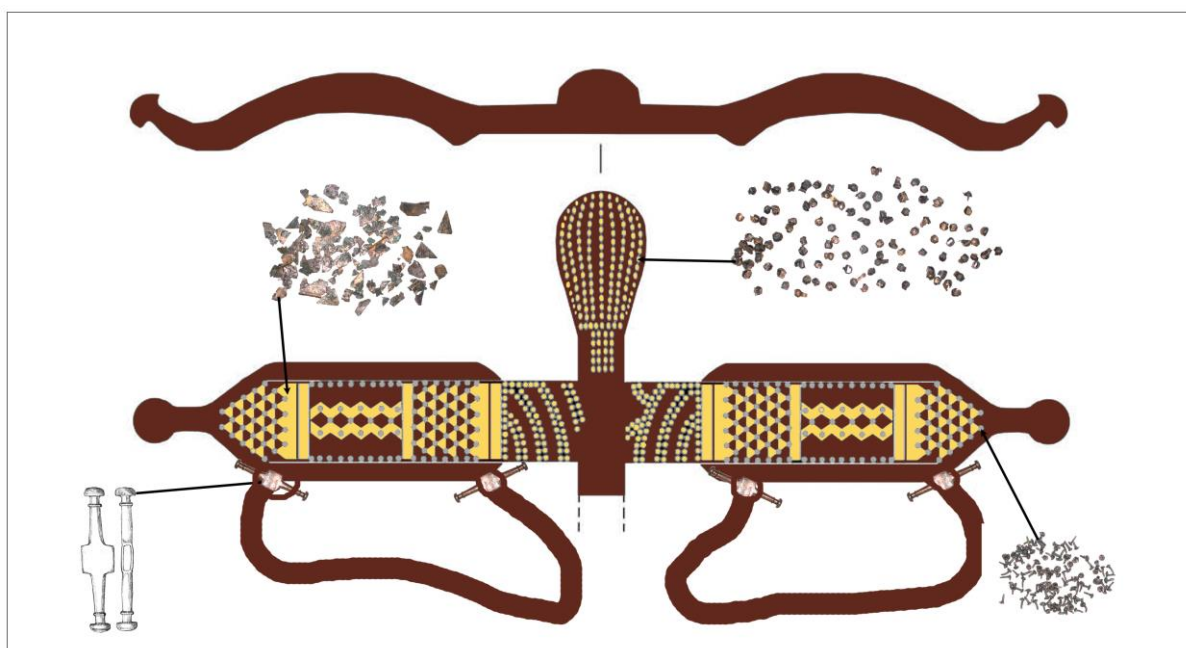
Roubík typu Lhotka (KNE 05c; M YT3). Evidujeme pouze čtyři kusy z Hrušovan u Brna H1 – „U tří mostů“ (kat. č. 139, **obr. 39:18**). Typ je vydělen na základě rovného profilu a polokulovité až kulovité hlavice, vyskytuje se zejména na Bavorských (Mitterkirchen, Grosseibstadt, Hilpotstein) a českých (Dýšina, Hradenín, Lhotka, Lovosice) lokalitách. Datován je do *Ha C1b–2a* (TRACHSEL 2004, 467), na Moravě se může vyskytnout i v *Ha C2b*.

Roubík typu Býčí skála (M YT4). Z Habrůvky – „Býčí skály“ 6 (kat. č. 136; **obr. 39:14**) známe 1 kus kostěného / parohového roubíku a tři polotovary z Habrůvky – „Býčí skály“ 7 (kat. č. 137; **obr. 39:15–17**). V zásadě se tvarem podobají Trachselově typům Choussy (KNE 04b) a Saarlouis (KNE 04c), ty jsou však datované do Ha B3–C1 (TRACHSEL 2004, 466), což je vzhledem k datování celé jeskynní svatyně nepravděpodobné, navíc jsou z jiného materiálu. Obecně z Ha D1 již z Moravy ani z okolních regionů roubíky neevidujeme, předpokládá se obliba jiného typu zapínání řemenů, zejména prolamovaných zápon (např. KOCH 2006, Taf. 12). Nálezy z Habrůvky – „Býčí skály“ tvoří poměrně homogenní celek datovaný převážně do *Ha D1b–2a*, autorka tedy navrhuje označení kostěných/parohových roubíků jako roubíky typu Býčí skála.

5.7.2.4 Závěs jha

Závěs jha (M YP). Za pravděpodobný závěs jha lze považovat pětičlankový bronzový předmět z Habrůvky – „Býčí skály“ 6 (kat. č. 136; **obr. 39:20**). Tyto předměty rozeznal až M. Trefný (TREFNÝ 2002, 362), předtím byly považovány za součásti opasku (PARZINGER –

NEKVASIL – BARTH 1995, 57). M. Trefný uvádí v našem prostředí známé analogie v polských depotech s koňským postrojem (Stanomin, Woskowice Małe; GEDL 1995), tak dohledat nové kusy v prostředí italském, kde byly užity jako ozdobné závěsy pyxid nebo pokliček s antropomorfními a zoomorfními figurkami (Vetulonia, Caere). V Etrurii jsou tyto předměty datovány do Ha C–D1 (TREFNÝ 2002, 362), depot z Woskowice-Małe M. Trachsel datuje do Ha C1b–2a (TRACHSEL 2004, 429) na základě přítomnosti postranice udidla ve tvaru U, sám ale přiznává, že datování není jisté. Dle nálezů podobných postranic ve tvaru U nebo polokruhovitěho tvaru, by mohlo jít o jejich předstupeň, datovaný nejdříve do *Ha D1b* (typ Heuneburg). Takové datování by neodporovalo ani výskytu v Habrůvce – „Býčí skále“, ani exemplářům z Etrurie.

Obr. 40. Rekonstrukce jha z doby halštatské (podle nálezů z Hrušován u Brna H1, kat. č. 139; bez měřítka; podle KOS 2014, obr. 43, upraveno).

5.7.3 Jha doby laténské

5.7.3.1 Vodící kroužky

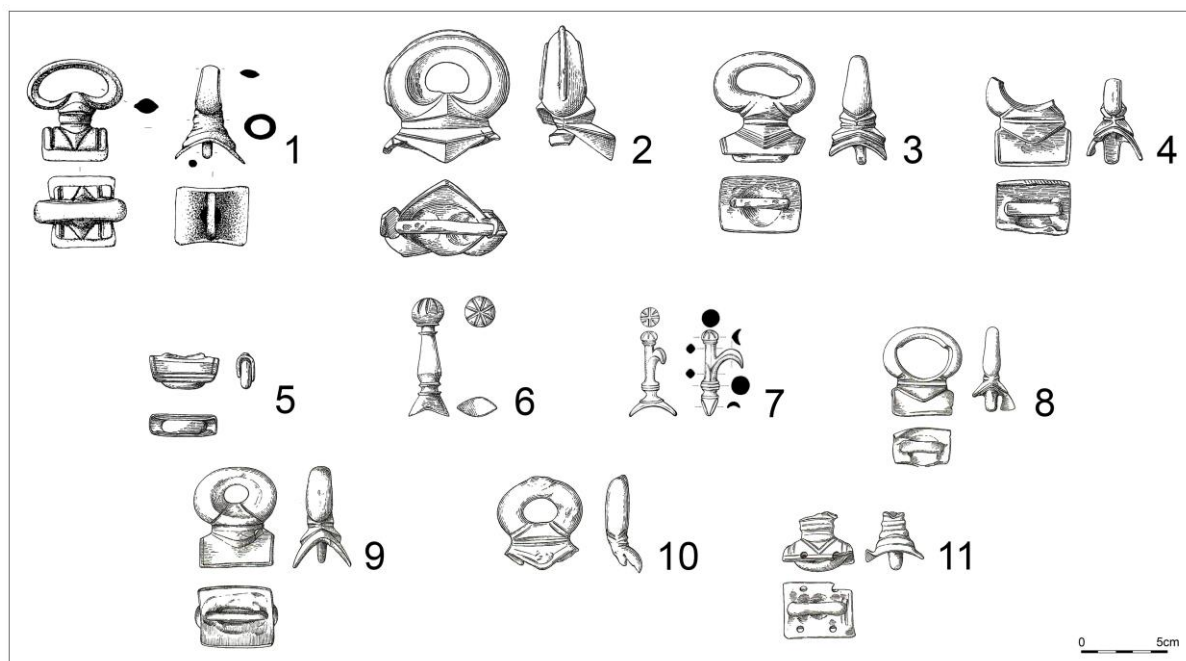
Vodící kroužek typu Kappel (M YL2). Podařilo se jej doložit na lokalitách Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194; obr. 41:2–4), Slatinice (kat. č. 204, obr. 41:8) a Slavkov u Brna 5 – „Palackého náměstí“ (kat. č. 205; obr. 41:9). Je charakteristický trojúhelníkovitým nasazením na obdélnou destičku, známe jej z Německa (Kappel, Manching), Rakouska (Judenburg, Wörschach) a z Moravy, rámcově jej lze datovat do *LT D* (SCHÖNFELDER 2002, 229, Tab. 33, Abb. 142).

Vodící kroužek typu Grabenstetten (M YL3). Vyskytl se na Neznámé lokalitě, dříve Uherské Hradiště (kat. č. 210; obr. 41:10). Jde o poměrně vzácný exemplář, doložený pouze

na pěti lokalitách, zejména v oppidálním prostředí (např. Grabenstetten – „Heidengraben“, Alise-Sainte-Reine – „Alésia“, Soncé-sur-Suipe – „Vieux Reims“), na základě čehož jej lze datovat do *LT C2–D1* (SCHÖNFELDER 2002, 229, Tab. 34, Abb. 143).

Vodicí kroužek typu Orešak (M YL4). Byl doložen v Jevíčku – „na Zadní Arnoštov“ (kat. č. 185; **obr. 41:1**) a na Neznámé lokalitě, dříve Uherské Hradiště (kat. č. 210; **obr. 41:11**). Je vyčleněn na základě oválného tvaru provlékacího kroužku a zdobené, profilované přičytné destičky. Je typický spíše pro střední Evropu a Balkán, nalezen byl např. ve Stradonicích, na Magdalensbergu, chorvatské lokalitě Orešak či slovinské Celje, datován je do *LT D* (SCHÖNFELDER 2002, 236, Tab. 36, Abb. 145).

Vodicí kroužek typu Hoppstädten (M YL5). Známe jej z oppida Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194; **obr. 41:6**). Charakteristický je středovou tyčinkovitou, bohatě profilovanou ozdobou, mnohdy je opatřen emailem. Vyskytuje se hojně ve Francii (např. Mont Beauvray – „Bibracte“, Villeneuve-Saint-Germain), Německu (Karlstein, Aislingen), známe jej i z Rakouska (Magdalensberg) a Čech (Stradonice), většina z nálezových celků je datována do *LT D* (SCHÖNFELDER 2002, 239–242, Tab. 39, Abb. 149).

Obr. 41. Vodicí kroužky z doby laténské (1 – 185. Jevíčko – „na Zadní Arnoštov“, okr. Svitavy; 2–7 – 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov; 8 – 204. Slatinice, okr. Olomouc; 9 – 205. Slavkov u Brna 5 – „Palackého náměstí“, okr. Vyškov; 10–11 – 210. Neznámá lokalita, dříve Uherské Hradiště, okr. Uherské Hradiště.

Vodicí kroužek typu Hoppstädten, varianta Malé Hradisko (M YL5b). Varianta středové ozdoby vodicího kroužku typu Hoppstädten byla nalezena na oppidu Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194; **obr. 41:7**). Jde o exemplář opatřený jedním (jeden je odlomen)

ozdobným „lístkem“, který vychází ze středového ozdobného kolíku. Tento kus je unikátní a v Evropě nemá analogie, vychází však z kroužku typu Hoppstädten, proto autorka navrhuje pojmenování jako varianta Malé Hradisko.

Vodící kroužek neurčitelného typu (pravděpodobně Estinnes). Fragment pochází z oppida Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194; **obr. 41:5**). Příchytná destička se nejvíce podobá tvarem typu Estinnes, který je hojně rozšířen zejména v Německu (např. Urmitz, Manching, Donnersberg), datován je do *LT D1–2* (SCHÖNFELDER 2002, 229, Tab. 32, Abb. 141). Vzhledem k jeho fragmentárnosti však zařazení není jisté.

5.8 Koňský postroj

5.8.1 Postroj doby bronzové

5.8.1.1 Udidla

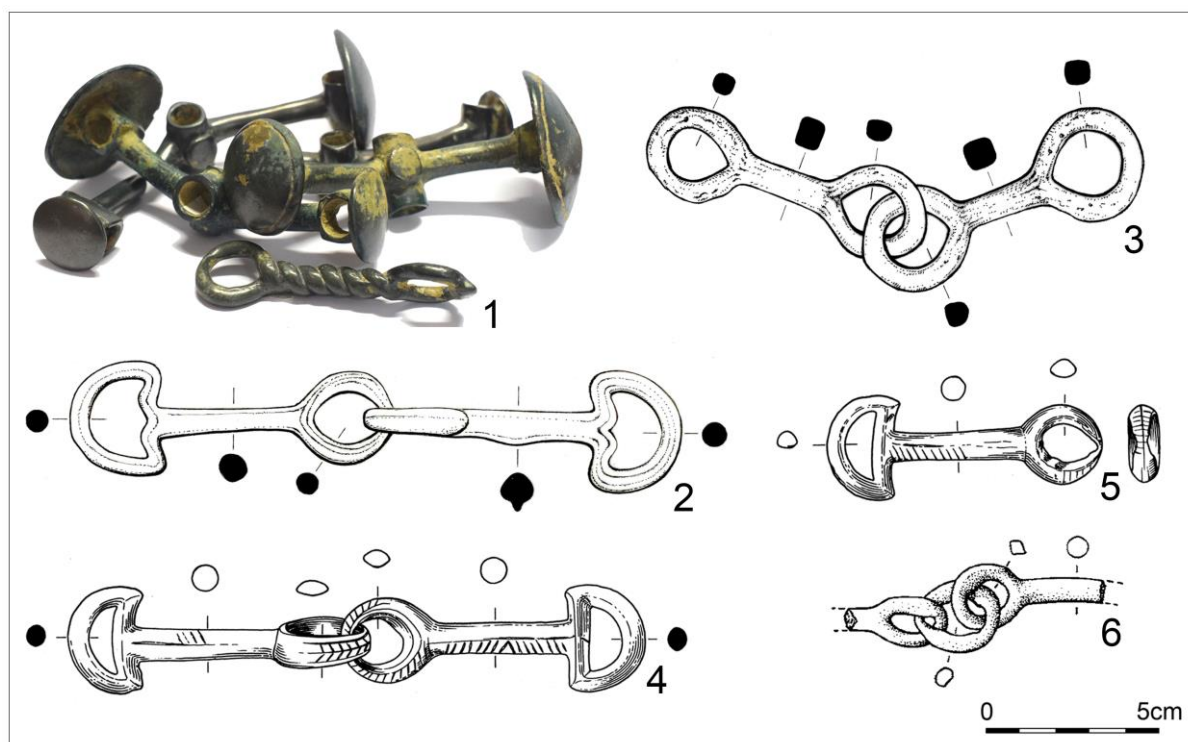
Nezdobené udidlo se spojovacím kroužkem (M BB1). Z lokality Pasohlávky-Mušov 2 (kat. č. 76; **obr. 42:6**) pochází nejstarší doklad udidla na našem území. Není však jisté, zda jde o středovou část dvojdílného udidla, neboť doklady použití takových udidel z doby bronzové vůbec nevidujeme, mohlo by jít i o napojení postranice jednodílného udidla. Chronologicky současné (tedy *Ha A1*) je dvoudílné udidlo z rumunského depotu Uioara de Sus (PETRESCU-DÎMBOVIȚA 1978, Taf. 193:835), které je však typologicky odlišné. Tvarově podobné je udidlo z Kverno-Sasirethi z oblasti dnešní Gruzie, které však kroužek postrádá (HÜTTEL 1988). Spíše než o import jde tedy pravděpodobně o domácí výrobu.

Udidlo typu Ugra (MST 03a; M BB2). Jde o nezdobené bronzové udidlo bez postranních kroužků. Z lokality Lukoveček – „Na Klečůvce“ (kat. č. 48; **obr. 42:3**) známe jeden značně poničený exemplář. Jádro výskytu je v Maďarsku (Pécs; Ugra/Biharugra) a v oblasti Balkánu (Batina; Gigen), vzácněji se vyskytuje i západněji. Typ je datován do pozdního *Ha B3*, lokálně přežívá do *Ha C1a* (TRACHSEL 2004, 482).

Udidlo typu Regelsbrunn (MST 05; M BB3). Podařilo se dohledat tři exempláře – 1 kus z Buchlovic – „Holého kopce“ (kat. č. 17; **obr. 42:2**) a 2 kusy z Olšan – „Zlatnisek“ (kat. č. 74; **obr. 42:5–6**). Typ je vyčleněn na základě zakončení udítek ve tvaru D, vyskytuje se v Dolním Rakousku (Haslau-Regelsbrunn; Stillfried), Maďarsku (Szanda; Ugra/Bihaura) a na Balkáně (Batina; Cipău) a je datován do přelomu *Ha B3* a *Ha C1a* (TRACHSEL 2004, 483).

Tordované udidlo typu Vigna di Mezzo (MST 06; M BB4). Jediný moravský exemplář známe z lokality Bučovice-Kloboučky – „Radlovec“ (kat. č. 16; **obr. 42:1**). Charakteristický je tordovanými udítky, která pak převládají v době halštatské. Existují pouze čtyři analogie – v Čechách Zaboří u Týnce; v Itálii Vigna di Mezzo a Gradisca sul Cosa a v Chorvatsku Legrad.

M. Trachsel uvádí výskyt až do časně až středního Ha C1 (TRACHSEL 2004, 483) depot samotný však teprve bude podroben chronologickému rozboru na základě dalších předmětů, pravděpodobně však lze počítat spíše s datací do Ha B3 díky společnému výskytu s postranicí typu Kamyševacha.

Obr. 42. Udidla doby bronzové. 1 – 16. Bučovice-Kloboučky – „Radlovec“, okr. Vyškov; 2 – 17. Buchlovice – „Holý kopec“, okr. Uherské Hradiště; 3. – 48. Lukoveček – „Na Klečůvce“, okr. Zlín; 4–5 – 74. Olšany – „Zlatníska“, okr. Prostějov; 6 – 76. Pasohlávky-Mušov 2, okr. Břeclav.

5.8.1.2 Postranice

Parohová postranice typu Füzesabony (Tószeg; M BC1). Evidujeme je z lokalit Blučina – „Cezavy“ (kat. č. 1; **obr. 43:1**); 3 kusy z Brna-Obřan – „Na Domovních“ (kat. č. 14; **obr. 43:2–4**); Hodonice – „Vertex“ (kat. č. 27; **obr. 43:13**); Olomouc – „Zbrojnice“ (kat. č. 72; **obr. 43:22**). Charakteristické jsou oválným centrálním otvorem, často nesou výzdobu v podobě tzv. mykénské vlnice. Vyskytují se zejména v oblasti Karpatské kotliny a Balkánu, známe je např. ze slovenských Malých Kosih a Velké Maňy. Datovány jsou do B A2–3 (HÜTTEL 1981, 82–94).

Parohová postranice typu Tápé (M BC2). Po jednom kuse bylo objeveno v Olbramovicích – „obchvatu 2003“ (kat. č. 71; **obr. 43:21**) a v Otaslavicích – „domě č. 55“ (kat. č. 75; **obr. 43:25**). Jde o typ rozšířený zejména v Dunajsko-Karpatském regionu, charakteristický je delší profilací, datování je pak do B B–C (HÜTTEL 1981, 82–94).

Parohová postranice neznámého typu (M BC3). Z lokality Držovice obj. 534 – „Díly odvahoviční“ (kat. č. 26; **obr. 43:13**) pochází parohová postranice se schematizovaným zobrazením koně. Analogický exemplář není známý, ale pravděpodobně ji lze řadit spíše k typu Tápé, což se shoduje i z hlediska datování (HÜTTEL 1981, 82–94).

Bronzová postranice neznámého typu (M BC4). Byla zjištěna v Ivančicích 4 – „Réně“ (kat. č. 35; **obr. 43:16**). Nejvíce se podobá nordické postranici typu Mengen-Kaisten, vyskytují se zejména v Dánsku a jižním Švédsku (Nymö, Saesing), jsou však datovány až do H B2–3 (HÜTTEL 1981, 127–133), kdežto ivančický kus prokazatelně dle ostatních předmětů z depotu do *B D/Ha A1*.

Bronzová postranice typu Larnaud-Bevtofte-Zbinice (M BC5). Dva kusy evidujeme z Dolan-Nových sadů – „Sádků“ (kat. č. 22; **obr. 43:10–11**) a fragment z terminální části v Míchově 3 (kat. č. 53; **obr. 43:20**). Charakteristický je prohnutím a terčovitým zakončením, pokrývá prakticky celou střední, část S a V Evropy, nalezen byl např. ve Wörschatzu, Bevtofte, Günzburgu nebo Tomesti. Datovány jsou všechny do *BD–Ha A1* (HÜTTEL 1981, 208–209), ovšem datování depotu z Dolan jejich výskyt prodlužuje až do *Ha B1*.

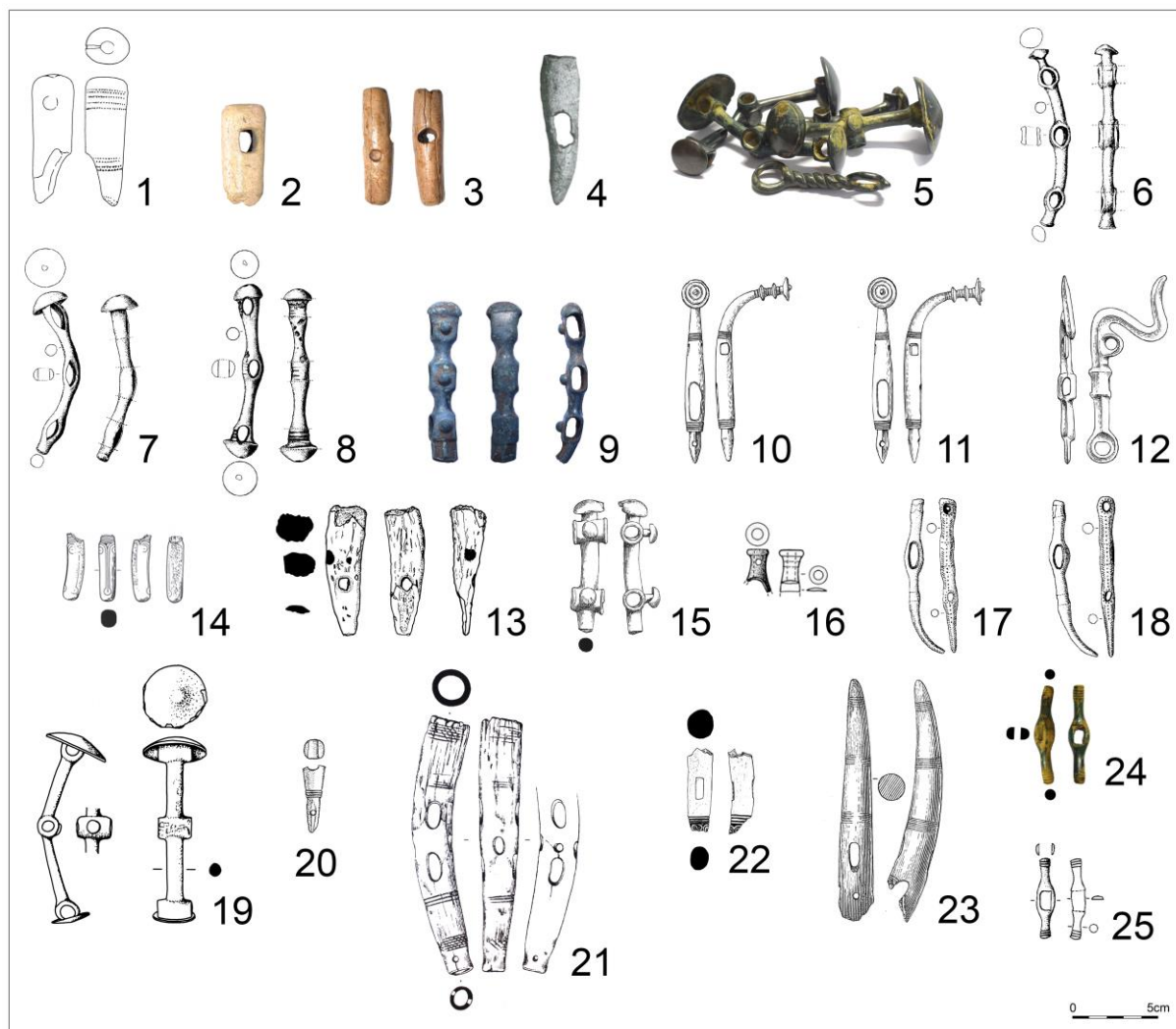
Bronzová labuťkovitá postranice typu Dolany (M BC6). Nově jej zavádíme. Unikátní exemplář pochází z depotu v Dolanech-Nových sadech – „Sádku“ (kat. č. 22; **obr. 43:12**). Postranice se nepochodá žádným známým typům. Jisté paralely může pozorovat v hrobě z Thalmässingu (KOSSACK 1954, Abb. 23), kde se vyskytly postranice s ptačími hlavičkami na každé straně a s jedním centrálním provlékacím otvorem. Hrob však inventářem spadá až do *Ha C*, hodnocený depot je však spolehlivě datován do *Ha B1*. Za zmínku stojí také jistá podoba se „spojovníky“ koleček kultovních vozíků, podobné s ptačími hlavičkami se vyskytly na kultovním vozíku z Vetulonie, který však časově odpovídá až *Ha C2* (WOYTOWITSCH 1978, 55–56, Taf. 22:124;). Hodnocený exemplář díky dvěma postranním a jednomu centrálnímu provlékacímu otvoru lze bezpečně zařadit jako postranici.

Bronzová postranice typu Černotín (TKN 04a; M BC7). Jde o poměrně gracilní typ, jež se vyskytl pouze na Moravě v Černotíně (kat. č. 19; **obr. 43:6**) a v depotu III z polského Karminu. Jeho datování je spíše *Ha B2 – časný Ha B3* (TRACHSEL 2004, 542).

Bronzové postranice typu Černogorovka (var. 8b; M BC8). Dva kusy byly objeveny v Černotíně (kat. č. 19; **obr. 43:7–8**) Typ je rozšířen zejména v severním Kavkazsku (Nikolaevka, Koban) analogický exemplář je z Polska (Karmina III; DIETZ 1987, 140). Datování je spíše *Ha B2–3*.

Bronzová postranice typu Krhová (M BC9). Dva kus pochází z Krhové – „ul. Pod Kameněm“ (kat. č. 40; **obr. 43:17–18**). Postranice nelze přímo přiřadit k žádným vypracovaným systémům, analogie se nepodařilo dohledat. Typologicky jsou však příbuzné se

zašpicatělými postranice kavkazského typu (např. var. 9b; Tenetinka; DIETZ 1987, 145), které jsou však sami o sobě málo zastoupené. Vzhledem k jejich unikátnosti, výskytu společně s náramky / nápažníky a příbuznosti s thráko-kimmerijskými bronzí je lze pouze rámcově datovat do *Ha B2–3*.

Obr. 43. Postranice (1–23) a roubíky (24–25) doby bronzové. 1 – 1. Blučina – „Cezavy“, okr. Brno-venkov; 2–4 – 14. Brno-Obřany – „Na Domovních“, okr. Brno-město; 5 – 16. Bučovice-Kloboučky – „Radlovec“, okr. Vyškov; 6–8 – 19. Černotín, okr. Přerov; 9 – 20. Dětkovice – „Větrák“, okr. Prostějov; 10–12 – 22. Dolany-Nové sady – „Sádek“, okr. Olomouc; 13 – 27. Hodonice – „Vertex“, okr. Znojmo; 14 – 26. Držovice obj. 534 – „Díly odvrhoviční“, okr. Prostějov; 15 – 31. Hradec nad Svitavou, okr. Svitavy; 16 – 35. Ivančice 4 – „Réna“, okr. Brno-venkov; 17–18 – 40. Krhová – „ul. Pod Kameněm“, okr. Vsetín; 19 – 43. Křtiny, okr. Blansko; 20 – 53. Míchov 3, okr. Blansko; 21 – 71. Olbramovice – „obchvat 2003“, okr. Znojmo; 22 – 72. Olomouc – „Zbrojnice“, okr. Olomouc; 23 – 75. Otaslavice – „dům č. 55“, okr. Prostějov; 24 – 23. Domašov u Šternberka, okr. Olomouc; 25 – 76. Pasohlávky-Mušov 2, okr. Břeclav.

Bronzová postranice typu Kamyševacha (M BC10). Podařilo se doložit 4 kusy z Bučovic-Klobouček – „Radlovec“ (kat. č. 16; **obr. 43:5**) a jeden kus pochází ze Křtin (kat. č. 43; **obr. 43:19**). Charakteristické jsou širokými hřibovitými zakončeními, vyskytují se zejména

na Balkáně a na Kavkazu (Kamyševacha, Seržen-Jurt), nejbližší analogií je rakouský Haslau-Regelsbrunn. Typ má jádro spíše v *Ha B2*, *přežívá však v Ha B3*, *eventuelně Ha C1* (TERENOŽKIN 1980; DIETZ 1987, 148–150).

Bronzová postranice typu Kamennomostkoe (var. 3, speciální forma; M BC11). Fragment známe z Dětkovic – „Větráku“ (kat. č. 20; **obr. 43:9**). Jde o typ vyznačující se zploštělou hříbovitou hlavicí, třemi oválnými otvory a zdobením v podobě 3 plošek, dětkovický exemplář se odlišuje tím, že jeho ozdoby jsou vystouplé. S určitou opatrností jej lze datovat do spíše do *Ha B3*. (DIETZ 1987, 123),

Bronzová postranice typu Šarengrad (TKN 06e; M BC12). Jeden exemplář evidujeme z Hradce nad Svitavou. (kat. č. 31; **obr. 43:15**). Charakterizován je oválnými segmenty, kterými procházely kožené řemínky a zejména třemi hříbovitými výčnělky. Nejbližší analogií je Stillfried, jádro výskytu leží v Maďarsku (Dinnyés; Fügöd) a Slovinsku (Batina, Šarengrad). M. Trachsel jej datuje již do *Ha C1a* (TRACHSEL 2004, 543–544), vzhledem k typologické příbuznosti s postranicí typu Černotín je však pravděpodobnější datování do *Ha B3–C1a*.

5.8.1.3 Roubíky

Bronzový roubík s obdélným centrálním otvorem typu Pasohlávky-Mušov (M BT). Dva totožné exempláře evidujeme z Domašova u Šternberka (kat. č. 23; **obr. 43:24**) a Pasohlávek-Mušova 2 (kat. č. 76; **obr. 43:25**). Roubíky menšího typu slouží k zapínání řemínků koňského postroje, vyskytují se však až v *Ha C1b–C2b*, jde pak o roubíky jiných typů. Dva výše uvedené exempláře jsou pravděpodobně nejstaršími vůbec, dle mušovského depotu datované do *Ha A1*.

5.8.1.3 Ozdoby

Tutulovitý knoflík typu Drslavice (M BDk1). Tutulovité knoflíky jsou charakteristické stupňovitou profilací a zakončením v podobě kuželkovitého knoflíku (**obr. 44:1**), vůči halštatským exemplářům s hladkou profilací a bez knoflíku. Evidujeme je z lokalit: Blučina – „Pastvíska“ (kat. č. 2), Borotice (kat. č. 9), Boskovice – „Pod Lipníky“ (kat. č. 13), Drslavice 1 – „intravilán“ (kat. č. 24; 18 ks), Drslavice 2 – „intravilán“ (kat. č. 25), Ivančice – „Réna“ (kat. č. 23), Ivančice 4 – „Réna“ (kat. č. 35; 3 ks), Ivančice 6 – „Réna“ (kat. č. 36), Kněždub obj. 2 – „Šumárník“ (kat. č. 39), Moravičany H792 – „Dílečky“ (kat. č. 59), Moravičany H1049 – „Dílečky“ (kat. č. 63), Podolí H803 – „Čtvrtě“ (kat. č. 82), Polešovice – „Zmolky“ (kat. č. 83; 2 ks), Přestavky – „Chrástka“ (kat. č. 93), Sazovice – „Lázy“ (kat. č. 97), Trnava (kat. č. 104; 2 ks). Na Moravě všechny shodně pocházejí z depotů datovaných do *B D–Ha A1* (viz **obr. 15–17**).

Vyklenutý knoflík typu Kladky (M BDk2). Vyklenuté knoflíky (**obr. 44:2**) představují předstupeň vývoje halštatských polokulovitých knoflíků. Podařilo se je doložit z lokalit: Buchlovice – „Holý kopec“ (kat. č. 17), Kladky (kat. č. 38), Moravičany H1246 – „Dílečky“ (kat. č. 67; 5 ks). Charakteristické jsou pro mladší a pozdní dobu bronzovou, tedy *Ha A2–B3*.

Čtyřlístkový knoflík typu Gemeinlebar (M BDk3). Jediný kus známe z lokality Perná – „Kotelná“ (kat. č. 79; **obr. 44:3**). Charakteristický je výzdobou ve tvaru „x“ ve středu knoflíku, M. Trachsel jej klade již od časného *Ha C1* do pozdního *Ha C1*, kus z Perné však v porovnání s exemplářem *Ha C* z Trstěnic vykazuje větší provlékací kroužek a výzdobu charakteristickou spíše pro thráko-kimmerijské bronzové, je možné jej tedy rámcově datovat do *Ha B3/Ha C1*.

Vyklenutá průvlečka s křížovitým provlékacím kroužkem typu Pasohlávky-Mušov (M BDd1; obr. 44:4). Pochází z lokalit Blučina 2 – „Cezavy“ (kat. č. 3), Buchlovice – „Holý kopec“ (kat. č. 17; 4 ks), Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 49) a Pasohlávky-Mušov 2 (kat. č. 79). Jde o chronologicky neprůkazný typ jdoucí od *B D do Ha B3*, od halštatských exemplářů se pak liší svou velikostí a stupněm vyklenutí – v době halštatské jde již o polokulovité exempláře.

Zašpičatělá vyklenutá průvlečka s křížovitým provlékacím kroužkem typu Ivančice (M BDd2). Typ je charakteristický provlékacím kroužkem a kuželovitě tvarovanou vrcholovou částí (**obr. 44:5**). Doložen je z Ivančic 6 – „Rény“ (kat. č. 36), Pasohlávek-Mušova 2 (kat. č. 79; 2 ks), na Moravě tedy spíše náleží *B D–Ha A1* s eventuálním přežíváním do *Ha A2*.

Čtyřhranná průvlečka typu Buchlovice (M BDd3). Jediný kus pochází z Buchlovic – „Holého kopce“ (kat. č. 17; **obr. 44:6**). Na základě výskytu ostatních předmětů a podobnosti s halštatskými průvlečkami jej lze prozatím rámcově datovat do *Ha B3*.

Plochá faléra typu Kuřim (M BDf1). Charakteristická je plochým či mírně klenutým terčem, má jeden či dva provlékací kroužky (**obr. 44:7–8**). Je jednou z vůbec nejhojnější součástí postroje, evidujeme ji z lokalit: Blučina 2 – „Cezavy“ (kat. č. 3), Blučina 4 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov (kat. č. 4), Blučina 7 – „Cezavy“ (kat. č. 6), Bořitov (kat. č. 12), Břeclav-Charvátská Nová Ves (kat. č. 15), Buchlovice – „Holý kopec“ (kat. č. 17), Bystřice pod Hostýnem (kat. č. 18), Dolany-Nové sady – „Sádek“ (kat. č. 22), Drslavice 1 – „intravilán“ (kat. č. 24), Ivančice – „Réna“ (kat. č. 33), Ivančice 4 – „Réna“ (kat. č. 35), Ivančice 6 – „Réna“ (kat. č. 36), Kladky (kat. č. 38), Kněždub obj. 2 – „Šumárník“ (kat. č. 39), Lanžhot – „Louky u lesa“ (kat. č. 45), Letovice-Kladoruby 1 (kat. č. 46), Loštice-Žádlovice – „Za zámek“ (kat. č. 47), Malhostovice 1 – „Zlobice“ (kat. č. 50), Mankovice (kat. č. 51), Medlov – „Za školou“ (kat. č. 52), Moravičany H43 – „Dílečky“ (kat. č. 54), Moravičany H141 – „Dílečky“ (kat. č. 55), Moravičany H202 – „Dílečky“ (kat. č. 56), Moravičany H499 – „Dílečky“ (kat. č. 57),

Moravičany H730 – „Dílečky“ (kat. č. 58), Moravičany H792 – „Dílečky“ (kat. č. 59), Moravičany H817 – „Dílečky“ (kat. č. 60), Moravičany H1046 – „Dílečky“ (kat. č. 62), Moravičany H1209 – „Dílečky“ (kat. č. 64), Moravičany H1238 – „Dílečky“ (kat. č. 65), Moravičany H1243 – „Dílečky“ (kat. č. 66), Mostkovice – „Saraský kopec“ (kat. č. 68), Myslejovice-Křenůvky – „Nivky“ (kat. č. 69), Pasohlávky-Mušov 2 – „Dílečky“ (kat. č. 76), Pavlov 1 – „Děvičky“ (kat. č. 77), Pavlov 2 – „Děvičky“ (kat. č. 78), Plumlov-Žárovice-Hamry 2 (kat. č. 80), Podolí H5 – „Žuráň“ (kat. č. 81), Polešovice – „Zmolky“ (kat. č. 83), Polkovice (kat. č. 84), Prakšice – „Rašov“ (kat. č. 85), Prostějov-Domamyslice H38 – „Díly“ (kat. č. 87), Prostějov-Domamyslice H42 – „Klíny“ (kat. č. 88), Prostějov-Domamyslice H92 – „Klíny“ (kat. č. 89), Prostějov-Domamyslice H119 – „Klíny“ (kat. č. 90), Prostějov-Domamyslice H148 – „Klíny“ (kat. č. 91), Prostějov-Domamyslice H148 – „Klíny“ (kat. č. 92), Přestavlky – „Chrátka“ (kat. č. 93), Rájec-Jestřebí – „intravilán“ (kat. č. 95), Rousínov-Rousínovec (kat. č. 96), Sazovice – „Lázy“ (kat. č. 97), Sudice – „Pod Lipníky“ (kat. č. 100), Šebetov 1 (kat. č. 101), Trnava (kat. č. 104), Tršice (kat. č. 105), Uničov-Benkov – „pod Benkovským kopcem“ (kat. č. 107), Určice H24 – „Hájové“, okr. Prostějov (kat. č. 109), Určice H25 – „Hájové“, okr. Prostějov (kat. č. 110), Určice H26 – „Hájové“ (kat. č. 111), Velké Opatovice 3 (kat. č. 113). Charakteristické jsou de facto pro celou dobu bronzovou, v *Ha B* spíše vynívají.

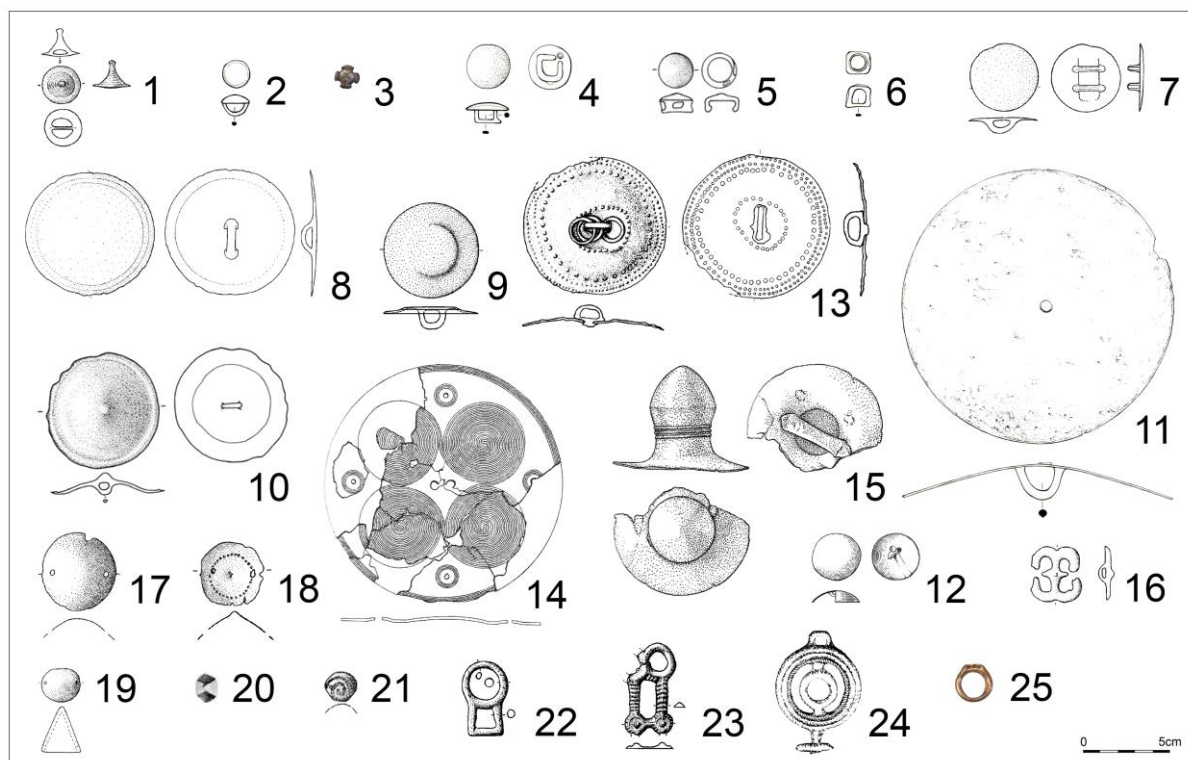
Stupňovitá faléra typu Uničov-Benkov (M BDF2). Doloženy jsou pouze na lokalitách Blučina 15 – „Cezavy“ (kat. č. 8; **obr. 44:9**), Uničov-Benkov – „pod Benkovským kopcem“ (kat. č. 107) což poukazuje na jejich výskyt spíše v *B D–Ha A1*.

Zašpičatělá faléra typu Mostkovice (M BDF3; obr. 44:10). Známá z lokalit Drslavice 1 – „intravilán“ (kat. č. 24), Ivančice – „Réna“ (kat. č. 33), Moravičany H855 – „Dílečky“ (kat. č. 61), Mostkovice – „Saraský kopec“ (kat. č. 68), Polešovice – „Zmolky“ (kat. č. 83), charakteristická je pak spíše pro *B D–Ha A1*.

Vyklenutá faléra typu Borotín (M BDF4). Jde o faléry velkých rozměrů (**obr. 44:11**), vyskytly se na lokalitách Borotín 2 (kat. č. 10), Boršice u Blatnice – „Srncův lom“ (kat. č. 11), Slatinice – „intravilán“ (kat. č. 99). Typ je na Moravě datován do *Ha A2* s možná přesahem do *Ha B1*.

Polokulovitá faléra typu Jevíčko (M BDF5). Zjištěna jen na lokalitách Jevíčko 2 – „Šlejffřova studánka“ (kat. č. 37; **obr. 44:12**) a Polešovice – „Zmolky“ (kat. č. 83). Jejich výskyt zatím naznačuje na *Ha A1*.

Plechová vybíjená faléra typu Černotín (M BDF6). Charakteristická je uchycením poutkem, známe ji z Černotína (kat. č. 19; **obr. 44:13**), Myslejovic-Křenůvek – „Nivek“ (kat. č. 69) a Rájce-Jestřebí – „intravilánu“ (kat. č. 95). Jejich výskyt lze obecně stanovit na *Ha B*.

Obr. 44. Charakteristické typy ozdob doby bronzové 1,18 – Drslavice 1 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště; 2,4,6 – 17. Buchlovice – „Holý kopec“, okr. Uherské hradiště; 3 – 79. Perná – „Kotelná“, okr. Břeclav; 5,10 – 36. Ivančice 6 – „Réna“, okr. Brno-venkov; 7–8 – 4. Blučina 4 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov; 9 – 8. Blučina 15 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov; 11 – 11. Boršice u Blatnice – „Srnčův lom“, okr. Uherské Hradiště; 12. Jevíčko 2 – „Šlejfiřova studánka“, okr. Svitavy; 13 – 19. Černotín, okr. Přerov; 14 – 112. Velké Opatovice, okr. Blansko; 15 – 101. Šebetov 1, okr. Blansko; 16,19 – 41. Kroměříž-Hradisko 1 – „Pod Hroby“, okr. Kroměříž; 17 – 21. Dobrochov – „Úzké“, okr. Prostějov; 20 – 32. Hrubčice H4 – „Podlučí“, okr. Prostějov; 21 – 35. Ivančice 4 – „Réna“, okr. Brno-venkov; 22–23 – 93. Přestavky – „Chrástka“, okr. Přerov; 24 – 102. Štramberk 2 – „Kotouč“, okr. Nový Jičín; 25 – 107. Uničov-Benkov – „pod Benkovským kopcem“, okr. Olomouc.

Čtyřramenná faléra typu Kroměříž-Hradisko (M BDF7). Z Kroměříže-Hradiska 1 – „Pod Hroby“ (kat. č. 41; **obr. 44:16**) pochází jediný kus, který se zatím nepodařilo dohledat na jiných lokalitách. Celý depot je datován do *B C2*.

Vysoce profilovaná faléra typu Šebetov (M BDF8). Unikátní exemplář pochází z depotu z Šebetova (kat. č. 101; **obr. 44:15**), který je datován do *B D–Ha A1*.

Plochá plechová faléra typu Velké Opatovice (M BDF9). Evidujeme pouze jediný kus z Velkých Opatovic (kat. č. 112; **obr. 44:14**), jelikož jde o ojedinělý nález, je jeho datování nejisté.

Puklička (M BDa). Evidujeme několik typů pukliček – vypouklé nezdobené (**obr. 44:17**), vypouklé zdobené (**obr. 44:21**), zašpičatělé zdobené (**obr. 44:18**), kónické (**obr. 44:19**), drobné nezdobené s cvočky. Charakteristické jsou uchycením pomocí otvorů či zahnutých háčků (tvoří cvoček). Doloženy jsou v počtu více než 1000 kusů z 27 lokalit (viz **obr. 15–17**) a jejich výskyt je od *B D* do *Ha B3*.

Ostatní ozdoby (M BDo). Dvě specifické ozdoby evidujeme z Přestavlč – „Chrástky“ (kat. č. 93; **obr. 44:22–23**), další dva jiné exempláře ze Štramberka 2 – „Kotouče“ (kat. č. 102; **obr. 44:24**) a kroužkovou ozdobu z Uničova-Benkova – „pod Benkovským kopcem“ (kat. č. 27; **obr. 44:25**). Z analogií první ozdoby z Přestavlč lze jmenovat exemplář z Košických Olšan (MIROŠŠAYOVÁ 1999, 126–127, Abb. 10), či nález z východního Maďarska (KOSSACK 1954, Abb. 11), přestavlčský kus je však nejstarším výskytem a předmět je kladen spíše do thráko-kimmerijského horizontu (SALAŠ 2005, 122). Druhý předmět z Přestavlč se vyskytl až v chorvatském depotu Varoš (VINSKI-GASPARINI 1973, tab. 53:6), který je obdobně datován do Ha A1/2. Předměty ze Štramberka 2 – „Kotouče“ a Uničova-Benkova nemají doposud analogie.

Obr. 45. Rekonstrukce postroje z doby bronzové, fázi Ha B2–3 (foto: D. Cvakálek).

5.8.2 Postroj doby halštatské

5.8.2.1 Udidla

Udidlo typu Regelsbrunn (MST 05; M BB3). Jeden kus evidujeme z Velké nad Veličkou – „Obecnisek“ (kat. č. 170; **obr. 46:37**). Charakteristický je zakončeními udítek ve tvaru D, vyskytuje se v Dolním Rakousku (Haslau-Regelsbrunn; Stillfried), Maďarsku (Szanda; Ugra/Bihaura) a na Balkáně (Batina; Cipáu) a je datován do přelomu Ha B3 a Ha C1a a je datován do přelomu Ha B3 a Ha C1a (TRACHSEL 2004, 483), výzdoba tohoto kusu je však

pokročilejší, neboť je nanesená i na spojovací středové zakončení udítek, spadá tedy spíše do *Ha C1a*.

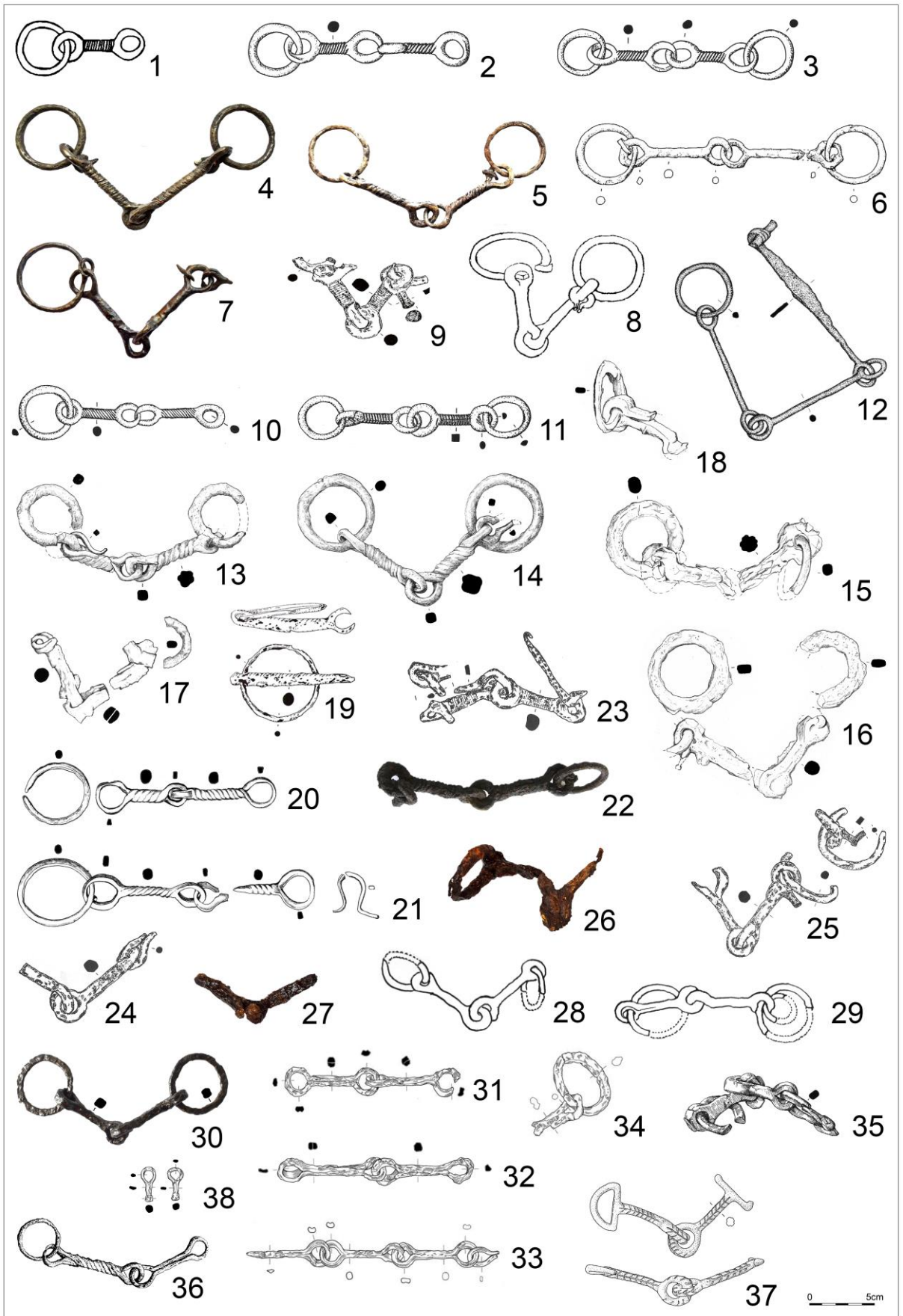
Tordované udidlo typu Bošovice (MST 07b; M BB5)¹⁶. Jde o bronzové exempláře, vyskytly se na lokalitách Běhařovice-Stupešice – „Nivy“ (kat. č. 116; **obr. 46:1**); Bošovice H2 – „U dvou závor“ (kat. č. 118; 2 ks; **obr. 46:2–3**); Dobelice – „zahrada domu č. 67, č. parcely 107/1“ (kat. č. 134; **obr. 10–11**). Jádru leží v České republice (z Čech dále Lhotka, Poláky) a Bavorsku (Grosseibstadt, Wiesenacker), je datován do *Ha C1b– Ha C2a* (TRACHSEL 2004, 484–485).

Tordované udidlo typu Brno-Holásky (MST 09a; M BB6). Evidujeme jej z lokalit Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“ (kat. č. 120; 3 ks; **obr. 46:4–6**); Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 121; **obr. 46:7–9**); Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“ (kat. č. 139; 2 ks; **obr. 46:13–14**); Křenovice – „Hradisko“ (kat. č. 41; **obr. 46:19**), Modřice H3815 – „Rybníky“ (kat. č. 147; 2 ks; **obr. 46:20–21**), Mokrý-Horákov (kat. č. 150; **obr. 46:22**), Mokrý-Horákov – „Hlásnica“ (kat. č. 151, **obr. 46:23**). 167. Těšetice H1 – „Pískovna“ (kat. č. 167; **obr. 46:36**). M. Trachsel dělí všechna tordovaná udidla typu MST 09 dle počtu zatočení udítek, typ se 12 udítky odpovídá dle něj *Ha C1b* a je vůbec nejpozdnějším výskytem tordovaných udidel (TRACHSEL 2004, 486–487). Na Moravě však chronologická evoluce v podobě počtu zatočení neplatí, paralelně se vyskytují typy se šesti i dvanácti závitů a všechny lze shodně datovat do *Ha C2*.

Udidla typu Kameniec (MST 09x; M BB7). Známe jej z lokalit Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“ (kat. č. 139; **obr. 46:15**); Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“ (kat. č. 140; 3 ks; **obr. 46:6–17**); Mokrý-Horákov – „Hlásnica“ (kat. č. 151, **obr. 46:24–27**), Náměšť na Hané-Biskupství – „Vrchy“ (kat. č. 154; 2 ks; **obr. 46:28–29**). Jde o typ udidel, s chybějícím či nerozpoznaným tordováním, vyskytuje se v Bavorsku (Mindelheim, Pullach) a v České republice (Lvosice, Platěnice), M. Trachsel jej datuje do *Ha C1a–b*, což ale v případě Moravy neplatí, všechny výše uvedené celky lze datovat do *Ha C2*.

Hladká udidla typu Grosseibstadt (MST 12b; M BB8). Nalezeno bylo na lokalitách Pavlov-Lechovice – „Obersko“ (kat. č. 156; **obr. 46:30**), Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“ (kat. č. 159, **obr. 46:31–33**), Seloutky H4/2017 – „Na Šťastných, RD Trnečková – Barák“ (kat. č. 160; **obr. 46:34**), 163. Slavkov u Brna 2 – „sklad fy. Rauscher, s.r.o.“ (kat. č. 163; **obr. 46:35**). Jádru výskytu evidujeme v Bavorsku (Grosseibstadt, Leipheim), vyskytuje se i v Rakousku (Mitterkirchen, Strettweg) a Čechách (Hradenín, Nehvizdky), typ M. Trachsel datuje do středního až pozdního *Ha C2 (Ha C2b)*, s jeho datováním se výskyt moravský shoduje.

¹⁶ M. Trachsel ve své práci evidentně nedopatřením přehodil na obr. na str. 484 popisky u obrázků, typ Bošovice (MST 07b) má být u obrázku s nápisem MST 07a.

Obr. 46. Udidla doby halštatské. 1 – 116. Běhařovice-Stupešice – „Nivy“, okr. Znojmo; 2–3 – 118. Bošovice H2 – „U dvou závor“, okr. Vyškov; 4–6 – 120. Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“, okr. Brno-město; 7–9 – 121. Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město; 10–11 – 134. Dobelice – „zahrada domu č. 67, č. parcely 107/1“, okr. Znojmo; 12 – 135. Dobřice – „Kamenec“, okr. Přerov; 13–15 – 139. Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov; 16–18 – 140. Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov; 19 – 141. Křenovice – „Hradisko“, okr. Přerov; 20–21 – 147. Modřice H3815 – „Rybníky“, okr. Brno-venkov; 22 – 150. Mokrá-Horákov, okr. Brno-venkov; 23–27 – 151. Mokrá-Horákov – „Hlásnica“, okr. Brno-venkov; 28–29 – 154. Náměšť na Hané-Biskupství – „Vrchy“, okr. Olomouc (2–6); 30 – 156. Pavlov-Lechovice – „Obersko“, okr. Šumperk; 31–33 – 159. Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov; 34 – 160. Seloutky H4/2017 – „Na Šťastných, RD Trnečková – Barák“, okr. Prostějov; 35 – 163. Slavkov u Brna 2 – „sklad fy. Rauscher, s.r.o.“, okr. Vyškov; 36 – 167. Těšetice H1 – „Pískovna“, okr. Znojmo; 37 – 170. Velká nad Veličkou – „Obecniska“, okr. Hodonín.

Hladká udidla typu Unterregesberg (MST 13; M BB9). Vyskytlo se na lokalitě Dobřice – „Kamenec“ (kat. č. 135, **obr. 46:12**). Těžiště výskytu leží zejména Bavorsku (Deisenhausen, Riedenburg-Unterregesberg), typ je datován do *Ha C2b–D1* (TRACHSEL 2004, 490), s čímž lze i v případě tohoto exempláře souhlasit.

5.8.2.2 *Postranice a roubíky*

Postranice typu Brno-Obřany (M BC13). Evidujeme ji z lokality Brno-Obřany H169 – „V Širokých“ (kat. č. 131; **obr. 47:1**). Jde o špatně dochovaný exemplář, který se nejvíce podobá exempláři z Györubát-Nagybarát (PATEK 1993, Abb. 92:10), má však pouze jeden středový otvor, pravděpodobně šlo přímo o součást udidla. Takové postroje jsou datovány spíše do *Ha C1a*, kam obřanský hrob svým datováním spadá.

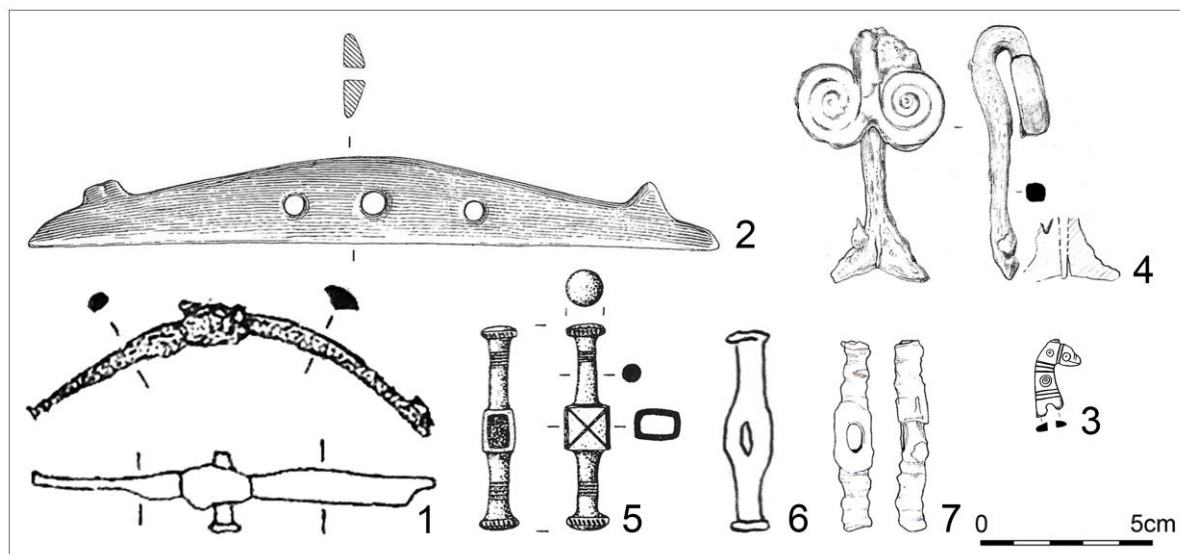
Postranice typu Křenovice (M BC14). Byly nalezeny v Habrůvce – „Býčí skále“ 6 (kat. č. 136; **obr. 47:2**) a Křenovicích – „Hradisku“ (kat. č. 141; **obr. 47:3**). Analogie mají zejména v oblasti stepní zóny od Ukrajiny přes severní Příkavkazí po Altaj (např. Nartan, Žurovka, Rtyščevo, Rysaykino) a jejich datování odpovídá *Ha D1b–D2* (KANTOROVICH 1977).

Postranní hák typu Lovosice (ZHK 03b; M BH1). Doložen je z Hrušovan u Brna H1 – „U tří mostů“ (kat. č. 139; **obr. 47:4**). Jde o postranní háky rozšířené zejména v Čechách (Bylany, Hradenín, Plaňany, Straškov), který je dle M. Trachsela datován do *Ha C1b–C2a* (TRACHSEL 2004, 563).

Roubík s vývalky typu Podivice (M BT2). Jde o unikátní vývalkovitě zdobený exemplář, který doposud nemá analogie. Byl nalezen se souborem předmětů charakteristických pro *Ha C1b–C2a*, proto je možné jej rámcově datovat právě do těchto subfází.

Roubík typu Annelöv (KNE 05b; M BT3). Jistý exemplář pochází z Brno-Holásky H3 – „U Tuřan“ (kat. č. 123; **obr. 47:5**), s jistou dávkou opatrnosti lze přiřadit i exemplář z Náměšti na Hané-Biskupství – „Vrchů“ (kat. č. 154; **obr. 47:6**). Typ je rozšířen zejména v Bavorsku (např. Adelschlag-Moritzbrunn, Beilngries-Im Ried, Wiesenacker). M. Trachsel jej

datuje do Ha C1 (TRACHSEL 2004, 466), jde ovšem o typ, který se vyskytl v hrobě prokazatelně datovaném do *Ha C2a*, dochází tedy opět k regionálnímu posunu datování.

Obr. 47. Postranice a roubíky doby halštatské. 1 – 131. Brno-Obřany H169 – „V Širokých“; 2 – 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko; 3 – 141. Křenovice – „Hradisko“, okr. Přerov; 4 – 139. Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov; 5 – 123. Brno-Holásky H3 – „U Tuřan“; 6 – 154. Náměšť na Hané-Biskupství – „Vrchy“, okr. Olomouc; 7 – 157. Podivice – „Na valech“, okr. Vyškov.

5.8.2.3 Ozdoby

Čtyřlístkový knoflík typu Gemeinlebar (KNO 15a; M BDk3). Evidujeme je ze Slatinek – „Nivek“ (kat. č. 162; **obr. 48:4**) a Trstěnic H3 – „Rybníků“ (kat. č. 168; **obr. 48:5**). Jádru výskytu leží v Rakousku (Gemeinlebar, Hallstatt, Stillfried), M. Trachsel jej klade již od časného Ha C1 do pozdního Ha C1, z lokality Perná – „Kotelná“ (kat. č. 79; **obr. 44:3**) však odpovídá spíše ještě thráko-kimmerijskému horizontu, v porovnání s exemplářem Ha C ze Slatiníc a Trstěnic vykazuje větší provlékací kroužek a výzdobu charakteristickou spíše pro Ha B3, typ je tak možné rámcově datovat do *Ha B3/Ha C1a*.

Tutulovitý knoflík typu Morašice (TUT 02c; M BDk5). Tutulovité knoflíky doby halštatské jsou charakteristické jedním provlékacím kroužkem, hladkou profilací a ostrým, špičatým zakončením (**obr. 48:1**). Evidujeme je z lokalit Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 22), Morašice – „U mohyly“ (kat. č. 152), Těšetice obj. 38 – „Vinohrady“ (kat. č. 165). Jde pravděpodobně o moravský typ, dále se vyskytl až v Bavorsku v Lubburgu-Rammersdorfu, M. Trachsel je klade do Ha C1b (TRACHSEL 2004, 549), což neodpovídá, je možné je jistě datovat do *Ha C2a*.

Tutulovitý knoflíky s osmi očky po stranách typu Gendorf (TUT 01b; M BDk6). Evidujeme jej z lokalit Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“ (kat. č. 193; **obr. 48:2**) a Morašice – „U mohyly“, okr. Znojmo (kat. č. 152). Jde o vzácně zastoupený typ – vyskytl se na území

Holandska (Oss), Bavorska (Beratzhausen, Emmerting-Gendorf), Čech (Bylany), Polska (Kamieniec u Toruně), a Maďarska (Sömlóvásárhely), datován má být do Ha středního Ha C1 (TRACHSEL 2004, 547–548), na Moravě prokazatelně Ha C2.

Polokulovitý knoflík typu Beratzhausen (KNO 01d; M BDK7). Nalezen byl na lokalitách Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“ (kat. č. 120; **obr. 48:3**), Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 121), Břeclav – „Žleby“ (kat. č. 132), Dobelice – „zahrada domu č. 67, č. parcely 107/1“ (kat. č. 134), Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“ (kat. č. 140), Modřice H1800 – „Sádky“ (kat. č. 145), Mokrý-Horákov (kat. č. 150), Mokrý-Horákov – „Hlásnica“ (kat. č. 151), Morašice – „U mohyly“ (kat. č. 152), Polkovice (kat. č. 158), Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“ (kat. č. 159). Vyskytuje se prakticky v celé Evropě a je datován do Ha C1a–C2a (TRACHSEL 2004, 648).

Pohárkovitý knoflík typu Brno-Holásky (M BDK8). V Brně-Holáskách H1 – „U Tuřan“ (kat. č. 120; **obr. 48:6**) byl nalezen pouze jediný kus, který je naprostým unikátem, datovat jej lze ale dle dalších předmětů do *Ha C2a*.

Podlouhlý knoflík typu Obernrich (KNO 11b; M BDK9). Z Trstěnic H3 – „Rybníku“ (kat. č. 168; **obr. 48:8**) známe jeden kus. Jde o vzácný typ, který známe jen ze tří lokalit – bavorského Obernrichtu a Hradenína a Mírkovic v Čechách, typ e vyskytuje v Ha C1 a pak znovu až v *Ha D1b* (TRACHSEL 2004, 474).

Knoflík ve tvaru tlapy šelmy typu Habrůvka (M BDK10). Unikátní kus známe z Habrůvky – „Býčí skály“ 6 (kat. č. 136; **obr. 48:7**). A. Meljukova je klade do oblasti severního Příkavkazi, jejich datování pak odpovídá *Ha D1b–D2* (MELJUKOVA 1977).

Tutulovitá průvlečka typu Buchheim (RFK 07; M BDd5). Vyskytla se na lokalitách Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 22; **obr. 48:8**) a Mokrý-Horákov – „Horákovský hrad“ (kat. č. 149). Jde o typ zastoupený spíše v Čechách (Lovosice, Straškov-Račíněvec), Polsku (Biskupin, Kamieniec) a Slovinsku (Doroslovo, Novo Město). Datován je do Ha C1b, na Moravě prokazatelně *Ha C2a* (TRACHSEL 2004, 528).

Otevřená tutulovitá průvlečka s pěti trny typu Niederfellabrunn (RFK 08; M BDd6). Průvlečka byla nalezena na lokalitách Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 122) a 151. Mokrý-Horákov – „Hlásnica“ (kat. č. 151; **obr. 48:11–12**). Jádro výskytu leží v Čechách (Dýšina, Lhotka), datace je opět o půl fáze posunutá oproti M. Trachselovi, který je datuje do Ha C1b (TRACHSEL 2004, 528), na Moravě bezpečně *Ha C2a*.

Průvlečka s ploškou a polokulovým výstupkem typu Solany (RFK 10c; M BDd7). Doložit se je podařilo pouze v Hrušovanech u Brna H2 – „U tří mostů“ (kat. č. 140; **obr. 48:10**) a v Seloutkách H2/1926 – „Na Šťastných“ (kat. č. 159). Jde o málo zastoupený typ vyskytující

se spíše v Čechách (Kyšice, Rvenice), datovaný je pak do středního Ha C2 (TRACHSEL 2004, 529), v kontextu Moravy pak *Ha C2b*.

Prolamovaná průvlečka typu Oslavany (M BDd8). Prolamovaný exemplář z Určic H6 – „Hájových“, (kat. č. 169; **obr. 48:13**), se vzdáleně podobá kusu ze Somló-berg (PATEK 1993, Abb. 47:7), jejich chronologicko-typologická příbuznost je však nejasná a tedy i datování samotného celku.

Stupňovitá průvlečka typu La Butte (KNO 06i; M BDd9). Jediný kus je doložen z Lanžhotu – „Podsedeck“ (kat. č. 142; **obr. 48:14**). Typ je znám pouze u Eberdingenu-Hochdorfu, Herbetingenu-Hundesringenu a Sainte-Colombe, datován je do *Ha D2* (TRACHSEL 2004, 473), vzhledem k překříženému provlékacímu kroužku se nabízí i datování spíše pozdější, *Ha D2b*.

Vyklenutá průvlečka typu Lhotka (RFK 05b; M BDd10). Evidujeme ji z lokalit Bošovice H2 – „U dvou závor“ (kat. č. 118; **obr. 48:15**), Modřice H3815 – „Rybníky“ (kat. č. 147; **obr. 48:16**), Mokrý-Horákov, okr. Brno-venkov (kat. č. 150), Mokrý-Horákov – „Hlásnice“ (kat. č. 151) a Slatinky PH 172 – „Nivky“ (kat. č. 161). Jde o typ vyskytující se od Francie po Slovinsko, chronologicky je řazen do středního Ha C1–C2a, vyznívá i v C2 b (TRACHSEL 2004, 525).

Vyklenutá průvlečka s překříženými pásky typu Mitterkirchen (KNO 03d, M BD11). Několik exemplářů známe z lokality Modřice H3815 – „Rybníky“ (kat. č. 147; **obr. 48:17**). V Evropě se vyskytl pouze v Mitterkirchenu, Čížkovicích a Hradeníně, datován je do *Ha C1a* (TRACHSEL 2004, 471), zařazení modřických exemplářů je spíše mladší.

Křížová průvlečka typu Pullach (KZR 02; M BDd12). Typ charakterizovaný absencí výzdoby známe z Brna-Holásek H1 nebo H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 22) a Pavlova 1 – „Děvína“ (kat. č. 155). Z analogií lze zmínit Hallstat H672, Mitterkirchen nebo Hradenín, typ má být datován do *Ha C1b* (TRACHSEL 2004, 479), na Moravě prokazatelně ještě *Ha C2a*.

Křížová průvlečka typu Legrad (KZR 03; M BDd13). Typ charakterizovaný výzdobou známe z Brna-Holásek H1 nebo H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 22; **obr. 48:18**) a Habrůvky – „Býčí skály“ 6 (kat. č. 136). Charakteristický je spíše pro Slovinsko (Gradac, Legrad, Osovo) a datačně není příliš průkazný – jde od *Ha C1* nejméně do D1b (TRACHSEL 2004, 479).

Průvlečka se dvěma na sebe dosedajícími kroužky typu Brno-Holásky (M BDd14). Několik kusů známě z Brna-Holásek H1 nebo H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 22; **obr. 48:19**), jde o naprosté unikáty, které ale na základě celkového datování řadit do *Ha C2a*.

Průvlečka se třemi kruhy typu Hrušovany u Brna (M BDd15). Unikátní „trojlístkovitá“ průvlečka pochází z Hrušovan u Brna H2 – „U tří mostů“ (kat. č. 140; **obr. 48:21**), na základě ostatních předmětů ji lze poměrně spolehlivě datovat do *Ha C2b*.

Rourkovitá průvlečka typu Dobřčice (M BDD16). Evidujeme ji z Brna-Holásek H1 nebo H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 122; **obr. 48:20**) a Dobřčic – „Kamence“ (kat. č. 135). Předmět se vzácně vyskytuje ve V Evropě a na Kavkazu na poměrně širokém území, z analogií lze jmenovat např. Mezőcsát-Hörcsögös a Stillfried (METZNER-NEBELSICK 2002, 542; PATEK 1993, Abb. 31:27), zde jde však o součásti mužského kroje, na Moravě nelze vyloučit i funkci ozdoby postroje. Datování odpovídá pravděpodobně *Ha C2a–D1*.

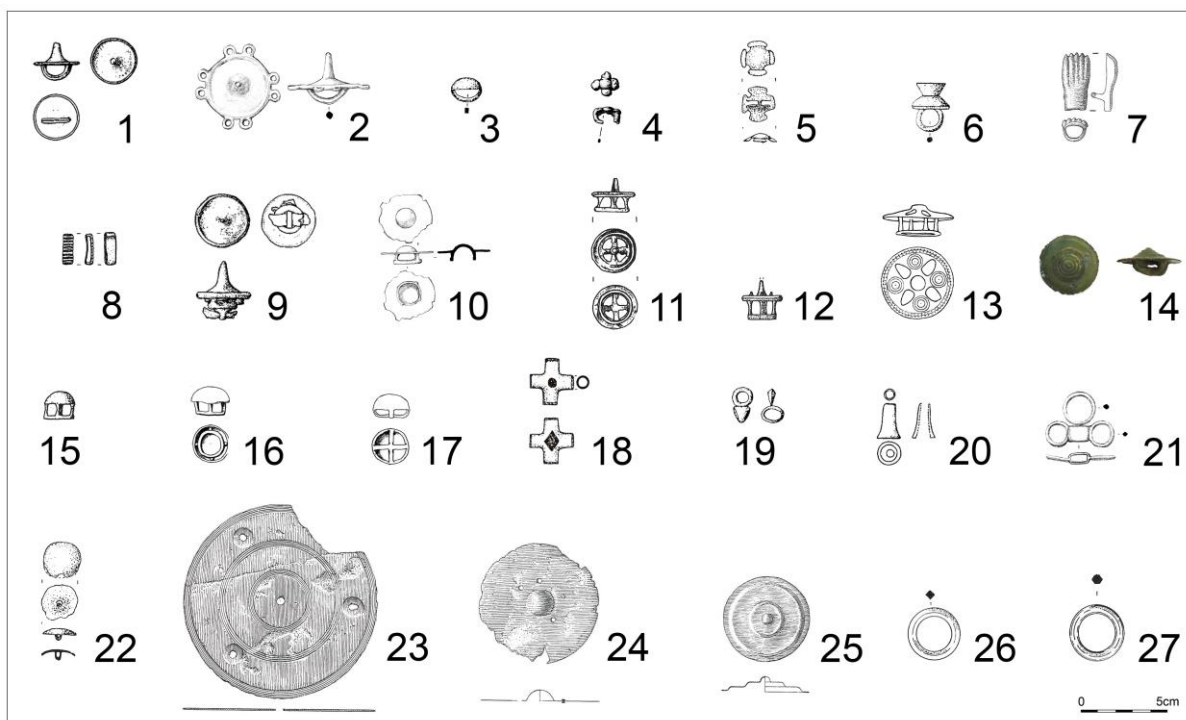
Plochá faléra typu Kuřim (M BDF1). Jeden exemplář evidujeme z Trstěnic H3 – „Rybníku“ (kat. č. 168; **obr. 48:22**), jde o typ dožívající ještě z doby bronzové, tedy maximálně v *Ha C1a*, později již absentuje.

Plochá faléra typu Opařany (FAL16b; M BDF10). Exemplář známe z Habrůvky – „Býčí skály“ 6 (kat. č. 136; **obr. 48:23**). Jde o vácné typy, evidujeme je již jen z Opařan, Rehlingu, Herbetingenu-Hundesringenu – „Heunenguru“ a polského Lubksa, datován by měl být do *Ha D1a* (TRACHSEL 2004, 452), v Habrůvce – „Býčí skále“ nejspíše přežívá do *Ha D1b*.

Faléra typu Obernricht (FAL 17b; M BDF11). Typ evidujeme z Habrůvky – „Býčí skály“ 6 (kat. č. 136; **obr. 48:24**), vyskytuje se spíše vzácně (Augsburg-Wellenburg, Altheim-Heiligkreuztal – „Hochmile“ či Mírkovice 11), datován je do *Ha D1b* (TRACHSEL 2004; 453).

Stupňovitá faléra typu Niederrieden (FAL 17d; M BDF12). V Habrůvce – „Býčí skále“ 6 (kat. č. 136; **obr. 48:25**) bylo zjištěno několik exemplářů, jde o typ, který se dále vyskytl pouze v Dillingenu a Niederriedenu, datován je do *Ha D2b–3* (TRACHSEL 2004; 453).

Kroužky (M BDC). Kroužky z různých materiálů a různých profilací (**obr. 48:26–27**) se vyskytly na lokalitách: Bošovice H2 – „U dvou závor“ (kat. č. 118), Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 121), Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“ (kat. č. 122), Brno-Holásky H3 – „U Tuřan“ (kat. č. 123), Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“ (kat. č. 139), Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“ (kat. č. 140), Modřice H3815 – „Rybníky“ (kat. č. 147), Mokrý-Horákov – „Hlásnica“ (kat. č. 151), Morašice – „U mohyly“ (kat. č. 152), Náměšť na Hané-Biskupství – „Vrchy“ (kat. č. 154), Seloutky H2/1926 – „Na šťastných“ (kat. č. 159), Slatinky PH 172 – „Nivky“ (kat. č. 161), Trstěnice H3 – „Rybník“ (kat. č. 169), nevykazují chronologický význam.

Obr. 48. Ozdoby doby halštatské. 1,9,18,20 – 122. Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město; 2 – 139. Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů; 3,6,19 – 120. Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“, okr. Brno-město; 4 – 162. Slatinky – „Nivky“, okr. Prostějov; 5,8,22 – 168. Trstěnice H3 – „Rybník“, okr. Znojmo; 7,23–25 – 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko; 10,21 – 140. Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov; 11–12 – 151. Mokrá-Horákov – „Hlásnica“, okr. Brno-venkov; 13 – 169. Určice H6 – „Hájové“, okr. Prostějov; 14 – 142. Lanžhot – „Podsedy“, okr. Břeclav; 15,26–27 – 118. Bošovice H2 – „U dvou závor“, okr. Vyškov; 16–17 – 147. Modřice H3815 – „Rybníky“, okr. Brno-venkov.

Obr. 49. Rekonstrukce postroje z doby halštatské, fáze Ha C2 a ukázka jeho použití (foto: D. Cvakálek).

5.8.2 Postroj doby laténské

5.8.2.1 Udidla

Udidlo typu Beine (MST 16c; M BB10). Pravděpodobně polovina dvoučlánového udidla pochází z Lukova – „Ostrohu“ (kat. č. 193; **obr. 50:7**) a 202. Provodov 1 – „Rysov“ (kat. č. 202; **obr. 50:10**). Typ se vyskytuje v Čechách (Mírkovice, Skalice) a ve Francii (Beine, Chassemy) a je datován do *pozdního LT A* (TRACHSEL 2004, 491).

Udidlo typu Provodov (M BB11). Unikátní exemplář evidujeme z Provoda – „Rysova“ (kat. č. 202; **obr. 50:12**). Dle velikosti a zdobených postranic se podobá udidlům typu Sedlec (TRACHSEL 2004, 491) datovaným do *LT A*, liší se však středovou částí tvořenou prostou svorkou. Nicméně v následujících stupních se podobně drobná udidla již nevyskytují.

Hladké udidlo typu Bořitov (14A; M BB12). Známe jej z lokalit Boršice u Blatnice – „Lipinka“ (kat. č. 173; **obr. 50:1**), 174. Bořitov 1 – „Písky“ (kat. č. 174; **obr. 50:2**), Buchlovice – „Barborka“ (kat. č. 177, **obr. 50:3**), Ježkovice – „Černov“ (kat. č. 186; **obr. 50:4**), Lukov – „Ostroh“ (kat. č. 193; **obr. 50:5**), Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194; **obr. 50:8–9**), Provodov 1 – „Rysov“ (kat. č. 202; **obr. 14–19**). Jde o nejhojněji rozšířený typ, je datován od *LT C1*, *doznívá až v době římské* (WERNER 1988, 65, Taf. 87).

Profilované udidlo typu Dezmir (14C; M BB13). Evidujeme pouze jediný kus z Provodova 1 – „Rysova“ (kat. č. 202; **obr. 50:13**). Jádru výskytu leží na Balkáně (např. Dezmir, Lozna), typ je datován *od LT C1*, *doznívá až v době římské* (WERNER 1988, 67–58, Taf. 87).

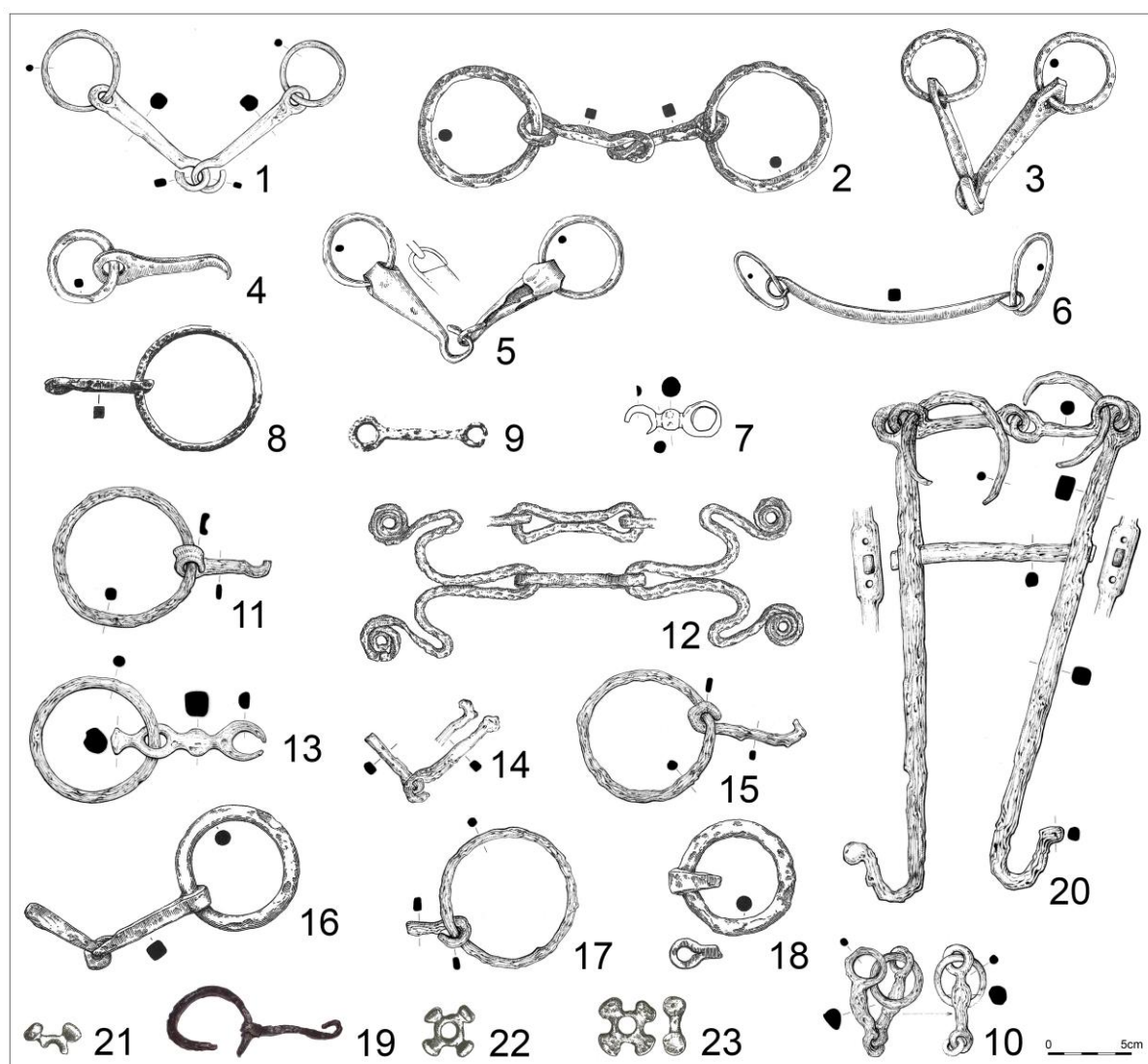
Roubíkovité jednočlákové udidlo typu Lukov (14A; M BB14). Jediný kus se vyskytl v Lukově – „Ostrohu“, okr. Znojmo (kat. č. 193; **obr. 50:6**). Typ se vyskytl na lokalitě La Tène, datovat jej lze spíše *obecně do doby laténské* (SCHÖNFELDER 2002, 251).

Udidlo thráckého typu (16A; M BB15). Z Provodova 1 – „Rysova“ (kat. č. 202; **obr. 50:20**) evidujeme kompletně dochované udidlo, z Malého Hradiska – „Staré Hradiska“ (kat. č. 194; **obr. 50:21–23**) pak čtyřvývalkové středové ozdoby. Jde o typ rozšířený zejména na Balkáně (Blandiana, Kameno Opole, Bělehrad – „Karaburma“) datovaný do *LT C2–D2* (WERNER 1988, 81–100, Taf. 87).

5.8.2.1.1 Exkurz – časně laténská udidla

Časně laténská udidla jsou pozoruhodná zejména díky své malé velikosti. Některé exempláře jsou pouze jednočlákové a středová část má pouhých 6–7 cm (např. Sedlec-Hůrka, Želkovice či Donauwörth; FRANC 1890, 208, Taf. XXXIX:8-9, XLI:8-9; PAULI 1983, 468–585, Abb. 1). Experimentálně bylo prokázáno (viz kap. 7), že toto udidlo nelze použít ani na ponyho. Nabízí se otázka, komu tedy patřilo. V literatuře koluje názor, že by mohlo jít o udidla určená jelenům (nejnověji CHYTRÁČEK et al. in press). Jakkoli se možnost ochočit jelena zdá

nepravděpodobná, i když podobná zvířata běžně ježděna jsou (např. kmen Sámí jezdí na sobech), jisté indicie můžeme sledovat. Jelen je již pro dobu halštatskou posvátným zvířetem či bohem, figurální vyobrazení známe z vozíku ze Strettwegu, kde nad ním lidská postava zdvihá sekeru k obětování (JOCKENHÖVEL-KNOCHE 2003, 196). Důležitá jsou i dvourozměrná zobrazení – na nádobách z Biskupinu a zejména Lazy, kde jsou vyobrazeni čtyři jezdci na koních a dva na jelenech, z Val Camonici známe jezdce na jelenovi obklopeného třemi postavami (GEDIGA 2002, 117). V oblasti Champagne dokonce vidujeme hrob jelena s udidlem a ozdobami postroje (PAULI 1983, 468-471, Abb. 4). V době laténské již bůh – jelen – dostane i jméno – Cernunnos. Zda byli ale jeleni skutečně ježděni, či snad šlo o jejich symbolické zkrocení, nebo v časně laténské přichází nové, extrémně malé plemeno koní, zůstává předmětem diskuzí.

Obr. 50. Udidla doby laténské. 1 – 173. Boršice u Blatnice – „Lipinka“, okr. Uherské Hradiště, 2 – 174. Bořítov 1 – „Písky“, okr. Blansko, 3 – 177. Buchlovice – „Barborka“, okr. Uherské Hradiště, 4 – 186. Ježkovice – „Černov“, okr. Vyškov, 5–7 – 193. Lukov – „Ostroh“, okr. Znojmo, 8–9, 21–23 – 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, 10–20 – 202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín.

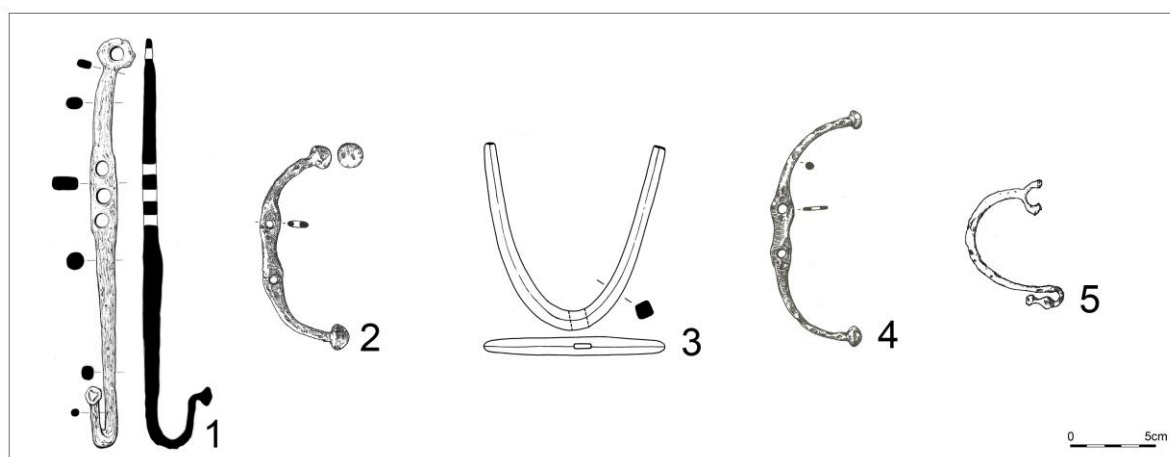
5.8.3.2 Postranice

Postranice udidla typu Býkovice (M BC15). Z Býkovic 1 – „Podnivčí“ (kat. č. 178; **obr. 51:3**) evidujeme exemplář, který se podobá postranicím typu Berru, datovaným do *LT A1b–B1a*, je však opatřen pouze jediným otvorem a jde tak možná o lokální typ časně laténké postranice.

Postranice udidla typu Staré Hradisko (5B; M BC16). Z lokalit Bořitov 1 – „Písky“ (kat. č. 174; **obr. 51:2**) a Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194; **obr. 51:4**) evidujeme po jednom kuse. Analogie známe z lokalit Mukačevo – „Gaiš-Lovačka“ či Dobrosloveni, tyto exempláře jsou datovány do *LT B1–2* (WERNER 1988, 41; Taf. 87)

Postranice udidla thráckého typu (16A; M BC17). Z Boršic u Blatnice – „Lipinky“ (kat. č. 173; **obr. 51:1**) známe jeden exemplář, další, doposud nepublikovaný exemplář, byl získán ze Zadního Arnoštova – „Na Žlábkách“.¹⁷ Jde o typ rozšířený zejména na Balkáně (Blandiana, Kameno Opole, Bělehrad – „Karaburma“) datovaný do *LT C2–D2* (WERNER 1988, 81–100, Taf. 87).

Postranice udidla italského typu (17; M BC18). Jediný kus je doložen z Malého Hradiska – „Staré Hradiska“ (kat. č. 194; **obr. 51:5**). Typ je rozšířen stejně jako udidlo thráckého typu, zejména na Balkáně (Craiva, Piatra Roșie) liší se pouze časovým výskytem a tvarem postranic. Je datovaný do *LT D1–2* (WERNER 1988, 103–105, Taf. 87).

Obr. 51. Postranice doby laténské. 1 – 173. Boršice u Blatnice – „Lipinka“, okr. Uherské Hradiště, 2 – 174. Bořitov 1 – „Písky“, okr. Blansko, 3 – 178. Býkovice 1 – „Podnivčí“, okr. Blansko, 4–5 – 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov.

5.8.3.3 Ozdoby

Trojlistkovitá průvlečka typu Staré Hradisko (M BDD16). Známe je z Malého Hradiska – „Staré Hradiska“ (kat. č. 194; **obr. 52:4,6–9**), Břeclavi – „Žlebů“ (kat. č. 176; **obr. 52:3**) a

¹⁷ Za informaci a možnost uvedení v práci laskavě děkuji D. Víchovi.

Hevlína – „Ostrohu“ (kat. č. 182; **obr. 52:5**). Vyskytují se v oppidálním prostředí v Čechách (Stradonice, Tršice) a ve Slovinsku, datovány jsou do *LT C2–D1* (ČIŽMÁŘ 1993, 216).

Plochá faléra typu Kuřim (M BDF1). Jeden exemplář evidujeme z Malého Hradiska – „Staré Hradiska“ (kat. č. 194; **obr. 52:1**), jde o typ hojně se vyskytující v době bronzové, vzácně v době halštatské, v době laténské dožívá.

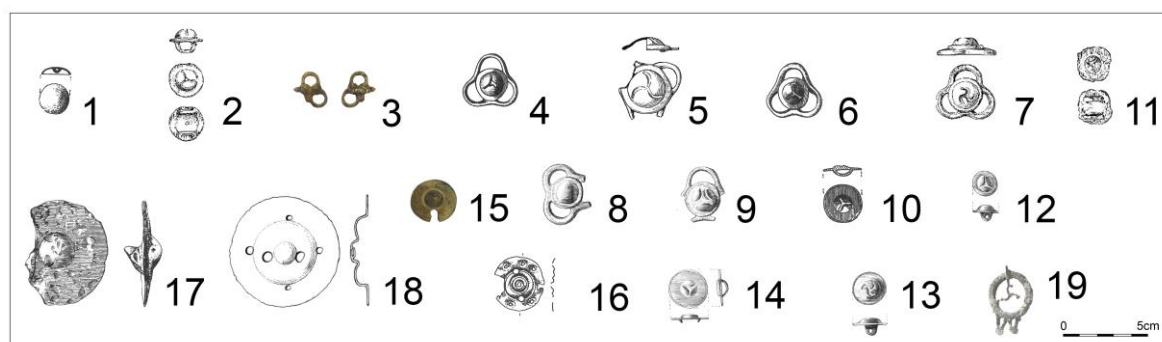
Faléra typu Manching (M BDF13). Jeden kus známe z Plenkovic – „Záhumenic“ (kat. č. 198; **obr. 52:17**). Vyskytuje se v oppidálním prostředí, tedy *LT C2–D1* (SCHÖNFELDER 2002, 254–259).

Faléra se zdobeným středem typu Velem St. Vid. (M BDF14). Známe je z Malého Hradiska – „Staré Hradiska“ (kat. č. 194; **obr. 52:2, 10–14**). Vyskytují se v oppidálním prostředí zejména na území Slovinska, datované jsou do *LT C2–D1* (ČIŽMÁŘ 1993, 216).

Zdobená faléra typu Bořitov (M BDF15). Ojedinelý exemplář pochází z Bořitova 1 – „Písků“ (kat. č. 174; **obr. 52:16**). Jedinou doposud známou analogií je faléra z H6 z Kolligu, který je datován do *LT D2* (SCHÖNFELDER 2002, 254–259).

Faléra typu Kollig (M BDF16). Jeden kus pochází z Provodova 1 – „Rysova“, (kat. č. 202; **obr. 52:18**). Jedinou známou analogií je faléra z H6 z Kolligu, který je datován do *LT D2* (SCHÖNFELDER 2002, 254–259).

Závěsek typu Hofheim. Na Malém Hradisku – „Starém Hradisku“ (kat. č. 194; **obr. 52:19**) byl objeven jeden kus. Vyskytují se jak v pozdnělaténských hrobech (Hofheim, Kollig), tak v oppidálním prostředí, datovány jsou do *LT D1–2* (SCHÖNFELDER 2002, 266).

Obr. 52. Ozdoby doby laténské. 1–2, 4, 6–14, 19 – 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov; 3 – 176. Břeclav – „Žleby“, okr. Břeclav, 5 – 182. Hevlín – „Ostroh“, okr. Znojmo; 15 – 172. Borkovany – „Vysoudilka“, okr. Břeclav, 16 – 174. Bořitov 1 – „Písky“, okr. Blansko; – 17 – 198. Plenkovice – „Záhumenice“, okr. Znojmo, 18 – 202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín.

Obr. 53. Rekonstrukce postroje z časně doby laténské (foto: Z. Mírová).

Obr. 54. Rekonstrukce postroje z pozdní doby laténské, udidla thráckého typu (foto: M. Golec).

5.9 Jezdecká výbava

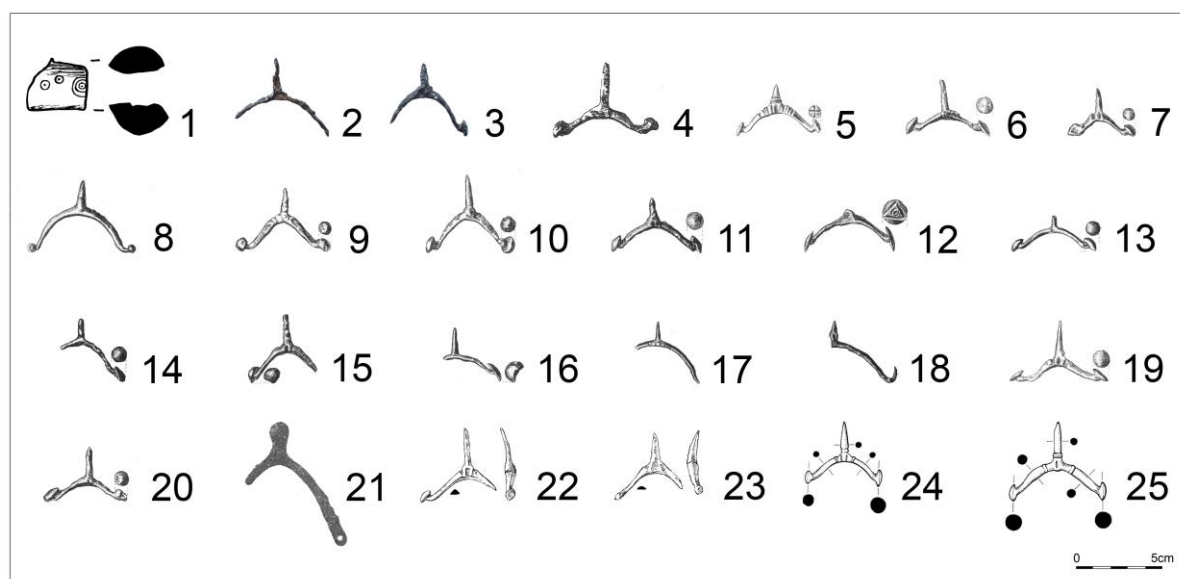
5.9.1 Ostruhy

Obloukovitá ostruha s knoflíky (M S1). Evidujeme z lokalit Boršice u Blatnice – „Lipinka“ (kat. č. 173; **obr. 55:2–3**), Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194; **obr. 55:4–20,22–23**) a Provodov 1 – „Rysov“ (kat. č. 202; **obr. 55:24–25**). Typické jsou pro oppidální období, *LT C2–D*, a vyskytují se prakticky na celé území laténské kultury.

Obloukovitá ostruha s přichytnými otvory se zaobleným trnem (M S2). Jediný a unikátní kus pochází z oppida Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (kat. č. 194; **obr. 21**). Vzhledem k nálezu v sídlištním objektu lze vyloučit novější intruzi, datovat ji lze do *LT C2–D*.

5.9.2 Bičičky

Předmět, který by bylo možno identifikovat jako objímku rukojeti bičičku, se podařilo dohledat v Křenovicích – „Hradisku“ (kat. č. 141; **obr. 55:1**). Bičičky, či také nagajky, se vyskytují v oblasti vekerzugské kultury, nejbližšími analogiemi jsou exempláře z H143/1953 z Chotína IA a H49/1961 z Chotína IB či Tiszalók Börtön, Jejich datování je širší, odpovídá *Ha C2b–D2* (KOZUBOVÁ 2008), na Moravu se mohly dostat spíše později.

Obr. 55. Ostruhy a bičičky z doby halštatské a doby laténské. 1 – 141. Křenovice – „Hradisko“, okr. Přerov, 2–3 – 173. Boršice u Blatnice – „Lipinka“, okr. Uherské Hradiště, 4–23 – 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov, 24–25 – 202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín.

5.10 Zobrazení koně

5.10.1 Figurální umění

5.10.1.1 Figurky

První figurální zobrazení koně pocházejí až z doby halštatské, i když většina exemplářů z Brna-Obřan byla mylně uváděna již do období popelnicových polí.¹⁸ Ze stupně Ha C1 pocházejí keramické figurky z Brna-Obřan – „Na Domovních“ (kat. č. 125; **obr. 56:1**), Brna-Obřan obj. LII – „Na Domovních“ (kat. č. 126; **obr. 56:2**), Brna-Obřan obj. LXIII – „Na Domovních“ (kat. č. 126; **obr. 56:3**) a bronzová figurka z Brna-Obřan H6 – „V Širokých“ (kat. č. 129; **obr. 56:4**). Analogické předměty známe např. ze Slovenska (Hrčeľa, Trstené při Hornáde; KAMINSKÁ 1986) či z Čech z Nemějic – „Burkováku“ (CHYTRÁČEK – CHVOJKA – JOHN – MICHÁLEK 2009), kde jsou aktivity datovány do Ha C2–D2, evidentně tedy pokrývají celou dobu halštatskou.

O něco mladší se jeví exemplář z Modřic H1800 – „Sádek“ (kat. č. 145; **obr. 56:5**)¹⁹, který je více schematizovaný a spadá spíše do Ha C2, podobně tvarovaný exemplář byl nedváno objeven v Mladé Boleslavi – „ul. Ptáček“ (SMEJTEK – ŠVÉDOVÁ 2016). Příklad zobrazení koně na užitém umění je pak koňská postranice ve tvaru hlavičky koníka z Křenovic – „Hradiska“ (kat. č. 141; **obr. 56:6**).

Unikátní zobrazení jezdce na koni pochází ze Strážnice 2? nebo Tvarožné Lhoty – „Šumárníku“ (kat. č. 208; **obr. 56:7**). Jeho původ je kladen do oblasti italského Este a Padovy (San Daniele, Mortise), mohl by pravděpodobně jít o součást kultovního vozíku. M. Čižmář (ČIŽMÁŘ 1992, 109) je přisuzuje spíše LT A–B1, M. Trefný takové datování považuje za horní hranici jejich výskytu a klade je spíše do Ha C–D (TREFNÝ 2015).

5.10.1.2 Zoomorfní spony

Výskyt zoomorfních spon s koníkem počíná už v Ha D3 (ČIŽMÁŘ 2004c), hojně se potom v různých modifikacích vyskytují v LT A (BINDING 1993). Z Moravy evidujeme exempláře datované do Ha D3 z Brna-Obřan – „V Širokých“ (kat. č. 128; **obr. 56:8**) a z Malhostovic – „U Brabinky“ (kat. č. 143; **obr. 56:9**). Do LT A je pak kladena spona z Jaroměřic nad Rokytnou-Vacenic – JZ intravilánu obce (kat. č. 184; **obr. 56:10**).

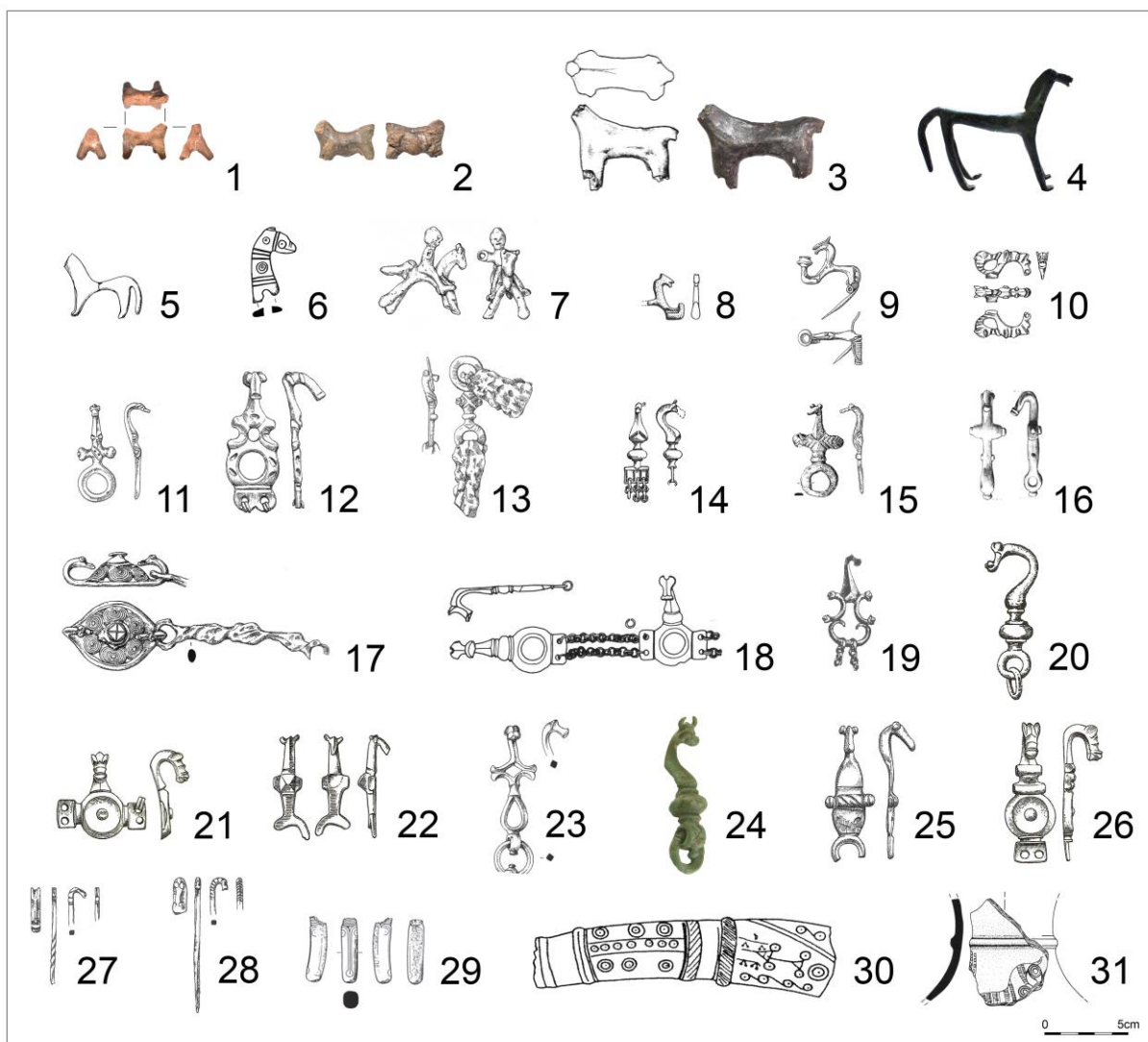
5.10.1.3 Opaskové zápony

Jde o poměrně hojně zastoupený předmět, známe 17 ks ze 16 lokalit (viz **obr. 56:11–26**). Zoomorfní opaskové zápony jsou běžně zastoupeným předmětem, vyskytujícím se napříč Evropou již od LT B prakticky do LT C2, i když se vzácně vyskytnou i v oppidálním prostředí (ČIŽMÁŘ 2018).

5.10.1.4 Jehlice

¹⁸ Bronzová figurka koníka z Brna-Obřan H6 – „V Širokých“ byla poprvé zařazena do doby pozdní doby bronzové V. Podborským (POSBORSKÝ 1970, Taf. 78:4), od té doby je tento názor nekriticky přejímán.

¹⁹ Za povšimnutí stojí fakt, že figurku zemřelý/zemřelá evidentně svíral v ruce v době uložení do hrobu, neboť se na ní nachází otisky papírných linií (HLOŽEK 2008, tab. 9).

Obr. 56. Zobrazení koně od doby bronzové po dobu laténskou. 1– 125. Brno-Obřany – „Na Domovních“, 2 – 126. Brno-Obřany obj. LII – „Na Domovních“, 3 – 127. Brno-Obřany obj. LXIII – „Na Domovních“, 4 – 129. Brno-Obřany H6 – „V Širokých“, 5 – 145. Modřice H1800 – „Sádky“, okr. Brno-venkov, 6 – 141. Křenovice – „Hradisko“, okr. Přerov, 7 – 208. Strážnice? nebo Tvarožná Lhota – „Šumárník“?, okr. Hodonín, 8 – 128. Brno-Obřany – „V Širokých“, 9 – 143. Malhostovice – „U Brabinky“, okr. Brno-venkov, 10 – 184. Jaroměřice nad Rokytnou-Vacenovice – JZ intravilán obce, okr. Třebíč, 11 – 175. Brno-Maloměřice 1 H52 – „Plíže“, okr. Brno-venkov, 12 – 180. Dolní Bojanovice 3, H 1/1985 – „Vsisko“, okr. Hodonín, 13 – 183. Holubice H21 – „Dílce“, okr. Vyškov, 14 – 190. Kunštát-Hluboké u Kunštátu H21 – „Dílce“, okr. Blansko, 15 – 192. Lovčičky 1, H2 – „Strážka“, okr. Vyškov, 16,27 – 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov, 17 – 188. Kozlany H14 – „intravilán“, okr. Vyškov, 18 – 189. Křepice 3, H1 – „intravilán“, okr. Břeclav, 19 – 195. Náměšť na Hané-Biskupství H2 – „Vrchy“, okr. Olomouc, 20 – 196. Omice, okr. Brno-Venkov, 21, 26 – 199. Ponětovice H2 – „Podíly“, okr. Brno-venkov, 22 – 200. Ponětovice H34 – „Podíly“, okr. Brno-venkov, 23 – 203. Ptení 3 – „Ptínky“, okr. Prostějov, 24 – 207. Stařechovice, okr. Prostějov, 25 – 209. Šlapanice 2, H6/1999 – „Široká pole“, okr. Brno-Venkov, 28 – 197. Pasohlávky-Mušov – „Betlém“, okr. Břeclav, 29 – 26. Držovice obj. 534 – „Díly odvahoviční“, okr. Prostějov, 30 – 135. Dobříčice – „Kamenec“, okr. Přerov; 31 – 187. Koryčany – „intravilán“, okr. Kroměříž.

Po jednom exempláři známe z Malého Hradiska – „Starého Hradiska“ (kat. č. 194, **obr. 56:27**) a Pasohlávek-Mušova – „Betlému“ (kat. č. 179, **obr. 56:28**). Jde o chronologicky dobře uchopitelný, náleží do LT C2–D1 a evidujeme jej ze dvou dalších lokalit – Novo Město a Velem St. Vid (ČIŽMÁŘ 2010).

5.10.2 Dvojměrné umění

Jako poslední zbývá zmínit zobrazení koní nejčastěji na rytinách. První nález schematizované hlavičky koně na postranici známe z Držovic obj. 534 – „Dílů odvrhovičnických“ (kat. č. 26, **obr. 56:29**) je datován již do období středodunajské mohylové kultury, z doby halštatské pak rytinu čtyřkolového vozu s párem koní z Dobřic – „Kamence“ (kat. č. 135; **obr. 56:30**) a z časné doby laténské zobrazení na kolkované lahvi z Koryčan – „intravilánu“ (kat. č. 187; **obr. 56:31**).

6. Nástin chronologie

V této kapitole autorka předkládá souhrnnou chronologii koňských postrojů doby bronzové až laténské na Moravě (v typologicko-chronologické analýze a následujících tabulkách označená písmenem M jako Moravia = Morava). Navazuje na chronologický systém P. Reineckeho, přidržuje se aktuálních systémů relativní chronologie vypracovaných domácími badateli (doba bronzová – SALAŠ 2005; doba halštatská – GOLEC – FOJTÍK in press; doba laténská – MEDUNA 1980a). Při chronologickém určení předmětů využívá prací U. L. Dietze (DIETZ 1987), H. G. Hüttela (HÜTTEL 1988), Ch. Pareho (PARE 1992), W. M. Wenera (WERNER 1998), M. Trachsela (TRACHSEL 2004) a M. Schönfeldera (SCHÖNFELDER 2002), případně dalších specialistů citovaných výše. Vzhledem k použití několika zdrojových prací, máme k dispozici různá označení typů předmětů souvisejících s koňskou tematikou, autorka uvádí vždy původní typ zavedený badatel včetně jeho označení, následuje označení předkládaného moravského systému. Pokud typ označení již nenese, autorka jej zavádí. Pro snadnější orientaci (a použití v budoucích cizojazyčných pracích) se přidržuje anglických termínů a předměty označuje kódy průběžně, tedy od doby bronzové po dobu laténskou jako W jako wagons = součásti vozu, Y jako yoke = součásti jha, B jako bridle = koňské postroje, I jako image = zobrazení koně. Součásti vozů jsou označeny jako N (nave = náboj), C (centre = středová část), S (socket = objímka), F (felloe = loukoť), H (hoop = obruč), T (tyre = ráfek), Cl (clip = svorka), L (linch pin = zákolník), B (body = korba), D (drawbar = oje), Sp (split pin = závlačka), Ap (axis pin = osový kolík), E (eight hinge = osmičkovitý závěsek). Součásti jha jsou pak označeny jak Y (yoke) a části mají následující kódy: L (leading circle = vodící kruh), D (decoration = ozdoba), T (toggle = roubík), P (pendant = závěs). Součásti postoje jsou označeny jako B (bridle) a nesou části: B (bit = udidlo), C (cheek piece = postranice), T (toggle = roubík), D (decoration = ozdoba) – ta se ještě dělí na k (knob = knoflík), d (drag decoration = průvlečka), f (falera), a (alloy = puklice), H (hook = hák), o (others = ostatní). V systému figurují ještě ostruhy – S (spur).

Souhrnný typologicko-chronologický systém pramenů s tématem koně na Moravě:

- Kování náboje kol typu Brno-Holásky (M WN1).
HaC2
- Kování náboje kol typu Blatec (M WN2). Ha D2.
- Kování náboje kol typu Mühlthal (M WN3).
Ha D1b–2a
- Kování náboje kol typu Wellenburg (M WN4).
Ha D2
- Kování náboje kol typu Urtenen (NBS 08c;
M WN5). Ha D3
- Kování objímek nábojů typu Tarcal (M WNS1).
B D – Ha B1, jádro B D/Ha A1
- Kování objímek nábojů kol typu Rumpenheim
(NBK 04a; M WNS2). Ha D1b
- Kování objímek nábojů kol typu Cannstatt (NBK
04c; M WNS3). Ha D2
- Kování objímek nábojů kol typu Grafenbühl (NBK
04d; M WNS4). Ha D2b
- Kování centrální části nábojů kol typu Bad
Cannstatt (NBH 08; M WNS5). Ha D2a–3
- Kování středové části kola (M WC1). Ha A2
- Středové kování nábojů kol typu Ludwigsburg
(NBZ 01; M WC2). Ha D2a–3
- Středové kování nábojů kol typu Apremont (NBZ
02; M WC3). Ha D2
- Kování loukotí kol typu Nürtingen (SPB 05;
M WF1). Ha D1b–2
- Kování loukotí kol typu Apremont (SPB 06;
M WF2). Ha D1b–2
- Kování loukotí kol typu Hochdorf (SPB 08a;
M WF3). Ha D2
- Kování loukotí kol typu Ludwigsburg (SPB 08b;
M WF4). Ha D2
- Kování obručí kol typu Habrůvka (M WH1).
Ha D1b–2
- Kování ráfků kol typu Brno-Holásky (M WT1).
Ha C2–D1
- Kování ráfků kol typu Wellenburg (RDR 07b;
M WT2). Ha D1b–2
- Kování ráfků kol typu Rumpenheim (RDR 07c;
M WT3). Ha D1b–2
- Kování ráfků kol typu Bubeneč (RDR 07d;
M WT4). Ha D3
- Svorka kol typu Bratčice (M WC11). Ha D1a
- Zákolník typu Seloutky (M WL1). Ha C2a–2a
- Zákolník s pŕlměsícovitým zakončením (M WL2).
LT C2–D1
- Zákolník s volným kruhem (M WL3). LT C–D
- Zákolník s bronzovou okrasnou hlavicí (M WL4).
LT C–D
- Zákolník se sekerovitým zakončením (M WL5).
LT D
- Zákolník s brýlovitým zakončením (M WL6). LT D
- Kování oje typu Habrůvka (M WD1). Ha D1b–3
- Vidlicovitý artefakt z vozu (M WB1). B D–Ha A2
- Bronzový litý trubičkovitý předmět s terčovitým
rozšířením typu Hart (M WB2). B D – Ha A
- Plošná plechová kování korby vozu typu
Dotternhausen (WKB 10; M WB3). Ha D2b
- Plošná plechová kování korby vozu typu
Allenlüften (WKB 11; M WB4). Ha D1b–2
- Plošná plechová kování korby vozu typu Cannstatt
(WKB 12; M WB5). Ha D2–3
- Rohová plechová polokulovitá kování korby typu
Habrůvka (M WB 6). Ha D2
- Polokulovitá kování korby typu Wellenburg (WKB
05a; M WB7). Ha D1–2
- Polokulovitá kování korby typu Donauwörth (WKB
05b; M WB8). Ha D2
- Balustrádové sloupky korby s parohovou objímkou
typu Rovná (M WB9). Ha D3
- Parohové destičky korby typu Rovná (M WB10).
Ha D1–3
- Koncová ozdoba vozu (M WB11). Ha C2–D2
- Pérové závlačky (M WSp1). LT C2–D1
- Osový kolík se zářezem (M WAp1). LT C2–D
- Osový kolík se zalomením (M WAp2). LT C2–D
- Rovný osový kolík (M WAp3). LT C2–D
- Obloukovitý osový kolík (M WAp4). LT C2–D
- Osmičkovitý závěsek (M WE). LT C2–D1
- Vodící kroužek (M YL1). Ha C2a
- Vodící kroužek typu Kappel (M YL2). LT D

Vodící kroužek typu Grabenstetten (M YL3).
 LT C2–D1
Vodící kroužek typu Orešak (M YL4). LT D
Vodící kroužek typu Hoppstädten (M YL5). LT D
Vodící kroužek typu Hoppstädten, varianta Malé Hradisko (M YL5b). LT D
Hřebíčky a nýtky (M YD1). Ha C2
Cvočky typu Thalmässing (BES 01b; M YD2).
 Ha C1–2
Ozdobné plíšky typu Moritzbrunn (ZGN 01; M YD3). Ha C2
Roubík typu Plaňany (KNE 05a; M YT1). Ha C2
Roubík typu Annelöv (KNE 05b; M YT2). Ha C2a
Roubík typu Lhotka (KNE 05c; M YT3).
 Ha C1b–2b
Roubík typu Býčí skála (M YT4). Ha D1b–2a
Závěs jha (M YP). Ha D1b
Nezdobené udidlo se spojovacím kroužkem
 (M BB1). Ha A1
Udidlo typu Ugra (MST 03a; M BB2). Ha B3–C1a
Udidlo typu Regelsbrunn (MST 05; M BB3).
 Ha B3–C1a
Tordované udidlo typu Vigna di Mezzo (MST 06; M BB4). Ha B3–C1a
Udidlo typu Regelsbrunn (MST 05; M BB3).
 Ha C1a
Tordované udidlo typu Bošovice (MST 07b; M BB5). Ha C1b– Ha C2a
Tordované udidlo typu Brno-Holásky (MST 09a; M BB6). Ha C2
Udidla typu Kameniec (MST 09x; M BB7). Ha C2
Hladká udidla typu Grosseibstadt (MST 12b; M BB8). Ha C2b
Hladká udidla typu Unterregesberg (MST 13; M BB9). Ha C2b–D1
Udidlo typu Beine (MST 16c; M BB10). LT A
Udidlo typu Provodov (M BB11). LT A
Hladké udidlo typu Bořitov (14A; M BB12).
 LT C1–D2
Profilované udidlo typu Dezmir (14C; M BB13).
 LT C1–D2
Roubíkovité jednočlákové udidlo typu Lukov (14A; M BB14). LT
Udidlo thráckého typu (16A; M BB15). LT C2–D2
Postranice typu Füzesabony (Tószeg; M BC1).
 B A2–3
Parohová postranice typu Tápé (M BC2). B B–C
Parohová postranice neznámého typu (M BC3).
 B B–C
Bronzová postranice neznámého typu (M BC4).
 B D/Ha A1
Bronzová postranice typu Larnaud-Bevtofte-Zbinice (M BC5). B D–Ha B1
Bronzová labuťkovitá postranice typu Dolany
 (M BC6). Ha B1
Bronzová postranice typu Černotín (TKN 04a; M BC7). Ha B2–3
Bronzové postranice typu Černogorovka (var. 8b; M BC8). Ha B2–3
Bronzová postranice typu Krhová (M BC9).
 Ha B2–3
Bronzová postranice typu Kamyševacha (M BC10). Ha B2–C1a
Bronzová postranice typu Kamennomostkoe (var. 3, speciální forma; M BC11). Ha B3
Bronzová postranice typu Šarengrad (TKN 06e; M BC12). Ha B3–C1a.
Postranice typu Brno-Obřany (M BC13). Ha C1a
Postranice typu Křenovice (M BC14). Ha D1b–2
Postranice udidla typu Býkovice (M BC15). LT A
Postranice udidla typu Staré Hradisko (5B; M BC16). LT B1–2
Postranice udidla thráckého typu (16A; M BC17).
 LT C2–D2
Postranice udidla italského typu (17; M BC18).
 LT D1–2
Postranní hák typu Lovosice (ZHK 03b; M BH1).
 Ha C1b–2a
Bronzový roubík s obdélným centrálním otvorem typu Pasohlávky-Mušov (M BT1). Ha A1
Roubík s vývalky typu Podivice (M BT2).
 Ha C1b–2a
Roubík typu Annelöv (KNE 05b; M BT3). Ha C2a

Tutulovitý knoflík typu Drslavice (M BDK1).
B D–Ha A1

Vyklenutý knoflík typu Kladky (M BDK2).
Ha A2–B3

Čtyřlístkový knoflík typu Gemeinlebarn
(M BDK3). Ha B3/Ha C1

Vyklenutá průvlečka s křížovitým provlékacím
kroužkem typu Pasohlávky-Mušov (M BDD1).
B D–B3

Zašpičatělá vyklenutá průvlečka s křížovitým
provlékacím kroužkem typu Ivančice (M BDD2).
B D–Ha A2

Čtyřhranná průvlečka typu Buchlovice (M BDD3).
Ha B3

Plochá faléra typu Kuřim (M BDF1). B C2–LT

Stupňovitá faléra typu Uničov-Benkov (M BDF2).
B D–Ha A1

Zašpičatělá faléra typu Mostkovice (M BDF3).
B D–Ha A1

Vyklenutá faléra typu Borotín (M BDF4).
Ha A2–B1

Polokulovitá faléra typu Jevíčko (M BDF5). Ha A1

Plechová vybijená faléra typu Černotín (M BDF6).
Ha B

Čtyřramenná faléra typu Kroměříž-Hradisko
(M BDF7). B C2

Vysoce profilovaná faléra typu Šebetov (M BDF8).
B D–Ha A1

Plochá plechová faléra typu Velké Opatovice
(M BDF9) ?

Puklička (M BDA). B D–Ha B3

Čtyřlístkový knoflík typu Gemeinlebarn
(KNO 15a; M BDK3). Ha B3/Ha C1a

Tutulovitý knoflík typu Morašice (TUT 02c;
M BDK5). Ha C2a

Tutulovitý knoflíky s osmi očky po stranách typu
Gendorf (TUT 01b; M BDK6). Ha C2

Polokulovitý knoflík typu Beratzhausen (KNO 01d;
M BDK7). Ha C1a–2a

Pohárkovitý knoflík typu Brno-Holásky (M BDK8).
Ha C2a

Podlouhlý knoflík typu Obernrich (KNO 11b;
M BDK9). Ha C1, Ha D1b

Knoflík ve tvaru tlapy šelmy typu Habrůvka
(M BDK10). Ha D1b–2

Tutulovitá průvlečka typu Buchheim (RFK 07;
M BDD5). Ha C2a

Otevřená tutulovitý průvlečka s pěti trny typu
Niederfellabrunn (RFK 08; M BDD6). Ha C2a

Průvlečka s ploškou a polokulovým výstupkem
typu Solany (RFK 10c; M BDD7). Ha C2b

Prolamovaná průvlečka typu Oslavany (M BDD8).
Ha C–D

Stupňovitá průvlečka typu La Butte (KNO 06i;
M BDD9). Ha D2b

Vyklenutá průvlečka typu Lhotka (RFK 05b;
M BDD10). Ha C1b–2b

Vyklenutá průvlečka s překříženými pásky typu
Mitterkirchen (KNO 03d, M BD11). Ha C1–2

Křížová průvlečka typu Pullach (KZR 02;
M BDD12). Ha C1b–2a

Křížová průvlečka typu Legrad (KZR 03;
M BDD13). Ha C1–D1b

Průvlečka se dvěma na sebe dosedajícími kroužky
typu Brno-Holásky (M BDD14). Ha C2a

Průvlečka se třemi kruhy typu Hrušovany u Brna
(M BDD15). Ha C2b

Rourkovitá průvlečka typu Dobříce (M BDD16).
Ha C2a–D1

Plochá faléra typu Opařany (FAL16b; M BDF10).
Ha D1

Faléra typu Obernricht (FAL 17b; M BDF11).
Ha D1b

Stupňovitá faléra typu Niederrieden (FAL 17d;
M BDF12). Ha D2b–3

Kroužky (M BDC). B B–LT

Trojlístková průvlečka typu Staré Hradisko
(M BDD16). LT C2–D1

Faléra typu Manching (M BDF13). LT C2–D1

Faléra se zdobeným středem typu Velem St. Vid.
(M BDF14). LT C2–D1

Zdobená faléra typu Bořitov (M BDF15). LT D2

Faléra typu Kollig (M BDF16). LT D2

7. Experimentální archeologie – koňský postroj

Archeologie, tedy věda zabývající se zodpovídáním otázek minulosti na základě archeologických pramenů (NEUSTUPNÝ 2007, 13), tato data nejen třídí a vyhodnocuje, ale nutně je také musí společnosti předat dál a to ve srozumitelné formě. Jedním ze způsobů, který je značně atraktivní pro veřejnost, je experimentální archeologie za souběžné prezentace. Archeologický experiment má v zahraničí dlouholetou tradici, jeho kořeny sahají na počátek 19. století. První zásady kontakty s touto disciplínou získávají skandinávští archeologové, kteří chtějí využít vědeckých metod k vysvětlení vzorců lidského chování (TRIGGER 2006, 130). V České republice se experiment etabluje zejména v 90. letech 20. století. Základní pravidla archeoexperimentu formulovali např. J. Coles (COLES 1973), na našem území pak J. Malina (MALINA 1980), M. Popelka (POPELKA 2000) nebo Z. Smetánka (SMETÁNKA 2000).

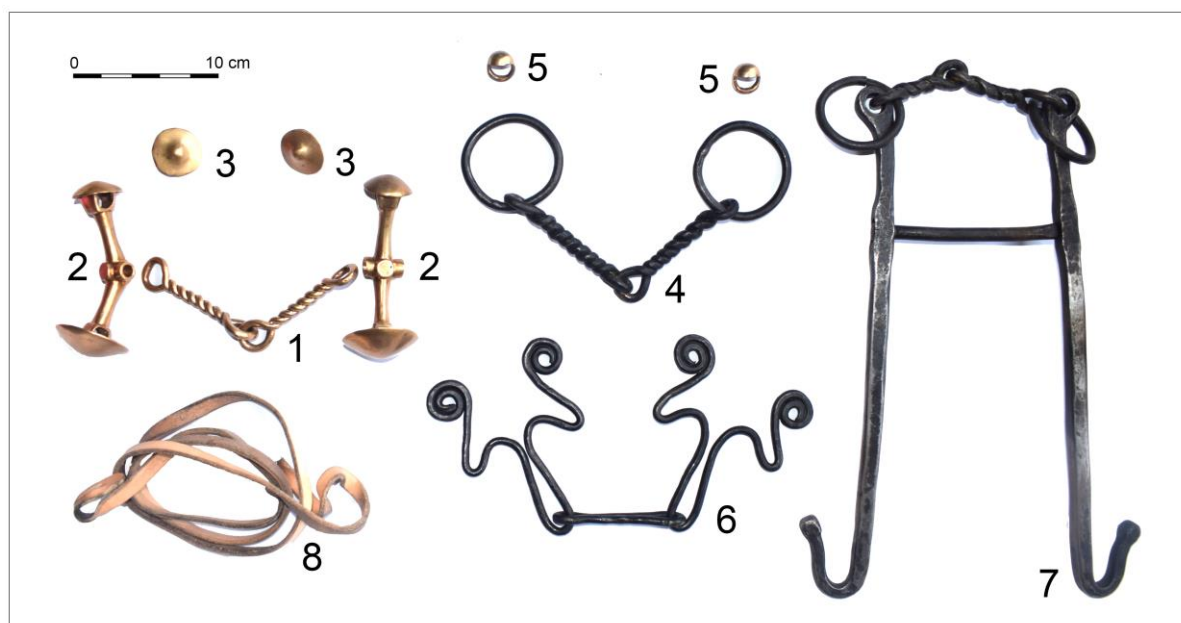
Jenže co vlastně je experimentální archeologie a k čemu slouží? Autorka se nejvíce ztotožňuje s definicí J. R. Mathieua: „*Experimentální archeologie je věda zabývající se kontrolovaným imitativním experimentem sloužícím k replikaci minulého fenoménu za účelem tvorby a testování hypotéz, k prokázání nebo zamítnutí analogií archeologických interpretací.*“ (MATHIEU 2002, 1). Experiment je také definován jako testování hypotézy v kontrolovaném prostředí, což znamená kontrolovat co nejvíce proměnných, které by mohly ovlivnit výsledek experimentu a více vysvětlit zkoumaný fenomén (INGERSALL – YELLEN – MacDONALD (eds.) 1977, 15). Detailní zaznamenávání jednotlivých kroků a opakovatelnost experimentu je nezbytné (COLES 1979, 9). Existují však formy archeologického experimentu, které nelze kontrolovat: jde o fenomenologické přístupy, tzv. *experience archeology*, kdy je hlavním účelem experimentu replikovat pocity a vjemy minulých společností (TILLEY 1994). Existují i přístupy, které vlastní „materiální“ experiment a vnímání určitých praktik skrze lidské tělo nerozdělují, ale naopak tvrdí, že obě složky nelze oddělit. Percepce se pak stává aktérem kulturní informace, ale zároveň to, co vnímáme, je přímým důsledkem toho, jak jednáme. Zároveň kulturní návyky pocházejí ze zvyku, dovednosti, úkonů opakovaných znovu a znovu (INGOLD 2000, 158). P. Bourdieu definuje kulturní strukturu jako výsledek naučeného, každodenního opakování, které má za následek určitý neměnný pohled na svět, pojmenovává ji jako habitus (BOURDIEU 1990). Proto se napodobování činnosti minulých společenstev stává prostředkem k rozpoznání a alespoň dílčímu pochopení prostého materiálního kontextu. Experimentální archeologie je pak multidisciplinární vědou kombinující analytické metody

(archeologie, přírodní vědy) a manuální dovednosti. Díky své atraktivnosti pro veřejnost je také pomyslným mostem mezi vědou a její prezentací (BUSUTTIL 2008–09, 62–63).

7.1 Proces tvorby rekonstrukcí

Archeologické rekonstrukce byly tvořeny za účelem zjištění tří rovin: 1. procesů výroby, 2. funkčního použití, 3. prezentace veřejnosti a popularizace archeologie. V první fázi výzkumu proběhla samotná typologicko-chronologická rešerše, dále rešerše využití určitých nástrojů v daných obdobích ve funkčních celcích a následně rešerše samotné výroby předmětů. Vytvořeny byly celkem čtyři rekonstrukce: 1. uzdečka z doby bronzové (udidlo **obr. 57:1**, postranice **obr. 57:2**, ozdoby **obr. 57:3**), 2. uzdečka z doby halštatské (udidlo **obr. 57:4**, ozdoby **obr. 57:5**), 3. udidlo z období časného laténu (**obr. 57:6**), 4. uzdečka z období pozdního laténu (udidlo **obr. 57:7**). Všechny čtyři rekonstrukce sestávají z několika částí – udidla, případně i postranic, ozdob a řemíneků. Lité části nástrojů (udidlo z doby bronzové, postranice z doby bronzové, ozdoby – falérky a polokulovité knoflíky) vytvořil R. Lukůvka (Kedar Foundry), šlo o lití na ztracenou formu a následné finální úpravy povrchu – hlazení a leštění. Kované součásti nástrojů (udidlo z doby halštatské, časného laténu a pozdního laténu) vytvářel Z. Čermák za použití tradičních kovářských metod, několikrát testoval samotnou techniku např. tordování či spojení určitých částí. Kožené součásti pak tvoří nevyčíněná kůže (**obr. 57:8**), která byla spojena pouze svázáním a nikoli sešitím kvůli snadnější montáži a demontáži komponent. Autorka již ve svých minulých pracích představila podobu koňského nástroje z doby halštatské – konkrétně nástroj z velmožských hrobů Brna-Holásek – „U Tuřan“ H1 a H2 (kat. č. 121–122; MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 11–12; **obr. 57:4–5**; celková rekonstrukce viz **obr. 49**), tento nástroj byl fyzicky zrekonstruován. Nástroj z doby bronzové vychází z nálezů depotu Bučovice-Kloboučky – „Radlovec“ (kat. č. 16, **obr. 57:1–3**; celková rekonstrukce viz **obr. 45**), umístění komponent a připojení řemení bylo vyřešeno dle práce U. L. Dietze (DIETZ 1988, Abb. 5). Koňský nástroj z pozdní doby laténské byl vytvořen dle nálezů celého pákového udidla z Provodova 1 – „Rysova“ (kat. č. 202, **obr. 57:7**; celková rekonstrukce viz **obr. 53**), připojení řemení je pak volně dle G. Jacobiho (JACOBI 1974, Abb. 47). Koňské udidlo z období časného laténu pochází také z Provodova 1 – „Rysova“ (kat. č. 202, **obr. 57:6**; celková rekonstrukce viz **obr. 54**), bylo testováno na základě zkušeností z ostatních období. Všechny nástroje mají přesné rozměry dle nálezů, čemuž bylo uzpůsobeno jejich testování. Bylo zjištěno, že udidlo z doby bronzové a halštatské svou velikostí odpovídá zhruba tlamě současného koně, zatímco udidlo z pozdní doby laténské bylo možné použít pouze na pony. Udidlo z období časného laténu bylo natolik drobné, že jeho funkční testování na

živém zvířeti nebylo možné, proto se autorka přiklání k jiným interpretacím (viz kap. 5.8.2). Předkládané rekonstrukce postrojů posloužily k ověření ovladatelnosti a praktického použití přímo na koni.

Obr. 57. Repliky součástí koňských postrojů. 1–3 doba bronzová, 4–5 – doba halštatská, 6 – časná doba laténská, 7 – pozdní doba laténská, 8 – kůže (1–3 – 16. Bučovice-Kloboučky – „Radlovec“; 4–5 – 120–121. Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“; 6–7 – 202. Provodov 1 – „Rysov“). 1,4,6–7 – udidla, 2 – postranice, 3,5 – ozdoby.

7.2 Archeologie a popularizace – exkurz (workshop)

Dne 6. dubna 2019 proběhl v Centru ekologických aktivit Sluňákov v Horce nad Moravou archeologický workshop (**obr. 58**), jehož cílem bylo otestovat funkčnost výše zmiňovaných rekonstrukcí. V první části workshopu, neboť byl doplňkovým programem v rámci odpoledne pro rodiny, byly představeny rekonstrukce oděvů z doby bronzové, halštatské a laténské. Ty přivezli a představili V. Čistáková z Národního muzea v Praze a P. Ondroušek (**obr. 59:1**).

Následovala krátká prezentace archeologických pramenů s tématem o koni a samotné funkční vyzkoušení. Podařilo se zjistit, že na udidlo z doby bronzové a halštatské kůň reaguje velice dobře, je velmi jemné k jeho tlamě a koni není nepříjemné. Také bylo zjištěno, že polokulovité knoflíky a provlékací očka falér mají ideální tvar a velikost, aby posloužily jako ozdobná pojistka v místě, kde je přivázán řemínek. Udidlo z pozdní doby laténské bylo testováno na ponym díky svým poměrně malým rozměrům. Šlo o velmi ostré udidlo, na které kůň reagoval intenzivně již při drobné pobídce. Zajisté sloužilo k dokonalému ovládnutí koně pravděpodobně zejména v soubojích, při běžném použití by bylo pro koně velmi nepříjemné, až bolestivé a dokonce by mohlo dojít k jeho zranění. Nepodařilo se vyzkoušet udidlo z období

Obr. 58. Plakát k archeologickému workshopu (podle Z. Mírové).

časné doby latéské, neboť ani nejmenšímu ponymu nebylo možné jej vložit do tlamy. Na základě analogie z časně latéského pohřebiště Villeneuve-Renneville v oblasti Champagne, kde byl pohřben jelen s takto drobným udidlem a částmi koňského postroje (PAULI 1983, 468–471, Abb. 4), se autorka rozhodla toto udidla vyzkoušet na lebce jelena. Experiment byl proveden zasazením udidla mezi čelisti lebky dospělého, poměrně vzrostlého jelena, kterému udidlo perfektně padlo do tlamy, dokonce růžicovité postranice seděly do lícních jamek. Podrobněji k této problematice viz kap. 5.8.2.

Obr. 59. Záběry z archeologického workshopu. 1 – názorná ukázka oděvů ze zkoumaných období, 2–3 – návštěvníci předměty nejen viděli při jejich použití, mohli si také osahat některé archeologické rekonstrukce (foto: I. Kolářová).

Díky archeologickému experimentu se podařilo ověřit množství archeologických hypotéz. Zároveň bylo testováno, jak atraktivním tématem pro veřejnost kůň v prehistorii vlastně je, návštěvníci si nejen vyslechli krátkou prezentaci, ale mohli si postroje prohlédnout a osahat (**obr. 59:2–3**), zájemci si mohli dokonce sami vyzkoušet jízdu na koni pravděpodobně s tím nejstarším koňským postrojem – obyčejnou ohlávkou bez udidla. Vše bylo také fotograficky dokumentováno I. Kolářovou a D. Cvakálkem (rekonstrukce viz **obr. 45, 49, 53, 54**). V rámci experimentu by bylo zapotřebí vyzkoušet postroje na různých koních v různých situacích, například v přítomnosti jiných koní či v simulované bitvě, ve cvalu a při použití zbraní.

8. Role koně v prehistorii

Kůň byl (a dodnes je) významný zvířetem již od paleolitu. V době bronzové a následující době železné nabyl jedinečného významu, stal se ceněným a prestižním zvířetem. Než se tak stalo, musel projít tisíciletími vývoje a šlechtění. Nejprve byl zkrocen a domestikován, aby sloužil jako živoucí zásoba masité potravy, v některých oblastech (např. ve střední Asii) byl brzy použit i k získání výživného kobyliho mléka (a kvašených nápojů z něj vyrobeného). Mnohem později byl kůň zapřažen do vozu a následně, pravděpodobně až v samotné době bronzové, poprvé využit k jízdě. Díky svým ideálním vlastnostem – rychlosti, houževnatosti a nenáročnosti na potravu se stal transportním prostředkem interkontinentálního obchodu, jeho hřbet sloužil lidem v bitvách, závodech i elitám k jejich reprezentaci, stal se prestižním darem, průvodcem na onen svět, symbolem božstev a mnohdy i jejich metamorfózou, a zejména jedinečným společníkem člověka na cestě prehistorií a historií.

8.1 Domestikace koně

Koňovití, tedy čeled' *equidae*, žije na naší planetě zhruba 60 milionů let. Za tak dlouhou dobu prodělala nesčetné evoluční změny v podobě zvyšování velikosti i změny stavby těla, koně pak byly cíleně selektovány a kříženy k získání plemen s určitými vzhledovými i charakterovými vlastnostmi (PICKERAL 2004, 162). Otázka, kdy a jak byl kůň domestikován, nebyla dosud uspokojivě vysvětlena, i když se o to pokoušelo množství badatelů (např. SERPELL 1989; CLUTTON-BROCK 1992; LEVINE et al. 1999; LEVINE 1999; 2006; BOZET 2007). V současnosti se má za to, že dnešní kůň má jediného společného předka – divokého koně *equus ferus*, který se jako jediný adaptoval na klimatické změny na konci pleistocénu (BODDAERT 1784). Přeživší koně se rychle šířili a adaptovali na různé klimatické podmínky a získali různorodé vlastnosti (např. kůň Przewalského adaptovaný na suché asijské

stepi, tarpan na lesní prostředí východní Evropy, tundrový kůň na výživově chudé sibiřské pláni; PICKERAL 2004, 165). Soudobé analytické metody výzkumu mtDNA vyvrátily teorii o jediném místě původu koně – bylo prokázáno, že moderní kůň má několik „prametek“ – klisen z různých období a různých geografických poloh, na druhou stranu otcovskou linii tvořilo pouze několik vybraných hřebců – „praotců“ (LEVINE 2006), což lze očekávat, klisny jsou obecně klidnější a snáze ochočitelné než hřebci (KMEŤOVÁ 2014, 28). Časová otázka domestikace je problematictější. Skeletální změny se v archeozoologickém materiálu promítnou až za několik generací (craniální směny, vertebrální změny, celková gracilita domestikovaných koní), jiné změny nelze spatřit vůbec (změny barvy koně, délka a jemnost žíní hřívky, povaha koně ad.; BECKER 1994, 154). V zásadě existují dvě teorie – první je domestikace koně ve východoevropských a asijských stepích v oblasti Přičernomoří a Kazachstánu v období kultur Botaj a Tersek někdy mezi roky 3500 – 2500 př. n. l. (OLSEN 2006; PARZINGER 2006, 213–221). Druhá teorie je poněkud střízlivější z hlediska datování a vychází z toho, že až do roku 3000 př. n. l. neexistují žádné přímé doklady domestikace koně (LEVINE 1999). Nestarší doklady, ovšem již s jasně doloženým využitím koně k tahu a jízdě (pohřby s vozy), jsou datovány okolo roku 2000 př. n. l. v oblasti kultury Sintashta-Petrovka z uralských stepí (ANTHONY – VINOGRADOV 1995), následují doklady z Předního východu, Egypta, Číny, Řecka a nepřímo i střední Evropy (LINDUFF 1979; PIGGOTT 1992; RAULWING 2000).

8.2 Rozšíření koně do střední Evropy

První intenzivní doklady využití koně evidujeme již ze starší doby bronzové, zejména z období věteřovské skupiny, jde o první přímé doklady využití koně v jezdectví – postranice koňských udidel, lze tedy očekávat, že došlo k prvnímu masivnímu rozšíření koně do střední Evropy. V období popelnicových polí, v B D a Ha A1 evidujeme dokonce první přímé doklady vozů a koňských udidel, i když jsou to nálezy veskrze sporadické. Výskyt pramenů o koni se zintenzivňuje znovu v samotném závěru období popelnicových polí (Ha B2–3), pravděpodobně pod vlivem nomádsko-pasteveckých kultur (tzv. Thráko-kimmerijský horizont). Otázkou, kterou se zabývá mnoho badatelů, je, zda byl kůň prvně zapřahán či využíván k jízdě. Nejstarší nálezy, např. z kultury Botaj dokládají použití udidel, což ovšem nutně neznamená jezdectví, první vyobrazení, např. z egyptského Abydu, zobrazují využití koně k tahu dvoukolového vozu (HEROLD 2004, Abb. 1). Je nutné poznamenat, že první využití koně k jízdě je v archeologických pramenech prakticky nerozpoznatelné – nejspíš byl ježděn bez udidla, pouze na ohlávce tvořené provazem či řemínky, nebo mohl být využit i nákrční řemen či vůbec žádný postroj, kůň je pak ovládán hlasem nebo sedem jezdce (tzv. indiánský způsob jízdy, který svou

renesanci zažívá dnes při tzv. přirozeném způsobu jezdeckví).²⁰ Takový způsob jízdy pak nezanechá dentální změny, skeletální změny např. hrudních obratlů způsobené vahou jezdce se také nemusí projevit (ANTHONY 2007, 202). Jak již bylo řečeno výše, vzácně jsou osteologické pozůstatky koně objevovány v prostředí badenské kultury (přelom 4. a 3. tisíciletí př. n. l.; BENECKE 1994, 132), jezdecký / tažný kůň však byl pravděpodobně vzácně využíván až ve starší a střední době bronzové, ani v období popelnicových polí nejsou doklady nikterak hojné – přímé doklady v podobě součástí vozů či strojů jsou nalézány v prostředí depotů vázaných na elity tehdejší doby. Jinak tomu není ani v následující době halštatské, většina dokladů koně pochází z hrobů nejvyšší či vyšší střední společenské vrstvy. Teprve až v období pozdního doby laténské můžeme pozorovat jistý nárůst „běžného“ užití koně – masivní výskyt koňských strojů v prostředí sídlišť. Zároveň však jde často o stroje, které se velikostí udidel liší až o deset centimetrů a více, což ukazuje na značnou diverzitu koní v této epoše.

8.3 Využití koně v době bronzové, halštatské a laténské ve střední Evropě

Kůň jako zdroj masité potravy a materiálu. Primárním účelem domestikace koně byla pravděpodobně možnost mít k dispozici výživné koňské maso. Kůň je poměrně nenáročným zvířetem, co se stravování týče a i v nepříznivých klimatických podmínkách je schopen si pod ledem či sněhem pomocí tvrdých, zrohovatělých kopyt vyhrabat potravu ke spásání. Lov koně je sám o sobě poměrně náročnou disciplínou, kůň dokáže vyvinout rychlost až 600 m za minutu, umí skvěle manévrovat a stádo je vždy vedeno nejstarší a nejzkušenější klisnou, a i během jeho odpočinku vždy bdí nejméně jeden kůň, který ostatní upozorní na blížící se nebezpečí (MODLIŇSKA 1994). Dospělý kůň vyšší než 120 cm váží cca 300 – 600 kg, což slibuje množství výživného a dostupného masa, pokud se nachází v blízkosti lidského obydlí. Nejvíce masa poskytují stehna, krk a plece, konzumovat lze i žebra, vnitřnosti, oči, uši a další části (LEVINE 1998, 91). Druhotně byly využity i koňské kůže, kosti, šlachy, rohovina a žíně, morek a krev (v některých kulturách probíhá konzumace dokonce tak, že se šetrně nařízne céva, ze které krev odtéká do připravené nádoby a zvíře není usmrceno (DVOŘÁKOVÁ 2007, 52, 57). U některých nomádsko-pasteveckých kultur je dodnes konzumováno kobydí mléko (kumys). V dnešní době je konzumace koňského masa spíše tabuizována. Charakteristickým rysem je fakt, že jeho maso je poměrně tuhé oproti jiným druhům. S. Bökönyi se domnívá, že spotřeba koňského masa však byla v pravěku značně vysoká, i když byli nejspíše usmrceni koně zranění

²⁰ tzv. *natural horsemanship*, tedy přirozená komunikace či partnerství člověka a koně, který praktikuje i samotná autorka. Spočívá v co nejšetrnějším zacházení s koněm, bere na vědomí, že jde o živou bytost se specifickými potřebami, inteligencí a emocemi, čemuž přizpůsobuje jeho chov i výcvik (viz např. ROBERTS 1999; PARELLI 2003).

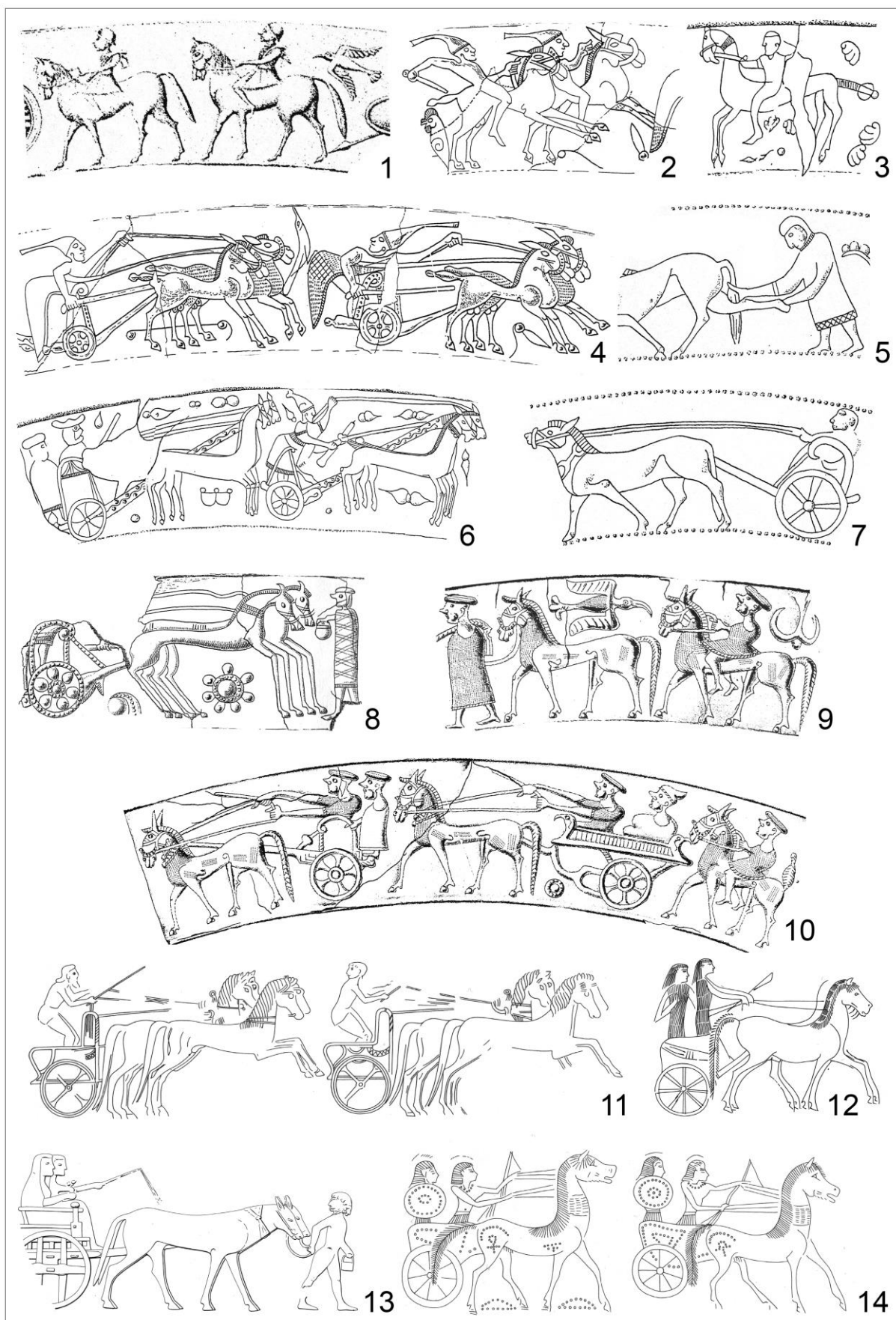
či nemocní (BÖKÖNYI 1993, 12–13). Na tento fakt však příliš nepoukazují archeozoologické nálezy ostatků koní, které jsou minoritní oproti skotu a jiným chovaným zvířatům (např. STUHLÍK 1993a, 330).

Kůň v zemědělství. Přímé doklady o užití koně v zemědělství k orbě či k tahu nákladních vozů prakticky neexistují, a to ani na Předním východě či v Egyptě, zde je kůň vždy buď ježděn či zapřahán. To může být způsobeno jednak celkovou gracilitou koně a jeho nedostatečnou velikostí (pro dobu halštatskou cca 130 cm), dále existencí jha, které je uzpůsobené spíše skotu než koni, a neposkytuje tak ideální rozložení sil. V neposlední řadě předpokládáme nemalou exkluzivitu koně – pokud byl využit k zemědělské práci, tak pravděpodobně pouze k náboženským účelům, např. orbě rituální brázdy (LÁZNIČKA 2009, 6).

Kůň jako nositel nákladu. K převážení či přenášení těžkých břemen byl kůň využit pravděpodobně v případech nutnosti, zejména v době bronzové a halštatské. Jeho drobná tělesná konstituce, např. oproti skotu, na to poukazuje. Pro dobu laténskou však již využití koně jako transportního zvířete diskutovat lze, díky hojným nálezům postrojů z prostředí sídlišť, kdy byl pravděpodobně zapřahán do vozu a převážel zboží na delší vzdálenosti.

Kůň v bitvách a soubojích. V době bronzové a železné byl kůň využit primárně k tahu a k jízdě. Na situlovém umění (Kuffarn; **obr. 60:2**) a výjevech z italských hrobek (např. Cerveteri, **obr. 60:14**) lze studovat zobrazení vozatajů či jezdců vybavených zbraněmi. Také není zcela jistě náhodné, že se součásti vozu a postrojů nacházejí v době bronzové v depotech s výzbrojí a výstrojí, stejně tak v době halštatské a laténské pak ve stejně vybavených hrobech (viz katalog lokalit, nebo např. hrob z Boé, SCHÖNFELDER 2002). Kůň a jeho výstroj byli zajisté symbolem bojovníků. Kůň musel projít specifickým výcvikem, který sloužil k eliminaci nechtěných jevů v bitvě, neboť je obecně poměrně plachým zvířetem. Náročný výcvik koní popisuje již chetitský text trenéra a chovatele koní Kikkuliše pocházející z 15. století př. n. l. (RAULWING – MEYER 2004).

Kůň jako dopravní prostředek. Ke studiu tohoto jevu opět poslouží výjevy na situlovém umění severní Itálie a Slovinska (Certosa, Arnoaldi, Benvenuti, Vače [Watsch]; **obr. 60:1,3,6,9–10**) a zobrazení z hrobek (Metapont, **obr. 63:13**). Mezi různými scénami velmi často spatřujeme výjev koně poklidně táhnoucího vůz se svými majiteli či poklidnou jízdu v kroku, dle oděvu lze usuzovat, že jde o tehdejší elity, které se tak pravděpodobně reprezentovaly před nižšími společenskými vrstvami. Kůň měl samozřejmě v interkontinentálním či alespoň interregionálním transportu význačnou roli, čemuž je věnována samostatná subkapitola 8.6.

Obr. 60. Kůň na situlovém a umění a výzdobě hrobek. 1–10 – situly; 11–14 hrobky. 1 – Certosa; 2,4 – Kuffarn; 3,6 – Arnoaldi; 5,7 – Benvenuti; 8 – Moritzing; 9–10 – Vače [Watsch]; 11 – Noiticattaro, H4; 12 – Praeneste, tomba Bernardini; 13 – Metapont; 14 – Cerveteri, Regolini Galassi (1–10 – podle LUCKE – FREY 1962; 11–14 – podle WOYTOWITSCH 1978).

Kůň při závodech spřežení. Závody spřežení jsou dalším dobře doloženým způsobem využití koně, který evidujeme jak ze situlového umění (např. Kuffarn, Arnoaldi; obr. 60:4,6), tak z italských hrobek (Noiticattaro; obr. 60:11). Z antického Řecka známe i přesná místa konání takových soutěží – šlo o závodistiště – hipodromy obdélníkového tvaru se zaoblenou stranou o délce asi 770 m. Jejich pozůstatky byly nalezeny v Delfách, Korintu a Pylu (DOLEŽAL – DOLEŽALOVÁ 1995, 122), pro střední Evropu však zatím takové přímé doklady chybí.

Kůň jako prestižní dar a jako oběť. Zoologické pozůstatky koní v hrobech jsou poměrně vzácné, z celého zkoumaného období je na Moravě známe pouze z lokality Habrůvka – „Býčí skála“ (fragmentární pozůstatky minimálně pěti jedinců na svou dobu pravděpodobně neobvykle vysokých, snad až 150 cm v kohoutku; PUCHER 1995) a Bratčice – „Mělčasnká“ (GOLEC 2005). Existují dvě teorie, které tento jev vysvětlují – 1. přidání kostí koně jako *pars pro toto*, kůň pak měl sloužit svému majiteli v záhrobí jako jezdecké či tažné zvíře, možná jej na onen svět měl přímo odvést; 2. pozůstatky pohřební hostiny či rituálů. Tak či tak, uložení byť jen částí koně může poukazovat na fenomén, který v době halštatské není neobvyklý – ukládání znehodnocených, fragmentárních předmětů v hrobech. Zde však pravděpodobně spíše než o tzv. „boty“ do rakve lze uvažovat o teorii obnovy, kdy hrob, tedy podsvětí, přímo zastupuje onen svět, zemi věčného jara, lúno bohyně – Matky Země. Co do něj člověk vložil, to se mu mnohonásobně vrátilo. Pohřeb jako takový byl v tomto případě cestou k oplodnění matky země, zemřelý pak prostředníkem, který výměnu zajišťoval (TESAŘ 2014). Rituály usmrcující koně k zajištění obnovy a plodnosti známe z mnoha případů napříč geografickým prostorem i časem. Na jaře, při římských slavnostech k počtě boha Marta, byly uspořádány equirie, závody koňských spřežení. Vítězný kůň byl poražen na Martově poli, zkonsumován, avšak hlava a ohánka vyly odňaty a vystavovány jako symbol (PROSDOCIMI 2003). Texty starověké Indie zase popisují obřady k legitimizaci královské moci pomocí rituální porážky nejlepšího hřebce bílé barvy. Ten byl pečlivě připraven – vykoupán, pomalován, ozdoben postroji, látkami a květinami a následně byl usmrcen. Královna potom s mrtvým hřebcem vykonala symbolickou soulož, následně mu byl opět odseknut ocas a hlava, které byly ještě obětovány bohu Agnimu, ohni (KUZMINA 2006, 264). Takové příklady známe i z evropského prostředí – Irsko či Skandinávie. Ve švédské Uppsale král rituálně podříznul koně a jeho krví polil kořeny posvátného stromu, následně mu utal hlavu a penis, které byly vystaveny a uctívány (DUBOIS 2006, 76). Všechny tyto rituály měly za cíl jediné – zajistit úrodu a blahobyt pro celou společnost. Na situle z Vače lze sledovat unikátní výjev – obětní průvod, kdy je za sebou vedeno množství zvířat, mezi nimi i kůň. Výše uvedené příklady dokládají význam koně

pro elity, je tedy vysoce pravděpodobné, že kůň platil i za prestižní dar mezi jednotlivými společenstvími.

Společník a přítel člověka. Pokud shrneme všechny předměty, které se koni vztahují, všechny role, které kůň měl, činnosti, které vykonával, není možné popřít jedinečné spojení člověka a koně. Některé archeologické prameny (např. poměrně drastická pákovitá udidla z pozdní doby halštatské) spíše poukazují na využití koně jako „pracovního“ nástroje, jde však spíše o výjimečné doklady. Na situle z Benvenuti (**obr. 60:5**) lze pozorovat výjev, kde muž pečuje o nohu koně či na situle z Moritzingu (**obr. 60:8**) napájení koně. Za povšimnutí stojí i uložení koní v hrobech v jejich spánkové poloze, doložené z Doroslova H11 (TRAJKOVIĆ 2008, 18), Chotína I, H121/1953 (KMEŤOVÁ 2014, tab. 16) nebo Szentes-Vekerzugu H16 (PÁRDU CZ 1952, tab. 70:2). Ve všech případech je toto značně těžké zvíře pietně uloženo, mnohdy spolu s člověkem. Nepochybně tedy existovala jakási forma přátelství člověka a koně či alespoň úcty k němu, což dokládá jeho mimořádnou roli.

Kůň a náboženství. Jak již bylo řečeno výše, kůň často figuroval v náboženských rituálech a kultu. Problematika je natolik rozsáhlá, že jí je vyčleněna samostatná subkapitola 8.4. Na roli koně v náboženství je pohlíženo z několika úhlů, srovnávací archeoreligionistickou část pak provedl P. Laučík, který byl přizván k tomuto tématu. Jako specialista s rozdílnou metodikou přesahuje možnosti autorčina pojetí, které vychází z pohledu archeologie.

Prostředek sebeprezentace elit. Kůň byl nesporně provázán s nejvyššími společenskými vrstvami, jak již bylo ostatně zmíněno v této práci mnohokrát, což lze sledovat i na situlovém umění či výmalbě hrobek – že jde o elity, prozrazuje specifický oděv (**obr. 60:6,10,12,13**). Problematikou sociálního postavení majitelů a uživatelů koní se zabývá samostatná subkapitola 8.5.

8.4 Symbolika koně v náboženství

Kůň, mytologické zvíře, byl atributem božstva slunce, kterým táhnul kočár po obloze, přinášel tedy život. Na druhou stranu figuroval i ve chtonických kultech spojených s lunární symbolikou, zde představoval smrt. Spjoval v sobě tedy dva zdánlivě protichůdné mytologické systémy (COOPER 1986, 138). V době bronzové v lunární symbolice figuruje ještě symbol vodního ptáka, zejména labutě, v následující době halštatské se jejich zobrazování prolíná (PODBORSKÝ 2006, 229–231), což lze sledovat například v evoluci zobrazování boha Apollona – jeho vůz nejprve táhnou labutě a později plaví koně. Tato symbolika se přenesla i na kultovní vozíky, jež nacházíme po celé Evropě, z Čech lze zmínit vozík z Milavčíc, z Bavorska např. z Acholshausenu či z Dánska ze Skallerupu, zde již sluneční kotouč táhne kůň. Také je důležité zmínit labuťkovitou postranici z lokality Dolany-Nové sady – „Sádek“

(kat. č. 22), kde je na postranici koňského udidla využit motiv vodního ptáka. Všechny kultovní vozíky jsou honosně zdobené, z cenných kovů a nesou specifickou symboliku. Právě tyto vozíky představují jakousi fúzi mezi symbolem života i smrti. Slouží zároveň jako sluneční symbol, zároveň v nich však byl mnohdy v hrobech ukládán popel zemřelého, kterého měly transportovat na onen svět (PARE 1989, 82). Také v době halštatské, tentokrát již s v hrobech se skutečnými vozy, jejichž oje směřuje směrem k jihu (např. Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“; KOS 2011). Elity – velmoži, knížata, později králové, bojovníci a mýtičtí hrdinové, byli zobrazováni na vozech. Tito lidé, stejně jako jejich koně, byli příslibem fertility krajiny a mnohdy inkarnací božstev (KUZMINA 2006, 264). Kůň, stejně jako vládce, symbolizoval moudrost, inteligenci, urozenost, světlo, život, dynamickou sílu, muže a obecně mužskou plodnost, zároveň však mohl nést i ženské atributy – čistotu, nevinnost, ženu a ženskou plodnost, klid a rozvahu (COOPER 1986, 138).

Nemalou roli hrálo i zbarvení koně – světlé barvy, tedy bělouši, plaváci či ryzáci, symbolizovali světlo, slunce a život. Byli zapřaženi ve sluneční kočár Apollonův a Mithrův, sedlali je Dioskurové, indický Siddhártha či bohyně Kálí (ta zároveň ovšem představuje sílu ničivou, což poukazuje na prolínání). Černý kůň, tedy vraník, nesl opačné prvky – vodu, moře, podsvětí, smrt a chaos. Vraníci byli nejčastěji psychopompem, průvodcem na druhý břeh, a to zejména díky své intuici a schopnosti překračovat rozhraní mezi světy a vidět neviděné²¹ (COOPER 1986, 138). Hranice podsvětí je často vázána na vodní živel, např. řeku Styx. Spojení koně a vodního živlu je pak patrné v antické mytologii. Okřídlený kůň Pegas je synem Médúzy a Poseidona, jemuž táhne kočár kůň s rybím ocasem – *Hippokampei*. Poseidon byl původně zobrazován jako kůň, Démétér pak jako klisna. V místech jejich kultur pak byli právě koně nejčastější obětinou (BEVAN 1986, 195–196). Kůň je spojen i se ženou a se zemí, antické archaické božstvo Potnia Theron, Velká Matka a Paní zvířat, je často zobrazována v obklopení zvířat (PODBORSKÝ 2006, 225). Spojení koně a ženy se etabluje, existují vyloženě bohyně koní jako Epona či Kotys (které v sobě snoubí principy bohyní plodnosti a úrody, patronek koní i jezdců, zároveň mají ale v rukách i smrt; podrobněji viz kap. 8.4.2 Exkurz I). Kůň je také spojen s válečnými božstvy, např. s Martem (COOPER 1986, 138). Charakteristiky koně jsou tak ambivalentní – plodná, tvůrčí síla versus ničivost a válka, žena a muž, voda a oheň, světlo a temnota, intuice a moudrost, život a smrt.

²¹ Ještě v novověku byly koně používány k označení možného „vampýra“ či revenanta na hřbitovech, viz např. BARBER 1988; MAIELLO 2005.

8.4.2 Exkurz I – Epona, bohyně koní

Epona je původně galskou / keltskou bohyní, avšak její působnost se postupně rozšířila v rámci velké části Římské říše od Portugalska po Bulharsko, tento exkurz pojednává o jejím pronikání do impéria právě v době římské. Autorka považuje za nezbytné jej uvést, neboť jde o jedinečné „koňské“ božstvo, které získalo ve své době velké popularity. K bohyni neodmyslitelně patří kůň. Přímo ona sama je často zobrazena, jak sedí na koni bokem, nejčastěji bez sedla. Vzácně je zobrazena také v sedle, proutěném koši či jedoucí na voze, výjimečně sedí obkročmo. Může být také obklopena koňmi či poníky. Epona je často oděna v široký plášť a antické roucho, někdy je oděná jen od pasu dolů, na jiných zobrazeních je pak zcela nahá. K jejím atributům patří jak jezdecká výstroj, tak často i košík s úrodou, na některých ikonografických pramenech bývá zpodobněná s ptáky, psy nebo dětmi (BOTHEROYD – BOTHEROYDOVÁ 1995, 109–110). Vzácně bývá sama zobrazována jako bílý kůň (McCOYOVÁ 1999, 267).

Jméno Epona pochází z galštiny, keltské odnože rodiny indoevropských (keltských) jazyků. Galštinou se mluvilo v mladší době železné (laténské), jistě už od stupňů LT C a v LT D (325 – 50 př. n. l.) a dále souběžně s latinou v období Římské říše. Územní rozsah galštiny zahrnuje dnešní Francii, Belgie, Nizozemsko, Švýcarsko, Rakousko, Německo (LABERT 1997, 13–24), též střední Evropu včetně České republiky, selektivně Balkánského poloostrova a části Turecka (RIECKHOFF 2012, 26–38). Slovo epos v galštině znamená kůň a je odvozeno z protoindoevropského kořene **ék̑uos* a tvoří základ slov v jiných indoevropských jazycích, jako například latinského *equus*, staroirského *ech*, starolitevského *ešva*, venetského *ekvon* či řeckého *ἵππος* (*híppos*; DELAMARRE 2003, 163–164). V galštině pak přípona -a ženského singuláru tvoří slovo *epa*, tedy klisna. Další galské slovo *ona* znamená bohyně. Epona tedy doslova znamená paní koní, ale také božský kůň.

Epona, jak už její jméno napovídá, je patronkou a paní koní a tím i jejich jezdců a vozatajů. Zvířatům a jezdcům má sloužit jako mateřská bohyně pečující o potravu, ochranu, zdraví a plodnost. Bohyně sama pak bývá někdy zobrazována jako klisna, která kojí hříbě, často ji také doprovázejí právě kobyly. Epona je tak zjevně i bohyní mateřství (BOTHEROYD – BOTHEROYDOVÁ 1995, 111; HALLAM 1998, 170).

Božstva podobná Eponě mají kořeny již v klasickém světě. Zprv je můžeme pozorovat na ikonografických pramenech takzvaných „jezdících bohyní“ ženským, tedy bočním způsobem. Z archaického řeckého období známe například bohyni jezdící na býkovi. Ze samotné doby laténské, z 3. st. př. n. l., můžeme uvést například terakotovou figurku bohyně sedlající labuť nalezenou v italském Paestu (LEWIS 2002, 161). Z řecké mytologie známe Nereidy, vodní nymfy žijící ve Středomoří, které jezdily na křížencích koně a ryby.

Někteří autoři tvrdí, že tyto nymfy pomohly převádět mrtvé na onen svět. Na vyobrazení z lokality Agassac ve Francii je Epona zachycena na cválající klisně, což není obvyklé a tak i tato bohyně pravděpodobně zastávala chtonickou funkci (SMITH 1849, 1160; BARRINGER 1995; MAGNEN – THÉVENOT 1953, 223). Za druhé je to pak zobrazení císařské, tedy bohyně v centrální části výjevu obklopena zvířaty. Takto zobrazovanou bohyní je i Potnia Theron – Paní zvířat (STURGEON 1987, 23).

Z původní pankeltské Epony později vznikla další podobná ženská božstva. Ze středověkých welšských pověstí je známa například Rhiannon, popisovaná jako krásná žena / hrdinka oděná v zářivě zlatý hedvábný plášť jedoucí na klidném bílém koni. Dalším božstvem je také Macha, popisovaná v pověstech z 12. století. Macha je součástí trojjediné bohyně Morrigan (Epona se v římském podání také stane trojjedinou bohyní) a bývá spojená s atributy války a plodnosti (GREEN 1986, 101). Ve Skotsku je pak Epona uctívána jako Bubona a v Anglii Lady Godiva, Anglosasové ji pak transformovali v bohyni koní Horsu. Známá je i jako Edain nebo Maeve (McCOYOVÁ 1999, 207–208). Někdy je spojována i s bohyní snů Marou – velkou klisnou (odtud anglické nightmare, noční můra, noční sen).

Je tedy evidentní, že Epona je významným božstvem jak koní, tak v sobě nese i atributy a plodnosti. Byla uctívána v mnoha podobách na rozsáhlém území a zobrazována v době římské prakticky dvojím způsobem – buď jedoucí bokem na koni, nebo tzv. imperiálním způsobem z čelního pohledu obklopená zvířaty.

Jak již bylo řečeno výše, Epona byla ochráncem koní a byla uctívána lidmi, jejichž sociální postavení nebo živobytí závisely na koních. Epona byla v době římské oblíbena mezi kavalerií, jezdeckými průzkumnými jednotkami, vozataji, stájníky a pečovateli o koně, osly a muly. Po dobu trvání Římské říše byla kavalérie vytvořena spíše ze zahraničních pomocníků než z římských jednotek, tedy etnické složení těchto jezdeckých jednotek bylo poměrně rozmanité. Většina z nich nebyla římskými občany, i když voják sloužící v auxiliu (pomocné jednotce), získal občanství po 25 letech služby, výjimečně u jednotlivců či celých jednotek dříve pro jejich statečnost. Zejména auxilia z Galie či Germanie Inferior byla hojně zastoupena (DIXON – SOUTHERN 1992). Epona tak byla jednou z nejuctívanějších bohyní v římské armádě. Uctívána byla i v nejvyšších jednotkách, například v osobní jezdecké strážci císaře, původně nazývané jako Germani Corporis Custodes, později reformované jako Equites Singulares Augusti. Tyto jednotky byly tak často obsazované lidmi z Germánie, že se jim dokonce říkalo Batavii, podle germánského kmene žijícího na ostrově na Rýně poblíž pobřeží Severního moře. Příslušníci těchto jednotek často věnovali oltáře skupině jezdeckých božstev včetně Epony (SPEIDEL 1994).

Římané s oblibou přijímali či alespoň akceptovali jiná božstva bez ohledu na jejich původ za předpokladu, že byla uctívána tím způsobem, který byl považovaný za vhodný (WOOLF 1998, 1–23). Epona byla tedy všeobecně vzývána stejným způsobem, jako každé jiné římské božstvo – modlitbou, prosbami, dedikovanými oltáři při splnění proseb, stavbou chrámů, zvířecími, vinnými či zápalnými oběťmi. Úlitba se většinou prováděla pomocí patery, často je nalzáme s vyobrazením Epony či naopak vyobrazenou Eponu držící obětní pateru (REINACH 1895, 119). V literatuře nacházíme zmínky o tom, jak je Eponě obětováno kadidlo, býk či ovce (JUVENALIS 1999). Velký kamenný bas-relief z německého Beihingenu zobrazuje, jak Eponě dva muži obětují prase (SCHLEIERMACHER 1993, 130).

Epona byla uctívána také jako domácí božstvo v podobě drobných bronzových či dřevěných figurek. Ty se pravděpodobně nacházely na domácích oltářích, či v pracovnách, někdy dokonce v lalářích. Dřevěné figurky byly levné a široce dostupné, najdeme však i nákladné kusy, například bronzovou figurku se stříbrnými očima z Remeše (REINACH 1895, 117). Zajímavý je i fakt, že Epona měla své oltářiky ve stájích, jak popisuje Lucius Apuleius (LUCIUS APULEIUS, přeložil P. G. Walsch 1999). Epona tedy neměla chránit pouze jezdce, ale také samotná zvířata. Votivní nápis byl nalezen například ve stájích praetoria guvernéra Apulie (dnešní Alba Iulia, Rumunsko; HUSAR 1995, 85–94) nebo reliéf Epony sedící bokem nalezený ve stáji v Mainhardt (Německo, ESPÉRANDIEU 1907, tab. 4415).

V Apuleiově Zlatém oslu je popisována vyřezávaná soška Epony uzavřená v malé svatyni a připevněná ke střechnosnému kůlu. Římský Juvenal (JUVENALIS, přeložil P. Green 1999) zase popisuje malované obrazy bohyně na stěnách stájí. V římském Circu Maximu bylo nalezeno podobné zobrazení (REINACH 1895, tab. 71). Apuleius také popisuje, že oltářík Epony byl často zdoben čerstvými květy, nejčastěji růžemi.

Epona byla dokonce natolik významná, že se dle oficiálního římského kalendáře slavil 18. prosince její svátek (GREEN 1998, 87). Epona, původně galská bohyně, která postupně vrostla do římského pantheonu, tedy možná symbolicky připomíná postupné sžívání obyvatel provincií s římským způsobem života a poukazuje na vzájemné obohacování obou stran. Je jedinečným dokladem keltského božstva, ke kterému máme nesmírné množství pramenů.

8.4.1 Exkurz II – Posvátná symbolika koně z pohledu religionisty (autor Peter Laučík)

Kůň i jeho příslušenství byl v minulosti jistě znakem sociálního statusu svého majitele, podobně jako jsou těmito znaky dnes automobily, které nesloží jen k přepravě osob, ale v mnohých případech také jisté společenské reprezentaci systému hodnot a majetkových poměrů svých vlastníků. I když světonázorový obzor průměrného „autíčkáře“ v současnosti vykazuje znaky „prvotní“, nebo jakési „divošské“ mentality, domnívám se, že oproti

hloubavému pravěku v společnosti pasoucích se koní je tento současný náhled pořád příliš lineární svou snahou věci zplošťovat a zjednodušovat. Jak správně poznamenal Václav Cílek (CÍLEK 2015, 65), o koně bylo nutné se starat ráno i večer a v poledne je nešlo jen tak nechat na poli a odejít si domů na oběd. Pro pochopení postavení koně v pravěké společnosti a jeho náboženských významů, je důležité poznat hlubokou a složitou koňskou symboliku i její mytologické obsahy, ač není k dispozici příliš mnoho písemných památek, které by ztotožňovaly místo a dobu, kterým se zde věnujeme. Navíc, mýty nebyly podávány uceleně a souvisle, aby tvořily takřkajíc „kanonické verze“. Nic takového v předliterárních společnostech nebylo. V důsledku toho jsme odkázáni rekonstruovat duchovní svět pravěku z různých fragmentů, epizod, narážek a symbolů za pomoci jejich srovnávání (ELIADE 1995, 91). Můžeme konstatovat, že poměrně komplexní symbolika koně od dob jeho spřátelení s člověkem se s postupem dějin spíše ztrácela, než získávala na významech, adekvátně k poklesu jeho významu. To se projevilo i v jeho současné redukci na obyčejné domestikované zvíře, byť v mnohých případech ještě stále ne zcela bez osobnosti a bez duše. Z toho důvodu, se není třeba příliš obávat, že symbolu koně snad přiřkneme významy, které by snad v starší době železné neměl.

Kůň, jako silné tažné zvíře, je především symbolem pohybu a síly tedy hybné síly. V této souvislosti a také vzhledem k době vzniku, stojí za zmínku mírně psychologizující alegorie koňského záprahu v Platónově mystickém dialogu Faidros (PLATON 1970, 339–350). Je zde obraz dvou koní, černého a bílého, které táhnou vůz duše životem, na okružné jízdě podnebesím. Černý kůň je vzpurný, neřádný a tíhne k zlému, bílý je zase umírněný a mnohem slušnější. Dva koně zde představují protichůdné síly odlišných kvalit v lidské psyché v smyslu motivace a vůle (tažná síla), tedy jakési vnitřní tendence člověka k dobrému či zlému. V alegorii záprahu je duše nákladem vozu, ego vozatajem a vůz tělem člověka. Osud duše se odráží v divoké trajektorii vozu a závisí od toho, kterého koně vozataj preferuje a zda se vůbec věnuje řízení. V optimálním případě je úlohou vozataje smířit oba koně v smysluplný pohonný agregát a mířit „zrakem duše nahoru“. Zajímavé je, že téměř shodný obraz nacházíme roztroušen i v komentářích k indické Bhagavad-gítě, kde koně táhnou bojový vůz Ardžuny, kterého poučuje Krišna. Pět koní Ardžunova záprahu zde představuje smysly (dotyk koňských kopyt se zemí) a smyslnost (zvířata), tedy mocné síly, které je třeba krotit moudře a s rozumem. Symbolika koně se však nepojila jen s rychlým pohybem, ale byla o něco složitější.

Téměř ve všech kulturách se utvořila představa koně jako věrného průvodce člověka, putujícího s ním do vzdálených a neznámých krajů, dokonce i za hranice života, kam odnášel duši svého pána. Vedle této záhrobní a temné stránky koňské symboliky existovaly také její

světlé aspekty související zejména s pohybem Slunce po nebi. Podle dávných představ totiž Slunce sedělo na zlatém vozu taženém koňmi (VRTEL 2014, 75).

Symbolika koně jako průvodce, prostředníka a převozníka na „druhou stranu“ je pozoruhodně jednotná a je nejlépe čitelná v šamanské mytologii a rituálu. Kůň sehrává roli psychopompa (průvodce) na cestách šamana i duší zesnulých mezi světy. Zde je klíč k významné mytologické pohřební roli koně. Kůň nese zemřelého na onen svět, uskutečňuje přechod z tohoto světa do světů jiných (ELIADE 2004, 392). Jako prostředník přechodu je proto součástí představ a technik spojených s extází a proto hraje prvořadou úlohu také v některých typech iniciačních rituálů. Symbolického „koně“ tj. tyč opatřenou koňskou hlavou (tzv. play horse) používají při svých extatických tancích burjatští šamani. Tento „kůň“ je v různých situacích používán šamanem jako rekvizita při mystických cestách do jiných úrovní reality prostřednictvím extáze tj. „změněných stavů vědomí“ nebo „vystoupení ze sebe sama“. Spojitost šamanismu a koně dobře ilustruje také souvislost staromaďarského pojmenování šamana „táltos“ se slovenským „tátoš“, co v překladu znamená hezky urosteného oře. Lidová dětská hračka, „hastroš“ tedy vlastně představuje survival šamanismu. U maďarského táltose se, podobně jako v jiných šamanských kulturách, můžeme setkat s motivy iniciační choroby, dlouhým spánkem a rozkouskovaním těla, což jsou symboly iniciace prostřednictvím rituální smrti (ELIADE 1997, 169). Zkušenosti z jízdy na jezdeckém koni, ale i zkušenosti s tažnými koňmi v lesích a na polích ukazují, že koně se nejen těší na práci, ale také že velmi dobře rozumějí rytmu. Kdyby to šlo, tak by zřejmě byli velice dobrými bubeníky (CÍLEK 2015, 64), což jen podtrhuje úzkou a přirozenou spojitost koně s transem, extází a šamanismem. Symbolická jízda na koni vyjadřovala liminární fázi přechodového rituálu, opuštění těla, šamanovu mystickou smrt, nebo mystickou smrt zasvěcovaného. Kůň může se šamanem sestupovat do podsvětí i do nebes, proto symbolika koně není ryze podsvětní, ani ryze nebeská, nýbrž ambivalentní. Vzdálené souvislosti koně jako prostředku mystických cest do jiných úrovní bytí nacházíme i v jiných variantách jeho mytického zobrazení. V případě cest do podsvětí, které je charakterizováno vodním živlem, nacházíme prostředníka v obrazu hippocampoi (mořského koně), v případě letu do nebes jím je Pegasus neboli okřídlený kůň.

Postavení koně jako obětího zvířete bohům a démonům při výstupu na nebesa v rituálu altajských šamanů a místy také v brahmánské Indii (ELIADE 2004, 334) ilustruje jeho zvláštní význam média posvátné komunikace a participace. U turko-mongolských etnik z času na čas přináší oběť koně celá rodina a obřad obětování trvá dva nebo tři dny.

První večer je věnován přípravě rituálu. Šaman „Kam“ vybere místo na louce, vztyčí tam novou jurtu a do ní umístí mladou břízu zbavenou spodních větví, jejíž kmen je opatřen devíti stupni (symbol středu světa, axis mundi s devíti nebesy, pozn. autora). Kolem jurty se

zbuduje nízké oplocení z březových kůlů a u vchodu se zarazí březová hůl opatřená uzlem z koňských žíní. Potom se ze stáda vybere kůň se světlou srstí, a když se ověří, zdali je božstvu milý, šaman jej svěří jedné z přítomných osob, které se proto říká Baš-tut-kan-kiši, tj. „osoba držící hlavu“. Šaman šlehá koně po hřbetě březovou větví, to aby přiměl duši zvířete, aby z něho vyšla, a aby ji připravil na to, že vzlétne k Bai Ůlgänovi. Stejně šlehá i „osobu držící hlavu“, protože duše této osoby bude muset koně doprovázet po celou cestu do nebe, a bude proto k službám Kamovi. Šaman se vrátí do jurty, přihodí dřevo do ohně, nakuřuje svůj bubínek a vzývá pomocné duchy, které bude na své cestě potřebovat, aby vstoupili do bubnu. Pokaždé je volá jménem, svými ústy si odpovídá: „Jsem tu, kame!“ Pohybuje bubnem, jako kdyby do něj ducha chytal. Když šaman shromáždí své nebeské pomocné duchy, vyjde z jurty. Několik kroků odtamtud stojí „hastroš“ mající podobu husy; Šamana si na něj sedne, přičemž mává rukama napodobujíc let a zpívá: „Nad bílé nebe, za bílá oblaka, nad modré nebe, za modrá oblaka, vyleť do nebe, ó ptáku!“ Na toto zařikání odpoví husa kejháním „ungaigakagak“ šamanovými ústy. Kam, sedící na huse pronásleduje duši koně – o které předpokládá, že utekla – a řehťá jako oř. S pomocí přítomných v ohradě duši zvířete uštve a pečlivě znázorňuje pohyby jejího polapení: šaman řehťá, vyhazuje a předstírá, že kopí, které vrhl, aby zvíře chytil, těsně míjí jeho krk. Někdy nechá bubínek upadnout, aby dal najevo, že duše koně uprchla. Nakonec je znovu chycena, šaman ji vykuřuje jalovcem a posílá husu pryč. Potom koni požehná a s pomocí několika přítomných jej bolestivým způsobem zabije – zlomí mu páteř tak, aby jediná kapka krve neskanula na zem ani nepotřísnila obětníky. Kůže a kosti se zavěsí na dlouhou tyč. Když byly vykonány oběti předkům a ochranných duchům jurty, připraví se maso a obřadně se sní, přičemž šaman dostane nejlepší kusy. Obřad pokračuje druhý den večer, extatickou cestou do nebes přes devět stupňů až do nebeského sídla Bai Ůlgäna, kterému je nabízeno maso koně, podobně jako i přítomným obětníkům, kteří zastupují ochranné duchy. Šaman se od Bai Ůlgäna dozví, zdali byla oběť přijata, dostane se mu předpovědi o počasí a o nové sklizni: také se dozví, jakou další oběť božstvo očekává. Tyto vize znamenají vyvrcholení „extáze“ – šaman se vyčerpán zhroutí. Po chvíli si promne oči, jako by se probouzel z hlubokého spánku a všechny kolem zdraví jako po dlouhé nepřítomnosti (ELIADE 2004, 171–176).

Co se témat průvodcovství a cestování týče, symbolika koně je svým obsahem velice příbuzná, starší symbolice vodního ptactva a nádob-vozů rozšířených zejména v době bronzové. Vodní pták podobně jako kůň, býk nebo jelen je obecným symbolem duše. Preference toho či onoho zvířete závisí na konkrétním symbolickém systému, ve kterém zvíře jako symbol vystupuje. Vodní pták ovládá pohyb v živlech, kráčí po zemi, pluje na vodě i pod vodu, léta po nebesích prosvětlených Sluncem a tedy je univerzálním prostředníkem mezi nebem a zemí – typicky merkuriálním symbolem pohybu, cestování a komunikace mezi světy. Zdá se, že právě

na pomezí doby bronzové a železné dochází na našem území, kromě jiného, i k posunu v symbolickém rámci kultových zvířat, což se projevuje také v pozvolna rostoucím významu koně vůči vodnímu ptactvu. Tyto posuny zajisté souvisí i s globálními změnami klimatu a zcela novými způsoby života, které železný věk žádal. Význam pohybu a tedy i koně v době halštatské rostl a vzrostl až do komplexních laténských kultů na způsob keltské bohyně Epony. Ta bývala zobrazována jako žena na koni, byla považována za ochránkyni koní, jezdců, pocestných, byla též božstvem navazujícího na starobylou tradici chtonické Matky Země (PODBORSKÝ 2006, 351), která samozřejmě, nacházela svoji kontinuitu i v pozdějších formách náboženství.

A právě zde je na místě věnovat se zdánlivě nesouvisejícímu tématu koně jako „tahače slunce“ nebo „nosiče slunce“ a vůbec zvířete spřízněného se sluneční symbolikou. Třeba říct, že mnohý kůň „nese hvězdu“ na čele v podobě fleku srsti odlišné barvy. Solární kontext koně zahrnující i obrazy slunečních záprahů na způsob Héliova nebeského vozu je však poněkud hlubší a složitější. Snad obraz „koňské hvězdy“ není vzdálen betlémské hvězdě předznačující příchod solárního božstva, ani mithraistickému zrodu Slunce. Snad obraz jezdce na koni nemá daleko k apokalyptickému rytíři přinášejícímu na zem děsivé rány. A snad od nás není příliš troufalé tvrdit, že posvátná merkuriální symbolika vtělená do bezpočtu podobných obrazů, měnila časem formu, ale její obsah zůstal nezměněn. Právě toto „přeskakování“ z jedné formy na jinou prostřednictvím analogie, je typickou exegetickou metodou tradic hermetické kabaly, kterou staří filozofové právem nazývali svým „koněm“ dle fonetické podobnosti latinského pojmenování koně „caballus“. Princip podobnosti (analogie) je základem porozumění jakékoliv symboliky, která není ničím statickým a jednou provždy pevně daným. V jistém smyslu je princip analogie prostředkem, který umožňuje „překračovat“ princip identity, který je vlastní znakům a empirickým entitám. Tudiž s tímto principem skrze tento princip a v tomto principu lze – podobně jako na koni „caballus“ – efektivně myšlenkami „cestovat“ do jiných souvislostí a tak pomocí známého poznávat vzdálené.

Nejinak je tomu s posvátným koněm v křesťanském světě, kde byl sice redukován na obyčejné zvíře, ale jako putující „nosič Slunce“ byl nahrazen postavou patrona pocestných sv. Kryštofem (z řeckého Kristó-fóros „Nositel Krista“ nebo také Chryzos-fóros „Nositel zlata“), který se zobrazuje jako silák nesoucí přes řeku dítě-Krista. V křesťanském mýtu o sv. Kryštofu jsou zajisté shrnuty základní parametry mnohem starší mytologické látky, která osvětluje solárně-zlatavý aspekt koňské symboliky: Dříve než se stal křesťanem, jmenoval se Kryštof Offerus (z lat. Offero, nabídka, snad i možnost, pozn. autora). Byl to urostlý obr těžkopádného ducha. Když dospěl, jal se cestovat, řka: „chci sloužit největšímu králi země.“ Tak došel až ke dvoru mocného krále a ten se velice zaradoval, že získal tak silného služebníka. Stalo se, že

jednoho dne král uslyšel zpěváka vyslovit jméno d'ábla a ve strachu se pokřičoval. „Co činiš“ ptá se Kryštof. I odpověděl král: „Bojím se d'ábla“. „Jestliže se bojíš, nejsi mocnější než on; jdu sloužit d'áblu.“ A odešel. Pak také sloužil d'áblu, jenže ten se bál Boha a tak Offerus odešel i od něho. Pak hledal Boha, až potkal poustevníka, který ho přivedl na břeh horské bystřiny stékající z vysoké hory. Tam mu řekl: „Ubožáci, kteří chtěli přes tuto vodu, se utopili. Zde zůstaň a přenes na svých silných bedrech každého, kdokoliv tě o to požádá. Učiň to z lásky ke Kristu – a pozná v tobě svého učedníka.“ Poté Offerus postavil na břehu řeky chýši a dnem i nocí přenášel pocestné, křečí jej požádali. Jedné noci hluboce zmožený spal; v tom ho vzbuzují prudké rány na dveře a hlas dítěte potřikrát volá jeho jméno! Obr vyšel a posadil si dítě na rameno, vstoupil do proudu. Byl už vprostřed řeky, když tu nastalo divoké vlnobití a vlny se jaly divoce bít do jeho roztřesených nohou, chtějíce ho srazit. Vzдорoval ze všech sil, ale dítě ho tížilo; v úzkostech, že spadne, vytrhl z kořene strom, aby se o něj opřel, avšak vlny rostly a rostly a dítě bylo těžší a těžší. Tu Offerus, v bázni, že utone, pozvedl hlavu a vzkřikl: „Proč jsi tak těžké, dítě, jako bych nesl svět? I odpovědělo: „Ne svět, ale toho jenž jej učinil. Věz, já jsem Kristus, tvůj Bůh a Mistr. Odměnou za tvé služby tě křtím ve jménu svého Otce, ve jménu vlastním a ve jménu Ducha Svatého; od této chvíle budiž tvé jméno Kryštof“ (FULCANELLI 1992, 173). Téma přenášení Slunečního božstva přes vodu, koresponduje kromě obrazu průvodce, také s iniciačním přechodem mezi modalitami bytí – od profánního a nedokonalého stavu k stavu dokonalému, posvěcenému, proto se také kryštofovská mytologická látka stala oblíbenou součástí klasické alchymistické literatury. Offerus v obrazné řeči alchymie symbolizuje Prvotní Materii, v jejím hrubém neopracovaném potencionálním stavu, která jsouc ve vodách (divoká řeka) rozpuštěna a redukována do svého původního stavu (slabost), je pak oplodněna (křest) Filozofickým zlatem (Kristem) a stává se základem pro Filozofický Kámen, tedy pro uvědomění si nesmrtnosti duše. Tak se z obyčejného Merkura (Oferrus) stává Merkur Filozofický (Krištof). Tato hluboká proměna může být spatřována také v prostém obrazu krocení koně (nebo býka), nikoliv v aktu násilné akulturace a humanizace zvířete, ale především v prostém pochopení jeho přirozenosti. Je nepřeborné množství obrazů a alegorií pro tuto proměnu, které předchází symbolické „oplodnění“ lidské mysli nesmrtnou a vznosnou Ideou. Tak jako hořčičné semeno v dobré půdě nejdřív zemře, aby později zapustila kořeny a vyrostla v mohutný strom sahající korunou až do nebe. Jiným obrazem „nosiče zlata“ je zlaté rouno v zahradě Hesperidek, kde Jáson kopím zabil draka, který rouno střežil. Odtud pramení falická „oplodňující“ symbolika mečů, holí, kopí a také koně s jedním rohem – bájného jednorožce, který hledá čistou pannu, které by položil hlavu do klína a zaplakal nad bídou světa. Sexualizované symboly „zabíjení“, „pronikání do“ a následného oplodňování, jsou odrazem velice starého posvátného vztahu k půdě a obživě, který trvá již od dob neolitické revoluce.

Principy, které nacházíme v praxi zemědělství, v rituálech orání a setí, v cyklických svátcích, slunovratech, oslavách úrody a plodnosti země, jsou principy „nebeského rolnictví“, posvátné Georgiky, která byla později přetavena do obrazu sv. Jiří, nikoli jen jako vítězství nad zlem, ale taky jako diferenciaci původně nediferencovaného chaosu pomocí rádlu a koně, kulturní zhodnocení původně slepých tvořivých sil přírody. Sigmund Freud promíne, že zde uvádíme poněkud jiné kontexty spojení mužského a ženského principu, které je univerzální podpůrnou kostrou všech náboženství. Archaická posvátná symbolika může připadat krutá nebo ztřeštěná naší době, v níž pravou citlivost nahradila ta nejhloupější přecitlivělost, která si ostatně příliš neváží lidské existence (CANSELIET 2018, 94).

Už jsem naznačil, že kůň, ostatně jako každý jiný symbol, nabývá různé významy dle myšlenkového systému, ve kterém vystupuje. Jako u každého merkuriálního média a prostředkujícího prvku mezi nebem a zemí, je i symbolická logika koně charakteristická dvojitou povahou. Na jedné straně vystupují velice „světlé“ významy loajálního zvířecího společníka, tahače zlatého vozu Slunce a života, na straně druhé „temné“ významy smrti a průvodce mrtvých do záhrobí, co je možné sledovat i v lidovém hodnocení povahy zvířete podle barvy srsti. Symbolika koně je ambivalentní a smíšená pozitivně-negativní, nebesko-chtonická, mužsko-ženská, androgynní. Obtíž srozumitelnosti výkladu komplexních symbolů spočívá nejspíš v tom, že se pokoušíme uchopit nespočetné výrazy jedné jediné věci a že na světě snad není rozmanitější symboliky, jak je tomu v případě té merkuriální. Vesměs jde totiž o proměny univerzální „božské mysli“ neboli „animy mundi“, která jako umná řemeslnice asistuje Slunečnímu božstvu při stvoření světa, která má nespočet projevů (hmotný svět). Tudíž zde přirozeně existuje i těsné pouto koně s lunární symbolikou ženských bohyní, především té s atributem Prostřednice, Pomocnice a Orodovnice.

8.5 Sociální postavení majitelů koní

V době bronzové dochází k výrazné sociální stratifikaci, která přešla v řadě míst od hodnostářské náčelnické společnosti k ranému státnímu zřízení. V tomto politicko-ekonomickém aspektu jmenujme oblasti Středomoří, z nichž ještě některé oblasti dominují, jako je Egypt či oblast Předního východu. Ve střední Evropě je tato skutečnost sice archeologicky méně patrná díky evidentnímu „zředení“ některých středomořských projevů jako je architektura a sní spojené správní a náboženské instituce, ale jisté shodné znaky, např. v tolik unifikovaných kulturách popelnicových polí, spatřovat nejen můžeme, ba dokonce musíme.

Společnost sledovaných období, tj. doby bronzové, halštatské a laténské, náleží dle definice E. R. Service stupni náčelnictví (hodnostářská společnost) s privilegovaným

náčelníkem a jeho rodinou (SERVICE 1975). Dle R. Carneira náčelnictví představuje společenskou organizaci, kdy nadřazený jedinec soustředí v rukou ekonomickou, vojenskou, politickou a náboženskou moc (tzv. EMPI model, CARNEIRO 1981; EARLE 1997). Jedním z dokladů takového rozvržení společnosti je rozsah výskytu luxusního zboží (EARLE 1997). Míra distribuce luxusních předmětů poukazuje na soutěž o sociální moc (CHILDE 1948). Politická moc v náčelnických společnostech vychází z předpokladu redistributivní ekonomiky, kde náčelník figuruje jako její koordinátor (SERVICE 1962). Pro ranou dobu železnou pak byly představeny modely, které lze dobře aplikovat i na dobu bronzovou a dobu laténskou. Růst politické moci a míru centralizace vysvětluje např. teorie prestižního zboží (*prestige goods*), která dává rozvoj centrality do souvislosti se specializovanou výrobou, demografií a ideologií (FRIEDMAN – ROWLANDS 1977). S růstem politické moci a center dochází k většímu sociálnímu rozvrstvení, elity prahnoucí po luxusu inicializují zisk prestižních předmětů, které však stojí stranou běžné ekonomiky a slouží ke zvyšování statusu. Vlastnictví takových předmětů mohlo dokonce politickou moc legitimizovat. Aby k tomu však mohlo docházet, elita byla nucena kontrolovat produkci, obchod a komunikace (MURPHY 2008; nejnověji JUNKER 2014). Právě výskyt luxusních či importovaných předmětů nebo výrobních technik indikuje přítomnost elit s politicko-ekonomickým vlivem.

K identifikaci elit doby bronzové se vyjádřili např. J. Paulík (PAULÍK 1993) či M. Dušek (DUŠEK 1973) ve vztahu k mladším a pozdně bronzovým knížecím (respektive ještě spíše velmožským) mohylám. Pro dobu halštatskou tyto aspekty společenských úrovní diskutovali J. Bouzek (BOUZEK 2003) či F. Kolář (KOLÁŘ 2007), na Moravě nejnověji Z. Mírová a M. Golec (MÍROVÁ – GOLEC 2018; in press), pro dobu laténskou, např. N. Venclová (VENCLOVÁ ed. 2008, 146–147) nebo V. Salač (SALAČ 2011).

Některé prameny týkající se koně lze považovat za elitní (1–2) či za příslušející vyšší střední vrstvě (3–4). Jsou to: 1. dvoukolové a čtyřkové vozy; 2. jha; 3. součásti koňského postroje (udidla, postranice, roubíky, charakteristické ozdoby); 4. jezdecká výbava (bičíky, ostruhy).

Tyto předměty se nacházíme zejména v následujících kontextech: 1. depoty; 2. hroby; 3. sídliště. U depotů existuje religiózně-statusová interpretace, která předpokládá, že iniciátory jejich vlastnění, shromažďování a ukládání byly elity, které chtěly získat přízeň nejen božstev a nadpřirozených bytostí, ale i dosáhnout společenského uznání (HÄNSEL 1997, 14). Nejpresvědčivějším dokladem reflektujícím elity je bohatě vybavený hrob (viz např. HÄRKE 1993), tvorba některých sídlištních struktur je také připisována elitám (např. panské dvorce – Herrenhöfe, KAS – SCHUßMANN 1998; panská sídla – Herrensitze, SCHUßMANN 2012; CHYTRÁČEK et al. 2010; oppida DANIELISOVÁ 2014). Právě v těchto kontextech se

v jednotlivých obdobích kvantitativně nejvíce vyskytují předměty spojené s tématem koně, což mnohé napovídá o tom, kdo byli majitelé koní – nejvyšší společenské vrstvy – elity.

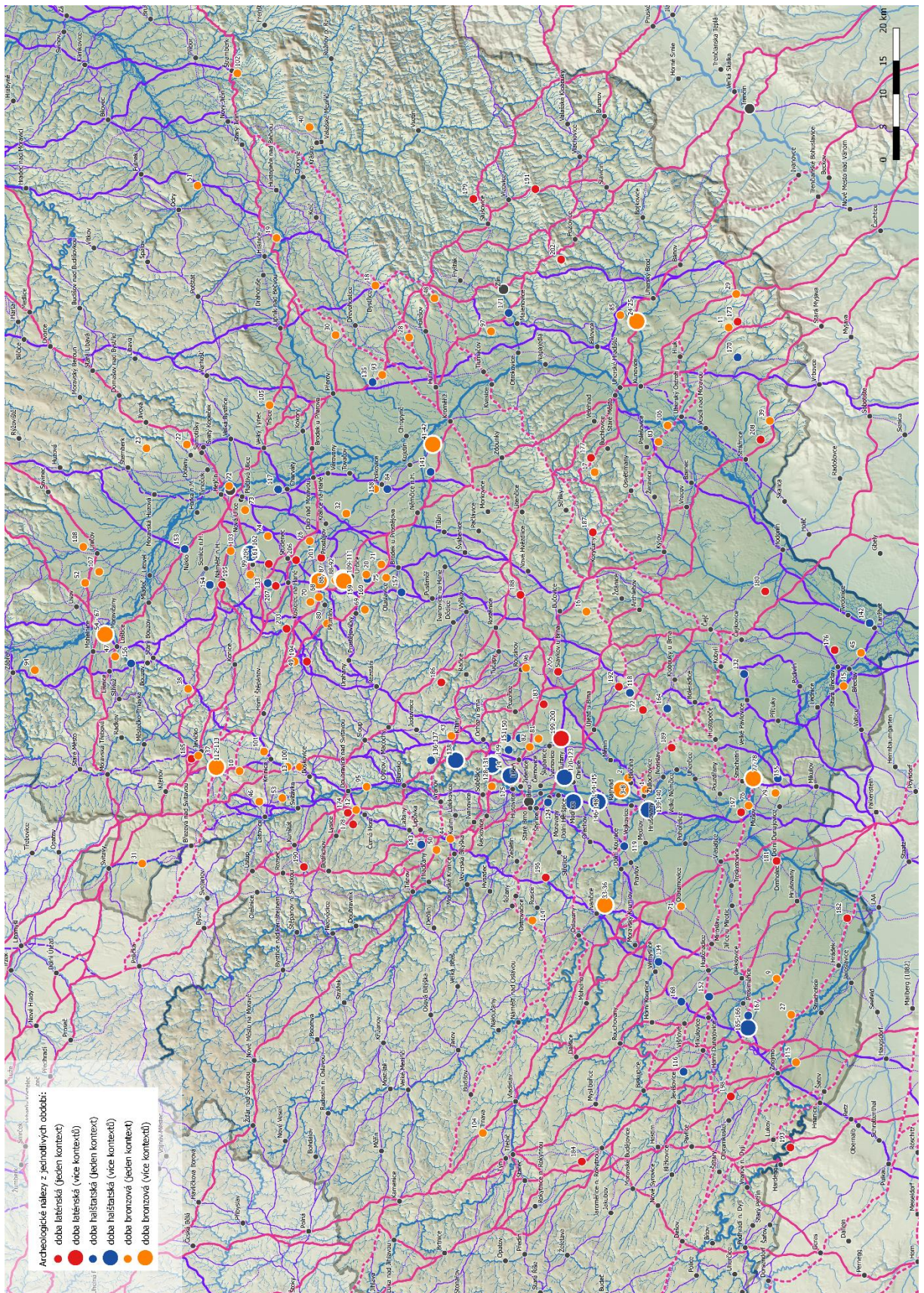
8.6 Transport: význam koně při proměnách společnosti

Stibologie, tedy nauka o výzkumu komunikací (cest), je klíčová vědecká disciplína pro pochopení fungování prehistorických a protohistorických cest. Cesty, tedy spojnice, mezi význačnými body v krajině – sídelními areály sehrávaly roli mediátora kulturních impulzů.

Na Moravě se díky poměrně hustému zalesnění některých oblastí zachovaly relikty cest v podobě terénních nerovností. S nástupem moderních metod, zejména LIDARu a na navazující organizované detektorové prospekce, se tyto relikty daří monitorovat a určovat jejich případné stáří. V rámci projektů „Výzkum historických cest v oblasti severozápadní Moravy a východních Čech“ (NAKI-I a NAKI-II) se podařilo doložit stěžejní fakta – a to, že historické cesty pravděpodobně fungují ve stejných dopravních koridorech již od pravěku a jsou tudíž částečně i cestami prehistorickými (MARTÍNEK a kol. 2013). Pro studium společensky „zasítovaných“ pravěkých společností, závislých na komunikaci, se jako klíčové jeví sledování dopravních uzlů dálkových cest – křižovatek. Ty jsou vázány na elity, které je jako strategické kontrolují a „signují“ je kulturními projevy (hradiště, dvorce, velmožské mohyly, velmožské depoty ad.).

Pro dobu halštatskou stanovují M. Golec a J. Martínek celkem 16 hlavních komunikačních uzlů pro horákovskou a platěnickou skupinu na Moravě (dodržujících „pravidlo x“ – tedy křížení dvou a více významných dálkových nadregionálních cest), ležících na základních komunikacích prvního řádu: 1. trase Jantarové stezky táhnoucí se od Baltu přes Moravu směrem do Rakouska a na jih Caput Adriae; 2. trase Pannonsko-labské stezky směřující ze Slovenska do Čech. M. Golec a J. Martínek stanovují nejdůležitější trasu Jantarové stezky (v této periodě zajišťující četný transport jantaru) z polského Kietrze přes Jeseníky na Olomouc, dále Kralice na Hané / Seloutky – Brno-Holásky (nebo Habrůvku – „Býčí skálu) – Modřice – Bratčice – Morašice – Suchohrdly / Těšetice dále směrem na Krems an der Donau u Dunaje; trasu Pannonsko-labské stezky pak spatřují od Smolenic – „Molpíru“ ve dvou větvích: 1. směrem přes platěnickou skupinu na Uherský Brod – Křenovice – Kralice na Hané / Seloutky – Jevíčko a dále na platěnické Pardubicko; 2. směrem přes horákovskou skupinu na Brněnsko včetně Habrůvky – „Býčí skály“ směrem na bylanské Kolínsko nebo opět platěnické Padrubicko (GOLEC – FOJTÍK in press). S tímto modelem autorka konfrontuje nová data s tematikou koně – 210 sesbíraných případů / lokalit z doby bronzové, halštatské a laténské na Moravě. Z prostorového vynesení v krajině Moravy (**obr. 61**) vyplývá, že de facto většina

halštatských případů leží na páteřních komunikacích či v jejich blízkosti a stanovený systém uvedených badatelů je novými daty podpořen.

Obr. 64. Nejvýznamnější dopravní uzly doby halštatské stanovené M. Golcem a J. Martínkem v konfrontaci s prameny k tématu koně z doby bronzové, halštatské a laténské na Moravě. Fialové trasy indikují větve Jantarové stezky, červené trasy indikují větve Panonsko-labské stezky (podle J. Martínka a Z. Mírové).

Pro předchozí periodu doby bronzové shledáváme jisté rozdíly, zřetelnější prostorovou disperzi nálezů, která poukazuje na jiné rozložení společenstev v obývané krajině. Například pozorujeme význam spojnice procházející severní částí Boskovické brázdy od jihu v ose Ivančice – „Réna“ – Jevíčko – Moravičany a přes Jeseníky dále směrem na Kietrz; nelze vyloučit také trasu směrem na Šumperk – Jeseník. V době halštatské tato komunikace ztrácí na svém významu (mizí nejen doklady koňských pramenů, ale i elitních předmětů). Významná data poskytuje např. lužické a platěnické pohřebiště Moravičany (viz NEKVASIL 1982), které v době bronzové leží na hlavní spojnici, ale v době halštatské roli Boskovické brázdy přebírá „vrchovinová“ cesta od Brněnska přes Dražanskou vrchovinu (kolem Habrůvky – „Býčí skály“) směrem na Seloutky / Kralice na Hané – Olomouc – Jívová – „Tepenec“ a dále na Kietrz. Moravičanské pohřebiště v době halštatské doklady jantaru již v podstatě neposkytuje. V období střední doby bronzové a v popelnicových polích na Moravě strukturuje M. Salaš regionální koncentrace depotů v dostupné vzdálenosti opevněných, nejčastěji výšinných poloh (SALAŠ 2005, obr. 112, 115). Detekované krajinné struktury však M. Salaš kriticky jako politicko-ekonomická centra neinterpretuje. Nazývá je jen „významnými orientačními body“ (SALAŠ 2005, 222–223). Na základě těchto skutečností badatelka prozatím nepřistupuje k hlubší interpretaci dat s koňskou problematikou v rámci společnosti doby bronzové.

Proti tomu v době laténské nová data vykazují evidentní návaznost na komunikační systém zformovaný v době halštatské. Shledáváme spíše jeho posílení. Opět nacházíme koncentraci lokalit na střední Moravě okolo (dřívějšího centra platěnické skupiny) uzlu Seloutky – Kralice na Hané. V této oblasti se zformovala významná společenská centra, jako Němčice nad Hanou a oppidum Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ (VENCLOVÁ 2016). Právě tato centrální výšinná poloha dochovala zásadní prameny s koňskou problematikou, navíc s největší nalezenou variabilitou. Z hlediska dálkových cest u obou lokalit shledáváme opět „křížení x“ Jantarové a Panonsko-labské cesty. Podobu Jantarové cesty Moravou dnes signují nížinné aglomerace vedoucí z Dolního Rakouska do Slezska, od jihu Etzersdorf, Roseldorf, Němčice nad Hanou a Nowa Cerekwia (VENCLOVÁ 2016, Fig. 3). Halštatský uzel Seloutky – Kralice na Hané se proměnil v uzel Němčice nad Hanou (později Malé Hradisko – „Staré Hradisko“), cesta přes Jeseníky zůstala stabilní, halštatský Kietrz se mění v sousední laténskou Novou Cerkwii. Křižovatka na střední Moravě dokládá pozdně laténský komunikační systém

na Z přes Malé Hradisko – „Staré Hradisko“ na Jevíčko a na V na Provodov – „Rysov“ s významnou koncentrací laténských nálezů s koňskou tematikou.

Konfrontovaná data s koňskou tematikou doby bronzové a laténské s daty halštatskými bude nutné v budoucnosti doplnit a znovu verifikovat; halštatská data s vygenerovanými 16 uzly zahrnuje desetkrát větší množství sledovaných kategorií pramenů.

11. Závěr

Problematika koní a pramenů spojených s nimi zůstávala dlouho v rámci výzkumu doby bronzové, halštatské a laténské opomíjená, ačkoli nabízí značný potenciál pro výzkum otázek typologicko-chronologických a následně také socio-ekonomických, religionistických, komunikačních a mnohých dalších. Komplexní výzkum problematiky koně pomáhá pochopit nejen jeho specifickou roli v životě pravěkých společenstev, ale také pravěké společnosti jako takové, neboť nabízí vzhled do socio-ekonomických struktur, zejména pak elit.

V první části práce se autorka věnuje nezbytnému geografickému a kulturně-chronologickému vymezení práce Moravy ve třech zmíněných periodách. Následně upravuje a precizuje terminologii součástí vozů, koňských postrojů a dalších komponent, v jejichž pojmenování a funkčnímu zařazení panuje v literatuře mnoho chyb a nepřesností. Představuje také tělesnou stavbu koně, která úzce souvisí s jeho využitím.

Autorka sesbírala 210 lokalit / kontextů s tématem koně, které čítají 5249 kusů předmětů. Před samotným typologicko-chronologickým vyhodnocením je představena metodika práce s nezbytnou kritikou pramenů. V práci je kriticky přiznán fakt, že ne všechny uvedené předměty nutně musely souviset s koněm či koňským postrojem, mnoho z nich mohlo sloužit např. jako ozdoba oděvu, do práce jsou ale zařazeny kvůli celkovému typologicko-chronologickému obrazu s polemikou funkčního použití. Pro dobu bronzovou eviduje celkem 1496 předmětů, které pocházejí ze 115 kontextů. Zde je nutné vypíchnout fakt, že téměř 50 % předmětů se nacházelo v depotech, zatímco z hrobů je to jen 30 %. Pro dobu halštatskou autorka zjistila celkem 3574 nálezů z 56 kontextů, největší zastoupení je pak téměř v hrobech, což činí 60 %. Doba laténská pak čítá 179 předmětů z 39 kontextů, rozložení pramenů je pak nejvíce patrné v hrobech (33,5 %) a nově na několika (centrálních?) výšinných sídlištích (21 %). Tyto skutečnosti reflektují trend doby – vzhledem k jasně prokázané spojitosti koně ve všech periodách s elitami, výsledky poukazují na sociální / (asi i) ideologické změny v jednotlivých epochách.

Typologicko-chronologické vyhodnocení přineslo několik zajímavých až překvapujících skutečností, např. existenci součástí vozů již z doby bronzové. Jako zcela

zásadní se ukázal rozbor kolekce v evropském měřítku luxusních vozů z Habrůvky – „Býčí skály“, která poukazuje na vzestup tehdejších elit. Lokalita je se šesti bohatě zdobenými vozy na jednom místě (v oblasti východohalštatské kultury) naprostým evropským unikátem a poukazuje na vysoký stupeň centralizace, což dokládají i analogické komponenty vozů na nejbohatších lokalitách západní Evropy (Apremont, Eberdingen-Hochdorf v západohalštatské kultuře). Rozbory vozů z doby laténské pak poukázal na koncentraci nejen v oppidálním prostředí, ale i na menších hradištích. Analýzy postrojů ze všech tří období poukazuje na vysokou typologickou variabilitu a de facto na nepřetržitý vývoj od starší doby bronzové po konec doby laténské.

V některých časových úsecích zahraniční chronologicko-typologické systémy pro postroje nekorelují skutečný stav na Moravě, ta vykazuje výskyt mnoha zcela nových typů. Pro snadnější orientaci v problematice autorka navrhuje nový souhrnný typologicko-chronologický systém pramenů s tématem koně na Moravě (= M), který čítá téměř 150 typů.

Autorka se věnuje také experimentální archeologii, kdy výroba čtyř postrojů z různých období poukázala na zajímavé aspekty, např. trend zmenšení velikostí koní v době laténské. Dále se zabývá i otázkami role koně v pravěkých společnostech, přináší i religionistický vzhled do problematiky. Jako klíčové shledává studium sociálního postavení majitelů koní, kterými byly elity a právě výskyt a kvantita některých pramenů dokládá jejich socio-ekonomickou úroveň. Elity a koně souvisejí i s pravěkými komunikacemi, jejichž výzkum je nezbytný pro stanovení center / dopravních uzlů, která poukazují na sociálně-politickou strukturu dané doby.

Cílem předkládané práce bylo sesbírat všechny dostupné prameny s koňskou tematikou na Moravě, vyhodnotit je a v rámci interpretace je zasadit do kontextu prehistorických a protohistorických kultur pro hlubší pochopení minulosti.

Summary

The issue of the horses and material sources associated with them has long been neglected in the Bronze Age, Hallstatt and La Tène Period research, although it offers considerable potential for research into typological-chronological and consequently socio-economic, religious, communication and many others. Comprehensive horse research helps to understand not only its specific role in the life of prehistoric communities, but also prehistoric society itself, as it offers an look in to the socio-economic structures, especially elites.

In the first part of the work the author deals with the necessary geographical and cultural-chronological delimitation of the Moravian situation in the three mentioned periods. Subsequently, it modifies and refines the terminology of vehicle components, horse harnesses

and other components, in which there are many errors and inaccuracies in the literature and in its functional classification. It also represents the body structure of the horse, which is closely related to its use.

The author has collected 210 sites / contexts with a horse theme that number 5249 items. Before the typological-chronological evaluation, the methodology of work with the necessary critique of the sources is presented. The thesis critically acknowledges the fact that not all the mentioned subjects necessarily had to be related to a horse or a horse harness, many of them could serve as an ornament of clothing, but they are included in the work because of the overall typological-chronological picture with a polemic of functional use. For the Bronze Age, he records a total of 1496 findings that come from 115 contexts. Here it is necessary to point out the fact that almost 50% of the objects were in depots, while only 30% of them in graves. For the Hallstatt Period author found a total of 3574 findings from 56 contexts, with the largest representation being in graves, which is 60%. The La Tène period includes 179 findings from 39 contexts, the distribution of the sources is then most evident in graves (33,5%) and newly on several (central?) hillforts (21%). These facts reflect the trend of the time - due to the clearly proven connection of the horse with the elites in all periods, the results point to social / (and probably also) ideological changes in individual epochs.

The typological-chronological evaluation brought some interesting and surprising facts, such as the existence of some wagon parts from the Bronze Age. The analysis of the collection of the most luxurious wagons of Europe from Habrůvka – "Býčí skála", which points to the rise of the then elites, proved to be crucial. With six richly decorated wagons in one place (in the East Hallstatt Culture), the site is unique in Europe and highlights the high degree of centralization, as evidenced by the analogous components of wagons in the richest sites in Western Europe (Apremont, Eberdingen-Hochdorf in West Hallstatt Culture). The analyzes of the La Tène period cars then pointed to the concentration not only in the oppidum environment, but also in the smaller fortifications. The analysis of harnesses from all three periods points to a high typological variability and de facto to continuous development from the Bronze Age to the end of the La Tène period.

In some time periods, foreign chronological-typological systems for harnesses do not correlate the actual state in Moravia, which shows the appearance of many completely new types. For ease of orientation in the issue, the author proposes a new comprehensive typological-chronological system of sources with the theme of horse in Moravia (= M), which comprises almost 150 types.

The author also deals with experimental archeology, where the production of four harnesses from different periods pointed to interesting aspects, such as the trend of reducing the

size of horses in the La Tène period. It also deals with questions of the role of horses in prehistoric societies, and brings a religious look into the issue. He finds the key to finding the social status of horse owners, who were elites, and the occurrence and quantity of some sources illustrate their socio-economic level. Elites and horses are also related to prehistoric roads, the research of which is necessary to establish centers / hubs that point to the socio-political structure of the time.

The aim of this work was to collect all available sources of horse themes in Moravia, to evaluate them and to put them into the context of prehistoric and protohistoric cultures for a deeper understanding of the past.

12. Seznam pramenů a literatury

- ÅBERG, N. 1935: *Bronzezeitliche und früheisenzeitliche Chronologie. Teil V. Mitteleuropäische Hochbronzezeit.* Stockholm.
- ADÁMEK, F. 1961: *Pravěké hradisko u Obřan. Monografické práce Moravského muzea v Brně, Scientiae sociales I.* Brno.
- ADÁMEK, F. 1972: *Halštatský pohřeb v Býčí skále.* Blansko.
- ANTHONY, D. W. 2007: *The Horse, the Wheel, and Language. How Bronze-Age Riders from the Eurasian Steppes Shaped the Modern World.* Princeton.
- ANTHONY, D. W. – VINOGRADOV, N. B. 1995: *Birth of the chariot, Archaeology 48, 36–41.*
- BAAROVÁ, Z. 2004: *Halštatské pohřebiště „Člupy“ u Maref, Pravěk – nová řada 14, 333–364.*
- BAAROVÁ, Z. 2005: *Halštatské hradisko Křižanovice – „Zámeček“, Pravěk – nová řada 15, 395–418.*
- BAAROVÁ, Z. 2007: *Platěnické pohřebiště s komorovými hroby v Pustiměři. In: Salaš, M. – Šabatová, K. (eds.), Doba popelnicových polí a doba halštatská. Příspěvky z IX. Konference, Bučovice 3.–6. 10. 2006. Brno, 13–33.*
- BAAROVÁ, Z. – MIKULKOVÁ, B. 2004: *Halštatské žárové pohřebiště v Drnovicích (okr. Vyškov), Pravěk – nová řada 14, 287–331.*
- BAKKER, J. A. et al. (Bakker, J. A. – Kruk, J. – Lanting, A. E. – Milisauskas, S.) 1999: *The earliest evidence of wheeled vehicles in Europe and the Near East, Antiquity 73, 778–790.*
- BÁLEK, M. – KOS, P. 2000: *Bratčice, okr. Brno-venkov. In: Čižmář, M. – Geislerová, K. – Unger, J. (eds.), Výzkumy – Ausgrabungen 1993–1998. Brno, 130–131.*

- BAMBASOVÁ, S. 2014: Platěnické osídlení lokality Křenovice 2 „Vinice“. Nепublikovaný rkp. bakalářské práce sekce archeologie Katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.
- BAMBASOVÁ, S. 2019: Sídlní strategie v krajině křenovické sídelní aglomerace. Nепublikovaný rkp. magisterské práce sekce archeologie Katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.
- BARBER, P. 1998: Vampires, Burial and Death. Folklore and Reality. New York.
- BARRINGER, J. 1995: Divine Escorts, Nereids in Archaic and Classical Greek Art. Michigan.
- BARTH, F. E. 1995: Die Wagenreste. In: Parzinger, H. – Nekvasil, J. – Barth, F. E., Die Býčí skála-Höhle. Ein hallstattzeitlicher Höhlenopferplatz in Mähren, Römisch-Germanische Forschungen 54. Mainz am Rhein, 97–115.
- BARTÍK, J. et al. (Bartík, J. – Čermáková, E. – Čistáková, V. – Čižmář, I. – (+) Čižmář, M. – Daňhel, M. – Fojtík, P. – Frolík, J. – Golec, M. – Kalábek, M. – Klápa, O. – Knotek, P. – Komoróczy, B. – Langová, J. – Merta, T. – Musil, J. – Novák, M. – Popelka, M. – Rožnovský, D. – Řičan, D. – Sedláček, R. – Schenk, Z. – Šín, P. – Šmerda, J. – Tomešová, B. – Válek, D. – Vích, D. – Vránová, V. – Waldhauser, J. – Zeman, T.) 2017: The Vekerzug and Other Eastern Cultures in the Czech Republic, *Studia Archaeologica Brunensia* 22/1, 27–68.
- BÁTORA, J. 1983: Opevnená osada zo staršej doby bronzovej v Hostiach, *Archeologické rozhledy* 35, 72–79.
- BÁTORA, J. 1989: Stav výskumu staršej doby bronzovej na Slovensku, *Archeologické rozhledy* XLI/2, 133–142.
- BÁTORA, J. 2000: Das Gräberfeld von Jelšovce / Slowakei, Ein Beitrag zur Frühbronzezeit im nordwestlichen Karpatenbecken, *Prähistorische Archäologie in Südosteuropa* Band 16. Kiel.
- BÁTORA, J. 2002: Contribution to the problem of "Craftsmen" Graves at the End of Aeneolithic and in the Early Bronze Age in Central, Western and Eastern Europe, *Slovenská archeológia* L, 179–128.
- BÁTORA, J. 2006: Štúdie ku komunikácii medzi strednou a východnou Európou v dobe bronzovej. Bratislava.
- BÁTORA, J. 2009: Hroby s dýkami na pohrebisku zo staršej doby bronzovej v Ludaniciach-Mýtnej Novej Vsi, *Slovenská archeológia* LVII, 221–260.
- BÁTORA, J. – VLADÁR, J. 2015: Kultúry staršej doby bronzovej. In: Furmánek, V. (ed.), *Staré Slovensko* 4. Doba bronzová. Nitra.

- BAUER, M. 1906: Sitzungsberichte, Mähren, Amtliche Beilage zu den Mitteilungen der k. k. Zentral-Kommission für Erforschung und Erhaltung der kunst- und historischen Denkmale 5, 72–76.
- BECKER, C. 1994: Zur Problematik früher Pferdenachweise im östlichen Mittelmeergebiet. In: Hänsel, B. (Hrsg.), Die Indogermanen und das Pferd. Akten des internationalen interdisziplinären Kolloquiums, *Archaeolingua* 4. Budapest, 145–177.
- BEDÁŇ, L. 2018: Využití nekovových materiálů ve výzdobě kovových předmětů v mladší době železné na Moravě. Nепublikovaný rkp. bakalářské práce Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno.
- BÉM, M. et al. (Bém, M. – Bláha, J. – Kalábek, M. – Kouřil, P. – Peška, J. – Šabatová, K. – Vitula, P.) 2001: Archeologické zrcadlení. Olomouc.
- BENECKE, N. 1994: Zur Domestikation des Pferdes in Mittel- und Osteuropa. Einige neue archäozoologische Befunde. In: Hänsel, B. (Hrsg.), Die Indogermanen und das Pferd. Akten des internationalen interdisziplinären Kolloquiums, *Archaeolingua* 4. Budapest, 123–144.
- BENEŠ, A. – KYTLICOVÁ, O. 1991: Der Depotfund aus Temešvár – die Entwicklung des südböhmischen Armringes am Ausgang der Mittelbronzezeit, *Památky archeologické LXXXII*, 48–93.
- BENKOVSKY-PIVOVAROVÁ, Z. 1976: Zur Enddatierung des Kulturkreises Maďarovce – Věteřov – Böheimkirchen, *Germania* 54, 342–359.
- BENKOVSKY-PIVOVAROVÁ, Z. 1981: Zu einigen terminologischen Fragen des Kulturkreises Maďarovce – Věteřov – Böheimkirchen, *Slovenská archeológia XXIX*, 17–22.
- BENKOVSKY-PIVOVAROVÁ, Z. 1982: Zur Frage der Stufe A3 und der älteren Mittelbronzezeit (MD I) in der Slowakei, *Germania* 54, 341–359.
- BERKOVEC, T. – PEŠKA, J. 2005: Starobronzová sídliště a pohřebiště v Hulíně – U Isidorka. In: Bém, M. – Peška, J. (eds.), *Ročenka 2005*. Olomouc, 44–67.
- BEVAN, E. 1986: *Representations of Animals in Sanctuaries of Artemis and other Olympian Deities*. Oxford.
- BINDING, U. 1993: *Studien zu den figürlichen Fibeln der Frühlatènezeit*. Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 16. Bonn.
- BLÁHA, J. 1975: Nález bronzů v Hradisku u Kroměříže v letech 1969–1972 (okres Kroměříž), *Přehled výzkumů 1974*, 23, tab. 12.
- BODDAERT, P. 1784: *Elenchus animalium*. Volumen I. Sistens quadrupedia huc usque nota, eorumque varietates. Rotterdam.
- BOTHEROYD, P. – BOTHEROYDOVÁ, S. 1995: *Lexikon keltské mytologie*. Praha.
- BOURDIEU, P. 1990. *The logic of practice*. Cambridge.

- BOUZEK, J. 2003: Etruskové – jiní než všechny ostatní národy. Praha.
- BOUZEK, J. 2015: Doslov. In: Stloukal, M. – Nekvasil, J., Věčné tajemství Býčí skály. Praha, 146–153.
- BOZET, N. 2007: Problème de domestication (encadré). In: Bozet, N. (ed.), Sur la Piste du Cheval de la Préhistoire à l'Antiquité. Treignes, 54–55.
- BÖHM, J. 1936: Spätbronzezeitliche Scheibenkopfnadeln aus Böhmen, *Germania* 20, 9–18.
- BÖHM, J. 1937: Základy hallstattské periody v Čechách. Praha.
- BÖHM, J. 1941: Kronika objeveného věku. Praha.
- BÖKÖNYI, S. 1952: Les chevaux scythiques du cimetière de Szentes-Vekerzug, *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 2, 173–183.
- BÖKÖNYI, S. 1954: Les chevaux scythiques du cimetière de Szentes-Vekerzug. (Étude sur le matériel osseux des fouilles de 1952–1953), *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 4, 93–114.
- BÖKÖNYI, S. 1968: Data on Iron Age Horses of Central and Eastern Europe. Mecklenburg Collection, Part I., *Bulletin of American School of Prehistory* 25, 3–71.
- BÖKÖNYI, S. 1974: History of domestic mammals in Central and Eastern Europe. Budapest.
- BÖKÖNYI, S. 1993: Pferdedomestikation, Haustierrhaltung und Ernährung. *Archäozoologische Beiträge zu historisch-ethnologischen Problemen*. Budapest.
- BREITENBACHER, A. 1927: Museum v arcibiskupském zámku v Kroměříži, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci XXXVIII*, 148–172.
- BRUNN, W. A. von 1954: Ein Bronzefund aus dem Vogtland, *Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege* 4, 267–301.
- BRUNN, W. A. von 1968: Mitteldeutsche Hortfunde der jüngeren Bronzezeit I–II. Berlin.
- BURMEISTER, S. 2004: Der Wagen im Neolithikum und in der Bronzezeit: Erfindung, Ausbreitung und Funktion. In: Fansa, M. – Burmeister, S. (Hrsg.), *Rad und Wagen. Der Ursprung einer Innovation Wagen im Vorderen Orient und Europa*. Oldenburg, 13–40.
- BUSUTTIL, CH. 2008–09: Experimental Archaeology, *Malta Archaeological Review* 9, 60–66.
- CANSELIET, E. 2018: *Mutus liber*. Praha.
- CARNEIRO, R. 1981: The chiefdom as precursor of the state. In: Jones, G. – Krautz, R. (eds.), *The Transition to Statehood in the New World*. Cambridge, 37–79.
- CÍLEK, V. 2015: *Co se děje se světem?* Praha.
- CLUTTON-BROCK, J. 1992: *Horse Power. A History of the Horse and the Donkey in Human Societies*. Massachusetts.
- COLES, J. 1973: *Archaeology by experiment*. London.

- COLES, J. 1979: *Experimental archaeology*. London.
- COOPER, J. C. 1986: *Lexikon alter Symbole*. Leipzig.
- ČAPEK, V. 1885: Hradisko ivančické, Moravská orlice č. 162, XIV (XXIII), 18. července 1885, 1–2
- ČERMÁKOVÁ, E. 2014: *Pravěk Valašska*. Vsetín.
- ČERNÝ, F. 1909: *Popelnicová pole na Moravě*. Brno.
- ČERNÝ, M. 2012: Ohně na Rýsově. In: Prachař, M. et al., *Provodov*. Kapitoly z dějin obce. *Provodov*, 31–41.
- ČERVINKA, I. L. 1896: *Pravěká hradiska na Moravě*. Kroměříž.
- ČERVINKA, I. L. 1898: *Archaeologické zprávy z okolí Uherského Hradiště*, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci XV*, 42–47, tab. III.
- ČERVINKA, I. L. 1900: *Sbírka pravěkých starožitností*. Uherské Hradiště.
- ČERVINKA, I. L. 1901: *Kostrový hrob u Slavkova a galské starožitnosti na Moravě*, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci XVIII*, 1–11.
- ČERVINKA, I. L. 1902: *Morava za pravěku*. Brno.
- ČERVINKA, I. L. 1911: *Kultura popelnicových polí na Moravě*. Brno.
- ČERVINKA, I. L. 1925a: *Původní dokumentace výzkumu Brna-Holásek*, uložena v Archivu AÚ AV ČR Brno.
- ČERVINKA, I. L. 1925b: *Mohyla u Holásek*, *Lidové noviny 33/508* (11. října 1925), Brno, 8.
- ČERVINKA, I. L. 1926: *Předvěká pohřebiště v Němčicích na Hané*. Brno.
- ČERVINKA, I. L. 1930: *Zapomenuté hrady a tvrze moravské*, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci XLIII*, 84–94.
- ČERVINKA, I. L. 1938: *Nálezy z Přerovska*. Dobruška. *Zapomenutý hrob halštatský*. *Ročenka městského muzea v Přerově II*, 78–80.
- ČERVINKA, I. L. 1939a: *Dunajské mohyly*. Nepsaný rukopis. AÚ AV ČR Brno.
- ČERVINKA, I. L. 1939b: *Venětové na Moravě*. *Kultura popelnicových polí*. Nepsaný rukopis. AÚ AV ČR Brno.
- ČERVINKA, I. L. 1948a: *Mohyly s halštatskými hroby na „Čtvrtích od Tuřan“ (okr. Brno)*, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci LVII*, 16–17.
- ČERVINKA, I. L. 1948b: *Únětické hroby se skrčky na «Vysoudilce»*, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci LVII*, 9–16.
- ČERVINKA, I. L. nedatováno: *Období halštatské kultury (se železem)*. Nepsaný rukopis., signatura R 9a–b, přírůstkové č. 53.530–53.531, AÚ AV ČR Brno.

- ČIŽMÁŘ, I. 2018: Vývoj laténského osídlení na střední Moravě v období změny centrálních sídel. Nepublikovaný rkp. dizertační práce Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě.
- ČIŽMÁŘ, I. – JARUŠKOVÁ, Z. 2019: Nález keltského řetězového opasku z Kunštátska (okr. Blansko). In: *Studia Historica Nitriensia* 23, Supplementum 2, Sedem kruhů Jozefa Bujnu. Nitra, 177–191.
- ČIŽMÁŘ, I. – LEČBYCH, M. 2018: Doba laténská. In: Geislerová, K. – Parma, D. a kol.: *Výzkumy – Ausgrabungen 2011–2016*. Brno, 87–100.
- ČIŽMÁŘ, I. et al. 2018 (Čižmář, M. – Čižmářová, H. – Čižmářová, J. – Golánová, P. – Hlava, M. – Jarůšková, Z. – Koucká, A. – Ženožičková, I.) 2018: Hradiště nad Okluky a jeho objevitelé. Keltské oppidum Staré Hradisko a sbírka muzea v Boskovicích. Boskovice.
- ČIŽMÁŘ, M. 1974: Kostrový hrob ze Ptení a otázka stupně LT-B2/C1 na Moravských keltských pohřebištích, *Archeologické rozhledy* XXVI, 160–166.
- ČIŽMÁŘ, M. 1975: Relativní chronologie keltských pohřebišť na Moravě, *Památky archeologické* LXVI, 417–437.
- ČIŽMÁŘ, M. 1991: Neue Erkenntnisse über die Púchov-Kultur in Mähren (ČSFR), *Archäologisches Korrespondenzblatt* 21, 523–524.
- ČIŽMÁŘ, M. 1992: Příspěvek k poznání severoitalských vlivů v pozdně halštatském a časně laténském prostředí na Moravě, *Časopis Moravského muzea* LXXVII, 107–133.
- ČIŽMÁŘ, M. 1993: Keltská okupace Moravy. In: Podborský, V. a kol., *Pravěké dějiny Moravy*. Brno, 380–423.
- ČIŽMÁŘ, M. 2001: Laténské hroby ze Šlapanic, okr. Brno-venkov, *Pravěk – nová řada* 11, 263–279.
- ČIŽMÁŘ, M. 2002a: Laténský depot ze Ptení. K poznání kontaktů našeho území s jihem, *Památky archeologické* 93, 194–225.
- ČIŽMÁŘ, M. 2002b: Oppidum Staré Hradisko. Olomouc.
- ČIŽMÁŘ, M. 2003: Laténské osídlení v Bořitově. *Pravěk – Supplementum* 10. Brno.
- ČIŽMÁŘ, M. 2004a: Encyklopedie pravěkých hradisek na Moravě. Praha.
- ČIŽMÁŘ, M. 2004b: Příspěvek k poznání pozdní doby halštatské na Moravě. In: Kazdová, E. – Měřinský, Z. – Šabatová, K. (eds.), *K počtě Vladimíru Podborskému*. Brno, 447–467.
- ČIŽMÁŘ, M. 2004c: K jednomu typu pozdně halštatské spony na Moravě, *Pravěk – nová řada* 14, 365–372.
- ČIŽMÁŘ, M. 2010: Zwei Typen spätlatènezeitlicher Gegenstände aus Mähren, *Archäologisches Korrespondenzblatt* 40, 383–388.

- ČIŽMÁŘ, M. 2012: Dva halštatské Depoty z Moravy. K datování závěsů typu Trávník. In: Kujovský, R. – Mitáš, V. (eds.), Václav Furmánek a doba bronzová. Zborník k sedemdesiatym narodeninám. Nitra 2012, 71–77.
- ČIŽMÁŘ, M. – ČIŽMÁŘOVÁ, J. – KEJZLAR, M. – KOLNÍKOVÁ, E. 2008: Detektorová prospekce lokalit z doby laténské na Moravě, Přehled výzkumů 49, 125–131.
- ČIŽMÁŘ, M. – ČIŽMÁŘOVÁ, J. – KEJZLAR, M. – KOLNÍKOVÁ, E. 2009: Detektorová prospekce archeologických lokalit na Moravě v roce 2008, Přehled výzkumů 50, 139–152.
- ČIŽMÁŘ, M. – ČIŽMÁŘOVÁ, J. – KEJZLAR, M. – KOLNÍKOVÁ, E. 2010: Detektorová prospekce archeologických lokalit na Moravě v roce 2009, Přehled výzkumů 51, 125–137.
- ČIŽMÁŘ, M. – ČIŽMÁŘOVÁ, J. – KEJZLAR, M. 2011: Detektorová prospekce archeologických lokalit na Moravě v roce 2010, Přehled výzkumů 52/2, 86–95.
- ČIŽMÁŘ, M. – HORÁLKOVÁ, P. – ŠTROF, A. 1990: Pravěké sídliště „Na Brabince“ u Malhostovic (okr. Brno-venkov), Přehled výzkumů 1987, 43–44.
- ČIŽMÁŘ, M. – LANGOVÁ, J. – KOHOUTEK, J. 2014. Depoty z doby laténské z Rýsova, obec Provodov (okr. Zlín). In: Čižmářová, J. – Venclová, N. – Březinová, G. (eds.), Moravské křižovatky. Brno, 641–653.
- ČIŽMÁŘ, M. – PARMA, D. 2006: K předlaténskému osídlení Starého Hradiska. In: Vita archaeologica. Sborník Víta Vokolka. Hradec Králové – Pardubice, 55–68.
- ČIŽMÁŘ, M. – STUHLÍK, S. 1971: Velatické hradisko „Réna“ u Ivančic. Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university, řada archeologicko-klasická E 16, 119–126.
- ČIŽMÁŘOVÁ, J. 1989: Zjišťovací výzkum v Dolních Bojanovicích, Přehled výzkumů 1989, 116–117.
- ČIŽMÁŘOVÁ, J. 2004: Encyklopedie Keltů na Moravě a ve Slezsku. Praha.
- ČIŽMÁŘOVÁ, J. 2005: Keltské pohřebiště v Brně-Maloměřicích. Pravěk – Supplementum 14. Brno.
- ČIŽMÁŘOVÁ, J. 2009: Keltská pohřebiště z Holubic a Křenovic. Pravěk – Supplementum 19. Brno.
- ČIŽMÁŘOVÁ, J. 2011: Keltská pohřebiště na Moravě. Okresy Brno-město a Brno-venkov. / Keltische Gräberfelder in Mähren. Bezirke Brno-město und Brno-venkov. Brno.
- ČIŽMÁŘOVÁ, J. 2013: Keltská pohřebiště na Moravě. Okresy Blansko a Vyškov. / Keltische Gräberfelder in Mähren. Bezirke Blansko und Vyškov. Brno.
- ČIŽMÁŘOVÁ, J. 2017: Keltská pohřebiště na Moravě. Okresy Hodonín, Kroměříž, Olomouc, Opava, Prostějov, Přerov, Uherské Hradiště a Zlín. / Keltische Gräberfelder in

- Mähren. Bezirke Hodonín, Kroměříž, Olomouc, Opava, Prostějov, Přerov, Uherské Hradiště und Zlín. Brno.
- ČIŽMÁŘOVÁ, J. – GEISLEROVÁ, K. 1987: Záchranný výzkum v Brně-Horních Heršpicích (okr. Brno-město), Přehled výzkumů 1987, 89–90.
- ČIŽMÁŘOVÁ, J. – HOLUBOVÁ, Z. 2011: Pod nadvládou železa. In: Procházka, R. (ed.), Dějiny Brna 1. Od pravěku k ranému středověku. Brno, 319–399.
- DANIELISOVÁ, A. 2014: Oppida, Production and Social Status – Complexity of the Late La Tène Period. In: Fernández-Götz, M. – Wendling, H. – Winger, K. (eds.), Paths to Complexity – Centralisation and Urbanisation in Iron Age Europe. Centralisation and Urbanisation in Iron Age Europe. Oxford, 76–83.
- DEHN, R. – EGG, M. – LEHNERT, R. 2005: Das späthallstattzeitliche Fürstengrab im Hügel 3 von Kappel am Rhein in Baden. Monographien Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Forschungsinstitut für Vor- und Frühgeschichte 63. Mainz.
- DELAMARRE, X. 2003: Dictionaire de la Langue Gauloise. Paris.
- DIETZ, U. L. 1998: Spätbronze- und früheisenzeitliche Trensens im Nordschwarzmeergebiet und im Nordkaukasus. Prähistorische Bronzefunde XVI/5. München.
- DIXON, K. R. – SOUTHERN, P. 1992: Roman Cavalry. From the first to the third century AD. London.
- DOBEŠ, K. 1924: Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku. Prostějov.
- DOBISÍKOVÁ, M. et al. (Geisler, M. – Kala, J. – Kos, P. – Mikulková, B. – Parma, D. – Přichystal, A.) 2010: Halštatské pohřebiště ze Slavkova u Brna (okr. Vyškov). In: Furmánek, V. – Miroššayová, E. (eds.), Popolnicové polia a doba halštatská. Zborník referátov z X. medzinárodnej konferencie „Popolnicové polia a doba halštatská“, Košice, 16.–19. september 2008. Nitra, 57–100.
- DOHNAL, V. 1958: Bronzové dláto z Tasova a jeho vztah k moravským nálezům, Pravěk východní Moravy I., 58–65.
- DOHNAL, V. 1975: Pravěké nálezy v Gottwaldově-Malenovicích, Přehled výzkumů 1975, 97.
- DOHNAL, V. 1976: Hromadný nález bronzů z Krhové u Val. Meziříčí, Archeologické rozhledy XXVIII, 181–183.
- DOHNAL, V. 1977: Kultura lužických popelnicových polí na východní Moravě. Fontes Archaeologiae Moravicae X. Brno.
- DOHNAL, V. 1982: Povrchové sběry na hradiscích kultury lužických popelnicových polí na Moravě, Přehled výzkumů 1982, 29–30.

- DOHNAL, V. 1988: Opevněná sídliště z doby popelnicových polí na Moravě. Studie muzea Kroměřížska '88. Kroměříž.
- DOHNAL, V. 2003: Šumárník ve starší a mladší době halštatské. *Pravěk – nová řada* 13, 221–252.
- DOLEŽAL, V. – DOLEŽALOVÁ, A. 1995: Člověk a kůň. České Budějovice.
- DONTH, P. 2018: Halštatské sídliště platěnické kultury na Lesní ulici v Náměšti na Hané. Nepublikovaný rkp. bakalářské práce sekce archeologie Katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.
- DRECHSLER, A. 2010: Starší doba železná – halštatská. In: Drechsler, A. et al., *Archeologie Přerovska*. Přerov, 71–75.
- DRESLEROVÁ, G. – TRAMPOTA, F. 2016: Břeclav (okr. Břeclav), *Přehled výzkumů* 57, 237.
- DUBOIS, T. A. 2006: "Rituals, Witnesses, and Sagas". In: Andrén, A. – Jennbert, K. et al. (eds.), *Old Norse Religion in Long-Term Perspectives. Origins, Changes, and Interactions*. Lund, 74–78.
- DUŠEK, S. 1973: K otázce vojenskej demokracie v pravekom vývoji Slovenska, *Slovenská archeológia* XXI/2, 409–422.
- DVOŘÁK, F. 1938: Knížecí hroby na vozech ze starší doby železné – Wagenbestattungen der älteren Eisenzeit in Böhmen. *Praehistorika* I. Praha.
- DVOŘÁKOVÁ, D. 2007: Kôň a človek v stredoveku. K spolužitiu človeka a koňa v Uhorskom kráľovstve. Budmerice.
- EARLE, T. 1997: How chiefs come to power. The political economy in prehistory. Stanford – California.
- EGG, M. 2013: Geweih- und Knochenschnitzereien. In: M. Egg – D. Kramer (Hrsg.), *Die hallstattzeitlichen Fürstengräber von Kleinklein in der Steiermark: der Kröllkogel*. Monographien des Römisch-Germanischen Zentralmuseums 110. Mainz, 283–299.
- EGG, M. – FRANCE-LANORD, A. 1987: Der Wagen aus dem Fürstengrab von Vix, dép. Cote- D'Or, Frankreich. In: *Vierrädrige Wagen der Hallstattzeit. Untersuchungen zu Geschichte und Technik*. Monographien 12. Mainz, 145–179.
- EGG, M. – FRANCE-LANORD, A. 2003: Nouvelle reconstitution. In: Rolley, C. (Hrsg.), *La tombe princière de Vix*. Paris, 58–75.
- EGG, M. – KRAMER, D. 2005: Krieger – Feste – Totenopfer. Der letzte Hallstattfürst von Kleinklein in der Steiermark. *Römisch-Germanisches Zentralmuseum. Mosaiksteine* 1. Mainz.

- ELIADE. M. 1995. Dejiny náboženských predstáv a idejí I. Bratislava.
- ELIADE. M. 1997. Od Zalmoxida k Čingischánovi. Praha.
- ELIADE. M. 2004. Šamanismus a archaické techniky extáze. Praha.
- ESPÉRANDIEU, É. 1907: Recueil général des bas-reliefs de la Gaule romaine. Paris.
- FALTÝNEK, K. – MOŠ – ŠLÉZAR, P. 2006: Dolany (okr. Olomouc), Přehled výzkumů 47, 139.
- FANSA, M. – BURMEISTER, S. (Hrsg.) 2004: Rad und Wagen. Der Ursprung einer Innovation Wagen im Vorderen Orient und Europa. Oldenburg.
- FILIP, J. 1936–37: Popelnicová pole a počátky železné doby v Čechách. Praha.
- FILIP, J. 1936–38: Lužická kultura v Československu, Památky archeologické XLI, 14–51.
- FILIP, J. 1948: Pravěké Československo. Praha.
- FILIP, J. 1956: Keltové ve střední Evropě. Praha.
- FOJTÍK, P. 2015: Mohylová kultura střední doby bronzové na Prostějovsku I. Katalog nálezů – svazek první. Pravěk – Supplementum 30. Brno.
- FOJTÍK, P. – GOLEC, M. 2006: Časně halštatské hradisko „Na valech“ u Podivic, okr. Vyškov a jeho přínos k poznání stupně Ha C1 na Moravě. Pravěk – nová řada, 37–75.
- FOJTÍK, P. – PARMA, D. 2018: Doba bronzová. In: Geislerová, K. – Parma, D. a kol., Výzkumy – Ausgrabungen 2011–2016. Brno, 53–68.
- FRANC, X. F. 1890: Štáhlauer Ausgrabungen (edit. V. Šaldová). Praha (1988).
- FRIEDMAN, J. – ROWLANDS, M. J. 1977: The evolution of social systems. Proceedings of a meeting of the Research Seminar in Archaeology and Related Subjects held at the Institute of Archaeology. London.
- FROLÍKOVÁ, D. 2015: Dva hroby „knížat“ z doby halštatské v Praze-Letňanech, Akademický bulletin Akademie Věd České republiky 6, Praha, 18–20.
- FULCANELLI 1992. Tajemství katedrál. Praha.
- FURMÁNEK, V. 1973: Bronzová industrie středodunajské mohylové kultury na Moravě, Slovenská archeológia XX, 25–145.
- FURMÁNEK, V. 1974: K datování hromadného nálezů bronzových předmětů z Mankovic, okr. Nový Jičín, Archeologický sborník, 64–65.
- FURMÁNEK, V. – VELIAČIK, L. – VLADÁR, J. 1991: Slovensko v dobe bronzovej. Bratislava.
- GEDIGA, B. 2002: Die narrativen Szenen auf der Keramik der Lausitzer und Pommerschen Kultur in Polen. In: Sborník Národního muzea v Praze LVI. Praha, 117–125.
- GEDIGA, B. – ŁACIAK, D. – ŁYDŹBA-KOPCZYŃSKA, B. – MARKIEWICZ, M. 2017: Świat kolorów garncarzy z rejonu Domasławia sprzed około 2800 lat. Wrocław.

- GEDL, M. 1995: Býčí skála-Höhle und die zeitgleichen Fundkomplexe aus Polen. *Pravěk – nová řada* 5, 81–93.
- GEISLER, M. 2001: Slavkov u Brna. Nálezová zpráva ÚAPP Brno uložena v Muzeu Vyškovska, Vyškov.
- GEISLER, M. 2009: Hrušovany u Brna (okr. Brno-venkov), *Přehled výzkumů* 50, 9.
- GEISLEROVÁ, K. – PARMA, D. 2018: Záchrané výzkumy 2011–2016. In: Geislerová, K. – Parma, D. a kol., *Výzkumy – Ausgrabungen 2011–2016*. Brno, 191–338.
- GOLÁŇOVÁ, P. 2013: Časně laténské osídlení na Moravě. Nepublikovaný rkp. disertační práce Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno.
- GOLÁŇOVÁ, P. 2018: The Early La Tène Period in Moravia. *Studien zur Archäologie Europas* 32. Bonn.
- GOLEC, M. 2003: Hlásnica u Horákova: kam s ní? *Archeologické rozhledy* 55, 500–516.
- GOLEC, M. 2005: Horákovská kultura. Nepublikovaný rkp. disertační práce Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno.
- GOLEC, M. 2015: Prehistorie a historie jeskyně Býčí skály a blízkého okolí od neolitu po současnost. In: Oliva M. – Golec M. – Kratochvíl R. – Kostrhun P., *Jeskyně Býčí skála ve svých dějích a pradějích. Studies in Anthropology, Palaeoethnology, Palaeontology and Quaternary Geology, Vol. 39, N.S. 31*, Moravské zemské muzeum. Brno, 115–153.
- GOLEC, M. 2017: The Phenomenon of Býčí skála Cave. Landscape, Cave and Mankind, *Archaeologica Olomucensia I*. Olomouc.
- GOLEC, M. – ČERMÁKOVÁ, E. – FOJTÍK, P. 2016: Vekerzugský kmenový svaz na Moravě? *Pravěk – nová řada* 24, 175–200.
- GOLEC, M. – FOJTÍK, P. – RYBÁŘOVÁ, K. 2019: Halštatský depot z Podomí – Zajbotu, okr. Vyškov, *Pravěk – nová řada* 26, 39–54.
- GOLEC, M. – FOJTÍK, P. – ŠMÍD, M. (in press): Depoty z Kralic na Hané a Prostějova-Čechůvek z centra Prostějovské kotliny, *Archeologické rozhledy*.
- GOLEC, M. – FOJTÍK, P. in press: Centrum platěnické skupiny východohalštatské kultury na Moravě.
- GOTTWALD, A. 1904: Sbírká pravěkých starožitností Antonína Gottwalda, učitele v Prostějově, *Časopis Moravského musea Zemského IV*, 99–133.
- GOTTWALD, A. 1905: Nálezy od Hrubčic. *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci XX*, 109–119.
- GOTTWALD, A. 1908: Sedliště a hroby s kulturou popelnicových polí na Prostějovsku, *Pravěk IV*, 17–22, 66–73, 97–104, 175–182, 215–224.

- GOTTWALD, A. 1912: Jednotlivé nálezy bronzových předmětů, depoty a kadluby z Prostějovska, *Pravěk* 8, 86–94.
- GOTTWALD, A. 1924: Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku. Prostějov.
- GOTTWALD, A. 1926: Dva hromadné nálezy bronzů z Prostějovska, *Ročenka Národopisného a průmyslového musea města Prostějova a Hané* III, 3–22.
- GOTTWALD, A. 1928: Žárové hroby u Seloutek, *Ročenka Národopisného a průmyslového muzea Prostějova a Hané* V, 7–20.
- GOTTWALD, A. 1930: Příspěvky k praehistorii Prostějovska, *Ročenka Národopisného a průmyslového musea města Prostějova a Hané* VII, 3–52.
- GOTTWALD, A. 1931a: Můj archeologický výzkum. Prostějov.
- GOTTWALD, A. 1931b: Žárové hroby v Hájových a Sedliskách u Určic, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* XLIV, 1–11.
- GOTTWALD, A. 1932: Archeologický výzkum na Prostějovsku v roce 1931, *Ročenka národopisného a průmyslového města Prostějova na Hané* IX, 5–47.
- GOTTWALD, A. 1935: Pohřebiště na Nivkách u Slatinek, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* XLVII, 1–19.
- GREEN, M. 1986: *The Gods of the Celts. Gloucestershire.*
- GREEN, M. J. 1998: *Keltské mýty.* Praha.
- HABERMEHL, K. H. 1961: *Die Altersbestimmung bei Haustieren, Pelztieren und beim jagdbaren Wild.* Berlin.
- HALAMA, J. 2014: Pozoruhodné bronzové artefakty z lokality Žádlovice u Loštic (okr. Šumperk). In: J. Juchelka (ed.), *Doba popelnicových polí a doba halštatská ve střední Evropě. Materiál z XIII. mezinárodní konference „popelnicová pole a doba halštatská“.* Opava, 179–222.
- HALAMA, J. 2018a: Rájec (k. ú. Rájec u Zábřeha, okr. Šumperk), *Přehled výzkumů* 59/1, 176–177.
- HALAMA, J. 2018b: Faléra z koňského postroje doby bronzové, *Vlastivědný sborník Severní Morava* 104/62, 66–69.
- HALLAM, E. 1998: *Bohové a bohyně.* Praha.
- HANÁK, J. 1932: Po stopách zašlých hradisek na půdě staroslavného Velehradu, *Sborník velehradský* NŘ 3, 5–10.
- HÄNSEL, B. 1997: *Gaben an die Götter – Schätze der Bronzezeit Europas – eine Einführung.* In: Hänsel, A. – Hänsel, B. (Hrsg.), *Gaben an die Götter. Schätze der Bronzezeit Europas.* Berlin, 11–22.

- HÄRKE, H. 1993: Intentionale und funktionale Daten. Ein Beitrag zur Theorie und Methode der Gräberarchäologie, *Archäologisches Korrespondenzblatt* 23, 141–146.
- HAVELKOVÁ, V. 1891: Hromadný nález bronzů u Slatěnic, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* VIII, 89–95.
- HELLMUTH, A. 2006: Smolenice-Molpír im Licht skythischer Angriffe auf die hallstattzeitlichen Siedlungen nördlich und südlich der Mährischen Pforte, *Slovenská archeológia* LIV, 191–208.
- HEROLD, A. 2004: Funde und Funktionen – Streitwagentechologie im Alten Ägypten. In: Fansa, M. – Burmeister, S. (Hrsg.), *Rad und Wagen. Der Ursprung einer Innovation Wagen im Vorderen Orient und Europa*. Oldenburg.
- HLADÍK, J. 1898: Praehistorické hradisko a pohřebiště u Obřan, *Museum Franciscum, Annales*, 103–155.
- HLAVA, M. 2002: Nové halštatské nálezy z Hradiska u Křenovic (okr. Přerov), *Pravěk – nová řada* 12, 121–132.
- HLAVA, M. 2015: Laténský depot z Ptení (okr. Prostějov): nová fakta, *Památky archeologické* 106, 247–290.
- HLAVA, M. 2017: K laténským vodícím kroužkům jha z Uherského Hradiště ze sbírky Emanuela Štěpána Bergera, *Pravěk – nová řada* 25, 229–259.
- HLOŽEK, S. 2008: *Encyklopedie moderních metod v archeologii*. Praha.
- HOLSTE, F. 1962: *Zur Chronologie der südosteuropäischen Depotfunde der Urnenfelderzeit*. Marburg/Lahn.
- HOLUBOVÁ, Z. 2011: K otázce horákovské „expanze“ do oblasti lužických popelnicových polí. In: Měřínský, Z. – Klápště, J. (eds.), *Moravskoslezská škola doktorských studií, Seminář 2*. Brno, 54–65.
- HOUDEK, V. 1901: Z pravěku Olomoucka. *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* XVIII, 49–57.
- HRALOVÁ, J. – HRALA, J. 1971: Hromadný nález bronzů z Březovic u Chrudimi. (S úvahou o mlado- a pozdně bronzových kladivech), *Archeologické rozhledy* XXIII, 3–26, 113–114.
- HRBEK, J. 1938: Kotlina plenkovická v době kamenné, *Od Horácka k Podýjí* 14, 66–68, 106, 109, 142–145.
- HRUBÝ, V. 1940: Předvěké útočištné hradisko na Holém kopci, *Sborník Velehradský – nová řada* 11, 18–21.

- HRUBÝ, V. 1950: Středodunajské lidstvo mohylové a jeho kultura na Moravě I–III. Nepublikovaný rkp. disertační práce Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno.
- HRUBÝ, V. 1982: Nejstarší dějiny středního Pomoraví. In: Uherskohradištsko. Vlastivěda moravská. Brno – Uherské Hradiště, 83–167.
- HUSAR, A. 1995: The Celtic Gods in Roman Dacia, *Acta Musei Napocensis* (Muzeul National de Istorie a Transilvaniei), 85–94.
- HÜTTEL, H.-G. 1981: Bronzezeitliche Tensen in Mittel- und Osteuropa. *Prähistorische Bronzefunde XVI/2*. München.
- CHILDE, G. V. 1948: Directional changes in funerary practices during 50,000 years, *Man* 45, 13–19.
- CHILDE, V. G. 1951: The First Waggon and Carts – from the Tigris to the Severn. *Proceedings of the Prehistoric Society XVII*, 177–194.
- CHLEBORÁD, M. 1914: Archeologické nálezy okresu bučovického v letech 1912 a 1913, *Časopis Moravského musea zemského XIV*, 1914, 272–282.
- CHMELO, I. 2018: Štruktúra spoločnosti halštatskej kultury v severovýchodoalpском priestore. Nepublikovaný rkp. disertační práce Katedry archeológie Filozofické fakulty Univerzity Konštantína Filozofa V Nitre.
- CHOCHOROWSKI, J. 1985: Die Vekerzug-kultur. Charakteristik der Funde. Warszawa – Kraków.
- CHRÁSTEK, T. – BARTÍK, J. 2016: Horní Němčí (okr. Uherské Hradiště), *Přehled výzkumů* 57/1, 206–208.
- CHROPOVSKÝ, B. 1962: Birituálne skýtsko-halštatské pohrebisko v Senci, *Študijné zvesti* 9, 131–142.
- CHYBOVÁ, H. 1998: Pravěké a slovanské osídlení Kroměřížska. Kroměříž.
- CHYTRÁČEK, M. – CHVOJKA, O. – JOHN, J. – MICHÁLEK, J. 2009: Halštatský kultovní areál na vrchu Burkovák u Nemějic. *Hallstattzeitliches Kultareal am Berg Burkovák bei Nemějice*, *Archeologické rozhledy LXI*, 1–35.
- CHYTRÁČEK, M. et al. (Chytráček, M. – Danielisová, A. – Trefný, M. – Slabina, M.) 2010: Zentralisierungsprozesse und Siedlungsdynamik in Böhmen (8.–4. Jh. v. Chr.). In: Krause, D. – Beilharz, D. (eds.), „Fürstensitze“ und Zentralorte der frühen Kelten. Abschlusskolloquium des DFG-Schwerpunktprogramms 1171 in Stuttgart, 12.–15. Oktober 2009, *Forschungen und Berichte zur Vor- und Frühgeschichte in Baden-Württemberg* 120. Stuttgart, 155–173.

- CHYTRÁČEK, M. et al. (Chytráček, M. – Golec, M. – Chvojka, O. – Metlička, M. – Michálek, J. – Novotná, M. – Frolíková, D.) 2017: Jantar starší doby železné a průběh jantarové stezky ve střední Evropě, *Památky archeologické CVIII*, 121–256.
- CHYTRÁČEK et al. (Chytráček, M. – Chvojka, O. – Egg, M. – John, J. – Michálek, J. – Cícha, J. – Hladil, J. – Koník, P. – Kozáková, R. – Křivánek, R. – Kyselý, R. – Majer, A. – Novák, J. – Pavelka, J. – Rašková Zelinková, M. – Stránská, P. – Světlík, I. – Šálková, T.) in press: Knížecí mohyla doby halštatské v Rovné u Strakonice a symbolika uměleckého projevu elity starší doby železné, *Památky archeologické*.
- INGERSALL, D. – YELLEN, J. E. – MacDONALD, W. (eds.) 1977: *Experimental archaeology*. New York.
- INGOLD, T. 2000: *The perception of the environment. Essays in livelihood, dwelling and skill*. London.
- JACOBI, G. 1974: *Werkzeug und Gerät aus dem Oppidum von Manching. Die Ausgrabungen in Manching 5*. Frankfurt am Main.
- JANÁSEK, J. – SKUTIL, J. 1955: Z pravěku Kosíře, *Sborník KVM Olomouc (SLUKO)*, B III, 263–286.
- JÁNOŠÍK, R. 1974: Zpráva o hromadném nálezů bronzových ozdob v Krhové u Valašského Meziříčí. Nепublikovaný rkp. Muzea regionu Valašsko, Valašské Meziříčí.
- JANOVSKÝ, R. – SKUTIL, J. 1938: Předhistorické nálezy Rud. Janovského z Holešovska, *ČVMŠO LI*, 9–48.
- JARUŠKOVÁ, Z. – ČIŽMÁŘ, I. 2017. Hluboké u Kunštátu (okr. Blansko). „Spaliska“, *Přehled výzkumů 58/1*, 238.
- JARUŠKOVÁ, Z. – ŠTROF, A. eds. a kol. 2014: *Pravěk Boskovicka. Vlastivěda Boskovicka 3*. Boskovice.
- JÁŠKOVÁ, M. 1968: Neznámé a málo známé bronzové depoty z Přerovska, *Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university, řada archeologicko-klasická E 13*, 81–96.
- JÁŠKOVA, M. 1971: Přestavlečský depot – nejvýznamnější sklad bronzových předmětů z Přerovska. In: *Minulost Přerovska. Sborník vlastivědných prací ze starších dějin. Přerov*, 7–24.
- JIRÁŇ, L. (ed.) 2008: *Archeologie pravěkých Čech 5. Doba Bronzová*. Praha.
- JISL, L. 1955: K počátkům lužické kultury v Československu. In: *Česko-polský sborník vědeckých prací I*. Praha, 9–44.
- JISL, L. 1967: Hromadné nálezy kovových předmětů na Kotouči u Štramberka, *Časopis Slezského muzea XVI*, 14–36, tab. I–XVI, obr. 1–18.

- JOCKENHÖVEL, A. 1971: Die Rasiermesser in Mitteleuropa (Süddeutschland, Tschechoslowakei, Österreich, Schweiz). Prähistorische Bronzefunde VIII, 1. München.
- JOCKENHÖVEL, A. – KNOCHE, B. 2003: Zu den bronzezeitlichen Wurzeln des alteisenzeitlichen Hirschbildes. In: Gediga, B. – Mierzwinski, A. – Piotrowski, W. (Hrsg.), Sztuka epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w Europie środkowej. Prace Komisji Archeologicznej 14 / Biskupskie Prace Archeologiczne 2. Wrocław – Biskupin, 119–171.
- JUNKER, L. L. 2014: Archaeology of Chiefdoms. In: International Encyclopedia of the Behavioral and Social Sciences. London, 376–382.
- JUVENALIS 1999: The Sixteen Satires (Přeložil P. Green). Oxford.
- KALÁBEK, M. 2006: Depot bronzů z Medlova. In: Bém, M. – Peška, J. (eds.), Ročenka 2005. Olomouc, 146–162.
- KAMINSKÁ, Ľ. 1986: Hlinené zvieracie plastiky z doby halštatskej z Hrčela, okr. Trebišov, Archeologické rozhledy XXXVIII, 66–72.
- KANTOROVICH, A. R. 1977: Istoki i variacii obraza baranoptici (grifobarana) v ranneskifskom zverinnom stile, Materialy i issledovanija po archeologii Rossii 7, 235–257.
- KAS, S. – SCHUßMANN, M. 1998: Einige Überlegungen zu den hallstattzeitlichen Herrenhöfen. In: Berthold, B. – Kahler, E. – Kas, S. – Neubauer, D. – Schmidt, S. – Schußmann, M. (Hrsg.), Zeitenblicke. Ehrengabe für Walter Janssen. Rahden/Westf., 93–123.
- KAŠPAROVÁ, T. – ŠPANIHEL, S. – ZAJÍC, P. 2017: Archeologické poznání vrchu Helštýn u Valašského Meziříčí, Pravěk – nová řada 25, 137–168.
- KILIAN-DIRLMEIER, I. 1975: Gürtelhaken, Gürtelbleche und Blechgürtel der Bronzezeit in Mitteleuropa. Prähistorische Bronzefunde XII/2. München.
- KMEŤOVÁ, P. 2014: Deponovanie koní na pohrebiskách z doby bronzovej a halštatskej v priestore Panónskej panvy. Bratislava.
- KNIES, J. 1894: Prähistorické nálezy z pozdní doby slovanské na Moravě, Český lid III, 449–468, 545–549.
- KNIES, J. 1929: Pravěké nálezy ve Štramberku. Štramberk.
- KOCH, J. K. 2006: Der Wagen und das Pferdegeschirr aus dem späthallstattzeitlichen Fürstengrab von Eberdingen-Hochdorf (Lkr. Ludwigsburg). Forschungen und Berichte zur Vor- und Frühgeschichte in Baden-Württemberg 89. Stuttgart.
- KOLÁŘ, F. 2007: Životní styl halštatské a časně laténské aristokracie – možnosti interpretace, In: Kazdová, E. – Podborský, V. (eds.), Studium sociálních a duchovních struktur pravěku. Brno, 285–329.

- KOLBINGER, D. – ŽIŽLAVSKÝ, B. 1996: Povrchový průzkum pravěkého hradiska na Modle u Buchlovic, Sborník Velehradský, třetí řada, 75–89.
- KOLNÍKOVÁ, E. 2012: Nēmčice: ein Macht-, Industrie- und Handelszentrum der Latēnezeit in Mähren und Siedlungen am ihren Rande. Kommentierter Fundkatalog. Mūnzen. Brno.
- KOS, P. 1995–96: Bratčice (Brno-venkov), Přehled výzkumů 1995–1996, 337–338.
- KOS, P. 1996: Záchranný archeologický výzkum hrobu z doby halštatské v Bratčicích u Brna, Nепublikovaný rkp. nálezové zprávy ÚAPP Brno.
- KOS, P. 2003a: Modřice (okr. Brno-venkov), Přehled výzkumů 45, 173–176.
- KOS, P. 2003b: Olbramovice 2003. Obchvat. Nálezová zpráva č. 76/04, Jihomoravské muzeum ve Znojmě, Znojmo.
- KOS, P. 2011: Halštatské hroby z Hrušovan u Brna. In: Korený, R. (ed.), Doba popelníkových polí a doba halštatská. Příspěvky z XI. konference, Příbram 7.–10. září 2010. Příbram, 173–183.
- KOS, P. 2014: Hroby horákovské kultury v mikroregionu říčky Šatavy. Nепublikovaný výstup z interního grantu ÚAPP Brno.
- KOS, P. 2015: Halštatská nekropole Modřice 2. Hroby z tratí „Sádky“ a „Rybníky“ (textová část katalogu). Nепublikovaný výstup z interního grantu ÚAPP Brno.
- KOS, P. 2016: Pohřebiště ze Slavkova a jeho přínos k poznání vývoje halštatské kultury ve středním Politaví (k možnosti zpřesnění datace hrobů ždánické skupiny horákovské kultury), Zborník Slovenského národného múzea CX, Archeológia 26, 73–102.
- KOS, P. – PARMA, D. 2005: Keramický depot z Olbramovic, Pravěk – nová řada 13, 143–162.
- KOS, P. – PŘICHYSTAL, M. 2006: Doba halštatská. In: Geislerová, K. – Parma, D. (eds.), Výzkumy – Ausgrabungen 1999–2004. Brno, 49–54.
- KOS, P. – PŘICHYSTAL, M. 2013: Doba halštatská. In: Geislerová, K. – Parma, D. (eds.), Výzkumy – Ausgrabungen 2005–2010, Brno, 74–94.
- KOSSACK, G. 1954: Pferdegeschirr aus Gräbern der älteren Hallstattzeit Bayerns. Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz 1. Mainz.
- KOŠTUŘÍK, P. – KOVÁRNÍK, J. – MĚŘÍNSKÝ, Z. – OLIVA, M. 1986: Pravěk Třebíčska. Brno.
- KOŠTUŘÍK, P. – PALATOVÁ, D. 1984a: Zachraňovací výzkum v pískovně u Těšetic (okr. Znojmo), Přehled výzkumů 1982, 92–93.
- KOŠTUŘÍK, P. – PALATOVÁ, D. 1984b: Zachraňovací archeologický výzkum v Těšeticích-pískovně, Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada archeologicko-klasická E 29, 109–130.

- KOUDELKA, F. 1888: Vorgeschichtliche Alterthümer am Rheinberge bei Eibenschitz in Mähren. Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien 18, 49–51.
- KOVAČIKOVÁ, L. 2011: Dubicko – archeozoologická analýza. Nepublikovaný rkp. nálezové zprávy Vlastivědného muzea v Šumperku, Šumperk
- KOVÁRNÍK, J. 1983: Archeologické nálezy na jižní a jihozápadní Moravě, Přehled výzkumů 1981, 76–79.
- KOVÁRNÍK, J. 1998: Neuer Fund eines Bronzedepots in Mušov / Südmähren (Vorbericht). In: Hansel, B. (Hrsg.), Mensch und Umwelt in der Bronzezeit Europas. Kiel, 509–523.
- KOVÁRNÍK, J. 2006: Pravěké hradiště a laténská pevnost Ostroh u Lukova, okr. Znojmo. (Nový typ opevňování ostrožných lokalit). Pravěk – nová řada 16, 373–392.
- KOZUBOVÁ, A. 2008: Kostené valcovité predmety z pohrebísk vekerzugskej kultúry v severozápadnej časti Karpatskej kotliny. Zborník Slovenského národného múzea, Archeológia CII, 18, 49–94.
- KOZUBOVÁ, A. 2009: Diaľkové zbrane z pohrebísk vekerzugskej kultúry na juhozápadnom Slovensku, Zborník Slovenského národného múzea CIII, Archeológia 19, 65–130.
- KOZUBOVÁ, A. 2010: Hroby so železnými sekerkami na pohrebiskách zo staršej doby železnej v karpatsko-dunajskom priestore, Zborník Slovenského národného múzea CIV, Archeológia 20, 2010, 45–65.
- KOZUBOVÁ, A. 2011: Súčasti konských postrojov z lokalít vekerzugskej kultúry na juhozápadnom Slovensku (časť I.), Musaica XXVII, 69–100.
- KOZUBOVÁ, A. 2013: Pohrebiská vekerzugskej kultúry v Chotíne na juhozápadnom Slovensku. Bratislava.
- KOZUBOVÁ, A. 2019: "Something is happened in the East but more in the West and South" Einige kritische Bemerkungen zu östlichen Elementen in der Vekerzug-Kultur. Sborník k 70tke Eleny Miroššayovej. Nitra.
- KROMER, K. 1959: Das Gräberfeld von Hallstatt I.–II. Wien.
- KUČERA, J. 1890: Čertovy kameny a jiné starožitnosti mor. Slovenska, Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci VII, 121–125, 181–184.
- KUČERA, J. 1904: Hromadný nález v Drslavicích u Uh. Brodu, Pravěk II, 7–11, 48–60, 131–136, tab. I–II, IV–V, VIII–X.
- KUZMINA, E. E. 2006: Mythological Treatment of the Horse in Indo-european Culture. In: Olsen, S. L. – Littauer, M. A. – Rea, I. (eds.), Horses and Humans. The evolution of humanequine relationships. Symposium. Oxford, 263–270.
- KVÍČALA, J. 1948: O vzniku a vývoji lužické kultury na Hané, Ročenka národopisného a průmyslového musea města Prostějova a Hané XVIII, 71–77.

- KVÍČALA, J. 1954: Vznik slezské kultury na Moravě, *Památky archeologické* 45, s. 263–276.
- KYSELÝ, R. – PEŠKE, L. 2016: Horse size and domestication: Early equid bones from the Czech Republic in the European context, *Anthropozoologica* 51/1, 15–39.
- KYTLICOVÁ, O. 1955: Hromadný nálezy bronzů od Starého Sedla (okres Milevsko). Příspěvek k poznání mladší doby bronzové v Čechách, *Památky archeologické XLVI*, 52–73.
- KYTLICOVÁ, O. 1964: K časovému zařazení depotů horizontu Plzeň-Jíkalka, *Archeologické rozhledy XVI*, 516–556, 562–563.
- KYTLICOVÁ, O. 1978: Hromadné nálezy bronzů z oblasti lužických popelnicových polí v Čechách. In: Pleiner, R. (ed.), *Pravěké dějiny Čech*. Praha, 522–526.
- KYTLICOVÁ, O. 1981: Ein Beitrag zu den Schmuckgarnituren des böhmischen Knovíz-Milavečar Bereichs. In: *Studien zur Bronzezeit. Festschrift für W. A. von Brunn*, Mainz/Rhein, 213–249.
- LAMBERT, P. Y. 1997: *La Langue Gauloise*. Paris.
- LANGOVÁ, J. 2001: Pravěké nálezy ze Všeminy a Dešné, *Acta musealia muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně* 1, 5–14.
- LANGOVÁ, J. 2012: Rýsov u Provodova. Hradisko, které stále ještě nevydalo všechna svá tajemství. In: Prachař, M. et al., *Provodov. Kapitoly z dějin obce*. Provodov, 21–29.
- LÁZNIČKA, J. 2009: Kůň jako fenomén v zemědělství, *Prameny a studie Národního zemědělského muzea v Praze* 43, 3–17.
- LEDVINA, P. 1911: Osazování krajiny. In: Peřinka, F. (ed.), *Vlastivěda moravská II. Místopis. Kroměřížský okres*. Brno, 22–25.
- LEVINE, M. A. 1998: Eating horses. The evolutionary significance of hippophagy, *Antiquity* 72, 90–100.
- LEVINE, M. A. 1999: Botai and the origins of horse domestication, *Journal of Anthropological Archaeology* 18, 29–78.
- LEVINE, M. A. 2006: 15. mtDNA and horse domestication: the archaeologist's cut. In: Mashkour, M. (ed.), *Equids in Time and Space. Papers in Honour of Véra Eisenmann. Proceedings of the 9th Conference of the International Council of Archaeozoology, Durham, August 2002*. Oxford, 192–201.
- LEVINE, M. A. et al. (Levine, M. A. – Rassamakin, Y. – Kislenko, A. M. – Tatarintseva, N. S) 1999: *Late Prehistoric Exploitation of the Eurasian Steppe*. Cambridge.
- LEWIS, S. 2002: *The Athenian Woman. An Iconographic Handbook*. Routledge.
- LINDUFF, K. 1979: "Epona. A Celt among the Romans", *Collection Latomus* 38, 817–837.

- LIPKA, F. – SNĚTINA, K. 1912: Staré Hradisko. Galské oppidum na Moravě, Časopis Moravského musea zemského XII, 73–92, 298–309.
- LIPKA, F. 1909: Stradonice moravské?, Pravěk V, 35–38.
- LUCIUS APULEIUS 1999: The Golden Ass (přeložil P. G. Walsh). Oxford.
- LUCKE, W. – FREY, O.-H. 1962: Die Situla in Providence (Rhode Island). Ein Beitrag zur Situlenkunst des Osthallstattkreises. Römisch-Germanische Forschungen – Band 26. Berlin.
- LUDIKOVSKÝ, K. 1957: Výzkum laténského kostrového pohřebiště v Lovčičkách, Přehled výzkumů, 46–51.
- LUDIKOVSKÝ, K. 1963: Keltské sídelní stavby v Jaroměřicích nad Rokytnou. Sborník AÚ ČSAV Brno II, 59–61, 120–121.
- LUDIKOVSKÝ, K. 1964a: Akeramický horizont bohatých hrobů žen na Moravě, Památky archeologické 55, 321–349.
- LUDIKOVSKÝ, K. 1964b: Dílny na moravských keltských sídlištích, Archeologické studijní materiály 1, 126–134.
- LUDIKOVSKÝ, K. 1973: Laténské pohřebiště v Křepicích (okr. Břeclav), Přehled výzkumů 1978, 46–47.
- LUTOVSKÝ, M. – SMEJTEK, L. et al. 2005: Pravěká Praha. Praha.
- MAČALA, P. 1985: Depot bronzových predmetov z Přestavlk, okr. Přerov, Slovenská archeológia XXXIII, 165–202.
- MAGNEN, R. – E. THÉVENOT 1953: Épona. Déesse Gauloise des chevaux protectrice des cavaliers. Bordeaux.
- MAIELLO, G. 2005: Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy. Praha.
- MALACH, R. – ŠTROF, A. – HLOŽEK, M. 2016: Nová depozita kovové industrie doby bronzové v Boskovické brázdě. Pravěk – Supplementum 32. Brno.
- MALINOWSKI, T. – NOVOTNÁ, M. 1982: Środkowoeuropejskie wielokrotnie naszyjniki brązowe. Slupsk.
- MANGEL, T. – THÉR, R. 2018: Laténské hrnčířské pece ve střední Evropě. Červený Kostelec.
- MARTÍNEK, J. 2017: Routes in a Laser Landscape. In: Golec, M., The Phenommenon of the Býčí Skála Cave. Landscape, Cave and Mankind. Archaeologica Olomucensia I. Olomouc, 34–38.
- MARTÍNEK, J. a kol. 2013: Moderní metody identifikace a popisu historických cest. Metodická příručka. Brno.
- MAŠKA, K. J. 1892: Nález bronzů u Mankovic ve Slezsku, Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci IX, 117–122.

- MAŠKA, K. J. 1907: *Obrázky z pravěku moravského*. Telč.
- MATĚJÍČKOVÁ, A. 1999: Šlapanice (okr. Brno-venkov), *Přehled výzkumů* 41, 140–141.
- Mathieu, J. R. 2002: Introduction. In: Mathieu, J. R. (ed.), *Experimental archaeology. Replicating past objects, behaviors and processes*. BAR International Series 1035. Oxford, 1–11.
- McCOYOVÁ, E. 1999: *Keltské mýty a magie*. Praha.
- MEDUNA, J. 1961: Staré Hradisko. Katalog der Funde aus den Museen in Boskovice. *Fontes archaeologiae Moravicae II*. Brno.
- MEDUNA, J. 1962: Laténské žárové hroby na Moravě, *Památky archeologické LII*, 275–186.
- MEDUNA, J. 1969–70: Laténský depot ze Ptení (o. Prostějov). *Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV* 4, 47–59.
- MEDUNA, J. 1970: Staré Hradisko. Katalog der Funde aus den Museen in Brno /Brünn/, Praha /Prag/, Olomouc, Plumlov und Prostějov. *Fontes archaeologiae Moravicae V*. Brno.
- MEDUNA, J. 1980a: *Die latènezeitlichen Siedlungen in Mähren*, Praha.
- MEDUNA, J. 1980b: *Die Latènezeitlichen Siedlungen und Gräberfelder in Mähren (Katalog)*, *Fontes archaeologiae Moravicae XI*. Brno.
- MEDUNA, J. 1992: Ein latènezeitlicher Fund mit Bronzebechlägen von Brno-Maloměřice. (Kr. Brno-Stadt), *Bericht der Römische-Germanische Kommission* 73, 182–267.
- MELJUKOVA, A. I. 1977: Po povodu skifskich pochodov na territoriju Srednej Evropy, *Materialy i issledovanija po archeologii Rossii* 7, 25–40.
- MENGHIN, O. 1926: *Einführung in die Urgeschichte Böhmens und Mährens*. Anstalt für Sudetendeutsche Heimatforschung. Vorgeschichtliche Abteilung / Herausgeber Erich Gierach 1. Vienna.
- METZNER-NEBELSICK, C. 2002: Der „thrako-kimmerische“ Formenkreis aus der Sicht der Urnenfelder- und Hallstattzeit im südöstlichen Pannonien. *Vorgeschichtliche Forschungen* 23. Rahden/Westf.
- MEULEAU, M. 2018: *Les Celtes en Europe*. Rennes.
- MIROŠŠAYOVÁ, E. 1999: Der Hortfund von Košické Olšany, *Archäologie Österreichs* 9/10, 122–129.
- MÍROVÁ, Z. 2017: *Koně v době halštatské na Moravě*. Nepublikovaný rkp. bakalářská práce sekce archeologie Katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.
- MÍROVÁ, Z. in press: *Chevaux à la fin de l'âge du bronze et à la période Hallstatt en Moravie*, *Revue de Routes de l'Orient*.
- MÍROVÁ, Z. – GOLEC, M. 2018: Hallstatt magnate graves from Brno–Holásky 1 and 2 in Central European context. *Archaeologiae Regionalis Fontes* 13. Olomouc.

- MÍROVÁ, Z. – GOLEC, M. in press: Centrum horákovské a platěnické skupiny na Moravě – elity a sociální model. In: Golec M., Fojtík P. (eds.), Centrum platěnické skupiny východohalštatské kultury na Moravě.
- MODLÍŇSKA, D. 1994: Koně a hříbata. Ilustrovaná příručka o chovu koní a jezdeckví. Praha.
- MURPHY, R. 2008: Úvod do kulturní a sociální antropologie. Praha.
- MÜLLER, W. 1884: Ein prähistorischer Begräbnitzplatz zu Groß-Latein. Mitt. K. K. Komm. Erforschung u. Erhaltung Kunstu. Hist. Denkmale N. F. 10, 96–97.
- MÜLLER-KARPE, H. 1959: Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen. Berlin.
- MÜLLER-KARPE, H. 1980: Handbuch der Vorgeschichte IV. Bronzezeit. München.
- NEBELSICK et al. (Nebelsick, L. – Eibner, A. – Lauer mann, E. – Neugebauer, J.-W.) 1997: Hallstattkultur im osten Österreichs. St. Pölten.
- NEKVASIL, J. 1952: Horákovská skupina mohylového lidu na jižní Moravě I. a II. Nepublikovaný rkp. disertační práce Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno.
- NEKVASIL, J. 1961: Severní Morava v době halštatské III. Nepublikovaný rkp. kandidátské dizertační práce AÚ ČSAV Praha.
- NEKVASIL, J. 1964: K otázce lužické kultury na severní Moravě, Archeologické rozhledy XVI, 225–264.
- NEKVASIL, J. 1969: Knížecí pohřeb v jeskyni Býčí skála. In: Hallstatt a Býčí skála. Průvodce výstavou významných nálezů z pravěkých sbírek vídeňského Přírodovědného muzea. Brno – Bratislava – Praha, 38–49.
- NEKVASIL, J. 1970: Konečný vývojový stupeň středního (slezského) období lužické kultury na Moravě, Památky archeologické LXI, 15–99.
- NEKVASIL, J. 1974: Die jüngere und späte Stufe des Hallstattabschnittes der Lausitzer Kultur in Mähren. In: Chropovský, B. (ed.), Symposium zu Problemen der jüngeren Hallstattzeit in Mitteleuropa. Bratislava, 253–310.
- NEKVASIL, J. 1978: Mohylníky lužické kultury na Moravě, Památky archeologické LXIX, 52–116.
- NEKVASIL, J. 1982: Pohřebiště lužické kultury v Moravičanech. Katalog nálezů, obrazová část. Fontes Archaeologiae Moravicae XIV. Brno.
- NEKVASIL, J. 1985: Úvahy nad Býčí skálou. In: Němec, C. – Šalé, F. (eds.), Wankelův nález v Býčí skále ve světle nejnovějších objevů. Blansko, 11–26.
- NEKVASIL, J. 1987: Der gegenwärtige Forschungsstand der Lausitzer Kultur während der Urnenfelderperiode in Mähren. In: Die Urnenfelderkulturen Mitteleuropas. Praha, 255–262.

- NEKVASIL, J. 1990: Hradisko lužické kultury na Holém kopci u Buchlovic. In: Nekuda, V. – Unger, J. – Čížmář, M. (eds.), *Pravěké a slovanské osídlení Moravy*. Brno, 165–169.
- NEKVASIL, J. 1991: Význam hrobu horákovské kultury z Budkovic, okr. Brno-venkov, *Pravěk – nová řada* 1, 66–89.
- NEKVASIL, J. 1993: Před branami historie. In: Podborský, V. a kol., *Pravěké dějiny Moravy*. Brno, 333–372.
- NEKVASIL, J. – PODBORSKÝ, V. 1991: Bronzegefäße in Mähren. *Prähistorische Bronzefunde* II/13. Stuttgart.
- NEUGEBAUER, J. W. 1975: Bronzezeitliche Ansiedlung in Grossweikersdorf, p. B. Tulln, NÖ. Ein Beitrag zur Gliederung der Věteřov-Kultur in Niederösterreich, *Archeologie Austria* 58, 5–75.
- NEUGEBAUER, J. W. 1977: Böhheimkirchen, Monographie des namengebenden Fundortes der Böhheimkirchnergruppe der Věteřov-Kultur, *Archeologie Austria* 61/62, 31–207.
- NEUGEBAUER, J. W. 1994: *Bronzezeit in Ostösterreich*. St.Pölten – Wien.
- NEUSTUPNÝ, E. 2007: *Metoda archeologie*. Plzeň.
- NEUSTUPNÝ, J. et al. 1960: *Pravěk Československa*. Praha.
- NOVÁK, M. 2015: Opevněné výšinné sídliště na „Malém Chlumu“ u Krhova a jeho zázemí v pozdní době bronzové a v době halštatské. *Pravěk – Supplementum* 31. Brno.
- NOVÁK, M. 2017: Moravský „Molpír“? Halštatské nálezy z opevněného výšinného sídliště Provodov-Ludkovice „Rysov“ (okr. Zlín), *Pravěk – nová řada* 25, 185–228.
- NOVÁK, P. 1975: Die Schwerter in der Tschechoslowakei I. *Prähistorische Bronzefunde* IV/4. München.
- NOVOTNÁ, M. 1984: Halsringe und Diademe in der Slowakei. *Prähistorische Bronzefunde* XI/4. München.
- NOVOTNÝ, B. et al. 1986: *Encyklopédia archeologie*. Bratislava.
- OLIVA, M. – GOLEC, M. – KRATOCHVÍL, R. – KOSTRHUN, P. 2015: Jeskyně Býčí skála ve svých dějích a pradějích. *Studies in Anthropology, Palaeoethnology, Palaeontology and Quaternary Geology*, Vol. 39, N.S. 31, Moravské zemské muzeum. Brno, 115–153.
- OLSEN, S. L. 2006: Early Horse Domestication. Weighing the Evidence. In: Olsen, S. L. – Littauer, M. A. – Rea, I. (eds.), *Horses and Humans. The evolution of human-equine relationships*, Symposium. Oxford, 81–113.
- ONDŘÁČEK, J. 1963: Nálezy měřanovicko-nitranského typu na Moravě, *Archeologické rozhledy* XVII, 770–782.

- ONDRÁČEK, J. 1993: Nitranská skupina. In: Podborský, V. a kol., *Pravěké dějiny Moravy*. Brno, 258–262.
- ONDRÁČEK, J. – STUHLÍKOVÁ, J. 1988: Sídliště v Budkovicích a jeho postavení v rámci věteřovské skupiny, *Památky archeologické LXXIX*, 5–37.
- ONDRÁČEK, J. – ŠEBELA, L. 1985: Pohřebiště nitranské skupiny v Holešově. *Studie muzea Kroměřížska '85*. Kroměříž.
- OŽDÁNI, O. 2015: Mohylové kultury. In: Furmánek, V. (ed.), *Staré Slovensko 4. Doba bronzová*. Nitra, 131–162.
- OŽDÁNI, O. – ZÁBOJNÍK, J. – NEVIZÁNSKY, G. – KUZMA, I. 1992: Militária – Konský postroj – Voz. *Terminológia archeologickej hmotnej kultury na Slovensku II*. Nitra.
- PALÁTOVÁ, H. – SALAŠ, M. 2002: Depoty keramických nádob doby bronzové na Moravě a v sousedních zemích. *Pravěk – Supplementum 9*. Brno.
- PALLIARDI, J. 1889: Předhistorické památky města Znojma, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* 6, 8–12, 69–74, 142–147.
- PANČÍKOVÁ, Z. 2010: Sudice (okr. Blansko), *Přehled výzkumů* 51, 359–360.
- PARE, CH. F. E. 1989: From Dupljaja to Delphi. The ceremonial use of the wagon in later prehistory, *Antiquity* 63, 80–100.
- PARE, CH. F. E. 1991: Swords, Wagon-graves, and the Beginning of the Early Iron Age in Central Europe. Marburg.
- PARE, CH. F. E. 1992: Wagons and wagon graves of the Early Iron Age in Central Europe, Oxford University Committee for Archaeology, Monograph 35. Oxford.
- PARE, Ch. F. E. 2004: Die Wagen der Bronzezeit in Mitteleuropa. In: Fansa, M. – Burmeister, S. (Hrsg.), *Rad und Wagen. Der Ursprung einer Innovation Wagen im Vorderen Orient und Europa*. Oldenburg, 355–372.
- PARELLI, P. 2003: *Natural Horse-Man-Ship. Six Keys to a Natural Horse-Human Relationship (A Western Horseman Book)*. Colorado Springs.
- PARMA, D. – STUHLÍK, S. 2017: Kostrové hroby z doby popelnicových polí na Moravě, *Slovenská archeológia LXV/2*, 207–236.
- PARMA, D. – ŠMÍD, M. 2013: Sídlní areály střední a mladší doby bronzové z trasy dálnice D1 u Vyškova. *Katalog – část 2. Pravěk – Supplementum 26*. Brno.
- PARMA, D. et al. (Hajnalová, M. – Kala, J. – Kočárová, R. – Kos, P. – Křivánek, R.) 2016: Pohřebiště v Podolí u Brna a fenomén žárových hrobů mladší doby bronzové s rozměrnými jámami na Moravě, *Archeologické rozhledy LXVIII*, 291–332.
- PARZINGER, H. 2006: *Die frühen Völker Eurasiens. Vom Neolithikum bis zum Mittelalter*. München.

- PARZINGER, H. – NEKVASIL, J. – BARTH, F. E. 1995: Die Býčí skála-Höhle. Ein hallstattzeitlicher Höhlenopferplatz in Mähren, Römisch-Germanische Forschungen 54. Mainz am Rhein.
- PATEK, E. 1993: Westungarn in der Hallstattzeit. Quellen und Forschungen zur prähistorischen und provinzialrömischen Archäologie. Acta Humaniora 7. Weinheim.
- PAULI, L. 1983: Eine frühkeltische Prunktrense aus der Donau, Germania 61, 459–486.
- PAULÍK, J. 1993: Bronzov kované dejiny. Bratislava.
- PAVELČÍK, J. 1947: Rekonštrukcia bronzového pásu z drslavského nálezu na Brodsku, Historica Slovaca V, 75–78.
- PAVELČÍK, J. 1963: Druhý depot bronzových předmětů z Drslavic, Přehled výzkumů 1963, 27–29, tab. 11–15.
- PAVELČÍK, J. 1964: Nález dalších předmětů ze skladu Drslavice II, Přehled výzkumů 1964, 36–37.
- PAVELČÍK, J. 1983: Zjišťovací a záchranná akce v Drslavicích (okr. Uherské Hradiště), Přehled výzkumů 1983, 107–108.
- PÁRDUCZ, M. 1952: Le cimetière hallstattien de Szentes-Vekerzug I. Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 2, 141–169.
- PÁRDUCZ, M. 1954: Le cimetière hallstattien de Szentes-Vekerzug II. Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 4, 25–91.
- PÁRDUCZ, M. 1955: Le cimetière hallstattien de Szentes-Vekerzug III. Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 5, 1–22.
- PERONI, R. 1956: Zur Gruppierung mitteleuropäischen Griffzungendolche der späten Bronzezeit, Badische Fundberichte 20, 69–92.
- PEŠKA, J. – VRÁNOVÁ, V. (eds.) 2016: Věda rýče promluvila. Olomouc.
- PETRESCU-DÎMBOVIȚA, M. 1977: Depozitele de bronzuri din România. București.
- PICKERAL, T. 2004: Encyklopedie koní a poníků. Praha.
- PIGGOTT, S. 1992. Wagon, Chariot and Carriage. London.
- PLATON 1970: Faidros. In: Predsokratici a Platon. Antologia z diel filozofov. Bratislava.
- PLEINER, R. (ed.) 1978: Pravěké dějiny Čech. Praha.
- PODBORSKÝ, V. 1957: Plastická vlnice na platěnické keramice na Moravě, Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada archeologicko-klasická E 2, 5–8.
- PODBORSKÝ, V. 1958: Bronzový poklad z bývalého Pajtlova lánu z Bystřice pod Hostýnem, Valašsko VII, 30–35.

- PODBORSKÝ, V. 1960: Bemerkungen zur Problematik der mährischen Hallstattzeit – I., Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada archeologicko-klasická E 5, 23–56, tab. II–IX.
- PODBORSKÝ, V. 1963: K problematice moravského halštatu – II., (Halštatská malovaná keramika), Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada archeologicko-klasická E 8, 15–50, tab. I–XVII.
- PODBORSKÝ, V. 1965: Die Hallstattsiedlung in Těšetice. *Fontes Archaeologici Pragenses* 9. Praha.
- PODBORSKÝ, V. 1967a: K datování a původu některých bronzových předmětů ze štramberského Kotouče, Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada archeologicko-klasická E 12, 7–62.
- PODBORSKÝ, V. 1967b: Štramberská dýka s křížovým jilcem a otázka rozšíření, původu a datování těchto dýk v Evropě, *Archeologické rozhledy* XIX, 194–220.
- PODBORSKÝ, V. 1970a: Mähren in der Spätbronzezeit und an der Schwelle der Eisenzeit. Brno.
- PODBORSKÝ, V. 1970b: Jihomoravská halštatská sídliště – I., Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada archeologicko-klasická E 15, 7–102.
- PODBORSKÝ, V. 1972: Jihomoravská halštatská sídliště – II., Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada archeologicko-klasická E 17, 5–54.
- PODBORSKÝ, V. 1974: Die Stellung der südmährischen Horákov-Kultur im Rahmen des danubischen Hallstatt. In: Chropovský, B. (Hrsg.), *Symposium zu Problemen der jüngeren Hallstattzeit in Mitteleuropa*, 25.–29. September 1970, Smolenice. Bratislava, 371–426.
- PODBORSKÝ, V. 1980: Dvě nová halštatská pohřebiště na jižní Moravě, Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada archeologicko-klasická E 25, 75–124.
- PODBORSKÝ, V. 1993: Společnost doby halštatské. In: Podborský, V. a kol., *Pravěké dějiny Moravy*. Brno, 372–379.
- PODBORSKÝ, V. 1996: Postavení obřanského hradiska v době popelnicových polí ve středoevropském regionu, *Pravěk – nová řada* 4, 205–232.
- PODBORSKÝ, V. 2003: Výpověď bohatých hrobů horákovské kultury. In: Čech, P. – Smrž, Z. (eds.), *Sborník Drahomíru Kouckému*. Most, 167–176.
- PODBORSKÝ, V. 2006: *Náboženství pravěkých Evropanů*. Brno.
- PODBORSKÝ, V. – VILDOMEČEK, F. 1972: *Pravěk Znojemska*. Brno – Znojmo.
- POSPÍŠIL, F. 1920: Hromadné nálezy bronzové (depôts) v Olomouci, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* XXXII, 13–17.

- POULÍK, J. 1942: Das keltische Gräberfeld von Brünn-Malmeritz, Zeitschrift des Mährischen Landesmuseum in Brünn, Neue Folge 2, 49–86.
- POULÍK, J. 1995: Žuráň in der Geschichte Mitteleuropas, Slovenská archeológia XLIII/1, 27–109.
- PROCHÁZKA, A. 1907a: Nové archaeologické objevy v okolí brněnském, Časopis Moravského musea zemského VII, 14–39.
- PROCHÁZKA, A. 1907b: Hromadný nález bronzů z Nového Rousínova, Pravěk III, 50–51, tab. III.
- PROCHÁZKA, A. 1909: Z Praehistorie Vyškovska a okolí, Pravěk V, 186–217.
- PROCHÁZKA, A. 1937: Gallská kultura na Vyškovsku. Slavkov u Brna.
- PROSDOCIMI, A. L. 2003: Sul sacrificio del cavallo in alcune fonti di tradizioni indoeuropee. In: Cresci-Marrone, G. – Tirelli, M. (eds.), Altinum 3, Produzioni, merci e commerci in Altino Preromana e romana. Atti del Convegno, Venezia 12-14 dicembre 2001, Studi e ricerche sulla Gallia Cisalpina 17. Venezia, 61–88.
- PRUDKÁ, A. – STUHLÍKOVÁ, J. 1991: Nálezy kostěné industrie ze střední doby bronzové z Otaslavic, Archeologické rozhledy XLIII, 253–258.
- PŘICHYSTAL, A. – NÁPLAVA, M. 1995: Záhada Býčí skály aneb jeskyně plná otazníků. Třebíč.
- PŘICHYSTAL, M. 2003: Pohřebiště kultury lužických popelnicových polí na „Nivkách“ u Slatinek. Nepublikovaný rkp. magisterské diplomové práce Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno.
- PUCHER, E. 1995: Die Tierknochen. In: Parzinger, H. – Nekvasil, J. – Barth, F. E., Die Býčí skála-Höhle. Ein hallstattzeitlicher Höhlenopferplatz in Mähren. Römisch-Germanische Forschungen 54. Mainz am Rhein, 146–160.
- RAULWING, P. 2000: Horses, chariots and Indo-Europeans. Foundations and Methods of Chariotry Research from the Viewpoint of Comparative Indo-European Linguistics. Archeolingua, Series Minor 13. Budapest.
- RAULWING, P. – MEYER, H. 2004: Der Kikkuli-Text. Hippologische und methodenkritische Überlegungen zum Training von Streitwagenpferden im Alten Orient. In: Fansa, M. – Burmeister, S. (Hrsg.), Rad und Wagen. Der Ursprung einer Innovation Wagen im Vorderen Orient und Europa. Oldenburg, 491–506.
- REBAY, K. C. 2006: Das hallstattzeitliche Gräberfeld von Statzendorf in Niederösterreich, Möglichkeiten und Grenzen der Interpretation von Sozialindexberechnungen. Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 135. Bonn.
- REINACH, S. 1895: Épona, Revue archéologique 1895/1, 113–309.

- REINECKE, P. 1902: Zur Kenntnis der Latène-Denkmal der Zone nordwärts der Alpen, Festschrift Römisch-Germanisches Zentralmuseum, 53–109.
- RIECKHOFF, S. 2012: Spurensuche. Kelten oder was man darunter versteht. In: Röber, R. (Hrsg.), Die Welt der Kelten. Zentren der Macht. Kostbarkeiten der Kunst. Berlin, 26–38.
- RÖBER, R. (Hrsg.) 2012: Die Welt der Kelten: Zentren der Macht. Kostbarkeiten der Kunst. Berlin.
- ROBERTS, M. 1999: Muž, který naslouchá koním. Praha.
- ROBERTS, B. W. – UCKELMANN, M. – BRANDHERM, D. 2013: Old Father Time. The Bronze Age chronology of Western Europe. In: Harding, A. – Fokkens, H. (eds.), The Oxford Handbook of the European Bronze Age. Oxford, 17–46.
- RZEHAČ, A. 1898: Die prähistorische Sammlung des Franzens-Museums, Museum Francisceum Annales 1898, 53–90.
- RZEHAČ, A. 1900: Neuere Schatzfunde der Bronzezeit aus dem Marchthale, Zeitschrift des deutschen Vereines für Geschichte Mährens und Schlesiens IV, 305–307.
- RZEHAČ, A. 1905: Mähren. In: Bericht über die im Jahre 1904 in Österreich durchgeführten Arbeiten, Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien XXXV, Sitzungsberichte der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, 1904–1905, 34–35.
- RZEHAČ, A. 1907: Der Bronzedepotfund von Przewalk in Mähren, Jahrbuch für Altertumskunde 1, 95–110.
- RZEHAČ, A. 1918: Die Römische Eisenzeit in Mähren, Zeitschrift des deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens XXII, 197–278.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1956a: Mohyla horákovské kultury v Morašicích na Moravě, Archeologické rozhledy VIII, 13–18.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1956b: Opevněné osady lidu velatické kultury na Pavlovských vrších na Jižní Moravě, Přehled výzkumů 1956, 73.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1957a: Dvojdílná bronzová spona z Bohdalic u Vyškova, Archeologické rozhledy IX, 57–60.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1957b: Opevněné osady lidu velatické kultury v Pavlovských vrších na Jižní Moravě, Archeologické rozhledy IX, 110–111.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1958: Problém expanze lidu s lužickou kulturou do středního Podunají, Archeologické rozhledy X, 203–232.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1961: Počátky velatické kultury na Moravě, Slovenská archeológia IX, 107–154.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1962: Další hromadný nález bronzových předmětů z Blučiny, Archeologické rozhledy XIV, 15–22, 36.

- ŘÍHOVSKÝ, J. 1963: K poznání starší fáze kultury středodunajských popelnicových polí – velatické kultury, Sborník Československé společnosti archeologické 3, 61–115.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1970: Halštatské hroby na pohřebišti v Klentnici. In: Klíma, B. (ed.), Sborník Josefu Poulíkovi k šedesátinám. Brno, 43–54.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1972: Die Messer in Mähren und dem Ostalpengebiet. Prähistorische Bronzefunde VII/1. München.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1979: Die Nadeln in Mähren und im Ostalpengebiet. Prähistorische Bronzefunde XIII, 5. München.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1980: Sídliště velatické kultury v Brně-Slatině (okr. Brno-město), Přehled výzkumů 1978, 20.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1982: Základy středodunajských popelnicových polí na Moravě. Studie AÚ ČSAV v Brně X/1. Praha.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1989: Die Sichel in Mähren. Prähistorische Bronzefunde XVIII/3. München.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1992: Die Äxte, Beile, Meißel und Hämmer in Mähren. Prähistorische Bronzefunde IX/17. Stuttgart.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1993: Die Fibeln in Mähren. Prähistorische Bronzefunde XIV/9. Stuttgart.
- ŘÍHOVSKÝ, J. 1996: Die Lanzen-, Speer- und Pfeilspitzen in Mähren. Prähistorische Bronzefunde V/2. Stuttgart.
- SALÁČ, V. 2011: Oppida a urbanizační procesy ve střední Evropě. Archeologické rozhledy 61, 637–665.
- SALÁŠ, M. 1986: Výzkum fortifikace věteřovského výšinného sídliště u Blučiny (okr. Brno-venkov), Archeologické rozhledy XXVIII, 504–514.
- SALÁŠ, M. 1989: Der gegenwärtige Forschungsstand der Untersuchungen auf der jungbronzezeitlichen Höhenfundstelle Cezavy bei Blučina. In: Studia nad grodami epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w Europie środkowej. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź, 113–130.
- SALÁŠ, M. 1991: Topografická a nominální identifikace bronzových depotů Žárovice-Hamry na Prostějovsku, Časopis Moravského muzea LXXVI, 61–68.
- SALÁŠ, M. 1993: Kultura středodunajských popelnicových polí. In: Podborský, V. a kol., Pravěké dějiny Moravy. Brno, 386–301.
- SALÁŠ, M. 1997a: Der urnenfelderzeitliche Hortfund von Polešovice. Brno.
- SALÁŠ, M. 1997b: Lité, klenutě profilované bronzové náramky z období popelnicových polí na Moravě, Pravěk – nová řada 7, 271–279.
- SALÁŠ, M. 2002: Neue urnenfelderzeitliche Depotfunde in Mähren – Überlegungen zum Depotfundhorizont Přestavlky, Studies of the Ancient World 2, Trnava, 261–275.

- SALAŠ, M. 2005: Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I a II. Brno.
- SALAŠ, M. 2018: Kovová depozita mladší doby bronzové z hradiska Réna u Ivančic. *Metalaldeponierungen der älteren Urnenfelderzeit von der Wallanlage Réna bei Ivančice*. Brno.
- SALAŠ, M. – JARUŠKOVÁ, Z. 2017: Poznámky k současnému stavu metalických depotů doby popelnicových polí v regionu malé Hané, *Pravěk – nová řada* 25, 119–136.
- SALAŠ, M. – JARUŠKOVÁ, Z. – RYBÁŘOVÁ, K. – ŠMERDA, J. in press: Kloboučky (okr. Vyškov), Přehled výzkumů.
- SALAŠ, M. – STUHLÍK, S. 2011: Civilizace doby bronzové. In: Procházka, R. (ed.), *Dějiny Brna 1. Od pravěku k ranému středověku*. Brno, 227–318.
- SEDLÁČEK, R. 2005: Domamyslice. Pohřebiště lidu popelnicových polí. *Pravěk – Supplementum* 13, Brno.
- SERPELL, J. 1989: Pet-keeping and animal domestication. A reappraisal. In: Clutton-Brock, J. (ed.), *The Walking Larder. Patterns of Domestication, Pastoralism and Predation*. London.
- SERVICE, E. R. 1962: *Primitiv social organisation. An evolutionary perspective*. New York.
- SERVICE, E. R. 1975: *Origins of the state and civilization. The Process of Cultural Evolution*. New York.
- SCHAAFF, U. (Hrsg.) 1987: *Vierrädrige Wagen der Hallstattzeit. Untersuchungen zur Geschichte und Technik*. Römisch-Germanischen Zentralmuseum, Monographien 12. Bonn.
- SCHENK, Z. 2014: Objev unikátního pokladu z doby bronzové v obci Hradčany na Přerovsku, *Zpravodaj muzea Komenského v Přerově*, leden–březen 2014, 10–11.
- SCHIEK, S. 1962: Ein Brandgrab der frühen Urnenfelderkultur von Mengen, Kr. Saugaul, *Germania* 40, 130–141.
- SCHIRMEISEN, K. 1925: *Vorgeschichtsfunde aus Segen-Gottes nächst Rossitz in Mähren*, *Sudeta* 1, 137–144.
- SCHIRMEISEN, K. 1931: *Zur Vorgeschichte der Mährisch-Neustädter Gebietes*, *Verhandlungen des Naturforschenden Vereins in Brünn* 62, 107–132.
- SCHIRMEISEN, K. 1935: *Urnengraber der jüngeren Bronzezeit und alteren Eisenzeit am Pinker Berg beim Mähr.-Neustadt*. *Zeitschrift des Deutschen Vereins für die Geschichte Mährens und Schlesiens* 37, 23–39.
- SCHIRMEISEN, K. 1943: *15 Jahre Vorgeschichtsforschung im Mähr.-Neustädter Gebiet*, *Zeitschrift des Mährischen Landesmuseums* III, 90–150.
- SCHLEIERMACHER, W. 1933: *Studien an Göttertypen der römischen Rheinprovinzen*, *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* 23, 104–143.

- SCHMIDTOVÁ, J. – BAXA, P. – PAULÍK, J. 2002: Der Bronzehortfund aus Bratislava-Rusovce, *Anodos. Studies of the Ancient World* 2, 277–294.
- SCHÖNFELDER, M. 2002: Das spätkeltische Wagengrab von Boé. *Studien zu Wagen und Wagengräbern der jüngeren Latènezeit. Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Monographien* 54. Mainz.
- SCHUMANN, R. 2015: Status und Prestige in der Hallstattkultur. Aspekte sozialer Distinktion in ältereisenzeitlichen Regionalgruppen zwischen Altmühl und Save. *Münchner archäologische Forschungen* 3. Rahden/Westf.
- SCHUßMANN, M. 2012: Die armen Vettern im Osten. Bayern und Franken. In: Röber, R. (Hrsg.), *Die Welt der Kelten. Zentren der Macht – Kostbarkeiten der Kunst*. Stuttgart.
- SCHÜTZ-TILLMANN, C. 1997: Das urnenfelderzeitliche Grabdepot von Münchmünster, Lkr. Pfaffenhoffen a. d. Ilm, *Germania* 75, 19–44.
- SCHWAPPACH, F. 1974: Zu einigen Tierdarstellungen der Frühlatènezeit, *Hamburger Beiträge zur Archäologie* 4, 103–140.
- SKLENÁŘ, K. – SKLENÁŘOVÁ, Z. – SLABINA, M. 2002: *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha.
- SKLENÁŘ, K. a kol. 1989: *Archeologický slovník II. Kovové artefakty 1*. Praha.
- SKUTIL, J. 1931: *Pravěk Boskovska. Vlastivěda Boskovska VII*. Boskovice.
- SKUTIL, J. 1932: *Pravěk Tišnovska. Vlastivěda Tišnovska*. Tišnov.
- SKUTIL, J. 1933: *Předhistorické osídlování a nálezy z Hranicka a Lipenska, Záhorská kronika* 15, 97–126.
- SKUTIL, J. 1935: *Předvěké nálezy na Kravařsku, Kravařsko* 5, 151–160.
- SKUTIL, J. 1936: *Moravské praehistorické výkopy a nálezy 1931, Obzor praehistorický IX, 1930–1935*, 140–164.
- SKUTIL, J. 1937: *Halštattské nálezy horákovské „Hlásnice“, Šlapanský zpravodaj IV, Šlapanice*, 3–5.
- SKUTIL, J. 1941: *Pravěké a časně historické hradiště Réna u Ivančic, Ročenka Muzejního spolku v Ivančicích na rok 1941*, 1–9.
- SKUTIL, J. 1947a: *Moravské prehistorické výkopy a nálezy Oddělení moravského pravěku Zemského muzea 1937–1945, Časopis Zemského muzea v Brně XXXIII*, 45–134.
- SKUTIL, J. 1947b: *Moravské prehistorické výkopy a nálezy za rok 1932. Časopis Zemského Muzea v Brně XXXIII*, 135–144.
- SKUTIL, J. 1956: *Bronzový depot z Trnavy u Třebíče, Vlastivědný sborník Vysočiny I*, 22–26.
- SKUTIL, J. nedatováno: *Býkovice, s. o. Kunštát. Dokument č. 337. uložený na AÚ AV Brno.*

- SMEJTEK, L. – ŠVÉDOVÁ, J. 2016: Bronzový koník z Mladé Boleslavi, *Archeologie ve středních Čechách* 20, 9–30.
- SMETÁNKA, Z. 2000: *Archeologie a experiment, Dějiny a současnost* 4/2000, 2–5.
- SMITH, W. 1849: *Dictionary of Greek and Roman Biography and Mythology*. Boston.
- SPEIDEL, M. P. 1994: *Riding for Caesar. The Roman Emperors' Horse Guards*. Cambridge.
- SPROCKHOFF, E. 1938: Die Spindlersfelder Fibel. Ein Beitrag zum Verlauf der germanisch-illyrischen Grenze in Ostdeutschland, *Marburger Studien*, 205–233.
- SPROCKHOFF, E. 1949–50: Das Lausitzer Tüllenbeil, *Prähistorische Zeitschrift* XXXIV–XXXV, 76–131.
- SPURNÝ, V. 1982: K časovému a kulturnímu postavení protolužického horizontu na Moravě. In: *Południowa strefa kultury łużyckiej i powiązania tej kultury z południem*. Kraków – Przemyśl, 121–133.
- STEGMANN-RAJTÁR, S. 1992a: Grabfunde der Älteren Hallstattzeit aus Südmähren. Košice.
- STEGMANN-RAJTÁR, S. 1992b: Spätbronze- und früheisenzeitliche Fundgruppen des mittleren Donaugebietes. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 73. Mainz am Rhein.
- STUDENÍKOVÁ, E. 1987: Kultúrne kontakty juhozápadného Slovenska v dobe halštatskej, *Nepublikovaný rkp. dizertační práce Archeologického ústavu Slovenskej akadémie ved v Nitre*.
- STUDENÍKOVÁ, E. 2005: Kalenderberská kultúra na juhozápadnom Slovensku a juhovýchodná Európa. In: Studeníková, E. et al., *Južné vplyvy a ich odraz v kultúrnom vývoji mladšieho praveku na strednom Dunaji*. Bratislava, 73–88.
- STUDENÍKOVÁ, E. 2014: Výzdoba halštatských hrobových komôr – výsada elit? *Studia Archaeologica Brunensia* 19/2, 45–56.
- STUHLÍK, S. 1979: K poznání vzniku a staršího vývoje lidu středodunajské mohylové kultury na jižní Moravě I–III. *Nepublikovaný rkp. kandidátské disertace Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno*.
- STUHLÍK, S. 1984: K datování konce věteřovského osídlení na jižní Moravě, *Archeologické rozhledy* XXXVI, 173–186.
- STUHLÍK, S. 1988: Bronzové sekeromlaty na Moravě, *Památky archeologické* LXXIX, 269–328.
- STUHLÍK, S. 1993a: Hospodářství a společnost doby bronzové. In: Podborský, V. a kol., *Pravěké dějiny Moravy*. Brno, 328–332.

- STUHLÍK, S. 1993b: K rozšíření středodunajské mohylové kultury na střední Moravě, *Pravěk – nová řada* 3, 143–159.
- STUHLÍK, S. 1993c: Středodunajská mohylová kultura. In: Podborský, V. a kol., *Pravěké dějiny Moravy*. Brno, 272–286.
- STUHLÍK, S. 1993d: Únětická kultura. In: Podborský, V. a kol., *Pravěké dějiny Moravy*. Brno, 238–257.
- STUHLÍK, S. 2002: Vývoj osídlení pod Pavlovskými vrchy v době bronzové. In: Stuchlík, S. (ed.), *Oblast vodního díla Nové Mlýny od pravěku do středověku*. Brno, 149–221.
- STUHLÍK, S. 2006: Borotice. Mohylové pohřebiště z doby bronzové. Brno.
- STUHLÍK, S. – STUHLÍKOVÁ, J. 1996: Aunjetitzer Gräberfeld in Velké Pavlovice, Südmähren, *Prähistorische Zeitschrift* 71, 123–169.
- STUHLÍK, S. – ŠTROF, A. – KOLBINGER, D. 1989: Hromadný nález bronzových předmětů z Hradiska u Kroměříže (okr. Kroměříž), *Přehled výzkumů 1989*, 51–53, obr. 13–14.
- STUHLÍKOVÁ, J. 1985: Problematika vzniku a vývoje věteřovské skupiny na Moravě, *Přehled výzkumů 1985*, 101–105.
- STUHLÍKOVÁ, J. 1986: Bericht über die Grabung in Budkovice im Jahre 1986 (Bez. Brno-venkov), *Přehled výzkumů 1986*, 31.
- STUHLÍKOVÁ, J. 1988: Starobronzové nálezy z Hodonic ve sbírkách moravského muzea v Brně, *Časopis moravské muzea LXXIII*, 22–43.
- STUHLÍKOVÁ, J. 1990: Otázka pohřebního ritu moravské věteřovské skupiny. In: Nekuda, V. (ed.), *Pravěké a slovanské osídlení Moravy. Sborník příspěvků k 80. narozeninám J. Poulíka*. Brno, 146–157.
- STUHLÍKOVÁ, J. 1993: Věteřovská skupina. In: Podborský, V. a kol., *Pravěké dějiny Moravy*. Brno, 262–272.
- STUHLÍKOVÁ, J. 1999: Věteřovské sídliště v Lovčičkách (okr. Vyškov), *Pravěk – nová řada* 9, 301–314.
- STURGEON, M. C. 1987: *Sculpture I, 1952–1967*. American School of Classical Studies at Athens. Athens.
- SYNEK, E. 1903: Galský hrob Holubicích, *Pravěk* 1, 158–160.
- ŠABATOVÁ, K. – VITULA, P. 2002: Přáslavice. Díly pod dědinou, Kousky a kukličky II. Pohřebiště a sídliště z doby bronzové (katalog). *Archaeologiae Regionalis Fontes* 3. Olomouc.

- ŠEBELA, L. 2006: Kultura únětická a věteřovská skupina na Moravě na základě kamenné štípané industrie. In: Kopacz, J. – Šebela, L. (eds.), *Kultura unietycka i grupa wieterzowska na Morawach na podstawie materiałów krzemieniarskich*. Kraków, 173–180.
- ŠIMEK, E. 1958: *Poslední Keltové na Moravě*. Brno.
- ŠKOJEC, J. 2000: Archäologische Fundstätten und Funde im „Hinterland“ des Burgwalls von Mikulčice IV (Katastralgebiete Čejkovice, Dolní Bojanovice, Josefov, Nový Poddvorov, Petrov, Prušánky, Starý Poddvorov, Strážnice, Sudoměřice, Vnorovy). In: *Studien zum Burgwall von Mikulčice IV*. Brno, 405–496.
- ŠOLLE, M. 1955: Jižní Morava v době halštatské, *Památky archeologické XLVI*, 101–133.
- ŠTROF, A. 1993: Kultura lužických popelnicových polí. In: *Podborský, V. a kol., Pravěké dějiny Moravy*. Brno, 301–328.
- ŠTROF, A. 2000: Mladší doba bronzová a doba halštatská. In: Čižmář, M. – Geislerová, K. – Unger, J. (eds.), *Výzkumy – Ausgrabungen 1993–1998*. Brno, 37–44.
- TELIČKA, A. 1900: Hromadný nálezn bronzů na Přerovsku, *Časopis Vlastivědného spolku musejního v Olomouci XVII*, 67–68.
- TESAŘ, F. 2014: *Koně v hrobech* [online], [cit. 20.4.2019], Dostupné z: www.equichannel.cz/kone-v-hrobech.
- TIHELKA, K. 1939: *Únětická kultura v bývalé zemi Moravskoslezské*. Nepublikovaný rkp. disertační práce Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Brno.
- TIHELKA, K. 1946: Nová kulturní skupina z doby bronzové na Moravě, *Obzor prehistorický XIII*, 51–57.
- TIHELKA, K. 1950: Příspěvek k typologii bronzů velatické skupiny, *Časopis Moravského musea XXXV*, 274–298.
- TIHELKA, K. 1951: Záhadné pohřby lidu moravské velatické skupiny na Cezavách u Blučiny, *Časopis Moravského musea XXXVI*, 119–152.
- TIHELKA, K. 1953: Nálezy ze sídliště věteřovského typu na Nových horách u Věteřova, *Časopis moravského musea XXXVIII*, 27–62.
- TIHELKA, K. 1954: Nejstarší hliněné napodobeniny čtyřramenných kol na území ČSR, *Památky Archeologické XLV*, 219–224.
- TIHELKA, K. 1957: Cezavy u Blučiny ve světle archeologických výzkumů a nálezů. Brno.
- TIHELKA, K. 1960: Moravský věteřovský typ, *Památky archeologické LI*, 27–135.
- TIHELKA, K. 1963: Příspěvek k chronologickému třídění keramiky věteřovského typu, *Sborník Československé společnosti archeologické 3*, 123–135.

- TIHELKA, K. 1969: Velatice culture burials at Blučina. *Fontes Archaeologici Pragenses* 13. Praha.
- TIHELKA, K. – HANK, V. 1949: Blučina u Židlochovic, opevněná osada z doby bronzové, *Archeologické rozhledy* I, 55–59.
- TILLEY, C. 1994: *A phenomenology of landscape. Places, paths, and monuments*. Oxford.
- TISCHLER, O. 1885: Über die Gliederung der La-Tène-Periode und die Dekorierung der Eisenwaffen in dieser Zeit. In: *Correspondenz-Blatt der deutschen Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte* 14, 157–161.
- TOČÍK, A. 1964: Opevněná osada z doby bronzové v Veselom. Bratislava.
- TOČÍK, A. 1978: Nitrianský Hrádok – Zámeček, *Matice Archeológie Slovenské* III. Nitra.
- TOČÍK, A. 1979: Výčapy-Opatovce a ďalšie pohrebiská zo staršej doby bronzovej na juhozápadnom Slovensku, *Matice Archeológie Slovenské* I. Nitra.
- TOČÍK, A. 1981: Nitriansky Hrádok – Zámeček. *Bronzezeitliche befestigte Ansiedlung der Mad'arovce – Kultur*. Nitra.
- TOPAL, D. – GOLEC, M. 2017: Vekerzug culture and new finds of Scythian akinakai in Moravia, *Tyragetia* XI [XXVI]/1, 1–16.
- TORBRÜGGE, W. 1979: Die Hallstattzeit in der Oberpfalz. *Materialhefte zur bayerischen Vorgeschichte* 39. Kallmünz/Opf.
- TRACHSEL, M. 2004: *Untersuchungen zur relativen und absoluten Chronologie der Hallstattzeit*. *Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie* 104. Bonn.
- TRAJKOVIĆ, D. 2008: Đepfeld – Early Iron Age Necropolis at Doroslovo. Sombor.
- TREFNÝ, M. 2002: Bronzefunde aus der Býčí skála-Höhle und ihre Beziehungen zum Südostalpenraum und Italien. In: Lang, A. – Salač, V. (eds.), *Fernkontakte in der Eisenzeit*. Konferenz Liblice 2000. Praha, 360–378.
- TRIGGER, B. G. 2006: *A history of archaeological thought*. Cambridge.
- TRŇÁČKOVÁ, Z. 1963: Archeologická sbírka býv. městského muzea v Uničově, *Archeologické rozhledy* XV, 74–87.
- TRŇÁČKOVÁ, Z. 1968: Lužické žárové hroby z Ohrozimi, *Archeologické rozhledy* XX, 12–19.
- VENCLOVÁ, N. 2016: *Němčice and Staré Hradisko: Iron Age glass and glass-working in Central Europe*. Praha.
- VENCLOVÁ, N. (ed.) 2008: *Doba laténská. Archeologie pravěkých Čech* 7. Praha.
- VINSKI-GASPARINI, K. 1973: *Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj*. Zadar.
- VÍCH, D. 2010: Doba laténská v severní části Boskovické brázdy ve světle drobných kovových nálezů, *Památky archeologické* LXIX, 629–671.

- VÍCH, D. 2012: Kladky – neznámé hradiště na severozápadní Moravě. Možnosti detektorového průzkumu v archeologii, *Památky archeologické CIII*, 233–272.
- VRÁNA, J. 2006: Olomouc-Slavonín, Hněvotín. Nálezová zpráva archeologického výzkumu, 189 a,b,c /06, uložena na AC Olomouc. Olomouc.
- VRÁNOVÁ, V. – VRÁNA, J. 2007: Výzkum pohřebiště a sídliště kultury lužických popelnicových polí v Olomouci-Slavoníně. In: Salaš, M. – Šabatová, K. (eds.), *Doba popelnicových polí a doba halštatská. Příspěvky z IX. konference, Bučovice 3.–6.10.2006*. Brno, 271–279.
- VRTEL, L. 2014. *Heraldické symboly*. Bratislava.
- WALDHAUSER, J. 2001: *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha.
- WANKEL, H. 1882: *Bilder aus der Mährischen Schweiz und ihrer Vergangenheit*. Wien.
- WANKEL, J. 1885: *Vykopaniny slatěnické, Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci II*, 92–93.
- WANKEL, J. 1988: *Obrazy z Moravského Švýcarska a jeho minulosti (do tisku připravili V. Grolich, O. Svoboda, J. Urban)*. *Vlastivědná knihovna moravská 57*. Blansko.
- WERNER, W. M. 1988: *Eisenzeitliche Tensen an der unteren und mittleren Donau. Prähistorische Bronzefunde XVI/4*. München.
- WILLVONSEDER, K. 1937: *Die mittlere Bronzezeit in Österreich*. Wien.
- WOOLF, G. 1998: *Becoming Roman. The origins of provincial civilization in Gaul*. Cambridge.
- WOYTOWITSCH, E. 1978: *Die Wagen der Bronze- und frühen Eisenzeit in Italien. Prähistorische Bronzefunde XVII/1*. München.

13. Katalog lokalit

13.1 Doba bronzová

Benkov – viz 107. Uničov-Benkov

1. Blučina – „Cezavy“, okr. Brno-venkov

Datace: B A2–3

Kulturní kontext: Věteřovská skupina.

Nálezový kontext: Nález z výšinného sídliště.

Popis situace: První nálezy na lokalitě pocházejí z výzkumu J. Dezorta z roku 1940, další zde prováděl např. J. Poulík v letech 1944, na něj navázal K. Tihelka v letech 1946 a 1948–60 a dále např. M. Salaš v letech 1983–91. Výzkumy pokračují dodnes.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Parohová postranice udidla*, 1 otvor, zlomená cca ve 2/3, \varnothing 2,5 cm, d. 7,5 cm, \varnothing otvoru 0,8 cm, inv. č. – (STUHLÍKOVÁ 1993, obr. 168:17). **Tab. 1:1.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál.

Literatura: SALAŠ 1986; STUHLÍKOVÁ 1993, 270, obr. 168; ČIŽMÁŘ 2004a, 83–84.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

2. Blučina – „Pastviska“, okr. Brno-venkov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Věteřovská skupina, velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Nálezy z výšinného sídliště.

Popis situace: V letech 2013, 2015 a 2016 prováděli D. Parma, R. Bíško, I. Čižmář, a M.

Přichystal záchranné a sondážní výzkumy, při kterých bylo objeveno množství sídlištního materiálu. Materiál zatím není souhrnně publikován.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový stupňovitý tutulovitý knoflík*, \varnothing 2,5 cm, inv. č. – (GEISLEROVÁ – PARMA 2018, obr. 12.2). **Tab. 1:2.**
2. *Bronzová fálérka nezdobená*, \varnothing cca 2 cm, inv. č. – (GEISLEROVÁ – PARMA 2018, obr. 12.2). **Tab. 1:3.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál.

Literatura: GEISLEROVÁ – PARMA 2018, 193–194.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno.

3. Blučina 2 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov

Datace: B D

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Depot byl objeven J. Zapomnělem v prosinci roku 1935, byl uložen cca 0,5 m hluboko pod zemí.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová průvlečka nezdobená s otevřeným provlékacím kruhem*, polovina, deformovaná, \varnothing 2,5 cm, inv. č. 67396 (SALAŠ 2005, tab. 50A:100). **Tab. 1:4.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, polovina, deformovaná, \varnothing 5,2 cm, inv. č. 67397 (SALAŠ 2005, tab. 50A:99). **Tab. 1:5.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, fragment, deformovaná, š. 2,9 mm (původně \varnothing cca 4,5 cm), inv. č. 67463 (SALAŠ 2005, tab. 50A:101). **Tab. 1:6.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty – sekerky, nůž, dláta, kladívko, srpy, dýka, kopí, kruhový šperk, spony, závěsky, slitky, výrobní odpad, spirálovitá růžice, neklasifikovatelné fragmenty.

Literatura: ČERVINKA 1939b, 46; ŘÍHOVSKÝ 1961, 112, 114–118, obr. 6–9; 1963, 98, obr. 3B; 1979, 75, 86, 103, 124, 165; 1982, 146–148, tab. 48–50; 1989, 49, 58, 71, 91, 96–97; 1992, 131, 140, 153–154, 176, 253, 265, 278, 282, 285, 287; 1993, 48; 1996, 58, 78, 84; KYTLICOVÁ 1964, 525–526; BRUNN 1968, 300; HRALOVÁ – HRALA 1971, 11; SALAŠ 2005, 268–288, tab. 45–50A.

Uložení: Národní muzeum Praha.

4. Blučina 4 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov

Datace: B D

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1937 byla J. Flodrem objevena na parcele č. 2056/1 v hloubce 0,9 – 1 m zásobnicovitá amfora s bronzovým depotem uvnitř, její ústí bylo překryto kamennou zrnotěrkou. Vedle našel další keramickou nádobu, ve které byl uložen náhrdelník tvořený 27 jantarovými korálky. Depot byl odevzdán Moravskému zemskému muzeu Brno, vyjma dvou náramků, které jsou dnes vystaveny v budově Obecního úřadu v Blučině. Některé artefakty jsou ztraceny.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra zdobená 2 obvodovými fasetami*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, \varnothing 7,7 a 8,2 cm, inv. č. 165814–165815 (SALAŠ 2005, tab. 60:79; 61:80). **Tab. 1:7–8.**
2. *Bronzová faléra zdobená obvodovou fasetou*, 4 ks, 2 provlékací kroužky, \varnothing 5–5,3 cm, inv. č. 165816–1658819 (SALAŠ 2005, tab. 61:81–83; 62:84). **Tab. 1:9–12.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, dláta, kovadlinky, srpy, odlévací jádra, dýky, kruhový šperk, jehlice, slitky, tyčinkovité ingoty, plechové objímky, neklasifikovatelné zlomky, kamenná zrnotěrka, keramická nádoba.

Literatura: ČERVINKA 1939b, 47; HRUBÝ 1950, 46–54; ŘÍHOVSKÝ 1961, 118, 120–125; 1963, 99, obr. 4B; 1979, 75, 86, 103; 1982a, 150–153, tab. 52B, 53–55; 1992, 131, 140, 154; BRUNN 1968, 300; HRALOVÁ – HRALA 1971, 20–21; FURMÁNEK 1973, 26, 28–31; MÜLLER-KARPE 1980, 814, Taf. 403A; SALAŠ 2005, 289–292, tab. 53–62.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno; Obecní úřad Blučina.

5. Blučina 5 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov

Datace: B D

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: K. Tihelka prozkoumal při výzkumu parcely č. 2053 (dříve 1052) v hloubce 0,8 m depot, který ležel na vrstvě uhlíků, společně s ním byly objeveny fragmenty velatické keramiky a kost.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, poškozená, \varnothing 3,2 a 3,5 cm, inv. č. 165833–165834 (SALAŠ 2005, tab. 63:10; 64:11). **Tab. 1:13–14.**
2. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, \varnothing 1,1 cm, inv. č. 165835 (SALAŠ 2005, tab. 64:12). **Tab. 1:15.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, srpy, neurčený kruhový šperk, jehlice, slitky.

Literatura: TIHELKA – HANK 1949, 57; 1957, 26–27, tab. VII; TIHELKA 1950, 278, 282, 284, 287, 290–291; ŘÍHOVSKÝ 1962, 17, obr. 3; 1963, 100, obr. 5A; 1972, 22; 1979, 100; 1982a, tab. 56A; 1989, 43–44, 91; 1992, 154, 249; SALAŠ 2005, 292, tab. 63–64.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

6. Blučina 7 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov

Datace: B D

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1950 byl K. Tihelkou na parcele č. 2129 (dříve č. 1068/1) objeven depot měděných, bronzových, jantarových a sklených artefaktů. Cca 20 cm pod ním byl uložen pohřeb 12–13-letého dítěte ve skrčené poloze.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 2 provlékací kroužky, ø 4,3 cm, inv. č. – (SALAŠ 2005, tab. 66:6). **Tab. 2:1.**
2. *Bronzová faléra zdobená obvodovou fasetou*, 2 provlékací kroužky, ø 4,3 cm, inv. č. – (SALAŠ 2005, tab. 66:7). **Tab. 2:2.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek se třemi žebírky, ø 5,8 cm, inv. č. – (SALAŠ 2005, tab. 67A:8). **Tab. 2:3.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, srpy, náramky, slitky, jantarové a skleněné korále (součást náhrdelníku).

Literatura: TIHELKA 1950, 276–277, 282, 288–289, 291; 1951, 136; 1969, 7; ŘÍHOVSKÝ 1963, 100, obr. 5C; 1982a, tab. 57A; 1989, 97; 1992, 154; FURMÁNEK 1973, 30–31; SALAŠ 2005, 293, tab. 66–67A.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno (přír. č. Pa 2150/72).

7. Blučina 12 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov

Datace: B D

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Bez nálezových okolností, do literatury uvedl J. Říhovský. Některé artefakty přísluší k depotu Blučina 11, jiné nelze zařadit.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, poškozená, ø 2,6 a 2 cm, inv. č. 98245–98246 (SALAŠ 2005, tab. 74B:8–9). **Tab. 2:4–5.**

Ostatní nálezy: Bronzové srpy.

Literatura: ŘÍHOVSKÝ 1982, 156, tab. 58B; 1989, 91, 97; SALAŠ 2005, 296, tab. 74:B.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

8. Blučina 15 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov

Datace: B D

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1978 odkryl Š. Schiller na parcele č. 2067 (dříve parcela č. 1031) v hloubce cca 0,8 – 0,9 m kamennou schránku velkou cca 0,8 x 0,4 m tvořenou 4 plochými kameny a přikrytou plochým kamenem, v ní byl uložen depot.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová dvoustupňovitá faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 6,1 cm, inv. č. 110803 (SALAŠ 2005, tab. 86A:9). **Tab. 2:6.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, dláta, dýky, kopí, šipky, jehlice.

Literatura: ŘÍHOVSKÝ 1982, 156, tab. 58C; 1992, 155, 268, 270, Taf. 87B; SALAŠ 1989, 117; SALAŠ 2005, 304, tab. 85–86A.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

9. Borotice, okr. Znojmo

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Bez bližších nálezových okolností.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová tutulovitý knoflík zdobený horizontálním žebrováním*, \varnothing 2,6 cm, v. 1,4 cm, inv. č. A1867 (SALAŠ 2005, tab. 91A:8). **Tab. 2:7.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, srpy, dýky, meče, kruhový šperk, neklasifikovatelné odlitky.

Literatura: ŘÍHOVSKÝ 1989, 98; 1992, 249; SALAŠ 2005, 306–307, tab. 91A.

Uložení: Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

10. Borotín 2, okr. Blansko

Datace: Ha A2

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 2013 byl objeven depot jen několik cm po úrovni terénu, předměty (29 ks) se nacházely ve sloupci asi 20 cm vysokém. M. Salaš a Z. Jarůšková (SALAŠ – JARŮŠKOVÁ 2017, 121) upravují řazení depotu na Borotín 2, neboť nálezu předcházela objev jiného depotu.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra zdobená obvodovým žlábkem*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 11 cm, v. 1,8 cm, inv. č. A35301 (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 6:17). **Tab. 2:8.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerka, srpy, nože, kruhový šperk, tyčinka, slitky.

Literatura: MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, 14–21, obr. 1–7; SALAŠ – JARŮŠKOVÁ 2017.

Uložení: Muzeum regionu Boskovicka v Boskovicích.

11. Boršice u Blatnice – „Srncův lom“, okr. Uherské Hradiště

Datace: Ha B1–2

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález (pravděpodobně z depotu).

Popis situace: Osídlení z doby bronzové na této lokalitě není známo. V rámci amatérské prospekce detektorem kovů byla objevena faléra z mladší doby bronzové, údajně pochází z depotu minimálně 3 dalších kusů falér a dalších předmětů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékač kroužek, ø 16 cm, v. 2 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková, foto: Z. Mírová). **Tab. 2:9**.

Ostatní nálezy: faléry?

Literatura: Nepublikováno, poskytli M. Dufka a D. Válek.

Uložení: Obecní muzeum v Ostrožské Lhotě.

12. Bořítov, okr. Blansko

Datace: Ha A2–B1

Kulturní kontext: Lužická–slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Pohřebiště.

Popis situace: Mezi říšskou silnicí a bývalou tratí „Druhý díl“ prozkoumáno žárové pohřebiště s kamennou dlažbou?

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékač kroužek, ø 2 cm, v. 1 cm, inv. č. – (ČERVINKA 1902, tab. XXXIV:2). **Tab. 3:1**.

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: šipka, nůž, břitva, jehlice, kroužky, keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1902, 215, tab. XXXIII–XXXIV.

Uložení: ?

13. Boskovice – „Pod Lipníky“, okr. Blansko

Datace: B D–Ha A2

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinelý nález.

Popis situace: Organizovanou detektorovou prospekci vedenou M. Čižmářem byl v roce 2008 objeven tutulovitý knoflík.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík*, ø 2,5 cm, v. 1 cm, inv. č. Pa 13/2008 (ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR – KOLNÍKOVÁ 2009, obr. 2:8).

Ostatní nálezy: Bronzová jehlice. **Tab. 3:2.**

Literatura: ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR – KOLNÍKOVÁ 2009, 140, obr. 2:8.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

14. Brno-Obřany – „Na Domovních“, okr. Brno-město

Datace: Doba bronzová

Kulturní kontext: –

Nálezový kontext: Nález z hradiště.

Popis situace: Nález 2 ks parohových postranic pochází z prostoru hradiště, nálezové okolnosti neznámé. Nález odpovídá typologicky spíše středodunajské mohylové kultuře, jejíž doklady ale na hradišti nebyly nalezeny.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Kostěná / parohová postranice udidla*, torzo – zlomená v centrálním otvoru, původně asi tři otvory, ø 3 cm, d. 6 cm, inv. č. 59383 (foto: Z. Mírová). **Tab. 3:3.**
2. *Kostěná/parohová postranice udidla*, zlomek, 1 otvor a 1 nedovrtaný otvor, ø 1,6 cm, d. 7 cm, ø otvoru 0,8 cm, inv. č. – (ADÁMEK 1961, tab. LXXXVII:7). **Tab. 3:4.**
3. *Kostěná / parohová postranice udidla*, zlomek, 1 oválný otvor, ø 2,5 cm, d. 9 cm, otvor 0,8 x 1,9 cm, inv. č. – , předmět nedohledán (ADÁMEK 1961, tab. LXXXVII:6). **Tab. 3:5.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál.

Literatura: HLADÍK 1898; ADÁMEK 1961, tab. LXXXVII:6–7.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

15. Břeclav-Charvátská Nová Ves, okr. Břeclav

Datace: Ha B1–3

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: –

Popis situace: V muzeu v Břeclavi je uložena faléra z doby bronzové pocházející z lokality Charvátská Nová Ves, bližší okolnosti nejsou známy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra zdobená třemi kružnicemi*, provlékací kroužek odlomen, ø 5 cm, inv. č. A-16283 (fotografie: Z. Mírová). **Tab. 3:6.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl L. Kalčík.

Uložení: Městské muzeum a galerie Břeclav.

16. Bučovice-Kloboučky – „Radlovec“, okr. Vyškov

Datace: Ha B3

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 2014 K. Fryc ve Ždánickém lese vyzvedl bronzový depot čítající 55 předmětů. V roce 2015 proběhla po kontaktování archeologů dohledávka, při které byly objeveny ještě další 4 předměty. Depot byl uložený v keramické nádobě. Vzhledem k připravované publikaci nejsou u artefaktů uváděny rozměry ani další podrobnosti, pouze souhrnná fotografie bez měřítka (foto: Z. Mírová). **Tab. 3:7.**

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzové dvoučlánekové udidlo s tordovanými udítky*, polovina.
2. *Bronzová hřibovitá postranice udidla*, tři provlékací otvory.
3. *Bronzová hřibovitá postranice udidla*, tři provlékací otvory.
4. *Bronzová hřibovitá postranice udidla*, tři provlékací otvory.
5. *Bronzová hřibovitá postranice udidla*, tři provlékací otvory, 1/3 nedochovaná.
6. *Bronzový půlměsícovitý knoflík*.

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: nože, sekerky, srpy, jehlice, náramky.

Literatura: SALAŠ – JARUŠKOVÁ – RYBÁŘOVÁ – ŠMERDA in press, poskytl M. Salaš, Z. Jarůšková, K. Rybářová a J. Šmerda.

Uložení: Muzeum Vyškovska ve Vyškově.

17. Buchlovice – „Holý kopec“, okr. Uherské Hradiště

Datace: Ha B3

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Nález z výšinného sídliště.

Popis situace: Lokalitu popsal již I. L. Červinka, objevil ji v roce 1897 a v roce 1940 provedl první nákres podoby hradiště. V. Hrubý a M. Šolle provedli v roce 1940 zjišťovací výzkum. Dále se jí zabývali např. V. Dohnal a J. Nekvasil. V rámci amatérské prospekce detektorem

kovů bylo objeveno udidlo z doby bronzové, faléra, 4 průvlečky a knoflík. Není jisté, zda spolu nálezy souvisí.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzové dvoučlánkové udidlo*, terminální část udítek ve tvaru D – jedna část poškozena, rýhovaná výzdoba i na spojovacích kroužcích, d. 18 cm, d. udítka 9 cm, \varnothing průřezu 0,9 cm, průřez udítka kruhový, inv. č. – (kresba: A. Pešková, fotografie: Z. Mírová). **Tab. 3:8.**
2. *Bronzový plochý knoflík*, \varnothing 2,5 cm, v. 1,1 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková, fotografie: Z. Mírová). **Tab. 3:9.**
3. *Bronzový faléra*, s jedním provlékacím kroužkem, \varnothing 3 cm, v. 1,5 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková, fotografie: Z. Mírová). **Tab. 3:10.**
4. *Bronzová plochá průvlečka s křížovitým provlékacím kroužkem*, \varnothing 2,4 cm, v. 1,1 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková, fotografie: Z. Mírová). **Tab. 3:11.**
5. *Bronzová plochá průvlečka s křížovitým provlékacím kroužkem*, \varnothing 2,7 cm, v. 1,2 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková, fotografie: Z. Mírová). **Tab. 3:12.**
6. *Bronzová plochá průvlečka s křížovitým provlékacím kroužkem*, \varnothing 2,5 cm, v. 1,1 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková, fotografie: Z. Mírová). **Tab. 3:13.**
7. *Bronzová čtyřhranná průvlečka s křížovitým provlékacím kroužkem*, \varnothing 2,5 cm, v. 1,1 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková, fotografie: Z. Mírová). **Tab. 3:14.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČERVINKA 1902, 231; HRUBÝ 1940, 18–21; DOHNAL 1982, 29, NEKVASIL 1990; ČIŽMÁŘ 2004a, 103; 1.–7. – nepublikováno, poskytl M. Dufka a D. Válek.

Uložení: Obecní muzeum v Ostrožské Lhotě.

18. Bystřice pod Hostýnem, okr. Kroměříž

Datace: Ha A1–2

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Na poli poblíž náhonu Pekelného mlýna vyoral J. Pajtl keramickou nádobu obsahující depot bronzových předmětů. Než se depot dočkal uložení v bystrickém muzeu, několikrát změnil vlastníka, proto mnohé z předmětů již nelze dohledat (č. 1).

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 4,1 cm, inv. č. 1033 (PODBORSKÝ 1958, 30, 35, obr. 20:3).

2. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 7,3 cm, inv. č. 1031 (SALAŠ 2005, tab. 100:54). **Tab. 3:15.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, 2 provlékací kroužky, \varnothing 3,9 cm, inv. č. 1034 (SALAŠ 2005, tab. 100:56). **Tab. 3:16.**
4. *Bronzová plechová puklička*, poškozená, \varnothing 3,3 cm, inv. č. 1032 (SALAŠ 2005, tab. 100:53). **Tab. 3:17.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, dláta, srpy, dýky, meče, kruhový šperk, prsteny, jehlice, spony, závěsky, spirálovité trubičky, spirálovité růžice, zvláštní artefakty.

Literatura: ČERVINKA 1939b, 99; PODBORSKÝ 1958; DOHNAL 1977, 20; ŘÍHOVSKÝ 1989, 96, Taf. 78; 1992, 249, 254; 1993, 120; SALAŠ 2005, 311–313, tab. 97–101A.

Uložení: Městské muzeum a galerie v Holešově.

19. Černotín, okr. Přerov

Datace: Ha B2–3

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Nálezové okolnosti depotu nejasné, objeven v únoru 1905 buď při těžbě vápence poblíž železniční stanice nebo v jeskyni pod Svrčovem (dle J. Skutila). Spolu s depotem měly být uloženy lidské kosti (horní končetiny?), některé předměty měly být přikryty kameny.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová postranice udidla se střechovitým zakončením*, tři oválné otvory, š. 1,2 cm, d. 11,4 cm, inv. č. 93/64/3 (SALAŠ 2005, tab. 338:28; 483:4). **Tab. 3:18.**
2. *Bronzová hřibovitá postranice udidla*, tři oválné zašpičatělé otvory, š. 1 cm, d. 10,2 cm, inv. č. 93/64/2 (SALAŠ 2005, tab. 338:29; 483:4). **Tab. 3:19.**
3. *Bronzová hřibovitá postranice udidla*, tři oválné otvory, zdobená svazky horizontálních rýh, š. 1,2 cm, d. 11 cm, inv. č. 93/64/1 (SALAŠ 2005, tab. 339A:30; 483:4). **Tab. 4:1.**
4. *Bronzová faléra zdobená třemi řadami vybějených perliček po obvodu a jednou uprostřed*, 1 provlékací kroužek osmičkovitý, do něj navlečen kroužek další a na něm jeden volný, \varnothing 8,9 cm, v. 2,2 cm, inv. č. 91/64/1 (SALAŠ 2005, tab. 339A:31). **Tab. 4:2.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, dláta, kopí, kruhový šperk.

Literatura: BAUER 1906, 75; SKUTIL 1933, 108–109; ČERVINKA 1939b, 100;

PODBORSKÝ 1970a, 26, 163–168, 197, Abb. 19:15, Taf. 53; 76:1–4; DOHNAL 1958, 62–

63, obr. 2:8; 1977a, 20–21; ŘÍHOVSKÝ 1992, 224–226, Taf. 90B; SALAŠ 2005, 417–418, tab. 334B–339A.

Uložení: Městské muzeum a galerie v Hranicích.

20. Dětkovice – „Větrák“, okr. Prostějov

Datace: Ha B3

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinelý nález.

Popis situace: Nález pocházející z detektorového průzkumu zachytil a k publikaci poskytl P. Fojtík.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová postranice udidla s hřibovitým zdobená třemi polokulovitými výčnělky*, tři oválné otvory, vel. otvoru 1,5 x 0,9 cm, š. 2 cm, d. 9,5 cm, inv. č. – (foto: M. Golec).

Tab. 4:3.

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl P. Fojtík.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno, územní pracoviště Prostějov (dočasně, bude předáno do Muzea a galerie v Prostějově).

21. Dobrochov – „Úzké“, okr. Prostějov

Datace: Ha A1/2

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Depot byl vyorán v roce 1890, bližší okolnosti neznámé.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová puklička se dvěma otvory*, jedním otvorem provléknut drátěný kroužek, \emptyset 1,7 cm, \emptyset kroužku 1,4 cm, inv. č. 465 (SALAŠ 2005, tab. 103A:29). **Tab. 4:4.**
2. *Bronzová puklička s centrálním otvorem*, otvorem prochází drát, \emptyset 2 cm, inv. č. 464 (SALAŠ 2005, tab. 103A:30). **Tab. 4:5.**
3. *Bronzová puklička se dvěma otvory*, poškozená, proražen menší otvor po obvodu, \emptyset 3,4 cm, inv. č. 462 (SALAŠ 2005, tab. 103A:27). **Tab. 4:6.**
4. *Bronzová puklička se dvěma otvory*, proražen menší otvor po obvodu, \emptyset 5 cm, inv. č. 463 (SALAŠ 2005, tab. 103A:28). **Tab. 4:7.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, pilky, srpy, kopí, sekeromlaty, čelenky, nákrčníky, slitky, ingoty, neklasifikovatelné fragmenty.

Literatura: ČERVINKA 1896, 115; 1898, 43; 1902, 146; 1939b, 47; GOTTWALD 1908, 21; 1912, 88; 1926, 4; POSPÍŠIL 1920, 14; DOHNAL 1988, 9; STUHLÍK 1988, 271, 306, 310–311, 315–316, 320; ŘÍHOVSKÝ 1989, 55, 57, 98, Taf. 69A; 1992, 54, 249, 253; SALAŠ 2005, 313–314, tab. 101B–103A.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

22. Dolany-Nové sady – „Sádek“, okr. Olomouc

Datace: Ha B1

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V úterý 3. května roku 2005 při amatérské detektorové prospekci objevil L. Svoboda cca 15 cm pod povrchem soubor bronzových předmětů (3 postranice udidla, polovinu sekery s laloky, sekeru s laloky v týlu, 3 fragmenty bronzového plechu z „čelenky“ (ve skutečnosti opaskový plech) a fragment bronzového ingotu. Nálezce předměty očistil rotační kartáčovou bruskou. Nález ohlásil a společně s archeology K. Faltýnkem, P. Mošem a P. Šlézarem vyzvedli další tři fragmenty plechu, po cestě zpět potom odevzdal ještě další 3 ks suroviny. V pondělí 9. května byl pracovníky Národního památkového ústavu Olomouc proveden záchranný archeologický výzkum. Byla provedena dohledávka detektorem kovů a odebrána hlína na plavení, kterým se podařilo získat fragmenty keramiky. Dále byly dohledány 2 bronzové knoflíky, fragment plechu, fragment suroviny a keramika.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová postranice udidla s terčovitým zakončením*, jeden oválný otvor ve středové části, jeden hranatý otvor, kruhový otvor v terminální špici, průřez 1,2 cm, \emptyset průřezu 1 cm, d. 11,2 cm, \emptyset terčovitěho zakončení, otvory 2,4 x 0,7 cm a 0,6 x 0,7 cm a \emptyset 0,3 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: M. Golec). **Tab. 4:8.**
2. *Bronzová postranice udidla s terčovitým zakončením*, jeden oválný otvor ve středové části, jeden hranatý otvor, kruhový otvor v terminální špici, průřez 1,3 cm, \emptyset průřezu 1 cm, d. 11,5 cm, \emptyset terčovitěho zakončení, otvory 2,4 x 0,7 cm a 0,5 x 0,6 a \emptyset 0,3 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: M. Golec). **Tab. 4:9.**
3. *Bronzová postranice udidla s labuťkovitým zakončením*, boční profilovaná linie, jeden oválný středový otvor a dva kruhové, \emptyset průřezu 1 cm, š. 2 cm, d. 11,5 cm, otvory 1,2 x 0,5 a \emptyset 1 a 0,7 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: M. Golec). **Tab. 4:10.**
4. *Bronzová faléra*, 2 provlékací kroužky, \emptyset 4 cm, v. 1,2 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: M. Golec). **Tab. 4:11.**

5. *Bronzová faléra, 2 provlékací kroužky – jeden odlomený, ø 4,5 cm, v. 1,6 cm, inv. č. – (kresba A. Krechlerová, foto: M. Golec). Tab. 4:12.*

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: opaskový plech, sekera s laloky, sekera s laloky v týlu, bronzový ingot, keramický inventář.

Literatura: FALTÝNEK – MOŠ – ŠLÉZAR 2006; dále nepublikováno, poskytli K. Faltýnek, P. Moš, P. Šlězár a P. Fojtík.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno, územní pracoviště Prostějov.

Dolní Sukolom – viz 108. Uničov-Dolní Sukolom

Domamyslice – viz 86. – 92. Prostějov-Domamyslice

23. Domašov u Šternberka, okr. Olomouc

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Nález byl získán detektorovou prospekci a předán M. Kalábkovi z

Archeologického centra Olomouc.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový roubík s obdélným středovým otvorem zdobený 3 žebírky na koncích, š. 2,5 cm, d. 6 cm, ø 1 cm, otvor 2 x 1,5 cm, průřez kruhový, inv. č. – (foto: M. Kalábek).*

Tab. 5:1.

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl M. Kalábek.

Uložení: Archeologické centrum Olomouc.

24. Drslavice 1 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště

Datace: B D/Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1903 objevil na zahradě svého domu č. 21 J. Buráň rozpadlou nádobu asi 0,5 hluboko pod zemí, uvnitř byl uložen depot.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová tutulovitý knoflík zdobený horizontálním žebrováním, 16 ks, ø 1,8–4,1 cm, v. 1,2–2,2 cm, inv. č. 2530–2545 (SALAŠ 2005, tab. 135:562–563,565–566,568,571–572,574–576). Tab. 5:2–6,8–12.*

2. *Bronzová tutulovitý knoflík zdobený horizontálním žebrováním*, ø 2,2 cm, v. 1,4 cm, inv. č. FF UK Praha 1059 (SALAŠ 2005, tab. 135:578). **Tab. 5:7.**
3. *Bronzový knoflík s prázdným středem*, 3 provlékačí kroužky rozestavěné do trojúhelníku, ø 4 cm, v. 1 cm, inv. č. 2559 (SALAŠ 2005, tab. 138:618). **Tab. 5:16.**
4. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékačí kroužek, poškozená, ø 4,8 cm, v. 1 cm, inv. č. 2556 (SALAŠ 2005, tab. 138:614). **Tab. 5:15.**
5. *Bronzová faléra se středovým hrotem*, 1 provlékačí kroužek, ø 5,5 cm, v. 1,6 cm, inv. č. 2546 (SALAŠ 2005, tab. 138:616). **Tab. 5:13.**
6. *Bronzová faléra se středovým hrotem*, 1 provlékačí kroužek odlomený, poškozená, 2 drobné reparační otvory, ø 7,8 cm, v. 1,6 cm, inv. č. 2555 (SALAŠ 2005, tab. 138:617). **Tab. 5:14.**
7. *Bronzová faléra/puklička nezdobená*, polovina, ø 2,3 cm, v. 1 cm, inv. č. 2557 (SALAŠ 2005, tab. 138:615). **Tab. 5:17.**
8. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, poškozená, ø 4 a 2,7 cm, inv. č. 2547–2548 (SALAŠ 2005, tab. 134:554; 135:555). **Tab. 5:18,25.**
9. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, poškozená, proražen nový otvor, ø 2,9 cm, inv. č. 2549 (SALAŠ 2005, tab. 134:554; 135:556). **Tab. 5:19.**
10. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 3 ks, poškozená, ø 2,4, 2,2 a 2,6 cm, inv. č. 2550–2552 (SALAŠ 2005, tab. 135:557–559). **Tab. 5:20–22.**
11. *Bronzová plechová kónická puklička se dvěma otvory a středovým hrotem zdobená vybijenými perličkami*, ø 3,9 cm, inv. č. 2553 (SALAŠ 2005, tab. 135:560). **Tab. 5:23.**
12. *Bronzová plechová puklička s centrálním otvorem*, ø 4,1 cm, inv. č. 2554 (SALAŠ 2005, tab. 135:561). **Tab. 5:24.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, nože, dláta, pilky, kladívka, srpy, dýky, meče, kopí, nákrčníky, kruhový šperk, prsteny, jehlice, vlasové ozdoby, korálky, spony, závěsky, zápony, plechové pásy, opaskové plechy, slitky ingoty, polotovary, výrobní odpad, neklasifikovatelné fragmenty, keramický inventář.

Literatura: KUČERA 1904; ČERNÝ 1909, 18; ČERVINKA 1911, 30; 1939b, 49; ÅBERG 1935, 29; SPROCKHOFF 1938, 212, 227, Taf. 86:7,12,14,23; FILIP 1936–38, 23, obr. 12:16; PAVELČÍK 1947; PERONI 1956, 91; DOHNAL 1958, 58, 60; 1988, 9; PODBORSKÝ 1960, 47–48, tab. V; 1967a, 36, 53, pozn. 163; 1970a, 15; HOLSTE 1962, 12, 18, Taf. 5; BRUNN 1954, 283, 294; 1968; ŘÍHOVSKÝ 1957a, 59; 1963, 85, 89; 1972, 20, 22–23; 1979; 1982, 54–55, 71–73, 79; 1989; 1992; 1993; 1996; KYTLICOVÁ 1964, 550; 1981, 232; KILIAN-DIRLMEIER 1975; NOVÁK 1975, 20, 22; MÜLLER-KARPE 1980, 816, Taf. 404A; SALAŠ 1997a; 1997b; SALAŠ 2005, 317–332, tab. 108B–141A.

Uložení: Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě; Filozofická fakulta Univerzity Karlovy Praha.

25. Drslavice 2 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště

Datace: B D/Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Nedaleko depotu Drslavice 1, v intravilánu obce ve dvoře domu č. 78, objevila v roce 1962 A. Orlovská bronzové předměty v hloubce cca 0,6–0,7 m. Nález byl ohlášen v roce 1963, proběhla dohledávka a byly získány některé další předměty.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzové kování náboje kola? zdobené třemi přesekávanými horizontálními lištami a dvěma pásy protilehlých vbíjených trojúhelníků s tmavě hnědými vložkami*, poškozené – část, v. 7,2 cm, d. 12,9 cm, inv. č. 11960 (SALAŠ 2005, tab. 167:326). **Tab. 5:26.**
2. *Bronzová tutulovitý knoflík zdobený horizontálním žebrováním*, ø 4,5 cm, v. 2 cm, inv. č. 11962 (SALAŠ 2005, tab. 167:332). **Tab. 5:27.**
3. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, poškozená, ø 4,3 cm, inv. č. 11960 (SALAŠ 2005, tab. 167:326). **Tab. 5:28.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, dláta, pilky, kladívka, srpy, dýky, meče, kopí, sekeromlaty, kruhový šperk, jehlice, spony, závěsky, spirálovité trubičky, plechové opasky, slitky, tyčinkovité ingoty, výrobní odpad, neklasifikovatelné fragmenty, keramický inventář.

Literatura: PAVELČÍK 1963; 1964; 1983; ŘÍHOVSKÝ 1972, 36–36, Taf. 36E, 37; 1979; 1982, 54–55, 61, 72, 79; 1989; 1992; 1993; 1996; PODBORSKÝ 1970a, 15; STUHLÍK 1988, 271–272, 306–307, 309, 313–315, 319, obr. 18:1; 21; MÜLLER-KARPE 1980, 816, Taf. 405A; SALAŠ 1997a; 2005, 332–342, tab. 441B–473A.

Uložení: Muzeum Jana Amose Komenského Uherský Brod.

26. Držovice obj. 534 – „Díly odvrhoviční“, okr. Prostějov

Datace: B C

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura.

Nálezový kontext: Sídlištní nález.

Popis situace: V roce 2011 bylo pod vedením M. Šmída zkoumáno rozsáhlé sídliště. Obj. 534 měl oválný půdorys a rozměry 2,9 x 2,5 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Parohová postranice koňského postroje*, zdobená rytím ve tvaru stylizované zvířecí (koňské?) hlavy, fragment, d. 4 cm, průřez oválný, ø průřezu 1,1 cm, inv. č. 279224 (FOJTÍK 2015, tab. 21:1). **Tab. 5:29.**

Ostatní nálezy: Kostěná tyčinka, brusle, kamenné kuličky, štípaná industrie, keramický inventář.

Literatura: FOJTÍK 2015, 67–74.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

27. Hodonice – „Vertex“, okr. Znojmo

Datace: B A2–3

Kulturní kontext: Věteřovská skupina.

Nálezový kontext: Sídlištní nález.

Popis situace: Sídliště v Hodonicích bylo zkoumáno pod vedením D. Humpoly v roce 2013 při stavbě v areálu fy. Vertex III. Ze sídlištního areálu pochází postranice koňského postroje.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Parohová postranice koňského postroje*, oválný otvor, fragment, kruhová stopa po vypalování? dalšího otvoru, d. 8 cm, průřez oválný, ø průřezu 2,5 cm, inv. č. A31524/9820 (HONS 2017, tab. XI:5, foto: Z. Mírová). **Tab. 5:30.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál.

Literatura: HONS 2017, 23, 41, tab. XI:5.

Uložení: Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

28. Holešov-Tučapy – „Slatina“, okr. Kroměříž

Datace: B C2

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Dříve Tučapy. V roce 1934 byl F. Nedbalem vyorán depot, který posléze získal R. Janovský.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová plechová falérka se dvěma otvory a trnem na spodní straně*, ø 1,6 cm, inv. č. 1093 (SALAŠ 2005, tab. 40:114). **Tab. 6:1.**
2. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory a kvadratickým otvorem*, ø 1,6 cm, inv. č. 1094.
3. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 8 ks, poškozená, ø 1,5–2,1 cm, inv. č. 1095–1102 (SALAŠ 2005, tab. 40:116,118). **Tab. 6:2–3.**

4. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 4 ks, ø 1,3–2 cm, inv. č. 1103–1106.
5. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, vložena do pukličky inv. č. 1258, ø 2,1 cm, inv. č. 1107.
6. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, ø 1,3–1,7 cm, inv. č. 1108–1109 (SALAŠ 2005, tab. 40:129–130). **Tab. 4–5.**
7. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 6 ks, poškozená, ø 1,5–2 cm, inv. č. 1110–1112, 1114–1116.
8. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 36 ks, ø 1,3–2 cm, inv. č. 1113, 1117–1252.
9. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 4 ks, ø 1,4–1,9 cm, inv. č. 1153, 1158–1160.
10. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 5 ks, ø 1,5–2,1 cm, inv. č. 1154–1257, 1164.
11. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, ø 1,5–1,9 cm, inv. č. 1161, 1165.
12. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 30 ks, ø 1,3–1,8 cm, inv. č. 1162–1163, 1166–1172, 1174–1177, 1179–1181, 1183–1186, 1188, 1192–1194, 1196–1200.
13. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 12 ks, i fragmenty, ø 1,4–1,9 cm, inv. č. 1153, 1158–1160, 1173, 1178, 1182, 1187, 1190–1191, 1195.
14. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 1,8 cm, inv. č. 1189 (SALAŠ 2005, tab. 40:209). **Tab. 6:6.**
15. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 21 ks, 1,3–2,2 cm, inv. č. 1201–1221 (SALAŠ 2005, tab. 40:226). **Tab. 6:7.**
16. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 5 ks, ø 1,5–2 cm, inv. č. 1222, 1238–1241.
17. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 13 ks, 1,6–2,1 cm, inv. č. 1223–1233, 1262–1263 (SALAŠ 2005, tab. 40:243,245,247–248,257). **Tab. 6:8–11,13.**
18. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 9 ks, 1,6–2,1 cm, inv. č. 1242–1250 (SALAŠ 2005, tab. 40:262,270). **Tab. 6:14–15.**
19. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 3 ks, ø 1,5–1,8 cm, inv. č. 1251–1253 (SALAŠ 2005, tab. 40:272). **Tab. 6:16.**
20. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 8 ks, 1,6–2,1 cm, inv. č. 1254–1261 (SALAŠ 2005, tab. 40:254). **6:12.**
21. *Bronzová plechová puklička se čtyřmi otvory*, poškozená, ø 2,7 cm, inv. č. 1264.

22. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory*, 3 ks, 1,6–2,1 cm, inv. č. 1265–1266, 1268.

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: prsteny, spirálovitý šperk, závěsky, spirálovité trubičky, neklasifikovatelné zlomky.

Literatura: JANOVSKEJ – SKUTIL 1938, 26, 28, 30, 32, 43–45, tab. IX–XII; ČERVINKA 1939a, 33; FURMÁNEK 1973, 86, 88–89, 122–124, 131; BRUNN 1968, 99, 301; CHYBOVÁ 1998, 61; SALAŠ 2005, 281–284, tab. 36B–40.

Uložení: Městské muzeum a galerie v Holešově.

29. Horní Němčí – „Horní kopec“, okr. Uherské Hradiště

Datace: B C2–Ha A1

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura – velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 2015 objevil nálezce depot předmětů čítající 31 ks, který předal do muzea v Uherském Hradišti. Místní archeologové pak provedli dohledávku.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 22 ks, \varnothing 4,2 cm, inv. č. A255370–255391 (CHRÁSTEK – BARTÍK 2016, obr. 3). **Tab. 6:17.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, kopí, šipky, růžicovité závěsky.

Literatura: CHRÁSTEK – BARTÍK 2016.

Uložení: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti.

30. Hradčany 2, okr. Přerov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 2013 byl pracovníky Muzea Komenského v Přerově objeven depot čítající přes 300 ks bronzových a zlatých předmětů. Depot byl rozvlečen v ornici a průběžně dohledáván.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, cca 300 ks, inv. č. – (SCHENK 2014, obr. na str. 11). **Tab. 6:18–19.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, jehlice, kruhový šperk, sekeromlat, svinuté zlaté drátky.

Literatura: SCHENK 2014.

Uložení: Muzeum Komenského v Přerově.

31. Hradec nad Svitavou, okr. Svitavy

Datace: Ha B3–C1a

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: V rámci organizované detektorové prospekce Ústavu archeologické památkové péče Brno a Moravského zemského muzea Brno, která probíhá od roku 2006, bylo objeveno množství artefaktů i nových lokalit. V roce 2010 se podařilo v Hradci nad Svitavou získat část bronzové postranice.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová hřibovitá postranice udidla s knoflíkovitými výčnělky*, fragment, dva dochované kruhové otvory, d. 8 cm, ø hřibovitého ukončení 1,8 cm, š. otvorů 2 cm, ø tyčinky 1 cm, v. knoflíkovitých výčnělku 0,8 cm, inv. č. – , přír. č. Pa 12/2010 (ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR 2011, obr. 2:2). **Tab. 6:20.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR 2011, 86, obr. 2:2.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

Hradisko – viz 41. – 42. Kroměříž-Hradisko

32. Hrubčice H4 – „Podlučí“, okr. Prostějov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Birituální hrob.

Popis situace: 3. prosince 1904 byl A. Gottwald přítomen u odkryvu čtvrtého hrubčického hrobu. Šlo o unikátní birituální hrob sestávající z kremace uložené v popelnici a vedle pohřbeného skrčeného jedince. Všechny bronzové předměty byly uloženy v popelnici.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 3 ks, 1 provlékač kroužek, poškozená, ø 3,5–4,5 cm, inv. č. – (GOTTWALD 1905, tab. 2:7,11). **Tab. 6:21–22.**
2. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 3 ks, inv. č. – .
3. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma otvory při okraji a centrálním otvorem*, ø 3 cm, v. 2,4 cm, inv. č. – (GOTTWALD 1905, tab. 2:15). **Tab. 6:23.**

4. *Bronzová kvadratická plechová puklička s ohnutými okraji*, cca 90 ks, cca 0,9 x 0,6 cm, inv. č. – (GOTTWALD 1905, tab. 2:4). **Tab. 6:24–25.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, brýlovitý závěsek, prsteny, keramický inventář.

Literatura: GOTTWALD 1905, 113; PARMA – STUHLÍK 2017, 224.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

Charvátská Nová Ves – viz 15. Břeclav-Charvátská Nová Ves

33. Ivančice – „Réna“, okr. Brno-venkov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Nález z výšinného sídliště / depot?

Popis situace: Lokalita Réna patří mezi nejdéle známá hradiště popelnicových polí na Moravě. První zmínky uvádí již V. Čapek v roce 1885. Dále např. F. Koudelka (KOUDELKA 1888), I. L. Červinka (ČERVINKA 1896), A. Rzehak (RZEHAK 1898) nebo např. J. Skutil (SKUTIL 1941). Ze současných badatelů se problematikou dlouhodobě zabývá M. Salaš (SALAŠ 2018). Nálezy uvedené níže pocházejí z amatérských výzkumů. M. Salašovi byly anonymně zaslány dva celky: 1. z Rakouska obsahoval 81 ks (položka 2, 4–5), 2. z Uherského Hradiště 60 ks (položka 1, 3, 6).

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 1,5 cm, v. 1 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 23B:44). **Tab. 6:26.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, silně deformovaná, 1 provlékací kroužek, \varnothing původně cca 4 cm, v. cca 1,3 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 23A:57). **Tab. 6:27.**
3. *Bronzová faléra zdobená fasetami*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 5,5 cm, v. 1,3 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 23B:45). **Tab. 6:28.**
4. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory nezdobená*, \varnothing 1,3 cm, v. 0,4 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 22:32). **Tab. 6:29.**
5. *Bronzová plechová kvadratická aplikace / puklička s rohy*, 2 ks, 0,8 x 0,7 a 0,7 x 0,6 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 22:33–34). **Tab. 6:30–31.**
6. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory nezdobená*, 2 ks, \varnothing 2,1 cm, v. 0,4 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 23B:42–43). **Tab. 6:32–33.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, dláta, srpy, hák, dýky, hroty kopí, čelenka, kruhový šperk, jehlice, spony, závěsky, neurčený šperk, opaskové plechy, objímky, typologicky neklasifikovatelné zlomky a artefakty, slitky, výrobní odpad.

Literatura: ČAPEK 1885; KOUDELKA 1888; ČERVINKA 1896; RZEHAK 1898; SKUTIL 1941; SALAŠ 2018.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

34. Ivančice 3 – „Réna“, okr. Brno-venkov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Viz položka Ivančice – „Réna“. U depotu Ivančice 3, objeveného již v roce 1856 při kácení lesa, není zcela jasné jeho typologické složení a tím pádem i chronologické zařazení.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékač kroužek, \varnothing 5,3 cm, inv. č. 60 681 (SALAŠ 2018, obr. 14:2). **Tab. 6:34.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: břitva, jehlice, sekera, kopí.

Literatura: RZEHAK 1898; ČIŽMÁŘ – STUHLÍK 1971; JOCKENHÖVEL 1971; SALAŠ 2005, 345–346; SALAŠ 2018, 25.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

35. Ivančice 4 – „Réna“, okr. Brno-venkov

Datace: B D/Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Viz položka Ivančice – „Réna“. Depot Ivančice 5, čítající 395 ks, byl objeven někdy mezi roky 2005–06, podařilo se jej pro muzeum získat v roce 2007. Nález byl získán asi 200 m severozápadně od vnitřního valu v jihovýchodní části hradiště.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový tyčinkovitá postranice udidla*, fragment koncové části, d. 2,4 cm, \varnothing 1,5 cm, průřez kruhový, otvor 2 x 1,5 cm, inv. č. 182499 (SALAŠ 2018, Tab. 6:285). **Tab. 6:35.**
2. *Bronzový stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík*, 1 provlékač kroužek, \varnothing 2,2 cm, v. 1,3 cm, inv. č. 182496 (SALAŠ 2018, Tab. 6:278). **Tab. 6:36.**
3. *Bronzový stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík*, 1 provlékač kroužek, \varnothing 2,1 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 182497 (SALAŠ 2018, Tab. 6:279). **Tab. 6:37.**

4. *Bronzový stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík*, 1 provlékač kroužek odlomený, \varnothing 2,3 cm, v. 1,8 cm, inv. č. 182498 (SALAŠ 2018, tab. 6:280). **Tab. 6:38.**
5. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékač kroužek, \varnothing 4,3 cm, v. 0,9 cm, inv. č. 182502 (SALAŠ 2018, tab. 6:288). **Tab. 6:39.**
6. *Bronzová faléra plochá nezdobená*, 1 provlékač kroužek, 1 otvor způsobený nedolitím, \varnothing 6,3 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 182503 (SALAŠ 2018, tab. 6:289). **Tab. 6:40.**
7. *Bronzová faléra zdobená fasetou*, 1 provlékač kroužek, \varnothing 5,4 cm, v. 1,2 cm, inv. č. 182504 (SALAŠ 2018, tab. 6:290). **Tab. 6:41.**
8. *Bronzová litá falérka s trnem*, 2 ks, \varnothing 1,8–1,9 cm, v. 0,3 cm, inv. č. 182488–182489 (SALAŠ 2018, tab. 6:274–275). **Tab. 6:42–43.**
9. *Bronzová litá falérka s dvěma trny ohnutými proti sobě sloužícími jako provlékač kroužek*, \varnothing 2,6 cm, v. 0,4 cm, inv. č. 182491 (SALAŠ 2018, tab. 6:277). **Tab. 7:55.**
10. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory nezdobená*, 6 ks, \varnothing 1,9–2,9 cm, v. 0,4–0,8 cm, inv. č. 182405–182408, 182410–182411, 182413–192415 (SALAŠ 2018, tab. 5:191–194,196–197,199–201). **Tab. 6:45–47,49,55–56,58–59; 7:13.**
11. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami*, 3 ks, \varnothing 1,4–1,9 cm, v. 0,2–0,6 cm, inv. č. 182409, 182412, 182432 (SALAŠ 2018, tab. 5:195,198, 6:218). **Tab. 6:48,57; 7:24.**
12. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami tvořícími motiv arkád*, 3 ks, \varnothing 1,6–1,7 cm, v. 0,5–0,6 cm, inv. č. 182416–182417, 182419 (SALAŠ 2018, tab. 5:202–203,205). **Tab. 6:65,7:14–15.**
13. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami tvořícími motiv volutového svazku*, \varnothing 1,6 cm, v. 0,5 cm, inv. č. 182418 (SALAŠ 2018, tab. 5:204). **Tab. 7:16.**
14. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami tvořícími motiv do ondřejských křížů a zdvojených přímých linií*, \varnothing 1,7 cm, v. 0,5 cm, inv. č. 182420 (SALAŠ 2018, tab. 6:206). **Tab. 6:66.**
15. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami tvořícími klikatku v dvojité linii*, \varnothing 1,7 cm, v. 0,5 cm, inv. č. 182421 (SALAŠ 2018, tab. 6:207). **Tab. 6:67.**
16. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami tvořící motiv arkád v dvojité linii*, 4 ks, \varnothing 1,6–1,7 cm, v. 0,5–0,6 cm, inv. č. 182422–182425, 182426, 182430–182431 (SALAŠ 2018, tab. 6:208,212,216–217). **Tab. 6:68,74; 7:22–23.**

17. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami tvořící motiv arkád v dvojité linii a mřížkou v jednoduché linii, ø 1,6 cm, v. 0,5 cm, inv. č. 182423 (SALAŠ 2018, tab. 6:209, 211). **Tab. 6:69,71.***
18. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami, ø 1,5 cm, v. 0,3 cm, inv. č. 182424 (SALAŠ 2018, tab. 6:210). **Tab. 6:70.***
19. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami, ø 1,6 cm, v. 0,5 cm, inv. č. 182427 (SALAŠ 2018, tab. 6:213). **Tab. 6:72.***
20. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami sestavenými v dvojité až trojitě linii do arkádovitých motivů a trojitou linií tvořící mřížkový motiv, ø 1,4 cm, v. 0,4 cm, inv. č. 182428 (SALAŠ 2018, tab. 6:214). **Tab. 6:73.***
21. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená drobnými vybiženými rýžkami tvořícími úponkový prvek v dvojité linii, ø 1,6 cm, v. 0,5 cm, inv. č. 182429 (SALAŠ 2018, tab. 6:215). **Tab. 6:75.***
22. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory nezdobená, 48 ks, ø 1,1–1,6 cm, v. 0,3–0,5 cm, inv. č. 182433, 182439, 182441–182442, 182444, 182446–182487 (SALAŠ 2018, tab. 6:219,225,227–228,230,232–273). **Tab. 6:50–54,60–64; 7:1–12,17–20,25,31–32,34,36–54.***
23. *Bronzová kvadratická plechová puklička se dvěma otvory zdobená vybiženými rýžkami, 7 ks, ø 1,2–1,6 cm, v. 0,3–0,5 cm, inv. č. 182434, 182436–182438, 182440, 182443, 182445 (SALAŠ 2018, tab. 6:220,622–624,226,229,231). **Tab. 7:21,26,28–30,33,35.***
24. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vybiženými rýžkami sestavenými do mřížky lemovaná dvojitou linií, ø 1,3 cm, v. 0,3 cm, inv. č. 182435 (SALAŠ 2018, tab. 6:221). **Tab. 7:27.***
25. *Bronzová plechová puklička s dvěma háčky, ø 1,2 cm, v. 0,6 cm, inv. č. 182490 (SALAŠ 2018, tab. 6:276). **Tab. 6:44.***

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, dláta, šídla, srpy, pilka, špičák, dýky, meče, hroty kopí, šipky, pancíř, čelenka, kruhový šperk, prsteny / vlasové ozdoby, řetízek, korálek, jehlice, spony, závěsky, spirálovité trubičky, břitvy, pinzety, kroužky, spirálovité růžice, opaskové plechy, plechové zlomky, cvočky, tyčinky, dráty, plechové pásy, trubičky, typologicky neklasifikovatelné artefakty, slitky.

Literatura: ČAPEK 1885; KOUDELKA 1888; ČERVINKA 1896; RZEHAK 1898; SKUTIL 1941; SALAŠ 2018.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

36. Ivančice 6 – „Réna“, okr. Brno-venkov

Datace: B D/Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Viz položka Ivančice – „Réna“. Depot Ivančice 6, čítající 627 ks, byl objeven detektorem kovů v roce 2010, předán do muzea byl v roce 2011.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová litá knoflíkovitá průvlečka s otevřeným křížovým provlékacím kruhem*, ø 1,9 cm, v. 1,1 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 20:395). **Tab. 7:56.**
2. *Bronzový knoflík nezdobený*, 1 provlékací kroužek, ø 3 cm, v. 2,1 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 20:402). **Tab. 7:57.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 5 cm, v. 0,7 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 20:399). **Tab. 7:58.**
4. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 5,2 cm, v. 0,9 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 20:400). **Tab. 7:59.**
5. *Bronzová faléra zdobená fasetovaným žlábkem při obvodu*, 1 provlékací kroužek, ø 8,3 cm, v. 0,9 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 20:401). **Tab. 7:60.**
6. *Bronzová faléra zdobená fasetovaným žlábkem při obvodu a středovým hrotem*, 1 provlékací kroužek, ø 6,7 cm, v. 1,3 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 20:403). **Tab. 7:61.**
7. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory nezdobená*, 48 ks, ø 1,5–1,9 cm, v. 0,5–0,8 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 19:342–380, 20:381–390). **Tab. 7:63–112.**
8. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory nezdobená*, ø 3,3 cm, v. 0,6 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 20:391). **Tab. 7:113.**
9. *Bronzová kvadratická plechová puklička se třemi otvory nezdobená*, ø 1,6 cm, v. 2,6 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 20:392). **Tab. 7:112.**
10. *Bronzová rombická plechová puklička s háčkovitými úchytkami*, ø 1,1 cm, v. 0,5 cm, inv. č. – (SALAŠ 2018, tab. 20:393). **Tab. 7:62.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, srpy, plechová nádoba, hák, dýky, meče, hroty kopí, sekeromlat, čelenka, kruhový šperk, prsteny / vlasové ozdoby, jehlice, spony, závěsky, spirálovité trubičky, pásové zápony, kroužky, typologicky neklasifikovatelné zlomky a artefakty, slitky.

Literatura: ČAPEK 1885; KOUDELKA 1888; ČERVINKA 1896; RZEHAK 1898; SKUTIL 1941; SALAŠ 2018.

Uložení: Sběrka zámku v Rosicích (inv. č. RS05054).

Jestřebí – viz 95. Rájec-Jestřebí

37. Jevíčko 2 – „Šlejfiřova studánka“, okr. Svitavy

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Organizovanou detektorovou prospekci vedenou M. Čižmářem byl v roce 2008 objevena faléra.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 2,8 cm, v. 1,7 cm, inv. č. Pa 17/2008 (ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR – KOLNÍKOVÁ 2009, obr. 2:20).

Tab. 8:1.

Ostatní nálezy: Bronzové kopí, sekerka.

Literatura: ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR – KOLNÍKOVÁ 2009, 140, obr. 2:20.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

38. Kladky, okr. Prostějov

Datace: Ha A2–B1

Kulturní kontext: Lužická – slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Nálezy z výšinného sídliště.

Popis situace: V roce 2010 se D. Víchovi při povrchovém průzkumu podařilo objevit neznámé hradiště. Prospekce přinesly jak keramiku, tak kovové nálezy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový knoflík nezdobený*, 1 provlékací kroužek odlomený?, \varnothing 2,1 cm, v. 0,7 cm, inv. č. – (VÍCH 2012, obr. 11:9). **Tab. 8:2.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 3 cm, v. 0,5 cm, inv. č. – (VÍCH 2012, obr. 11:13). **Tab. 8:3.**
3. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 2 cm, v. 0,6 cm, inv. č. – (VÍCH 2012, obr. 11:8). **Tab. 8:4.**
4. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek odlomený?, \varnothing 1,6 cm, v. 0,5 cm, inv. č. – (VÍCH 2012, obr. 11:10). **Tab. 8:5.**
5. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 1,9 cm, v. 0,5 cm, inv. č. – (VÍCH 2012, obr. 11:11). **Tab. 8:6.**

6. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek odlomený?, ø 1,7 cm, v. 0,4 cm, inv. č. – (VÍCH 2012, obr. 11:12). **Tab. 8:7.**
7. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek?, ø 1,5 cm, v. 0,5 cm, inv. č. – (VÍCH 2012, obr. 11:14). **Tab. 8:8.**
8. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 1,8 cm, v. 0,5 cm, inv. č. – (VÍCH 2012, obr. 11:15). **Tab. 8:9.**

Ostatní nálezy: Bronzové jehlice, kamenný a keramický inventář.

Literatura: VÍCH 2012.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

Kladoruby – viz 46. Letovice-Kladoruby

Kloboučky – viz 16. Bučovice-Kloboučky

39. Kněždub obj. 2 – „Šumárník“, okr. Hodonín

Datace: B C2–Ha A1

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura – velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Nálezy z objektu na hradišti.

Popis situace: V letech 1960–1964 probíhal výzkum valu na vrcholu hradiště. Bylo zjištěno, že val je věteřovského původu, s následným středo- a mladobronzovým obdobím, dále je zastoupena i doba halštatská. Na východní straně vrcholu byla položena sonda, která prořála 2 sídlištní objekty. Oba obsahují halštatskou keramiku, v obj. 2 o velikosti 4,9 x 5,1 m se pak nacházely intruze ze střední (faléra) a mladší (knoflík) doby bronzové, dále keramická intruze ze starší a střední doby bronzové. Součásti koňského postroje však V. Dohnal (DOHNAL 2003, 229) nerozpoznal a zařadil do doby halštatské.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová tulovitý knoflík zdobený horizontálním žebrováním*, ø 1,4 cm, v. 1,1 cm, inv. č. – (DOHNAL 2003, tab. 7:4). **Tab. 8:10.**
2. *Bronzová falérka nezdobená*, ø 2,9 cm, v. 1 cm, inv. č. – (DOHNAL 2003, tab. 7:8). **Tab. 8:11.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář.

Literatura: DOHNAL 2003.

Uložení: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

40. Krhová – „ul. Pod Kameněm“, okr. Vsetín

Datace: Ha B3

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1960 vyzvedl F. Jurka na zahradě svého domu č. 203 depot volně uložených bronzových artefaktů v hloubce cca 0,5 m. Depot (či pouze jeho část) byl ohlášen v roce 1974 Muzeu ve Valašském Meziříčí L. Indrákem.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová tyčinkovitá zahnutá postranice zdobená rýžkami a tečkami*, 1 oválný a 2 kruhové provlékací otvory, na konci zužující se do špičky, d. 9,9 cm, š. 1,3 cm, průřez kruhový, inv. č. AH 1619 (SALAŠ 2005, tab. 377:25; foto: Z. Mírová). **Tab. 8:12.**
2. *Bronzová tyčinkovitá zahnutá postranice zdobená rýžkami a tečkami*, 1 oválný a 2 kruhové provlékací otvory, na konci zužující se do špičky, mírně deformovaná, d. 10,1 cm, š. 1,2 cm, průřez kruhový, inv. č. AH 1620 (SALAŠ 2005, tab. 377:26; foto: Z. Mírová). **Tab. 8:13.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: kruhový šperk rukou a nohou.

Literatura: JÁNOŠÍK 1974; DOHNAL 1976; 1977, 35; SALAŠ 2005, 433–435, tab. 376–377; ČERMÁKOVÁ 2014, 47–48; KAŠPAROVÁ – ŠPANIHEL – ZAJÍC 2017, 137–168.

Uložení: Muzeum regionu Valašsko ve Valašském Meziříčí.

41. Kroměříž-Hradisko 1 – „Pod Hroby“, okr. Kroměříž

Datace: B C

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Dříve Hradisko 1. Depot čítající asi 170 ks uložený v nádobě byl vyorán v roce 1905 v prostoru hradiska.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová litá čtyřramenná faléra*, 1 provlékací kroužek, v. 0,8 cm, š. 3 cm, d. 3,5 cm, inv. č. 57525 (SALAŠ 2005, tab. 15:153). **Tab. 8:14.**
2. *Bronzová faléra zdobená fasetou*, 1 provlékací kroužek, 4 ks, \varnothing 2,5–3,3 cm, v. 0,8–1 cm, inv. č. 57532–57535 (SALAŠ 2005, tab. 15:157–160). **Tab. 8:15–18.**
3. *Bronzová falérka s kuželovitým trnem a dvěma žebírky na spodní straně*, \varnothing 2 cm, v. 0,4 cm, inv. č. 57529 (SALAŠ 2005, tab. 15:163). **Tab. 8:19.**
4. *Bronzová plechová puklice se středovým otvorem zdobená dvěma hladkými soustřednými žebry*, \varnothing 4 cm, inv. č. 57539 (SALAŠ 2005, tab. 14:150). **Tab. 8:20.**

5. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory, ø 1,8 cm, inv. č. 57528 (SALAŠ 2005, tab. 14:151). Tab. 8:21.*

6. *Bronzová litá kuželovitá puklička se dvěma otvory, ø 2,4 cm, v. 2,7 cm, inv. č. 57527 (SALAŠ 2005, tab. 14:152). Tab. 8:22.*

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, dláta, srpy, háček, dýky, kopí, šipky, nákrčník, kruhový šperk, prsteny, záušnice, korálek, jehlice, závěšky, slitky, výrobní odpad, spirálovité růžice, tyčinky, trubičky, spirálky, jiné artefakty, keramický inventář.

Literatura: LEDVINA 1911, 23; ČERVINKA 1911, 29–30; 1939b, 4, 50; BÖHM 1936, 15, Abb. 8; 1937, 41, 89; DOHNAL 1958, 60, 62–63; KYTLICOVÁ 1964, 532–533, 536; FURMÁNEK 1973; BRUNN 1968, 269, 300; BLÁHA 1975; ŘÍHOVSKÝ 1979; 1982, 53, 62, 66, 69, 71, 73, 76, 82; 1989; 1992; 1996, 59–60, 105, 108; MÜLLER–KARPE 1980, 248, 817, Taf. 402B; SPURNÝ 1982, 128; BENEŠ – KYTLICOVÁ 1991, 62, 68, 71, 74, 77–78; SALAŠ 2005, 265–271, tab. 4–15.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

42. Kroměříž-Hradisko 2 – „Pod Hroby“, okr. Kroměříž

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Dříve Hradisko 2. V 80. letech 20. století byly orbou opakovaně vynášeny na povrch bronzové artefakty, sledoval je D. Kolbinger. V roce 1989 S. Stuchlík a A. Štrof vyzvedli při plošném výzkumu 52 ks bronzových a měděných předmětů, v roce 1990 detektorem kovů potom dalších 5 ks. Depot je však pravděpodobně neúplný.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra s pupíkovitým výčnělkem, 1 provlékací kroužek, ø 4,5 cm, v. 1 cm, inv. č. 5/89 (SALAŠ 2005, tab. 175:42). Tab. 8:23.*
2. *Bronzová plechová faléra? zdobená čtyřmi řadami vybitých oblouků, fragment, š. 5,6 cm, d. 10,4 cm, inv. č. 5/89 (SALAŠ 2005, tab. 176A:43). Tab. 8:24.*

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, dláta, srpy, dýky, kopí, sekeromlaty, nákrčníky, jehlice, závěšky, břitvy, kruhový šperk, neurčitelné fragmenty, slitky.

Literatura: BLÁHA 1975; STUHLÍK – ŠTROF – KOLBINGER 1989; SALAŠ 2005, 343–345, tab. 173B–176A.

Uložení: Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.

Křenůvky – viz 69. Myslejovice-Křenůvky

43. Křtiny, okr. Blansko

Datace: Ha B3

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Z detektorového průzkumu získal A. Štrof postranici udidla, bližší nálezové okolnosti neznámé.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová hřibovitá postranice udidla*, tři kruhové otvory, \varnothing hřibovitého ukončení 4 cm, \varnothing ploškovitého zakončení 2,5 cm, \varnothing tyčinky 0,8 cm, inv. č. – (kresba: M. Novák, foto: M. Novák). **Tab. 8:25.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl A. Štrof.

Uložení: Muzeum Blanenska v Blansku.

44. Kuřim, okr. Brno-venkov

Datace: Ha B1

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: JV od obce u cesty od kaple sv. Jana k Boží muce nalezl v roce 1918 F.

Němeček depot uložený v nádobě.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékač kroužek, deformovaná, \varnothing 9,4 cm, v. 1,1 cm, inv. č. 57266 (SALAŠ 2005, tab. 392:45). **Tab. 8:26.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, srpy, kopí, nákrčníky, kruhový šperk,

Literatura: SKUTIL 1932, 81; ČERVINKA 1939b, 104; PODBORSKÝ 1960, 45, 48, Taf. VI; 1970a, 28, 103–105, Abb. 20:3, Taf. 1–2; ŘÍHOVSKÝ 1989, 69, 73, 92, 101, Taf. 72–73, 74A; 1992, 162–163, 170–171, 173, 211, 216, 228, 230–231, 234, 244–245, 250, 254; 1996, 30, 33–34, 39–40, 48, 59; SALAŠ 2005, 438–440, tab. 385–392.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

45. Lanžhot – „Louky u lesa“, okr. Břeclav

Datace: B D–Ha B2

Kulturní kontext: Kultura středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Prospekci detektorem kovů byla v roce 2012 objevena falérka. Předána byla A. Dreslerovi.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, odlomený provlékací kroužek, perforace uprostřed, v. 0,5 cm, ø 2 cm, inv. č. A-16771 (fotografie: Z. Mírová). **Tab. 8:27**.

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl P. Dresler.

Uložení: Pohansko u Břeclavi, základna Ústavu archeologie a muzeologie Masarykovy univerzity Brno.

46. Letovice-Kladoruby 1, okr. Blansko

Datace: Ha A–B

Kulturní kontext: Kultura středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 2012 byl objeven depot 5 ks artefaktů na ploše zhruba 2 x 1 m, je ale možné, že byl rozvlečen postdepozicičními procesy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 7 cm, v. 1 cm, inv. č. A49604 (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 20:5). **Tab. 8:28**.

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: kruhový šperk, kroužek, závěsek ve tvaru kola.

Literatura: MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, 31–32, obr. 20; SALAŠ – JARUŠKOVÁ 2017.

Uložení: Muzeum regionu Boskovicka v Boskovicích.

47. Loštice-Žádlovice – „Za zámek“, okr. Šumperk

Datace: B D–Ha A2

Kulturní kontext: Kultura lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot na sídlišti.

Popis situace: Lokalita je známa již od 50. let 20. století, kdy zde prováděl prospekci amatérský badatel V. Kapl. V 90. letech se k V. Kaplovi připojil K. Faltýnek. Další výzkumy již probíhaly pomocí detektoru kovů, J. Plaňava předměty odevzdával a společně s J.

Halamou ze šumperského muzea a dalšími hledači prováděli pravidelně po orbě prospekci.

Celkem bylo objeveno téměř sto kusů kovových artefaktů, které pravděpodobně tvoří jeden či více rozoraných depotů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 3 cm, inv. č. 820A (HALAMA 2014, obr. 6:2, 7:2). **Tab. 9:1.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 3,4 cm, inv. č. 792A (HALAMA 2014, obr. 6:3, 7:3). **Tab. 9:2.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 1,8 cm, inv. č. 111B (HALAMA 2014, obr. 6:6, 7:1). **Tab. 9:3.**
4. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, ø 4,7 cm, inv. č. 772A (HALAMA 2014, obr. 6:1,4:4, 5:4). **Tab. 9:4.**
5. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, ø 4,6 cm, inv. č. 776A, přír. č. 12/2012 (HALAMA 2014, obr. 4:2, 5:2). **Tab. 9:5.**
6. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, ø 4,6 cm, inv. č. 770A, přír. č. 12/2012 (HALAMA 2014, obr. 4:1, 5:1). **Tab. 9:6.**
7. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, ø 4,6 cm, inv. č. 883A, přír. č. 12/2012 (HALAMA 2014, obr. 4:3, 5:3). **Tab. 9:7.**
8. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, ø 4,8 cm, inv. č. 18A, přír. č. 12/2012 (HALAMA 2014, obr. 4:5, 5:5). **Tab. 9:8.**
9. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, fragment, ø 4,6 cm, inv. č. 85116, přír. č. 28/2013 (foto: Z. Mírová). **Tab. 9:9.**
10. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, fragment, vel. 3,6 x 2,7 cm, inv. č. 85319, přír. č. 12/2012 (foto: Z. Mírová). **Tab. 9:10.**
11. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, fragment, vel. 1,6 x 1,5 cm, inv. č. 85320, přír. č. 12/2012 (foto: Z. Mírová). **Tab. 9:11.**
12. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, fragment, vel. 2,3 x 2,2 cm, inv. č. 86595, přír. č. 34/2016 (foto: Z. Mírová). **Tab. 9:12.**
13. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory zdobená vyběženými důlky po obvodu*, fragment, vel. 2,2 x 2 cm, inv. č. 86594, přír. č. 34/2016 (fotografie: Z. Mírová). **Tab. 9:13.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: kopí, sekerky, šipky, nože, srpy, dlátka, jehlice, závěsek, korálek, růžice, drátky, pásky, slitky, výrobní odpad, neidentifikovatelné předměty.

Literatura: HALAMA 2014, 179–222, 9; nepublikováno, poskytl J. Halama.

Uložení: Vlastivědné muzeum v Šumperku.

48. Lukoveček – „Na Klečůvce“, okr. Zlín

Datace: Ha B3

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Při povrchovém detektorovém průzkumu v roce 2014 našli A. Škrdla a K. Škrdla udidlo z doby bronzové. Nález byl předán do muzea ve Zlíně J. Langové.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzové dvoučlánkové udidlo*, d. 18 cm, d. udítka 9 cm, \varnothing průřezu 1,1 cm, průřez udítka čtvercový, inv. č. A887853 (kresba: A. Pešková, foto: Z. Mírová). **Tab. 9:14.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytla J. Langová.

Uložení: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

49. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Nálezy ze Starého Hradiska byly řazeny po dlouho dobu pouze k době laténské. Nebylo tomu jinak ani u artefaktů z let 1964–1966, 1972–1973, 1983–1993. Až M. Čižmář a D. Parma (2006) rozpoznali také horizont osídlení náležící kultuře lužických popelnicových polí a dále době halštatské. Níže uváděnou průvlečku však chybně zařadili do doby halštatské, i když zde se vyskytují pouze typy užšího a kónického tvaru, které doznívají.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová průvlečka s otevřeným provlékacím kroužkem*, \varnothing 2,5 cm, v. 1,5 cm, inv. č. M 147 (ČIŽMÁŘ – PARMA 2006, obr. 5:2). **Tab. 9:15.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: kopí, jehlice, srpy, nože, kruhový šperk, šipky.

Literatura: MEDUNA 1970, 61, Taf. 4:20; ČIŽMÁŘ – PARMA 2006.

50. Malhostovice 1 – „Zlobice“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha B1

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Depot byl uložen v keramické nádobě, bližší okolnosti nejsou známy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 2 provlékací kroužky, \varnothing 7,3 cm, v. 1,2 cm, inv. č. 64229 (SALAŠ 2005, tab. 400:62). **Tab. 9:16.**
2. *Bronzová faléra s kuželovitým hrotem zdobená dvěma kružnicemi vybíjených pukliček*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 8 cm, v. 0,9 cm, inv. č. 64225 (SALAŠ 2005, tab. 400:63). **Tab. 9:17.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: nádoby, nože, kruhový šperk, spirálovitý šperk, závěsky, kroužky.

Literatura: SKUTIL 1932, 84–85; PODBORSKÝ 1960, Taf. VIII; 1967a, 29, tab. XIV:2; 1970a, 28, 110, Taf. 7; ŘÍHOVSKÝ 1972, 52, Taf. 41C; NEKVASIL – PODBORSKÝ 1991, 9, 11; SALAŠ 2005, 442–444, tab. 399–401A.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

51. Mankovice, okr. Nový Jičín

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1891 byl při těžbě štěrku v bývalé štěrkovně Z od obce objeven depot v hloubce 0,7 m. Velká část byla naházena do vody nebo odvezena společně se štěrkem, později byl informován K. J. Maška, který zachránil 89 ks bronzů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, \varnothing 4–4,1 cm, v. 0,7 cm, inv. č. P2934–P2935 (SALAŠ 2005, tab. 199A:100). **Tab. 9:18.**
2. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 5 ks, \varnothing 3,2–5,8 cm, inv. č. P2941–P2945 (SALAŠ 2005, tab. 197:33,35). **Tab. 9:19–20.**
3. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 4 ks, deformovaná a poškozená, \varnothing 4,9–5,6 cm, inv. č. P2946–P2949 (SALAŠ 2005, tab. 197:38). **Tab. 9:21.**
4. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, \varnothing 4,9 a 4,7 cm, inv. č. P2950–P2951 (SALAŠ 2005, tab. 197:41–42). **Tab. 9:22–23.**
5. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 4 ks, poškozená, proražen nový otvor, \varnothing 3,4–6,3 cm, inv. č. P2952–P2955 (SALAŠ 2005, tab. 197:43–46). **Tab. 9:24–25; 10:1–2.**
6. *Bronzová plechová puklička*, poškozený zlomek s nedochovanými otvory, \varnothing 3,2 cm, inv. č. P2956 (SALAŠ 2005, tab. 197:47). **Tab. 9:26.**
7. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, \varnothing 3,4 cm, inv. č. P3186 (SALAŠ 2005, tab. 197:52). **Tab. 9:27.**

8. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, mírně poškozená, \varnothing 3,3 a 3,4 cm, inv. č. P318–P3188 (SALAŠ 2005, tab. 197:53–54). **Tab. 9:28; 10:3.**
9. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, poškozená, \varnothing 5,4 a 4,6 cm, inv. č. P2957–P2958 (SALAŠ 2005, tab. 197:48–49). **Tab. 10:4–5.**
10. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, \varnothing 3,8 cm, inv. č. P3183 (SALAŠ 2005, tab. 197:50). **Tab. 10:6.**
11. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, umístěn třetí otvor, \varnothing 5,6 cm, inv. č. P3185 (SALAŠ 2005, tab. 197:51). **Tab. 10:7.**
12. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, \varnothing 3,4 a 3,2 cm, inv. č. P3186, P3189 (SALAŠ 2005, tab. 197:52,55). **Tab. 10:8–9.**
13. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 5 ks, poškozená, \varnothing 3,1–4,9 cm, inv. č. P3190–P3193, P3195 (SALAŠ 2005, tab. 197:56–60). **Tab. 10:10–14.**
14. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, \varnothing 4,5 cm, inv. č. P3196 (SALAŠ 2005, tab. 197:61). **Tab. 10:15.**
15. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 6 ks, poškozená, \varnothing 4,3–5 cm, inv. č. P3194, P3197–P3199, P3202–P3203 (SALAŠ 2005, tab. 197:62, 198:63–67). **Tab. 10:16–21.**
16. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, \varnothing 4,5 cm, inv. č. P3201 (SALAŠ 2005, tab. 198:68). **Tab. 10:22.**
17. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 8 ks, reparační otvor, poškozená, \varnothing 4,5–6,1 cm, inv. č. P3200, P3204–P3205, P3208–P3207, P3210–P3211, P3213 (SALAŠ 2005, tab. 198:69–71, 73–76, 79). **Tab. 10:23–30.**
18. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 5 ks, poškozená, \varnothing 5,4–5,8 cm, inv. č. P3206, P3209, P3212, P3214, P3215 (SALAŠ 2005, tab. 198:72, 77–78, 80–81). **Tab. 10:31–35.**
19. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 4 ks, dochovaná asi jedna polovina, \varnothing 4,8–5,4 cm, inv. č. P3216–P3219 (SALAŠ 2005, tab. 198:82–84). **Tab. 11:1–3.**
20. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 3 ks, 2 reparační otvory, poškozená – dochovaná částečně, \varnothing 4,7 a 5,2 cm, inv. č. P3219–P3221.
21. *Bronzová kuželovitá plechová puklička se dvěma otvory*, 4 ks, \varnothing 3,3–4,4 cm, v. 0,7–1,3 cm, inv. č. P2936, P2939, P2940, P3184 (SALAŠ 2005, tab. 198:89, 199A:93). **Tab. 11:4,7.**
22. *Bronzová kuželovitá plechová puklička se dvěma otvory zdobená vybíjenými perličkami*, 2 ks, \varnothing 3,3 a 4,5 cm, v. 1–1,1 cm, inv. č. P2937–P2938 (SALAŠ 2005, tab. 198:90–91). **Tab. 11:5–6.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: spirálovitý šperk, prsteny, jehlice, závěšky, spirálovité trubičky, slitky, kruhy a kroužky, spirálovité růžice, neklasifikovatelné zlomky.

Literatura: MAŠKA 1892; ČERVINKA 1898, 45, 47; POSPÍŠIL 1920, 14; PODBORSKÝ 1967b, 219; 1970a, 138; FURMÁNEK 1974; ŘÍHOVSKÝ 1982, 71; SALAŠ 2005, 354–356, tab. 169–199A.

Uložení: Slezské zemské muzeum Opava.

52. Medlov – „Za školou“, okr. Olomouc

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Při stavbě plotu rodinného domu M. Bendy byl v roce 2005 objeven depot 66 ks bronzových předmětů uložený v keramické nádobě. Majitel o nález informoval pracovníky Archeologického centra Olomouc, místo nálezů bylo zdokumentováno a provedena dohledávka.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 6,4 cm, v. 1 cm, inv. č. 22/2005-224-7 (KALÁBEK 2006, obr. 9). **Tab. 11:8.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 3,7 cm, v. 0,7 cm, inv. č. 22/2005-224-8 (KALÁBEK 2006, obr. 8). **Tab. 11:10.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 3,8 cm, v. 0,7 cm, inv. č. 22/2005-224-9 (KALÁBEK 2006, obr. 8). **Tab. 11:13.**
4. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 3,6 cm, v. 0,7 cm, inv. č. 22/2005-224-10 (KALÁBEK 2006, obr. 8). **Tab. 11:12.**
5. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 3,5 cm, v. 0,65 cm, inv. č. 22/2005-224-11 (KALÁBEK 2006, obr. 8). **Tab. 11:9.**
6. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 3,8 cm, v. 0,7 cm, inv. č. 22/2005-224-12 (KALÁBEK 2006, obr. 8). **Tab. 11:11.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: srpy, sekery, jehlice, náramky, spirálovité trubičky, spirálovité závěšky, tyčinky.

Literatura: KALÁBEK 2006; PEŠKA – VRÁNOVÁ 2016, 28.

Uložení: Archeologické centrum Olomouc.

53. Míchov 3, okr. Blansko

Datace: B D–Ha A

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot

Popis situace: V roce 2013 byl vyzvednut depot uložený čítající 351 artefaktů a jejich zlomků uložený v keramické.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová postranice udidla zdobená 3 kružnicemi*, fragment – ulomená v provlékacím otvoru, stopy druhotného užívání, 2 otvory – 1 kruhový a 1 oválný?, \varnothing 1,2 cm, d. 4 cm, inv. č. A50007 (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 77, 89:268). **Tab. 11:14.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, dýky, meče, nože, dláta, srpy, kovadlinky, nýty, kruhový šperk, jehlice, spony, plechové pásy, neurčitelné fragmenty, slitky, keramická nádoba.

Literatura: MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, 31–32, obr. 81–91; SALAŠ – JARUŠKOVÁ 2017.

Uložení: Muzeum regionu Boskovicka v Boskovicích.

54. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B C2–D

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura – lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: V letech 1953–54 prováděl na lokalitě první výzkumy J. Nekvasil na lokalitě zjišťovací sondážní výzkumy, stejně jako v roce 1955 J. Horký. Systematické výzkumy prováděl J. Nekvasil v letech 1958–68 J. Nekvasil, který poznatky o lokalitě včetně katalogu shrnul v monografii (NEKVASIL 1982). Celkem se podařilo prokopat cca 1800 m² a odkrýt dva horizonty pohřbívání – období lužických popelnicových polí a dobu halštatskou. H43 byl odkrýt v roce 1954, šlo o pohřeb pod mohylou. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozovaná, \varnothing 2,5 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 9:43:20). **Tab. 11:15.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: kruhový šperk, jehlice, kroužek, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 5–6, 28, tab. 9:43.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

55. Moravičany H141 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B C2–D

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura – lužická fáze kultury lužických

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H141 byl odkryt v roce 1959, hrobová jáma měla okrouhlý tvar a \varnothing 0,5 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, \varnothing 1,8 cm, v. 0,4 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 46:141:8). **Tab. 11:16.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: spirálka, kroužek, drátek, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 60, tab. 46:141.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

56. Moravičany H202 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B C2–D

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura – lužická fáze kultury lužických

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H202 byl odkryt v roce 1960. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, \varnothing 2,6 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 62:202:4). **Tab. 11:17.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, \varnothing 2 cm, v. 0,2 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 62:202:5). **Tab. 11:18.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, \varnothing 2,4 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 62:202:7). **Tab. 11:19.**
4. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, \varnothing 1,8 cm, v. 0,4 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 62:202:8). **Tab. 11:20.**
5. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, \varnothing 2,4 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 62:202:9). **Tab. 11:21.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: kruhový šperk, jehlice, prsten?, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 76–77, tab. 62:202.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

57. Moravičany H499 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B C2–D

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura – lužická fáze kultury lužických

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H499 byl odkryt v roce 1961, hrobová jáma měla oválný tvar a \varnothing 0,65 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, \varnothing 4 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 139:499:14). **Tab. 11:22.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: spirálovitý trubička, šídlo, drátek, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 151–152, tab. 139:499.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

58. Moravičany H730 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B C2–D

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura – lužická fáze kultury lužických

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H730 byl odkryt v roce 1963, hrobová jáma \varnothing cca 0,3 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek tvořený stočeným trnem, poškozená, \varnothing 1,8 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 193:730:7). **Tab. 11:23.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: spirálovitý trubička, kruhový šperk, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 204, tab. 193:730.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

59. Moravičany H792 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H792 byl odkryt v roce 1963, hrobová jáma \varnothing cca 0,35 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový tutulovitý knoflík zdobený horizontálním žebrováním*, ø 1,7 cm, v. 1 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 211:792:3). **Tab. 11:24.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, ø 3,2 cm, v. 0,5 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 193:730:2). **Tab. 11:25.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: spirálovitý trubička, kroužek, drát, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 221, tab. 211:792.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

60. Moravičany H817 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B C2–D

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura – lužická fáze kultury lužických

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H817 byl odkryt v roce 1964, hrobová jáma ø 0,5 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, ø 4,4 cm, v. 0,9 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 223:817:9). **Tab. 11:26.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: spirálovitý kroužek, slitky, skleněný korálek, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 227, tab. 223:817.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

61. Moravičany H855 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H855 byl odkryt v roce 1965, hrobová jáma oválného půdorysu o rozměrech 0,45 x 0,5 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová plechová faléra zdobená 3 žlábkami a knoflíkem uprostřed*, 1 provlékací kroužek, poškozená a deformovaná, ø 8 cm, v. 0,9 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 231:855:1). **Tab. 11:27.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, stočený drátek, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 237–238, tab. 231:855.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

62. Moravičany H1046 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H1046 byl odkryt v roce 1965, hrobová jáma ø cca 0,5 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, ø 5,4 cm, v. 0,9 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 285:1046:12). **Tab. 11:28.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 301–302, tab. 285:1046.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

63. Moravičany H1049 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H1049 byl odkryt v roce 1965, hrobová jáma kruhového půdorysu, ø cca 0,55 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový tutulovitý knoflík zdobený horizontálním žebrováním*, ø 1,2 cm, v. 0,7 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 286:1049:5). **Tab. 11:29.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 302, tab. 286:1049.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

64. Moravičany H1209 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H1209 byl odkryt v roce 1968, hrobová jáma kruhová, ø cca 0,5 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, ø 3,6 cm, v. 1 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 311:1209:8). **Tab. 11:30.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, drátek, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 364, tab. 331:1209.

Uložení: Vlastivědné muzeum Mohelnice.

65. Moravičany H1238 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Date: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H1238 byl odkryt v roce 1968, hrobová jáma ø cca 0,6 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, ø 6 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 337:1238). **Tab. 11:31.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, spirálovitý kroužek, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 372, tab. 337:1238.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

66. Moravičany H1243 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Date: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H1243 byl odkryt v roce 1968, hrobová jáma ø cca 0,55 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. starolužického období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, ø 2 cm, v. 0,5 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 338:1243:8). **Tab. 11:32.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, kostěný předmět, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 374, tab. 338:1243.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

67. Moravičany H1246 – „Dílečky“, okr. Šumperk

Date: Ha A2–3

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 53. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk. H1246 byl odkryt v roce 1968, hrobová jáma ø cca 0,55 m. J. Nekvasil jej řadí do tzv. laténského období.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená, ø 4,2 cm, v. 1 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 338:1246:14). **Tab. 11:33.**
2. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 1,8 cm, v. 0,4 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 338:1246:15). **Tab. 11:34.**
3. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 1,8 cm, v. 0,6 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 338:1246:16). **Tab. 11:35.**
4. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 1,6 cm, v. 0,4 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 338:1246:17). **Tab. 11:36.**
5. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 2,2 cm, v. 0,6 cm, inv. č. – (NEKVASIL 1982, tab. 338:1246:18). **Tab. 11:37.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, kostěný předmět, keramický inventář.

Literatura: NEKVASIL 1982, 374–375, tab. 338:1246.

Uložení: Muzeum Mohelnice.

68. Mostkovice – „Saraský kopec“, okr. Prostějov

Datace: B D–Ha B2

Kulturní kontext: Kultura lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Pohřebiště.

Popis situace: V bývalé trati na „Saraském kopci“ objevil p. Brandl žárové pohřebiště, kde v roce 1898 začal s archeologickým odkryvem 87 hrobů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 2 cm, inv. č. – (ČERVINKA 1902, tab. XXXI:8). **Tab. 11:38.**
2. *Bronzová faléra plochá nezdobená*, 1 provlékací kroužek, 5 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (ČERVINKA 1902, tab. XXXI:29). **Tab. 11:39.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, 6 cm, v. 1 cm, inv. č. – (ČERVINKA 1902, tab. XXXI:33). **Tab. 11:40.**
4. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, ø 1,8 cm, inv. č. – (ČERVINKA 1902, tab. XXXI:25). **Tab. 11:41.**

5. *Bronzová kónická plechová puklička se dvěma háčky, ø 1 cm, inv. č. – (ČERVINKA 1902, tab. XXXI:20). Tab. 11:42.*

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, náramky, prsteny, náušnice, spirály, brýlovité závěsky, kamenný sekeromlat, keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1902, 203, obr. 87–88, 90, tab. XXVIII–XXXI; FOJTÍK 2015, 146–148.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

Mušov – viz 76. Pasohlávky-Mušov

69. Myslejovice-Křenůvky – „Nivky“, okr. Prostějov

Datace: Ha B1

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Dříve pouze Křenůvky. V roce 1925 byl objeven depot předmětů v trati „Nivky“, dnes součást Vojenského újezdu Březina. Ležel v jamce 0,6 m hluboko, obsahoval 4 na sobě dnem vzhůru uložené šálky, pod nimi byly uloženy faléry a náramky, na nich poté spirálovité náramky, cca 1,5 m daleko pak ležely štítové spony. Starosta Křenůvek artefakty od nálezců shromáždil a předal je A. Gottwaldovi.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra zdobená třemi kružnicemi pukliček po obvodu a dvěma kružnicemi pukliček ve středu, 1 provlékací poutko, knoflík v centrální části, ø 15,7 cm, v. 2,1 cm, inv. č. 038764 (SALAŠ 2005, tab. 384:19). Tab. 12:1.*
2. *Bronzová faléra zdobená třemi kružnicemi pukliček po obvodu a plastickým žebírkem ve středu, 1 provlékací poutko, knoflík v centrální části, ø 14,8 cm, v. 2,2 cm, inv. č. 038765 (SALAŠ 2005, tab. 384:20). Tab. 12:2.*
3. *Bronzová faléra zdobená zdvojenou rýhou po obvodu a rytou klikatkou, 1 provlékací kroužek, deformovaná, ø 10,1 cm, v. 1 cm, inv. č. 038763 (SALAŠ 2005, tab. 383:18). Tab. 12:3.*

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: nádoby, kruhový šperk, spirálovitý šperk, spony.

Literatura: GOTTWALD 1926, 6–19; 1930, 22; 1931, 86, Taf. XXIII, XXIV:1; FILIP 1936–37, 65, 70, 119, 120, 122, obr. 69:3; 1939, 32, obr. 18:3; SPROCKHOFF 1938, 214, Taf. 90:4; BRUNN 1968, 91, 99, 101, 105, 109, 112, 166, 247, 274, 304, Abb. 10:17, 13:56; PODBORSKÝ 1967a, 22–23 25, 33–35, obr. 8, 13:1–2; 1970a, 28, 108–109, 123, Taf. 6,

70:5–8, 73:3, 75:2–3; NEKVASIL – PODBORSKÝ 1991, 4, 6–7; ŘÍHOVSKÝ 1993, 44–45; SALAŠ 2005, 436–438, tab. 380–384.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

Nové sady – viz 22. Dolany-Nové sady

Oblekovice – viz 115. Znojmo-Oblekovice

Obřany – viz 14. Brno-Obřany

70. Ohrozim H11 – „Díly“, okr. Prostějov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: V roce 1911 zjistil A. Gottwald 2 rozrušené žárové hroby. V letech 1923–24 zjistil K. Dobeš celkem 19 hrobů a žároviště, 4 z nich v trati „Močidla“ na pozemku J. Špačka a 15 v trati „Díly“ na pozemcích J. Kouřila-Bartoška a J. Obra. Dohromady náleží k jednomu pohřebišti. H11 obsahoval hromádku dětských? kostí obskládanou čtyřmi nádobkami a kameny, další nádoby a bronzové ozdoby.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 4 ks, 1 provlékací kroužek, \varnothing 3,2 cm, inv. č. – (TRŇÁČKOVÁ 1968, tab. IV:7). **Tab. 12:4.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, brýlovitá ozdoba, závěsek, spirálovitá trubička, kroužek, keramický inventář.

Literatura: DOBEŠ 1924, 84; TRŇÁČKOVÁ 1968, tab. IV.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

71. Olbramovice – „obchvat 2003“, okr. Znojmo

Datace: B B–C

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura.

Nálezový kontext: Keramický depot.

Popis situace: Při stavbě obchvatu byl v tratích „Sady“ a „Louky“ prováděn záchranný archeologický výzkum pod vedením P. Kose. Během výzkumu byl objeven keramický depot uložený v objektu oválného půdorysu o \varnothing 1,4 m a hloubce 0,6 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Parohová postranice udidla zdobená mřížkovaným lemem při terminální části a 3 svazky rýh před provlékacími otvory*, 2 oválné a 1 kruhový otvor ve středové části, 1

drobný kruhový otvor ve středové části, 1 drobný kruhový otvor v terminální části, \varnothing 2 cm, d. 13 cm, rozměry otvorů 1,7 x 0,8 cm, \varnothing 0,8 a \varnothing 0,4 cm, inv. č. 38/03-154/17 (kresba: KOS 2003b, obr. 78:38/03-154/17a–b, foto: Z. Mírová). **Tab. 12:5.**

Ostatní nálezy: Pískovcová podložka, keramický inventář.

Literatura: KOS 2003b; KOS – PARMA 2005; 1 – nepublikováno, poskytl R. Hetflaiš.

Uložení: Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

72. Olomouc – „Zbrojnice“, okr. Olomouc

Datace: B A2–3

Kulturní kontext: Věteřovská skupina.

Nálezový kontext: Sídlištní nález / depot.

Popis situace: Postranice pochází z výzkumu pod vedením J. Bláhy. Na Biskupském náměstí v roce 1995 při kopání rýhy pro kanalizaci, sonda č. 3/95, úsek 2,5–5 m, byl objeven zlomek postranice poblíž keramického depotu, který obsahoval džbán, mísu, drobnou nádobkou a části dětské lebky.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Parohová postranice udidla zdobená reliéfním vlnitým ornamentem a 4 svazky rýh*, 1 obdélný středový otvor a 1 zlomek otvoru, torzo, \varnothing 1,5 cm, d. 5,3 cm, rozměr otvoru 1,4 x 0,7 cm, inv. č. – (kresba: Z. Mírová, foto: Z. Mírová). **Tab. 12:6.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář.

Literatura: Nepublikováno, poskytl J. Bláha.

Uložení: Národní Památkový ústav Olomouc.

73. Olomouc-Slavitín H30 – „U statku“, okr. Olomouc

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Od listopadu 2004 do června 2005 probíhal záchranný archeologický výzkum Archeologického centra Olomouc pod vedením M. Kalábka na trase plánované rychlostní silnice R 35. Podařilo se zachytit jak sídliště, tak pohřebiště. H30 měl kruhový půdorys a \varnothing 0,8 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 2,5 cm, inv. č. 41/2004-829-11 (PEŠKA – VRÁNOVÁ 2016, obr. 127:H130). **Tab. 13:1.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář.

Literatura: VRÁNA 2006; VRÁNOVÁ – VRÁNA 2007; PEŠKA – VRÁNOVÁ 2016, 108, obr. 127.

Uložení: Archeologické centrum Olomouc.

74. Olšany u Prostějova – „Zlatníka“, okr. Prostějov

Datace: Ha B3

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Detektorovou prospekci byl vyzvednut depot bronzových předmětů. Následně byl odevzdán P. Fojtíkovi z Ústav archeologické památkové péče Brno, územní pracoviště Prostějov.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzové dvoučlánekové udidlo*, terminální část udítek ve tvaru D, rýhovaná výzdoba na udítkách i na spojovacích kroužcích, d. 18 cm, d. udítka 9 cm, \varnothing průřezu 0,8 cm, průřez udítka kruhový, inv. č. – (kresba: J. Molčíková, foto: M. Golec). **Tab. 13:2.**
2. *Bronzové dvoučlánekové udidlo*, terminální část udítek ve tvaru D, polovina, rýhovaná výzdoba i na spojovacích kroužcích, d. udítka 8,3 cm, \varnothing průřezu 0,8 cm, průřez udítka kruhový, inv. č. – (kresba: J. Molčíková, foto: M. Golec). **Tab. 13:3.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, „kimmerijské zrcadlo“.

Literatura: Nepublikováno, poskytl P. Fojtík.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno, územní pracoviště Prostějov.

75. Otaslavice – „dům č. 55“, okr. Prostějov

Datace: B C

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura.

Nálezový kontext: Sídlištní nález.

Popis situace: Na jaře roku 1974 našel P. Ševčík při stavbě rodinného domu č. 55 kostěnou a parohovou industrii a keramický inventář. Nález ohlásil a následujícího dne proběhl záchranný archeologický výzkum.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Parohová postranice udidla zdobená 4 svazky 8 rýh, 1 oválný a 1 kruhový otvor*, \varnothing 1,7 cm, d. 14 cm, rozměry otvorů 1,7 x 0,8 cm a \varnothing 0,4 cm, inv. č. G179/5(007219) (PRUDKÁ – STUHLÍKOVÁ 1991, obr. 1:8). **Tab. 13:4.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál.

Literatura: PRUDKÁ – STUHLÍKOVÁ 1991, 256, obr. 1:8.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

76. Pasohlávky-Mušov 2, okr. Břeclav

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1995 byl nejspíš v poloze „Tabor“, v oblasti dnešní nádrže Nové Mlýny II, při snižování vodní hladiny objeven J. Holomkem depot bronzových předmětů přikrytý bronzovou nádobou.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová litá trubička s terčovitě rozšířeným koncem*, d. 49 mm, \varnothing 1,1×1,3 cm, inv. č. 274 (SALAŠ 2005, tab. 220:314). **Tab. 13:5.**
2. *Bronzový roubík s obdélným středovým otvorem zdobený 3 žebírky na koncích*, š. 0,6–1,7 cm, d. 4,9 cm, \varnothing 1 cm, otvor 1 x 0,8 cm, průřez kruhový, inv. č. 154 (SALAŠ 2005, 217:235). **Tab. 13:6.**
3. *Bronzové dvoučlánekové udidlo s hladkými udítky a spojovacím kroužkem uprostřed*, fragment, d. 8,6 cm, \varnothing udítka 0,8 cm, průřez udítka kruhový, \varnothing spojovacího kroužku 2 cm, průřez kroužků čtvercový, inv. č. 167 (SALAŠ 2005, 217:234). **Tab. 13:7.**
4. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, s šikmou ploškou, v. 1 cm, \varnothing 2,6 cm, \varnothing kroužku 1,4 cm, inv. č. 309 (SALAŠ 2005, tab. 218:245). **Tab. 13:8.**
5. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, s šikmou ploškou, poškozená, v. 1,1 cm, \varnothing 2,9 cm, \varnothing kroužku 1,4 cm, inv. č. 312 (SALAŠ 2005, tab. 218:247). **Tab. 13:9.**
6. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem stupňovitě profilovaný*, s šikmou ploškou, v. 1,5 cm, \varnothing 2,9 cm, \varnothing kroužku 1,4 cm, inv. č. 307 (SALAŠ 2005, tab. 218:249). **Tab. 13:10.**
7. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek tvořený ohnutým trnem, \varnothing 3,4 cm, v. 0,6 cm, inv. č. 319 (SALAŠ 2005, tab. 217:229). **Tab. 13:11.**
8. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek tvořený ohnutým trnem, \varnothing 1,6 cm, v. 0,6 cm, inv. č. 304 (SALAŠ 2005, tab. 217:230). **Tab. 13:12.**
9. *Bronzová faléra nezdobená*, provlékací kroužek není patrný, rozlomená na dva kusy, \varnothing 2,9 cm, inv. č. 305 (SALAŠ 2005, tab. 217:231). **Tab. 13:13.**
10. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 3,5 cm, v. 0,9 cm, inv. č. 308 (SALAŠ 2005, tab. 217:237). **Tab. 13:14.**

11. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 4,9 cm, v. 0,7 cm, inv. č. 315 (SALAŠ 2005, tab. 217:238). **Tab. 13:15.**
12. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, provlečeny dvě deformované tyčinky, \varnothing 3,9 cm, v. 0,6 cm, inv. č. 325 (SALAŠ 2005, tab. 217:239). **Tab. 13:16–19.**
13. *Bronzová faléra nezdobená*, 4 ks, 2 provlékací kroužky, \varnothing 2,5, 4, 4,1 a 4,7 cm, v. 0,8–0,9 cm, inv. č. 310–311, 316, 318 (SALAŠ 2005, tab. 218:240–243). **Tab. 13:20.**
14. *Bronzová faléra nezdobená*, uchycení trnem, \varnothing 2,9 cm, v. 0,6 cm, inv. č. 317 (SALAŠ 2005, tab. 218:244). **Tab. 13:21.**
15. *Bronzová faléra nezdobená se středovou vypnulínou*, 2 provlékací kroužky, \varnothing 2,9 cm, v. 1,4 cm, inv. č. 313 (SALAŠ 2005, tab. 218:246). **Tab. 13:22.**
16. *Bronzová faléra s pohárkovitou vypnulínou*, 2 provlékací kroužky, \varnothing 3,6 cm, v. 2 cm, inv. č. 314 (SALAŠ 2005, tab. 218:248). **Tab. 13:23.**
17. *Bronzová faléra zdobená 4 soustřednými rýhami*, svinutá, 1 provlékací kroužek, \varnothing 4,7 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 323 (SALAŠ 2005, tab. 218:250). **Tab. 13:24.**
18. *Bronzová plechová faléra? nezdobená s centrálním otvorem*, \varnothing 7,6 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 320 (SALAŠ 2005, tab. 220:324). **Tab. 14:1.**
19. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, \varnothing 3,9 a 4,2 cm, inv. č. 291–292 (SALAŠ 2005, tab. 217:215–216). **Tab. 14:2–3.**
20. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, \varnothing 3,8 a 3,2 cm, inv. č. 293–294 (SALAŠ 2005, tab. 217:217–218). **Tab. 14:4–5.**
21. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 5 ks, \varnothing 1,6–3,1 cm, inv. č. 295, 298–301 (SALAŠ 2005, tab. 217:219–223). **Tab. 14:6–10.**
22. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, poškozená, proražen nový otvor, \varnothing 2,6 cm, inv. č. 224 (SALAŠ 2005, tab. 217:224). **Tab. 14:11.**
23. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, poškozená, \varnothing 2 cm, inv. č. 303 (SALAŠ 2005, tab. 217:225). **Tab. 14:12.**
24. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, svinutá a deformovaná, d. 4,5 cm, inv. č. 306 (SALAŠ 2005, tab. 217:226). **Tab. 14:13.**
25. *Bronzová plechová puklička se šesti otvory*, 2 ks, \varnothing 3,2 a 3,1 cm, inv. č. 296–297 (SALAŠ 2005, tab. 217:227–228). **Tab. 14:14–15.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, nože, dláta, srpy, nádoby, pilky, dýky, meče, kopí, čelenky, nákrčníky, kruhový šperk, prsteny, řetízkovité závěsy, jehlice, korálky, spony, závěsky, spirálovité trubičky, pásové zápony, opasky, kruhy, plechové objímky, spirálovité růžice, neklasifikovatelné zlomky, slitky, ingoty, výrobní odpad.

Literatura: KOVÁRNÍK 1998; SALAŠ 2002; 2005, 357–371, tab. 199C–224A; STUHLÍK 2002, 181–182, 204–205, obr. 22.

Uložení: Městské muzeum a galerie Knížecí dům Moravský Krumlov.

77. Pavlov 1 – „Děvičky“, okr. Břeclav

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález (pravděpodobně z depotu).

Popis situace: Osídlení z doby bronzové v této poloze není známo, pouze na sousední lokalitě Pavlov 1 (ČIŽMÁŘ 2004a, 205). V rámci prospekce detektorem kovů byla objevena faléra z doby bronzové, údajně pochází ze zlomkovitého depotu. Z lokality pochází i depot Pavlov 2 – „Děvičky“ a také pravděpodobně třetí depot Pavlov 3 – „Děvičky“, který obsahoval několik nádob z doby bronzové (B D – Ha A1).

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek rozlomený uprostřed, ø 6 cm, v. 0,5 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková, foto: Z. Mírová). **Tab. 14:16.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: zlomek nože/meče, spony, zlomky polotovarů, dráty, neurčitelné zlomky.

Literatura: Nepublikováno, poskytli M. Dufka a D. Válek.

Uložení: Obecní muzeum v Ostrožské Lhotě.

78. Pavlov 2 – „Děvičky“, okr. Břeclav

Datace: Ha B

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález (pravděpodobně z depotu).

Popis situace: Viz Pavlov 1 – „Děvičky“. V rámci prospekce detektorem kovů byla objevena faléra z doby bronzové, údajně pochází z depotu. Z lokality pochází i depot Pavlov 1 – „Děvičky“ a také pravděpodobně třetí depot Pavlov 3 – „Děvičky“, který obsahoval několik nádob z doby bronzové (B D – Ha A1).

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra*, 1 provlékací kroužek, ø 4 cm, v. 2 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková, foto: Z. Mírová). **Tab. 14:17.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: prolamovaná ozdoba, růžicovitý závěsek, kruhový šperk.

Literatura: Nepublikováno, poskytli M. Dufka a D. Válek.

Uložení: Obecní muzeum v Ostrožské Lhotě.

79. Perná – „Kotelná“, okr. Břeclav

Datace: Ha B3–C1a

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: A. Navrátil v roce 2014 v rámci organizovaných detektorových sběrů našel předmět zapomenutý na okraji výkopu z nelegální detektorové prospekce.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový knoflík ve tvaru kříže s kulatým středem zdobeným rytým písmenem X, ø 2 cm, inv. č. – (foto: A. Navrátil). Tab. 14:18.*

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl A. Navrátil.

Uložení: Muzeum města Brna na Špilberku.

80. Plumlov-Žárovice-Hamry 2, okr. Prostějov

Datace: Ha A1/2

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Dříve jen Žárovice-Hamry 2. Okolo roku 1900 byl objeven depot při stavbě lesní silnice, dnes území spadá pod Vojenský újezd Březina. Depot je bez bližších nálezových okolností, nelze určit přesný katastr.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory, deformovaná, ø 4 cm, inv. č. 007523 (SALAŠ 2005, tab. 289:36). Tab. 14:19.*

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, nože, dláta, srpy, dýky, meče, kopí, kruhový šperk, jehlice, spony, slitky, ingoty, polotovary, výrobní odpad, neklasifikovatelné fragmenty a artefakty.

Literatura: GOTTWALD 1912, 89; 1924, 57; 1926, 4; ČERVINKA 1939b, 114; NOVÁK 1975, 20–21; ŘÍHOVSKÝ 1972, 18, 35; 1979, 106; 1989, 44, 46, 53, 58; 1992, 249–250, 283, Taf. 66B–67A (jako Hamry); 1993, 49; 1996, 62–63, 84–85; DOHNAL 1988, 70–72; SALAŠ 1991; 2005, 397–399, tab. 287–289.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

81. Podolí H5 – „Žuráň“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha B3

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Kostrový hrob.

Popis situace: Na „Žuráni“ byly prozkoumány 3 kostrové hroby uložené pod mohylou. H5 ležel na JZ od mohyly 1, měl rozměry 2,2 x 0,65 m. Níže uváděné pukličky ležely ve shluku vedle kostry, nepatří tedy pravděpodobně k oděvu.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová puklička*, 245 ks, ø 0,6–1 cm, inv. č. 812/3–4/54 (POULÍK 1995, Abb. 29:2, PARMA – STUHLÍK 2017, obr. 10:5:42–65; POULÍK 1995, Abb. 29:2). **Tab. 14:20–43.**

Ostatní nálezy: Bronzové kroužky, objímky, zlatý prsten, zlaté perly, keramický inventář.

Literatura: POULÍK 1995; GOLEC 2005, 46–47; PARMA – STUHLÍK 2010.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

82. Podolí H803 – „Čtvrtě“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový pohřeb v rozměrné hrobové jámě.

Popis situace: V roce 2011 se během záchranného archeologického výzkumu pod vedením P. Kose podařilo odkrýt 3 žárové hroby s hrobovou jámou rozměrů pro kostrový pohřeb. H803 měl rozměry 3,1 x 1,6 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík*, 1 provlékací kroužek, ø 2,2 cm, v. 1,3 cm, inv. č. 271/11–139 (PARMA et al. 2016, obr. 9:17). **Tab. 14:44.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: hrot jehly, nůž, kopí, kroužek, keramický inventář.

Literatura: PARMA et al. 2016.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno.

83. Polešovice – „Zmolky“, okr. Uherské Hradiště

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: I. Janírek zachytil v roce 1989 rozoraný a rozvláčený depot, o rok později zachytil další artefakty, depot ohlásil pracovníkům Archeologického ústavu Akademie věd České republiky v Mikulčicích. Ti provedli záchranný archeologický výzkum včetně mikrosondáže. J. Janírek pokračoval v letech 1991–93 ve sběru artefaktů pomocí detektoru kovů, pracovníci Moravského zemského muzea Brno v roce 1994 provedli další záchranný

archeologický výzkum, v roce 1996 byly dohledány ještě další předměty. Doposud bylo získáno 838 kusů bronzových předmětů a měděných slitků, celková váha dosahu přes 70 kg. M. Salaš nevyklučuje možnost 2 samostatně deponovaných souborů předmětů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, \varnothing 2,5 a 3,9 cm, v. 1,5 a 1,7 cm, inv. č. MZM Brno 180 033, AÚ AV ČR Mikulčice 44/90 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:622–623). **Tab. 14:45–46.**
2. *Bronzová plechová faléra zdobená žebrem*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 5,7 cm, v. 1,2 cm, inv. č. AÚ AV ČR Mikulčice 42/90 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:631). **Tab. 14:47.**
3. *Bronzová plechová faléra, uchycení trnem?*, fragment, \varnothing 3,3 cm, v. 0,9 cm, inv. č. MZM Brno 180 032 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:624). **Tab. 14:48.**
4. *Bronzová plechová faléra zdobená třemi plastickými žebry s kuželem uprostřed*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 11,2 cm, v. 2,2 cm, inv. č. AÚ AV ČR Mikulčice 40/90 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:628). **Tab. 15:1.**
5. *Bronzová plechová faléra zdobená 2 kružnicemi*, 1 provlékací kroužek s navlečeným drobnějším kroužkem, \varnothing 13,4 cm, v. 3,3 cm, inv. č. MZM Brno 180 023 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:629). **Tab. 15:2.**
6. *Bronzová plechová faléra zdobená žebrem*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 7,2 cm, v. 1,3 cm, inv. č. AÚ AV ČR Mikulčice 41/90 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:630). **Tab. 15:3.**
7. *Bronzová plechová faléra zdobená žebrem*, 1 provlékací kroužek, fragment, \varnothing 3,9 cm, v. 1,1 cm, inv. č. AÚ AV ČR Mikulčice 43/90 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:632). **Tab. 15:4.**
8. *Bronzová plechová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 7,2 cm, v. 1,3 cm, inv. č. AÚ AV ČR Mikulčice 46/90 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:626). **Tab. 15:5.**
9. *Bronzová plechová faléra, perforovaná ve středu*, \varnothing 8,1 cm, v. 2,1 cm, inv. č. AÚ AV ČR Mikulčice 45/90 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:626). **Tab. 15:6.**
10. *Bronzová plechová vypouklá faléra, uchycení trnem tvořícím provlékací poutko*, \varnothing 5,2 cm, v. 0,7 cm, inv. č. MZM Brno 180 024 (SALAŠ 2007a, Taf. 25:627). **Tab. 15:7.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, nože, dláta, srpy, dýky, meče, kopí, sekeromlaty, čelenky?, kruhový šperk, jehlice, závěsky, spirálovité trubičky, plechové zápony, spony, dráty, neurčitelné zlomky, ingoty, keramický inventář.

Literatura: SKOPAL 1993; SALAŠ 1995a; 1997a; SALAŠ 2005, 377–378.

Uložení: Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno, pracoviště Mikulčice; Moravské zemské muzeum Brno; Základní škola Lanškroun.

84. Polkovice, okr. Přerov

Datace: Ha B2

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V bývalé, dnes již neidentifikovatelné poloze pole „Za zahrádkou“ byl roku 1931 vyorán depot, bližší nálezové okolnosti nejsou známy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra se středovým hrotem*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 7,9 cm, v. 0,9 cm, inv. č. 58844 (SALAŠ 2005, tab. 412:98). **Tab. 15:8.**
2. *Bronzová faléra se středovým hrotem*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 7,9 cm, v. 0,9 cm, inv. č. 58844 (SALAŠ 2005, tab. 412:99). **Tab. 16:1.**
3. *Bronzová faléra se středovým knoflíkem*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 7,6 cm, v. 0,9 cm, inv. č. 58847 (SALAŠ 2005, tab. 413A:100). **Tab. 16:2.**
4. *Bronzová faléra se středovým knoflíkem*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 7,8 cm, v. 1 cm, inv. č. 58845 (SALAŠ 2005, tab. 413A:101). **Tab. 16:3.**
5. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, patinou přichyceno množství drobných kroužků a falérek z obou stran, \varnothing 8 cm, v. 1,4 cm, inv. č. 58848a (SALAŠ 2005, tab. 412:102). **Tab. 16:4.**
6. *Bronzová falérka nezdobená*, 47(?) ks, 1 provlékací kroužek, přichycené v patině faléry č. 5 (inv. č. 58848a), \varnothing 0,6 cm, v. 0,2 cm, inv. č. 58848a (SALAŠ 2005, tab. 412:28). **Tab. 16:4.**
7. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, přichycená v patině faléry č. 5, \varnothing 1 cm, inv. č. – (SALAŠ 2005, tab. 412:29). **Tab. 16:4.**
8. *Bronzová falérka nezdobená*, 3 ks, 1 provlékací kroužek, přichycené v patině zlomku litého kruhu, \varnothing 0,6 cm, inv. č. 58880.
9. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, přichycené v patině čepele nože, \varnothing 0,6 cm, inv. č. 58885b.
10. *Bronzová falérka nezdobená*, 10 ks, 1 provlékací kroužek, spojené do tří shluků (4, 4 a 2 ks), \varnothing 1–1,1 cm, v. 0,4 cm, inv. č. 58888a (SALAŠ 2005, tab. 411:32). **Tab. 15:9.**
11. *Bronzová falérka nezdobená*, 6 ks, 1 provlékací kroužek, spojené do tří shluků, \varnothing 1–1,1 cm, v. 0,4 cm, inv. č. – (SALAŠ 2005, tab. 411:35–37). **Tab. 16:5.**
12. *Bronzová falérka nezdobená*, 9 ks, 1 provlékací kroužek, přichycené v patině shluku litých kroužků, \varnothing 0,7–0,8 cm, inv. č. 58888c (SALAŠ 2005, tab. 411:38). **Tab. 16:6.**
13. *Bronzová falérka nezdobená*, 6 ks, 1 provlékací kroužek, přichycené v patině shluku litých kroužků, \varnothing 0,6 cm, inv. č. 58888d (SALAŠ 2005, tab. 411:39). **Tab. 16:7.**

14. *Bronzová falérka nezdobená*, 8 ks, 1 provlékací kroužek, přichycené v patině shluku litých kroužků, ø 0,7 cm, inv. č. 58888e (SALAŠ 2005, tab. 411:40). **Tab. 16:8.**
15. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, přichycená v patině shluku litých kroužků, ø 0,7 cm, inv. č. 58888h (SALAŠ 2005, tab. 411:43). **Tab. 16:9.**
16. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, přichycená v patině shluku litých kroužků, ø 0,8 cm, inv. č. 58888f (SALAŠ 2005, tab. 411:41). **Tab. 16:10.**
17. *Bronzová falérka nezdobená*, 4 ks, 1 provlékací kroužek, přichycené v patině shluku litých kroužků, ø 0,7 cm, inv. č. 58888g.
18. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, přichycená v patině shluku 8 litých kroužků, ø 0,7 cm, inv. č. 58888ch.
19. *Bronzová falérka nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, přichycená v patině shluku 5 litých kroužků, ø 0,7 cm, inv. č. 58888i.
20. *Bronzová falérka nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, přichycená v patině shluku 6 litých kroužků, ø 0,7 cm, inv. č. 58888j.
21. *Bronzová falérka nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, přichycená v patině shluku 3 litých kroužků, ø 0,6 cm, inv. č. 58888k.
22. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, přichycená v patině shluku 4 litých kroužků, ø 0,7 cm, inv. č. 58888l.
23. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, přichycená v patině shluku 5 litých kroužků, ø 0,7 cm, inv. č. 58888m.

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, srpy, kruhový šperk, závěsky, kroužky, soustředné kruhy.

Literatura: SKUTIL 1936, 154; ČERVINKA 1939b, 109; PODBORSKÝ 1970a, 29, 146, Taf. 31; ŘÍHOVSKÝ 1972, 74–75; 1989, 39–41, 45, Taf. 66A; 1992, 213–214, 216–217, 229, 231–232; SALAŠ 2005, 446–450, tab. 408C–413A.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

85. Prakšice – „Rašov“, okr. Uherské Hradiště

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Na místě zaniklé středověké osady byl v roce 1929 nalezen p. Jančou depot bronzových falér, bližší okolnosti nejsou známy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 8,7 cm, v. 1,1 cm, inv. č. 417 (SALAŠ 2005, tab. 248B:1). **Tab. 16:11.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, středová část, \varnothing 7,1 a 6,1 cm, v. 0,7 cm, inv. č. 418–419 (SALAŠ 2005, tab. 249A:2,3). **Tab. 16:12–13.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená a prasklá, \varnothing 4,9 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 420 (SALAŠ 2005, tab. 249A:4). **Tab. 16:14.**
4. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, poškozená – středová část, \varnothing 4,5 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 421 (SALAŠ 2005, tab. 249A:5). **Tab. 16:15.**
5. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, fragment, 2,9 x 2,8 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 422 (SALAŠ 2005, tab. 249A:6). **Tab. 16:16.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: DOHNAL 1977, 42; 1988, 10; SALAŠ 2005, 378, tab. 248B–249A.

Uložení: Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě.

86. Prostějov-Domamyslice H13 – „Díly“, okr. Prostějov

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: V roce 1934 odkryl K. Dobeš v trati „Hrubí díly“ 48 žárových hrobů, jež byly publikovány až v roce 2005 R. Sedláčkem. H13 je v práci popisován jako hrob sestávající z popelnice, která obsahovala kostěný hřeben a bronzový náramek. V tabulce jsou však uvedeny jiné předměty (viz níže). Lze tedy pochybovat o nálezovém kontextu celku.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová puklička zdobená vybějeným okrajem*, 2 fragmenty, 3,2 x 2,5 cm, 3,2 x 1,2 cm, inv. č. 011691 (SEDLÁČEK 2005, tab. 84:D13/1). **Tab. 17:1–2.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: závěsek, keramický inventář.

Literatura: SEDLÁČEK 2005, 13, 93, tab. 84:D13/1–2.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

87. Prostějov-Domamyslice H38 – „Díly“, okr. Prostějov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 23. Prostějov-Domamyslice H13 – „Díly“, okr. Prostějov. Hrob bez dokumentace.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, ø 0,9–1,1 cm, inv. č. – (SEDLÁČEK 2005, tab. 96:D38/1). **Tab. 17:3–4.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: SEDLÁČEK 2005, 100, tab. 96:D38/1.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

88. Prostějov-Domamyslice H42 – „Klínky“, okr. Prostějov

Datace: Ha B2

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: První výzkumy A. Gottwalda na lokalitě probíhali již před rokem 1924. V roce 1924 byla zahájena stavba silnice z Prostějova-Domamyslic do Seloutek. A. Gottwald sice jezdil na stavbu dohlížet, ale mnoho hrobů dělníci zničili v jeho nepřítomnosti. Archeologický výzkum byl zahájen v roce 1926 a s přestávkami pokračoval až do roku 1932. Na Gottwaldovu práci navázal F. Trčala v letech 1939–40. Celkem se podařilo prozkoumat 241 hrobů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, ø 1,6 cm, inv. č. A48814 (SEDLÁČEK 2005, tab. 20:42/8). **Tab. 17:5.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, spirálky, kroužek, keramický inventář.

Literatura: SEDLÁČEK 2005, 12–15, 59, tab. 20:42/1–9.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

89. Prostějov-Domamyslice H92 – „Klínky“, okr. Prostějov

Datace: Ha B1

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 23. Prostějov-Domamyslice H42 – „Klínky“, okr. Prostějov.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 4 ks, 1 provlékací kroužek, vel. 1,2 x 2 – 2 x 2,2 cm, inv. č. A49027 (SEDLÁČEK 2005, tab. 43:92/5). **Tab. 17:6–9.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, spirálky, keramický inventář.

Literatura: SEDLÁČEK 2005, 12–15, 59, tab. 43:92/1–3, 44:92/4–6.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

90. Prostějov-Domamyslice H119 – „Klínky“, okr. Prostějov

Datace: Ha B2

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 23. Prostějov-Domamyslice H42 – „Klínky“, okr. Prostějov.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 1,8 cm, inv. č. A49128 (SEDLÁČEK 2005, tab. 51:119/11). **Tab. 4:10.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: náušnice, fragment náramku, keramický inventář.

Literatura: SEDLÁČEK 2005, 12–15, 69, tab. 51:119:1–11.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

91. Prostějov-Domamyslice H148 – „Klínky“, okr. Prostějov

Datace: Ha B2

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 23. Prostějov-Domamyslice H42– „Klínky“, okr. Prostějov. H148 je jediným hrobem na pohřebišti obsahující kopí.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 2 provlékací kroužky, ø 4,6 cm, v. 1,3 cm, inv. č. A499216 (SEDLÁČEK 2005, tab. 58:147/2). **Tab. 4:12.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: kopí, keramický inventář.

Literatura: SEDLÁČEK 2005, 12–15, 72, tab. 58:148/1–3.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

92. Prostějov-Domamyslice H152 – „Klínky“, okr. Prostějov

Datace: Ha B2

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 23. Prostějov-Domamyslice H42 – „Klínky“, okr. Prostějov.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, ø 1,6 cm, inv. č. A49226 (SEDLÁČEK 2005, tab. 59:152/10). **Tab. 4:11.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, náramky, kroužky, keramický inventář.

Literatura: SEDLÁČEK 2005, 12–15, 73, tab. 59:152:1–10.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

93. Přestavky – „Chrástka“, okr. Přerov

Datace: Ha A1/2

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1899 na bývalé parcele č. 99/100 a bývalém pozemku náležícím knížecímu arcibiskupskému zámku v Kroměříži byl při zakládání chmelnice objeven depot uložený cca 1 m hluboko.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Vidlicovitá součást korby vozu*, v. 6,5 cm, provil oválný, inv. č. AM 84–473 (SALAŠ 2005, tab. 265:158). **Tab. 17:13.**
2. *Bronzový litý trubičkovitý předmět s terčovitým rozšířením*, 5 ks, 1 ks zdoben na těle skupinami příčně rovných rýh, v. 6,8 – 8,4 cm, inv. č. 57092–57094, 466–467 (SALAŠ 2005, tab. 265:160–16). **Tab. 17:14–18.**
3. *Bronzový litý trubičkovitý předmět s terčovitým rozšířením s vloženou kovanou kulatou hákovitě zahnutou tyčinkou*, 4 ks, v. 9,9 – 12,7 cm, inv. č. 57061–57064 (SALAŠ 2005, tab. 265:165–66; 266:167–168). **Tab. 17:19–22.**
4. *Bronzový stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík se dvěma otvory*, 1 provlékací kroužek odlomený, proraženy dva protilehlé otvory, \varnothing 4,4 cm, v. 1,5 cm, inv. č. 57114 (SALAŠ 2005, tab. 263:129). **Tab. 18:1.**
5. *Bronzová stupňovitě profilovaná tutulovitá faléra*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 6,3 cm, v. 1,8 cm, inv. č. 57090 (SALAŠ 2005, tab. 263:128). **Tab. 18:2.**
6. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, fragment, \varnothing 6,4 cm, v. 0,9 cm, inv. č. 475 (SALAŠ 2005, tab. 264:141). **Tab. 18:3.**
7. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, fragment, 6,5x4,8 cm, v. 0,7 cm, inv. č. 515 (SALAŠ 2005, tab. 264:142). **Tab. 18:4.**
8. *Bronzová faléra nezdobená*, 2 provlékací kroužky, \varnothing 3,9 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 57123 (SALAŠ 2005, tab. 264:143). **Tab. 18:5.**
9. *Bronzová plechová puklice se dvěma otvory a mírně vyhnutým okrajem zdobená vybíjenými perličkami při vrcholu*, středový otvor, \varnothing 6,9 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 57054 (SALAŠ 2005, tab. 263:127). **Tab. 18:6.**
10. *Bronzová plechová puklice se dvěma otvory a mírně vyhnutým okrajem*, středový otvor, \varnothing 5,9 cm, v. 1 cm, inv. č. 517 (SALAŠ 2005, tab. 263:126). **Tab. 17:7.**

11. *Bronzová plechová puklice se dvěma otvory, ø 4,4 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 57075 (SALAŠ 2005, tab. 263:125). Tab. 18:8.*
12. *Bronzová ozdoba koňského postroje se dvěma oky zdobená příčnými plastickými žebírky? 5,6 x 3,1 cm, průřez trojúhelníkovitý, inv. č. 57057 (SALAŠ 2005, tab. 267A:169). Tab. 18:9.*
13. *Bronzová ozdoba koňského postroje ve tvaru kruhového a trapézovitého oka, patrné opotřebení, 4,5 x 3 cm, průřez kruhový, inv. č. 57059 (SALAŠ 2005, tab. 267A:170). Tab. 18:10.*

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, dláta, kladívka, razidla?, srpy, zlomky plechů z nádob?, dýky, meče, kopí, botka kopí, nákrčníky, kruhový šperk, jehlice, spony, závěsky, spirálovité trubičky, břitvy, slitky, polotovary, neklasifikovatelné zlomky.

Literatura: TELIČKA 1900; RZEHAČ 1900; 1907; ČERVINKA 1902, 149–150; 1911, 30; 1939b, 54–55; BREITENBACHER 1927, 155; ÅBERG 1935, 38; SPROCKHOFF 1938, 231, Taf. 86:18; 87:1; 1949–50, 98, 107, 109, Abb. 29; FILIP 1936–37, 72, 112 113, 121, obr. 62:6; 1939, 44; KYTLICOVÁ 1955, 60; PODBORSKÝ 1967a, 20, 33–35, obr. 13:3, 36; BRUNN 1968; JAŠKOVÁ 1971; JOCKENHÖVEL 1971; NOVÁK 1975, 23; ŘÍHOVSKÝ 1972; 1979, 115–116, 157; 1989; 1992; 1993, 38, 40–42, 47, 53–54, 69; 1996, 74–75, 77, 80, 84–85; MAČALA 1985; DOHNAL 1988, 10; NEKVASIL – PODBORSKÝ 1991, 2–3; SALAŠ 2005, 380–387, tab. 253B–267A.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno; Muzeum Kroměřížska v Kroměříži.

94. Rájec – „Les Hájky“, okr. Šumperk

Datace: Ha B1

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 2017 našel L. Chamlar pomocí detektoru kovů depot bronzových předmětů uložený v keramické nádobě. Nález ohlásil a J. Halama ze Šumperského muzea depot vyzvedl ze země.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra s vybějenou výzdobou 3 kružnic po obvodu a 3 ve středu, ø 12,5 cm, v. 2,7 cm, inv. č. 7/2017 (foto: Z. Mírová). Tab. 18:11.*

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: 2 spirálovité nápažníky, 4 srpy, sekerka s tulejkou, 11 náramků, 2 jehlice, část nákrčníku, kopí, fragment plechové, nádoby keramický inventář.

Literatura: HALAMA 2018a, 176–177; HALAMA 2018b.

Uložení: Vlastivědné muzeum Šumperk.

95. Rájec-Jestřebí – „intravilán“, okr. Blansko

Datace: Ha B2

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Roku 1904 našel na své zahradě J. Šamalík depot uložený v keramické nádobě.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, na spodní straně relikt po kování, ø 7 cm, v. 1–1,1 cm, inv. č. 57194, 57210 (SALAŠ 2005, tab. 419:34–35).

Tab. 18:12–13.

2. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 2,8 cm, v. 0,5 cm, inv. č. 57208 (SALAŠ 2005, tab. 419:33). **Tab. 18:14.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nákrčníky, kruhový šperk, prsteny, závěsky, kroužky, koncentrické kruhy, neklasifikovatelné zlomky, keramický inventář.

Literatura: RZEHAK 1905, 35; SKUTIL 1931, 61; ČERVINKA 1939b, 109; PODBORSKÝ 1970a, 29, 101, 133, 138, 146, Taf. 33; ŘÍHOVSKÝ 1992, 229, 232; SALAŠ 2005, 450–452, tab. 416B–420A.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

96. Rousínov-Rousínovec, okr. Vyškov

Datace: B D/Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: A. Procházka získal v roce 1906 z bývalé cihelny p. Kmenta depot bronzových předmětů, bližší nálezové okolnosti nejsou známy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 6,3 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 57842 (SALAŠ 2005, tab. 268:25). **Tab. 19:1.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: nože, nákrčníky, kruhový šperk, jehlice, spony, břitvy, slitky, kruhy, neklasifikovatelné zlomky.

Literatura: PROCHÁZKA 1907a; 1907b; FILIP 1936–37, 66; PODBORSKÝ 1970a, 181; ŘÍHOVSKÝ 1979, 96–97, 119, 161; 1993, 66–67, 69; DOHNAL 1988, 10; SALAŠ 2005, 387–388, tab. 267B–268A.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

Rousínovec – viz 96. Rousínov-Rousínovec

97. Sazovice – „Lázy“, okr. Zlín

Datace: Ha A1/2

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1896 vyoral J. Ryška šest do sebe provlečených kruhů. Téhož roku byly vyorány další údajně stříbrné? a měděné předměty uložené v nádobě. Roku 1897 byly předměty předány I. L. Červinkovi.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 5 ks, 1 provlékací kroužek, \varnothing 1,9–2,1 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 58066–58070 (SALAŠ 2005, tab. 273A:86–87). **Tab. 19:2–3.**
2. *Bronzová plechová puklice se čtyřmi otvory*, \varnothing 8 cm, v. 2 cm, inv. č. 58093 (SALAŠ 2005, tab. 273A:84). **Tab. 19:4.**
3. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, 2 ks, \varnothing 2 a 1,8 cm, v. 0,6 cm, inv. č. 58081–58082 (SALAŠ 2005, tab. 273A:80–81). **Tab. 19:5–6.**
4. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, fragment, \varnothing 1,6 cm, v. 0,6 cm, inv. č. 58083 (SALAŠ 2005, tab. 273A:82). **Tab. 19:7.**
5. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, \varnothing 1,5 cm, v. 0,6 cm, inv. č. 58084 (SALAŠ 2005, tab. 273A:83). **Tab. 19:8.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, dláta, srpy, nákrčníky, kruhový šperk, kroužky, závěsky, korálky, jehlice, spony, spirálovité trubičky, neklasifikovatelné zlomky.

Literatura: ČERVINKA 1898; 1900, 24; 1902, 150; 1939b, 110; SPROCKHOFF 1938, 230; FILIP 1936–37, 62, 67, 121; PODBORSKÝ 1967a, 34–35, obr. 13:6; 1970a, 124, Taf. 74:2; DOHNAL 1958, 61; 1977a, 46; 1988, 10; BRUNN 1968; ŘÍHOVSKÝ 1979, 79, 81, 157; 1989, 79, 85, 102; 1992, 189–191, 196, 198, 281; 1993, 36–37; SALAŠ 2005, 388–390, tab. 269–273A.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

98. Seloutky H9 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Při stavbě ze Seloutek do Prostějova-Domamyslic v roce 1923–26 prozkoumali A. Gottwald a K. Špičák 19 žárových hrobů. H9 byl označen třemi kameny.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík*, 1 provlékací kroužek, ø 2 cm, v. 1,5 cm, inv. č. – (GOTTWALD 1928, obr. 1:3). **Tab. 19:9.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, keramický inventář.

Literatura: GOTTWALD 1928, 1–4, obr. 1.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

99. Slatinice – „intravilán“, okr. Olomouc

Datace: Ha A2

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1881 pravděpodobně při rozšiřování kamenolomu byl objeven depot téměř na úrovni skalnatého podloží, bližší okolnosti neznámy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová terminální část litého náboje kola vozu*, s navazující částí kónického těla, 3,3 x 2,9 cm, v. 1,5 cm, inv. č. A50830, 3748 (SALAŠ 2005, tab. 313:57). **Tab. 19:10.**
2. *Bronzová faléra zdobená 2 kružnicemi žebírek po obvodu a vyběženými body mezi nimi*, 1 provlékací kroužek, ø 15,8 cm, v. 1,6 cm, inv. č. A50812 (SALAŠ 2005, tab. 314:62). **Tab. 19:11.**
3. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 9,4 cm, v. 0,8 cm, inv. č. A50813 (SALAŠ 2005, tab. 314:58). **Tab. 19:12.**
4. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek prasklý, ø 3,8 cm, v. 0,5 cm, inv. č. A50815 (SALAŠ 2005, tab. 314:60). **Tab. 19:13.**
5. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 3,4 cm, v. 0,7 cm, inv. č. A50814 (SALAŠ 2005, tab. 314:59). **Tab. 19:14.**
6. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 2,9 cm, v. 0,7 cm, inv. č. A50816 (SALAŠ 2005, tab. 314:61). **Tab. 19:15.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, dláta, srpy, šipky, nákrčníky, kruhový šperk, jehlice, spony, závěsky, spirálovité trubičky, slitky, neklasifikovatelné zlomky.

Literatura: WANKEL 1885; HAVELKOVÁ 1891; MAŠKA 1892, 121; ČERVINKA 1902, 150; 1939b, 110; POSPÍŠIL 1920, 14; SPROCKHOFF 1938, Taf. 88:7; FILIP 1936–37, 64–65, 119, obr. 69:2; 1939, 32, obr. 18:2; HRUBÝ 1950, tab. 67:3, 5–6; JANÁSEK – SKUTIL 1955, 278–279; BRUNN 1968; ŘÍHOVSKÝ 1979, 76–77, 80–81; 1982, 79–80; 1989, 32–34, 36, 39, 44–45, 56, 60, Taf. 65; 1992, 180, 183, 275; 1993, 34, 41–42; MALINOWSKI –

NOVOTNÁ 1982, 65–66; 77; NOVOTNÁ 1984, 49–50; BÉM et al. 2001, 37; SALAŠ 2005, 405–408, tab. 306B–314.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

Slavonín – viz 73. Olomouc-Slavonín

Staré Hradisko – viz 49. Malé Hradisko

100. Sudice – „Pod Lipníky“, okr. Blansko

Datace: B D–Ha B2

Kulturní kontext: Kultura středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Sídlištní nález.

Popis situace: V roce 2008 odevzdal P. Scherer kolekci nálezů ze sídlištní lokality.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 otevřený provlékací kroužek, ø 8 cm, v. 5 cm, inv. č. – (PANČÍKOVÁ, 2010, Abb. 39). **Tab. 19:16.**

Ostatní nálezy: Bronzové, železné, kamenné a kostěné artefakty, keramický inventář.

Literatura: PANČÍKOVÁ, 2010, Abb. 39.

Uložení: Muzeum regionu Boskovicka.

101. Šebetov 1, okr. Blansko

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 2013 byl detektorovou prospekci objeven depot uložený ve 4 koncentracích (4 depoty?), všechny byly cca 0,4 m hluboko. Dohromady čítal/y 214 artefaktů a jejich zlomků. Dvě koncentrace byly uloženy v jamkách.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová výrazně kuželkovitě profilovaná faléra zdobený 3 plastickými žebírky*, 1 provlékací poutko, původně 4 otvory po odlévání, 2 zapraveny, relikv koňského? chlupu/žíně rezavé barvy v patině, ø 8 cm, v. 6 cm, inv. č. A50253 (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 121:75). **Tab. 19:17.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 otevřený provlékací kroužek, stopy úderů, fragmentární, ø 6,5 cm, inv. č. A50284 (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 123:106). **Tab. 20:1.**

3. *Bronzová faléra zdobená 3 žlábký a středovým výčnělkem*, 1 provlékací poutko, 6 x 7 cm, inv. č. A50285 (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 123:107). **Tab. 20:2.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekery, kopí, meč, dláta, srpy, kladiva, slitky, neurčitelné fragmenty.

Literatura: MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, 146–183, obr. 104–129; SALAŠ – JARUŠKOVÁ 2017.

Uložení: Muzeum regionu Boskovicka v Boskovicích.

102. Štramberk 2 – „Kotouč“, okr. Nový Jičín

Datace: Ha B1

Kulturní kontext: Slezská fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1927 byl v kamenolomu v dnes již odtěžené poloze „Brdy“ nalezen A. Svobodou a E. Rýdelem depot uložený v hliněné nádobě.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra s knoflíkem ve středu zdobená 3 kružnicemi vybijených perliček po obvodu a 3 kružnicemi vybijených perliček ve středové části*, 1 provlékací poutko, \varnothing 13,6 cm, v. 1,9 cm, inv. č. 317/1927 (SALAŠ 2005, tab. 435:49, 486:1, 2). **Tab. 20:3.**
2. *Bronzová faléra s knoflíkem ve středu zdobená 3 kružnicemi vybijených perliček po obvodu a 3 kružnicemi vybijených perliček ve středové části*, 1 provlékací poutko, \varnothing 13,5 cm, v. 1,9 cm, inv. č. 318/1927 (SALAŠ 2005, tab. 435:50, 486:1, 2). **Tab. 20:4.**
3. *Bronzová ozdoba koňského postroje? ve tvaru dvou koncentrických kruhů zakončená t tyčinkou*, 2 ks, v. 7 cm, š. 5 cm, inv. č. – (SALAŠ 2005, tab. 435:47–48). **Tab. 20:5–6.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: nádoby, nákrčníky, kruhový šperk, závěsky, neklasifikovatelné zlomky.

Literatura: KNIES 1929, 16–17, obr. 9–13, 15:b, 16; SKUTIL 1935, 152–153, obr. 1-1, 157; JISL 1967, 21–23, tab. IV–V, obr. 4, 17; PODBORSKÝ 1967a, 9–11, 23, 25–26, 194, 197 obr. 2, 53, tab. V–X; 1970a, 30, 108, Taf. 8, 69:1–16, 75:1; NEKVASIL – PODBORSKÝ 1991, 4–6; SALAŠ 2005, 455–456, tab. 431–435.

Uložení: Muzeum Novojičínska Nový Jičín; soukromá sbírka J. Kryla v Hulíně.

103. Těšetice – „Hliník“, okr. Olomouc

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: V roce 1899 byl bývalé trati prozkoumán žárový hrob, tvoří součást rozsáhlejšího pohřebiště.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka plochá nezdobená*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, \varnothing 2,9 cm, v. 1,4 cm, inv. č. – (ČERVINKA 1902, tab. XXXII:15a–b). **Tab. 21:1.**
2. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, \varnothing 3 cm, inv. č. – (ČERVINKA 1902, tab. XXXII:16). **Tab. 21:2.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, brýlovitá ozdoba, keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1902, 205, tab. XXXII; GOTTWALD 1904, 77, obr. 13.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

104. Trnava, okr. Třebíč

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1954 byl při silnici směrem na Budišov nalezený depot, část z něj získalo muzeum Třebíč a část MUDr. V. Němeček. Bližší nálezové okolnosti nejsou známy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový stupňovitě profilovaný tutulovitý knoflík*, 2 ks, 1 provlékací kroužek, proraženy dva protilehlé otvory, \varnothing 2,6 a 1,9 cm, v. 1,5 a 1,3 cm, inv. č. 866–867 (SALAŠ 2005, tab. 279:45–46). **Tab. 21:3–4.**
2. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, fragment, \varnothing 4,6 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (SALAŠ 2005, tab. 279:51). **Tab. 21:5.**
3. *Bronzová provlékací kroužek z faléry*, 2 x 1 cm, inv. č. – (SALAŠ 2005, tab. 279:52). **Tab. 21:6.**
4. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 1 cm, v. 0,4 cm, inv. č. 870 (SALAŠ 2005, tab. 279:47). **Tab. 21:7.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, srpy, kruhový šperk, kroužkové řetízky, korálky, jehlice, závěsky, spirálovité trubičky, neklasifikovatelné zlomky, hliněné korálky.

Literatura: SKUTIL 1956; PODBORSKÝ 1960, 46–47; ŘÍHOVSKÝ 1979, 155; 1989, 65, 73, 102; 1992, 250; KOŠTUŘÍK – KOVÁRNÍK – MĚŘÍNSKÝ – OLIVA 1986, 106–108, 245, obr. 26:1–15, 27:1–8; SALAŠ 2005, 392–393, tab. 277B–279.

Uložení: Muzeum Vysočiny Třebíč; pozůstalost V. Němečka v Budišově.

105. Tršice, okr. Olomouc

Datace: B C2

Kulturní kontext: Středodunajská mohylová kultura.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Depot je bez bližších nálezových okolností.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, fragment, 2 x 1 cm, v. 0,8 cm, inv. č. 5767 (SALAŠ 2005, tab. 36A:21). **Tab. 21:8.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: náramky, jehlice, kroužky, drátěné zlomky.

Literatura: JAŠKOVÁ 1968, 85–88, obr. 2:1–9; ŘÍHOVSKÝ 1979, 40–41, 48, 79, 81; 1982, 71; DOHNAL 1988, 10; SALAŠ 2005, 281, tab. 35B–36A.

Uložení: Muzeum Komenského v Přerově.

Tučapy – viz 28. Holešov-Tučapy

106. Uherský Ostroh – „Předměstský les“, okr. Uherské Hradiště

Datace: B D–A1

Kulturní kontext: Velatická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: F. Benadík našel buď v roce 1933 nebo 1936 depot uložený v popelovité vrstvě v nádobě.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, fragment, ø 2,2 cm, inv. č. – (SALAŠ 2005, tab. 282:24). **Tab. 21:9.**
2. *Bronzová plechová puklička*, úchytky vytvořeny z podélných stran, deformovaná, ø 1,6 cm, inv. č. A203 (SALAŠ 2005, tab. 282:25). **Tab. 21:10.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerka, nože, dláta, srpy, kopí, jehlice, spirálovité trubičky, slitky, ingoty, výrobní odpad, neklasifikovatelné fragmenty.

Literatura: ČERVINKA 1939b, 108; ŘÍHOVSKÝ 1979, 155–156; 1989, 57, 93, 102; 1992, 250–251; HRUBÝ 1982, 112; DOHNAL 1988, 10; SALAŠ 2005, 394–396, tab. 282–284A.

Uložení: Masarykovo muzeum Veselí nad Moravou.

107. Uničov-Benkov – „pod Benkovským kopcem“, okr. Olomouc

Datace: Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Pod východním svahem Benkovského kopce na parcele č. 160 byl dne 7. 3. 2015 nalezen depot bronzových předmětů. Nálezce depot oznámil Národnímu památkovému ústavu, územní pracoviště Olomouc, jehož pracovníci provedli nejprve dohledání a povrchový sběr a následně detektorový průzkum. Depot ležel 0,5 m hluboko a byl uložen ve dvou do sebe vsazených bronzových nádobách. Na lokalitě se nachází sídliště a poblíž také pohřebiště. Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra se středovým výčnělkem, 2 provlékací kroužky, ø 7 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:11.*
2. *Bronzová faléra zdobená 3 kružnicemi žeber, středový otvor, ø 7 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:12.*
3. *Bronzová faléra nezdobená, 1 provlékací kroužek, ø 8 cm, v. 0,9 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:13.*
4. *Bronzová faléra nezdobená, 1 provlékací kroužek, ø 7,6 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:14.*
5. *Bronzová faléra nezdobená, 1 provlékací kroužek, ø 6,2 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:15.*
6. *Bronzová faléra nezdobená, 1 provlékací kroužek, ø 7 cm, v. 0,7 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:16.*
7. *Bronzová dvoustupňovitá faléra nezdobená, 1 provlékací kroužek, ø 2,7 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:17.*
8. *Bronzová faléra nezdobená, 1 provlékací kroužek, ø 4,5 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:18.*
9. *Bronzová faléra zdobená 3 kružnicemi žeber, 1 provlékací kroužek, ø 9,8 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:19.*
10. *Bronzová faléra zdobená žlábkem, 2 provlékací kroužky, ø 6,2 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:19.*
11. *Bronzová ozdoba ve tvaru prstenu s rozšířenou ploškou, 2,2 x 2,6 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). Tab. 21:21.*

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: 2 nádoby.

Literatura: SCHIRMEISEN 1935, 103–104; 1.–11. nepublikováno, poskytl P. Šlězár.

Uložení: Národní památkový ústav, územní pracoviště Olomouc.

108. Uničov-Dolní Sukolom, okr. Olomouc

Datace: Ha A1/2

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Dříve jen Dolní Sukolom. V roce 1909 při odkopávání svahu na rozhraní katastrů Dolní a Horní Sukolomi (původní parcela č. 467/1) objeven depot v zemnici? v drobné prohlubni. Část původního celku ztracena.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová puklička se dvěma otvory*, poškozená, ø 3,8 cm, inv. č. 5182 (SALAŠ 2005, tab. 108A:59). **Tab. 22:1.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: sekerky, nože, pilky, srpy, kopí, náramky, kruhový šperk, plechové pásy, slitky, spirálovité růžice, tyčinky.

Literatura: SCHIRMEISEN 1931, 113, 115–116, 117, Abb. 4:1–3, 5; 1943, 130, Taf. VII; ČERVINKA 1939b, 112; TRŇÁČKOVÁ 1963, 83; 1965; ŘÍHOVSKÝ 1972, 39–40; 1989, 28–31, 33, 35, 56, 71, 79, 85, 91–92, 98, Taf. 63–64A; 1992; SALAŠ 2005, 315–316, tab. 103B–108A.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (inv. č. A5147–5210).

109. Určice H24 – „Hájové“, okr. Prostějov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Na bývalém poli V. Rolného prozkoumal v roce 1931 A. Gottwald 6 hrobů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékací kroužek, ø 5,6 cm, inv. č. – (GOTTWALD 1932, obr. 4:5). **Tab. 22:2.**

Ostatní nálezy: Osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: GOTTWALD 1932, 12–13, obr. 4.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

110. Určice H25 – „Hájové“, okr. Prostějov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 102. Určice H24 – „Hájové“, okr. Prostějov.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 1,2 cm, inv. č. – (GOTTWALD 1932, obr. 4:1). **Tab. 22:3.**

Ostatní nálezy: Bronzový inventář: trubička ze stočeného drátu, jehlice, neidentifikovatelné artefakty, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: GOTTWALD 1932, 12–13, obr. 4.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

111. Určice H26 – „Hájové“, okr. Prostějov

Datace: B D–Ha A1

Kulturní kontext: Lužická fáze kultury lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 102. Určice H24 – „Hájové“, okr. Prostějov.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 1,6 cm, inv. č. – (GOTTWALD 1932, obr. 4:2). **Tab. 22:4.**

Ostatní nálezy: Bronzový inventář: bronzové brýlovité závěsky, trubička ze stočeného drátu, jehlice, keramický inventář.

Literatura: GOTTWALD 1932, 12–13, obr. 4.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

112. Velké Opatovice, okr. Blansko

Datace: B D–Ha B

Kulturní kontext: Kultura lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: V roce 2011 byla detektorovou prospekci zjištěna faléra v hloubce cca 0,1 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra zdobená 4 propojenými spirálami, 4 koncentrickými kroužky okolo provlékacích otvorů a 5 kružnicemi po obvodu, 2 středové a 4 okrajové otvory k provlečení*, \varnothing 13,5 cm, inv. č. – (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 157:3).

Tab. 22:5.

Ostatní nálezy: –

Literatura: MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, 207, obr. 157:3.

Uložení: ?

113. Velké Opatovice 3, okr. Blansko

Datace: B D–Ha B

Kulturní kontext: Kultura lužických popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 2015 byl detektorovou prospekci objeven depot 5 bronzových předmětů ve 3 koncentracích v hloubce 30–35 cm.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra zdobená rytým kruhem*, 1 provlékácí kroužek, \varnothing 8 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK, obr. 150:1). **Tab. 22:6.**
2. *Bronzová faléra zdobená žlábkem*, 1 otevřený provlékácí kroužek, stopy úderů, fragmentární, \varnothing 9 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 150:2). **Tab. 22:7.**
3. *Bronzová faléra zdobená 3 žlábkami a středovým výčnělkem*, fragment, 1 provlékácí kroužek, \varnothing 7 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK, obr. 150:3). **Tab. 23:1.**
4. *Bronzová faléra zdobená 3 žlábkami a středovým výčnělkem*, fragment, 1 provlékácí kroužek, \varnothing 8 cm, v. 0,8 cm, inv. č. – (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 150:4). **Tab. 23:2.**
5. *Bronzová plechová puklička se dvěma otvory*, \varnothing 8 cm, v. 1,3 cm, inv. č. – (MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, obr. 150:5). **Tab. 23:3.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: MALACH – ŠTROF – HLOŽEK 2016, 204–205, obr. 150; SALAŠ – JARUŠKOVÁ 2017.

Uložení: ?

114. Zastávka – „Skalka“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha B1

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: V roce 1924 objevil A. Pokorný při výstavbě rodinného domu v dnes již neexistující trati „Skalka“ depot, který posléze zajistil a dohledával K. Schirmeisen.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra se středovým knoflíkem zdobená pěti kružnicemi žlábků*, 1 provlékácí kroužek, fragment, \varnothing 17,5 cm, v. 2,2 cm, inv. č. 64404 (SALAŠ 2005, tab. 471:29). **Tab. 23:4.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: nákrčníky, kruhový šperk, spirálovitý šperk, vlasové ozdoby, spirálky.

Literatura: SCHIRMEISEN 1925; SKUTIL 1947b, 131; BRUNN 1968, 99, 101, 105, 109, 112, 122, 134, 197, 247, 275, 281, 304, Abb. 13:58; PODBORSKÝ 1970a, 31, 135, 139, 144–145, Taf. 14; SALAŠ 2005, 468–470, tab. 466–471.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno (inv. č. 64 390–414).

115. Znojmo-Oblekovice H12 – „ul. Evropská“, okr. Znojmo

Datace: Ha B

Kulturní kontext: Podolská fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Při výzkumu pohřebiště v Oblekovicích v letech 1958–63 prozkoumal J.

Říhovský z Archeologického ústavu Akademie věd České republiky Brno řadu hrobů. H12 měl průměr 70 cm.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra nezdobená*, 1 provlékač kroužek, ø 2 cm, inv. č. 1104C-12d/59 (ŘÍHOVSKÝ 1968, Taf. V:12d). **Tab. 23:5.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty: jehlice, hrot, plech, keramický inventář.

Literatura: ŘÍHOVSKÝ 1968, 11, Taf. XXVII:4, V:12a–j.

Uložení: Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

Žádlovice – viz 47. Loštice-Žádlovice

Žárovice-Hamry – viz 80. Plumlov-Žárovice-Hamry

13.2 Doba halštatská

116. Běhařovice-Stupešice – „Nivy“, okr. Znojmo

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Sídlištní nález.

Popis situace: Dříve jen Stupešice. Nález pochází z povrchového průzkumu, bližší nálezové okolnosti neznámy. Spolu s dalšími předměty bylo uloženo ve sbírce J. Palliardiho.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, polovina, 1 postranní kroužek, d. udítka 7 cm, \emptyset průřezu 1 cm, \emptyset kroužku 4,5 cm, inv. č. – (PODBORSKÝ 1970b, obr. 37:27). **Tab. 24:1.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál.

Literatura: PODBORSKÝ 1970b, obr. 37; 1972, 46; MÍROVÁ 2017, 120.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

Biskupství – viz 154. Náměšť na Hané-Biskupství

117. Blatec – „Kocanda“, okr. Olomouc

Datace: Ha D2

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Depot.

Popis situace: Depot v sídlištním objektu byl objeven v blatecké cihelně v roce 1932.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné kování náboje kola*, \emptyset 14 cm, \emptyset středového otvoru 6 cm, inv. č. – (PARE 1992, Fig. 155:4). **Tab. 24:2.**

Ostatní nálezy: 2 kulovité železné ingoty, železný pásek, keramický střep.

Literatura: SKUTIL 1947b, 141; NEKVASIL 1974, 301–302; PARE 1992, 115, Fig. 155:4; MÍROVÁ – GOLEC 2018, 58, 96, Fig. 18; GOLEC – FOJTÍK – RYBÁŘOVÁ 2019, 46, 50, obr. 4.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

118. Bošovice H2 – „U dvou závor“, okr. Vyškov

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Žárový hrob (pravděpodobně muž).

Popis situace: 2 mohyly neznámé velikosti prozkoumané v letech 1931–32 obsahovaly 2 žárové pohřby (H1 a H2). H2 spadá do kategorie hrobů vyšší střední vrstvy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzové dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 2 postranní kroužky, d. 14 cm, d. udítka 7 cm, \emptyset udítka 1 cm, průřez udítka kruhový, \emptyset kroužků 4 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. Pa 1716/38 (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 93:1). **Tab. 24:3.**

2. *Bronzové dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 1 postranní kroužek, d. 16 cm, d. udítka 8 cm, ø udítka 1 cm, průřez udítka kruhový, ø kroužku 4,3 cm, průřez kroužku kruhový, inv. č. Pa 1710/38 (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 93:2). **Tab. 24:4.**
3. *Bronzová polokulovitá průvlečka s otevřeným provlékacím kruhem*, 4 ks, v. 1,6 cm, ø hlavice 1,7 cm, inv. č. Pa 1717/38–1720/38 (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 92:5–8). **Tab. 24:5–8.**
4. *Bronzový nýtek*, d. 1,1 cm, inv. č. – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 93:8). **Tab. 24:9.**
5. *Bronzový kroužek*, 5 ks, ø 3–3,2 cm, průřez čtvercový (2 ks) a šestiúhelníkový (3 ks), inv. č. Pa 1711/38–17–15/38 (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 93:3–7). **Tab. 24:10–14.**

Ostatní nálezy: 2 fragmenty železného nože, železné kopí, keramický inventář.

Literatura: ŠOLLE 1955, 123, Abb. 12:7–10; PODBORSKÝ 1996, 24, Taf. 10:2; PODBORSKÝ 1974, 392; STEGMANN-RAJTÁR 1992a, 46, Taf. 92–93; MÍROVÁ 2017, 88.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

119. Bratčice – „Mělčanská“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha D1

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (muž) a neurčený přídavný žárový pohřeb v bronzové situle.

Popis situace: V roce 1996 prozkoumal P. Kos komorový hrob o velikosti 5,3 x 4,6 m s nemovitými parametry a inventářem dosahujícím nejvyšší společenské vrstvy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železná svorka loukotí kol vozu*, tvořená 2 destičkami spojenými 2 nýtky, 2 ks, v. 1,4 cm, š. 2,5 cm, inv. č. 90/96-100/28, 29 (GOLEC 2005, tab. 68:26; KOS 2014, obr. 209) **Tab. 24:15–16.**

Ostatní nálezy: Bronzová talířovitá mísa, bronzový šálek, bronzová naběračka, bronzová situla s přídavným žárovým pohřbem, železný rožeň, železná ataše dřevěné nádobky ve tvaru býčí hlavy, železný hrot kopí, železný nůž, součásti opasku: tři kruhy s háčky ukončenými nýty, kroužek, rozsáhlý keramický inventář, kosti zvířat.

Literatura: KOS 1995–96; 1996; BÁLEK – KOS 2000, 130–131; ŠTROF 2000, 42; PODBORSKÝ 2003, 167–170, 173–175; GOLEC 2005, 93–140; KOS 1996; 2014, 21–39; MÍROVÁ 2017, 89.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

120. Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“, okr. Brno-město

Datace: Ha C2a

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (žena a muž).

Popis situace: V roce 1925 prozkoumal I. L. Červinka mohyly vysokou 2 m s náspem o \varnothing 70 m. Skrývala se v ní hrobová komora s výdřevou, 5,25 x 5,3 m. Na dně ležela kostra muže, cca 0,6 m nade dnem kostra ženy. Hrob dosahuje nemovitými parametry i inventářem nejvyšší společenské vrstvy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný roubík s oválným středovým otvorem*, 2 knoflíky na konci, d. 8,6 cm, průřez kruhový, otvor 1,5 x 0,6 cm, inv. č. 552 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 11:2). **Tab. 24:17.**
2. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 2 postranní kroužky, 2 omegovitě svorky (fragments), d. 20 cm, d. udítka 10 cm, \varnothing udítka 0,8 cm, průřez udítka kruhový, \varnothing kroužků 5 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 549 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 12:1). **Tab. 25:1.**
3. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 2 postranní kroužky, 1 omegovitá svorka (fragment), d. 16 cm, d. udítka 8 cm, \varnothing udítka 0,8 cm, průřez udítka kruhový, \varnothing kroužků 4,5 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 550 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 12:2). **Tab. 25:2.**
4. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 2 postranní kroužky, 2 omegovitě svorky (fragments), d. 19 cm, d. udítka 9,5 cm, \varnothing udítka 0,7 cm, průřez udítka kruhový, \varnothing kroužků 5 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 551 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 12:3). **Tab. 25:3.**
5. *Bronzový knoflík s pohárkovitým ukončením*, v. 2,9 cm, \varnothing plošky 2,5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 14:1). **Tab. 24:18.**
6. *Bronzový knoflík s polokulovitou hlavicí*, 9 ks, v. cca 1,5 cm, \varnothing hlavice 1,1–1,4 cm, inv. č. 585, 587–589, 605–609 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 18:4a–12b). **Tab. 24:29–39.**
7. *Bronzový knoflík s polokulovitou hlavicí*, perforace, \varnothing 2,2 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 18:14). **Tab. 27:40.**

8. *Bronzová průvlečka se dvěma na sebe nasedajícími kroužky*, 1 kroužek širší válcovitý a 1 tenký, 11 ks, v. 1,8–2 cm ø kroužků 1–1,2 cm, inv. č. 590–600 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 14:2–12). **Tab. 24:19–28.**
9. *Bronzová průvlečka se dvěma na sebe nasedajícími kroužky*, 15 fragmentů, s kroužky, v. 0,5–1,5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 14:13–27).
10. *Bronzová puklička*, 15 ks, ø 1–1,5 cm, inv. č. 609–612, 629, 631, zbytek – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, tab. 19:1–15). **Tab. 24:41–55.**

Ostatní nálezy: Železný meč, železné kopí, železné nože (3 ks), bronzová vytepávaná mísa s perličkovitě vybiřeným okrajem (2 ks), bronzová koule s provrtem, bronzová jehlice s jantarovou hlavicí (2 ks), bronzová náušnice/záušnice, zlatá náušnice/záušnice, bronzový náramek, jantarový kroužek, keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1925a; ČERVINKA 1925b; 1948a; STEGMANN-RAJTÁR 1992a, 9–10; ČIŽMÁŘOVÁ – HOLUBOVÁ 2011, 353–356; MÍROVÁ 2017; MÍROVÁ – GOLEC 2018.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

121. Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město

Datace: Ha C2a

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (muž).

Popis situace: Mohyla vzdálená cca 25 m od mohyly 1. Výzkum probíhal pod vedením I. L. Červinky roku 1925. Mohyla byla vysoká 1 m a násep dosahoval ø 70 m. Uvnitř se nacházela hrobová komora s výdřevou o velikosti cca 5 x 5 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný ráfek kola vozu*, 7 fragmentů, d. 2–5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:30,32–37). **Tab. 24:57–63.**
2. *Železný hřeb z kola vozu*, d. 5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:31). **Tab. 24:56.**
3. *Bronzový vodící kroužek?*, fragment, v. 2,8 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 16:13). **Tab. 26:19.**
4. *Dřevem obalený nýtek z vozu či jha*, d. 1,6 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:54). **Tab. 24:64.**
5. *Železný hřebík ze jha*, 27 ks, d. 1–2 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:1–27). **Tab. 26:1–18.**

6. *Železný fragment*, otisk textilu, d. 4 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 25:3).
7. *Železný fragment*, d. 5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 25:4).
8. *Železný fragment*, 6 ks, d. 2–5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 25:1–2,5–6,11,89).
9. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 1 postranní kroužek, 1 omegovitá svorka, 2 drobné postranní kroužky, d. 17 cm, d. udítka 8,5 cm, \varnothing udítka 0,8 cm, průřez udítka kruhový, \varnothing kroužků 5,5 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 553 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 13:1). **Tab. 26:20.**
10. *Železné udidlo dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, omegovité svorky, ztraceno, d. cca 27 cm, inv. č. 555 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 13:2). **Tab. 26:21.**
11. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 2 postranní kroužky, 1 pečetičkovitá svorka, d. 16 cm, d. udítka 8 cm, \varnothing udítka cca 1 cm, průřez udítka kruhový, \varnothing kroužků cca 5 cm, průřez kroužků kruhový, ztraceno, inv. č. 554 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 13:3–4). **Tab. 26:22.**
12. *Železný kroužek z udidla*, 6 ks, jeden s částí tyčinky, min. z 3 celých udidel, \varnothing 3–5 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 548, 561 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 13:5–7). **Tab. 26:23–27.**
13. *Bronzový tutulovitý knoflík*, 2 fragmenty, s křížovitým provlékacím kroužkem, d. 1,8 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:43,45).
14. *Bronzový knoflík s polokulovitou hlavicí*, 5 ks, \varnothing 1–2,2 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:26–30). **Tab. 26:28–30,23–33.**
15. *Bronzový knoflík s polokulovitou hlavicí*, na koženém řemínku, \varnothing . 1,8 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 18:13). **Tab. 26:31.**
16. *Bronzová puklička*, \varnothing 1 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:31). **Tab. 26:34.**
17. *Železný kroužek*, 5 ks, fragmenty, \varnothing 1–2,5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:38–42).
18. *Železný řetěz*, z 2 kroužků, \varnothing 5 cm, d. 9 cm, inv. č. 547 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:28). **Tab. 26:35.**
19. *Bronzový řetízek*, ze 3 kroužků, \varnothing 2,4 cm, d. 5,5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:74). **Tab. 26:36.**
20. *Bronzový kroužek*, 2 ks, \varnothing 2 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:72–73). **Tab. 26:37–38.**

21. *Bronzový kroužek*, 9 fragmentů, d. 1,2–4 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:62–71). **Tab. 26:39.**

22. *Kožený řemínek*, 23 ks, s otisky průvleček, d. 1,6–9 cm, ø cca 1 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:1–21,23–24). **Tab. 26:40–51.**

Ostatní nálezy: Železné kopí (2 ks), železný nůž (2 ks), železný rožeň (3 ks), bronzová vytepávaná mísa s perličkovitě vybějeným okrajem (2 ks), bronzová naběračka s pákovitou rukojetí, bronzová jehlice s jantarovou hlavicí, skleněný fragment (3 ks), keramický picí roh, keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1925a; ČERVINKA 1925b; 1948a; STEGMANN-RAJTÁR 1992a, 9–10; ČIŽMÁŘOVÁ – HOLUBOVÁ 2011, 353–356; MÍROVÁ 2017; MÍROVÁ – GOLEC 2018.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

122. Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob – H1 nebo H2.

Popis situace: Při vyzvedávání a inventarizaci došlo ke smíchání inventáře obou hrobů a u některých předmětů se nepodařilo určit, do kterého kontextu je lze řadit.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný ráfek kola*, 24 ks, reliкty dřeva, d. 1–9 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:41–44, 25:7–15, 78–88,90). **Tab. 26:52–57.**
2. *Železný fragment*, 68 ks, reliкty dřeva, d. 1–9 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 25:16–77,89,91–95).
3. *Bronzové zakončení oje/ozdobné kování náboje kol se železnou intarzií ve tvaru slunce*, ø 6,2 cm, ø vnitřního otvoru 4 cm, průřez plochý, inv. č. – (ČIŽMÁŘOVÁ – HOLUBOVÁ 2011, obr. 131:9; MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 20:33). **Tab. 26:58.**
4. *Kožený fragment*, s pleteným řemínkem, š. 5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:50). **Tab. 26:59.**
5. *Dřevěný fragment*, 15 ks, reliкty kůže a otisky tkaniny, d. 2–7 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:41–49,51–53,55–57). **Tab. 26:60.**
6. *Kožený kroužek*, zabarvení od bronzu, ø 1,8 cm, inv. č. 608 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:22). **Tab. 27:13.**
7. *Dřevěný nýtek*, reliкт bronzu, d. 2,6 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 21:44).

8. *Bronzový tutulovitý knoflík s jedním provlékacím kroužkem*, 12 ks, ø 2,6–3,5 cm, inv. č. 601–607, zbytek – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 15:1–13). **Tab. 27:1–12.**
9. *Bronzový knoflík*, 6 fragmentů, d. 1–2 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:32–37).
10. *Bronzová tutulovitá průvlečka s křížovitým provlékacím kroužkem*, 4 ks, s koženým řemínkem, ø 3–4 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 16:1–3,10–11). **Tab. 27:14–17.**
11. *Bronzová otevřená průvlečka s pěti trny s křížovitým provlékacím kroužkem*, 5 ks, otevřený, ø 3 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 16:5–9). **Tab. 27:18–22.**
12. *Bronzová křížová průvlečka*, š. 2,8 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 17:1). **Tab. 27:23.**
13. *Bronzová křížová průvlečka*, 3 ks, š. 3,5 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 17:3–5). **Tab. 27:24–26.**
14. *Bronzová rourkovitá ozdoba postroje s nýtkem*, 2 ks, ztraceno, v. cca 1,5 cm, ø cca 1,1 cm, inv. č. 561–562 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 16:14–15). **Tab. 27:27–28.**
15. *Bronzová rourkovitá trubkovitě se zužující ozdoba postroje*, v. 2,3 cm, ø 1 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 16:12). **Tab. 27:29.**
16. *Bronzový kroužek*, 19 ks, 1 ks s koženým řemínkem, ø 2–4,6 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 20:2–20). **Tab. 27:30–33.**
17. *Bronzový kroužek*, 12 ks, ø 1,3–1,7 cm, průřez různý, inv. č. 563–570, zbytek – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 20:21–32). **Tab. 27:34.**
18. *Bronzový kroužek*, 3 fragmenty, s kůží, d. 1–2,7 cm, inv. č. – (MÍROVÁ – GOLEC 2018, Fig. 24:38–40).

Ostatní nálezy: Bronzová jehlice s vícenásobnou hlavicí (2 ks), bronzová hlavice jehlice asi s vícenásobnou hlavicí, bronzová část jehlice bronzová koule s provrtem (6 ks), kamenný brousek, rohovecový ústěp, keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1925a; ČERVINKA 1925b; 1948a, 13–18; STEGMANN-RAJTÁR 1992a, 10; ČIŽMÁŘOVÁ – HOLUBOVÁ 2011, 353–356; MÍROVÁ 2017; MÍROVÁ – GOLEC 2018.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

123. Brno-Holásky H3 – „U Tuřan“, okr. Brno-město

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Hrob.

Popis situace: Mohylový násyp o \varnothing 70 m. Hrob byl prozkoumán v roce 1934 M.

Chleborádem, bližší okolnosti nezjištěny. Vykraden patrně již v pravěku.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový roubík s obdélným středovým otvorem*, 2 knoflíky na konci, výzdoba ve tvaru X, 4 ryté pásy na každé straně blíže knoflíku, knoflíky zdobené šikmým rýžkováním, d. 6 cm, průřez kruhový, otvor 1 x 0,6 cm, přír. č. 6238/38 (MÍROVÁ – GOLEC 2018, tab. 26:4; STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 4:7). **Tab. 28:1.**
2. *Bronzový kroužek*, \varnothing 1,7 cm, průřez šestiúhelníkový, přír. č. 6238/38 (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 4:6). **Tab. 28:2.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1948a; STEGMANN-RAJTÁR 1992a, 11; ČIŽMÁŘOVÁ – HOLUBOVÁ 2011, 353–356; MÍROVÁ 2017; MÍROVÁ – GOLEC 2018.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

124. Brno-Horní Heršpice H3 – „ul. Kšírova“, okr. Brno-město

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (muž).

Popis situace: V roce 1987 prozkoumaly J. Čižmářová a K. Geislerová horákovské pohřebiště s hroby všech vrstev společnosti. Komorový hrob H3 měl velikost 6,3 x 4,65 m, S–J orientaci, srubovou konstrukci a kúlové jamky, jež byly patrně součástí domu mrtvého. Přítomen je sekundární zásah. Vzhledem k připravované publikaci není uveden kompletní inventář.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlánekové udidlo*, 3 ks.
2. *Bronzový tutulovitý knoflík*, min. 2 ks.
3. *Bronzová průvlečka*, min. 2 ks.
4. Další ozdoby koňského postroje, min 2 ks.

Ostatní nálezy: Železný meč, železný nůž, keramický inventář, osteologický materiál (prase).

Literatura: ČIŽMÁŘOVÁ – GEISLEROVÁ 1987; GOLEC 2005, tab. 228; ČIŽMÁŘOVÁ – HOLUBOVÁ 2011.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

125. Brno-Obřany – „Na Domovních“, okr. Brno-město

Datace: Ha C1

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Sídlištní nález.

Popis situace: Ze sídlištního objektu z prostoru hradiska pochází figurka koníčka, bližší nálezové okolnosti neznámé.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Keramická figurka koně*, torzo, v. 1,8 cm, d. 2,6 cm, inv. č. 595107 (foto: Z. Mírová).

Tab. 28:3.

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál.

Literatura: SALAŠ – STUHLÍK 2011, 304.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

126. Brno-Obřany obj. LII – „Na Domovních“, okr. Brno-město

Datace: Ha C1

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Sídlištní objekt.

Popis situace: V roce 1934 prozkoumal F. Adámek část časně halštatského hradiska. Nález pochází ze sídlištního objektu obdélníkového tvaru o velikosti 3 x 4 m, uvnitř se nacházela popelovitá výplň a přepálená mazanice s otisky prutů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Keramická figurka koně*, torzo, v. 3 cm, v. d. 5,3 cm, inv. č. – (ADÁMEK 1961, tab. XXXI:3, foto: Z. Mírová). **Tab. 28:4.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář, část keramického hvězdicovitého závěsku, rohový ústěp.

Literatura: HLADÍK 1898; ADÁMEK 1961, 51; MÍROVÁ 2017, 95–97.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

127. Brno-Obřany obj. LXIII – „Na Domovních“, okr. Brno-město

Datace: Ha C1

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Sídlištní objekt.

Popis situace: V roce 1934 prozkoumal F. Adámek část časně halštatského hradiska. Nález pochází ze sídlištního objektu kruhového tvaru, šlo o mísovitou jámu o ø 2 m, hloubka 0,3 m, výplň černý popel a kousky mazanice.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Keramická figurka koně*, torzo, v. 4,3 cm, d. 5,8 cm, inv. č. 80529 (SALAŠ – STUHLÍK 2011, obr. 103:2; foto: Z. Mírová). **Tab. 28:5.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář, osteologický materiál.

Literatura: HLADÍK 1898; ADÁMEK 1961, 56; MÍROVÁ 2017, 95–97.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

128. Brno-Obřany – „V Širokých“, okr. Brno-město

Datace: Ha D3

Kulturní kontext: Pozdní doba halštatská na Brněnsku (bývalá horákovská skupina).

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Nález spony pochází z neznámého hrobu na pohřebišti.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní spona s koníčkem*, zachována cca polovina, v. 3 cm, d. 2,2 cm, (ČIŽMÁŘ 2004c, obr. 1:2, ADÁMEK 1961, tab. CXXIII:14). **Tab. 28:6.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ŘÍHOVSKÝ 1993, 113, Taf. 16:188; ADÁMEK 1961, 56, tab. CXXIII:14; ČIŽMÁŘ 2004b, 365–372.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

129. Brno-Obřany H6 – „V Širokých“, okr. Brno-město

Datace: Ha C1

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Hrob.

Popis situace: Rozoráný hrob mísovitého tvaru hluboký 0,5 m prozkoumal A. Srba v roce 1885.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová figurka koně*, v. 7,3 cm, d. 9,3 cm, stylizovaná (foto: Z. Mírová). **Tab. 28:7.**

Ostatní nálezy: Bronzová jehlice se třemi vývalky, zlomek bronzového náramku, keramický inventář.

Literatura: ADÁMEK 1961, 83; MÍROVÁ 2017, 95–97.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

130. Brno-Obřany H140 – „V Širokých“, okr. Brno-město

Datace: Ha C1a

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Bohatý žárový hrob kruhového mísovitého tvaru o \varnothing 1,8 m hluboký 0,6 m obsahoval pravděpodobně 2 pohřby.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová knoflík s polokulovitou hlavicí*, 3 ks, \varnothing 2 cm, V. 1 CM, inv. č. – (ADÁMEK 1961, tab. CXXXIX:11, foto: Z. Mírová). **Tab. 28:8–10.**
2. *Koňský zub.*

Ostatní nálezy: Bronzový nákrčník, jehlice, 2 prsteny, kroužky, železná nůž, spona, keramický inventář.

Literatura: ADÁMEK 1961, 91, tab. CXXXIX.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

131. Brno-Obřany H169 – „V Širokých“, okr. Brno-město

Datace: Ha C1a

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Žárový hrob (muž).

Popis situace: Hrob prozkoumali F. Adámek, B. a L. Kučerovi v roce 1932. Jáma \varnothing 1,8 m byla hluboká 0,75 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová postranice udidla?*, uvnitř jediného otvoru nýtek, d. 13 cm, inv. č. – (SALAŠ – STUHLÍK 2011, obr. 106:2; ADÁMEK 1961, tab. CXXXIII:4). **Tab. 28:11.**

Ostatní nálezy: Zlatý svitek, železný meč, železné kopí, železná sekera, železný nož, bronzové ploutvovité nákončí pochvy meče, kamenná brousek, kamenná industrie, keramický inventář.

Literatura: ADÁMEK 1961, 95–96, obr. 99, tab. CXXXII–CXXXIII; PARE 1992, 350; SALAŠ 1993, obr. 200.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno (nepodařilo se dohledat).

132. Břeclav – „Žleby“, okr. Břeclav

Datace: Ha C–D

Kulturní kontext: Kalenderberská skupina.

Nálezový kontext: Sídlištní nález.

Popis situace: V rámci záchranného archeologického výzkumu č. 503/40-60 prozkoumali F. Trampota z Regionálního muzea v Mikulově a L. Kalčík z Městského muzea a galerie

v Břeclavi sídliště z doby halštatské a laténské. Prozkoumáno bylo celkem 8 sídlištních objektů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový polokulovitý knoflík*, v. 0,8 cm, ø 0,8 cm, inv. č. A-16811 (foto: Z. Mírová). **Tab. 28:12.**

Ostatní nálezy: Železné a bronzové artefakty, sklo, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: DRESLEROVÁ – TRAMPOTA 2016, 237; 1. – nepublikováno, poskytl L. Kalčík.

Uložení: Městské muzeum a galerie Břeclav.

Býčí skála – 136. – 138. Habrůvka – „Býčí skála“

133. Čechy pod Kosířem – „Havířovy díry“, okr. Prostějov

Datace: Ha C1

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Ojedinelý nález.

Popis situace: Nález byl získán detektorovou prospekci a předán P. Fojtíkovi z Ústavu archeologické památkové péče Brno, územní pracoviště Prostějov.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový roubík s obdélným středovým otvorem a knoflíkem na konci*, větší polovina, š. 1,5 cm, d. 7,5 cm, ø 0,7 cm, otvor 2 x 1,5 cm, průřez kruhový, inv. č. 291 654 (kresba: J. Molčíková, foto: Z. Mírová). **Tab. 28:13.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl P. Fojtík.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

134. Dobelice – „zahrada domu č. 67, č. parcely 107/1“, okr. Znojmo

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Hrob (žárový?).

Popis situace: J. Kaufmann, hrobová jáma: šířka 0,75 m široký, hloubka 0,6 m, přikrytý 2 plochými kameny připomínajícími střechu

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzové dvoučlánekové udidlo s tordovanými udítky a plastickou rýhou*, 2 postranní kroužky, d. 14 cm, d. udítka 7 cm, ø udítka 0,85 cm, průřez udítka čtvercový, ø

kroužků 3,5 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 1529 (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 100:2). **Tab. 28:14.**

2. *Bronzové dvoučlánkové udidlo s tordovanými udítky*, 1 postranní kroužek, d. 14 cm, d. udítka 7 cm, \varnothing udítka 0,85 cm, průřez udítka kruhový, \varnothing kroužků 3,5 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 1528 (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 100:3). **Tab. 28:15.**
3. *Bronzový polokulovitý knoflík*, v. 1,4 cm, \varnothing 1,7 cm, inv. č. 1530 (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 100:1). **Tab. 28:16.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář.

Literatura: STEGMANN-RÁJTÁR 1992, 50; MÍROVÁ 2017, 98.

Uložení: Městské muzeum a galerie Knížecí dům Moravský Krumlov.

135. Dobřčice – „Kamenec“, okr. Přerov

Datace: Ha D1

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: I. L. Červinka popisuje komorový žárový hrob pravděpodobně pod mohylou, prozkoumán v místní šterkovně? v roce 1910.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlánkové udidlo s hladkými udítky*, 1 postranní kroužek, 1 rombická postranní ozdoba, d. 16 cm, d. udítka 8 cm, \varnothing udítka 0,85 cm, průřez udítka čtvercový, \varnothing kroužku cca 4 cm, průřez kroužků kruhový, postranní ozdoba š. cca 3 cm, d. cca 15 cm, inv. č. – (DRECHSLER 2010, obr. na str. 73). **Tab. 28:17.**
2. *Bronzová? rourkovitá trubkovitě se zužující ozdoba koňského postroje*, v. cca 2,5 cm, inv. č. – (DRECHSLER 2010, obr. na str. 73). **Tab. 28:18.**
3. *Kostěný picí roh*, s rytinou vozu se zápražem, š. 5 cm, d. 16,5 cm, inv. č. – (DRECHSLER 2010, obr. na str. 73). **Tab. 28:19.**

Ostatní nálezy: Kopí, pásová zápona, kování picího rohu, 2 bronzové náramky, keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1938; PODBORSKÝ 1993, 382; NEKVASIL 1961, 46; DRECHSLER 2010, 73; MÍROVÁ 2017, 99.

Uložení: Muzeum Komenského v Přerově, Moravské zemské muzeum Brno.

136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko

Datace: Ha D1–D2a

Kulturní kontext: Horákovská / platěnická skupina.

Nálezový kontext: Depot/y ve svatyni.

Popis situace: V roce 1872 prozkoumal H. Wankel Předsiň jeskyně Býčí skála v Moravském krase. Nalezl zde doposud nejbohatší nálezový celek doby halštatské na území nynější České republiky. V průběhu téměř sto padesáti let bylo na místo nahlíženo mnoha způsoby. V současné době je Předsiň považována za polyfunkční místo se třemi základními rolemi: kovárna, pohřební místo, svatyně. Pohřby nejvýše sociálně postavených jedinců pravděpodobně náležejí horákovské skupině. Deponované předměty označované jako kontext 6 pak náleží jak horákovské, tak platěnické skupině. 1 ks faléry byl nalezen při organizované detektorové prospekci v roce 2018 vedené M. Golcem a M. Novákem.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzové plechové kování korby vozu*, 52 ks, zdobená rytou a plastickou výzdobou, 1 ks s hřeby, d. 1,3–29,5 cm, inv. č. NHM: 1152/1, 1153, 1153/2,4,9,13–18,24, 1154, 1154/3, 1154/7, 11585, 11591, 11593, 11596, 11602, 11606, 11633/1–2, 11633, 11634, 11647, 11654, 11654/7, 11617, 11783, 12575, 13349, 64275–64276, 64279; MZM: – (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 42; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 29:1–21, 30:1–17.**
2. *Bronzové kování korby vozu*, s ornamenty (motivem svastiky, sluncí, kosočtverce, písmene H, hybridními zvířaty), fragmenty, š. 11 cm, d. 68 cm, inv. č. NHM: 11597, 11641/2 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 97:3; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 31:1.**
3. *Bronzové kulovité rohové kování korby vozu*, š. destičky 8,6 x 9,5 cm, ø 6,6 a 8,1 cm, v. 5,2 cm, inv. č. NHM: 11610/1 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 97:1) **Tab. 30:18.**
4. *Železné kování korby vozu*, krycí, s hřebíkem, d. 10 cm, inv. č. MZM: 11018 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 97:2). **Tab. 30:19.**
5. *Železný tyčinkovitý sloupek z korby vozu s parohovou objímkou zdobenou soustřednými kruhy*, v. 6,5 cm, š. 0,8 cm, inv. č. NHM: 11776 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 50:445; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 31:2.**
6. *Bronzové kování loukotí kola*, 25 ks, zdobená plastickými žebry, ø 3,7–4,1 cm, inv. č. NHM: 11638/3,8, 11639/1–8,10–16, 11641/2, 77787, MZM: 11022–11023, 11025, 11027, 13350, 13353, 13355, 64270, 64271–64274 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 87:1–20, 88:1–5; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 31:3–15, 32:1–13, n1–n6.**

7. *Bronzové a železné kování loukotí kola*, zdobené ornamentem, 3,4–3,6 cm, inv. č. NHM: 11638/6, 11640, 11765 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 88:6; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 32:14.**
8. *Železné kování loukotí kola*, 8 ks, zdobená plastickými žebry, \varnothing 3,6–3,7 cm, inv. č. NHM: 11762/1–8 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 86:1–8; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 33:1–8.**
9. *Železné kování loukotí kola*, 19 ks, zdobená plastickými žebry, \varnothing 3,6–3,7 cm, inv. č. MZM: 13320, 13323–13324, 13328, 13365, 13370, 13384, 13408, 13410, 13434, 13466, 13474, 13476, 13479, 13486, 13505, 13517, 13541–13542.
10. *Železné kování náboje kola*, 8 ks, \varnothing 10–12 cm, \varnothing středového otvoru 4,2–6,2 cm, inv. č. NHM: 11766/3–4, 11767/2–3, MZM: 13319, 13369, 13383, 13391–13392, 13415 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 88:7–9, 89:1–5; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 34:1–4, 35:3–4, 36:1–2.**
11. *Železné kování náboje kola s železnými zbytky objímky*, žebrované, 5 ks, \varnothing cca 13 cm, \varnothing středového otvoru cca 5 cm, inv. č. NHM: 11766/1–2, 11776/1, MZM: 13333–13334, 13521, 13532 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 89:6, 90:1–4; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 35:1–2, 36:3–5.**
12. *Železné kování náboje kola s bronzovými zbytky objímky*, žebrované, 2 ks, \varnothing 12 cm, \varnothing středového otvoru 4,8–5,3 cm, inv. č. NHM: 11644/2, 11646 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 91:1–2). **Tab. 36:6, 37:1.**
13. *Železná objímka kování náboje kola*, žebrovaná, 4 ks, \varnothing cca 13 cm, inv. č. NHM: 11610/2, MZM: 13360, 13362, 13368, 13376–13378, 13382, 13385–13386, 13390, 13399, 13429, 13433, 13435, 13438, 13465, 13475, 13480, 13490, 13493, 13499, 13501, 13502–13504, 13515, 13523, 13361, 13375 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 91:3–6). **Tab. 36:6, 37:2–5.**
14. *Železná středová část kování náboje kola*, fragment, 8 ks, pro loukoť o \varnothing cca 3,5 cm, inv. č. NHM: 11784/1–2, MZM: bez čísla, 13321–13322, 13325, 13327, 13329, 13332, 13388, 13395, 13412, 13439 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 91:7–8). **Tab. 37:6–7.**
15. *Bronzové kování náboje kola s bronzovými zbytky objímky*, žebrované, 7 ks, \varnothing 11,7 cm, inv. č. NHM: 11608, 11638/1,5, 11645 MZM: 13352, 13356 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, 92:1–2, 99:2, 100:2). **Tab. 37:8–9.**
16. *Bronzové kování náboje kola s bronzovými zbytky objímky*, hladké, 1 ks, \varnothing 9,7 cm, inv. č. NHM: 11644/1.

17. *Bronzová středová část kování náboje kola*, fragment, 1 ks, pro loukoť o \varnothing cca 4–4,5 cm, inv. č. NHM: 11590 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 92:3, 101:1–2; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 38:1–2.**
18. *Železné kování kola mezi loukotěmi*, fragmenty, 21 ks, s hřeby, š. cca 0,7–1,5 cm, d. 3,9–12,2 cm, inv. č. MZM: 13331, 13401, 13420, 13427–13428, 13430, 13441, 13446, 13463, 13473, 13476, 13481, 13483, 13491, 13494, 13497, 13525, 13534 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 92:4). **Tab. 38:3.**
19. *Železné kování kola mezi loukotěmi s připojením loukotí a s hřeby*, 14 ks, š. 4,1–4,2 cm, d. cca 10–30 cm, vzdálenost loukotí 12 cm, inv. č. NHM: 11762/3,8, 11765, 11784/3, MZM: bez čísla, 13323–13424, 13328, 13379, 13386, 13389, 13409, 13479, 13526, 13545 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 92:5–7,93:1a–b; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 38:4–7, 39:7.**
20. *Železný ráfek kola s kováním mezi loukotěmi*, 2 ks, š. 10,9 cm, inv. č. NHM: 11765, MZM: 13341 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 94:1). **Tab. 39:1–2.**
21. *Bronzové kování kola mezi loukotěmi*, drobné fragmenty, 10 ks, d. 0,8–1,6 cm, inv. č. NHM: 11638/2,4,7, MZM: bez čísla (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 94:2–9; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 40:1–8, 41:1n–7n.**
22. *Bronzové kování kola mezi loukotěmi*, pobité drobnými hřebíčky, s otvorem pro loukoť i bez, 22 ks, š. 7,1–10,6 cm, d. 10,5–14,5 cm, inv. č. NHM: 11594/1–3, 11604/1, 77789/1–2, MZM: 13344–13348 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 95:1–11). **Tab. 40:9–10, 41:1–8, 41:1n–7n.**
23. *Železný ráfek kola s hřebíky s kulovitou hlavicí nebo s kvadratickou hlavicí*, fragmenty min. tří druhů ráfků, 31 ks, š. 2,7–4 cm, d. 6–86 cm, inv. č. NHM: 3 ks bez čísla, 11638/7, 1641/1, 11760/1–5, 11761/1–4, 11768, 77787, MZM: 11005–11011, 11013, 13336–13340, 13342–13343, 13393, 13396, 13430, 13485, 13516, 13527, 13529–13531, 13535, 13544, 13546 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 96:1–4; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 42:1–4.**
24. *Železné kování vozu kruhovitě*, neurčitelná funkce, min. 4 ks, š. 0,85 cm, \varnothing cca 10–18 cm, inv. č. MZM: 13363–13364, 13371–13374, 13380, 13387, 13390, 13426, 13432, 13477, 13482, 13487, 13489, 13491–13492, 13495, 13498, 13500–13501, 13505, 13509–13510, 13517, 13522, 13528 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 98:1–4). **Tab. 43:1–4.**
25. *Železné kování vozu neurčitelné*, inv. č. MZM: 11012/40, 13394, 13397–13398, 13400, 13402–13405, 13407, 13411–13419, 13421–13422, 13424–13427, 13431–13440, 13442–13445, 13447–13455, 13457–13462, 13465, 13467–13468, 13470–

13472, 137478, 13468, 13489, 13507–13507, 13511, 13513–13514, 13518–13519, 13524, 13536–13539, 13543, 13546, 14456.

26. *Bronzový článek řetězu složený ze 4 tyčinek*, součást ozdobného řetězu jha, d. 7,9 cm, š. 3,2 cm, inv. č. NHM 11619 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 24:289). **Tab. 43:9.**
27. *Kostěná postranice udidla*, tři kruhové otvory, š. 2,5 cm, d. 19,9 cm, inv. č. NHM: 11510 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 31:327; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 44:1.**
28. *Kostěný roubík*, obdélný středový otvor, v. 7,9 cm, š. 1,2 cm, inv. č. NHM: 111512 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 31:326; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 43:5.**
29. *Bronzový knoflík ve tvaru tlapy šelmy*, v. 3,3 cm, š. 1,6 cm, inv. č. NHM: 64284 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 31:325; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 43:6.**
30. *Bronzová křížová průvlečka*, 2 ks, v. 3,8 a 4,4 cm, inv. č. NHM: 11578/15–16 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 31:323–324a). **Tab. 43:7–8.**
31. *Bronzová plechová faléra*, 7 ks, 1 ks zdobený rytými kružnicemi, 1 ks rovný, 1 ks se středovým pupíkem, 4 ks profilované, ø 4,8–11,1 cm, inv. č. NHM: 1148, 11021, 11636, 11599–11600, 12576–12577 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 31:330–335; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 44:2–10.**
32. *Bronzové plechové faléra profilovaná*, ø 4, cm, inv. č. Blansko – (kresba: M. Golec, foto: Z. Mírová). **Tab. 44:11.**
33. *Bronzová falérka*, ø 1,3 cm, inv. č. NHM: 1154/2 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 31:328). **Tab. 44:12.**
34. *Kosti končetin koní + části lebek z nejméně 5 jedinců.*

Ostatní nálezy: Spony, nášivky, jehlice, plechové náramky, plechové turbany, náramky, nánožníky, korálky, zlaté náušnice / záušnice, součásti opasků, rozdělovače náhrdelníků, tzv. žezlo, helma, dýky, tzv. skýtské čakany, kopí, sekery, bronzové situły, cisty, kotlíky, figurka bronzového býka, jantarové korálky a kroužky, keramické nádoby, bronzové nádoby, pozůstatky potravin, pozůstatky látek, kovářské nářadí, antropologický materiál, osteologický materiál.

Literatura: WANKEL 1882; NEKVASIL 1969; ADÁMEK 1972; BARTH 1995,97–115; PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, 179–183; GOLEC 2015, 122–146; GOLEC 2017; MÍROVÁ 2017, 100–104; MÍROVÁ – GOLEC 2018; 30. – nepublikováno, poskytl M. Golec a M. Novák.

Uložení: Naturhistorisches Museum Wien (NHM), Moravské zemské muzeum Brno (MZM), Muzeum Blanenska v Blansku.

137. Habrůvka – „Býčí skála“ 7, okr. Blansko

Datace: Ha D1–D2a

Kulturní kontext: Horákovská / platěnická skupina.

Nálezový kontext: Řemeslná dílna ve svatyni.

Popis situace: viz Habrůvka – „Býčí skála“ 6.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Kostěný/parohový roubík s kruhovým středovým otvorem*, polotovar, š. 2 cm, d. 8,5 cm, průřez obdélný, otvor \varnothing 1 cm, inv. č. 11502/2 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 52:470; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 44:13.**
2. *Kostěný/parohový roubík bez středového otvoru*, polotovar, š. 1,5 cm, d. 8,4 cm, průřez oválný, inv. č. 11513 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 52:469; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 44:14.**
3. *Kostěný/parohový roubík bez středového otvoru*, polotovar, fragment, š. 1,5 cm, d. 3,6 cm, inv. č. 11514 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 52:468; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 44:15.**
4. *Bronzový trojdílný kadlub*, na průvlečku s polokulovitou hlavicí a otevřeným kruhem, v. 6,3 cm, š. 5,3 cm, inv. č. 11620 (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, Taf. 53:475; ©NHM Wien, foto: M. Golec). **Tab. 45:11.**

Ostatní nálezy: Nože, kleště, kadluby, parohové nástroje, kamenné nástroje, polotovary.

Literatura: NEKVASIL 1969; ADÁMEK 1972; PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, 179–183; GOLEC 2015, 122–146; OLIVA – GOLEC – KRATOCHVÍL – KOSTRHUN 2015; GOLEC 2017; MÍROVÁ 2017, 100–104.

Uložení: Naturhistorisches Museum Wien.

138. Habrůvka-Josefov – „vývěř Jedovnického potoka“, okr. Blansko

Datace: Ha D

Kulturní kontext: Horákovská / platěnická skupina.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: V roce 2016 byl v rámci detektorové prospekce amatérským hledačem náhodně objeven zákolník vozu.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový zákolník/ozdoba vozu*, na středový kroužek zavěšeny 3 kroužky, d. kolíku 1,5 cm (zlomený), \varnothing středového kroužku 2 cm, \varnothing kroužků 2,6 cm, průřez kroužků hráněný, inv. č. – (MÍROVÁ 2017, tab. 23). **Tab. 45:12.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: MÍROVÁ 2017, 100.

Uložení: Soukromá sbírka anonymního nálezce.

Hlásnica, Hlásnica u Horákova – viz 151. Mokrá-Horákov – „Hlásnica“

Holásky – viz 120. – 123. Brno-Holásky

Horákov – viz 149. – 151. Mokrá-Horákov

Horní Heršpice – viz 124. Brno-Horní Heršpice

139. Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2b

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (muž).

Popis situace: V roce 2008 byly při ZAV při výstavbě silničního obchvatu pod vedením M. Geislera objeveny dva komorové hroby z doby halštatské. H 600 měl rozměry 4 x 5,5 m, byl orientován S–J směrem. Hrob byl pravděpodobně zastřešen nadzemní stavbou, dochovaly se pozůstatky kůlových jam. Přibližně uprostřed hroby byl zjištěn sekundární zásah, který cílil na pohřbeného jedince. V S části hrobu se nacházely 2 prohlubně nejspíše pro kola vozu, mezi nimi pak ležel zemřelý. V J části hrobu pak bylo objeveno dřevěné jho bohatě zdobené bronzovými plíšky.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový roubík s obdélným středovým otvorem*, 4 ks, 2 polokulovité knoflíky na konci, s jedním vývalkem na krčku, š. 0,6–1,7 cm, d. 8 cm, \varnothing knoflíku 1,1 cm, otvor 1,3 x 0,5 cm, inv. č. 117/08-200/2–3, 117/08-200/39 (KOS 2011, obr. 3:2; foto: Z. Mírová). **Tab. 45:3–6.**
2. *Bronzová puklička*, 394 ks \varnothing cca 0,5–0,7 cm, inv. č. 117/08-200/1, 117/08-200/9, 117/08-200/11–12, 117/08-200/45 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 45:7.**
3. *Bronzový hřebíček*, 733 ks, v. 0,6–0,7 cm, \varnothing hlavice 0,3 cm, inv. č. 117/08-200/8–9,10b,11,45,100 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 45:8.**
4. *Bronzový cikcakovitě prolamovaný a žebrovitě protěpávaný plech s ozubenými okraji*, zlomky, proražený bronzovými hřebíčky nebo nýty, d. 1,5–3,4 cm, inv. č. 117/08-200/6a (12 ks), (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 45:9–13.**

5. *Bronzový trojúhelníkový, páskový nebo mnohoúhelníkový plech ze jha*, 823 ks, často proražený bronzovými hřebíčky nebo nýty, zlomky, d. cca 0,5–3 cm, tloušťka cca 0,3 mm, inv. č. 117/08-200/8–12,45–46,100 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 45:14.**
6. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 2 postranní kroužky, 1 omegovitá svorka, d. 16 cm, d. udítka 8 cm, \varnothing udítka 1,2 cm, průřez udítka nepravidelný, \varnothing kroužků 6 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 117/08-200/4, 117/08-200/10a (KOS 2011, obr. 3:32; foto: Z. Mírová). **Tab. 46:1.**
7. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 2 postranní kroužky, 1 omegovitá svorka, d. 14 cm, d. udítka 7 cm, \varnothing udítka 1,1 cm, průřez udítka nepravidelný, \varnothing kroužků 5 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 117/08-200/5, 117/08-200/10a (KOS 2011, obr. 3:33; foto: Z. Mírová). **Tab. 46:2.**
8. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, 2 postranní kroužky, 1 hákovitá postranní ozdoba s lyrovitě stočenými růžicemi, d. 16 cm, d. udítka 8 cm, \varnothing udítka 1,1 cm, průřez udítka nepravidelně kulatý, \varnothing kroužků 6 cm, průřez kroužků kruhový, d. postranní ozdoby 9 cm, \varnothing průměr tyčinky ozdoby 0,5 cm, průřez tyčinky obdélný, \varnothing růžic 2,5 cm, inv. č. 117/08-200/38 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 46:3–4.**
9. *Bronzový tutulovitý knoflík s osmi očky po stranách*, 2 ks, v. 3 cm, v. bez provlékačního kroužku 2,2 cm, \varnothing 3,8, \varnothing očka 0,7 cm, inv. č. 117/08-200/35,43, (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 45:15–16.**
10. *Železný fragment kruhového tvaru*, na oxidační vrstvě uchyceny drobné zbytky dřeva \varnothing 6 cm, průřez oválný, inv. č. 117/08-200/37,38 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 45:18.**
11. *Železný asi řetěz*, 6 fragmentů, v. 3,8 cm, inv. č. 117/08-200/32 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 45:19.**
12. *Železný kroužek*, s otisky textilu oválného průřezu, na jedné straně korozí přichyceno ploché kožené poutko š. cca 1 cm, \varnothing 5,5 cm, průřez oválný, inv. č. 117/08-200/34, (KOS 2011, obr. 3:18; foto: Z. Mírová). **Tab. 46:5.**
13. *Železný kroužek*, vel. 4,5x4,9 cm, průřez oválný, inv. č. 117/08-200/36, (KOS 2011, obr. 3:35:d). **Tab. 45:17.**
14. *Bronzový kroužek*, 3 ks, \varnothing 4,6–4,8 cm, průřez kulatý a oválný, inv. č. 117/08-200/6–7,33 (KOS 2011, obr. 3:35a–c; foto: Z. Mírová). **Tab. 46:6–8.**

Ostatní nálezy: Masivní železná koule na opasku, opasek tvořen cca 66 knoflíky, železná jehlice v dřevěném pouzdře, náhrdelník z rombické perly, lignitového kroužku a velkého

jantarového korálu, keramický inventář, dřevěná nádobka se 2 bronzovými pásovými uchy, zoologický materiál (kremace, menší zvíře).

Literatura: GEISLER 2009; KOS 2011; KOS 2014, 40–115; KOS – PŘICHYSTAL 2013, 86–90, 239; MÍROVÁ 2017, 208–110.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno.

140. Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2b

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (muž) + žárový pohřeb (2 hromádky, pohlaví neurčeno).

Popis situace: V roce 2008 byly při záchranném archeologickém výzkumu při výstavbě silničního obchvatu pod vedením M. Geislera objeveny dva komorové hroby z doby halštatské. H 638 byl od H 600 vzdálen zhruba 50 m V směrem. Hrobová jáma o velikosti 4 x 2,7 m vykazovala přítomnost sekundárního zásahu.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, 2 postranní kroužky, d. 16 cm, d. udítka 8 cm, \varnothing udítka 1,2 cm, průřez udítka kulatý, \varnothing kroužků 5 cm, průřez kroužků obdélný, inv. č. 117/08-238/15, (3 ks), (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 47:1.**
2. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, 2 postranní kroužky, d. 18 cm, d. udítka 8 a 10 cm, \varnothing udítka 1,2 cm, průřez udítka kulatý, \varnothing kroužků 6 cm, průřez kroužků obdélný, inv. č. 117/08-238/27 (KOS 2011, obr. 4:15m; foto: Z. Mírová). **Tab. 47:2.**
3. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky a středovým vývalkem*, polovina, 1 postranní kroužek, d. udítka 7 cm, \varnothing udítka 1 cm, průřez udítka obdélný, \varnothing kroužku 5 cm, průřez kroužků obdélný, inv. č. 117/08-238/15 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 47:3.**
4. *Železný kolík*, d. 3 cm, průřez čtvercový, inv. č. 117/08-238/27, (kresba: P. Kos). **Tab. 47:4.**
5. *Bronzové trojlístkovité kování*, ze tří kroužků, jeden díl tvořen dvěma kroužky spojenými plochým průvlečným očkem obdélného tvaru, \varnothing 2 kroužků 1,4 cm, vel. průvlečného oka 0,8 x 0,5 cm, \varnothing 1,9 cm, inv. č. 117/08-238/10 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 47:5.**
6. *Bronzový polokulovitý knoflík*, 2 ks, v. 1,1 cm, \varnothing 1,2 cm, inv. č. 117/08-238/28, (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 47:6–7.**

7. *Bronzový knoflík*, plochý, přepálený, \varnothing 1 cm, inv. č. 117/08-238/29, (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 47:8.**
8. *Bronzový plochý knoflík*, 1 fragment, \varnothing cca 1,2 cm, inv. č. 117/08-238/32, (obr. 159:15k). **Tab. 47:9.**
9. *Bronzový knoflík*, přepálený, chybí provlékací očko, \varnothing 1,3 cm, inv. č. 117/08-238/30, (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 47:10.**
10. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, s šikmou ploškou, v. 1,1 cm, \varnothing 2,9 cm, \varnothing kroužku 1,4 cm, inv. č. 117/08-238/26, (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 47:11.**
11. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, 4 ks, s šikmou ploškou, v. 1,4 cm, \varnothing 2,7 cm, \varnothing kroužku 1,4 cm, inv. č. 117/08-238/34 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 47:12–15.**
12. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, 2 ks, s rovnou ploškou, 1 ks přepálený, v. 1,2 cm, \varnothing 2,9 cm, \varnothing kroužku 1,4 cm, inv. č. 117/08-238/35 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 48:1–2.**
13. *Železné kroužek*, 3 ks, \varnothing 2,5–3,5 cm, průřez kulatý, inv. č. 117/08-238/14 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová) **Tab. 48:3–5.**
14. *Železný kroužek*, \varnothing cca 2,5 cm, průřez čtvercový, inv. č. 117/08-238/16 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 48:6.**
15. *Bronzový kroužek*, silně poškozený žárem, \varnothing 1,6 cm, inv. č. 117/08-238/31 (kresba: P. Kos; foto: Z. Mírová). **Tab. 48:7.**

Ostatní nálezy: 2 opasky se železnými svorkami s kruhy, železný nůž, železná jehlice s vícenásobnou hlavicí a kuželovitým zachycovačem, kostěný zachycovač jehlice, zvířecí astragaly (4 ks), keramický inventář, osteologický materiál.

Literatura: GEISLER 2009; KOS 2011; KOS 2014, 40–115; KOS – PŘICHYSTAL 2013, 86–90, 239; MÍROVÁ 2017, 208–110.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno.

141. Křenovice – „aglomerace“, okr. Přerov

Datace: Ha C–D

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Výšinné sídliště.

Popis situace: Křenovickou aglomeraci tvoří tři trati – poloha „Hradisko“, „Vinice“ a „Koráb“. Povrchovou prospekci objevili bratři J. a M. Kejzlarovi v srpnu 2002 8 ks šipek východního typu, sekerku s raménky, dva železné nože a část udidla. Všechny předměty

vyjma šipek ležely v JV části hradiště v blízkosti valu. Kostěná / parohová postranice je pak bez bližších nálezových okolností a patří k tzv. Teličkově sbírce. Kostěná / parohová objímka pochází z povrchového sběru z polohy „Koráb“.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, polovina, 1 postranní kroužek, d. udítka 9,5 cm, \varnothing udítka 1 cm, průřez udítka oválný, \varnothing kroužku 6,1 cm, průřez kruhový, inv. č. PV 144943 (HLAVA 2002, obr. 2:1). **Tab. 48:8.**
2. *Kostěná/parohová postranice koňského udidla ve tvaru konika*, fragment, zdobená 3 soustřednými kruhy, ryté pásy naznačují koňský postroj, zlomená v provlékacím otvoru, š. 3 cm, d. 5,5 cm, průřez oválný, \varnothing otvoru 0,7 cm, inv. č. PŘ 573/70/1. (BAMBASOVÁ 2019). **Tab. 48:9.**
3. *Kostěná/parohová objímka, z jezdeckého bičíku?*, \varnothing 3 cm, zdobená 3 soustřednými kružnicemi, inv. č. PŘ 1611/63/16 (BAMBASOVÁ 2019). **Tab. 48:10.**

Ostatní nálezy: 8 bronzových šipek, železná sekera, 2 nože.

Literatura: HLAVA 2002; BAMBASOVÁ 2014; 2019; MÍROVÁ 2017, 112.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově, Muzeum Komenského v Přerově (postranice).

142. Lanžhot – „Podsedky“, okr. Břeclav

Date: Ha D2a–D3

Kulturní kontext: Pozdní doba halštatská na Břeclavsku (bývalá kalenderberská skupina).

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Prospekci detektorem kovů byla objevena průvlečka z pozdní doby halštatské.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová stupňovitě tutulovitá průvlečka*, 2 překřížené provlékací kroužky, v. 1,5 cm, \varnothing 3,5 cm, inv. č. A-16771 (foto: Z. Mírová). **Tab. 48:11.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl L. Kalčík.

Uložení: Městské muzeum a galerie v Břeclavi.

Lechovice – viz 156. Pavlov-Lechovice

143. Malhostovice – „U Brabinky“, okr. Brno-venkov

Date: Ha D3

Kulturní kontext: Pozdní doba halštatská na Brněnsku (bývalá horákovská skupina).

Nálezový kontext: Sídlištní objekt.

Popis situace: V roce 1985 objevil V. Růžička neolitické a halštatské sídliště. Na podzim roku 1986 bylo toto sídliště silně poškozenou, proto na jaře roku 1987 prozkoumali pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno 3 z 6 rozrušených objektů z doby halštatské. V obj. 1 uvádí M. Čižmář (cf. ČIŽMÁŘ 2004b, 365; rozdílně obj. 3/86) nepravidelně oválného tvaru o rozměrech 5,2 x 6,6 m se značně členitým dnem sahajícím do hloubky 0,5–0,6 m, bylo objeveno množství střepů, mazanice a zvířecích kostí.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní spona s koníčkem se samostřílovitým vinutím*, zachována cca polovina vinutí o 13 závitech, v. 3 cm, d. 4 cm, v. patky 1,7 cm, d. jehlice 3 cm, d. vinutí 1,8 cm (ČIŽMÁŘ 2004b, obr. 1:1). **Tab. 48:12.**

Ostatní nálezy: Část lidské lebky, zvířecí kosti, mazanice, fragmentární keramický (přes 1000 ks) a kovový inventář.

Literatura: ČIŽMÁŘ – HORÁLKOVÁ – ŠTROF 1990; ŘÍHOVSKÝ 1993, 113, Taf. 16:189; ČIŽMÁŘ 2004b; 2004c; MÍROVÁ 2017, 113.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

144. Modřice H840 – „Sádky“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2–D2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (žena?).

Popis situace: V roce 2003 v rámci modřické nekropole v areálu fy. Man prozkoumal P. Kos 18 hrobů. Kostrový hrob H840 měl rozměry 2,63 x 2,6 m. Pohřeb byl uložen v natažené poloze na zádech s rukama podél těla hlavou k JJZ, za hlavou se nacházela jehlice.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlánkové udidlo*, d. – cm, inv. č. 104/03-166/19.

Ostatní nálezy: Železný nůž, bronzová jehlice s číškovitou hlavicí, keramický inventář.

Literatura: KOS 2015, 28.

Uložení: Muzeum Brněnska ve Šlapanicích.

145. Modřice H1800 – „Sádky“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2b

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Birituální hrob.

Popis situace: V rámci Modřické nekropole byl v roce 2003 P. Kosem při záchranném archeologickém výzkumu areálu fy. Man prozkoumán komorový hrob s hrobovou jámou o

rozměrech 4,2 x 3,8 m, velikost srubové komory 3,5 x 3 m (KOS – PŘICHYSTAL 2006, 226). Jinde P. Kos uvádí hrobovou jámu 3,3 x 3,6 m a komoru 3 x 2,5 m (KOS 2015, 31–32). Hrob obsahoval 2 kostrové pohřby a 1 žárový. V SV rohu se nacházela kamenná skříňka o rozměrech 1,2 x 1,2 m, ve které se nacházel keramický inventář. Hrob je pravděpodobně výsledkem více stavebních úprav, přítomen je i sekundární zásah a kamenný zával.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový polokulovitý knoflík*, 2 ks, v. 1 cm, ø hlavice 1 cm, inv. č. 104/03-228/13–14 (kresba: P. Kos). **Tab. 48:13–14.**
2. *Bronzový kroužek*, ø 2 cm, průřez trojúhelníkový, inv. č. 104/03-228/11 (kresba: P. Kos). **Tab. 48:15.**
3. *Bronzová plastika koníčka*, zlomená uprostřed, s otvorem pro zavěšení, v. 3,5, d. 4,5, inv. č. 104/03-228/19 (kresba: P. Kos; HLOŽEK 2008, obr. 9:1). **Tab. 48:16.**
4. *Železná zoomorfní spona s koníčkem?*, ztracena.

Ostatní nálezy: Bronzová labuťkovitá jehlice s relikty dřevěného pouzdra, plochá železný kruh, masivní železná koule, asi opasek tvořený pukličkami / hřebíčky; osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: KOS 2003a; KOS – PŘICHYSTAL 2006, 226; HLOŽEK 2008, obr. 9:1; KOS 2015, 31–32; MÍROVÁ 2017, 114.

Uložení: Muzeum Brněnska ve Šlapanicích.

146. Modřice H2/1997 – „Rybníky“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2–D2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Komorový hrob.

Popis situace: V rámci modřické nekropole v areálu fy. Soukup Immo prozkoumala K. Geislerová v roce 1997 několik hrobů. H2/1997 měl rozměry 4 x 3,6 m. Pohřeb nebyl zjištěn, patrně byl přemístěn.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné udidlo*, d. – cm, inv. č. 140/97-H2-32.
2. *Bronzový knoflík*, 2 ks, ø hlavice – cm, inv. č. 140/97-H2-31.
3. *Bronzová prolamovaná průvlečka*, 2 ks, ø hlavice – cm, inv. č. 140/97-H2-10.

Ostatní nálezy: Železné kopí, železný kruh 4 ks, nůž, bronzový toaletní předmět, bronzový kroužek, úštěp rohovce, kamenný brousek, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: KOS 2015, 10–11.

Uložení: Muzeum Brněnska ve Šlapanicích.

147. Modřice H3815 – „Rybníky“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový komorový hrob (muž, následně žena) + žárový pohřeb.

Popis situace: V roce 2008 prozkoumal P. Kos v areálu fy. Terramet komorový hrob nejvyšší společenské vrstvy. Hrobová jáma měla rozměry 6 x 4 m, obsahovala 2 kostrové a jeden žárový pohřeb. Podařilo se zachytit reliktu dřevěné srubové komory o rozměrech 3,5 x 4,2 m s dvěma protáhlými žlaby pro kola vozu a reliktu jha, pravděpodobně pouze dřevěného s dvěma železnými kruhy a ozdobami z drobných hřebíčků. Přítomen je sekundární zásah.

Pohřbená žena měla železný nákrčník, jehlice, náhrdelník ze skleněných a jantarových perel a bronzovým pektorálem, poblíž náhrdelníku zvířecí zuby, u pasu měla železnou perlu.

Pohřbený muž byl opatřen kopím, koňským postrojem, koženým pancířem, brouskem,

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlánekové udidlo s tordovanými udítky*, 2 ks, každý ks 1 postranní kroužek, 1 ks 1 omegovitá svorka, d. celého 14 cm, d. udítka celého udidla 7 cm a fragmentárního 9 cm, ø udítka 1 cm, průřez udítka kruhový, ø kruhů 5 a 6 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 60/08 - 1236/166–175 (KOS 2014, obr. 81:2a–b). **Tab. 48:17–18.**
2. *Bronzová průvlečka s polokulovitou hlavicí a křížovým provlékacím kroužkem*, 4 ks, v. 1,7 cm, ø hlavice 2 cm, ø kroužku 1,5 cm, inv. č. 60/08 - 1236/153, 60/08 - 1236/156–158 (kresba: P. Kos). **Tab. 48:19–22.**
3. *Bronzová průvlečka s polokulovitou hlavicí a 2 překříženými provlékacími očky*, 4 ks, v. 1,5 cm, ø hlavice 2 cm, inv. č. 60/08 - 1236/153, 60/08 - 1236/156–158 (kresba: P. Kos). **Tab. 48:23–26.**
4. *Železný hřebíček*, 2 ks, v. –, inv. č. 60/08 - 1236/165.
5. *Železný kroužek*, 2 ks, ø 4 a 5 cm, průřez obdélný, inv. č. 60/08 - 1236/178–179 (kresba: P. Kos). **Tab. 48:27–28.**

Ostatní nálezy: Kožený pancíř, železná koule, železné kopí, fragment železného nože, skleněné a jantarové korálky, bronzový pektorál, bronzová jehlice 3 ks, kostěný chránič jehlice, ŠI, brousek, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: KOS – PŘICHYSTAL 2013, 85–87, obr. na str. 83 a 89, 257–258; KOS 2014, obr. 81; KOS 2015, 49–58.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno.

148. Modřice H3846 – „Rybníky“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový komorový hrob.

Popis situace: V rámci modřické nekropole v areálu fy. Terramet při výstavbě komunikace prozkoumal P. Kos v roce 2009 2 hroby. H3845 měl rozměry 3,8 x 3 m, šlo o komorový hrob s nadzemní konstrukcí. Pohřeb nebyl zjištěn, patrně byl přemístěn.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné udidlo*, 2 ks, d. – cm, inv. č. 41/09 - 3168/42, 41/09 – 3168/43.
2. *Bronzový knoflík*, inv. č. 41/09 - 3168/41.
3. *Bronzová faléra*, inv. č. 41/09 - 3168/39.
4. *Bronzový kroužek*, uložený u faléry, inv. č. 41/09 - 3168/40.

Ostatní nálezy: Železné kopí, železný nůž, železný kruh s poutkem, bronzová jehlice, bronzový kroužek 2 ks, vzorky kůže, úštěp, kamenný brousek, kámen, osteologický materiál, mazanice, keramický inventář.

Literatura: KOS 2015, 60–64.

Uložení: Muzeum Brněnska ve Šlapanicích.

149. Mokrá-Horákov – „Horákovský hrad“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Výšinné sídliště.

Popis situace: Dříve jen Horákov. Lokalitu zkoumal P. Kos v roce 1988, v rámci zjišťovací sondy hluboké 1,8 m objevil halštatskou kolekci předmětů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová tutulovitá průvlečka*, s patrně odlomeným otevřeným provlékacím kruhem, v. 2 cm, ø 2,6 cm, inv. č. – (kresba A. Krechlerová). **Tab. 48:29.**

Ostatní nálezy: Železný nůž, přesleny, keramický inventář.

Literatura: ČIŽMÁŘ 2004a, 119–120; 1. – nepublikováno, poskytl P. Kos.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

150. Mokrá-Horákov, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: ?

Popis situace: Dříve jen Horákov. Udidlo, knoflík a průvlečky pochází ze sbírky J. Skutila, bližší kontext není znám, možná pochází ze zničeného hrobu v okolí Mokré-Horákova – „Hlásnice“.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlámkové udidlo s tordovanými udítky*, 1 postranní kroužek, 1 kolík, d. cca 16 cm, d. udítka 8 cm, \emptyset udítka 1 cm, průřez udítka kruhový, \emptyset kroužku 4 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. – (foto: K. Sovová). **Tab. 48:30.**
2. *Bronzový polokulovitý knoflík*, v. 1,2 cm, \emptyset hlavice 1,2 cm, inv. č. – (foto: K. Sovová). **Tab. 48:31.**
3. *Bronzová průvlečka s polokulovitou hlavicí a křížovým provlékacím kroužkem*, 2 ks, v. 1,5 cm, \emptyset hlavice 1,7 cm, \emptyset kroužku 1,3 cm, inv. č. – (foto: K. Sovová). **Tab. 48:32–33.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytla K. Sovová.

Uložení: Muzeum Brněnska ve Šlapanicích.

151. Mokrá-Horákov – „Hlásnice“, okr. Brno-venkov

Datace: Ha C2a

Kulturní kontext: horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (muž?) + žárový hrob v popelnici (žena).

Popis situace: Dříve jen Horákov. J. Knies v roce 1880 popisuje rozsáhlou mohylu, tu následně v roce 1892 prozkoumal K. J. Maška. Revizi provedl J. Skutil v roce 1937. Je možné, že došlo ke smíchání dvou nerozpoznaných celků.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlámkové udidlo*, 5 ks, fragmenty, 1 ks s rýhovaným udítkem, svorkou ve středové části a postranní tyčinkou s hákovitým ukončením, 1 ks s 1 omegovitou svorkou, 2 ks s 1 postranním kroužkem, d. cca 12–16 cm, d. udítka 8 cm, \emptyset udítka 1 cm, průřez udítka kruhový, d. postranní tyčinky 7 cm, \emptyset kroužků 5 cm, průřez kroužků kruhový, inv. č. 64693, 4 ks – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 18:4–6; foto: Z. Mírová). **Tab. 49:1–5.**
2. *Bronzový knoflík s polokulovitou hlavicí*, 57 ks, \emptyset 1,15–1,55 cm, inv. č. – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 19:8–9; foto: Z. Mírová). **Tab. 49:6–11.**
3. *Bronzová otevřená průvlečka s pěti trny s křížovým provlékacím kroužkem*, 9 ks, \emptyset 2,5 cm, inv. č. – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 19:1,5). **Tab. 49:19–20.**

4. *Bronzová průvlečka otevřená s polokulovitou hlavicí a s křížovým provlékacím kroužkem*, 3 ks a fragment 1 ks, v. 1,6 cm, ø 2 cm, inv. č. 64644, 64645, 2 ks – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 19:6; foto: Z. Mírová). **Tab. 49:21–23.**
5. *Bronzová puklička*, 23 ks, nezdobená, výzdoba jednou či dvěma vypnulínami, ø cca 1,5 cm, inv. č. – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 19:8,11–17; foto: Z. Mírová). **Tab. 49:24–31, 1n–9n.**
6. *Bronzová puklička*, min. 720 ks, miniaturní, ø 0,3 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). **Tab. 50:1.**
7. *Železný nýtek*, 2 ks, pravděpodobně součást jha, v. 2,4 cm, průřez kruhový, inv. č. – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 21:13; foto: Z. Mírová). **Tab. 49:32–33.**
8. *Železný hřebíček*, 1 ks, pravděpodobně součást jha, v. 1,7 cm, průřez oválný, inv. č. – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 21:12; foto: Z. Mírová). **Tab. 49:34.**
9. *Železný kroužek*, 2 fragmenty 2 ks, pravděpodobně součást udidla, ø 4,7 cm, inv. č. – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 20:8; foto: Z. Mírová). **Tab. 50:2–3.**
10. *Bronzový kroužek*, 22 ks, ø 1,9–4,3 cm, průřez různý, inv. č. – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 19:18–26; foto: Z. Mírová). **Tab. 50:4–25.**

Ostatní nálezy: Zlatý kroužek se 3 závitů, bronzová ušní lžička, bronzové nákončí rožně, bronzová jehlice s pozůstatky železa, bronzový zachycovač jehlice, 2 bronzové šálky (fragменты), hrot kopí a jeho část (špička), bronzová vytepávaná mísa (2 ks), železný nůž, fragment železného nože, pazourková čepel, 2 bronzové vytepávané mísy, keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1902; MAŠKA 1907, 36; SKUTIL 1937; BÖHM 1941, 367–368; FILIP 1948, 235; NEUSTUPNÝ et al. 1960, 285–286; NOVOTNÝ et al. 1986, 328; PODBORSKÝ 1974, 397–399; STEGMANN-RAJTÁR 1992, 16–17; SKLENÁŘ – SKLENÁŘOVÁ – SLABINA 2002, 101; GOLEC 2005; MÍROVÁ 2017, 105–107.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

152. Morašice – „U mohyly“, okr. Znojmo

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Komorový hrob.

Popis situace: V roce 1955 byly J. Říhovským JV od obce Morašice v trati „U mohyly“ odkryty dva komorové hroby z doby halštatské, výkop po průzkumu větší mohyly je patrný dodnes. V roce 2018 autorka lidarovou prospekci a následnou verifikací v terénu ověřila mohylník o minimálně 7 mohylách o ø cca 50–70 m, vzdáleny od sebe jsou cca 650 m. H1

dosahovala \varnothing 50 m a byla 1,5 m vysoká. Obsahovala kamennou konstrukci 6,5 x 6,2 m, šířky 1 m a výšky asi 1,3 m, uvnitř se pak nacházela dřevěná srubová komora 4,4 x 4,4 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový tutulovitý knoflík s osmi očky po stranách*, 4 ks, v. 3,5 cm, bez provlékacího kroužku 2,9 cm, \varnothing 3,4 cm, \varnothing očka 0,43 cm, inv. č. – (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 106:12). **Tab. 50:26.**
2. *Bronzový tutulovitý knoflík s jedním provlékacím kroužkem*, 2 ks, v. 2,1 cm, \varnothing 2,2 cm, inv. č. 632 – 53a/55 (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 106:15). **Tab. 50:27.**
3. *Bronzový knoflík s polokulovitou hlavicí*, 35 ks, v. cca 1 cm, \varnothing hlavice 0,8–1,1 cm, inv. č. – (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 106:9). **Tab. 50:28.**
4. *Bronzový hřebíček*, d. 2,3 cm, \varnothing hlavice 0,9 cm, inv. č. – (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 107:10). **Tab. 50:29.**
5. *Bronzový kroužek*, \varnothing 1,7 cm, průřez kruhový, inv. č. – (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 107:7). **Tab. 50:30.**
6. *Bronzový kroužek*, příkorodovaný železný fragment ve tvaru čtyřúhelníků, \varnothing 2,3 cm, průřez kruhový, d. fragmentu 2,3 cm, inv. č. – (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 107:9). **Tab. 50:31.**
7. *Bronzový kroužek*, \varnothing 3,6 cm, průřez šestiúhelníkový, inv. č. 632 – 68ch/55 (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 107:8). **Tab. 50:32.**
8. *Bronzový kroužek a železný kroužek*, 1 a 1 ks, připojené korozi k sobě, \varnothing 4 a 4,8 cm, průřez šestiúhelníkový a kruhový, inv. č. 632 – 48b/55 (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 107:4). **Tab. 50:33.**
9. *Bronzový a železný kroužek*, 1 a 1 ks, připojené korozi k sobě, \varnothing 2,1 a 5,8 cm, průřez šestiúhelníkový a kruhový, inv. č. 632 – 48a/55 (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 107:1,6). **Tab. 50:34.**
10. *Bronzový a železný kroužek*, 3 a 3 ks, \varnothing 1,2–4,3 cm, průřez kruhový, inv. č. – (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 107:3). **Tab. 50:35.**
11. *Železný kroužek*, fragment, d. 4,4 cm, průřez kruhový, inv. č. – (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 107:5). **Tab. 50:36.**
12. *Železný kroužek*, 2 ks, \varnothing 4,2–5 cm, průřez kruhový, inv. č. – (STEGMANN-RÁJTÁR 1992, Taf. 107:5). **Tab. 50:37–38.**

Ostatní nálezy: Část silně zkorodovaného meče?, fragmenty 2 bronzových talířovitých mís, část bronzové naběračky, železná koule s provrtem, bronzová koule s provrtem, jantarová hlavice jehlice, jantarové korálky, keramický inventář.

Literatura: ŘÍHOVSKÝ 1956a, 13–18; PODBORSKÝ 1974, 401; NEKVASIL – PODBORSKÝ 1991, Taf. 7:33–34, 8:36; STEGMANN-RÁJTÁR 1992, 52–54; GOLEC 2005; MÍROVÁ 2017, 115–116.

Uložení: Městské muzeum a galerie Knížecí dům (dnes nedohledatelné).

153. Náklo – „Prostřední traty“, okr. Olomouc

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Ojedinelý nález.

Popis situace: V rámci detektorové prospekce byl nalezen bronzový roubík. Nález byl předán P. Fojtíkovi z Ústavu archeologické památkové péče Brno, uzemní pracoviště Prostějov.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový roubík s obdélným středovým otvorem*, d. 9 cm, průřez šestiúhelníkový, inv. č. – (kresba: Z. Mírová). **Tab. 51:1.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl P. Fojtík.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno, uzemní pracoviště Prostějov (prozatímní).

154. Náměšť na Hané-Biskupství – „Vrchy“, okr. Olomouc

Datace: Ha C2–D1

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Dříve jen Biskupství. Žárový hrob zaznamenaný V. Houdkem, vyzvednutý okolo r. 1900.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový roubík s oválným středovým otvorem*, d. 5,5 cm, otvor –, inv. č. – (kresba: I. L. Červinka). **Tab. 51:2.**
2. *Železné dvoučlánekové udidlo s hladkými? udítky*, 2 ks, 2 postranní kruhy, 1 ks 1 drobnější postranní kroužek, d. cca 13–14 cm, d. udítka cca 6,5–7 cm, \varnothing udítka cca 0,8 cm, průřez udítka –, \varnothing kruhů cca 4 cm, průřez kruhů –, \varnothing drobného kroužku cca 2 cm, inv. č. – (kresba: I. L. Červinka). **Tab. 51:3–4.**
3. *Železný kroužek*, 2 ks, \varnothing cca 4 cm, průřez –, inv. č. – (kresba: I. L. Červinka). **Tab. 51:5–6.**

Ostatní nálezy: Železné kopí s vysedlým žebrem na listu, železná sekera s týlními laloky?, železná sekera s raménky, dutý železný hrot?

Literatura: HOUDEK 1901, 128; ČERVINKA 1902, 253, obr. 122; ČERVINKA nedatováno, obr. na volném listu – Biskupství u Náměště; NEKVASIL 1961, 10–11, tab. 150:1–11; MÍROVÁ 2017, 87; DONT 2018, 21.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (dnes nedohledatelné).

Obřany – viz 125. – 131. Brno-Obřany

155. Pavlov 1 – „Děvín“, okr. Břeclav

Datace: Ha C2–D1

Kulturní kontext: Kalenderberská skupina.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález na výšinném sídlišti.

Popis situace: Lokalita je známa již od roku 1873, kdy ji objevil J. Liedermann. I. L. Červinka ji řadil do starší doby bronzové. J. Říhovský zde v roce 1956 zaznamenal opevnění z mladší doby bronzové, velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí. V rámci organizované prospekce A. Navrátila byla v roce 2015 detektorem kovů objevena křížová průvlečka z doby halštatské v hloubce asi 10 cm.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová křížová průvlečka*, 3 x 3 cm, inv. č. – (foto: A. Navrátil). **Tab. 51:7.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČERVINKA 1902, 170; ŘÍHOVSKÝ 1956b; 1957b; DOHNAL 1988, 55–56; SKLENÁŘ – SKLENÁŘOVÁ – SLABINA 2002, 254; ČIŽMÁŘ 2004a, 205; 1. – nepublikováno, poskytl A. Navrátil.

Uložení: Muzeum města Brna.

156. Pavlov-Lechovice – „Obersko“, okr. Šumperk

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález z výšinného sídliště.

Popis situace: Na hradišti probíhaly již v předválečném období amatérské výkopy. Na ně navázali sběry a detektorová prospekce muzea v Šumperku pod vedením J. Halamy v letech 2006–14. V roce 2010 bylo objeveno železné udidlo přímo na akropoli hradiště.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlankové udidlo s tordovanými udítky*, 2 postranní kroužky, d. udítka 6,3 cm, ø průřezu 0,5 cm, průřez udítka čtvercový, ø kroužku 4,5 cm, průřez kroužku obdélný, inv. č. A53746 (foto: Z. Mírová). **Tab. 51:8.**

Ostatní nálezy: Bronzové artefakty, kamenná industrie, mazanice, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: DOHNAL 1988, 50; HALAMA 2014, 26; 1. – nepublikováno, poskytl J. Halama.

Uložení: Vlastivědné muzeum Šumperk.

157. Podivice – „Na valech“, okr. Vyškov

Datace: Ha C1

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález z výšinného sídliště.

Popis situace: V roce 2005 byl bratry M. a R. Palečkovými povrchovou prospekci objeven soubor předmětů, které k sobě chronologicky náležejí.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný roubík s vývalky s oválným středovým otvorem*, d. 5,5 cm, průřez –, otvor 0,5 x 1 cm, inv. č. – (FOJTÍK – GOLEC 2006, obr. 6). **Tab. 51:9.**

Ostatní nálezy: Jehlice s jednou hlavicí, jehlice s jednou hlavicí a s vývalky, jehlice s vícenásobnou hlavicí bez záložky, torzo obloukovité spony s vývalky, 2 železné nože, 2 železné kruhy, srp.

Literatura: ČIŽMÁŘ 2004a, 208; FOJTÍK – GOLEC 2006, 37–73; MÍROVÁ 2017, 46.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

158. Polkovice, okr. Prostějov

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: V rámci detektorové prospekce Ústavu archeologické památkové péče Brno a Moravského zemského muzea Brno, která probíhá od roku 2006, bylo objeveno množství artefaktů i nových lokalit. V roce 2010 se podařilo se v Polkovicích získat polokulovitý knoflík.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový polokulovitý knoflík*, ø 1,4 cm, v. 1,4 cm, inv. č. –, přír. č. Pa 21/2010 (ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR 2011, obr. 4:2). **Tab. 51:10.**

Ostatní nálezy: Část loďkovité spony.

Literatura: ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR 2011, 88, obr. 4:2.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

159. Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov

Datace: Ha C2b

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Komorový žárový hrob.

Popis situace: V letech 1923, 1926, 1932 a 1934 zkoumal A. Gottwald a K. Dobeš pohřebiště, které bylo objeveno při stavbě silnice ze Seloutek do Prostějova-Domamyslic na S okraji obce Seloutky. Výzkumy pokračovaly také v letech 2012 a 2017 pod vedením M. Šmída a P. Fojtíka. H2/1926 je dodnes nejbohatší na nekropoli, obsahoval kamenný zával 2 m³, rozměry hrobu A. Gottwald neuvádí.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný kolíkovitý zákolník*, 3 závěsné kruhy, d. kolíku 5,1 cm, ø kolíku 0,7 cm, ø kruhů 5,5 cm, inv. č. 038 801/13 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5m; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:11.**
2. *Železný ráfek kola s hlavicí hřebu*, fragment, průřez plochý, v. 0,3 cm, š. 2,0 cm, d. 2 cm, inv. č. 033 242 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 30:35; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:12.**
3. *Železný ráfek kola*, fragment, průřez plochý, v. 0,3 cm, š. 2,0 cm, d. 1,8 cm, inv. č. 033 240 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 30:33; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:13.**
4. *Železný hřebík s kulovitou hlavicí*, d. 1,3 cm; ø hlavice 1,4 cm, inv. č. 038 801/18 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5r; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:14.**
5. *Železný hřebík s kulovitou hlavicí*, d. 1,2 cm, ø hlavice 1 cm, inv. č. 033 250 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 30:43). **Tab. 51:15.**
6. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, bez postranních kroužků, d. 14,4 cm; d. udítka 7,2 cm, ø průřezu 0,6 cm, průřez udítka oválný, vyhotovené ze 2 ks skovaných tyčinek, inv. č. 038 801/7 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5g; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:16.**
7. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, bez postranních kroužků, d. 15 cm, d. udítka 8 cm, ø průřezu 0,8 cm, průřez udítka kruhový, inv. č. 038 801/12 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5l; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:17.**
8. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, s omegovitou svorkou a postranním kolíkem, bez postranních kroužků, d. 12 cm; d. udítka 6,6 cm, ø průřezu 0,7 cm,

- průřez udítka kruhový, inv. č. 038 801/14 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5n; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:18.**
9. *Železná omegovitá svorka*, fragment – náleží k č. 5, d. 1,6 cm, průřez čtverhranný, inv. č. 033 238 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:31; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:19.**
 10. *Železná omegovitá svorka*, fragment, průřez čtverhranný, d. 2,1 cm, ø hlavice 1,3 cm, inv. č. 033 229 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:16; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:20.**
 11. *Železný omegovitá svorka*, fragment, d. 2,1 cm, průřez kruhový, inv. č. 033 237 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:30; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:21.**
 12. *Železný kolík, ze jha či udidla*, d. 2,8 cm; ø 0,5 cm, inv. č. 038 801/15 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5o; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:22.**
 13. *Železný kolík ze jha či udidla*, d. 2,6 cm, ø 0,4 cm, inv. č. 038 801/16 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5p; foto: Z. Mírová). **Tab. 51:22.**
 14. *Bronzový knoflík s polokulovitou hlavicí*, ø 1,2 cm, v. 1,1 cm, inv. č. 038 801/19 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5s; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:1.**
 15. *Bronzový knoflík s polokulovitou hlavicí*, ø 1,1 cm, v. 1,1 cm, inv. č. 038 801/20 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5t; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:2.**
 16. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, s šikmou ploškou, v. 1,3 cm, ø 2,9 cm, ø kroužku 1,3 cm, inv. č. 033 785 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:48a; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:3.**
 17. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, s šikmou ploškou, přepálený, v. 1,4 cm, ø 3,3 cm, ø kroužku 1,8 cm, inv. č. 033 786 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:48b; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:4.**
 18. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, s šikmou ploškou, v. 1,2 cm, ø 2,8 cm, ø kroužku 1,4 cm, inv. č. 033 787 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:48c; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:5.**
 19. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, s šikmou ploškou, v. 1,3 cm, ø 2,8 cm, ø kroužku 1,4 cm, inv. č. 033 788 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:48d; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:6.**
 20. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, s šikmou ploškou, v. 1,1, ø 2,8 cm, ø kroužku 1,6 cm, inv. č. 033 789 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:48e; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:7.**
 21. *Bronzová průvlečka s křížovým provlékacím kroužkem*, s šikmou ploškou, v. 1,2 cm, ø 2,8 cm, ø kroužku 1,5 cm, inv. č. 033 790 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:48f; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:8.**

22. *Železný kroužek s řemínky a nýtem*, ø 1,8 cm; průřez čtverhranný, d. řemínku 1,7 cm, inv. č. 038 801/17 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5q; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:9.**
23. *Železný kroužek*, ø 4,9 cm, průřez čtverhranný, inv. č. 038 801/1 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5a; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:10.**
24. *Železný kroužek*, fragment, ø 4,5 cm, průřez oválný, inv. č. 038 801/5 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5e; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:11.**
25. *Železný kroužek*, fragment, ø 4,5 cm, průřez čtverhranný, inv. č. 038 801/6 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5f; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:12.**
26. *Železný kroužek*, ø 3,1 cm, průřez čtverhranný, inv. č. 038 801/2 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5b; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:13.**
27. *Železný kroužek*, ø 5 cm, průřez oválný, inv. č. 038 801/8 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5h; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:14.**
28. *Železný kroužek*, ø 3,2 cm, průřez čtverhranný, inv. č. 038 801/3 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5c; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:15.**
29. *Železný kroužek*, ø 3,2 cm, průřez čtverhranný, inv. č. 038 801/4 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5d; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:16.**
30. *Železný kroužek*, ø 2,9 cm, průřez čtverhranný, inv. č. 038 801/10 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5j; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:17.**
31. *Železný kroužek*, ø 3,3 cm, průřez čtverhranný, inv. č. 038 801/9 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:5i; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:18.**
32. *Železný kroužek*, fragment, d. 2,5 cm, průřez čtverhranný, inv. č. 033 248 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:41; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:19.**
33. *Železný kroužek*, fragment, d. 4,0 cm, průřez kruhový, inv. č. 033 251 (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 29:44; foto: Z. Mírová). **Tab. 52:20.**

Ostatní nálezy: 2 ks železných nožů, železný opasek se svorkami, železný náramek / nápažník; bronzový spirálovitý náramek, 3 ks bronzových jehlic, 3 ks bronzových drátěných kroužků, bronzové korálky, 8 ks jantarových korálků, přeslen, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: GOTTWALD 1928; NEKVASIL 1993, 357; MÍROVÁ 2017, 118–119; GOLEC – FOJTÍK in press.

Uložení: Muzeu Prostějovska Prostějov.

160. Seloutky H4/2017 – „Na Šťastných, RD Trnečková – Barák“, okr. Prostějov

Datace: Ha D1a

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Komorový žárový hrob.

Popis situace: V roce 2017 prozkoumal P. Fojtík 4 komorové hroby platěnické skupiny.

H4/2017 obsahoval kamenný zával 4,5 m³ v hrobové jámě velké 3 x 3 m. Uvnitř se nacházela dřevěná srubová hrobová komora velká 2 x 1,7 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlánkové udidlo s hladkými udítky*, polovina, 1 postranní kroužek, d. udítka 4,52 cm, ø průřezu 0,6 cm, průřez udítka oválný, ø kroužku 5,1 cm, průřez kroužku kruhový, inv. č. – (GOLEC – FOJTÍK in press, tab. 100:38). **Tab. 52:21.**

Ostatní nálezy: Železný opasek se svorkami, 2 železné nože, železná jehlice, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: GOLEC – FOJTÍK in press.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

161. Slatinky PH 172 – „Nivky“, okr. Prostějov

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Komorový žárový hrob.

Popis situace: Nejstarší nálezy z této lokality pocházejí již z roku 1877, výzkum pohřebiště pak probíhal až v roce 1880, kdy stavba silnice narušila pohřebiště. Tehdejší starosta J. Stratil se studenty ze Slatinic prozkoumal několik hrobů. Téhož roku odkryl 2 hroby i H. Wankel. S výzkumy pokračoval i I. L. Červinka a zejména A. Gottwald a K. Dobeš ve 30. letech 20. století. Hrob PH 172 prozkoumal A. Šťastný v roce 1936.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová průvlečka otevřená s polokulovitou hlavicí a s křížovým provlékacím kroužkem*, v. 1,6 cm, ø 1,8 cm, inv. č. 033434/4 (PŘICHYSTAL 2003, tab. XLIII/PH172:4). **Tab. 52:22.**
2. *Bronzový kroužek*, větší, ø 4,7 cm, inv. č. – (nenalezeno).
3. *Bronzový kroužek*, 2 ks, ø 2,5 a 2,8 cm, průřez oválný, inv. č. 033434/3c–3d (PŘICHYSTAL 2003, tab. XLIII/PH172:2–3). **Tab. 52:23–24.**

Ostatní nálezy: Železný náramek 2 ks, železná jehlice?, železný fragmenty průřezu ve tvaru C 3 ks (součást opasku či kování ráfku kola vozu?), keramický inventář.

Literatura: GOTTWALD 1935; PŘICHYSTAL 2003.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

162. Slatinky PH 172 – „Nivky“, okr. Prostějov

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Hrobu bez kontextu.

Popis situace: Popis situace viz Slatinky, PH 172 – „Nivky“.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový čtyřhranný knoflík*, tvar čtyřlístku, 1,5 x 1,5 cm, v. 1 cm, inv. č. A51152 (GOTTWALD 1935; PŘICHYSTAL 2003, tab. LXVI:22). **Tab. 52:25.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: PŘICHYSTAL 2003.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

163. Slavkov u Brna 2 – „sklad fy. Rauscher, s.r.o.“, okr. Vyškov

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Komorový kostrový hrob.

Popis situace: V roce 2001 objevil M. Geisler při záchranném archeologickém výzkumu při stavbě skladovacího areálu fy. Rauscher komorový hrob o velikosti 4,3 x 3,1 m. V jeho středu byla umístěna plochá kamenná deska, další pak u S stěny. Hrob je součástí většího pohřebiště a svými parametry leží již na pomezí hrobů velmožské vrstvy a vyšší střední vrstvy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlánekové udidlo s hladkými udítky*, 2 postranní kroužky, d. 12 cm, d. udítka 6 cm, ø průřezu 1 cm, průřez udítka kruhový, ø kroužku 4,5 cm, průřez kroužku kruhový, inv. č. A 76 323 (DOBISÍKOVÁ et al. 2010, obr. 19:23; foto: Z. Mírová).

Tab. 53:1.

Ostatní nálezy: 2 železná kopí, železná bodka kopí, železný nůž, železný opasek se svorkami, zlomky bronzových ozdob hrudníku, kamenný sekeromlat, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: GEISLER 2001; DOBISÍKOVÁ et al. 2010; KOS 2016.

Uložení: Muzeum Vyškovska ve Vyškově.

Stupešice – viz 116. Běhařovice-Stupešice

164. Šitbořice – „Šitbořické staré hory-Mladý“, okr. Břeclav

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: V rámci prospekce detektorem kovů byla objevena průvlečka z doby halštatské.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová průvlečka otevřená s polokulovitou hlavicí a s křížovým provlékacím kroužkem*, v. 1,5 cm, ø 1,5 cm, inv. č. A-10935 (foto: Z. Mírová). **Tab. 53:2.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl L. Kalčík.

Uložení: Městské muzeum a galerie Břeclav.

165. Těšetice obj. 38 – „Vinohrady“, okr. Znojmo

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Sídlištní objekt.

Popis situace: V letech 1956–58 probíhal výzkum sídliště v Těšeticích. Bylo nalezeno několik objektů z doby halštatské. 0,7 m pod úrovní povrchu ležela zemnice o velikosti cca 4,1 x 3,8 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový tutulovitý knoflík s jedním provlékacím kroužkem*, v. 3,2 cm, ø 3,2 cm, inv. č. 25947-B/8 (PODBORSKÝ 1965, Taf. XI:3, XXVII:18). **Tab. 53:3.**

Ostatní nálezy: Bronzový kroužek 2 ks, brousek, přeslen, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: PODBORSKÝ 1965, 25–27, Abb. 13, Taf. XI, XXVII:18,20.

Uložení: Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

166. Těšetice obj. 46 – „Vinohrady“, okr. Znojmo

Datace: Ha C2–D

Kulturní kontext: horákovská skupina

Nálezový kontext: sídlištní objekt

Popis situace: V letech 1956–58 probíhal výzkum sídliště v Těšeticích. Bylo nalezeno několik objektů z doby halštatské. 0,6–0,7 m pod úrovní terénu se nacházela zemnice o velikosti 5,6 x 4,2 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Kostěné/parohové obložení z korby vozu?*, v. 11,2 cm, š. 2 cm, inv. č. 26782-KB (PODBORSKÝ 1965, Taf. XIV:18, XXVIII:12). **Tab. 53:4.**

Ostatní nálezy: Brousek, přesleny, kamenná industrie, osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: PODBORSKÝ 1965, 32–35, Abb. 17, Taf. XIV, XXVIII:12; NEKVASIL 1993, 345, tab. 344:16.

Uložení: Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

167. Těšetice H1 – „Pískovna“, okr. Znojmo

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Kostrový hrob.

Popis situace: V letech 1980–82 probíhaly v Těšeticích práce při budování vodní nádrže na říčce Únanovce. Záchraný archeologický výzkum rozšířil doposud zkoumané plochy v Těšeticích a přinesl 10 sídlištních objektů a 1 hrob (H1), který tvořila oválná jáma. Cca 30 cm pod povrchem byla uložena kostra hlavou k V s pohledem směrem na JZ.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlankové udidlo s jedním tordovaným a jedním dvojitém udítkem*, 1 postranní kroužek, d. 15 cm, d. udítka 7 a 8 cm, \varnothing průřezu 1 cm, průřez udítka –, \varnothing kroužku 3,5 cm, průřez kroužku –, inv. č. – (KOŠTUŘÍK – PALATOVÁ 1984b, obr. 13). **Tab. 53:5.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář.

Literatura: KOŠTUŘÍK – PALATOVÁ 1984a; 1984b.

Uložení: Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

168. Trstěnice H3 – „Rybník“, okr. Znojmo

Datace: Ha C1b

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Komorový kostrový hrob (muž).

Popis situace: Ze sbírky J. Čady získal J. Kaufmann v roce 1957 materiál z výzkumu v Trstěnicích. Měl pocházet z jednoho hrobu pod mohylou a tří plochých hrobů. Na LIDARu jsou v bývalé trati „Pečánky / Velký rybník“ dodnes patrné nejméně tři mohyly o \varnothing cca 25–30 m. Lokalita se také nachází v těsném sousedství Morašic, odkud známe několik mohyl nejvyšší společenské vrstvy. H3 vyoral J. Vacek, bližší nálezové okolnosti neznámy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový čtyřhranný páskový knoflík*, zdobený žlábkem, 3 ks, š. 0,6 cm, d. 1,9 cm, inv. č. 1210–1212 (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 135:12). **Tab. 53:6.**

2. *Bronzový křížový knoflík*, v. 0,6 cm, ø 2 cm, inv. č. 1213 (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 135:15). **Tab. 53:7.**
3. *Bronzová falérka*, s 1 provlékacím kroužkem, 2 ks, v. 0,7 cm, ø 2 cm, inv. č. 1214–1215 (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 135:10,14). **Tab. 53:8–9.**
4. *Bronzový kroužek*, ø 4,5 cm, průřez kruhový, inv. č. 1209 (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 135:13). **Tab. 53:10.**

Ostatní nálezy: Železné kopí.

Literatura: PODBORSKÝ 1974, 420 Taf. 6:11–12; STEGMANN-RAJTÁR 1992a, 62–63, Taf. 135.

Uložení: Městské muzeum a galerie Knížecí dům Moravský Krumlov.

169. Určice H6 – „Hájové“, okr. Prostějov

Datace: Ha C2–D

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Žárový hrob (muž?).

Popis situace: V roce 1911 začali A. Gottwald a K. Dobeš zkoumat rozsáhlého pohřebiště v Určicích – „Hájových“. Někdy po roce 1929 prozkoumali také H6, který měl být ohraničen kameny.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra zdobená čtyřmi prolamovanými otvory a čtyřmi svazky koncentrických kružnic*, 1 provlékací kroužek, ø 4 cm, v. 1,8 cm, inv. č. – (GOTTWALD 1931a, obr. 106:4–5). **Tab. 53:11.**

Ostatní nálezy: osteologický materiál, keramický inventář.

Literatura: GOTTWALD 1931a, 95, obr. 106; 1931b, 2, obr. 1.

Uložení: Muzeum a galerie v Prostějově.

170. Velká nad Veličkou – „Obecniska“, okr. Hodonín

Datace: Ha B3–C1a

Kulturní kontext: Horákovská skupina.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Při povrchovém detektorovém sběru našel amatérský hledač bronzové koňské udidlo. Nález poskytl k dokumentaci T. Zemanovi.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzové dvoučlankové udidlo s rýhami zdobenými udítky*, terminální část udítek ve tvaru D – jedna část poškozena, rýhovaná výzdoba i na spojovacích kroužcích, d. 16

cm, d. udítka 8,5 a 7,5 cm, ø průřezu 0,9 cm, průřez udítka kruhový, inv. č. – (kresba: Z. Kosarová). **Tab. 53:12.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl T. Zeman.

Uložení: Soukromá sbírka anonymního nálezce, Velká nad Veličkou.

171. Zlín-Louky – „Kamenné dílce“, okr. Zlín

Datace: Ha C2

Kulturní kontext: Platěnická skupina.

Nálezový kontext: Komorový hrob (muž).

Popis situace: V roce 1878 prozkoumal M. Trapp komorový hrob s kamenným závalem.

Bližší nálezové okolnosti nejsou známy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová průvlečka*, s odlomeným křížovým provlékacím kroužkem, s rovnou ploškou fragment, v. 1,5 cm, ø 2 cm, inv. č. – (STEGMANN-RAJTÁR 1992a, Taf. 85:2). **Tab. 53:13.**

Ostatní nálezy: Železný meč s bimetalicou rukojetí?, keramický inventář

Literatura: ŠOLLE 1955, 115, Abb. 8:3; DOHNAL 1975, 22–23, obr. 984 na str. 164; STEGMANN-RAJTÁR 1992a, 43, Taf. 85.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno; Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

13.3 Doba laténská

Biskupství – viz 195. Náměšť na Hané-Biskupství

172. Borkovany – „Vysoudilka“, okr. Břeclav

Datace: LT

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: V rámci prospekce detektorem kovů byla objevena falérka z doby laténské, byla předána L. Kalčíkovi z Městského muzea a galerie v Břeclavi.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová falérka nezdobená*, provlékací kroužek odlomen, v. 1 cm, ø 2,7 cm, inv. č. A-10956/1-2 (foto: Z. Mírová). **Tab. 54:1.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl L. Kalčík.

Uložení: Městské muzeum a galerie Břeclav.

173. Boršice u Blatnice – „Lipinka“, okr. Uherské Hradiště

Datace: LT D

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: M. Čižmář lokalitu zmiňuje v souvislosti s dobou halštatskou, nicméně lokalita je pravděpodobně polykulturní. V rámci prospekce detektorem kovů byla objevena série předmětů souvisejících s jezdeckým z doby laténské. Bližší nálezové okolnosti nejsou známy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, 2 postranní kroužky, d. 16 cm, d. udítka 8,5 a 8,3 cm, \varnothing průřezu 0,8 cm, průřez udítka kruhový, \varnothing kroužku 4 a 5 cm, průřez kroužku kulatý, inv. č. – (kresba: A. Pešková, foto: Z. Mírová). **Tab. 54:2.**
2. *Železná postranice udidla*, 3 provlékací otvory, vrchní část opatřena kroužek, spodní část zahnutá zdobená motivem trojúhelníku, d. 23,3 cm, š. 2,3 cm, průřez kruhový, inv. č. – (kresba: A. Pešková, foto: Z. Mírová). **Tab. 54:3.**
3. *Železná obloukovitá ostruha s trnem*, silně poškozená, š. 5,5 cm, v. 4,5 cm, v. trnu 2,2 cm, inv. č. A43/2010 (foto: Z. Mírová). **Tab. 54:4.**
4. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kruhovými knoflíky*, š. 4,5 cm, v. 4 cm, v. trnu 1,5 cm, inv. č. 37/2010 (foto: Z. Mírová). **Tab. 54:5.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČIŽMÁŘ 2004a, 86–87; 1.–4. nepublikováno, poskytl M. Dufka a D. Válek.

Uložení: Obecní muzeum v Ostrožské Lhotě.

174. Bořitov 1 – „Písky“, okr. Blansko

Datace: LT D

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Sídliště.

Popis situace: V 70. a 80. letech 20. století kompletně prozkoumali K. Ludikovský a M. Čižmář laténské sídliště. Zástavbu tvořilo 15 zahloubených chat a další nezahloubené obytné objekty. Z objektu 27/88 pochází postranice udidla (č. 2). Z objektu 2 z výzkumu 1987 dvoučlankové udidlo (č. 1), faléra pochází z objektu 3 výzkumu z roku 1983. Z chaty 8 z výzkumu roku 1988 pochází osmičkový závěsek kola (č. 4).

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, 2 postranní kroužky, d. 15,4 cm, d. udítka 8 a 7,4 cm, \emptyset průřezu 0,8 cm, průřez udítka čtvercový, \emptyset kroužku 7,6 cm, průřez kroužku kulatý, inv. č. 1475/87 (ČIŽMÁŘ 2003, tab. 38:9). **Tab. 54:6.**
2. *Železná postranice koňského udidla s kulovitým zakončením*, 2 provlékací otvory, d. 12 cm, průřez kruhový a oválný, \emptyset průřezu 0,6 a 1,3 cm. \emptyset otvorů 0,4 cm, inv. č. 504/88 (ČIŽMÁŘ 2003, obr. 14:1, tab. 45:7; foto: Z. Mírová). **Tab. 54:7.**
3. *Železný osmičkovitý závěsek*, v. 8 cm, š. 7,5 cm, průřez kruhový, inv. č. 475/88 (ČIŽMÁŘ 2003, tab. 42:8). **Tab. 54:8.**
4. *Bronzová faléra zdobená 3 lištami a 7 trojúhelníkovými otvory*, 2 provlékací otvory, \emptyset 3,2 cm, inv. č. 301/8 (ČIŽMÁŘ 2003, tab. 32:6). **Tab. 54:9.**

Ostatní nálezy: Importované bronzové nádoby, jantarová surovina, importovaný keramický inventář, sídlištní materiál.

Literatura: ČIŽMÁŘ 2003; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 135–137, obr. na str. 138–139.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno; Muzeum Blanenska v Blansku.

175. Brno-Maloměřice 1, H52 – „Plíže“, okr. Brno-venkov

Datace: LT B2–C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Kostrový hrob.

Popis situace: Při výstavbě nádraží v roce 1941 zde bylo porušeno kostrové pohřebiště. H52 měl rozměry 2,6 x 1,1 m a byl hluboký 1,8 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka a zakončením v podobě kroužku*, d. 5,9 cm, š. 2,5 cm, \emptyset kroužku 2,5 cm, průřez kroužku –, inv. č. Pa 14.436 (107.230) (ČIŽMÁŘOVÁ 2005, obr. 75:5). **Tab. 54:10.**

Ostatní nálezy: 2 železné spony, opasek z železných kroužků s bronzovými kuželovitými závěsky, 3 bronzové kruhové šperky, keramický inventář.

Literatura: POULÍK 1942; MEDUNA 1992; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 148–151; 2005, 115, obr. 29:1–2, 54:52, 75:1–7; 2011, 88–92.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

176. Břeclav – „Žleby“, okr. Břeclav

Datace: LT

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Sídliště.

Popis situace: Na lokalitě byla detektorem kovů nalezena laténská průvlečka.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová průvlečka ve tvaru trojlístku*, 3 vypnuliny, v. 1,2 cm, ø 2,2 cm, inv. č. A-16177 (foto: Z. Mírová). **Tab. 55:1.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: Nepublikováno, poskytl L. Kalčík.

Uložení: Městské muzeum a galerie Břeclav.

177. Buchlovice – „Barborka“, okr. Uherské Hradiště

Datace: LT

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Nález z výšinného sídliště.

Popis situace: Lokalitu poprvé popsal K. Hanák (HANÁK 1932). První výzkum provedlo Slovácké muzeum v Uherském hradišti v roce 1978, v roce 1987 navázal J. Kohoutek, od roku 1993 D. Kolbinger a B. Žižlavský. Prospekci se zde věnoval také M. Čižmář, z té pochází níže uváděné udidlo.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, 2 postranní kroužky, d. 20 cm, d. udítka 10 cm, ø kroužku 5 cm, průřez udítka obdélný, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová). **Tab. 55:2.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: HANÁK 1932, 3; KOLBINGER – ŽIŽLAVSKÝ 1996, 75–89; ČIŽMÁŘ 2004a, 103–104; 1. – nepublikováno, poskytl I. Čižmář.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno.

178. Býkovice 1 – „Na Příčnickách“, okr. Blansko

Datace: LT A

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: V roce 1888 zachytil K. J. Maška střepy z halštatských? popelnic a bronzové předměty.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová postranice koňského udidla ve tvaru písmene U*, 1 provlékací otvor, v. 9 cm, ø průřezu 0,9 cm, inv. č. 64810 (kresba: M. Novák; foto: Z. Mírová). **Tab. 55:3.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář.

Literatura: SKUTIL nedatováno, 1 – nepublikováno, poskytl M. Novák.

Uložení: Muzeum Blanenska v Blansku.

179. Dešná – „Hrádek“, okr. Zlín

Datace: LT D

Kulturní kontext: Laténská kultura (púchovská kultura).

Nálezový kontext: Výšinné sídliště, depot.

Popis situace: Lokalita je známá již od 19. století, kdy zde byly nalézány mince. I. L.

Červinka (ČERVINKA 1896, 46) lokalitu mylně uvedl do literatury jako středověkou, tento názor poprvé zpochybnil až J. Nekvasil v 80. letech 20. století. Během organizovaných detektorových prospekcí pod vedením J. Langové a J. Kouhoutka, M. Čižmáře a v současnosti také I. Čižmáře bylo objeveno množství pozdě laténského materiálu, zejména sídlištního a depoty.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný sekerovitý zákolník s bronzovými intarziemi a středovou plastickou oválnou a dvěma rýhami členěnou ozdobou*, v. 14,5 cm, 8,1 cm, průřez tyčinky obdélný, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová; foto: I. Čižmář). **Tab. 55:4–5.**
2. *Železná pérová závlačka*, v. 16 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová; foto: I. Čižmář). **Tab. 65:10.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál, mince, depoty.

Literatura: ČERVINKA 1896, 46; ČIŽMÁŘ 1991; 2004a; LANGOVÁ 2001; 1.–2. – nepublikováno, poskytl I. Čižmář.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

180. Dolní Bojanovice 3, H1/1985 – „Vsisko“, okr. Hodonín

Datace: LT B2/C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: V roce 1985 byla provedena pracovníky pracoviště Archeologického ústavu Akademie věd České republiky Brno dohledávka rozrušeného žárového hrobu.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, se širokou ploškou, d. 8,1 cm, š. 3 cm, inv. č. 157.500–157.501 (ČIŽMÁŘOVÁ 2017, tab. 2:5). **Tab. 55:5.**

Ostatní nálezy: Fragment železné spony, bronzový opasek s kroužky, slítek modrého skla, keramický inventář.

Literatura: ČIŽMÁŘOVÁ 1989, 116–117; 2017, 80–81, tab. 2:5–12; ŠKOJEC 2000, 418

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

181. Drnholec obj. 15, okr. Břeclav

Datace: LT C–D

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Sídlištní objekt.

Popis situace: Z výzkumu nížinného sídliště z roku 1978 z objektu č. 15 pochází fragment vodícího kruhu.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový vodící kruh*, fragment, v. 3,8 cm, š. 1,8 cm, inv. č. A 10040/9–382/78 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 3:3). **Tab. 55:7.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČIŽMÁŘ 2010.

Uložení: Archeologický ústav akademie věd České republiky Brno.

182. Hevlín – „Ostroh“, okr. Znojmo

Datace: LT B2/C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález na výšinném sídlišti.

Popis situace: Soustavnou detektorovou prospekci vedenou M. Čižmářem byla v roce 2009 zdokumentována průvlečka.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová průvlečka se třemi očky*, ø 4 cm, v. 0,7 cm, inv. č. Pa 20/2009 (ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR – KOLNÍKOVÁ 2010, obr. 7:5). **Tab. 55:8.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR – KOLNÍKOVÁ 2010, 129.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

Hluboké u Kunštátu – viz 190. Kunštát-Hluboké u Kunštátu

183. Holubice H21 – „Dílce“, okr. Vyškov

Datace: LT B2/C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (muž?).

Popis situace: První hroby na holubické nekropoli prozkoumal již p. Synek v roce 1903, nejvíce hrobů bylo vyzdviženo v roce 1930. H21 vyzvedl M. Chleborád téhož roku, hrob byl hluboký 1,4 m, ostatní rozměry neznámy.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka a zakončením v podobě kroužku*, d. 4,5 cm, š. 1,7 cm, ø kroužku 2 cm, inv. č. Pa 111.273 (Pa 2625/78) (ČIŽMÁŘOVÁ 2009, tab. 10:2). **Tab. 55:9.**

Ostatní nálezy: Železný meč, list kopí, loďkovitá puklice štítu, kování štítu, 3 železné spony, 3 bronzové spony, železný opasek z řetízku, železný opasek z kroucených článků, keramický inventář.

Literatura: SYNEK 1903, 158–160; PROCHÁZKA 1909, 210; 1937, 70–77; ČIŽMÁŘOVÁ 2009, tab. 9, 10:1–7; 2013, 118–120.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

184. Jaroměřice nad Rokytinou-Vacenovice – „JZ intravilán obce“, okr. Třebíč

Datace: LT A

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: V roce 2007 objevil J. Michálek detektorem kovu zoomorfní sponu.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní spona s koníčkem*, chybí jehlice, v. 1,6 cm, š. 0,7 cm, d. 3,5 cm, inv. č. – (GOLÁŇOVÁ 2018, Fig. 70:19). **Tab. 55:10.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČIŽMÁŘ 2012, 229, Fig. 1:3; GOLÁŇOVÁ 2018, 214, Fig. 70:19.

Uložení: Jihomoravské muzeum ve Znojmě (dnes nedohledatelné).

185. Jevíčko – „na Zadní Arnoštov“, okr. Svitavy

Datace: LT D

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: V okolí úvozových cest byl organizovanou detektorovou prospekci vedenou D. Víchem v roce 2008 získán vodící kroužek.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový vodící kruh*, v. 6,1 cm, š. 5,3 cm, d. 4,3 cm, inv. č. – (VÍCH 2010, obr. 14:1). **Tab. 55:11.**

Ostatní nálezy: Železné křížové kování, botka kopí, spony, kroužek.

Literatura: VÍCH 2017, 643, obr. 14:1.

Uložení: Regionální muzeum v Litomyšli.

186. Ježkovice – „Černov“, okr. Vyškov

Datace: LT C2–D1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález z výšinného sídliště.

Popis situace: Ježkovice jsou hradištěm se čtyřnásobným opevněním a je rozděleno na předhradí a akropoli. Do literatury jej uvedl J. Knies (KNIES 1894), znal jej však již F. Koudelka v roce 1890. Eviduje jej také I. L. Červinka (ČERVINKA 1896), který jej však později (ČERVINKA 1930) přiřazuje ke středověku. Zkoumáno bylo poprvé J. Skutilem v roce 1938, dále v letech 1950–53 E. Šimkem, a konečně v letech 1989–90 Archeologickým ústavem Akademie věd České republiky Brno. Organizované detektorové prospekce se zde pak věnoval M. Čižmář. Na lokalitě jsou nálezy z doby halštatské, časného a pozdního latěnu a raného středověku.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, 1 postranní kroužek, polovina, d. udítka 8,1 cm, \varnothing postranního kroužku 4,4 cm, \varnothing průřezu 0,6 cm, průřez udítka čtvercový, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: I. Čižmář). **Tab. 55:12.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál.

Literatura: KNIES 1894, 458; ČERVINKA 1896; 53; 1930, 84–58; SKUTIL 1947b, 108–109; ŠIMEK 1958, 100–103; ČIŽMÁŘ 2004a, 138–140; 1. – nepublikováno, poskytl I. Čižmář.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

187. Koryčany – „intravilán“, okr. Kroměříž

Datace: LT A

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Sídlištní objekt.

Popis situace: Při stavbě továrny „Mundus“ byla v roce 1930 zjištěna laténská sídlištní jáma, ze které vyzvedl M. Chleborád keramiku, další byla objevena v letech 1933–34 při stavbě rodinných domů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Keramický fragment zdobený kolkovaným a rytým motivem konika*, z horní části lahvovité nádoby, v. 6,7 cm, š. 4,7, inv. č. 2757/38 (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, obr. na str. 209). **Tab. 55:13.**

Ostatní nálezy: Keramický inventář (pozdě halštatský a časně laténský).

Literatura: PROCHÁZKA 1937, 59; SCHWAPPACH 1974, 116; MEDUNA 1980b, 135–138; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 209, obr. na str. 209.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

188. Kozlany H14 – „intravilán“, okr. Vyškov

Datace: LT B2

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Kostrový hrob.

Popis situace: Při budování sklepa J. Pospíšila bylo zjištěno pohřebiště, první hroby porušil v roce 1912, další pak v letech 1927–32 prozkoumal M. Chleborád. H14 byl prozkoumán v domě F. Valenty. Lokalita byla zaevidována jako Bohdalice, nicméně jednoznačně souvisí s pohřebištěm v Kozlanech, J. Skutil hrob se záponou označil jako Kozlany č. 14.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová opasková zápona s pseudofiligránovou výzdobou*, s částí železného řetězu, d. zápony 6 cm, d. celkem 15,3 cm, š. 3,9 cm, inv. č. 65.125 (ČIŽMÁŘOVÁ 2013, Tab. 26:2). **Tab. 56:1.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: CHLEBORÁD 1914, 280, tab. 7:10–11; SKUTIL 1947a, 66–67; 1947b, 142–143; MEDUNA 1980b, 24, 140; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 133, obr. na str. 211; 2013, 110, 131–134, tab. 23–26:2.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

189. Křepice 3, H1 – „intravilán“, okr. Břeclav

Datace: LT B2–C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (žena).

Popis situace: V roce 1978 při stavbě rodinného domu V. Nečase byla poničena skupina laténských kostrových hrobů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová opasková zápona opasku ve tvaru konika*, d. 6,5 cm, š. 3 cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘ 1993, obr. 262:28). **Tab. 56:2.**

2. *Bronzová součást opasku ve tvaru koníka*, d. 5 cm, š. 3,9 cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘ 1993, obr. 262:28). **Tab. 56:3.**

Ostatní nálezy: Železné spony, 2 železné náramky, skleněný náramek, bronzový opasek, keramický inventář.

Literatura: LUDIKOVSKÝ 1980, 46–47; ČIŽMÁŘ 1993, obr. 262:28; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 215, obr. na str. 215.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno; Archeologický ústav akademie věd České republiky Brno.

190. Kunštát-Hluboké u Kunštátu H21 – „Dílce“, okr. Blansko

Datace: LT C2–D1

Kulturní kontext: Doba laténská.

Nálezový kontext: Laténská kultura.

Popis situace: Plně dochovaný a záměrně uložený opasek získala Z. Jarůšková z Boskovického muzea za spolupráce Ústavu archeologické památkové péče Brno, opasek našel a informoval o něm amatérský hledač kovů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfni zápona opasku ve tvaru koníka a zakončením v podobě destičky*, d. 5 cm, š. 1,5 cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘ – JARŮŠKOVÁ 2019, obr. 4:1). **Tab. 56:4.**

Ostatní nálezy: Celý bronzový opasek včetně rozdělovačů.

Literatura: JARŮŠKOVÁ – ČIŽMÁŘ 2017; ČIŽMÁŘ – LEČBYCH 2018, 97, obr. 7:12–14; ČIŽMÁŘ – JARŮŠKOVÁ 2019.

Uložení: Muzeum regionu Boskovicka v Boskovicích.

191. Loučka – „Doubrava“, okr. Zlín

Datace: LT C2–D

Kulturní kontext: Laténská / púchovská kultura.

Nálezový kontext: Výšinné sídliště.

Popis situace: Nález pochází z detektorové prospekce I. Viktorina na známém výšinném sídlišti z doby laténské. Odevzdán byl do muzea ve Zlíně J. Langové.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný kotvovitý zákolník vozu*, d. 9,3 cm, š. 4,3 cm, průřez kulatý, inv. č. A87829 (foto: Z. Mírová). **Tab. 56:5.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál.

Literatura: Nepublikováno, poskytla J. Langová.

Uložení: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

192. Lovčičky 1, H2 – „Strážka“, okr. Vyškov

Datace: LT C1

Kulturní kontext: Doba laténská.

Nálezový kontext: Kostrový hrob.

Popis situace: V roce 1956 prozkoumal J. Říhovský laténské kostrové pohřebiště, při kterém bylo odkryto v 19 hrobů. H2 měl rozměry u dna 1,4 x 0,4 m, byl orientován S–J s hlavou směrem k S, pohřbená byla žena.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, d. 5 cm, ø kroužku 2,1 cm, průřez kroužku –, inv. č. A 8167 (576-20/56) (ČIŽMÁŘOVÁ 2013, tab. 27:8). **Tab. 56:6.**

Ostatní nálezy: Železná spona spojené konstrukce, železný kroužek, uzavřený bronzový náramek se třemi vývalky, sapropelitový kruh, 5 zlomků opasku složeného ze dvou řetízků z drobných železných kroužků spojených většími bronzovými kroužky, bronzový kuželkovitý závěsek z opasku, 2 bronzové nánožníky s hladkými dutými polokoulemi, keramická nádoba.

Literatura: LUDIKOVSKÝ 1957, 46–51, ČIŽMÁŘOVÁ 2013, 163–138, Tab. 26:2–27.

Uložení: Muzeum Vyškovska ve Vyškově.

193. Lukov – „Ostroh“, okr. Znojmo

Datace: Ha D3–LT A, LT D1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: ojedinělý nález na výšinném sídlišti

Popis situace: Lokalita je známa až od 80. let 20. stol., kdy ji popsal J. Kovárník. Záchranné detektorové prospekce zde pak prováděl i M. Čižmář, nálezy 1, 2–8 pochází z prospekce v roce 2005. Mezi nálezy uvádí i postranice udidla, bližší údaje však chybí.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, 2 ks, d. 9,3 a 11,5 cm, průřez kulatý a čtvercový, ø průřezu 0,6 a 0,4 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: I. Čižmář). **Tab. 56:7–8.**
2. *Železné dvoučlánekové udidlo s kuličkou na uditku*, polovina, d. 5,7 cm, ø kuličky 1,7 cm, ø průřezu 0,8 cm, průřez uditka kulatý, inv. č. – (GOLÁŇOVÁ 2013, obr. 23). **Tab. 56:9.**

3. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, dva postranní kroužky, d. 16 cm, d. udítka 8 cm, ø postranního kroužku 5,2 cm, průřez udítka obdélný, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: I. Čižmář). **Tab. 56:10.**
4. *Železné jednočlankové roubíkové udidlo s hladkým udítkem*, 2 postranní kroužky, d. 16 cm, ø kroužku 4 a 5 cm, ø průřezu 0,8 cm, průřez udítka čtvercový, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: I. Čižmář). **Tab. 56:11.**
5. *Železný osmičkovitý závěsek*, v. 9 cm, š. 6 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová; foto: I. Čižmář). **Tab. 56:12.**
6. *Železný osmičkovitý závěsek*, v. 7,8 cm, š. 6,4 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: I. Čižmář). **Tab. 56:13.**
7. *Železný osmičkovitý závěsek spojený*, v. 7,3 cm, š. 5,6 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: I. Čižmář). **Tab. 56:14.**
8. *Železný osmičkovitý závěsek spojený*, v. 6,8 cm, š. 5,5 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová, foto: I. Čižmář). **Tab. 56:15.**

Ostatní nálezy: Železné spony, nářadí, vybavení domu, militaria, keramický inventář.

Literatura: KOVÁRNÍK 1983, 77; 2006; ČIŽMÁŘ 2004a, 168–169; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 227; ČIŽMÁŘ – ČIŽMÁŘOVÁ – KEJZLAR – KOLNÍKOVÁ 2008, 128–129, obr. 5; GOLÁŇOVÁ 2013, 331, obr. 23; 1, 3–4, 6–9 – nepublikováno, poskytl I. Čižmář.

Uložení: Jihomoravské muzeum ve Znojmě; Moravské zemské muzeum Brno.

194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov

Datace: LT C2–D1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Oppidum.

Popis situace: Staré Hradisko figuruje v písemných pramenech již od roku 1519, kdy zde olomoucký biskup Dubravius popsal nálezy jantaru. Asi nejznámější zmínku evidujeme u J. A. Komenského, který v roce 1627 hradíště označuje jako „Hradisko, kde se nachází myrha“, již měl na mysli opět jantar. První amatérské výzkumy zde provedli F. Lipka a K. Snětina ve 20. letech 20. století, první profesionální výzkumy pak proběhly v letech 1934–37 pod vedením J. Böhma a J. Skutila. Další výzkumy probíhaly až v 60. a 70. letech 20. století pod vedením J. Meduny, v 80. a 90. letech se jich ujal M. Čižmář. Objeveny byly komunikační sítě, dvorce, dílny, cisterny a minimálně dvě stavební fáze hradeb. Na lokalitě také M. Čižmář prováděl organizované detektorové prospekce, z let 2001–03 pochází ostruha (č. 70), z roku 2006 tyčinkovitý osový kolík (č. 15), osmičkovitý závěsek (č. 36) a ostruha (č. 71).

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný zákolník se srdcovitým zakončením*, 2 ks, v. 11–12 cm, š. 5,5–6 cm, inv. č. B 602-1697–1698 (MEDUNA 1961, Taf. 38:1,5). **Tab. 57:1–2.**
2. *Železný zákolník s volným kruhem*, d. 13 cm, ø kruhu 5,5 cm, inv. č. B 602-1178 (MEDUNA 1961, Taf. 39:6). **Tab. 57:3.**
3. *Železný zákolník s volným kruhem*, d. 6 cm, ø kruhu 6 cm, inv. č. PV M 130/116 (MEDUNA 1970, Taf. 21:8). **Tab. 57:4.**
4. *Železný zákolník s volným kruhem*, d. 8 cm, ø kruhu 8 cm, inv. č. MZM 89425 (MEDUNA 1970, Taf. 21:10). **Tab. 57:5.**
5. *Železný zákolník s volným kruhem*, d. 10 cm, ø kruhu 6 cm, inv. č. PV M 223/1 (MEDUNA 1970, Taf. 21:12). **Tab. 57:6.**
6. *Železné pérová závlačka*, 8 ks, v. 7–20 cm, inv. č. B 602-1183, 602-1195, 602-1193, 602-1201–1203, 602-1205 (MEDUNA 1961, Taf. 39:7–8; 41:1–6). **Tab. 57:7–14.**
7. *Železné pérová závlačka*, v. 11 cm, ø průřezu 0,8 cm, inv. č. inv. č. PV M 214/2 (MEDUNA 1970, Taf. 20:10). **Tab. 58:1.**
8. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, d. 7,5 cm, průřez čtvercový, ø průřezu 0,6 cm, inv. č. PV M 216/2 (MEDUNA 1970, Taf. 20:9). **Tab. 58:2.**
9. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, d. 7 cm, průřez čtvercový, ø průřezu 0,6 cm, inv. č. PV M 130/77 (MEDUNA 1970, Taf. 20:11). **Tab. 58:3.**
10. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, d. 10 cm, ø průřezu 0,8 cm, inv. č. MZM 89438 (MEDUNA 1970, Taf. 20:12). **Tab. 58:4.**
11. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, d. 9,2 cm, ø průřezu 0,6 cm, inv. č. PV M 216/4 (MEDUNA 1970, Taf. 20:13). **Tab. 58:5.**
12. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, d. 11 cm, ø průřezu 0,5 cm, inv. č. PV M 216/3 (MEDUNA 1970, Taf. 20:14). **Tab. 58:6.**
13. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, d. 9,4 cm, ø průřezu 0,4 cm, inv. č. PV M 216/1 (MEDUNA 1970, Taf. 20:15). **Tab. 58:7.**
14. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, 18 ks, d. 7–15 cm, inv. č. B 602-1171, 602-1177, 602-1183, 602-1187, 602-1189, 602-1191–1192, 602-1194, 602-1199, 602-1200, 602-1204, 602-1207–1209 (MEDUNA 1961, Taf. 39:1–5,8; 40:1–12). **Tab. 58:8–24.**
15. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, 2 ks, v. 9,5 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová). **Tab. 57:25–26.**
16. *Bronzový vodící kruh*, v. 7,6 cm, š. 7,2 cm, d. 3,8 cm, inv. č. MZM Pa 41/93 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 2:1). **Tab. 58:27.**
17. *Bronzový vodící kruh*, v. 5 cm, š. 2,6 cm, d. 3,2 cm, inv. č. B 602-63 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 2:2). **Tab. 58:28.**

18. *Bronzový vodící kruh*, fragment, v. 4 cm, š. 2 cm, d. 1 cm, inv. č. MZM 44/93 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 2:3). **Tab. 58:29.**
19. *Bronzový vodící kruh*, v. 6,4 cm, š. 6 cm, d. 3,2 cm, inv. č. Pa 44/93 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 2:5). **Tab. 59:1.**
20. *Bronzová ozdoba vodícího kruhu*, zakončená ozdobnou hlavicí s rytou hvězdou, v. 7 cm, ø hlavice 2 cm, inv. č. MZM – (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 2:4). **Tab. 59:2.**
21. *Bronzová ozdoba vodícího kruhu*, zdobená výběžkem v podobě listu, v horní části zdobená křížem a čtyřmi výběžky, v. 5,2 cm, š. 3 cm, ø průřezu 0,6 cm, inv. č. OL – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 59:3.**
22. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, 1 postranní kroužek, polovina, d. udítka 6,5 cm, průřez udítka čtvercový, průřez udítka 0,8 cm, ø postranního kroužku 7,7 cm, inv. č. PV M 223/3 (MEDUNA 1970, Taf. 21:7; foto: Z. Mírová). **Tab. 59:4.**
23. *Železné dvoučlankové udidlo*, polovina, bez postranního kroužku, d. udítka 8,8 cm, průřez udítka kruhový, průřez udítka 0,6 cm, inv. č. PV M 130/89 (MEDUNA 1970, Taf. 21:4; foto: Z. Mírová). **Tab. 59:5.**
24. *Železná postranice koňského udidla s kulovitým zakončením*, 2 provlékací otvory, d. 13,5 cm, průřez kruhový a oválný, ø průřezu 0,5 a 1,3 cm. ø otvorů 0,5 cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘ 2003, obr. 14:2). **Tab. 59:6.**
25. *Železná omegovitá postranice udidla*, polovina, d. 7,5 cm, š. 8,2 cm, středový otvor 2 cm, inv. č. PV M 231/3 (MEDUNA 1970, Taf. 21:1). **Tab. 59:7.**
26. *Železná omegovitá postranice udidla*, d. 10 cm, š. 8,2 cm, středový otvor 2 cm, inv. č. PL A 41.
27. *Bronzová ozdoba udidla se středovým otvorem a třemi kuličkami*, š. 2,7 cm, průřez 0,7 cm, ø kuličky 1,2 cm, inv. č. 602-138 (ČIŽMÁŘ 2003, obr. 14:3). **Tab. 59:8.**
28. *Bronzová ozdoba udidla se středovým otvorem a třemi kuličkami*, š. 3,5 cm, průřez 0,5 cm, ø kuličky 1,1 cm, inv. č. 602-138 (ČIŽMÁŘ 2003, obr. 14:4). **Tab. 59:9.**
29. *Bronzová ozdoba udidla se středovým otvorem a třemi kuličkami*, fragment, š. 2,3 cm, průřez 0,5 cm, ø kuličky 1,1 cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘ 2003, obr. 14:5). **Tab. 59:10.**
30. *Železný osmičkovitý závěsek*, navlečený dva kroužky, v. 9 cm, š. 4 cm, inv. č. PV N 5/25 (MEDUNA 1970, Taf. 21:2; foto: Z. Mírová). **Tab. 59:11.**
31. *Železný osmičkovitý závěsek*, navlečený dva kroužky, v. 6 cm, š. 6 cm, inv. č. PV M 269/9 (MEDUNA 1970, Taf. 21:3; foto: Z. Mírová). **Tab. 59:12.**
32. *Železný osmičkovitý závěsek*, v. 7 cm, š. 5,5 cm, inv. č. PV M 130/16 (MEDUNA 1970, Taf. 21:6; foto: Z. Mírová). **Tab. 59:13.**

33. *Železný osmičkovitý závěsek*, v. 5 cm, š. 3 cm, inv. č. PV M 130/71 (MEDUNA 1970, Taf. 21:9; foto: Z. Mírová). **Tab. 59:14.**
34. *Železný osmičkovitý závěsek*, v. 6,5 cm, š. 5 cm, inv. č. MZM Pa 10035/39 (MEDUNA 1970, Taf. 21:11). **Tab. 59:15.**
35. *Železný osmičkovitý závěsek*, 9 ks, v. 4–9 cm, š. 3,5–7 cm, inv. č. B 602-1374–1376, 602-1378, 602-1381–1382, 602-1385 (MEDUNA 1961, Taf. 36:1–9). **Tab. 59:16–19; 60:1–5.**
36. *Železný osmičkovitý závěsek*, 1 ks, v. 5,5 cm, š. 4,5 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová). **Tab. 60:6.**
37. *Bronzová trojlístková průvlečka s triskelem*, \varnothing vnitřní plošky 1,9 cm, š. 3,2 cm, inv. č. PV M113/24 (MEDUNA 1970, Taf. 4:15). **Tab. 60:7.**
38. *Bronzová trojlístková průvlečka s triskelem*, \varnothing vnitřní plošky 1,9 cm, š. 3,5 cm, inv. č. PV M113/23 (MEDUNA 1970, Taf. 4:16). **Tab. 60:8.**
39. *Bronzová trojlístková průvlečka s triskelem*, \varnothing vnitřní plošky 1,9 cm, š. 3,2 cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘ 2002b, obr 18:2). **Tab. 60:9.**
40. *Bronzová trojlístková průvlečka s triskelem*, \varnothing vnitřní plošky 1,9 cm, š. 3,2 cm, inv. č. B 602/175 (MEDUNA 1961, Taf. 7:18). **Tab. 60:10.**
41. *Bronzová trojlístková průvlečka s triskelem*, \varnothing vnitřní plošky 1,9 cm, š. 3 cm, inv. č. B 602/174 (MEDUNA 1961, Taf. 7:19). **Tab. 60:11.**
42. *Bronzová polokulovitá falérka nezdobená*, \varnothing 1,1 cm, v. 0,5 cm, inv. č. PV M 126/9 (MEDUNA 1970, Taf. 4:17; foto: Z. Mírová). **Tab. 60:12.**
43. *Bronzová polokulovitá falérka nezdobená*, \varnothing 1,8 cm, v. 0,4 cm, inv. č. PV M 126/10 (MEDUNA 1970, Taf. 4:18; foto: Z. Mírová). **Tab. 60:13.**
44. *Bronzová polokulovitá falérka nezdobená*, \varnothing 1,2 cm, v. 0,4 cm, inv. č. PV M 259/7 (MEDUNA 1970, Taf. 4:19; foto: Z. Mírová). **Tab. 60:14.**
45. *Bronzová falérka s ozdobným středem*, 2 provlékací kroužky, \varnothing 2,3 cm, v. 0,6 cm, inv. č. PV M 43/4 (MEDUNA 1970, Taf. 4:10; foto: Z. Mírová). **Tab. 60:15.**
46. *Bronzová falérka s ozdobným středem*, 2 provlékací kroužky – 1 odlomen, \varnothing 2,2 cm, v. 0,6 cm, inv. č. B 602-178 (MEDUNA 1961, Taf. 7:20). **Tab. 60:16.**
47. *Bronzová falérka s ozdobným středem*, 2 provlékací kroužky, \varnothing 2 cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘ 2002b, obr. 19:1). **Tab. 60:17.**
48. *Bronzová falérka s ozdobným středem*, 2 provlékací kroužky, \varnothing 2 cm, v. 1,4 cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘ 2002b, obr. 19:2). **Tab. 60:18.**
49. *Bronzová falérka s ozdobným středem*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 2 cm, v. 1,4 cm, inv. č. B 602-176 (MEDUNA 1961, Taf. 7:17). **Tab. 60:19.**

50. *Bronzová falérka s ozdobným středem*, 1 provlékací kroužek, \varnothing 1,5 cm, v. 1 cm, inv. č. B 602-177 (MEDUNA 1961, Taf. 7:21). **Tab. 60:20.**
51. *Bronzový prolamovaný závěsek s trikvetrou uprostřed a dvěma prolamovanými trojúhelníky zakončenými kuličkami*, \varnothing kruhu 2,5 cm, v. 4 cm, š. trikvetry 1 cm, inv. č. – (LIPKA – SNĚTINA 1912, tab. VII:20). **Tab. 60:21.**
52. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kruhovými knoflíky*, š. 6,3 cm, v. 4,5 cm, v. trnu 2,5 cm, inv. č. VMO A 9014 (MEDUNA 1970, Taf. 11:1). **Tab. 60:22.**
53. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kruhovými knoflíky*, rytá výzdoba u trnu a rytý kříž na knoflicích, š. 5 cm, v. 3 cm, v. trnu 1 cm, inv. č. B 602-633 (MEDUNA 1961, Taf. 29:1). **Tab. 60:23.**
54. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kruhovými knoflíky*, š. 5 cm, v. 3,5 cm, v. trnu 1,5 cm, inv. č. B 602-665 (MEDUNA 1961, Taf. 29:2). **Tab. 60:24.**
55. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kruhovými knoflíky*, š. 4 cm, v. 3 cm, v. trnu 1,5 cm, inv. č. B 602-671 (MEDUNA 1961, Taf. 29:3). **Tab. 60:25.**
56. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kruhovými knoflíky*, š. 6 cm, v. 4 cm, v. trnu 2 cm, inv. č. B 602-667 (MEDUNA 1961, Taf. 29:4). **Tab. 60:26.**
57. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kuličkami*, š. 6,5 cm, v. 4,5 cm, v. trnu 1,5 cm, inv. č. B 602-664 (MEDUNA 1961, Taf. 29:5). **Tab. 60:27.**
58. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kuličkami*, š. 6 cm, v. 4 cm, v. trnu 1,5 cm, inv. č. B 602-670 (MEDUNA 1961, Taf. 29:6). **Tab. 60:28.**
59. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, š. 5 cm, v. 5,5 cm, v. trnu 2 cm, inv. č. B 602-666 (MEDUNA 1961, Taf. 29:7). **Tab. 60:29.**
60. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, š. 5 cm, v. 3,5 cm, v. trnu 1,5 cm, inv. č. B 602-669 (MEDUNA 1961, Taf. 29:8). **Tab. 60:30.**
61. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, š. 5,5 cm, v. 3,5 cm, v. trnu 1,3 cm, inv. č. B 602-668 (MEDUNA 1961, Taf. 29:9). **Tab. 60:31.**
62. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, trn chybí, knoflíky zdobeny rytým trojúhelníkem s 2 soustřednými kruhy uprostřed, š. 5,5 cm, v. 2,5 cm, inv. č. B 602-673 (MEDUNA 1961, Taf. 29:10). **Tab. 60:32.**

63. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, fragment, š. 5 cm, v. 2,5 cm, inv. č. B 602-674 (MEDUNA 1961, Taf. 29:11). **Tab. 60:33.**
64. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, fragment, š. 4 cm, v. 4 cm, v. trnu 1 cm, inv. č. B 602-679 (MEDUNA 1961, Taf. 29:12). **Tab. 60:34.**
65. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, fragment, š. 4 cm, v. 4 cm, v. trnu 2 cm, inv. č. B 602-672 (MEDUNA 1961, Taf. 29:13). **Tab. 60:35.**
66. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, fragment, š. 3,5 cm, v. 3,5 cm, v. trnu 2 cm, inv. č. B 602-675 (MEDUNA 1961, Taf. 29:14). **Tab. 60:36.**
67. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, fragment, š. 4 cm, v. 3,5 cm, v. trnu 1 cm, inv. č. B 602-680 (MEDUNA 1961, Taf. 29:15). **Tab. 60:37.**
68. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, fragment, š. 4 cm, v. 3,5 cm, v. trnu 1 cm, inv. č. B 602-678 (MEDUNA 1961, Taf. 29:16). **Tab. 60:38.**
69. *Železná obloukovitá ostruha se zakulaceným trnem zakončená na koncích ramen otvorem*, š. 6,5 cm, v. 7,3 cm, v. trnu 2 cm, inv. č. – (LIPKA – SNĚTINA 1912, tab. XIII:16). **Tab. 60:39.**
70. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, š. 4,3 cm, v. 4,3 cm, v. trnu 2 cm, inv. č. MZM 169.253 (kresba: A. Krechlerová). **Tab. 60:40.**
71. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen knoflíky*, š. 3,8 cm, v. 3,8 cm, v. trnu 1,6 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová). **Tab. 60:41.**
72. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, d. 6,4 cm, inv. č. B 60255 (MEDUNA 1961, Taf. 9:11). **Tab. 61:1.**
73. *Bronzová zoomorfní jehlice s hlavicí ve tvaru koníka*, d. 5,2 cm, š. 0,3 cm, průřez obdélný, inv. č. MZM Pa 41/93 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 1B:2). **Tab. 61:2.**

Ostatní nálezy: 2 železné spony, bronzový opasek z několika částí, keramický inventář.

Literatura: LIPKA – SNĚTINA 1912; MEDUNA 1970; ČIŽMÁŘ 1993, 402–412; 2002a; 2003; 2010; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 231–233; 2., 20., 33., 67.–68. – nepublikováno, poskytl I. Čižmář.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno (MZM); Muzeum regionu Boskovicka v Boskovicích (B); Muzeum a galerie v Prostějově (PV); Vlastivědné muzeum Olomouc (VMO); Národní muzeum Praha (NMP); Obecní muzeum v Ostrožské Lhotě (OL).

Maloměřice – viz 175. Brno-Maloměřice

Mušov – viz 197. Pasohlávky-Mušov

195. Náměšť na Hané-Biskupství H2 – „Vrchy“, okr. Olomouc

Datace: LT C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: V roce 1889 byl rozorán ženský žárový hrob, nálezové okolnosti neznámé.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, se dvěma postranními ozdobami ve tvaru C s konci zakončenými motivem poupat, s uchycením ve tvaru písmene C, d. 5,8 cm, š. 3,2, inv. č. P 667/64 (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 129, obr. na str. 129). **Tab. 61:3.**

Ostatní nálezy: 2 železné spony, bronzový opasek z několika částí, keramický inventář.

Literatura: ČERVINKA 1902, 275, obr. 138; FILIP 1956, 392; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 129, obr. na str. 129; 2017, 139, tab. 47:1–6.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

196. Omice, okr. Brno-venkov

Datace: LT B2–C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Kostrový hrob.

Popis situace: Z blíže nespecifikovaného místa pochází zápona a nánožník.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, d. 9 cm, š. 3,7 cm, ø kroužku 2 cm, inv. č. 66.114 (ČIŽMÁŘOVÁ 2011, tab. 34:8). **Tab. 61:4.**

Ostatní nálezy: Nánožník s dutými plastickými výčnělky.

Literatura: FILIP 1956, 403, obr. 50; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 266; ČIŽMÁŘOVÁ 2011, 121, tab. 34:7–8.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

197. Pasohlávky-Mušov – „Betlém“, okr. Břeclav

Datace: LT C2–D1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Sídlištní objekt.

Popis situace: V roce 1975 byla v sídlištním objektu objevena jehlice se zoomorfní hlavicí.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní jehlice s hlavicí ve tvaru konika*, d. 8,1 cm, š. 0,3 cm, průřez obdélný, inv. č. – , nálezový soubor 4921/76 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 1B:1). **Tab. 61:5.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČIŽMÁŘ 2010.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

198. Plenkovice – „Záhumenice“, okr. Znojmo

Datace: LT

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Sídlištní objekt.

Popis situace: Laténské sídliště zde v roce 1935 rozpoznal J. Hrbek, v tomtéž roce prozkoumal i laténskou chatu o rozměrech 6 x 3 m.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová faléra*, 1 provlékací kroužek, ø 6 cm, v. 2,2 cm, inv. č. Pa 46/37-6 (MEDUNA 1980b, Taf. 72:7). **Tab. 61:6.**

Ostatní nálezy: Standartní sídlištní materiál, dvě zvířecí lebky (jelen a daněk?).

Literatura: HRBEK 1938, 144–145; ŠIMEK 1958, 271; PODBORSKÝ – VILDOMEK 1972, 178; MEDUNA 1980b, 233, Taf. 72:1–9; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 275.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno; sbírka J. Hrbka Plenkovice (dnes nedohledatelná).

199. Ponětovice H2 – „Podíly“, okr. Brno-venkov

Datace: LT B2–C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: V roce 1936 prozkoumal J. Poulík narušené pohřebiště na bývalých parcelách č. 27 (p. Fišerová) a č. 4 (p. Macháčková). Prozkoumal celkem 39 hrobů – 35 žárových a 4 kostrové. H2

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru konika s kruhovou ploškou*, d. 7,3 cm, š. 3 cm, inv. č. Pa 243/36-5 (ČIŽMÁŘOVÁ 2011, tab. 35:24; BEDÁŇ 2018, tab. 32:2). **Tab. 61:7.**

2. *Bronzový zoomorfní článek opasku ve tvaru koníka*, centrální část ve tvaru kruhu, v. 5,2 cm, š. 5 cm, ø kruhu 2,5 cm, inv. č. Pa 243/36-5 (ČIŽMÁŘOVÁ 2011, tab. 35:25; BEDÁŇ 2018, tab. 32:2). **Tab. 61:8.**

Ostatní nálezy: 10 železných spon, články bronzového opasku, železný náramek, bronzový závěsek, bronzový kroužek, bronzový? nánožník? z dutých polokoulí, skleněný náramek, keramický inventář.

Literatura: MEDUNA 1962; ČIŽMÁŘOVÁ 2011, 124–147, tab. 35:8–29; BEDÁŇ 2018, 99–102, tab. 32:2.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

200. Ponětovice H34 – „Podíly“, okr. Brno-venkov

Datace: LT B2–C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Žárový hrob.

Popis situace: Viz 182. Ponětovice H2 – „Podíly“, okr. Brno-venkov. H34 měl oválnou jámu o velikosti 2 x 1 m, byl hluboký 0,5 m a orientovaná S–J směrem.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, d. 5,8 cm, š. 2,5 cm, inv. č. Pa 243/36-145 (ČIŽMÁŘOVÁ 2011, tab. 47:9). **Tab. 61:9.**

Ostatní nálezy: Železná spona, části bronzového opasku, bronzový závěsek, keramický inventář.

Literatura: FILIP 1956, obr. 34; MEDUNA 1962; ČIŽMÁŘOVÁ 2011, 124–147, tab. 47:4–12.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

201. Prostějov, okr. Prostějov

Datace: LT B2–D

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Bližší nálezové okolnosti nepublikovány.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, d.–, š. – cm, inv. č. – .

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČIŽMÁŘ – LEČBYCH 2018, 98.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno, územní pracoviště Prostějov.

202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín

Datace: Ha D3–LT A, LT D

Kulturní kontext: Pozdní doba halštatská – laténská / púchovská kultura.

Nálezový kontext: Výšinné sídliště, depot, oppidum?

Popis situace: Laténské výšinné sídliště je systematicky rabováno detektoráři. Pochází odsud množství kovových předmětů, jakožto i keramiky. Vzhledem k povaze nálezů z hradiska zde lze uvažovat nad trojím osídlením – doba halštatská (Ha C2–D2a), pozdní doba halštatská (Ha D3), časně laténské období (LT A) a pozdní doba laténská (LT D). Lokalitu uvedl do literatury koncem 19. století J. Kučera (1890, 11), další badatelský zájem vzbudila až u V. Dohnala (DOHNAL 1977, 42; 1982, 29; 1988, 57–58). O lokalitu se dlouhodobě zajímali také M. Čižmář, J. Langová, I. Čižmář a M. Černý. Mimo archeology je lokalita oblíbená i mezi detektoráři, kteří ji de facto rabují již od 90. let 20. století. Z depotu 3 datovaného do LT D pochází železné udidlo s růžicovitě svinutými konci. Typologicky však odpovídá spíše LT A a dle výpovědi M. Černého také leželo dále od ostatních předmětů, takže je možné, že jde buď o archaismus („rodinné stříbro“) či byl k depotu přimíchán. Dále evidujeme dvě pérové závlačky k vozu z depotu 2, které náležejí do LT C2–D2. Z depotu „Lux“ pochází další udidla z doby laténské. Také železné pákové udidlo pravděpodobně pochází z depotu.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Železný kotvovitý zákolník*, d. 10 cm, š. 6,5 cm, průřez čtvercový, \varnothing průřezu 0,8 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 61:10.**
2. *Železný obloukovitý osový kolík*, d. 12,5 cm, \varnothing průřezu 0,9 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová; foto: Z. Mírová). **Tab. 61:11.**
3. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, d. 11 cm, průřez čtvercový, \varnothing průřezu 0,6 cm, inv. č. – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 61:12.**
4. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, d. 10,6 cm, průřez čtvercový, \varnothing průřezu 0,6 cm, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 61:13.**
5. *Železný tyčinkovitý osový kolík*, d. 12,8 cm, průřez čtvercový, \varnothing průřezu 0,8 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). **Tab. 61:14.**
6. *Železná pérová závlačka*, v. 20 cm, š. 8 cm, inv. č. MZ 69463 (ČIŽMÁŘ – LANGOVÁ – KOHOUTEK 2014, obr. 4:8). **Tab. 62:1.**
7. *Železná pérová závlačka*, v. 16 cm, š. 8 cm, inv. č. MZ 69462 (ČIŽMÁŘ – LANGOVÁ – KOHOUTEK 2014, obr. 4:7). **Tab. 62:2.**
8. *Železná pérová závlačka*, v. 14 cm, š. 6,3 cm, inv. č. – (foto: Z. Mírová). **Tab. 62:3.**

9. *Železné dvoučlankové udidlo s kuličkou na udítku*, d. 12,2 cm, d. udítka 6 a 6,2 cm, ø kuličky 1,5 cm, ø průřezu 0,7 cm, průřez udítka kulatý, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 62:4.**
10. *Železné dvoučlankové udidlo s vývalky*, 1 postranní kruh, polovina, d. udítka 9,3 cm, ø vývalku 1,8 cm, ø průřezu 0,8 cm, průřez udítka čtvercový, inv. č. MZ – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 62:5.**
11. *Železné jednočlankové udidlo s růžicovitými svinutými postranicemi*, d. udítka 7,8 cm, d. vč. postranic 26 cm, d. postranic 11 cm, průřez čtvercový, inv. č. MZ 69485 (ČIŽMÁŘ – LANGOVÁ – KOHOUTEK 2014, obr. 8:4; foto: Z. Mírová). **Tab. 63:1.**
12. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, část s 1 kroužkem, d. udítka 3,8 cm, ø průřezu 0,5 cm, průřez udítka čtvercový, ø kroužku 8 cm, průřez kroužku kruhový, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 62:6.**
13. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, 1 postranní kruh, polovina, d. udítka 6 cm, ø průřezu 0,7 cm, průřez udítka obdélný, ø kroužku 8,1 cm, průřez kroužku obdélný, inv. č. P – (kresba: A. Pešková, foto: Z. Mírová). **Tab. 62:7.**
14. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, polovina, d. udítka 6,7 cm, ø průřezu 0,5 cm, průřez udítka čtvercový, ø kroužku 8 cm, průřez kroužku kruhový, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 63:2.**
15. *Železné dvoučlankové udidlo s hladkými udítky*, středová část, bez postranních kruhů, d. udítek 7 a 5,5 cm, ø průřezu 0,8 cm, průřez udítka obdélný, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 63:3.**
16. *Železné dvoučlankové udidlo*, 2 postranní kroužky – 1 chybí – dochovaná část udítka, d. udítka 8 a 5,6 cm, ø kroužku 7 cm, průřez čtvercový, inv. č. MZ A 84406 (kresba: A. Krechlerová; foto: Z. Mírová). **Tab. 63:4.**
17. *Železné udidlo*, fragment s kroužkem, d. udítka 4, ø kroužku 6 cm, inv. č. – (kresba: A. Krechlerová). **Tab. 63:5.**
18. *Železné dvoučlankové udidlo*, polovina, 2 postranní kroužky – 1 chybí, d. udítka 6 a, ø kroužku 5 cm, průřez čtvercový, inv. č. – (foto: Z. Mírová). **Tab. 64:1.**
19. *Železné pákovité udidlo*, 1 udidlo dvoučlankové, 1 roubíkové, 2 postranice se zahnutými konci zdobenými trojúhelníkem, 2 postranní kroužky, d. dvoučlankového udidla 14,5 cm, d. udítka 7 cm, ø udítka 1 cm, d. roubíkového udidla 14 cm, ø 1 cm, d. postranic 29 cm, ø postranic 1,5 cm, ø kroužků 8 a 6 cm, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 64:2.**
20. *Železný osmičkovitý závěsek*, v. 7,5 cm, š. 5,5 cm, průřez čtvercový, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 64:3.**

21. *Bronzová profilovaná faléra?*, 2 provlékací a 4 ozdobné kroužky, ø 6,4 cm, v. 1 cm, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 65:1.**
22. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kruhovými knoflíky*, š. 5,6 cm, v. 4,8 cm, v. trnu 1,3 cm, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 64:4.**
23. *Železná obloukovitá ostruha s trnem zakončená na koncích ramen kruhovými knoflíky*, š. 3,8 cm, v. 4,4 cm, v. trnu 1,8 cm, inv. č. P – (kresba: A. Pešková; foto: Z. Mírová). **Tab. 64:5.**

Ostatní nálezy: Sídlištní materiál, depoty.

Literatura: KUČERA 1890, 11; DOHNAL 1977, 42; 1982, 29; 1988, 57–58; ČIŽMÁŘ 1991, 526; ČIŽMÁŘ 2004a, 214; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 287; LANGOVÁ 2012; ČERNÝ 2012; ČIŽMÁŘ – LANGOVÁ – KOHOUTEK 2014; 1.–5., 8.–16., 18.–21. – nepublikováno, poskytl J. Langová a M. Černý.

Uložení: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně (MZ); Obecní muzeum Provodov (P).

203. Ptení 3 – „Ptínky“, okr. Prostějov

Datace: LT B2/C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Kostrový hrob (žena).

Popis situace: K. Dobeš v roce 1924 vyzvedl předměty z porušeného kostrového hrobu.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, d. 7,6 cm, š. 2,8 cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘOVÁ 2017, 65:7). **Tab. 65:2.**

Ostatní nálezy: Bronzová spona spojené konstrukce se dvěma plastickými vývalky, dvě spony spojené konstrukce s terčovitou zdobenou patkou (pravděpodobně typ Bólske), náramek, bronzový opaskový řetěz, řetízek, dva náožníky, keramická nádoba.

Literatura: ČIŽMÁŘ 1974, 160; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 291, 2017, 286, tab. 65:6–7.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

204. Slatinice, okr. Olomouc

Datace: LT D1–2

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinelý nález.

Popis situace: Bez nálezových okolností.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový vodící kruh*, v. 5 cm, š. 4,5 cm, d. 2 cm, inv. č. A 1388 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 3:1). **Tab. 65:3.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: MÜLLER 1884, XCVI, Abb. 4; ČIŽMÁŘ 2010.

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc.

205. Slavkov u Brna 5 – „Palackého náměstí“, okr. Vyškov

Datace: LT D1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinelý nález.

Popis situace: V roce 1923 byl před radnicí při stavbě vodovodního potrubí nalezen bronzový vodící kroužek ze jha a list železného kopí.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzový vodící kruh*, v. 6 cm, š. 5 cm, d. 2,2 cm, inv. č. A 192 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 3:2). **Tab. 65:4.**

Ostatní nálezy: Železné kopí.

Literatura: PROCHÁZKA 1937, 49–50, 62, Abb. 12A; SCHÖNFELDER 2002, 231, Abb. 142:6; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 306; ČIŽMÁŘ 2010.

Uložení: Historické muzeum ve Slavkově u Brna.

206. Smržice, okr. Prostějov

Datace: LT C2–D

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Sídlištní nález.

Popis situace: Bližší nálezové okolnosti nepublikovány.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bimetalický antropomorfní zákolník ve tvaru lidské plastiky*, d. – , š. – , inv. č. – (ČIŽMÁŘ – LEČBYCH 2018, obr. 7:16). **Tab. 65:5.**

Ostatní nálezy: Zlaté a stříbrné mince.

Literatura: ČIŽMÁŘ – LEČBYCH 2018, 98, obr. 7:16.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno, územní pracoviště Prostějov.

Staré Hradisko – viz 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“

207. Stařechovice, okr. Prostějov

Datace: LT B2–D

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Sídlištní nález?

Popis situace: Bližší nálezové okolnosti nepublikovány.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, d. – cm, š. – cm, inv. č. – (ČIŽMÁŘ – LEČBYCH 2018, 7:17). **Tab. 65:6.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČIŽMÁŘ – LEČBYCH 2018, obr. 7:17.

Uložení: Ústav archeologické památkové péče Brno, územní pracoviště Prostějov.

208. Strážnice 2? nebo Tvarožná Lhota – „Šumárník“?, okr. Hodonín

Datace: Ha D3–LT A

Kulturní kontext: Pozdní doba halštatská – laténská kultura.

Nálezový kontext: Ojedinělý nález.

Popis situace: Nálezové okolnosti neznámé, širší okolí obce. Buď pochází z lokality Strážnice 2 (ČIŽMÁŘ 1992; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 310–311; GOLÁŇOVÁ 2013, 350) nebo Tvarožná Lhota – „Šumárník“ (DOHNAL 2003, 231–232). Také její datování je sporné, V. Dohnal (DOHNAL 2003, 232) ji radí spíše do Ha D3, M. Čižmář (ČIŽMÁŘ 1992) a další do LT A.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová figurka jezdce na koni*, v. 5,5 cm, š. 3 cm, d. 5 cm, inv. č. – (GOLEC – ČERMÁKOVÁ – FOJTÍK 2016, obr. 7:6; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, obr. na str. 310). **Tab. 65:7.**

Ostatní nálezy: –

Literatura: ČIŽMÁŘ 1992; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 310–311; DOHNAL 2003, 231–232; GOLÁŇOVÁ 2013, 350; GOLEC – ČERMÁKOVÁ – FOJTÍK 2016, 189, obr. 7:6.

Uložení: Muzeum Veselí nad Moravou.

209. Šlapanice 2, H6/1999 – „Široká pole“, okr. Brno-venkov

Datace: LT B2/C1

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: Kostrový hrob.

Popis situace: V roce 1999 byl při hloubení kanalizační šachty v Jiráskově ulici prozkoumán Ústavem archeologické památkové péče Brno pod vedením A. Matějčkové kostrový pohřeb s bohatou výbavou, cca 70 od ostatních hrobů.

Nálezy s koňskou tematikou:

1. *Bronzová zoomorfní zápona opasku ve tvaru koníka*, s širokou ploškou, d. 8 cm, š. 3 cm, inv. č. 179.020 (ČIŽMÁŘOVÁ 2011, 158, tab. 54:10). **Tab. 65:8.**

Ostatní nálezy: 3 železné spony spojené konstrukce, hladký železný náramek, železný opasek s bronzovými kroužky.

Literatura: MATĚJČKOVÁ 1999,140; ČIŽMÁŘ 2001, 265–268; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 319–320; ČIŽMÁŘOVÁ 2011, 158, tab. 54:5–11.

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno.

Uherské Hradiště – viz 210. Neznámá lokalita, dříve Uherské Hradiště

Vacenovice – viz 184. Jaroměřice nad Rokytinou-Vacenovice

Všemina – viz 179. Dešná – „Hrádek“

210. Neznámá lokalita, dříve Uherské Hradiště, okr. Uherské Hradiště

Datace: LT D

Kulturní kontext: Laténská kultura.

Nálezový kontext: –

Popis situace: Nálezy patří do souboru předmětů údajně nalezených při stavbě železniční dráhy v 19. století a patří do sbírky Š. E. Bergera. Dle M. Hlavy (HLAVA 2017) jde však o sběratelskou kolekci přiřazenou pod Uherské Hradiště. Je dokonce možné, že nález je ve skutečnosti i z Čech, případně Slovenska a Rakouska.

Nálezy s koňskou tematikou:

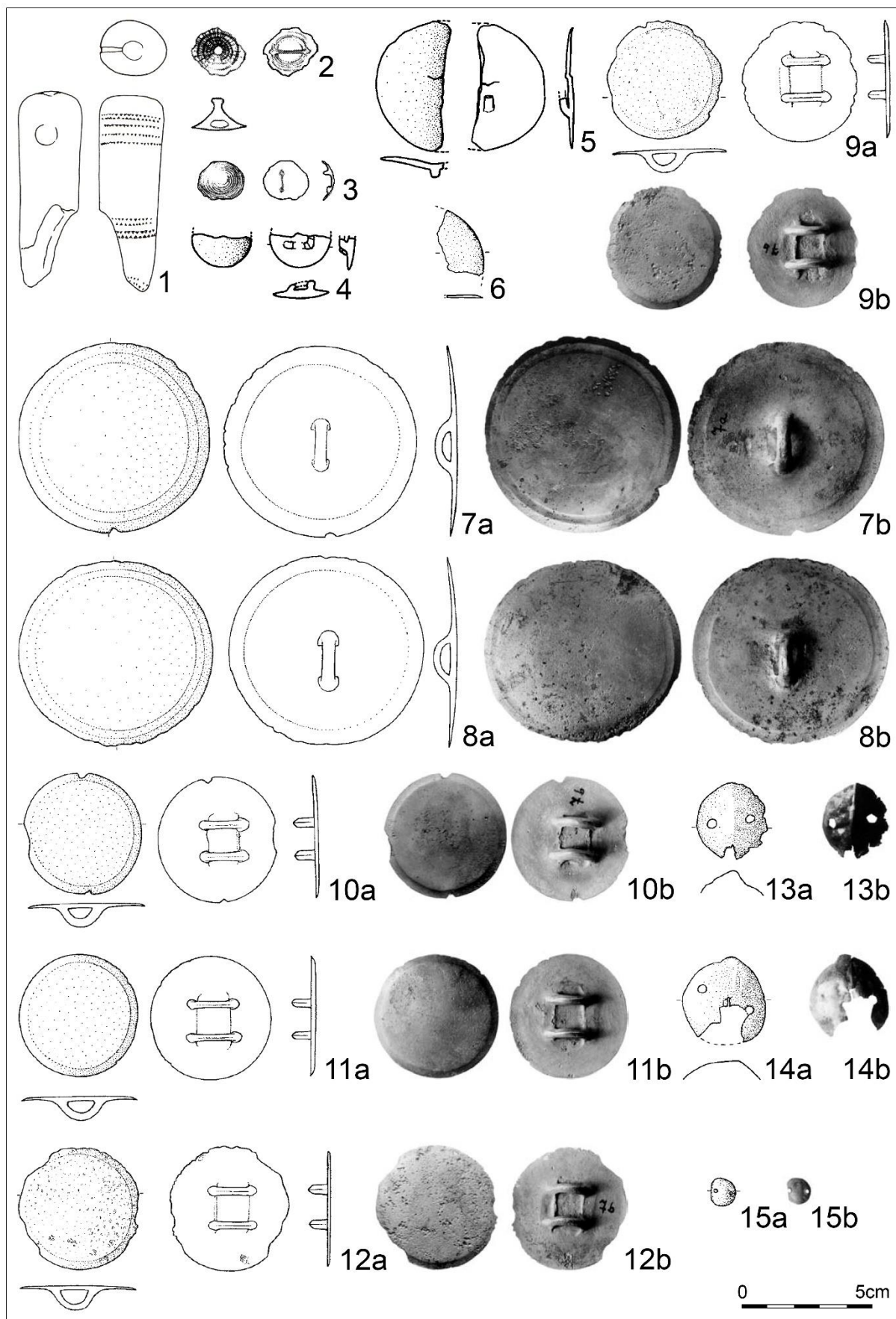
1. *Bronzový vodící kruh*, fragment, v. 3,5 cm, š. 4 cm, inv. č. 89.949 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 3:4). **Tab. 65:9.**
2. *Bronzový vodící kruh*, v. 5 cm, š. 4,8 cm, inv. č. 89.948 (ČIŽMÁŘ 2010, Abb. 3:5). **Tab. 65:10.**

Ostatní nálezy: –

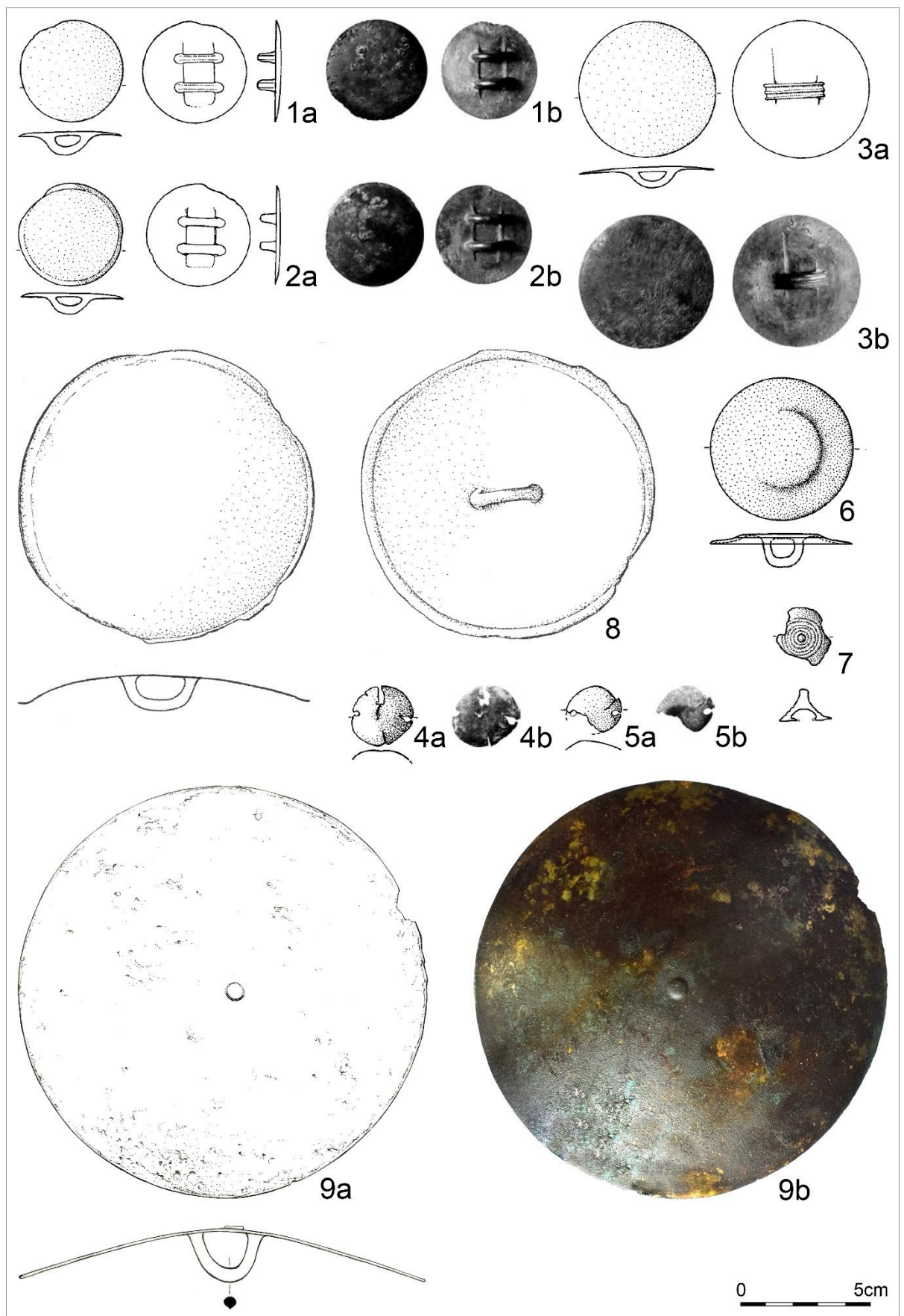
Literatura: RZEHAČ 1918, 216, Abb. 135; ČIŽMÁŘ 2010; HLAVA 2017.

Uložení: Národní muzeum Praha.

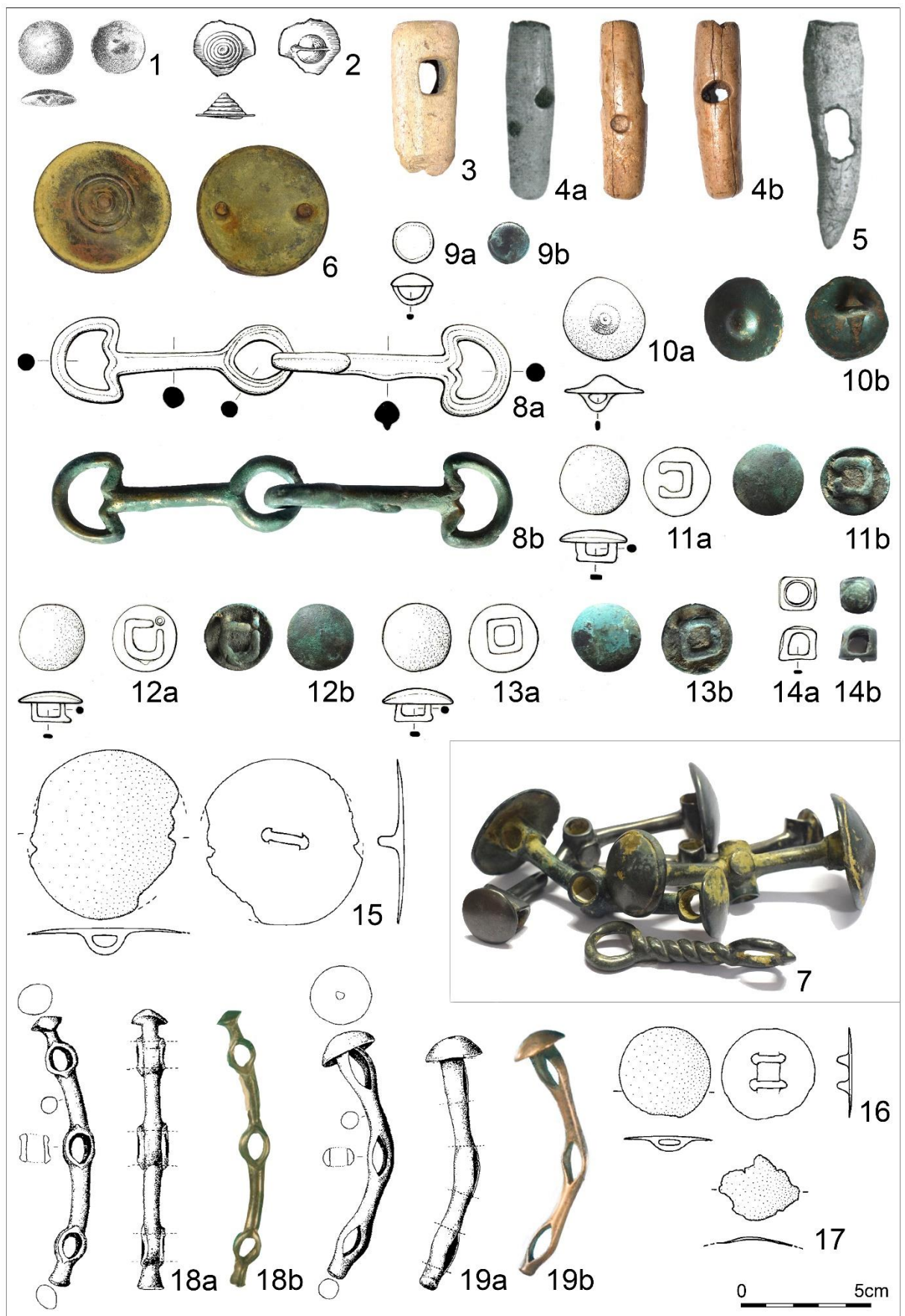
13. Tabulky

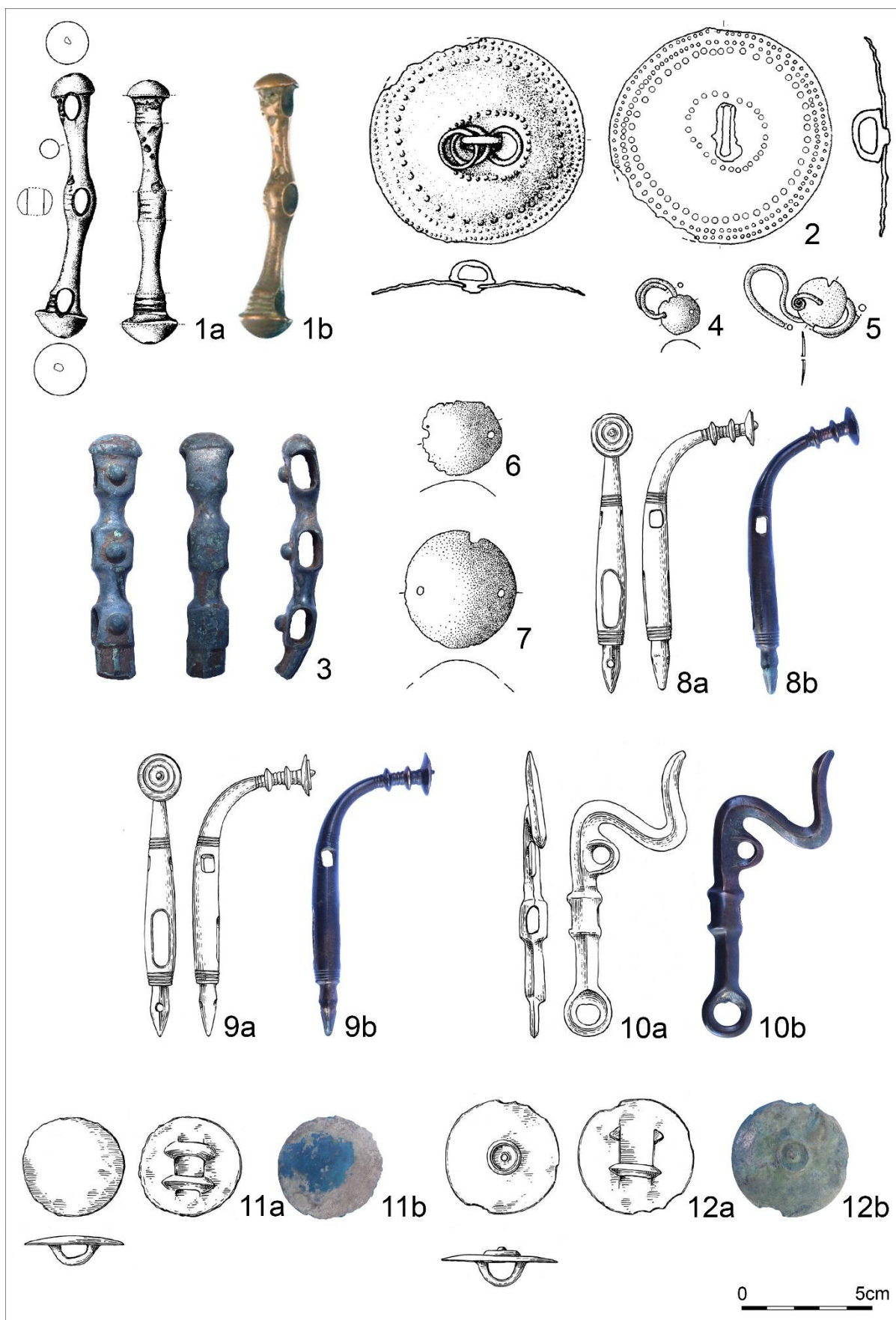
Tab. 1. 1. Blučina – „Cezavy“, okr. Brno-venkov (1); 2. Blučina – „Pastviska“, okr. Brno-venkov (2–3); 3. Blučina 2 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov (4–6); 4. Blučina 4 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov (7–12), 5. Blučina 5 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov (13–15). 1 – kost / paroh; 2–15 – bronz.

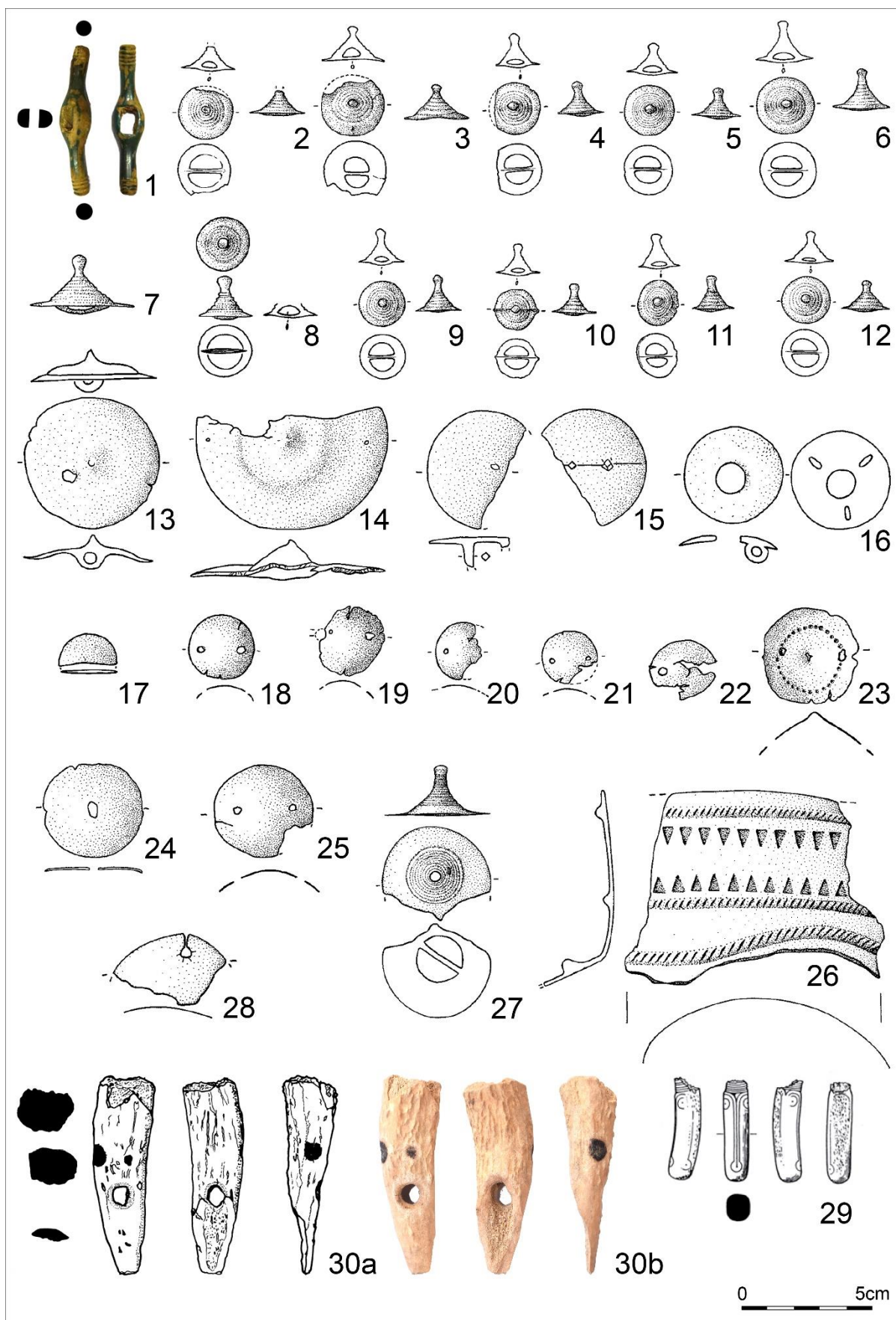
Tab. 2. 6. Blučina 7 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov (1–3); 7. Blučina 12 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov (4–5); 8. Blučina 15 – „Cezavy“, okr. Brno-venkov (6); 9. Borotice, okr. Znojmo (7); 10. Borotín 2, okr. Blansko (8); 11. Boršice u Blatnice – „Srncův lom“, okr. Uherské Hradiště (9). 1–9 – bronz.

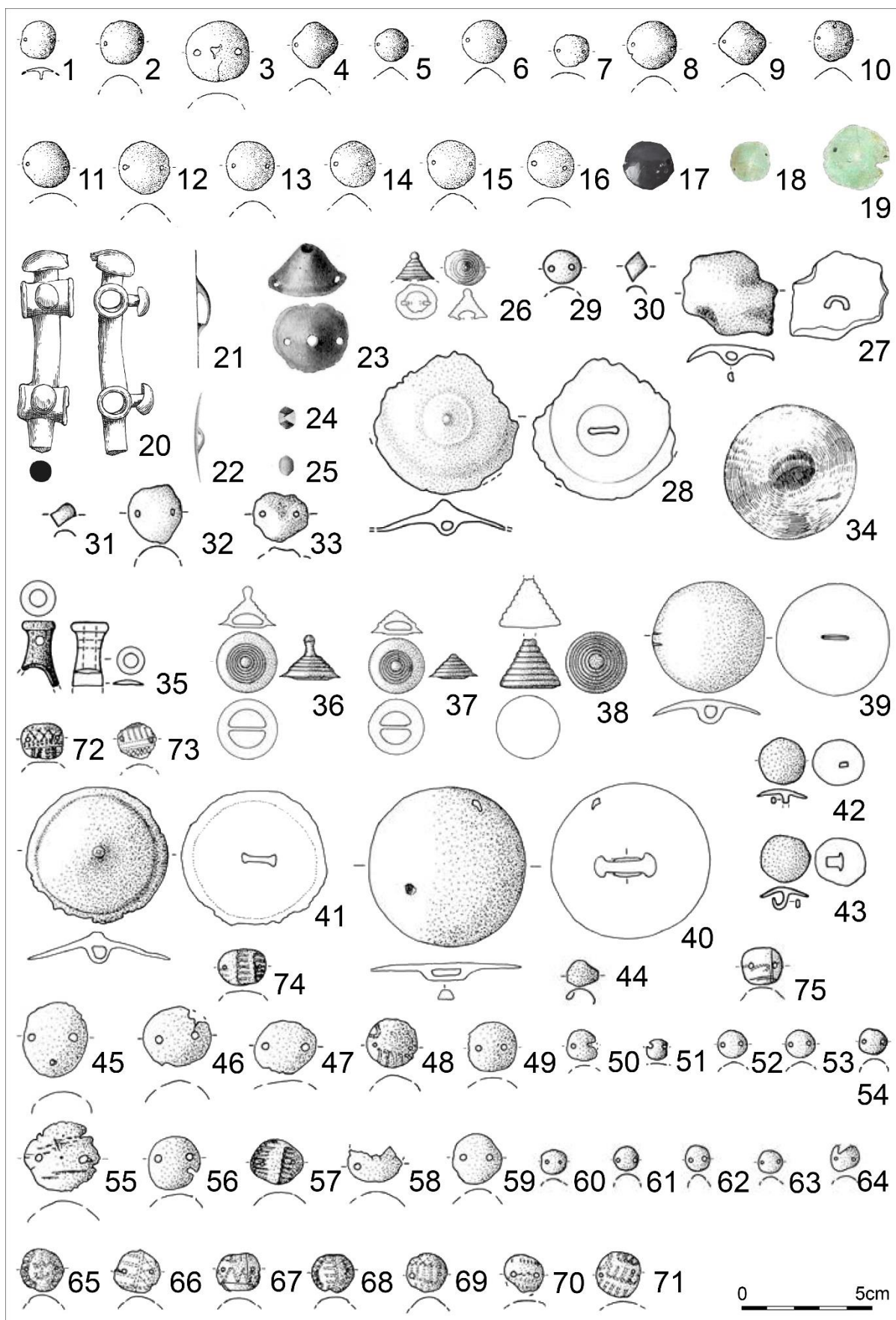
Tab. 3. 12. Bořitov, okr. Blansko (1); 13. Boskovice – „Pod Lipníky“, okr. Blansko (2); 14. Brno-Obrány – „Na Domovních“, okr. Brno-město (3–5); 15. Břeclav-Charvátská Nová Ves, okr. Břeclav (6); 16. Bučovice-Kloboučky – „Radlovec“, okr. Vyškov (7; bez měřítka); 17. Buchlovice – „Holý kopec“, okr. Uherské hradiště (8– 14); 18. Bystřice pod Hostýnem, okr. Kroměříž (15–17); 19. Černotín, okr. Přerov (18–19). 3–5 – kost / paroh, 1–2, 6–16 – bronz.

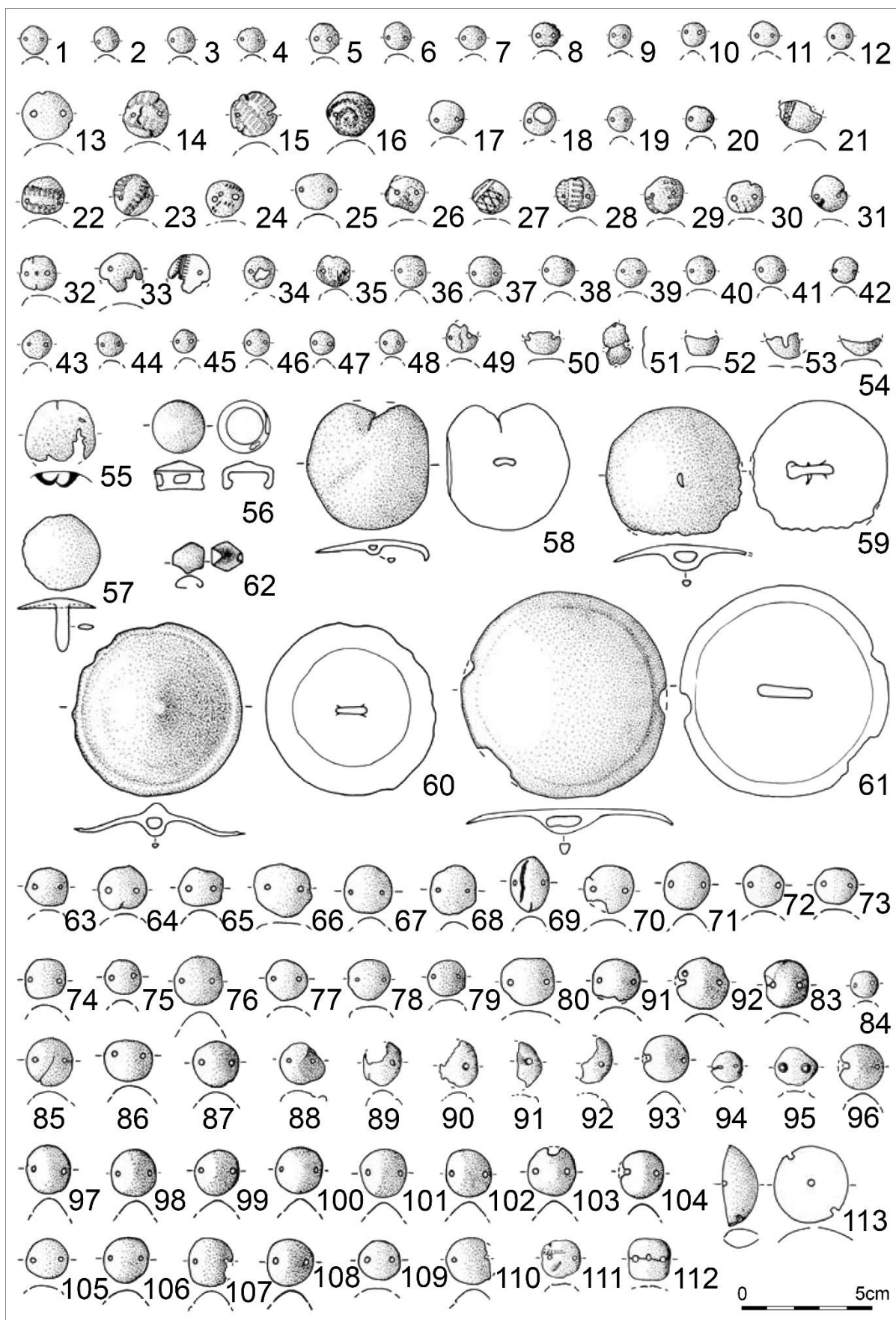
Tab. 4. 19. Černotín, okr. Přerov (1–2); 20. Dětkovice – „Větrák“, okr. Prostějov (3); 21. Dobrochov – „Úzké“, okr. Prostějov (4–7); 22. Dolany-Nové sady – „Sádek“, okr. Olomouc (8–12). 1–12 – bronz.

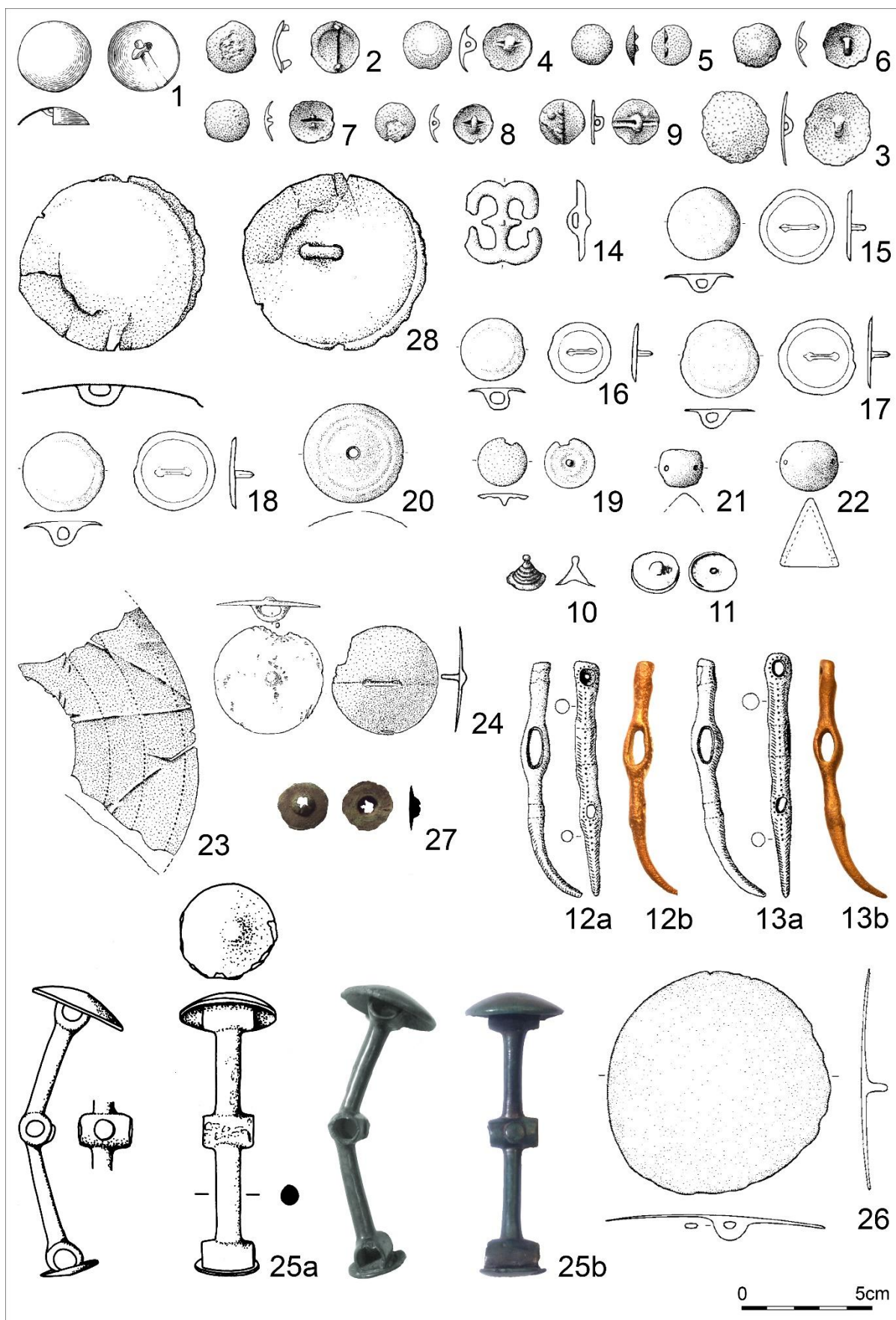
Tab. 5. 23. Domašov u Šternberka, okr. Olomouc (1); 24. Drslavice 1 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště (2–25); 25. Drslavice 2 – „intravilán“, okr. Uherské Hradiště (26–28); 26. Držovice obj. 534 – „Díly odvráhoviční“, okr. Prostějov (29); 27. Hodonice – „Vertex“, okr. Znojmo (30). 30 – kost / paroh, 1–29 – bronz.

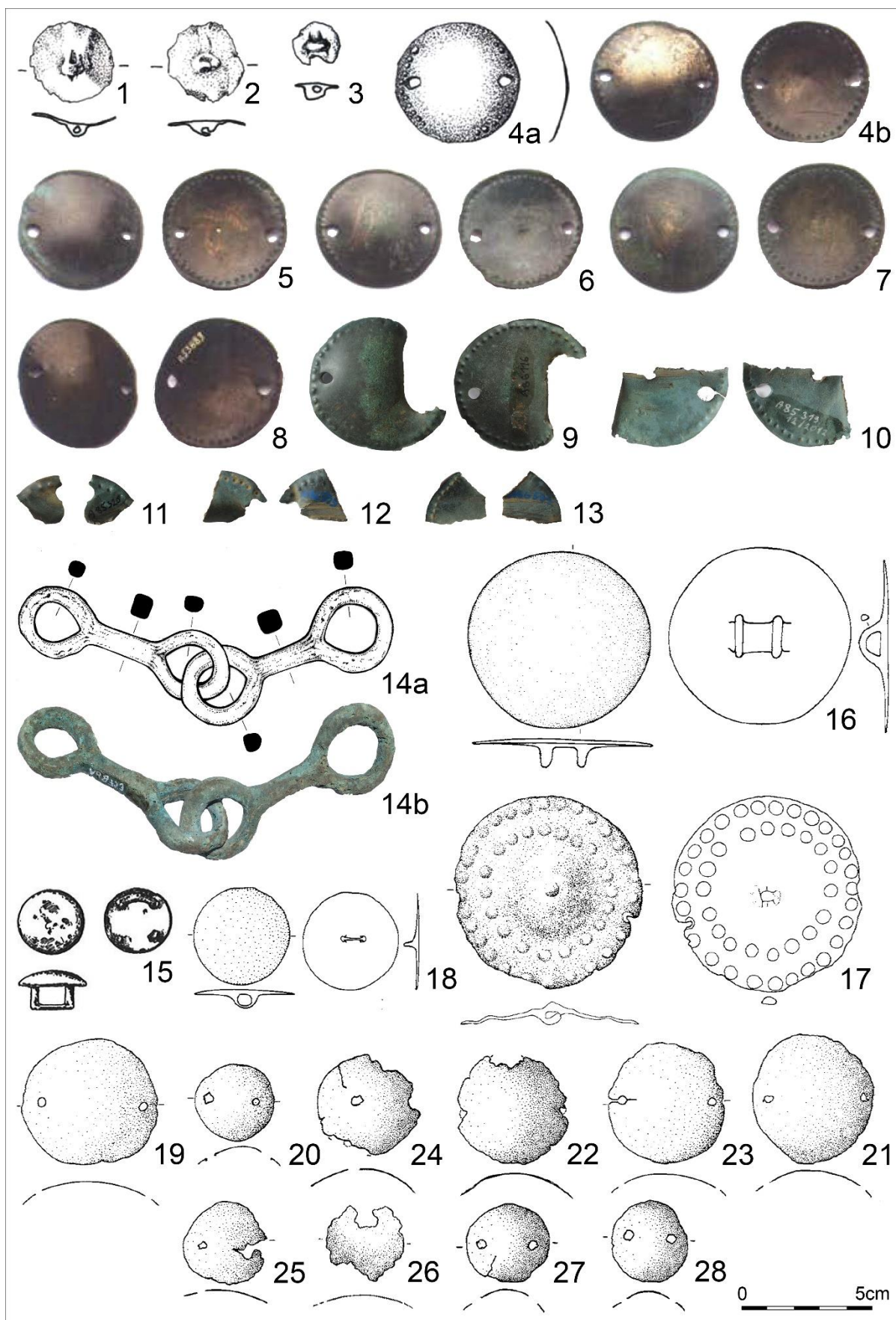
Tab. 6. 28. Holešov-Tučapy – „Slatina“, okr. Kroměříž (1–16); 29. Horní Němčí – „Horní kopec“, okr. Uherské Hradiště (17); 30. Hradčany 2, okr. Přerov (18–19); 31. Hradec nad Svitavou, okr. Svitavy (20); 32. Hrubčice H4 – „Podlučí“, okr. Prostějov (21–25); 33. Ivančice – „Réna“, okr. Brno-venkov (26–33); 34. Ivančice 3 – „Réna“, okr. Brno-venkov (34); 35. Ivančice 4 – „Réna“, okr. Brno-venkov (35–71). 1–71 – bronz.

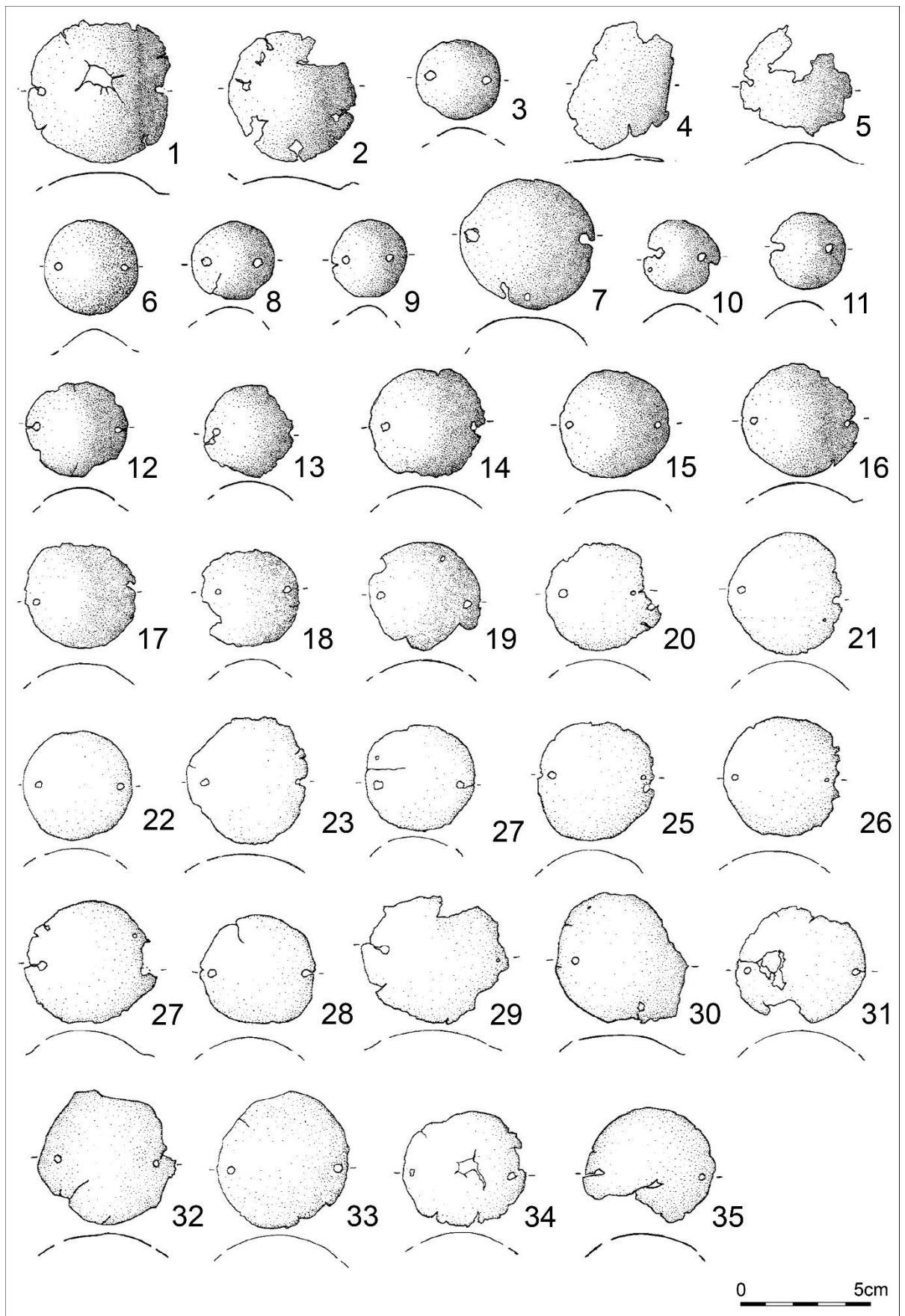
Tab. 7. 35. Ivančice 4 – „Réna“, okr. Brno-venkov (1–55), 36. Ivančice 6 – „Réna“, okr. Brno-venkov (56–112). 1–112 – bronz.

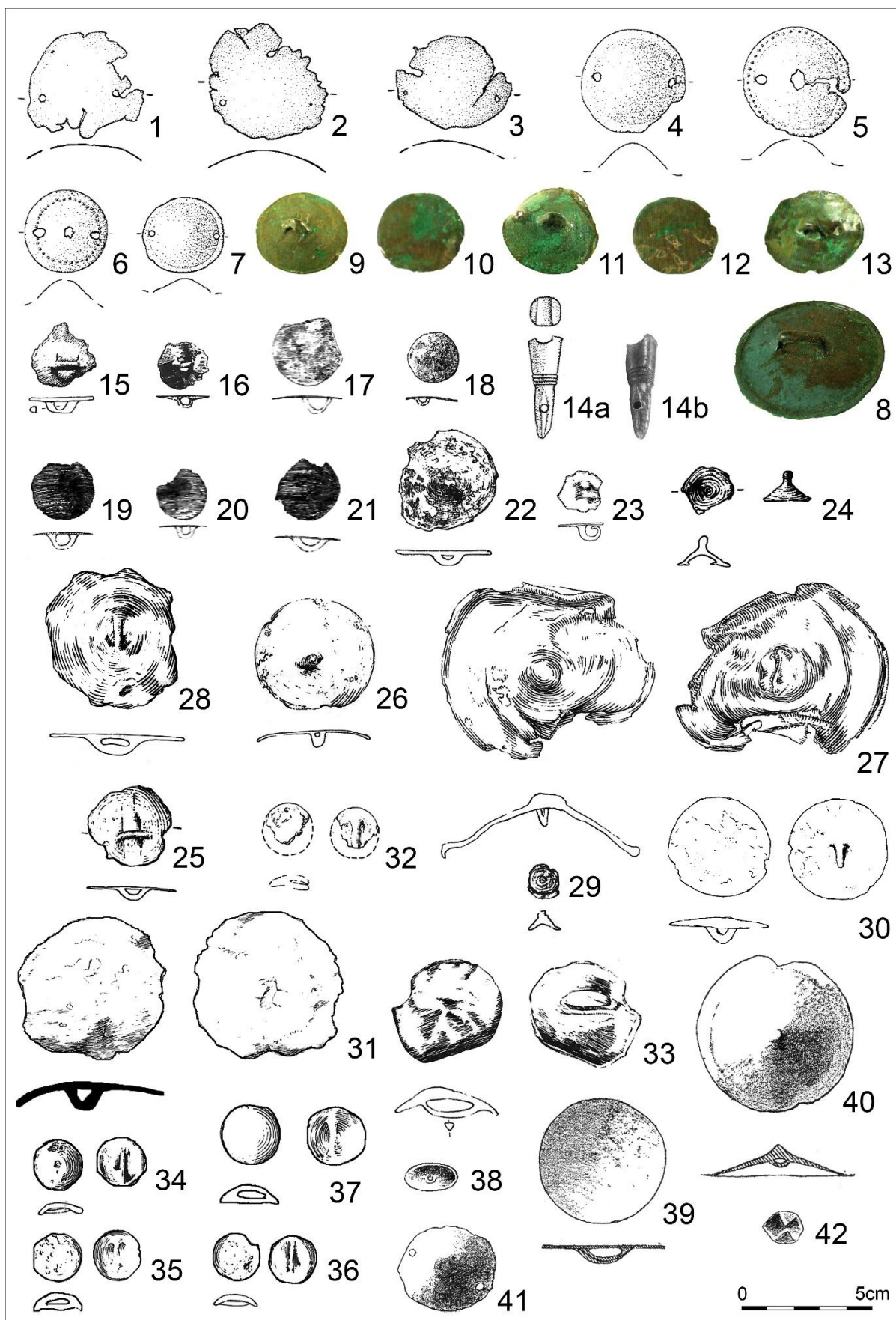
Tab. 8. 37. Jevíčko 2 – „Šlejffřova studánka“, okr. Svitavy (1); 38. Kladky, okr. Prostějov (2–9); 39. Kněždub obj. 2 – „Šumárník“, okr. Hodonín (10–11); 40. Křhová – „ul. Pod Kameněm“, okr. Vsetín (12–13); 41. Kroměříž-Hradisko 1 – „Pod Hroby“, okr. Kroměříž (14–22); 42. Kroměříž-Hradisko 2 – „Pod Hroby“, okr. Kroměříž (23–24); 43. Křtiny, okr. Blansko (25); 44. Kuřim, okr. Brno-venkov (26); 45. Lanžhot – „Louky u lesa“, okr. Břeclav (27); 46. Letovice-Kladoruby 1, okr. Blansko (28). 1–28– bronz.

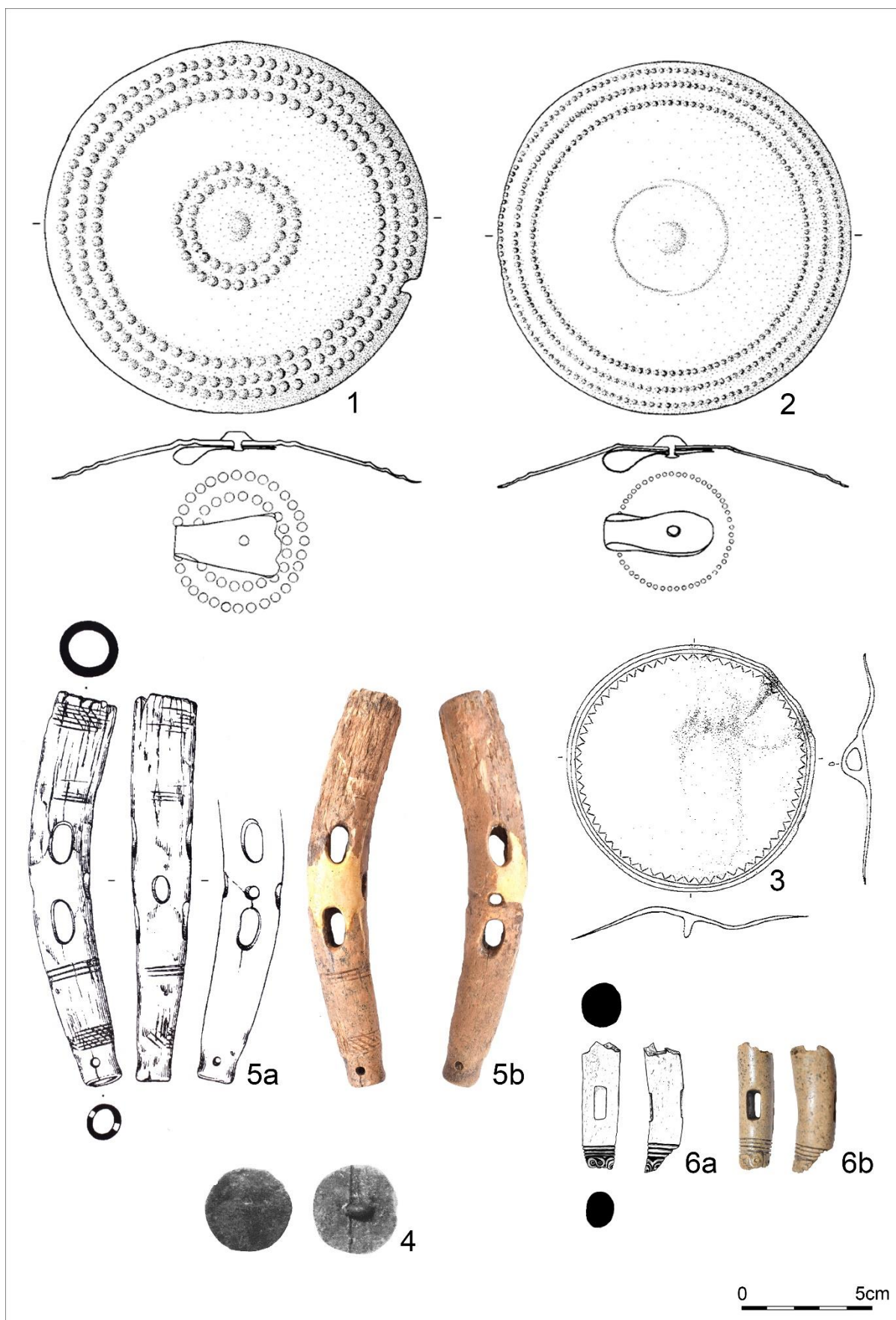
Tab. 9. 47. Loštice-Žádlovice – „Za zámkem“, okr. Šumperk (1–13); 48. Lukoveček – „Na Klečůvce“, okr. Zlín (14); 49. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov (15); 50. Malhostovice 1 – „Zlobice“, okr. Brno-venkov (16–17); 51. Mankovice, okr. Nový Jičín (18–28). 1–28 – bronz.

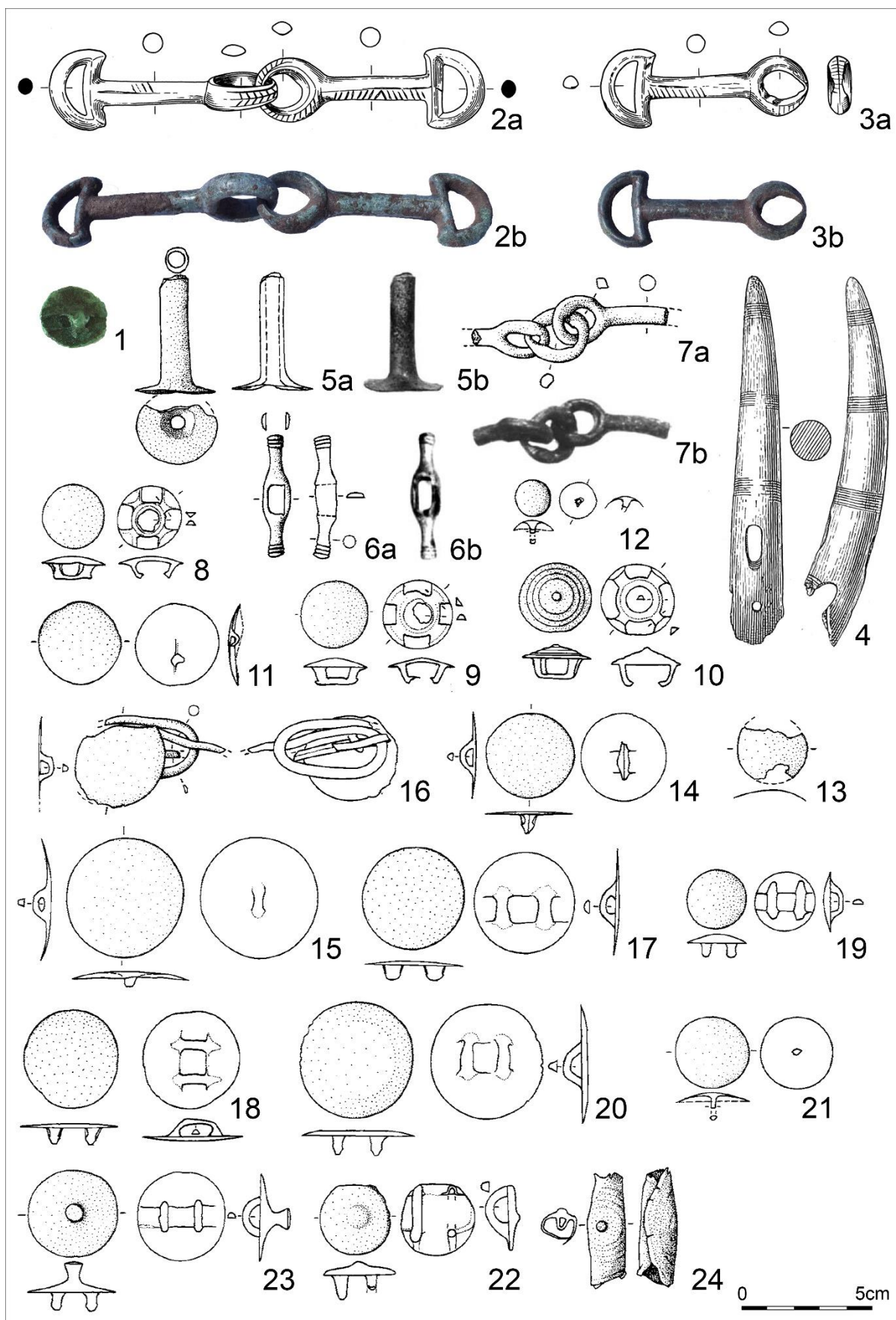
Tab. 10. 51. Mankovice, okr. Nový Jičín (1–35). 1–35 – bronz.

Tab. 11. 51. Mankovice, okr. Nový Jičín (1–7); 52. Medlov – „Za školou“, okr. Olomouc (8–13); 53. Míchov 3, okr. Blansko (14); 54. Moravičany H43 – „Dílečky“, okr. Šumperk (15); 55. H141 (16); 56. H202 (17–21); 57. H499 (22); 58. H730 (23); 59. H792 (24–25); 60. H817 (26); 61. H855 (27); 62. H1046 (28); 63. H1049 (29); 64. H1209 (30); 65. H1238 (31); 66. H1243 (32); 67. H1246 (33–37); 68. Mostkovice – „Saraský kopec“, okr. Prostějov (38–42). 54. – 67. – Moravičany – „Dílečky“, okr. Šumperk. 1–42 – bronz.

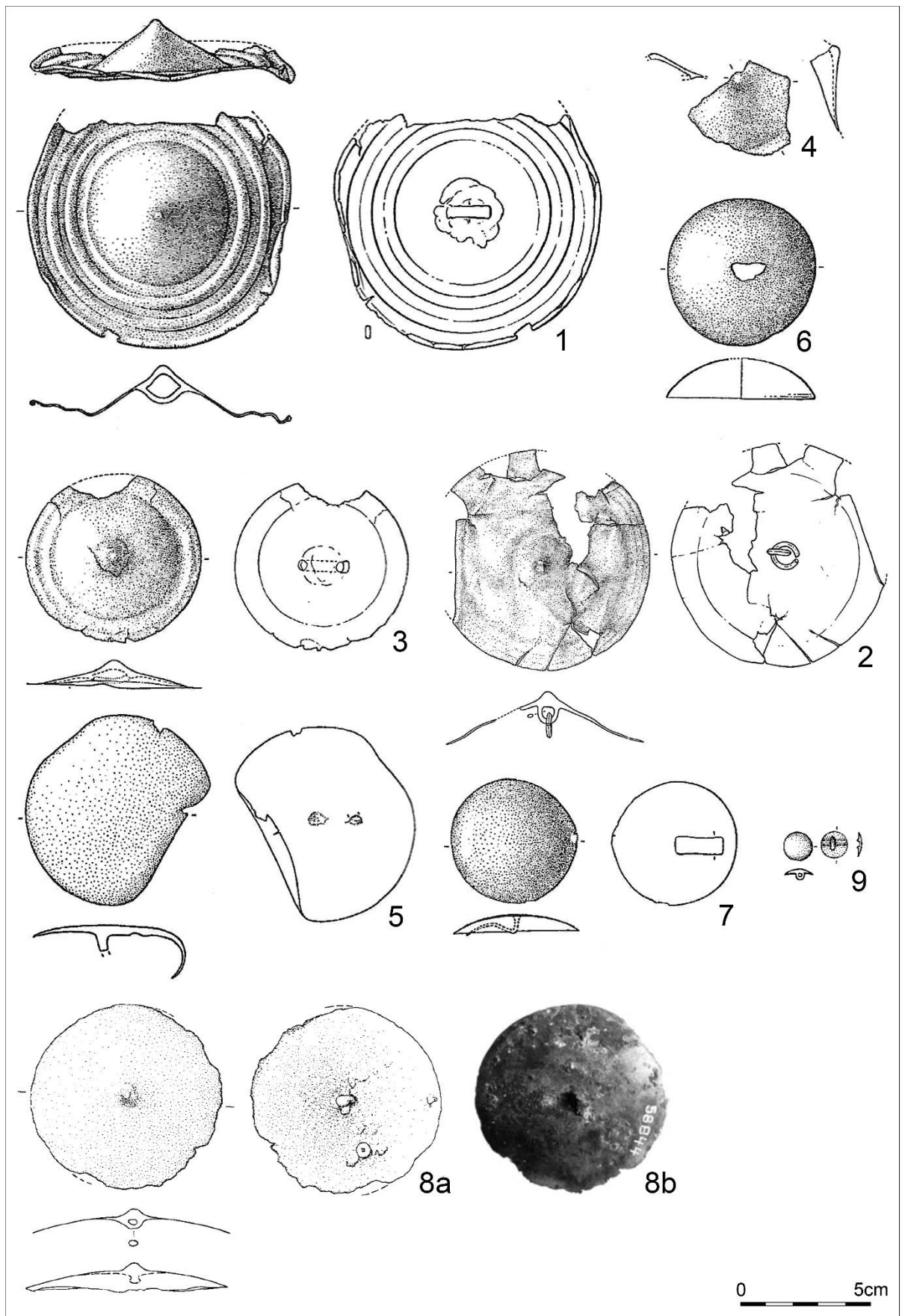
Tab. 12. 69. Myslejovice-Křenůvky – „Nivky“, okr. Prostějov (1–3); 70. Ohrozim H11 – „Díly“, okr. Prostějov (4); 71. Olbramovice – „obchvat 2003“, okr. Znojmo (5); 72. Olomouc – „Zbrojnice“, okr. Olomouc (6). 1–4 – bronz, 5–6 – paroh.

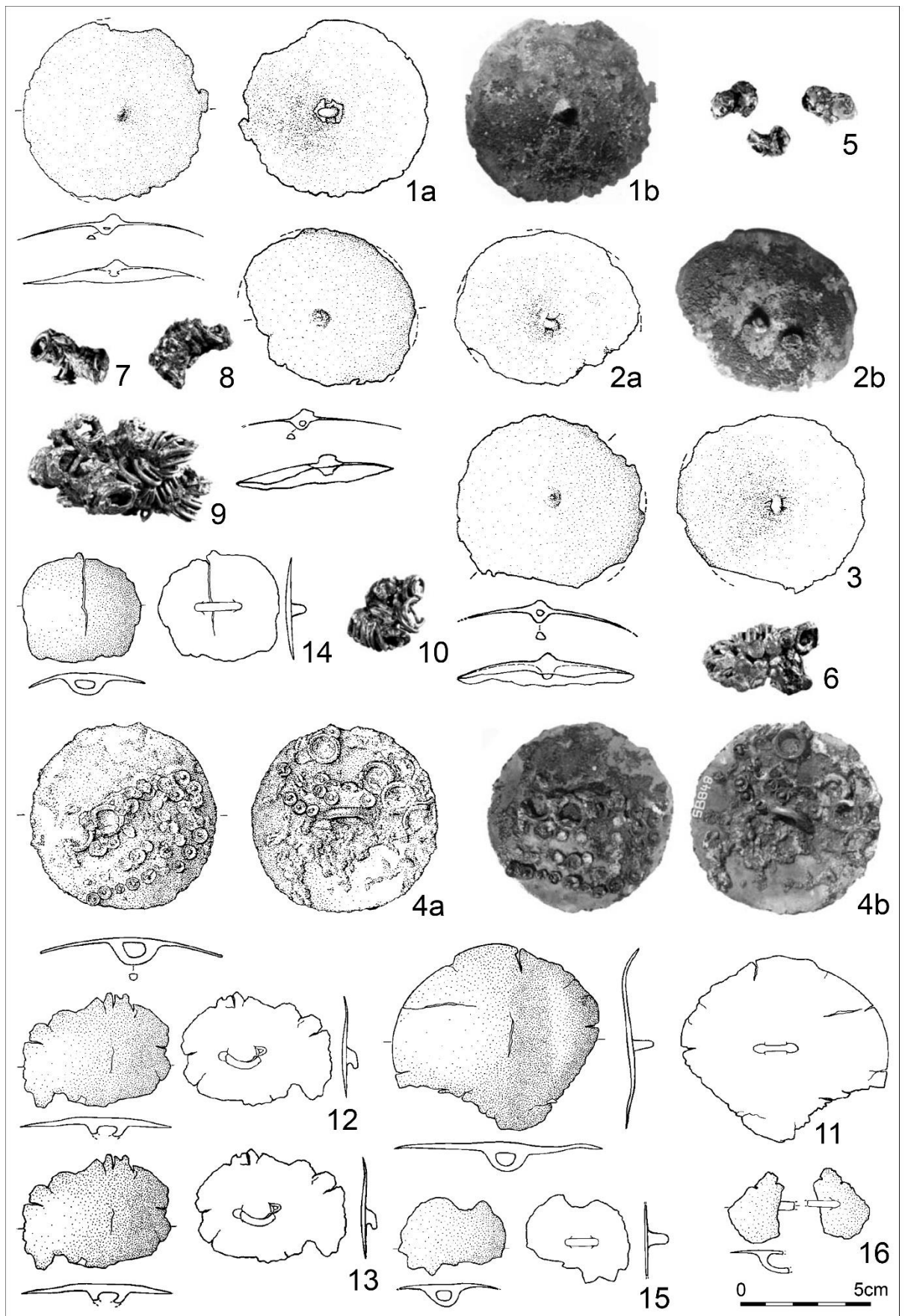
Tab. 13. 73. Olomouc-Slavonín H30 – „U statku“, okr. Olomouc (1); 74. Olšany u Prostějova – „Zlatníška“, okr. Prostějov (2–3); 75. Otaslavice – „dům č. 55“, okr. Prostějov (4); 76. Pasohlávky-Mušov 2, okr. Břeclav (5–24). 1–3, 5–24 – bronz, 4 – paroh.

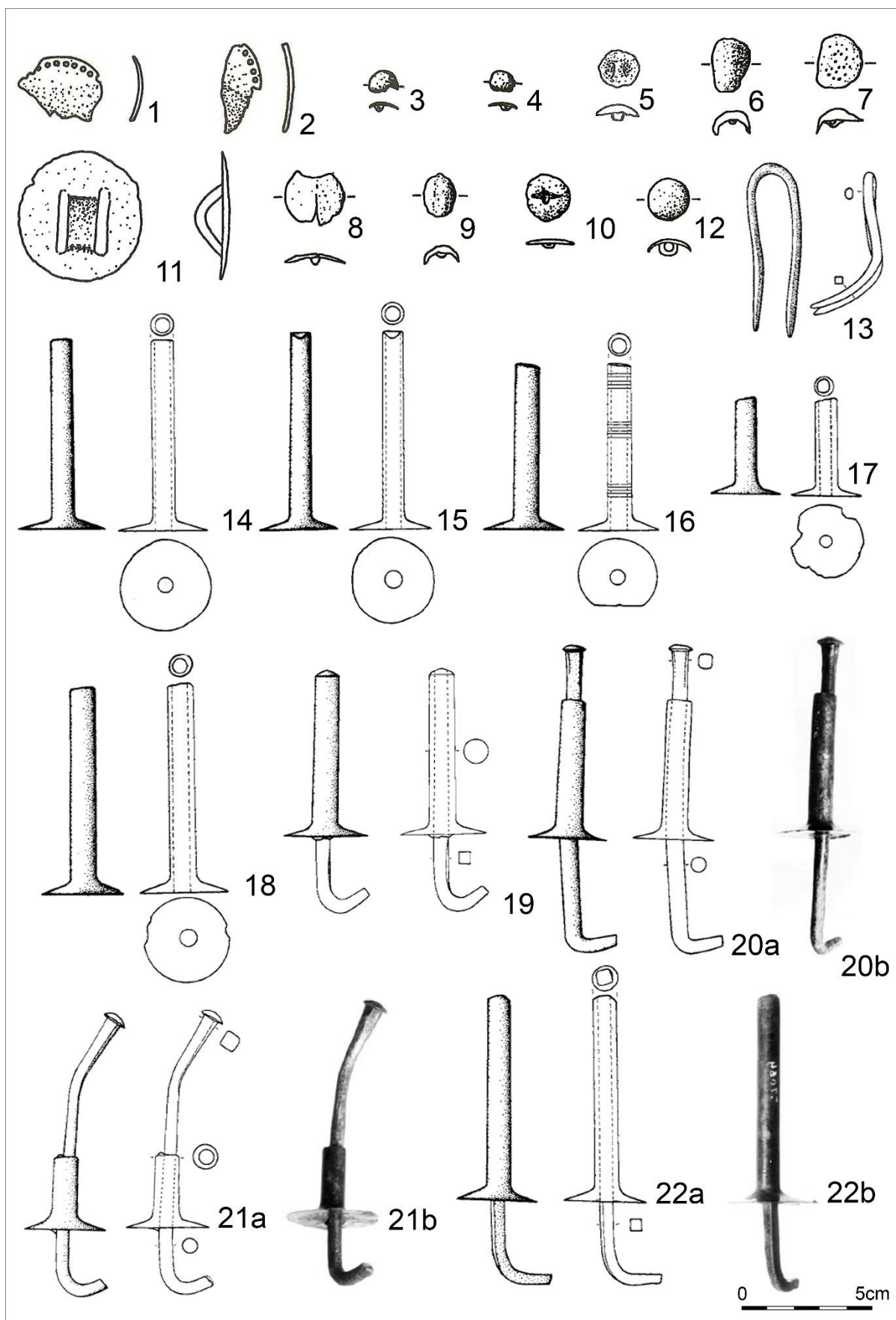
Tab. 14. 76. Pasohlávky-Mušov 2, okr. Břeclav (1–15); 77. Pavlov 1 – „Děvičky“, okr. Břeclav (16); 78. Pavlov 2 – „Děvičky“, okr. Břeclav (17); 79. Perná – „Kotelná“, okr. Břeclav (18); 80. Plumlov-Žárovice-Hamry 2, okr. Prostějov (19); 81. Podolí H5 – „Žuráň“, okr. Brno-venkov (20–43); 82. Podolí H803 – „Čtvrť“, okr. Brno-venkov (44); 83. Polešovice – „Zmolky“, okr. Uherské Hradiště (45–48). 1–48 – bronz.

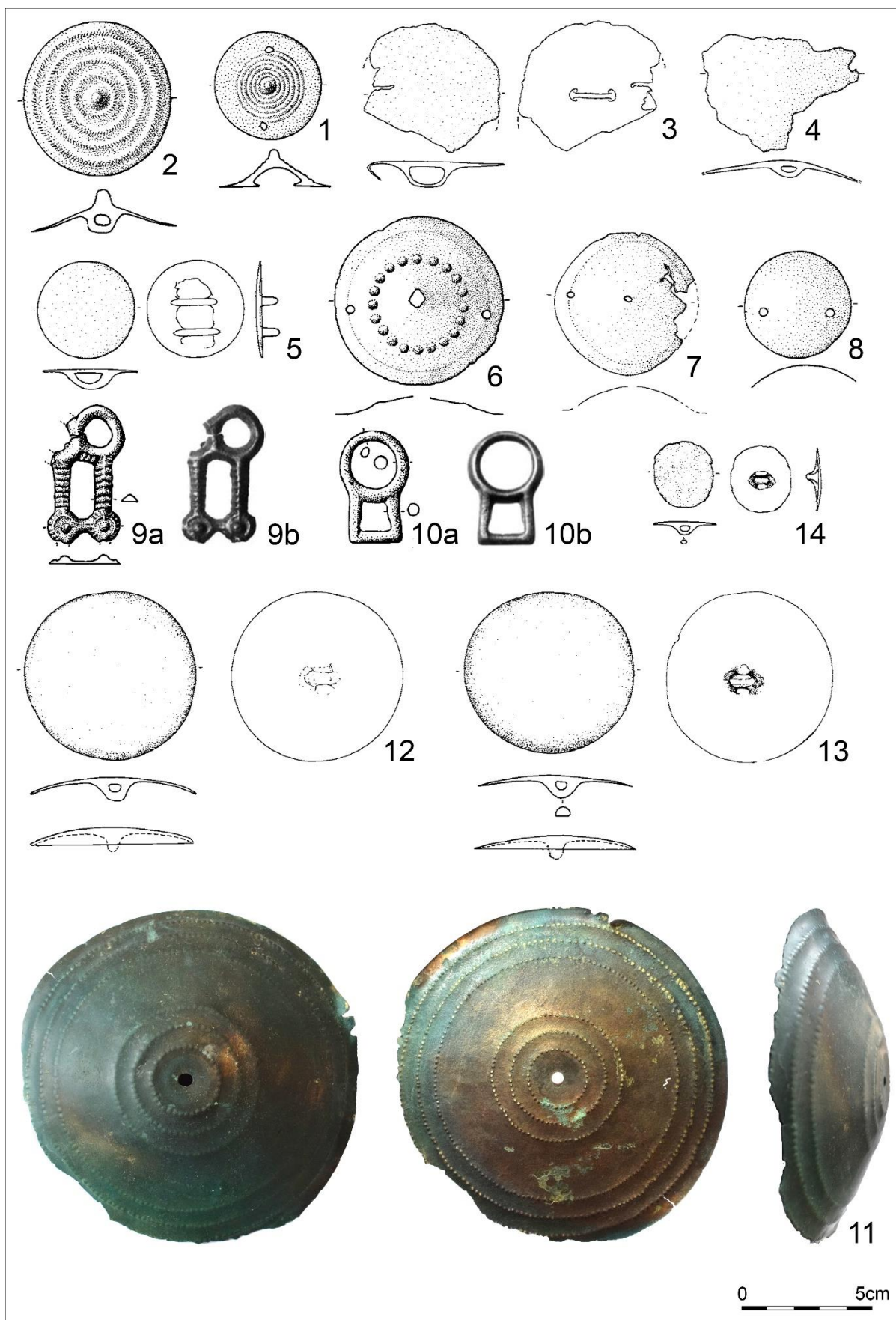
Tab. 15. 83. Polešovice – „Zmolky“, okr. Uherské Hradiště (1–7); 84. Polkovice, okr. Přerov (8–9). 1–9 – bronz.

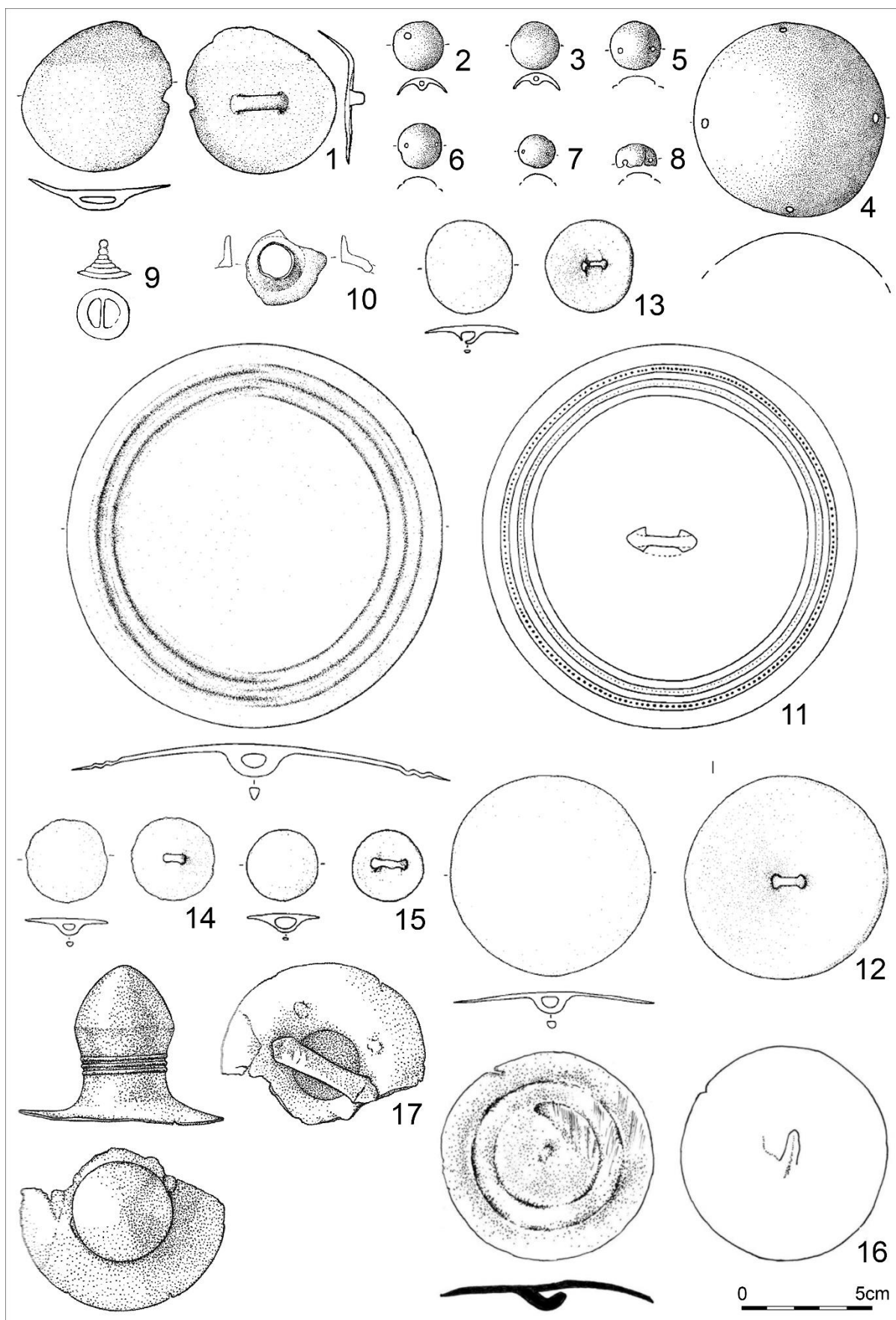
Tab. 16. 84. Polkovice, okr. Páeroo (1–10); 85. Praktšice – „Rašov“, okr. Uheršké Hradiště (11–16). 1–16 – bronz.

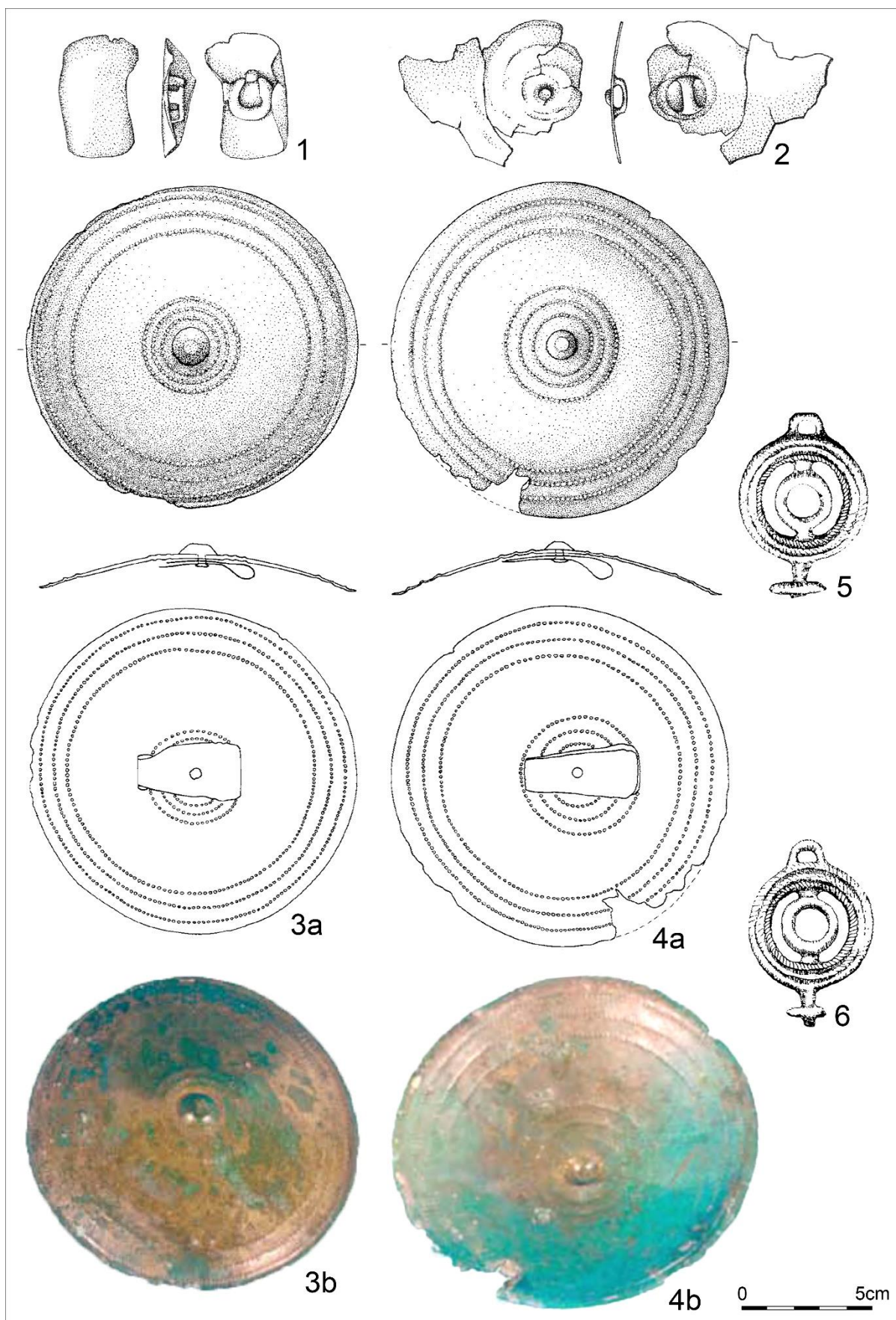
Tab. 17. 86. Prostějov-Domamyslice H13 – „Díly“, okr. Prostějov (1–2); 87. Prostějov-Domamyslice H38 – „Díly“, okr. Prostějov (3–4); 88. Prostějov-Domamyslice H42 – „Klíčky“, okr. Prostějov (5); 89. Prostějov-Domamyslice H92 – „Klíčky“, okr. Prostějov (6–9); 90. Prostějov-Domamyslice H119 – „Klíčky“, okr. Prostějov (10); 91. Prostějov-Domamyslice H148 – „Klíčky“, okr. Prostějov (11); 92. Prostějov-Domamyslice H148 – „Klíčky“, okr. Prostějov (12); 93. Přestavky – „Chrástka“, okr. Přešov (13–22). 1–22 – bronz.

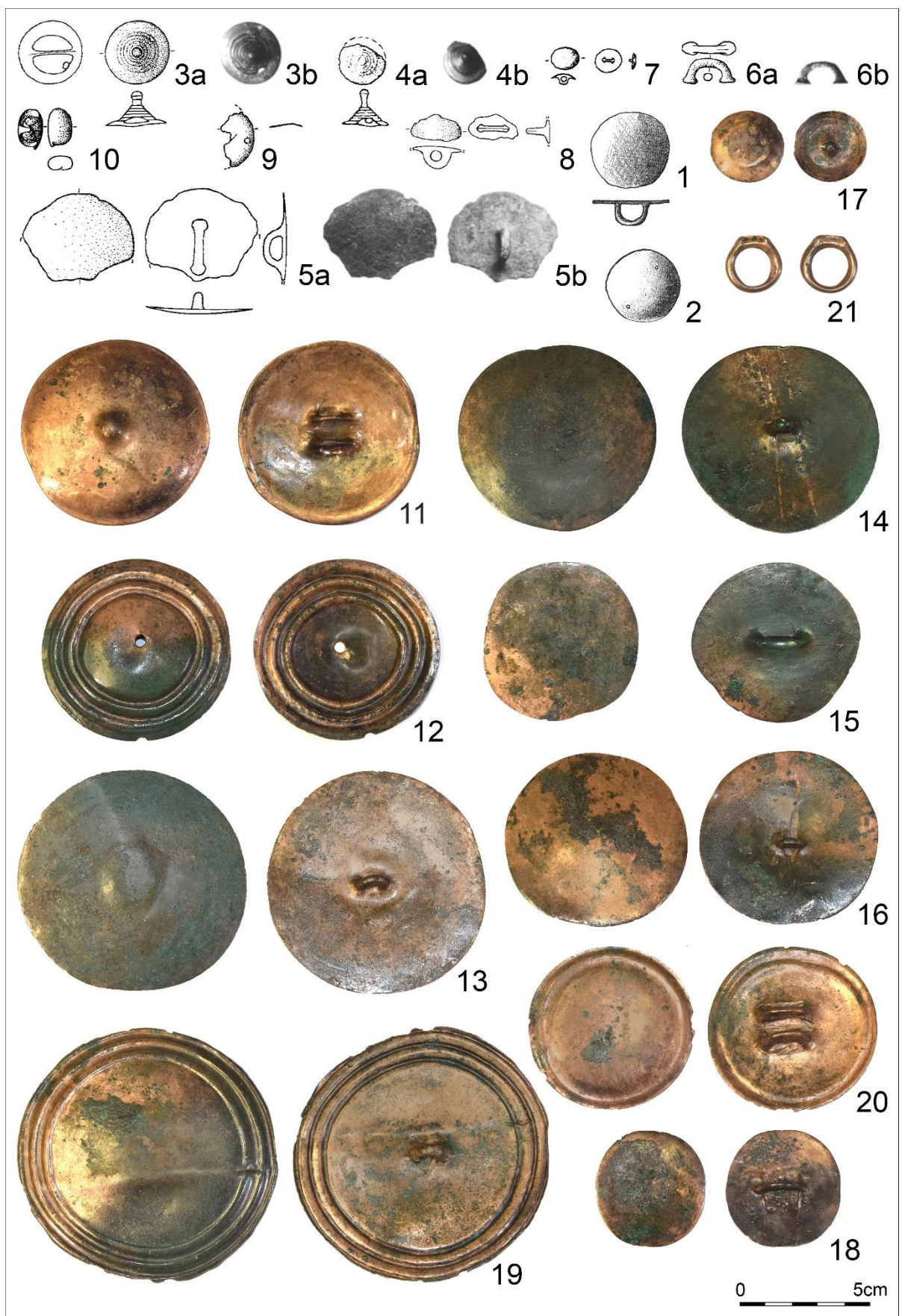
Tab. 18. 93. Přestavlky – „Chrástka“, okr. Přerov (1–10); 94. Rájec – „Les Hájky“, okr. Šumperk (11); 95. Rájec-Jestřebí – „intravilán“, okr. Blansko (12–14). 1–14 – bronz.

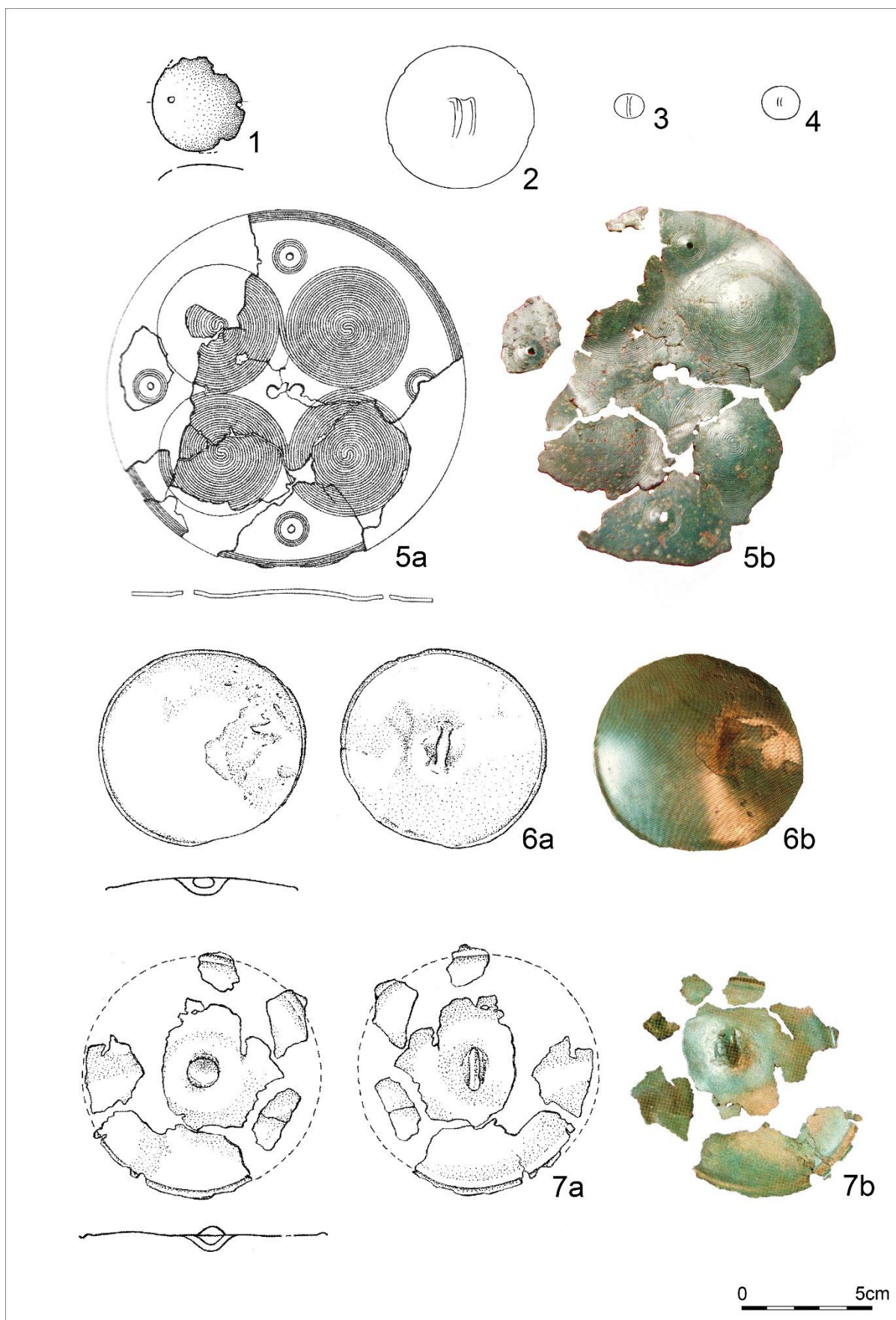
Tab. 19. 96. Rousínov-Rousínovec, okr. Vyškov (1); 97. Sazovice – „Lázy“, okr. Zlín (2–8); 98. Seloutky H9 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov (9); 99. Slatinice – „intravilán“, okr. Olomouc (10–15); 100. Sudice – „Pod Lipníky“, okr. Blansko (16); 101. Šebetov 1, okr. Blansko (17). 1–17 – bronz.

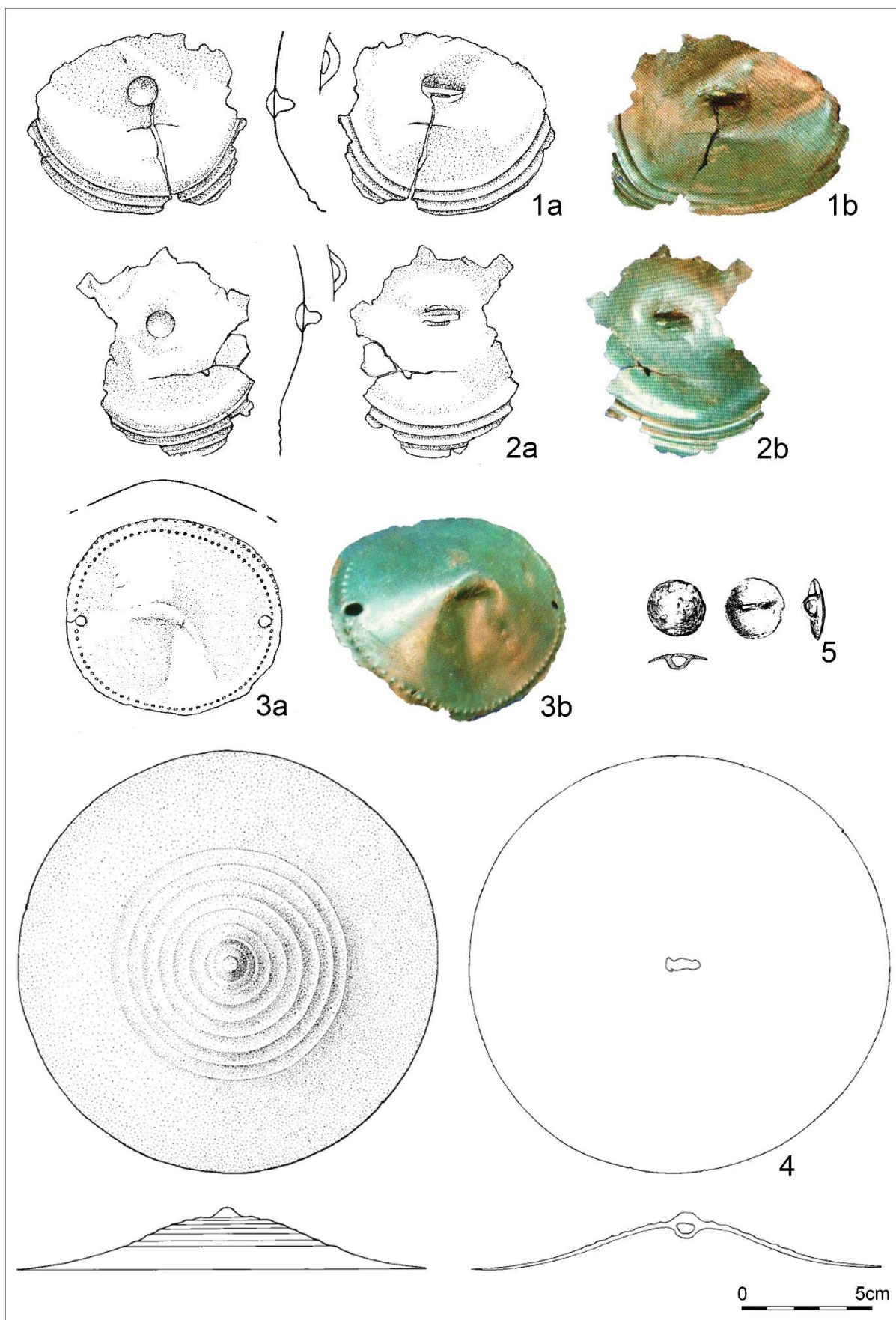
Tab. 20. 101. Šebetov 1, okr. Blansko (1–2); 102. Štramperk 2 – „Kotouč“, okr. Nový Jičín (3–6). 1–6 – bronz.

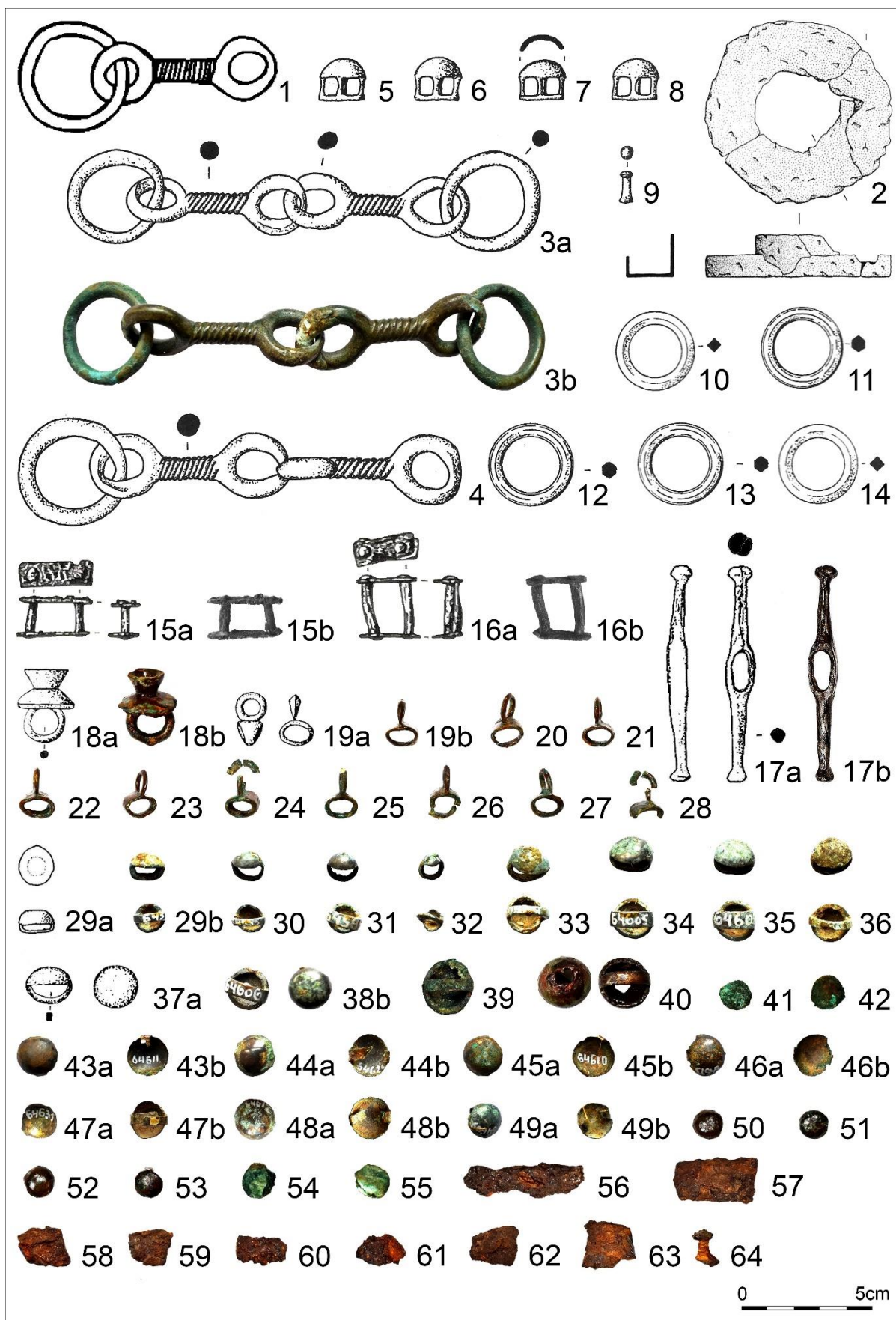
Tab. 21. 103. Těšetice, okr. Olomouc (1–2); 104. Trnava, okr. Třebíč (2–7); 105. Tršice, okr. Olomouc (8); 106. Uherský Ostroh – „Předměstský les“, okr. Uherské Hradiště (9–10); 107. Uničov-Benkov – „pod Benkovským kopcem“, okr. Olomouc (11–21). 1–21 – bronz.

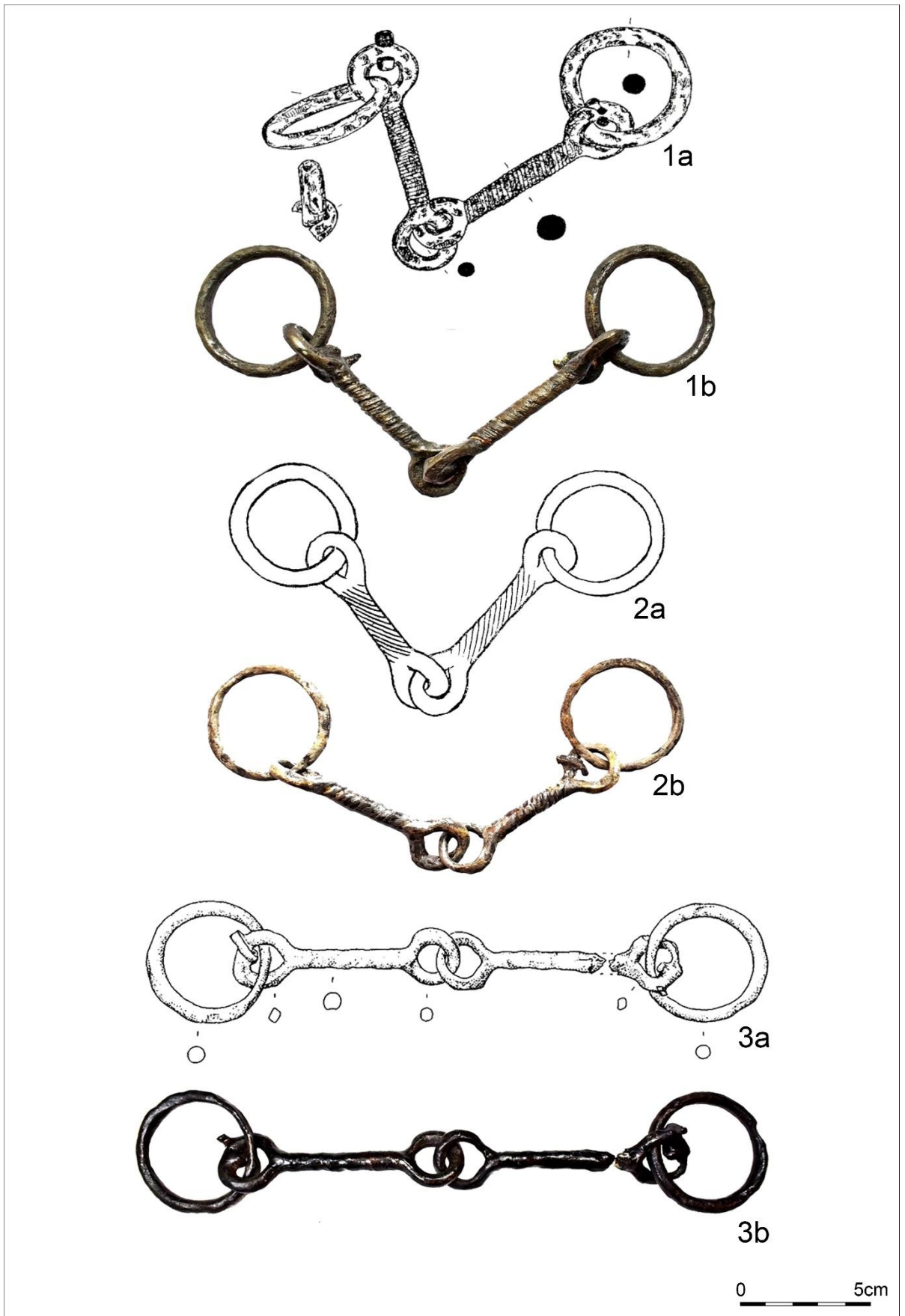
Tab. 22. 108. Uničov-Dolní Sukolom, okr. Olomouc (1); 109. Určice H24 – „Hájové“, okr. Prostějov (2); 110. Určice H25 – „Hájové“, okr. Prostějov (3); 111. Určice H26 – „Hájové“, okr. Prostějov (4); 112. Velké Opatovice, okr. Blansko (5); 113. Velké Opatovice 3, okr. Blansko (6–7). 1–7 – bronz.

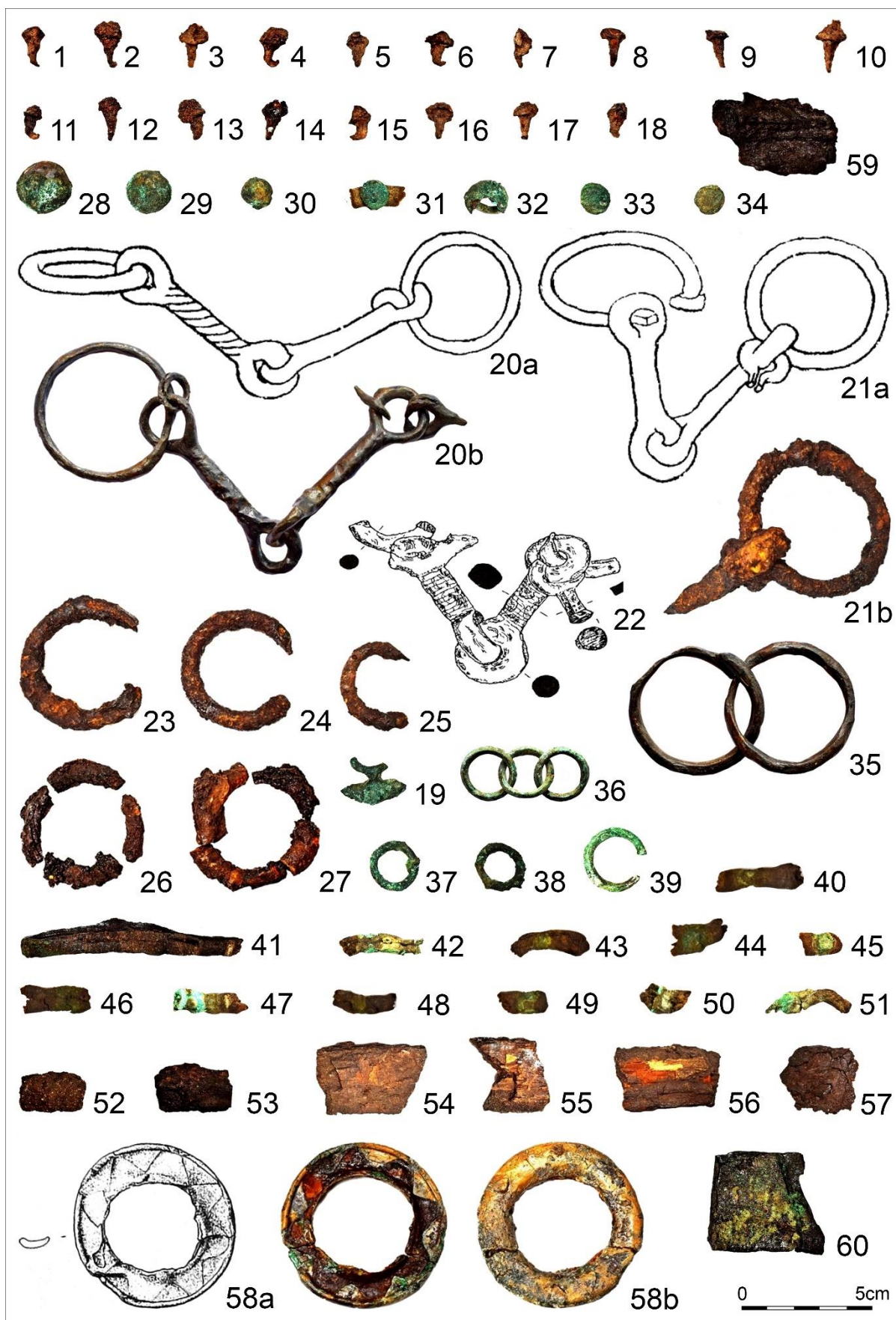
Tab. 23. 113. Velké Opatovice 3, okr. Blansko (1–3); 114. Zastávka – „Skalka“, okr. Brno-venkov (4); 115. Znojmo-Oblekovice H12 – „ul. Evropská“, okr. Znojmo (5). 1–5 – bronz.

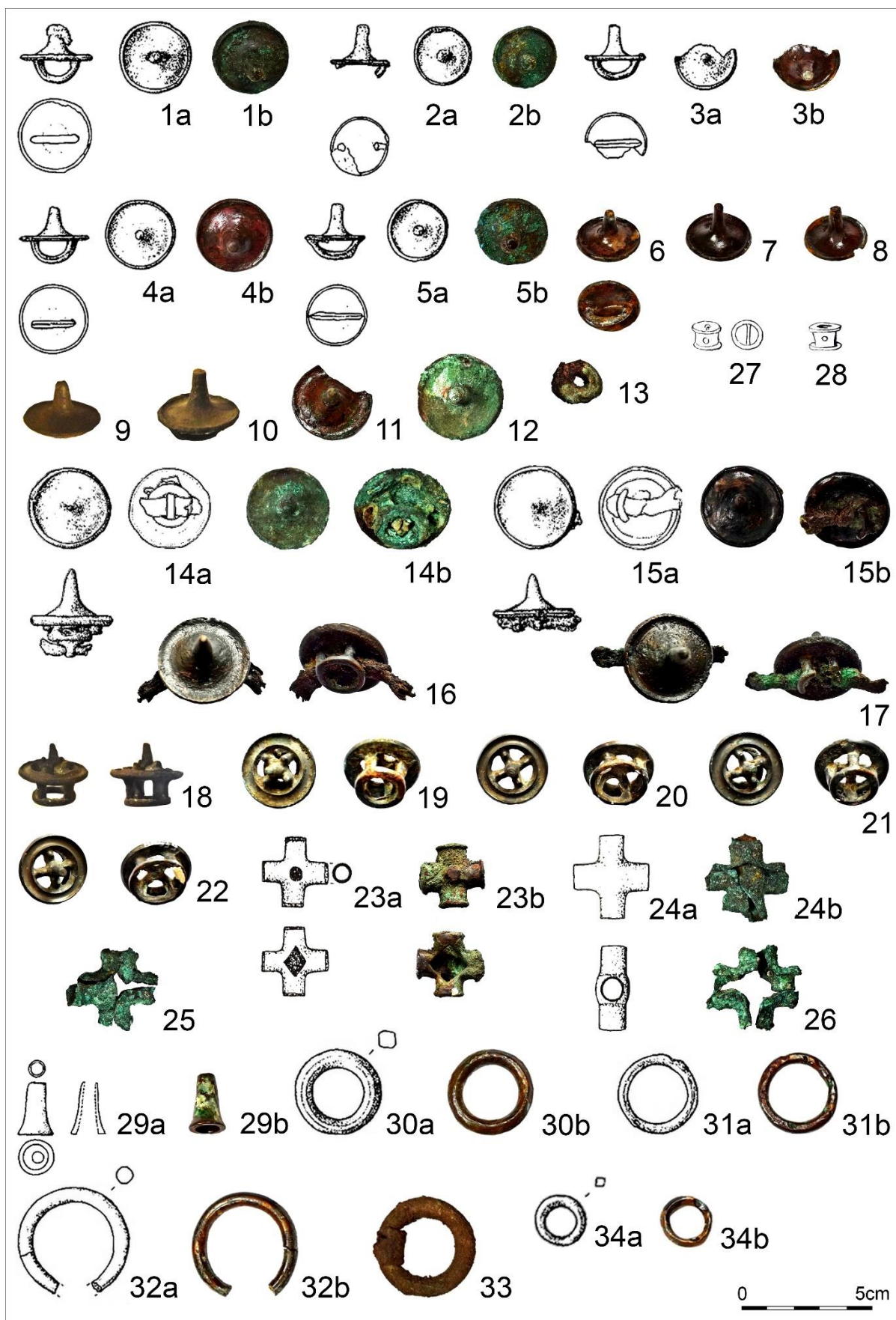
Tab. 24. 116. Běhařovice-Stupešice – „Nivy“, okr. Znojmo (1); 117. Blatec – „Kocanda“, okr. Olomouc (2); 118. Bošovice H2 – „U dvou závor“, okr. Vyškov (3–14); 119. Bratčice – „Mělčanská“, okr. Brno-venkov (16–17); 120. Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“, okr. Brno-město (17–55); 121. Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město (56–64). 1–2, 15–17 – železo; 56–64 – železo se dřevem; 3–14, 18–55 – bronz.

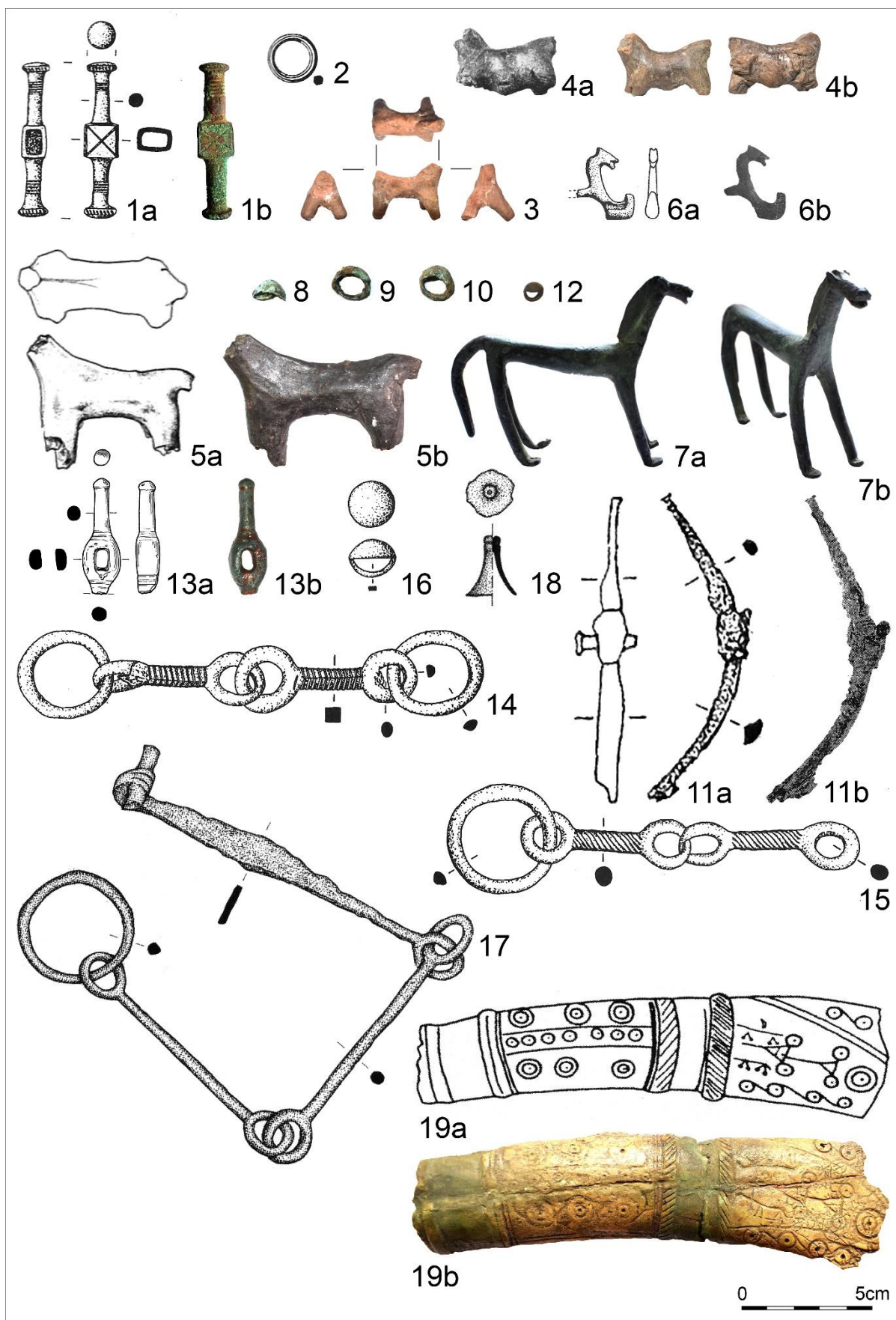
Tab. 25. 120. Brno-Holásky H1 – „U Tuřan“, okr. Brno-město (1-3). 1-3 – železo.

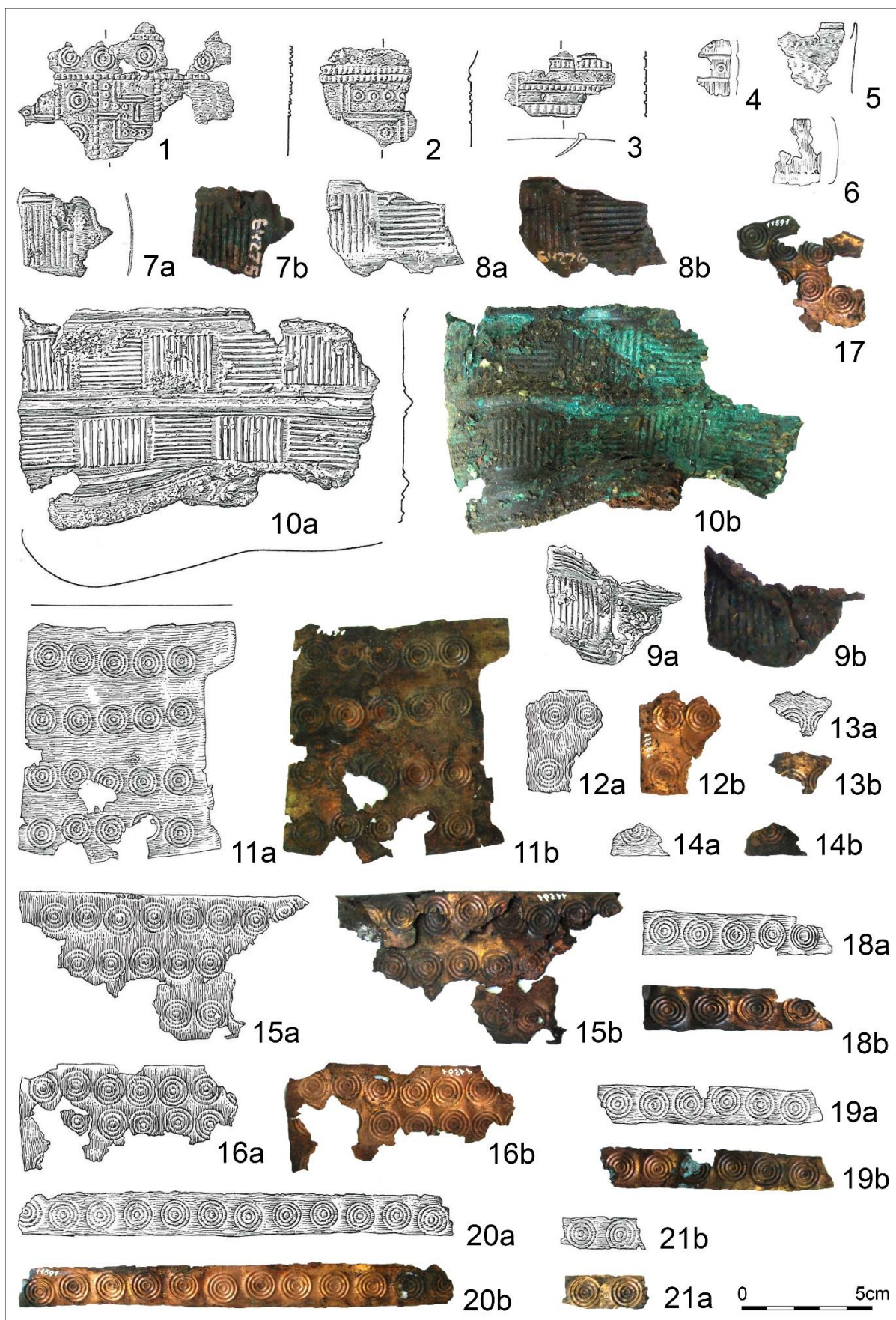
Tab. 26. 121. Brno-Holásky H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město (1–51); 122. Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město (52–60). 1–18, 20–27, 35 – železo; 52–57 – železo se dřevem; 58 – bronz se železem; 19, 28–34, 36–39 – bronz; 31 – bronz s kůží; 41–51 – kůže; 59–60 – dřevo s kůží.

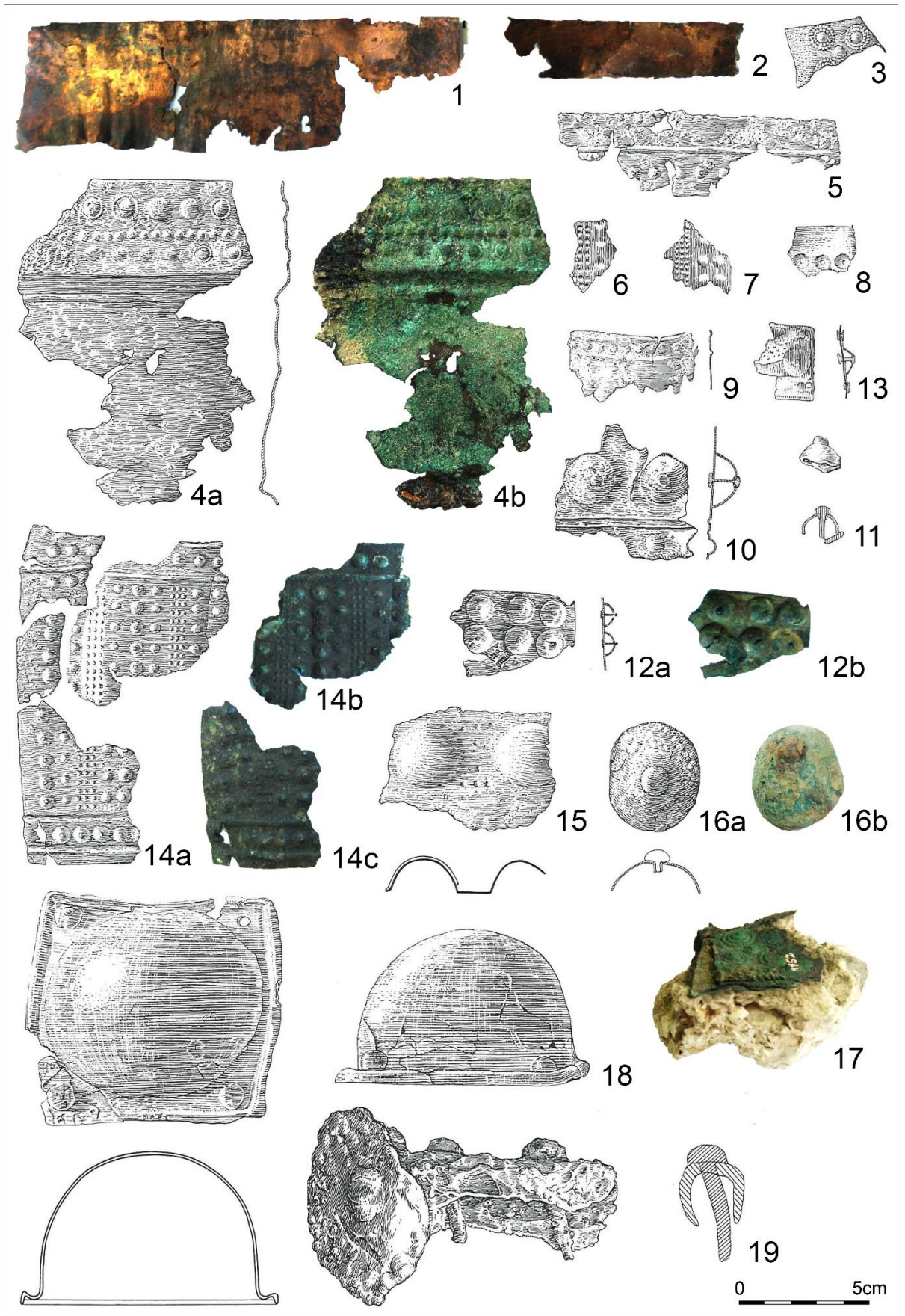
Tab. 27. 122. Brno-Holásky H1 nebo H2 – „U Tuřan“, okr. Brno-město (1–34). 1–12, 18–32, 24 – bronz; 14–17, 33 – bronz s kůží; 13 – kůže.

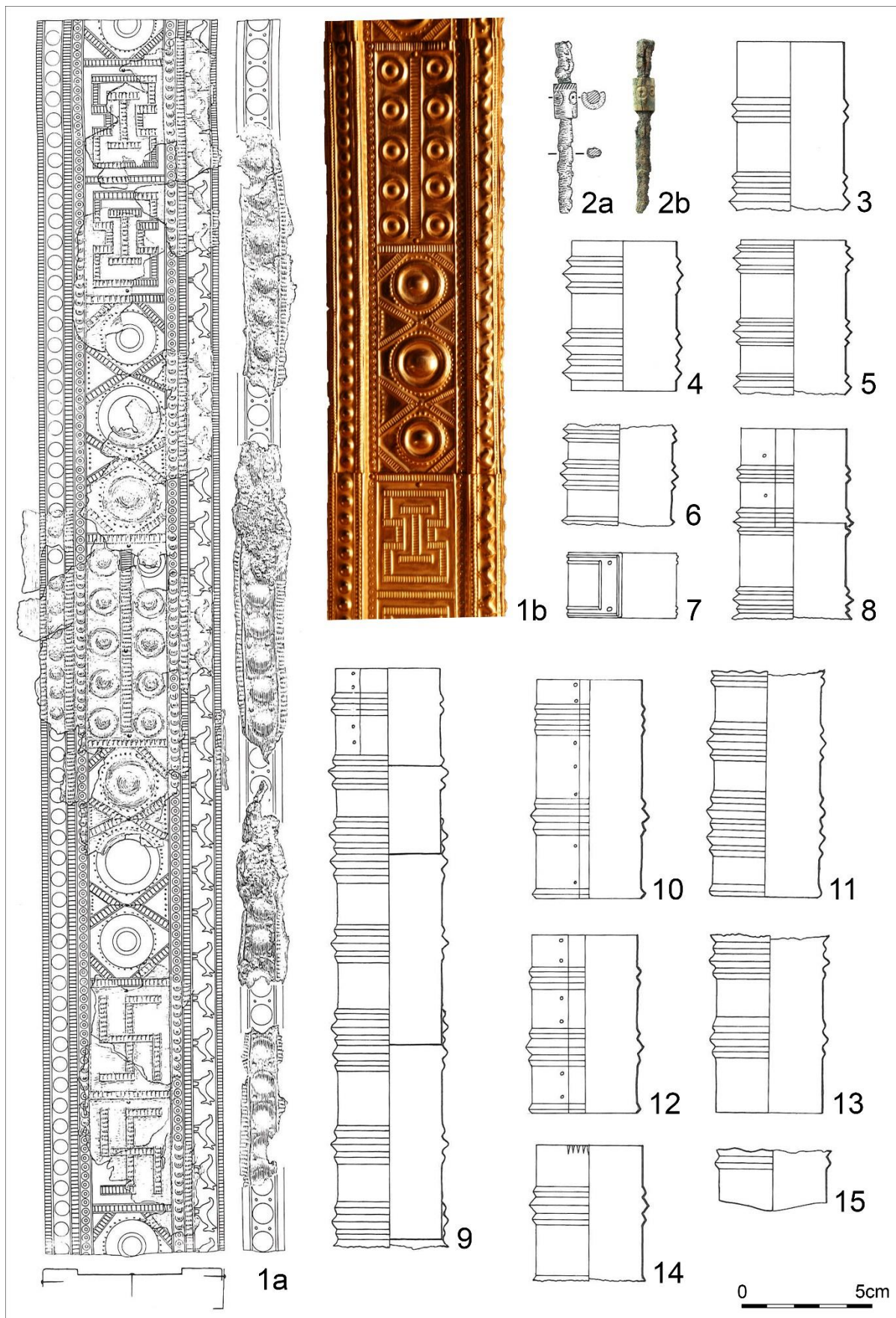
Tab. 28. 123. Brno-Holásky H3 – „U Tuřan“ (1–2); 125. Brno-Obřany (3); 126. Brno-Obřany obj. LII (4); 127. Brno-Obřany obj. LXIII (5); 128. Brno-Obřany (6); 129. Brno-Obřany H6 (7); 130. Brno-Obřany H140 (8–10); 131. Brno-Obřany H169 (11); 132. Břeclav – „Žleby“, okr. Břeclav (12); 133. Čechy pod Kosířem – „Haviřovy díry“, okr. Prostějov (13); 134. Dobelice – „zahrada domu č. 67, č. parcely 107/1“, okr. Znojmo (14–16); 135. Dobřice – „Kamenec“, okr. Přerov (17–19). 123, 125. – 131. okr. Brno-město; (125. – 127. „Na Domovních“; 128. – 131. – „V Širokých“). 6–7, 11, 17 – železo; 1, 8–16, 18 – bronz; 3–5 – keramika; 19 – paroh.

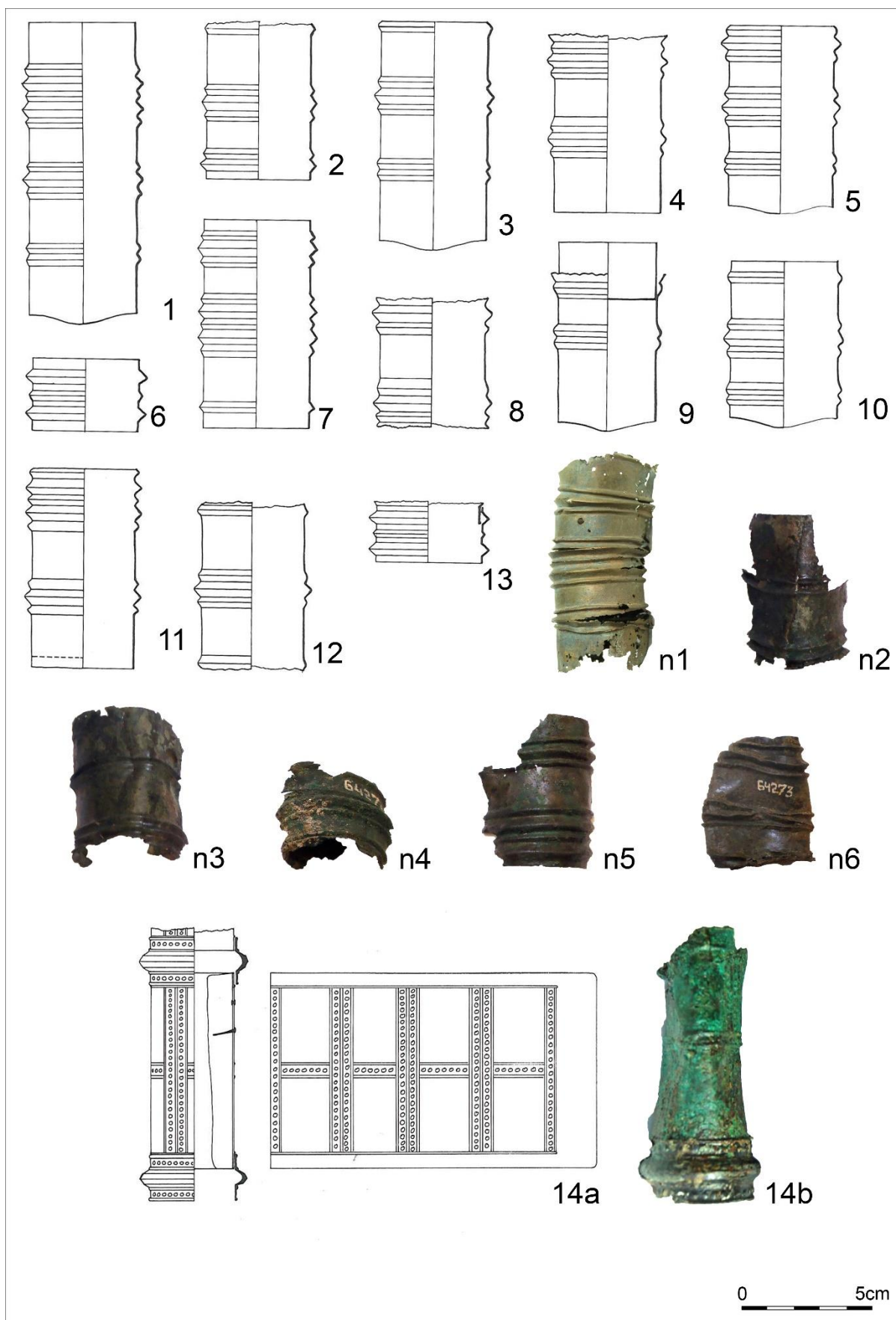
Tab. 29. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–21). 1–21 – bronz.

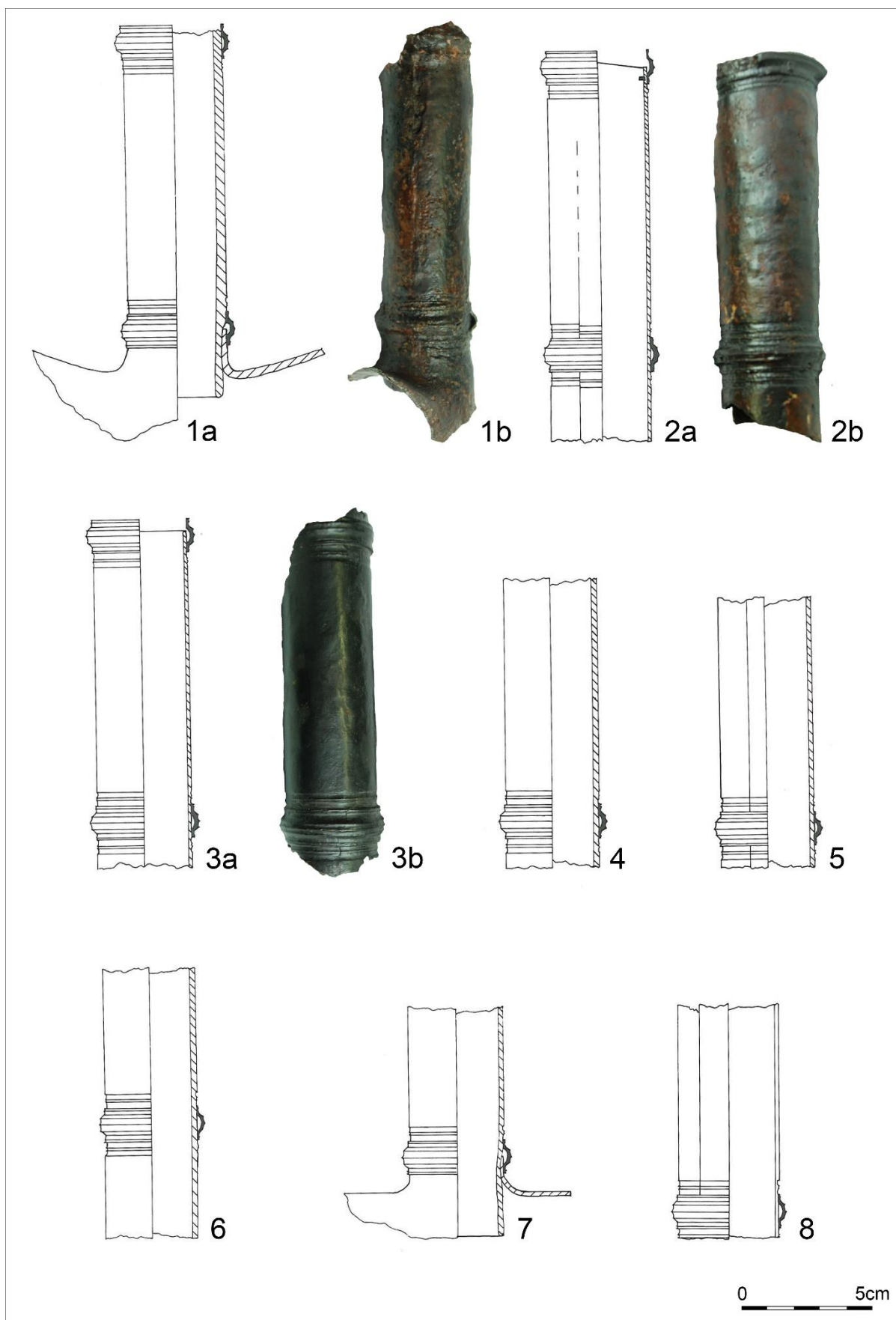
Tab. 30. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–19). 1–16, 18 – bronz; 16 – bronz se železem; 17 – bronz se sintrem.

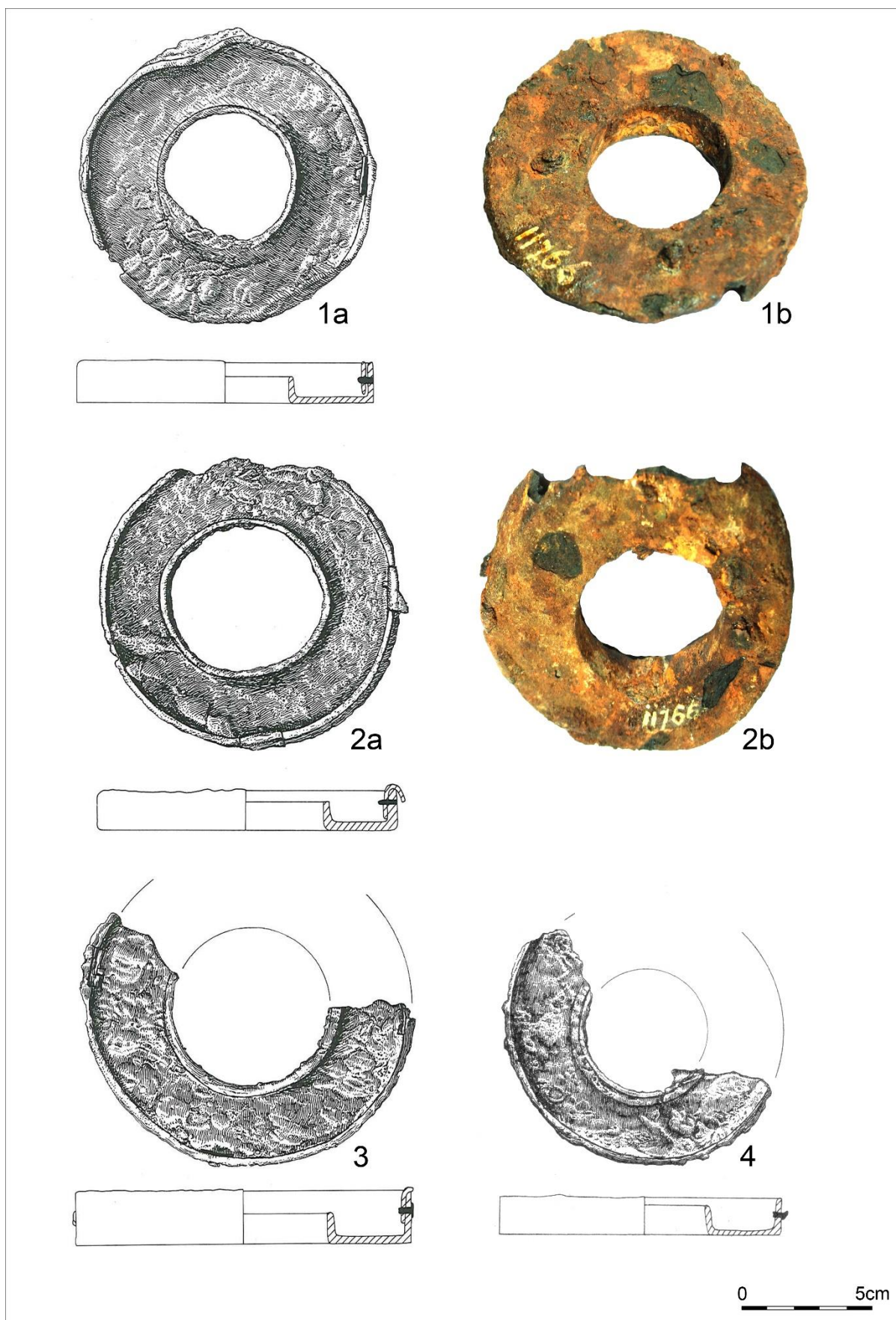
Tab. 31. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–15). 1, 3–15 – bronz; 2 – železo s parohem.

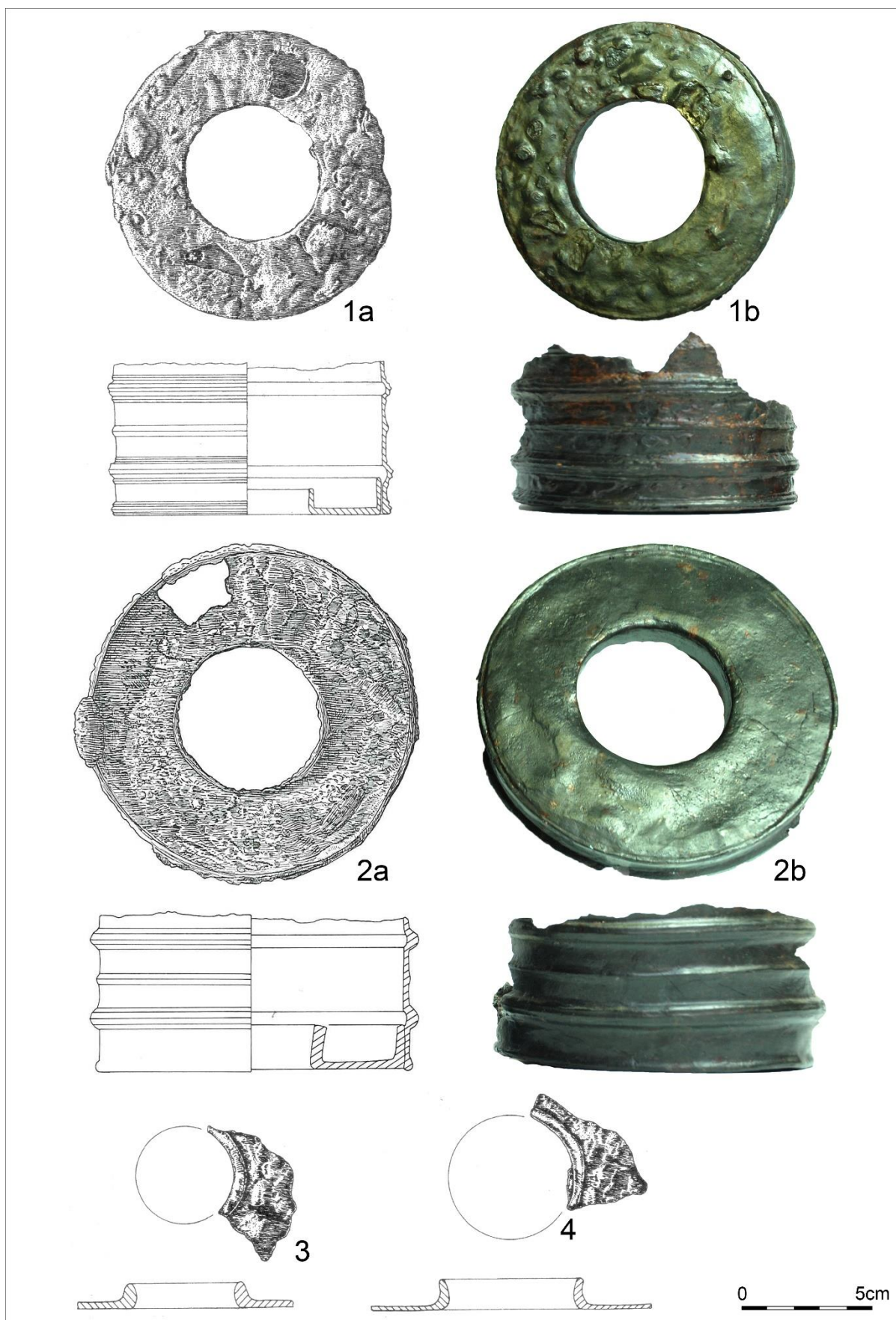
Tab. 32. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–14, n1–n6). n1–n6 – foto kování z tab. 31:3–14 a 32:1–13, není možné určit přesný kus. 1–14, n1–n6 – bronz.

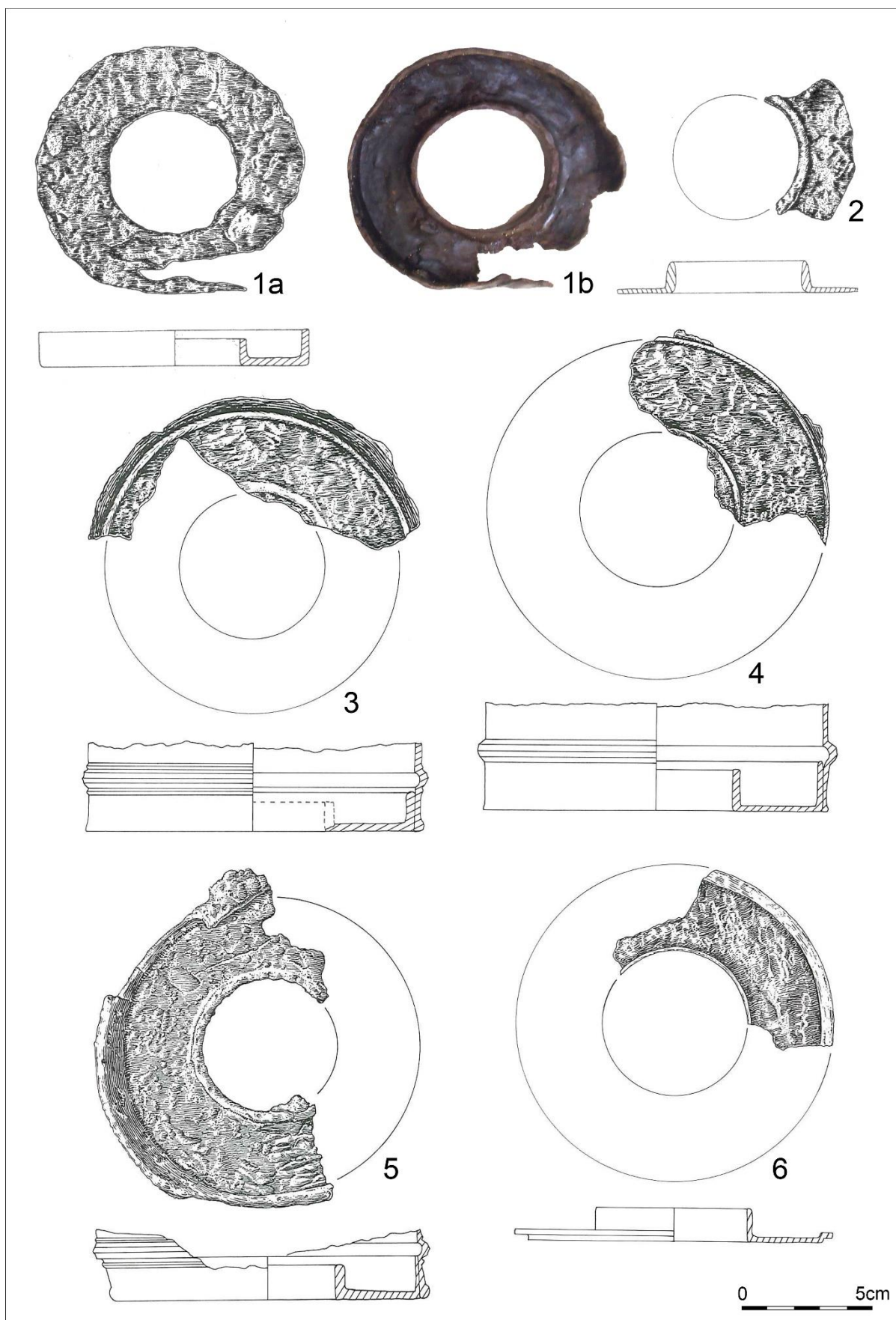
Tab. 33. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–8). 1–8 – železo.

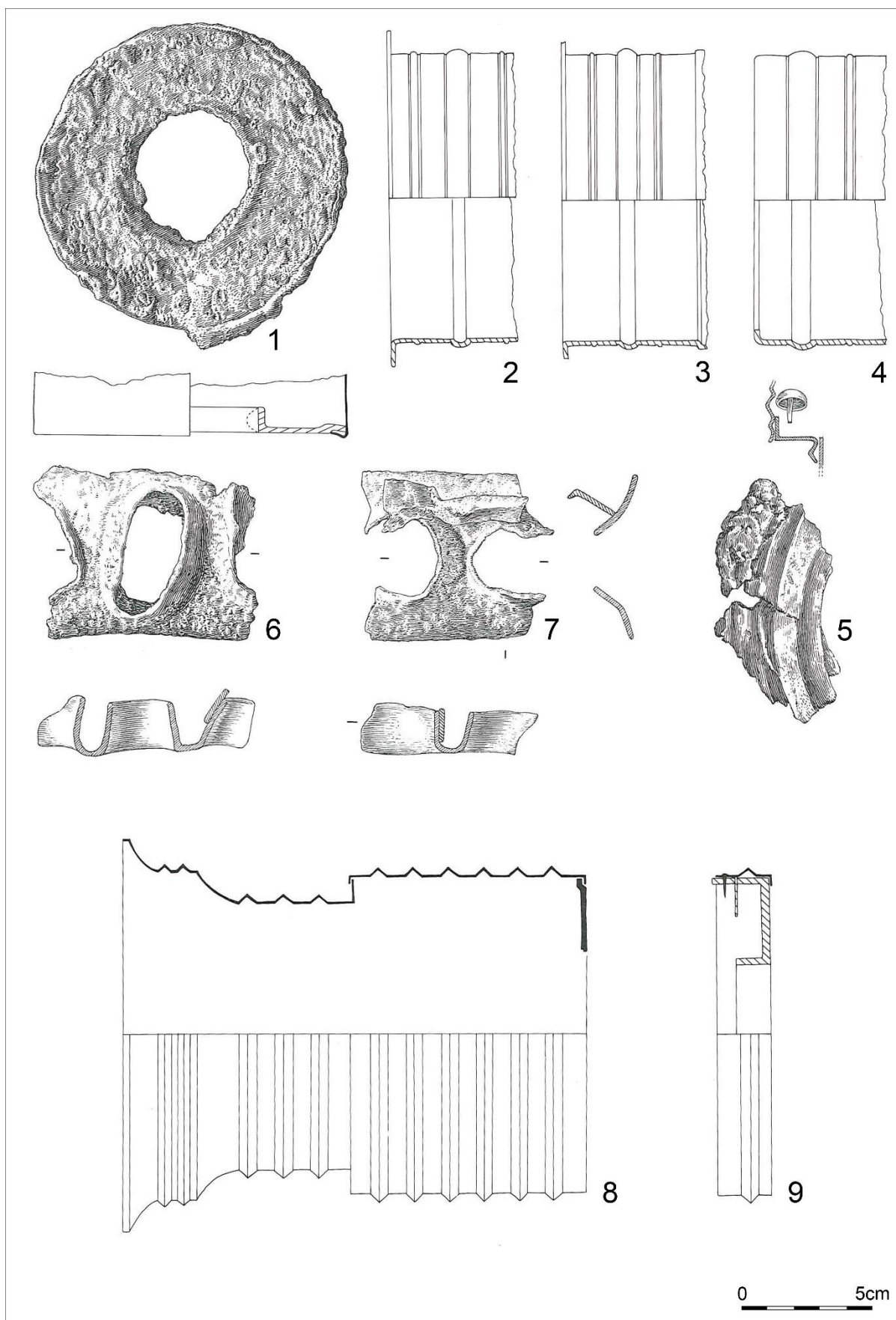
Tab. 34. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–4). 1–4 – železo.

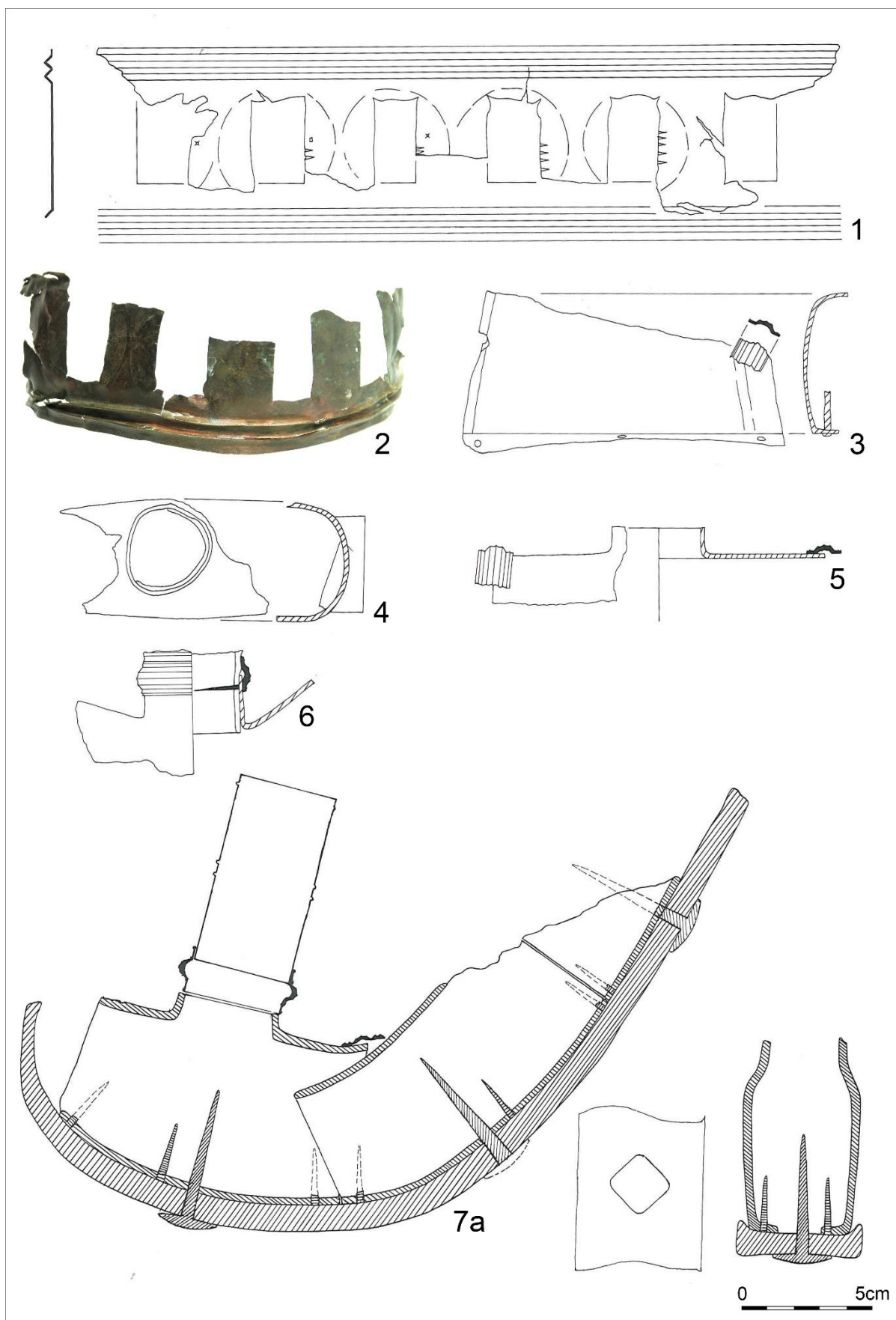
Tab. 35. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–4). 1–4 – železo.

Tab. 36. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–6). 1–5 – železo; 6 – železo s bronzem.

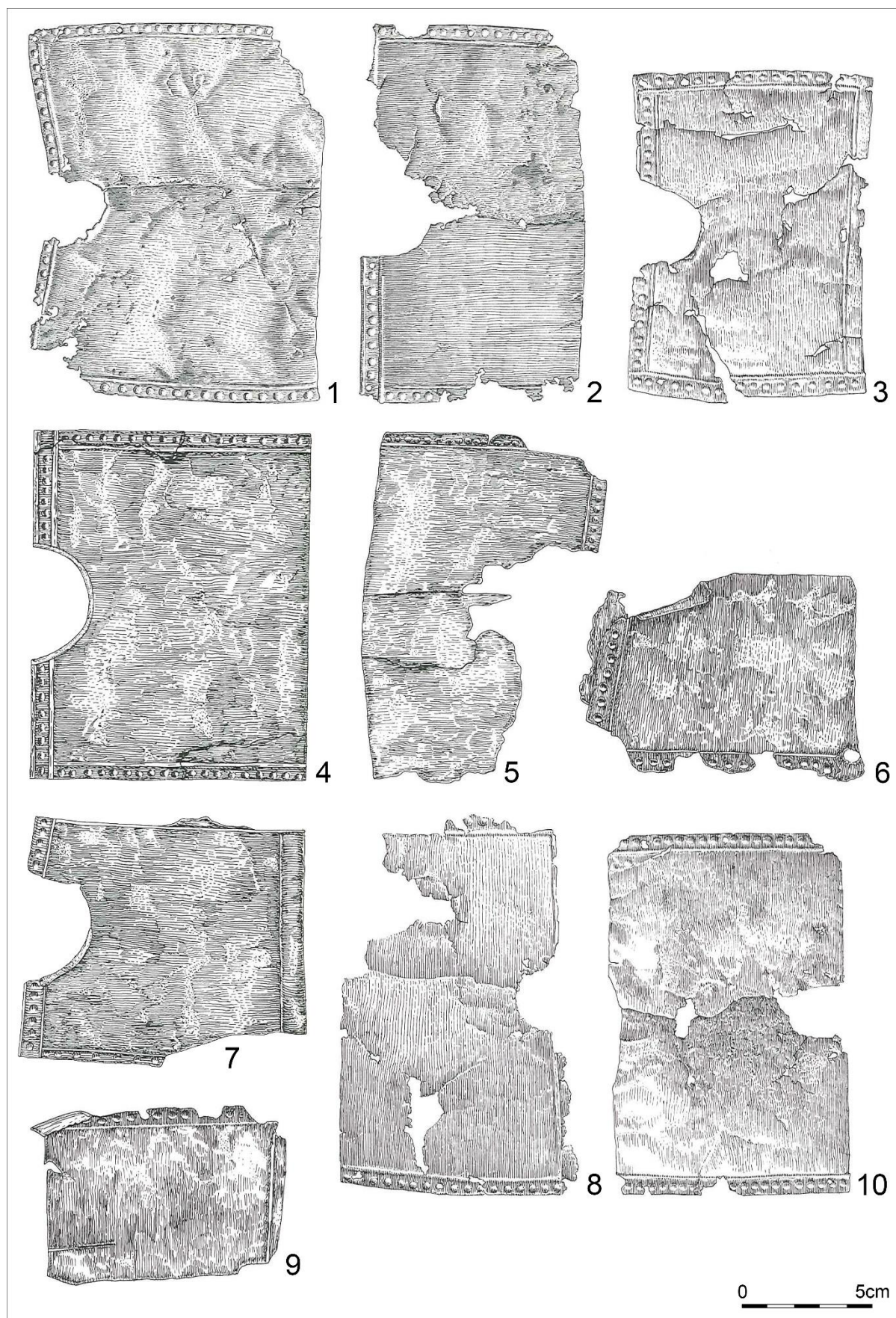
Tab. 37. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–9). 2–7 – železo; 1 – železo s bronzem; 8–9 – bronz.

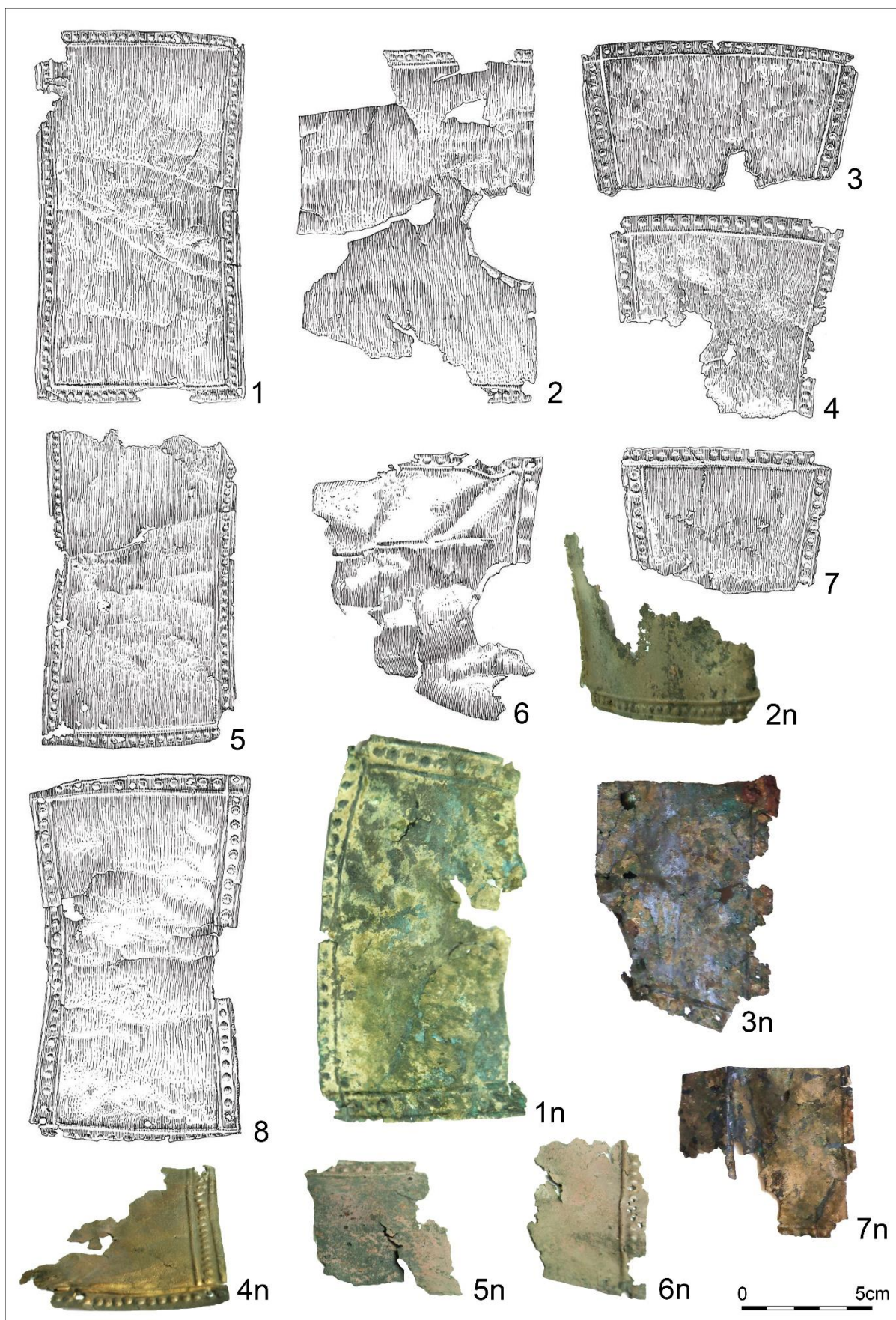
Tab. 38. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–7). 3–6 – železo; 7 – železo s bronzem; 1–2 – bronz.

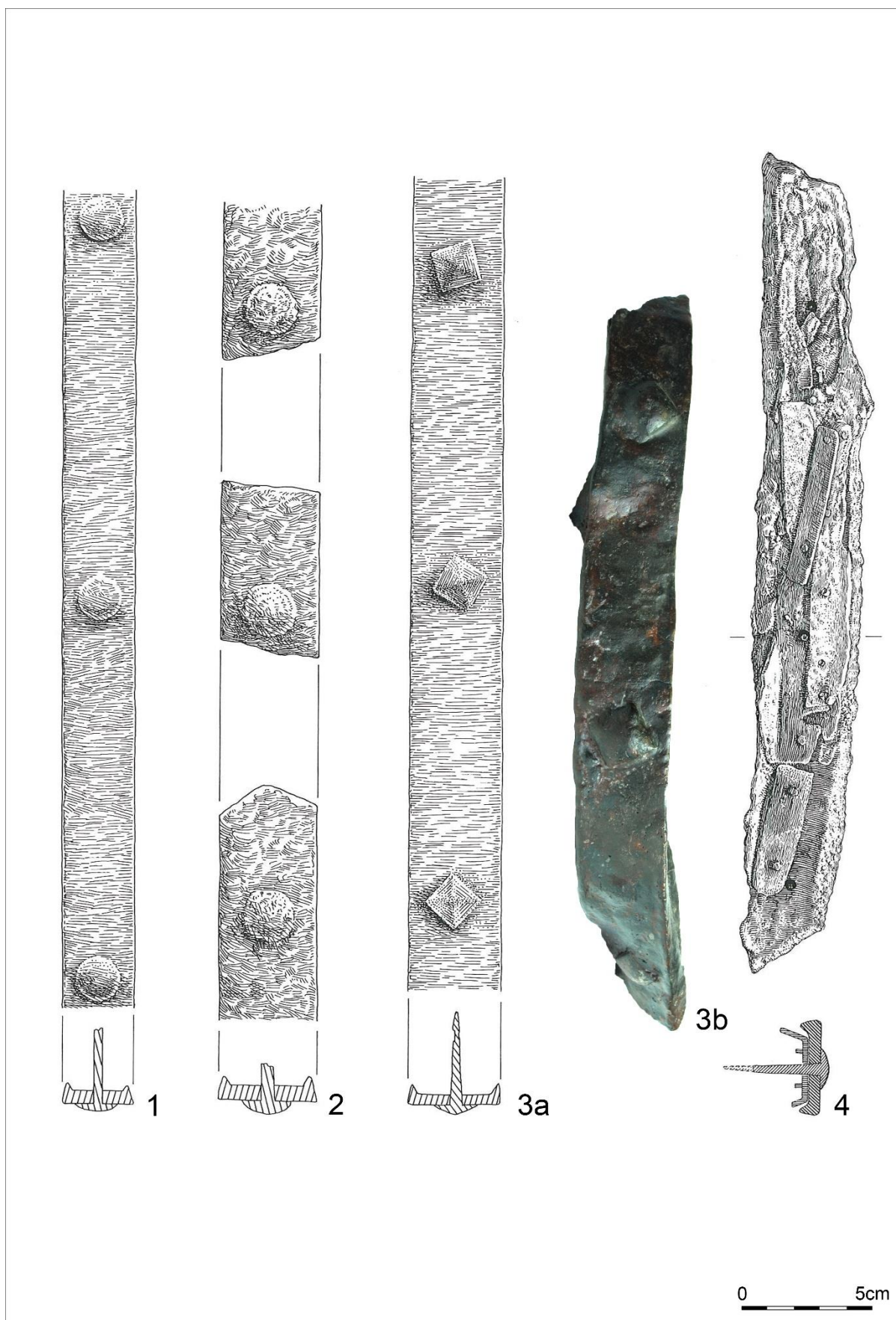
Tab. 39. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (7, 1–2). 7 – železo s bronzem; 1–2 – bronz.

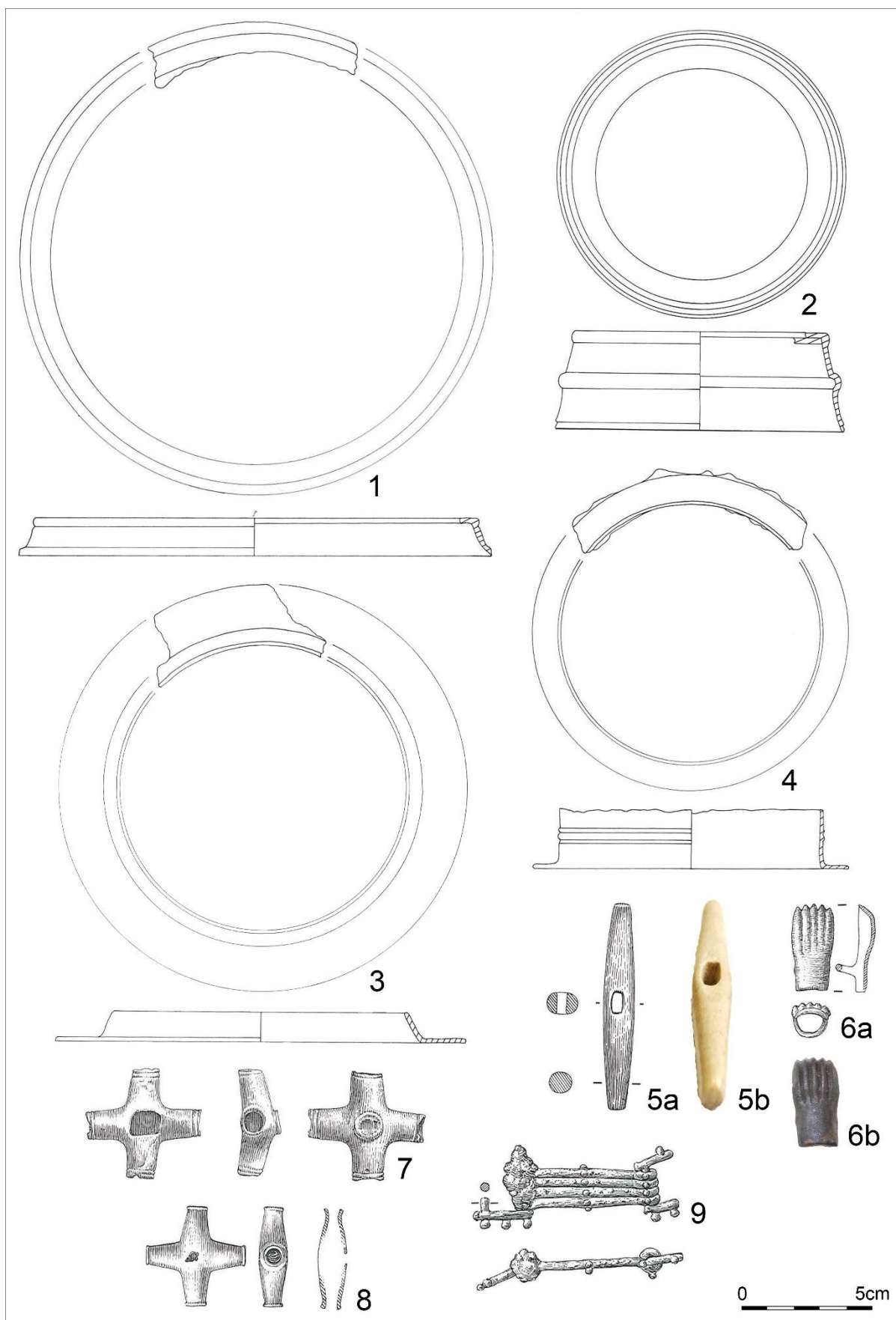
Tab. 40. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–9). 1–9 – bronz.

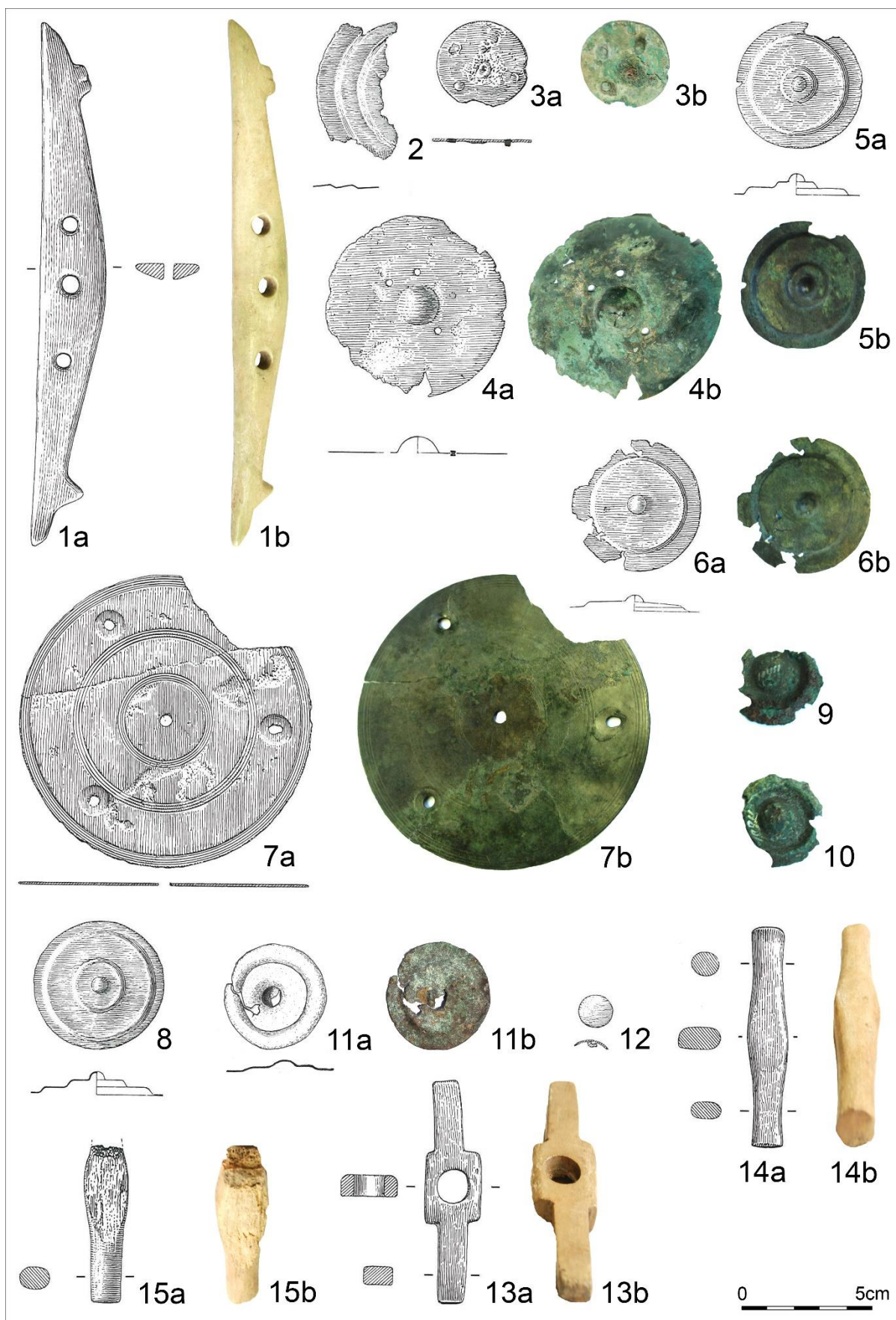
Tab. 41. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–8, 1n–7n). 1n–6n – není možné určit přesný kus 1–8, 1n–7n – bronz.

Tab. 42. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–4). 1–4 – železo.

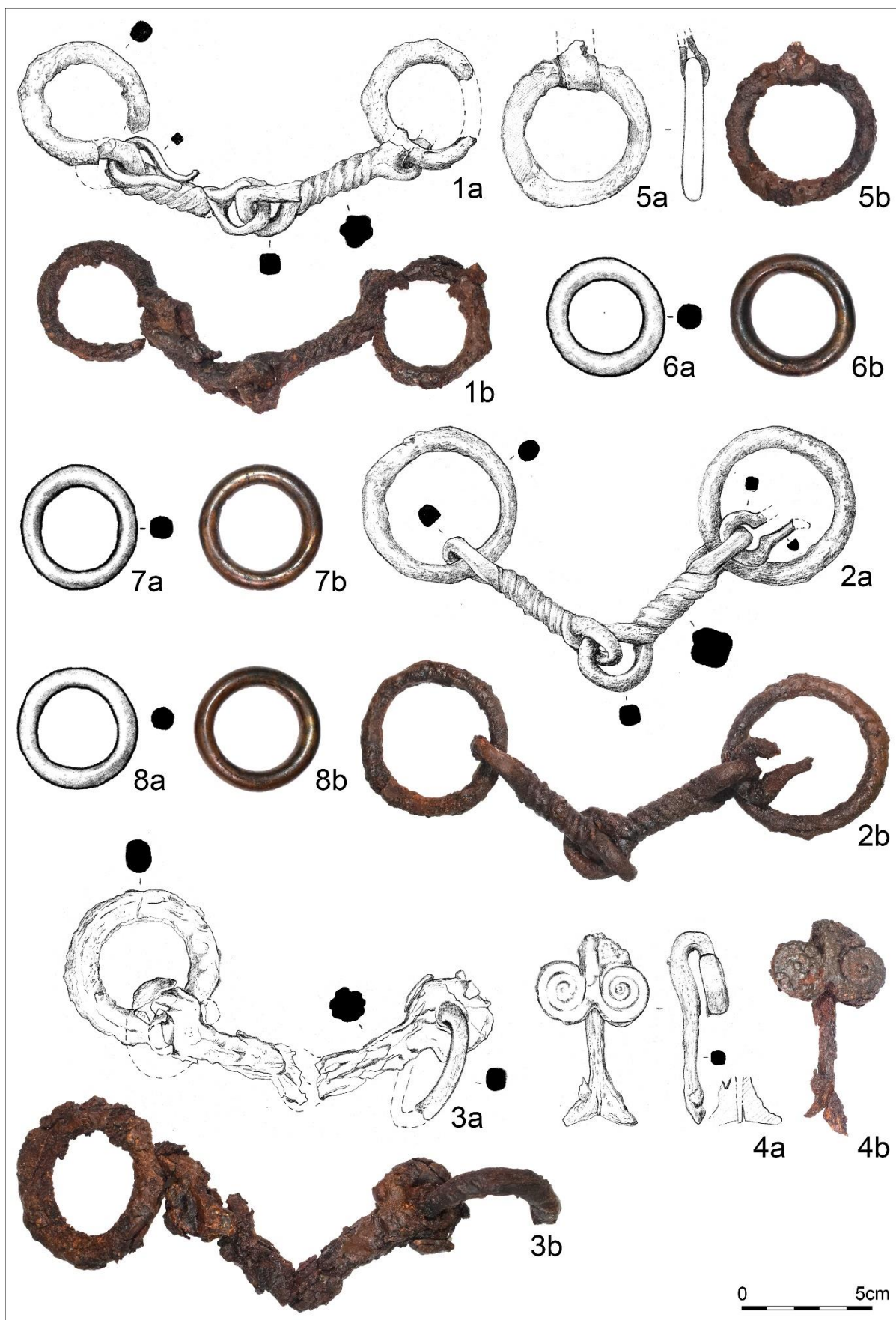
Tab. 43. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–9). 1–4 – železo; 5 – kost; 6–9 – bronz.

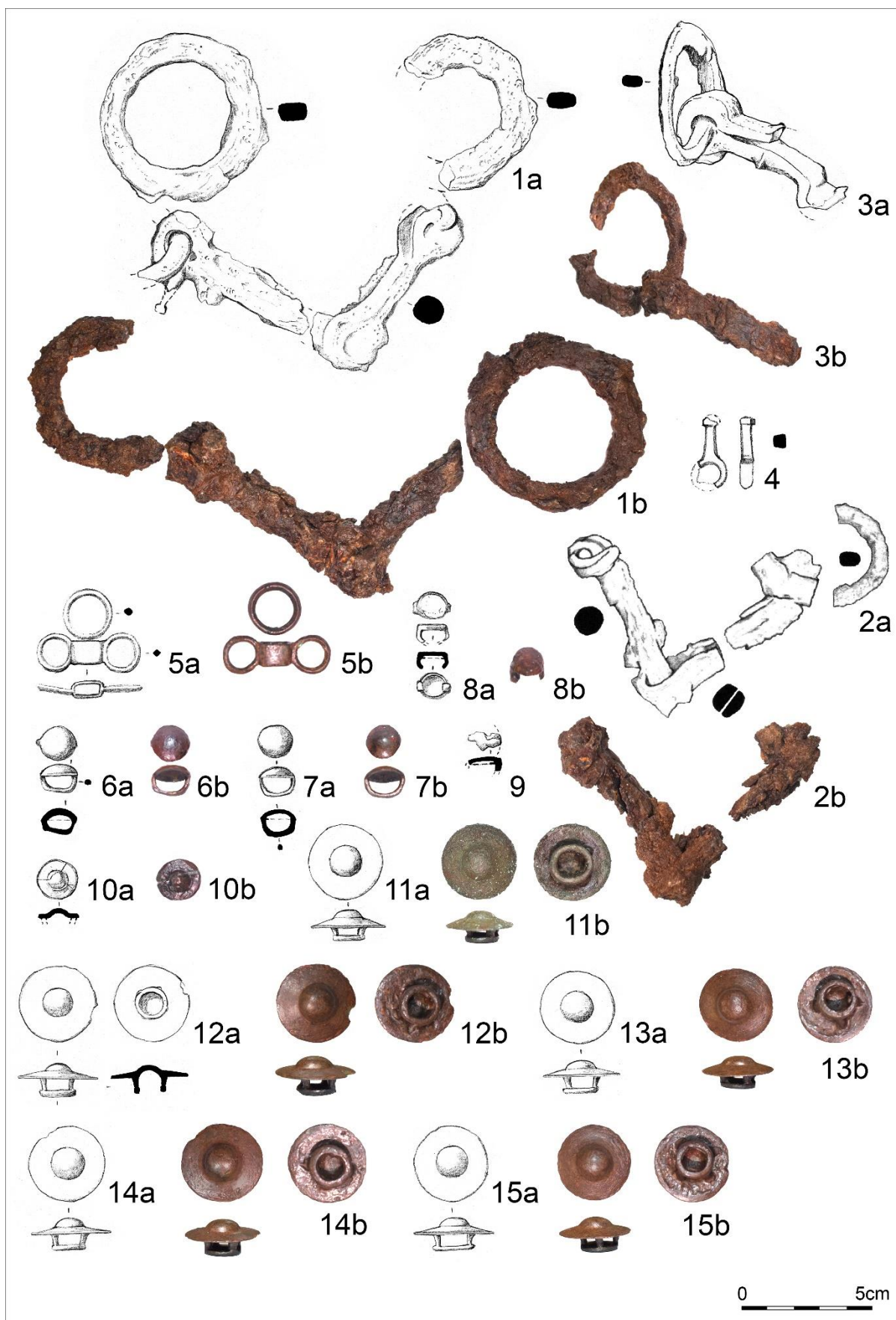
Tab. 44. 136. Habrůvka – „Býčí skála“ 6, okr. Blansko (1–12); 137. Habrůvka – „Býčí skála“ 7, okr. Blansko (13–15). 2–12 – bronz; 1, 13–15 – kost.

Tab. 45. 137. Habrůvka – „Býčí skála“ 7, okr. Blansko (1); 138. Habrůvka-Josefov – „vývěr Jedovnického potoka“, okr. Blansko (2); 139. Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov (3–19). 1–16 – bronz; 17–19 – železo.

Tab. 46. 139. Hrušovany u Brna H1 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov (1–8). 1–5 – železo; 6–8 – bronz.

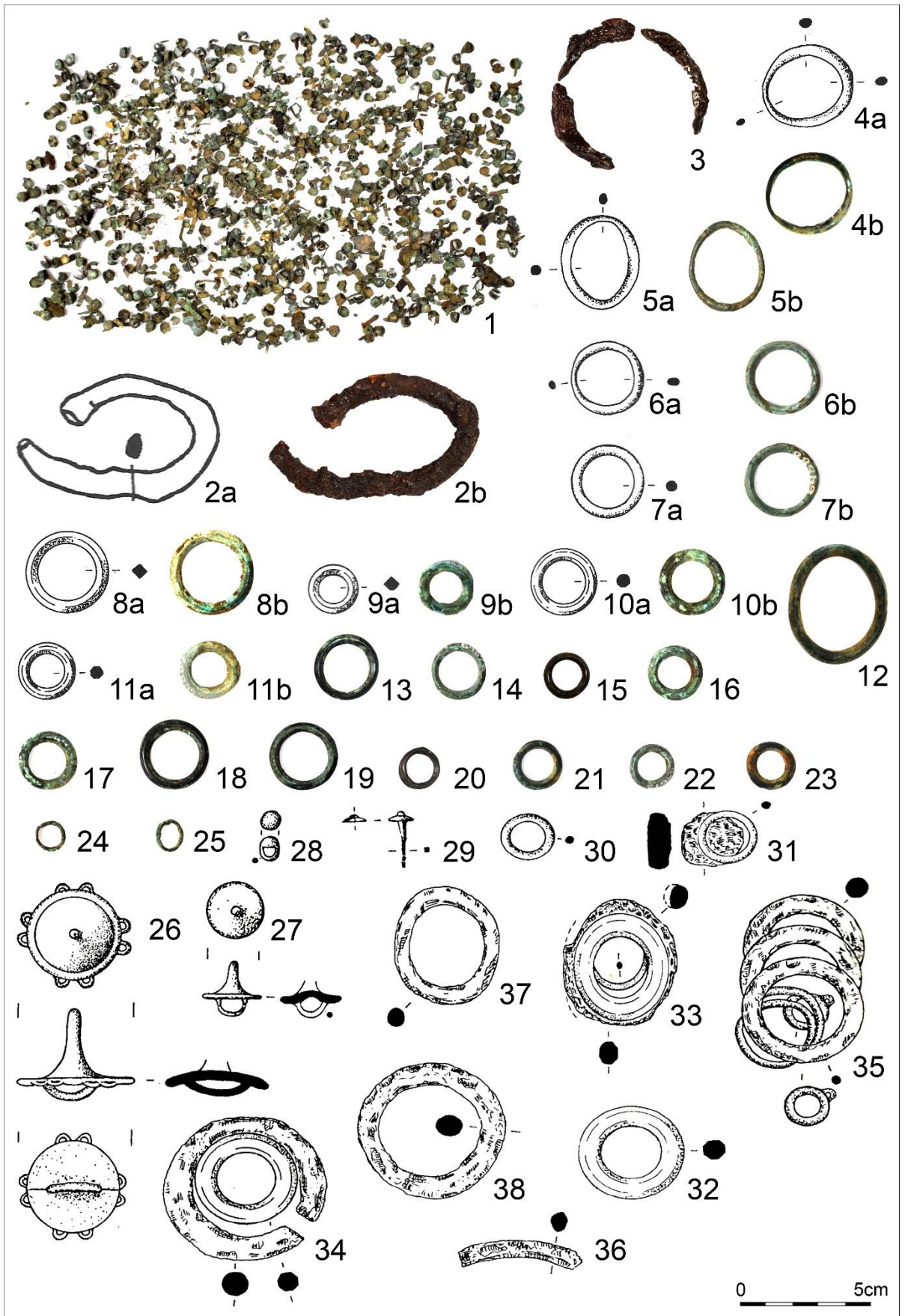
Tab. 47. 140. Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov (1–15). 1–4 – železo; 5–15 – bronz.

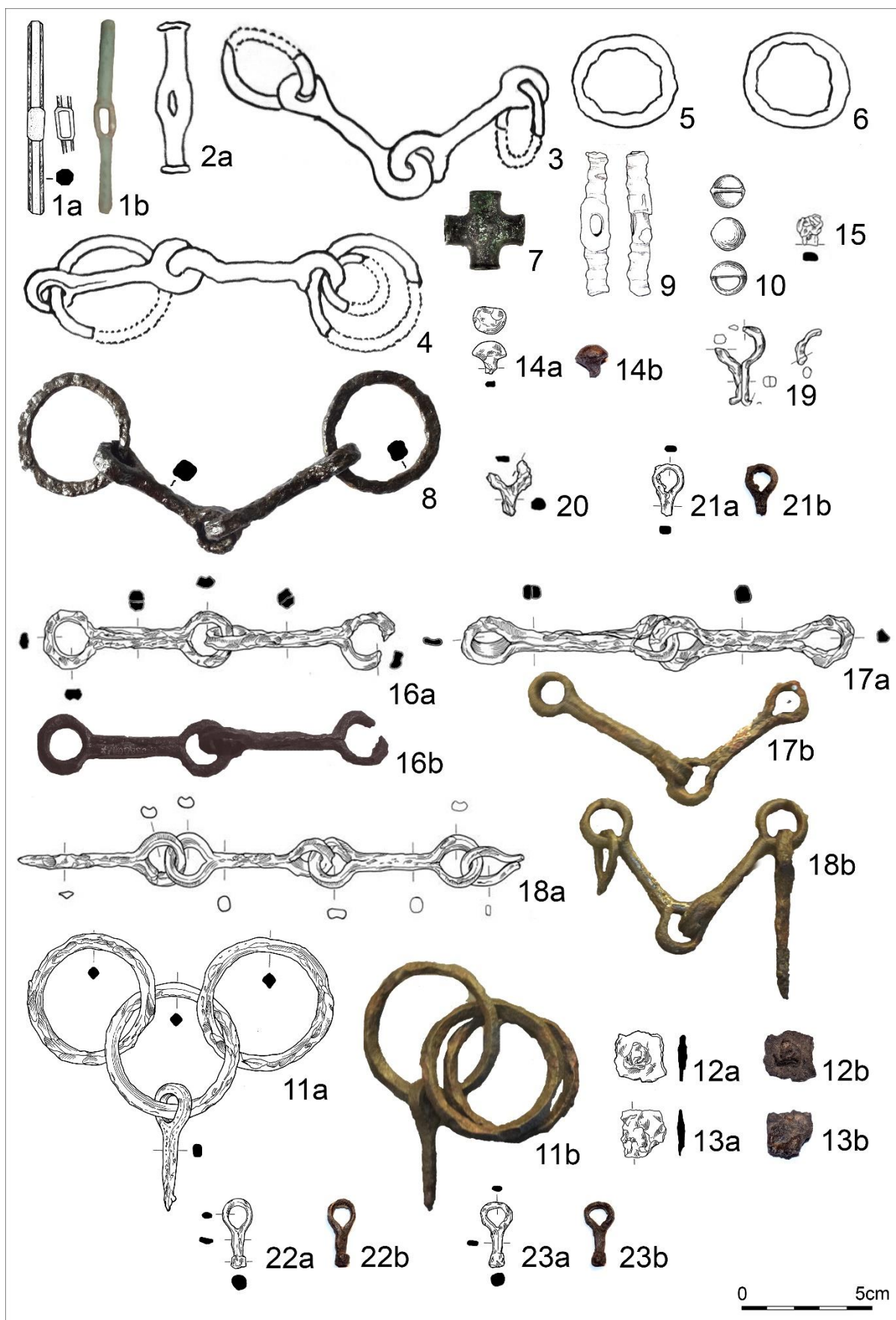
Tab. 48. 140. Hrušovany u Brna H2 – „U tří mostů“, okr. Brno-venkov (1–7); 141. Křenovice – „Hradisko“, okr. Přerov (8–10); 142. Lanžhot – „Podsedky“, okr. Břeclav (11); 143. Malhostovice – „U Brabinky“, okr. Brno-venkov (12); 145. Modřice H1800 – „Sádky“, okr. Brno-venkov (13–16); 147. Modřice H3815 – „Rybníky“, okr. Brno-venkov (17–28); 149. Mokrá-Horákov – „Horákovský hrad“, okr. Brno-venkov (29). 150. Mokrá-Horákov, okr. Brno-venkov (30–33). 1–6, 8, 16–17, 28, 30 – železo; 1–2, 7, 11–16, 19–26, 29, 31–33 – bronz; 9–10 – kost / paroh.

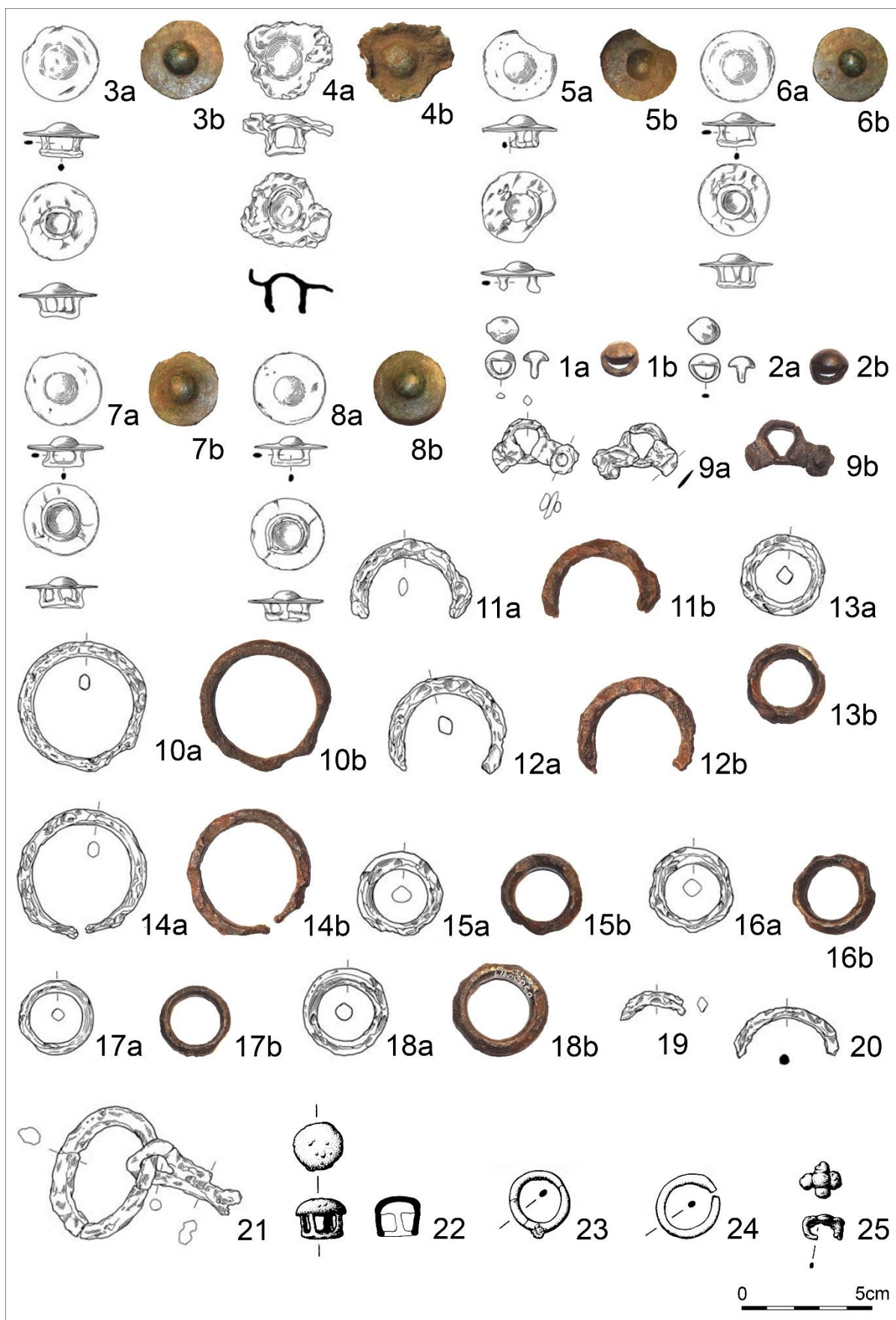
Tab. 49. 151. Mokrá-Horákov – „Hlásnica“, okr. Brno-venkov (1–34, 1n–9n). 1n–9n – foto pukliček 26–31 dalších, není možné určit přesný počet kusů. 1–5, 34 – železo; 32–33 – železo se dřevem; 6–31, 1n–9n – bronz.

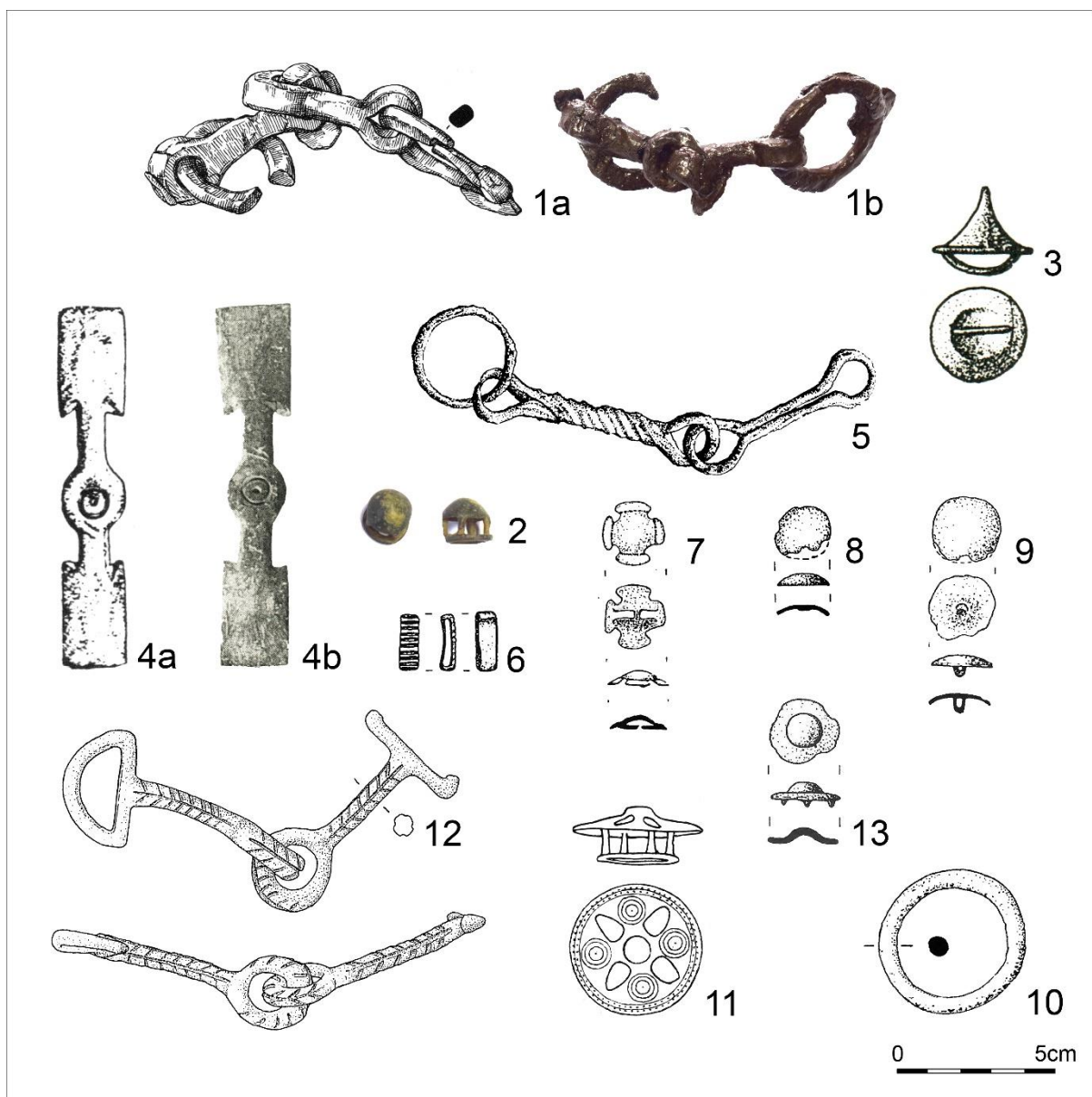
Tab. 50. 151. Mokrý-Horákov – „Hlásnica“, okr. Brno-venkov (1–25); 152. Morašice – „U mohly“, okr. Znojmo (26–38). 2–3, 29, 36–38 – železo; 31, 33–35 – železo s bronzem; 1, 4–28, 30, 32 – bronz.

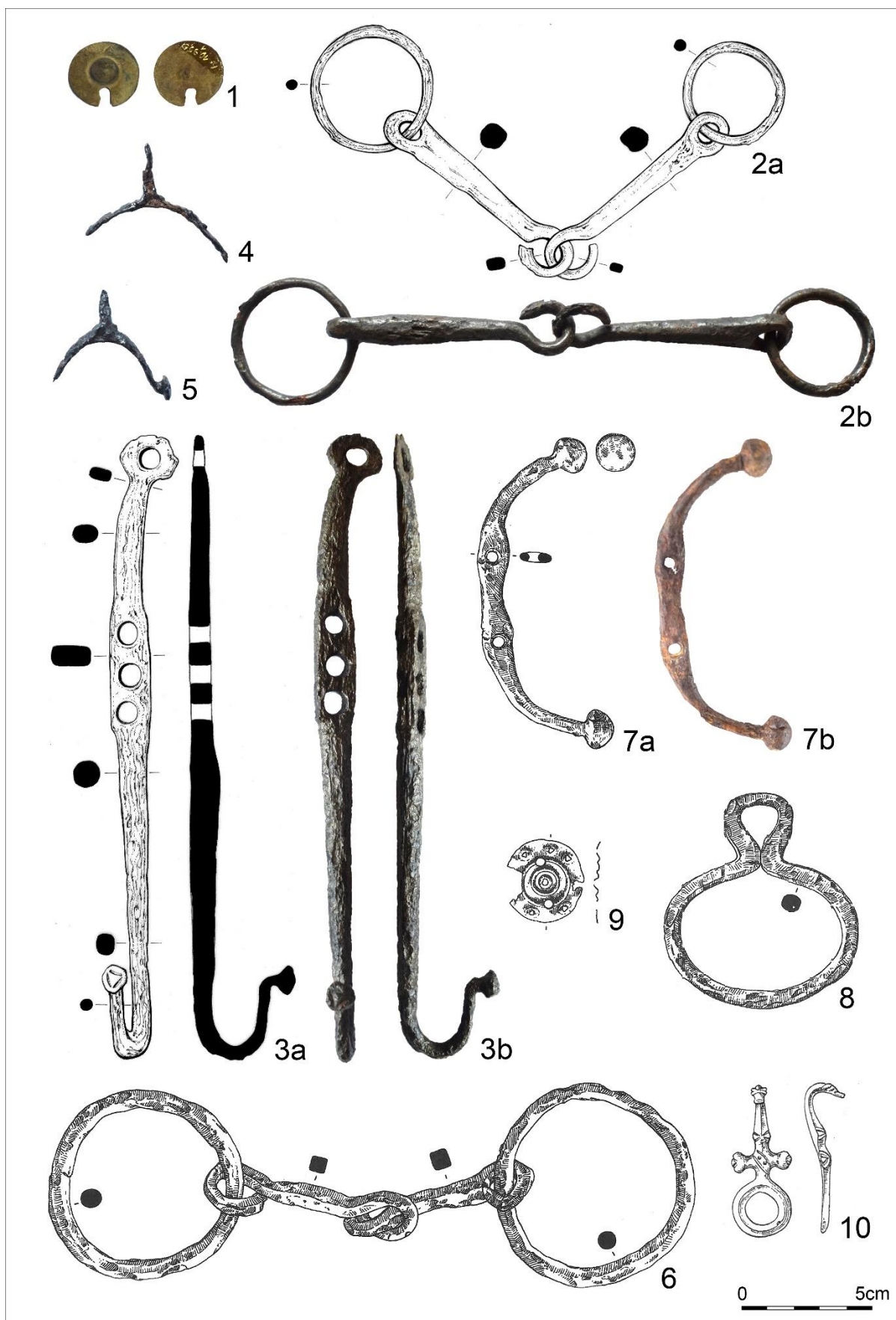
Tab. 51. 153. Náklo – „Prostřední traty“, okr. Olomouc (1); 154. Náměšť na Hané-Biskupství – „Vrchy“, okr. Olomouc (2–6); 155. Pavlov 1 – „Děvín“, okr. Břeclav (7); 156. Pavlov-Lechovice – „Obersko“, okr. Šumperk (8); 157. Podivice – „Na valech“, okr. Vyškov (9); 158. Polkovice, okr. Prostějov (10); 159. Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov (11–23). 1–2, 7, 10 – bronz; 3–6, 8–9, 11–23 – železo.

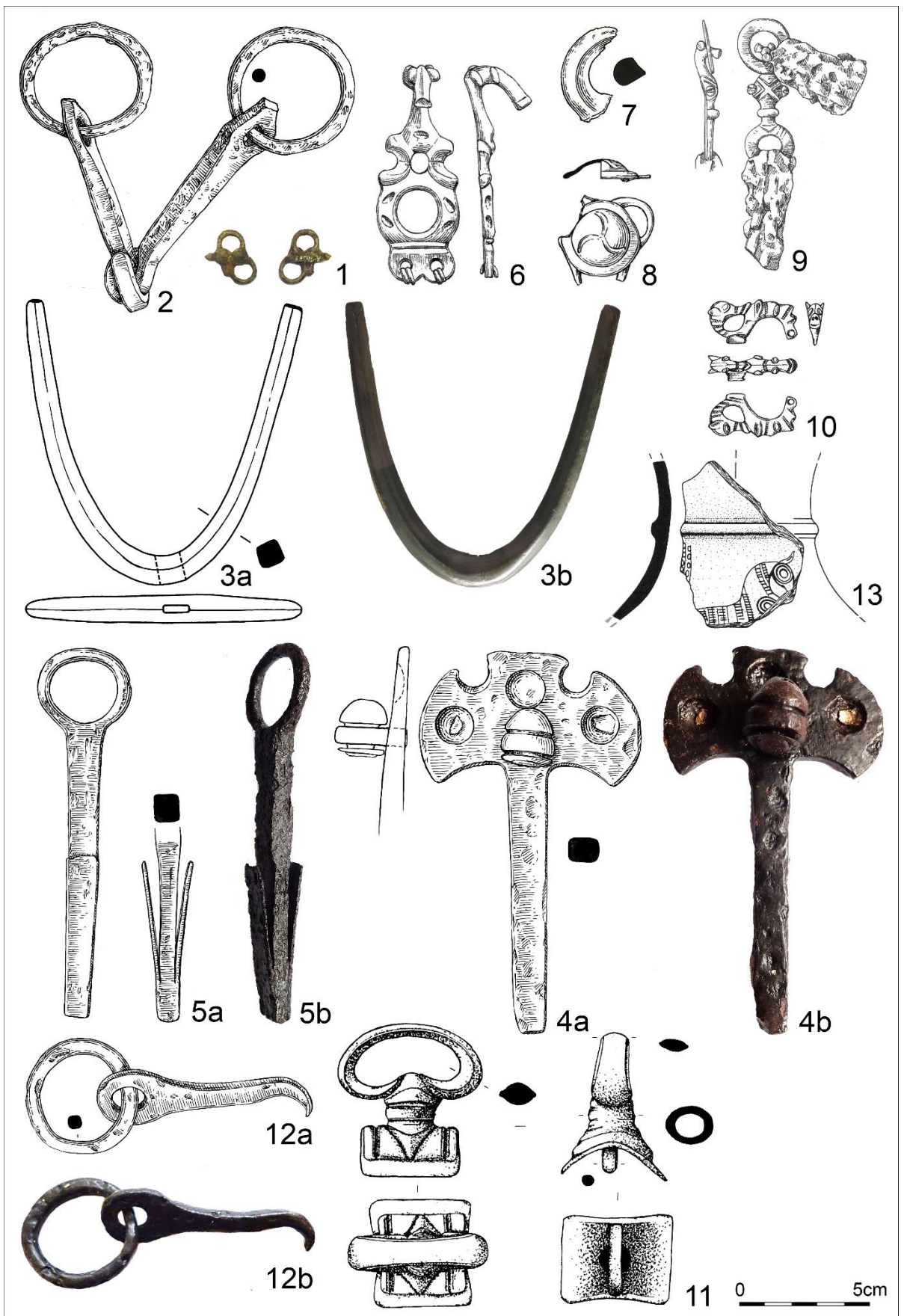
Tab. 52. 159. Seloutky H2/1926 – „Na Šťastných“, okr. Prostějov (1–20); 160. Seloutky H4/2017 – „Na Šťastných, RD Trnečková – Barák“, okr. Prostějov (21); 161. Slatinky PH 172 – „Nivky“, okr. Prostějov (22–24); 162. Slatinky – „Nivky“, okr. Prostějov (25). 1–8, 22–25 – bronz; 9–21 – železo.

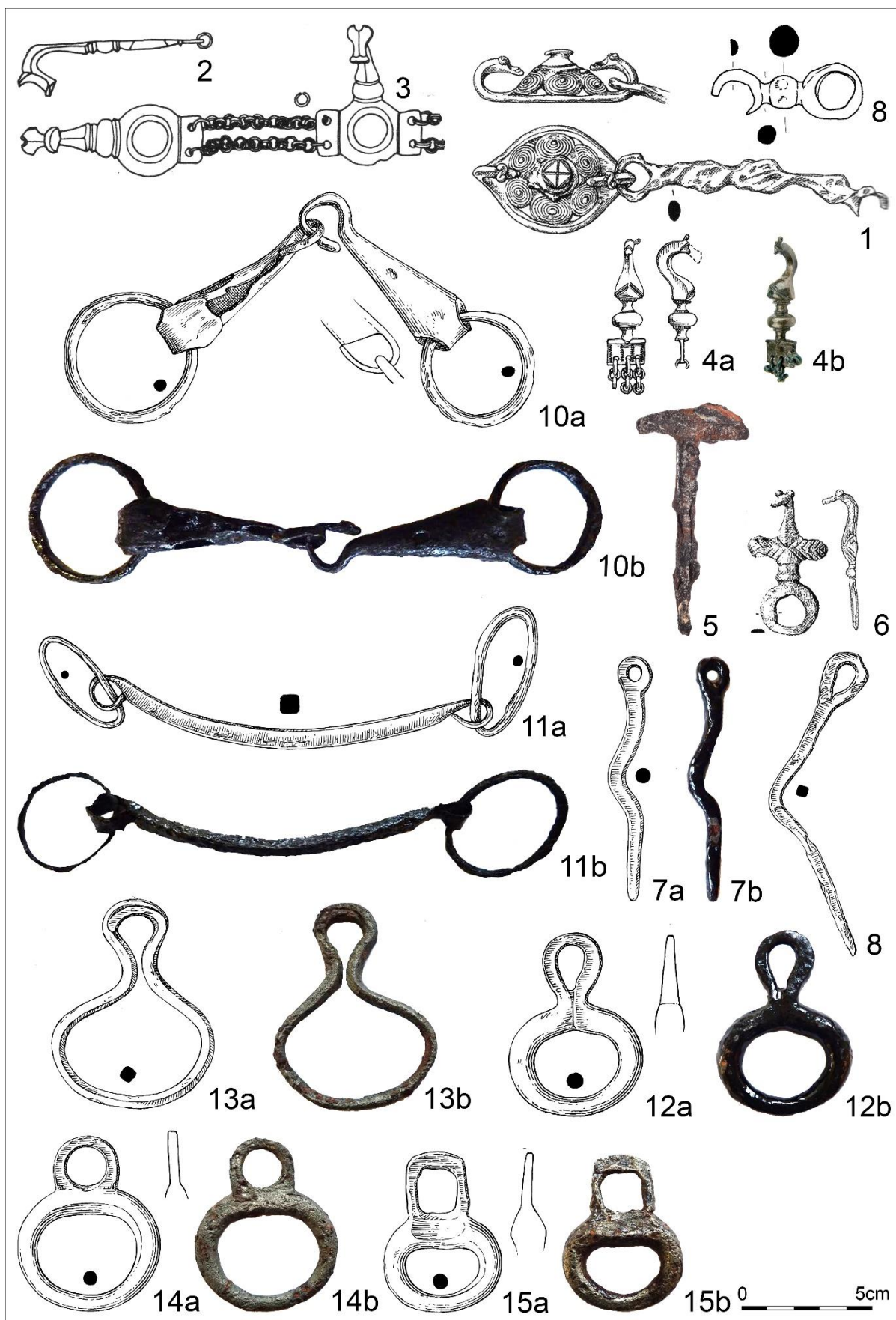
Tab. 53. 163. Slavkov u Brna 2 – „sklad fy. Rauscher, s.r.o.“, okr. Vyškov (1); 164. Šitbořice – „Šitbořické staré hory-Mladý“, okr. Břeclav (2); 165. Těšetice obj. 38 – „Vinohrady“, okr. Znojmo (3); 166. Těšetice obj. 46 – „Vinohrady“, okr. Znojmo (4); 167. Těšetice H1 – „Pískovna“, okr. Znojmo (5); 168. Trstěnice H3 – „Rybník“, okr. Znojmo (6–10); 169. Určice H6 – „Hájové“, okr. Prostějov (11); 170. Velká nad Veličkou – „Obecniska“, okr. Hodonín (12); 171. Zlín-Louky – „Kamenné dílce“, okr. Zlín (13). 2–3, 6–12 – bronz; 1, 5 – železo; 4 – kost/paroh.

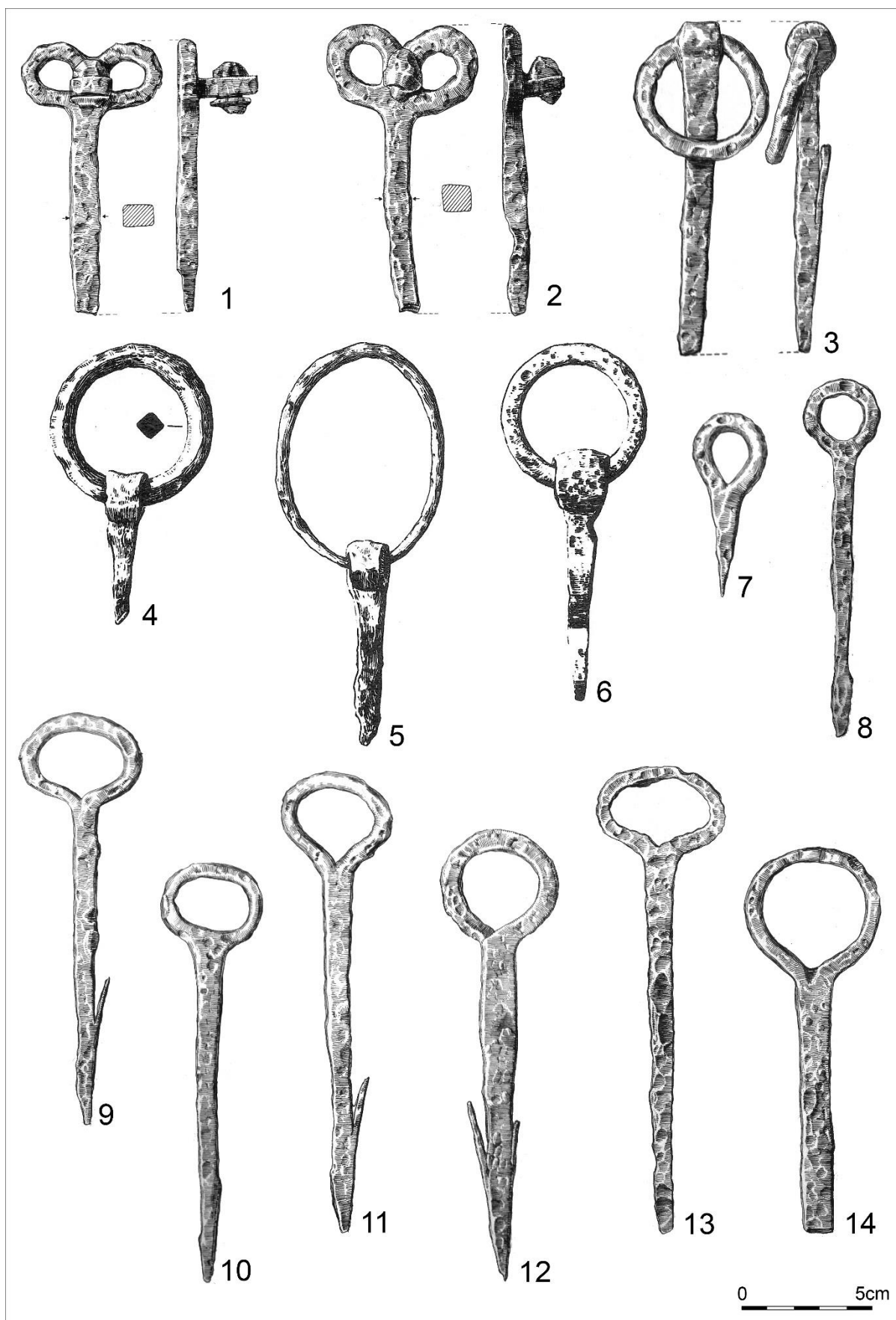
Tab. 54. 172. Borkovany – „Vysoudilka“, okr. Břeclav (1); 173. Boršice u Blatnice – „Lipinka“, okr. Uherské Hradiště (2–5); 174. Bořitov 1 – „Písky“, okr. Blansko (6–9); 175. Brno-Maloměřice 1 H52 – „Plíže“, okr. Brno-venkov (10). 2–8 – železo; 1, 9–10 – bronz.

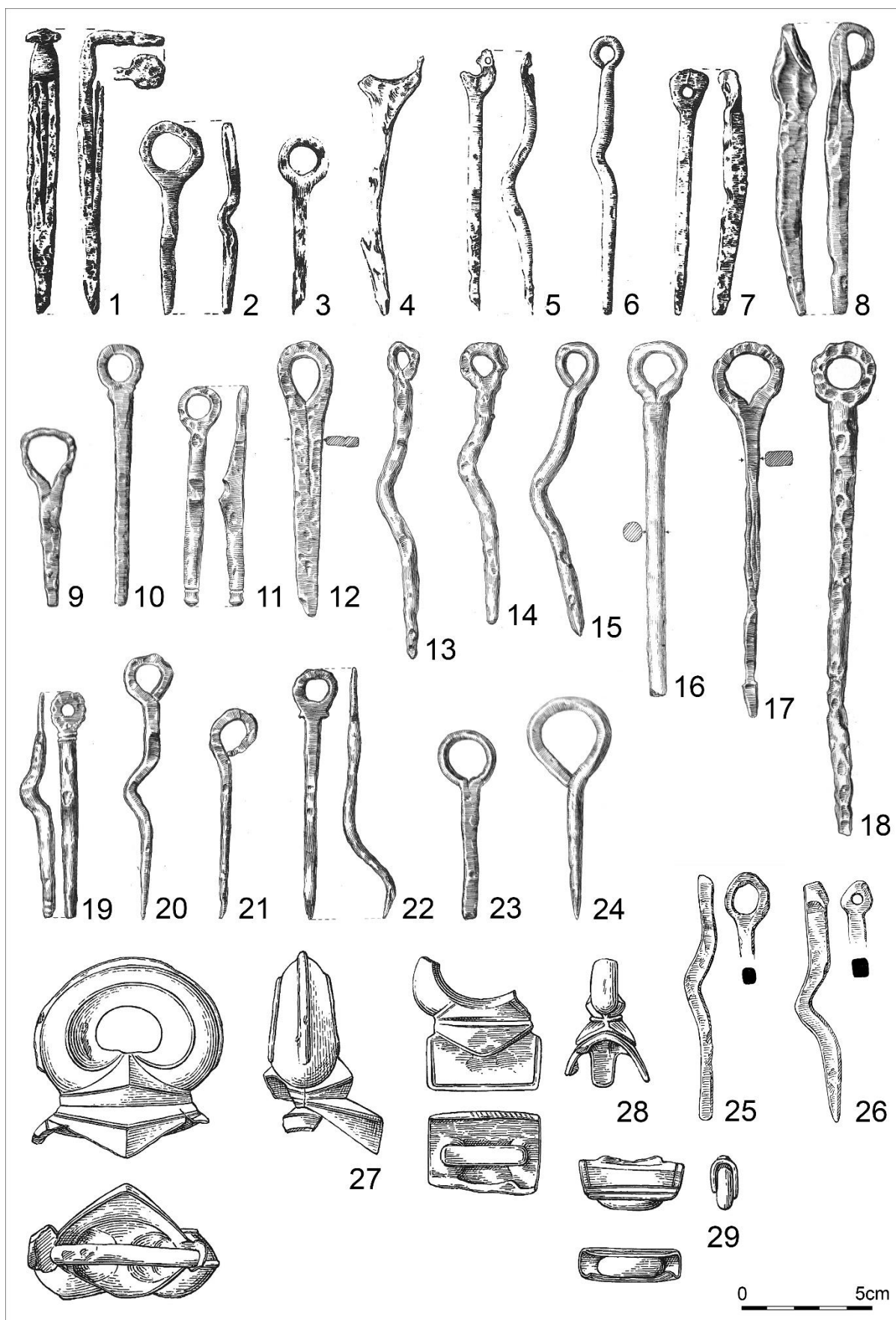
Tab. 55. 176. Břeclav – „Žleby“, okr. Břeclav (1); 177. Buchlovice – „Barborka“, okr. Uherské Hradiště (2); 178. Býkovice 1 – „Podnivčí“, okr. Blansko (3); 179. Dešná – „Hrádek“, okr. Zlín (4–5); 180. Dolní Bojanovice 3, H 1/1985 – „Vsisko“, okr. Hodonín (6); 181. Drnholec obj. 15, okr. Břeclav (7); 182. Hevlín – „Ostroh“, okr. Znojmo (8); 183. Holubice H21 – „Dílce“, okr. Vyškov (9); 184. Jaroměřice nad Rokytinou-Vacenovice – JZ intravilán obce, okr. Třebíč (10); 185. Jevíčko – „na Zadní Arnoštov“, okr. Svitavy (11); 186. Ježkovice – „Černov“, okr. Vyškov (12); 187. Koryčany – „intravilán“, okr. Kroměříž (13). 2, 4–5, 12 – železo; 1, 6–11 – bronz; 13 – keramika.

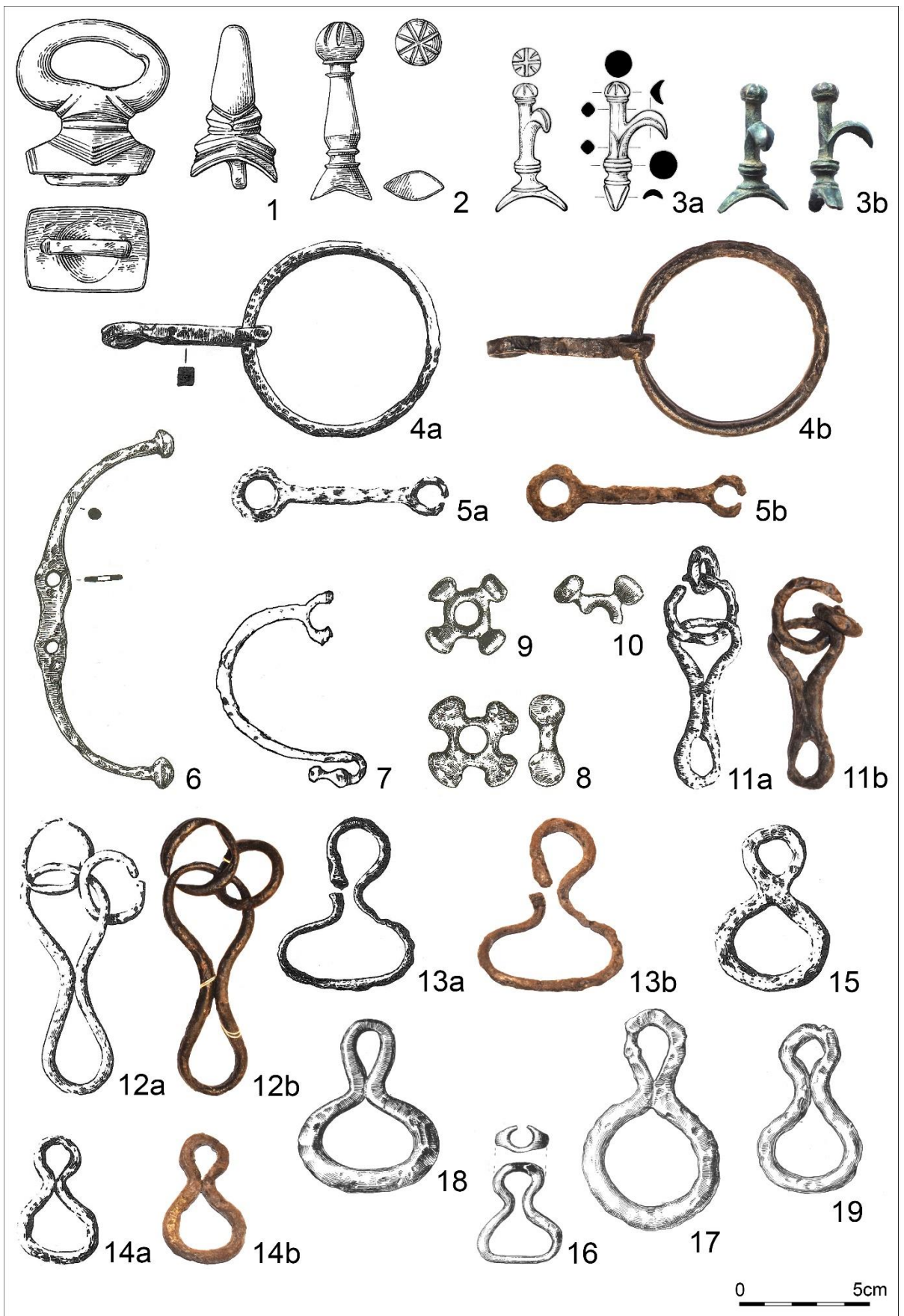
Tab. 56. 188. Kozlany H14 – „intravilán“, okr. Vyškov (1); 189. Křepice 3, H1 – „intravilán“, okr. Břeclav (2–3); 190. Kunštát-Hluboké u Kunštátu H21 – „Dílce“, okr. Blansko (4); 191. Loučka – „Doubrava“, okr. Zlín (5); 192. Lovčičky 1, H2 – „Strážka“, okr. Vyškov (6); 193. Lukov – „Ostroh“, okr. Znojmo (7–14). 2, 5, 7–14 – železo; 1–4, 6 – bronz.

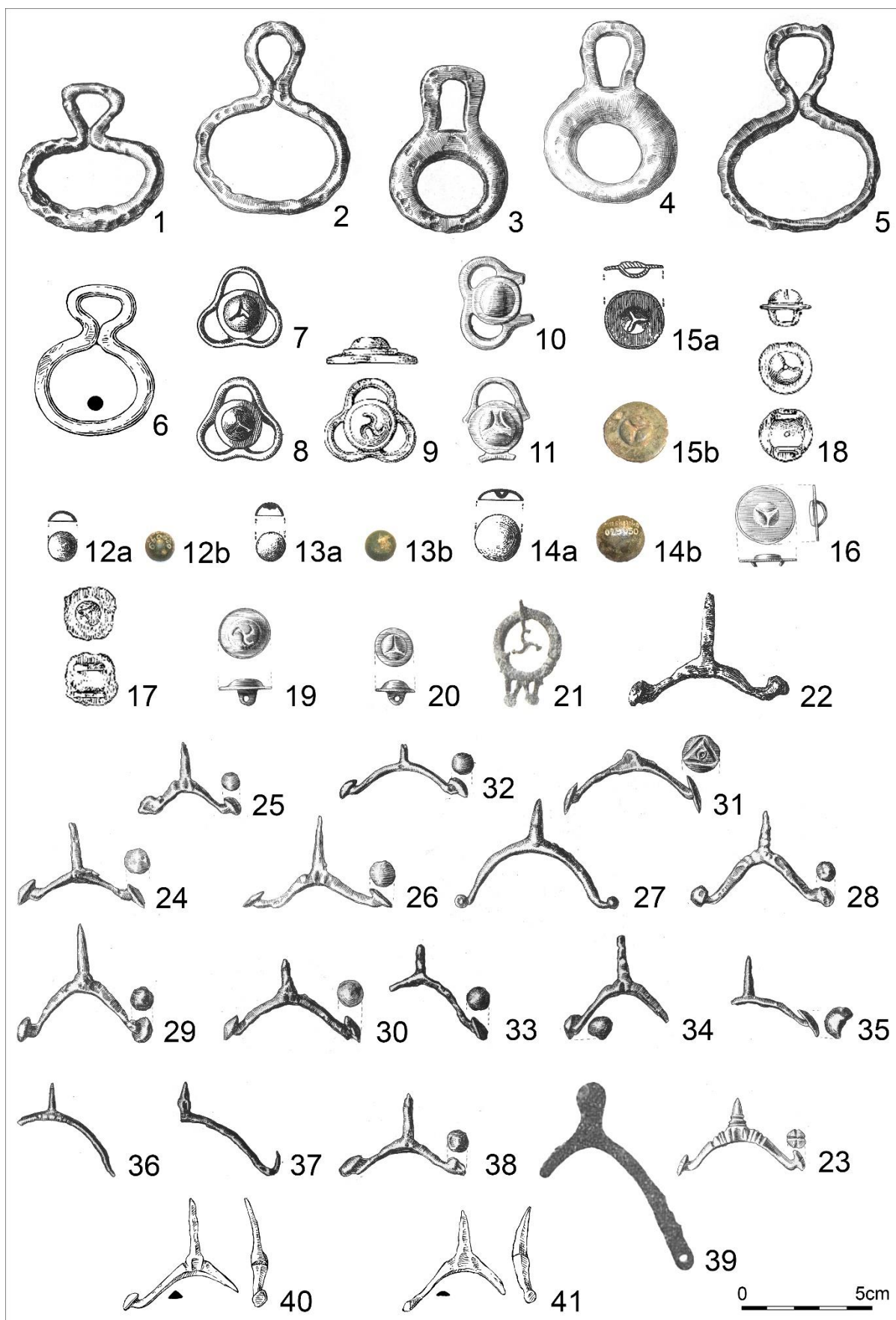
Tab. 57. 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov (1–14). 1–14 – železo.

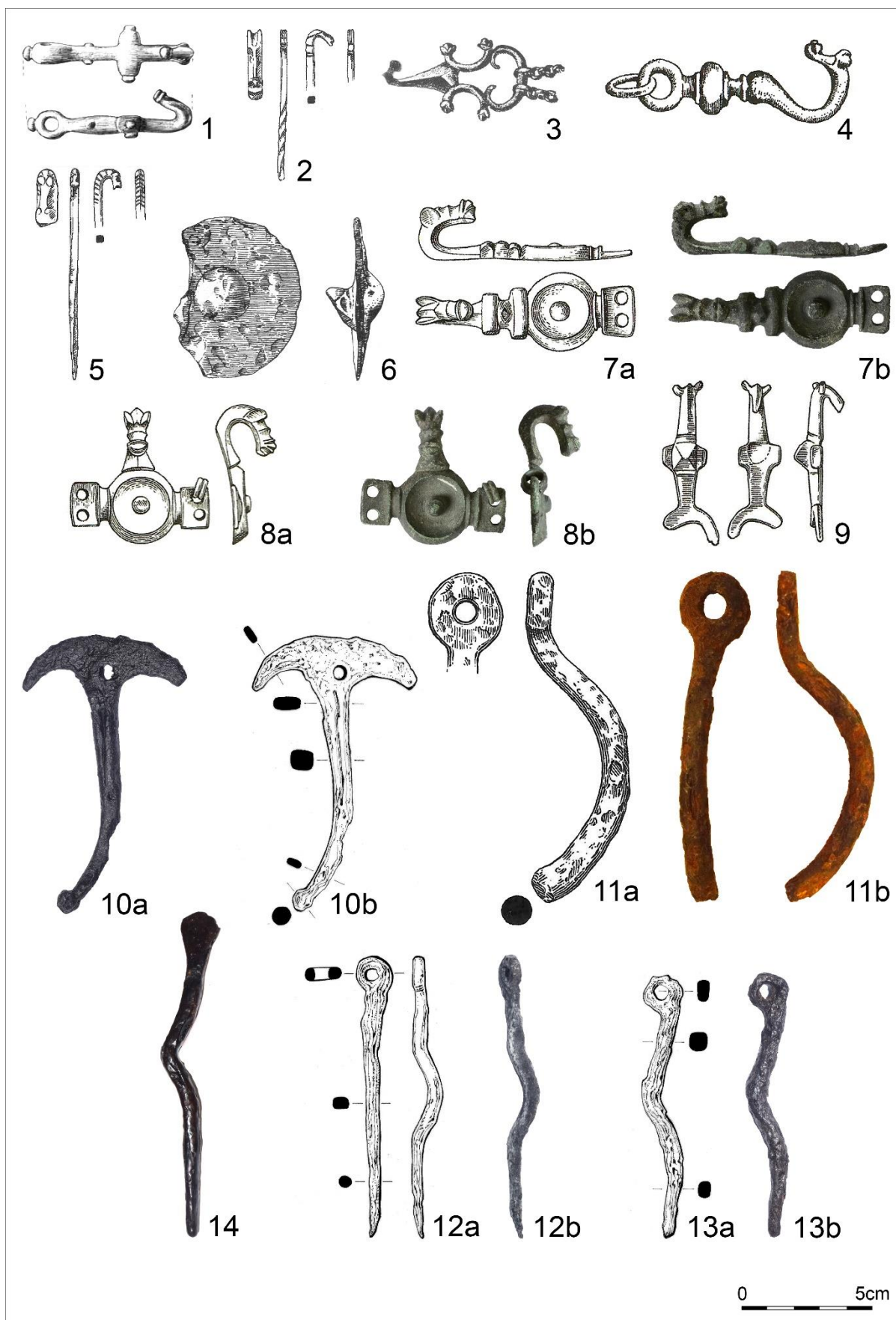
Tab. 58. 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov (1–29). 1–26 – železo; 27–29 – bronz.

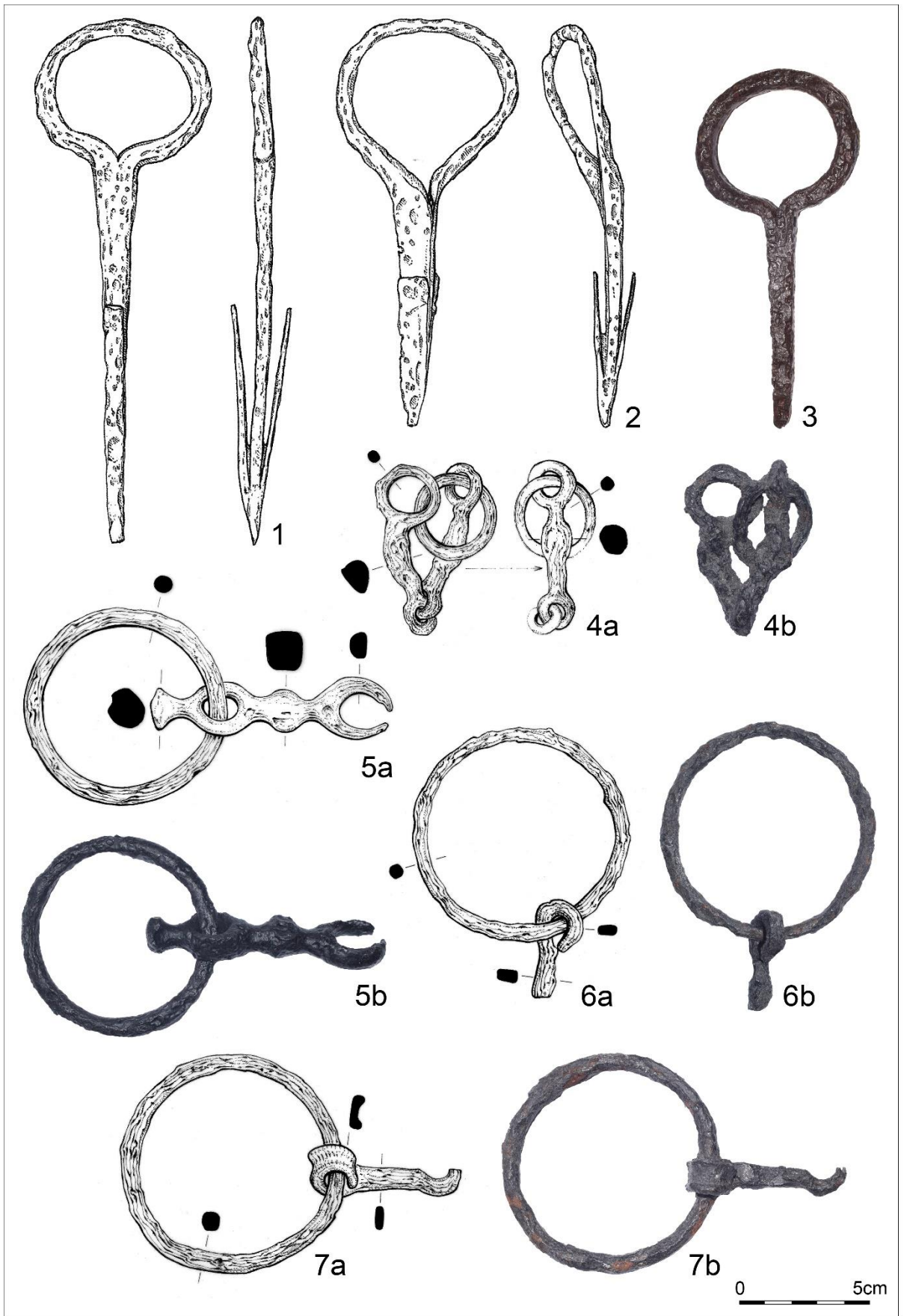
Tab. 59. 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov (1–19). 4–7, 11–19 – železo; 1–3, 8–10 – bronz.

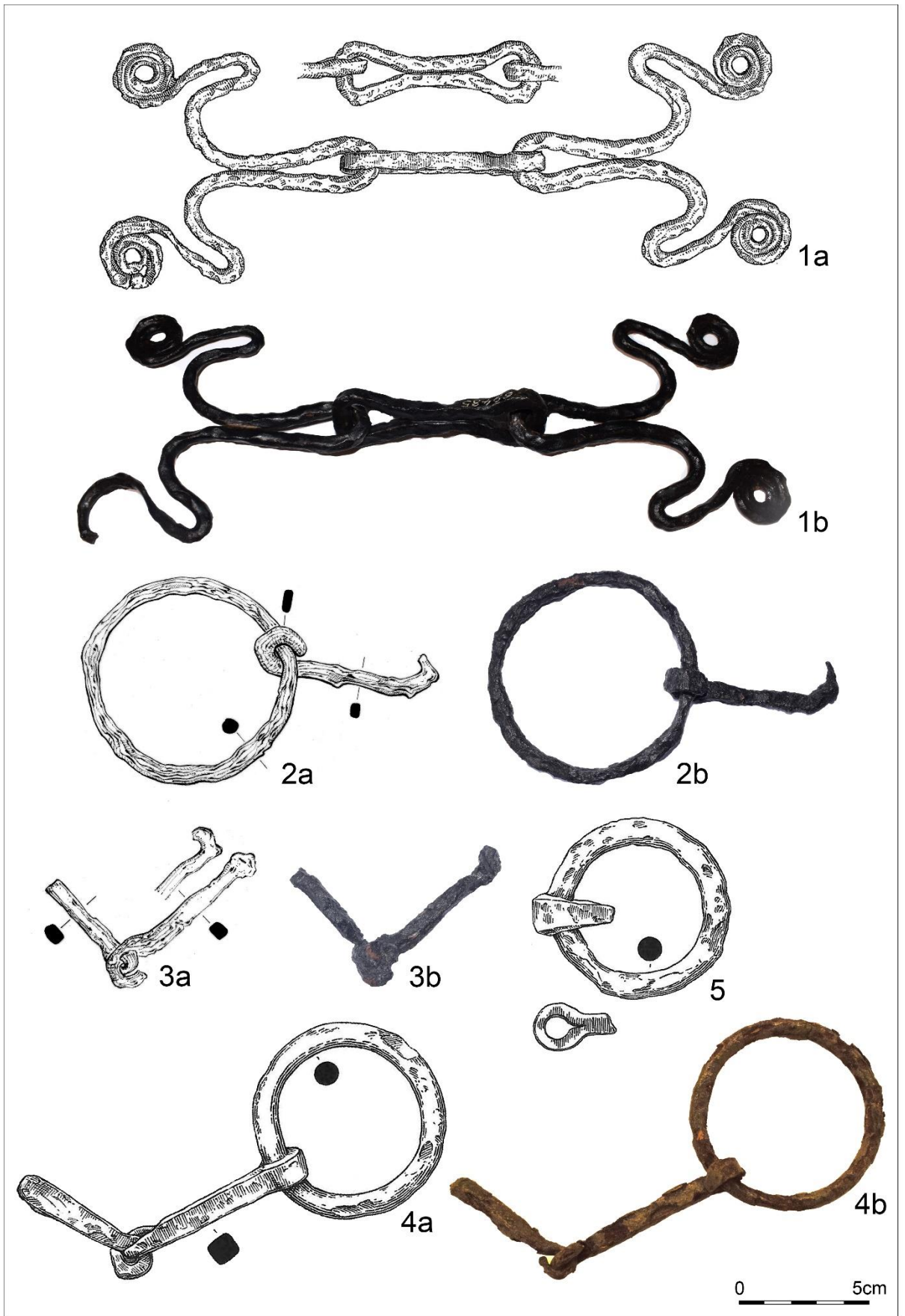
Tab. 60. 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov (1–41). 1–6, 22–41 – železo; 7–21 – bronz.

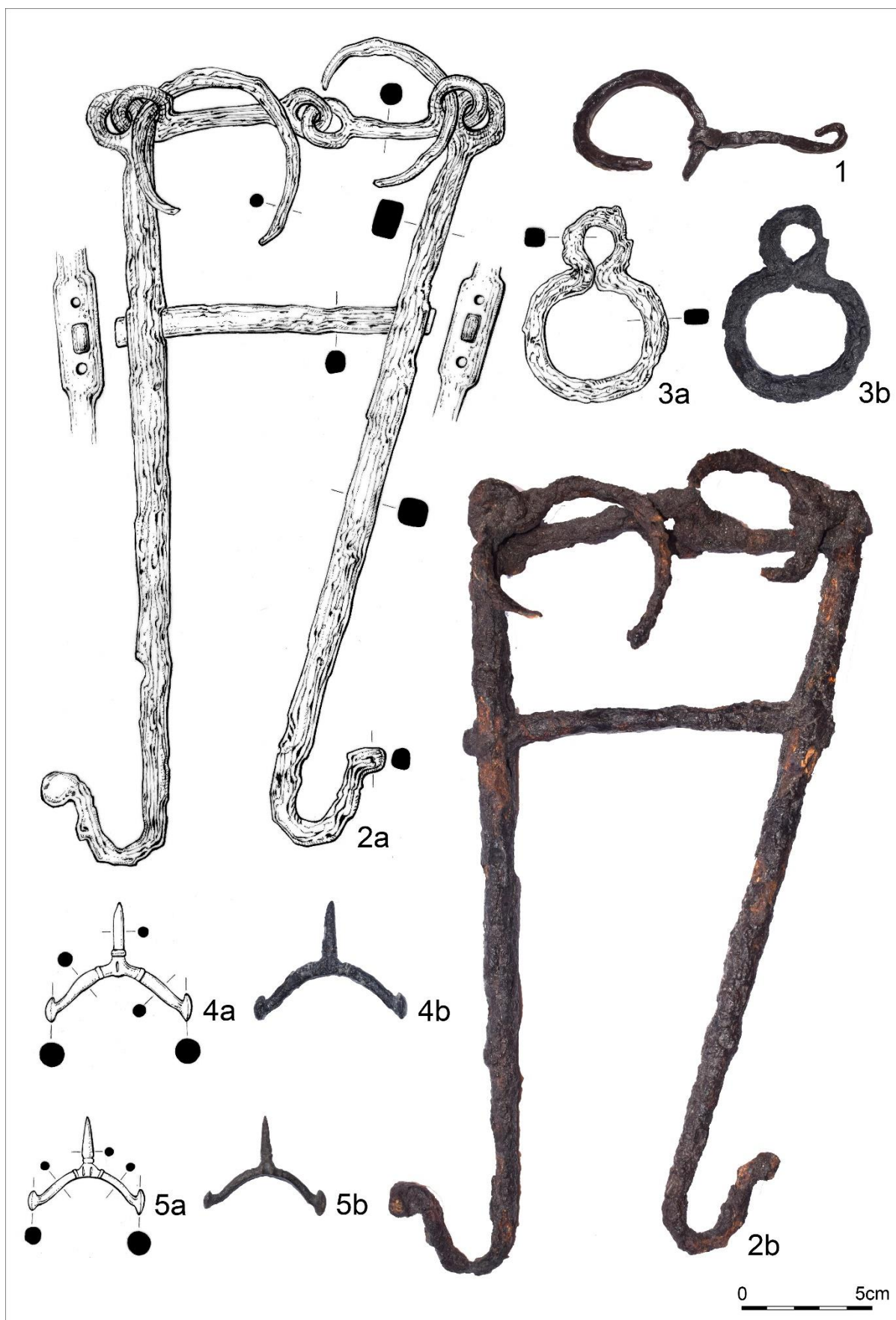
Tab. 61. 194. Malé Hradisko – „Staré Hradisko“, okr. Prostějov (1–2); 195. Náměšť na Hané-Biskupství H2 – „Vrchy“, okr. Olomouc (3); 196. Omice, okr. Brno-Venkov (4); 197. Pasohlávky-Mušov – „Betlém“, okr. Břeclav (5); 198. Plenkovice – „Záhumenice“, okr. Znojmo (6); 199. Ponětovice H2 – „Podíly“, okr. Brno-venkov (7–8); 200. Ponětovice H34 – „Podíly“, okr. Brno-venkov (9); 202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín (10–13). 1–9 – bronz; 10–13 – železo.

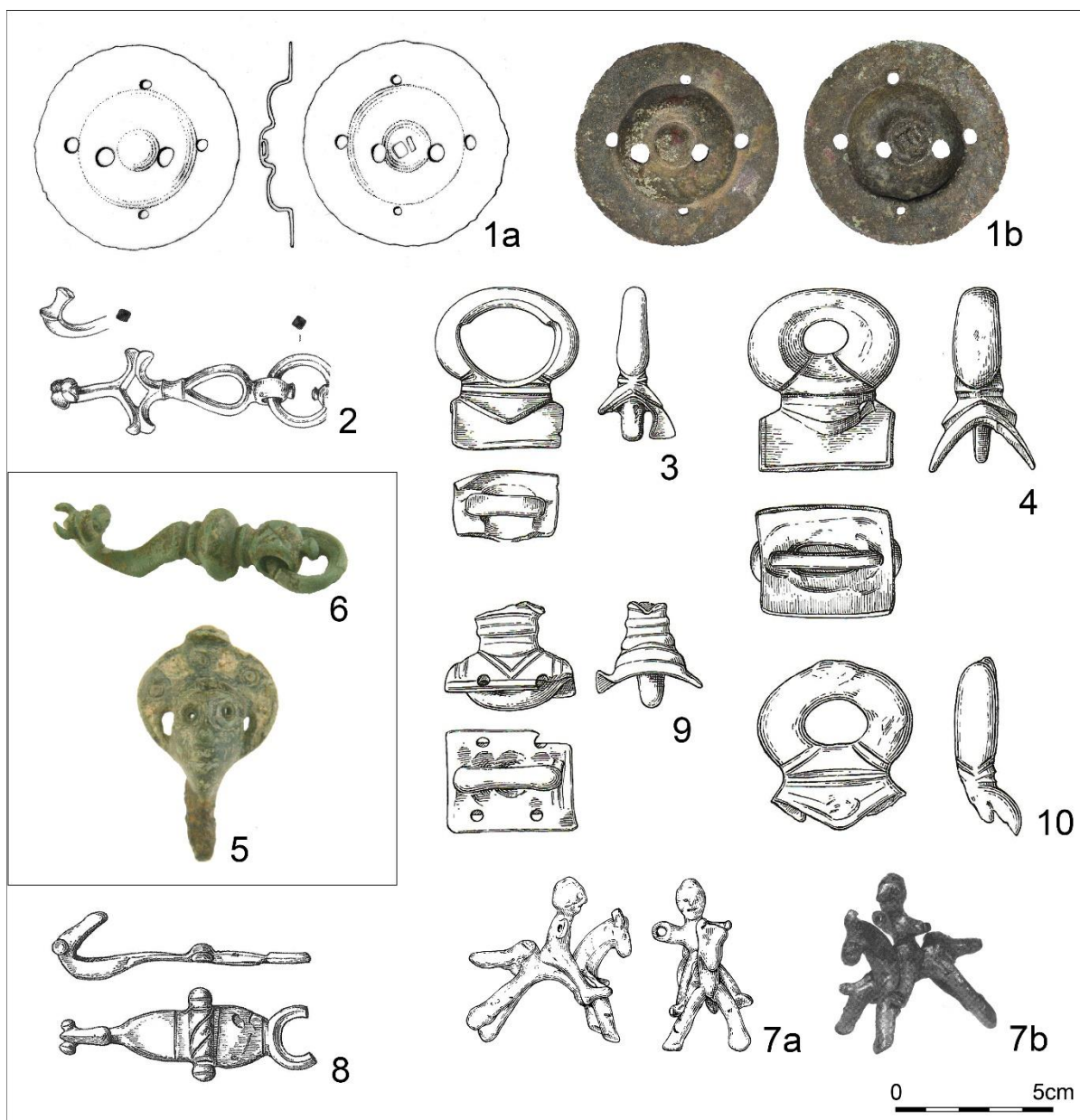
Tab. 62. 202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín (1–7). 1–7 – železo.

Tab. 63. 202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín (1–5). 1–5 – železo.

Tab. 64. 202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín (1–5). 1–5 – železo.

Tab. 65. 202. Provodov 1 – „Rysov“, okr. Zlín (1); 203. Ptení 3 – „Ptínky“, okr. Prostějov (2); 204. Slatinice, okr. Olomouc (3); 205. Slavkov u Brna 5 – „Palackého náměstí“, okr. Vyškov (4); 206. Smržice, okr. Prostějov (5 – bez měřítka); 207. Stařechovice, okr. Prostějov (6 – bez měřítka); 208. Strážnice 2? nebo Tvarožná Lhota – „Šumárník“?, okr. Hodonín (7); 209. Šlapanice 2, H6/1999 – „Široká pole“, okr. Brno-Venkov (8); 210. Neznámá lokalita, dříve Uherské Hradiště, okr. Uherské Hradiště (11–12). 1–10 – bronz.